

**YABANCI UYRUKLU ORTAOKUL
ÖĞRENCİLERİNİN KONUŞMA BECERİLERİ
İLE SÖZ VARLIĞI İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ:
AFGAN ÖĞRENCİLER ÖRNEĞİ**

Ömer AYHAN

Yüksek Lisans Tezi

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi

Ana Bilim Dalı

Doç. Dr. Bahadır GÜLDEN

2024

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YABANCI UYRUKLU ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN KONUŞMA
BECERİLERİ İLE SÖZ VARLIĞI İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ: AFGAN
ÖĞRENCİLER ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ömer AYHAN

Doç. Dr. Bahadır GÜLDEN

BAYBURT- 2024

KABUL VE ONAY

Doç. Dr. Bahadır GÜLDEN danışmanlığında, Ömer AYHAN tarafından hazırlanan “Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Konuşma Becerileri ile Söz Varlığı İlişkisinin İncelenmesi: Afgan Öğrenciler Örneği” başlıklı bu çalışma, 25.12.2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Sedat MADEN

Üye : Doç. Dr. Hülya SÖNMEZ

Üye : Doç. Dr. Bahadır GÜLDEN

Bu tezin kabulü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun/...../20... tarih ve 20...../.....-..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. Bünyamin ALIM
Enstitü Müdürü

BEYANNAME

Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Doç. Dr. Bahadır GÜLDEN danışmanlığında hazırlamış olduğum “Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Konuşma Becerileri ile Söz Varlığı İlişkisinin İncelenmesi: Afgan Öğrenciler Örneği” başlıklı program seçin tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

25.12.2024

Ömer AYHAN

ÖN SÖZ

Dil, bireyin kendini ifade etme, düşüncelerini aktarma ve toplumla etkileşim kurma sürecinde vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Dil becerileri arasında yer alan konuşma, özellikle hazırlıksız konuşma becerisi, bireyin dil hâkimiyetini ve iletişim yeteneğini en doğal şekilde ortaya koyar.

“Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Konuşma Becerileri ile Söz Varlığı İlişkisinin İncelenmesi: Afgan Öğrenciler Örneği” adlı bu çalışmada, yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerilerinde kullandıkları söz varlığı unsurları incelenmiş ve Türkçe ders kitaplarının, öğrencilerin bu söz varlığı ihtiyaçlarını karşılama düzeyi değerlendirilmiştir. Bu çalışmanın amacı, dil öğrenim sürecinde ders kitaplarının işlevselliğini ve öğrencilerin söz varlığına olan katkısını ortaya koymaktır.

Çalışmamda bana her zaman akademik tecrübeleri ve bilgi birikimi ile yol gösteren sabırla yardımcı olmaya çalışan değerli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Bahadır GÜLDEN Hocama; en samimi duygularla teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Tez sürecine katılıp görüşlerini paylaşan değerli Türkçe öğretmenlerine, özellikle Emin ÇOMAKLI Hocama ve alan uzmanlarına şükranlarımı sunarım. Yine çalışmamın bazı aşamalarında yol gösterici nitelikte destek sağlayan Kafkas Üniversitesi Öğretim üyelerinden Sayın Doç. Dr. Huzeyfe BİLGE Hocama; Yüksek lisans süreçlerinde kendileriyle sürekli görüştüğümüz başta Akif ÖZGEN, Hüseyin BAYRAM Hocalarım olmak üzere tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Ayrıca yüksek lisans eğitim sürecimde desteğini hiçbir zaman esirgemeyen Kafkas üniversitesi Öğretim üyelerinden, Dr. Öğretim Üyesi Sayın Ünal BASTABAN’a ve kıymetli eşi Gülnaz BASTABAN’a çok teşekkür ederim.

Bayburt’ta mihmandarlıklarıyla beni mahcup eden değerli Erkan KESKİN ve Süleyman YAPICI ağabeylerime teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Çalışma aşamalarında ve hayatım boyunca her zaman desteklerini yanımda hissettiğim başta canım annem ve babama, kız ve erkek kardeşlerime ve evlendiğimizden bugüne başarmak ve mücadele etmek hususunda motivasyonumu ve öz güvenimi artırmak adına hep yanımda olan kıymetli ve anlayışlı eşim Esra AYHAN’a bir yaşındaki biricik kızımız Nurefşan’a en kalbi duygularıyla muhabbetlerimi arz ederim.

Bu çalışma Türk milletine ve Afgan milletine armağan olsun...

Ömer AYHAN

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YABANCI UYRUKLU ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN KONUŞMA BECERİLERİ İLE SÖZ VARLIĞI İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ: AFGAN ÖĞRENCİLER ÖRNEĞİ

Ömer AYHAN

Bayburt Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Bahadır GÜLDEN

Bayburt-2024, Sayfa: 438

Bu araştırma, Erzurum’da yaşayan ilköğretim ikinci kademe Afgan öğrencilerin konuşma becerilerini incelemeyi, toplam söz varlıklarını, nitelikli söz varlıklarını ve kelime sıklıklarını belirleyerek bulguları çeşitli parametreler açısından değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca öğrencilerin konuşmalarında kullandıkları nitelikli söz varlığı unsurlarını ders kitaplarında yer alanlarla karşılaştırmayı hedeflemektedir. Araştırma, nitel araştırma yöntemiyle yürütülmüş ve durum deseni kullanılmıştır. Erzurum il merkezindeki 115 Afgan öğrenci örneklem grubunu oluşturmuştur. Veriler, yapılandırılmış konuşma konuları ve birebir görüşmelerle toplanmış; analizlerde Cibakaya ve Simple-Concordance programları kullanılmıştır. Araştırma, Afgan öğrencilerin konuşma becerilerinin yetersiz olduğunu ve söz varlığı unsurlarını etkin kullanamadıklarını ortaya koymuştur. Cinsiyet bakımından, kız öğrencilerin kelime katsayı oranlarının erkeklerden yüksek olduğu görülmüştür. Ders kitaplarının, öğrencilerin nitelikli söz varlığı unsurlarını karşılama oranlarının genel olarak düşük olduğu (%2), buna karşılık çevresel faktörlerden vs. edinilen söz varlığı oranlarının ders kitaplarından kazanılanlara kıyasla yaklaşık beş kat daha yüksek olduğu (%9,1) tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, eğitim alanındaki mevcut materyallerin geliştirilmesi ve öğrencilerin söz varlığını zenginleştirecek yöntemlerin uygulanması için yol gösterici niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Konuşma becerisi, hazırlıksız konuşma, söz varlığı, ders kitapları, Afgan öğrenciler, kelime sıklığı.

ABSTRACT

M. SC. THESIS

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SPEECH SKILLS AND VOCABULARY OF FOREIGN SECONDARY SCHOOL STUDENTS: THE CASE OF AFGHAN STUDENTS

Ömer AYHAN

Bayburt University

Institute of Graduate Studies

Department of Turkish and Social Studies Education

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Bahadır GÜLDEN

Bayburt-2024, Pages: 438

This research aims to examine the speech skills of Afghan students at the second stage of primary education living in Erzurum, to evaluate the findings in terms of various parameters by determining their total verbal assets, qualified verbal assets and word frequency. In addition, it aims to compare the qualified vocabulary elements used by students in their speeches with those contained in textbooks. The research was conducted by qualitative research method and the situation pattern was used. 115 Afghan students in the provincial center of Erzurum formed the sample group. The data were collected through structured conversation topics and one-on-one interviews; Cibakaya and Simple-Concordance programs were used in the analyses. The research has revealed that the speech skills of Afghan students are insufficient and they cannot use the vocabulary elements effectively. In terms of gender, it has been observed that the word coefficient ratios of female students are higher than those of males. Textbooks generally have a low rate of meeting the qualified vocabulary elements of students (2%), while environmental factors, etc. It has been found that the rates of acquired vocabulary are about five times higher (9.1%) compared to those acquired from textbooks. The results obtained are of a guiding nature for the development of existing materials in the field of education and the application of methods that will enrich the verbal presence of students.

Keywords: Speaking skills, impromptu speaking, vocabulary, textbooks, Afghan students, word frequency.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	II
BEYANNAME	III
ÖN SÖZ	IV
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER.....	VII
TABLOLAR.....	X
ŞEKİLLER.....	XIV
SİMGELER.....	XVI
GİRİŞ.....	1
Araştırmanın Konusu ve Problemi	2
Araştırmanın Amacı	2
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	3
Araştırmanın Sınırlılıkları	4
Varsayımlar	5
Terimler ve Tanımları.....	5
BİRİNCİ BÖLÜM.....	6
1. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	6
1.1. DİL VE İLETİŞİM	6
1.1.1. Dil ve İletişim İlişkisi	7
1.1.2. Dilin Fiziksel ve Zihinsel Boyutları.....	8
1.1.2.1. Fiziksel boyut.....	9
1.1.2.2. Zihinsel boyut	11
1.2. TEMEL DİL BECERİLERİ	12
1.2.1. Konuşma Becerisi ve Önemi	12
1.2.2. Konuşmanın Diğer Beceriler ile İlişkisi	14
1.2.2.1. Konuşma-Dinleme ilişkisi	15
1.2.2.2. Konuşma-Okuma ilişkisi	15
1.2.2.3. Konuşma-Yazma ilişkisi.....	16
1.2.3. Konuşma Türleri	17
1.2.3.1. Hazırlıklı konuşma.....	17
1.2.3.2. Hazırlıksız konuşma	22
1.2.4. İyi ve Etkileyici Bir Konuşmanın Özellikleri	24
1.2.5. Konuşmada Beden Dili	29
1.2.6. Diksiyon ve Unsurları	31
1.2.6.1. Diksiyonun temel unsurları.....	31
1.3. 2019 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMI'NDA KONUŞMA BECERİSİ VE SÖZ VARLIĞI.....	32
1.3.1. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (Common European Framework of Reference for Languages, CEFR) ve Konuşma Becerisi	39
1.4. SÖZ VARLIĞI VE UNSURLARI	41
1.4.1. Alıcı Söz Varlığı	42
1.4.2. Üretici Söz Varlığı	43
1.4.3. Sözvarlığını Etkileyen Etmenler	43
1.5. SÖZ VARLIĞI UNSURLARI.....	44

1.5.1. Kelimeler	45
1.5.2. Atasözleri	46
1.5.3. Deyimler	47
1.5.4. İkilemeler	49
1.5.5. Kalıp Sözler	50
1.5.6. Özdeyişler	52
1.5.7. Özel İsimler.....	55
1.5.8. Terimler	57
1.5.9. Yabancı Kelimeler	59
1.6. KELİME ÖĞRETİMİ.....	61
1.6.1. Kelime Öğretim Yöntem ve Teknikleri	62
1.6.2. Sözcük Öğretiminin Dil Becerilerine Etkisi	66
1.7. DERS KİTAPLARI	66
1.8. YABANCI/İKİNCİ DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİ.....	70
1.8.1. İki Dillilik	73
1.8.2. İki Dillilere Türkçe Öğretimi	74
1.8.3. İki Dillilerin Konuşma Becerisi	75
1.8.4. Afganistan.....	76
1.8.4.1. Afganistan’da Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi	80
1.9. ORTA ÇOCUKLUK DÖNEMİ VE KONUŞMA BECERİSİ İLİŞKİSİ	81
2. YÖNTEM	87
2.1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	87
2.2. ÇALIŞMA GRUBU	87
2.3. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ/ARAÇLARI	90
2.4. SÜREÇ/UYGULAMA	91
2.5. VERİ ANALİZİ.....	93
2.5.1. Verilerin Hazırlık Süreci.....	93
2.5.2. Kelime Katsayısı Analizleri.....	94
2.5.3. Verilerin Analiz ve Karşılaştırma Süreci.....	94
2.6. GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK.....	95
2.7. ARAŞTIRMACININ ROLÜ	97
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	100
3. BULGULAR.....	100
3.1. ÖĞRENCİLER VE ÖĞRENCİLERİN SEÇTİKLERİ KONULARA VE KONUŞMA SÜRELERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR	100
3.2. ÖĞRENCİLERİN KONUŞMALARINDA ORTAYA KOYDUKLARI TEMEL SÖZ VARLIĞINA İLİŞKİN TESPİT EDİLEN BULGULAR VE YORUMLAR.....	104
3.3. ÖĞRENCİLERİN KONUŞMALARINDA YER ALAN NİTELİKLİ SÖZ VARLIĞINA İLİŞKİN TESPİT EDİLEN BULGULAR VE YORUMLAR	113
3.4. TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ NİTELİKLİ SÖZ VARLIĞINA YÖNELİK TESPİT EDİLEN BULGULAR VE YORUMLAR.....	135
3.5. TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ NİTELİKLİ SÖZ VARLIKLARI İLE ÖĞRENCİLERİN KONUŞMALARINDA SÖZ VARLIKLARINI KULLANMA DÜZEYLERİNE YÖNELİK TESPİT EDİLEN BULGULAR VE YORUMLAR	173

3.6. DERS KİTAPLARININ ÖĞRENCİLERİN KULLANDIKLARI NİTELİKLİ SÖZ VARLIKLARINI KARŞILAMA DURUMLARINA YÖNELİK TESPİT EDİLEN BULGULAR VE YORUMLAR	181
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	206
Sonuç ve Tartışma	206
Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma	208
İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma	209
Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma	211
Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma	213
Beşinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma	217
Altıncı Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma	220
Öneriler	228
KAYNAKÇA.....	231
EKLER	245
Ek 1: Etik Kurul İzni	245
Ek 2: Araştırma İzni (MEB)	246
Ek 3: Uzman Görüşü Talep Formu ve Hazırlıksız Konuşma Konuları.....	247
Ek 4: Erkek Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşma Transkribe Metinleri.....	251
Ek 5: Kız Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşma - Transkribe Metinleri	290
Ek 6: 5. Sınıf Erkek Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler	314
Ek 7: 5. Sınıf Kız Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler.....	320
Ek 8: 6. Sınıf Erkek Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler	325
Ek 9: 6. Sınıf Kız Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler.....	334
Ek 10: 7. Sınıf Erkek Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler	340
Ek 11: 7. Sınıf Kız Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler.....	346
Ek 12: 8. Sınıf Erkek Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler	352
Ek 13: 8. Sınıf Kız Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler.....	361
Ek 14: 5. Sınıf Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler	366
Ek 15: 6. Sınıf Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler	377
Ek 16: 7. Sınıf Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler	389
Ek 17: 8. Sınıf Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler	399
Ek 18: Öğrencilerin Konuşmalarında Kullandıkları Kalıp Sözler.....	410
Ek 19: Öğrencilerin Konuşmalarında Kullandıkları Terimler.....	412
Ek 20: Öğrencilerin Konuşmalarında Kullandıkları Özel İsimler.....	414
Ek 21: Öğrencilerin Konuşmalarında Kullandıkları Yabancı Kelimeler	418
Ek 22: Öğrencilerin Konuşmalarında Kullandıkları Deyimler.....	423
Ek 23: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Yabancı Kelimeler	425
Ek 24: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Özel İsimler.....	428
Ek 25: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Yabancı Kelimeler	432
Ek 26: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Özel İsimler.....	435
ÖZ GEÇMİŞ	438

TABLÖLAR

Tablo 1: Farklı Sınıf Düzeylerindeki Öğrencilerin Türkiye’de Kalma Yıllarına Göre	88
Tablo 2: Görüşme Yapılan Okullar ve Öğrencilerin Demografik Durumu.....	89
Tablo 3: İnceleme Nesnesi 5-8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları Yayın Bilgileri	89
Tablo 4: Hazırlıksız Konuşma Konuları ve Öğrencilerin Konu Tercihleri	101
Tablo 5: Kız ve Erkek Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşma Süreleri	103
Tablo 6: Öğrencilerin Konuşmalarında Bulunan Toplam ve Farklı Temel Kelimelerin Sayısal Olarak Gösterimi	104
Tablo 7: Kız Öğrencilerin Konuşmalarında Bulunan Toplam ve Farklı Temel Kelimelerin Sayısal Olarak Gösterimi	105
Tablo 8: Erkek Öğrencilerin Konuşmalarında Bulunan Toplam ve Farklı Temel Kelimelerin Sayısal Olarak Gösterimi	107
Tablo 9: 5. Sınıf Erkek Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler	108
Tablo 10: 5. Sınıf Kız Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler	108
Tablo 11: 6. Sınıf Erkek Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler	109
Tablo 12: 6. Sınıf Kız Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler	110
Tablo 13: 7. Sınıf Erkek Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler	111
Tablo 14: 7. Sınıf Kız Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler	111
Tablo 15: 8. Sınıf Erkek Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler	112
Tablo 16: 8. Sınıf Kız Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler	112
Tablo 17: Öğrencilerin Konuşmalarında Bulunan Nitelikli Söz Varlığı Unsurları.....	113
Tablo 18: 8. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Atasözleri	115
Tablo 19: 5. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Deyimler	115
Tablo 20: 6. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Deyimler	115
Tablo 21: 7. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Deyimler	116
Tablo 22: 8. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Deyimler	116
Tablo 23: 5. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları İkillemeler	118
Tablo 24: 6. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları İkillemeler	118
Tablo 25: 7. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarından Tespit Edilen İkillemeler ve Tür Dağılımı	119
Tablo 26: 8. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarından Tespit Edilen İkillemeler ve Tür Dağılımı	120
Tablo 27: 5. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Kalıp Sözler	121
Tablo 28: 6. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Kalıp Sözler	121
Tablo 29: 7. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Kalıp Sözler	122
Tablo 30: 8. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Kalıp Sözleri ...	123
Tablo 31: 8. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Özdeyişler	124
Tablo 32: 5. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Özel İsimler.....	125
Tablo 33: 6. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Özel İsimler.....	126
Tablo 34: 7. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Özel İsimler.....	127
Tablo 35: 8. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Özel İsimler.....	127
Tablo 36: 5. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Terimler.....	129
Tablo 37: 6. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Terimler.....	130
Tablo 38: 7. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Terimler.....	130

Tablo 39: 8. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Terimler.....	131
Tablo 40: 5. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Yabancı Kelimeler	132
Tablo 41: 6. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Yabancı Kelimeler	132
Tablo 42: 7. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Yabancı Kelimeler	133
Tablo 43: 8. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Yabancı Kelimeler	134
Tablo 44: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Söz Varlığı Unsurları	136
Tablo 45: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Söz Varlığı Unsurları	136
Tablo 46: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Söz Varlığı Unsurları	137
Tablo 47: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Söz Varlığı Unsurları	138
Tablo 48: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Atasözler.....	140
Tablo 49: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Atasözler.....	140
Tablo 50: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Atasözler.....	141
Tablo 51: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Atasözler.....	142
Tablo 52: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Deyimler.....	143
Tablo 53: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Deyimler.....	144
Tablo 54: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Deyimler.....	146
Tablo 55: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Deyimler.....	148
Tablo 56: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan İkilemeler ve Tür Dağılımı.....	149
Tablo 57: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan İkilemeler ve Tür Dağılımı.....	150
Tablo 58: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan İkilemeler ve Tür Dağılımı.....	151
Tablo 59: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan İkilemeler ve Tür Dağılımı ve Türleri..	152
Tablo 60: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Kalıp Sözler.....	153
Tablo 61: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Kalıp Sözler/İlişki Sözleri	154
Tablo 62: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Kalıp Sözler.....	154
Tablo 63: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Kalıp Sözler.....	155
Tablo 64: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Özdeyişler.....	156
Tablo 65: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Özdeyişler.....	156
Tablo 66: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Özdeyişler.....	157
Tablo 67: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Özdeyişler.....	157
Tablo 68: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Özel İsimler	158
Tablo 69: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Özel İsimler	159
Tablo 70: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Özel İsimler	160
Tablo 71: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Özel İsimler	163
Tablo 72: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Terimler	164
Tablo 73: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Terimler	164
Tablo 74: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Terimler	166
Tablo 75: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Terimler	168
Tablo 76: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Yabancı Kelimeler.....	169
Tablo 77: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Yabancı Kelimeler.....	170
Tablo 78: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Yabancı Kelimeler.....	170
Tablo 79: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Yabancı Kelimeler	171

Tablo 80: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Atasözlerin Sayısal Olarak Gösterimi	173
Tablo 81: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Deyimlerin Sayısal Olarak Gösterimi	174
Tablo 82: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı İkilemelerin Sayısal Olarak Gösterimi	175
Tablo 83: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Kalıp Sözlerin Sayısal Olarak Gösterimi	176
Tablo 84: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Özdeyişlerin Sayısal Olarak Gösterimi	177
Tablo 85: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Özel İsimlerin Sayısal Olarak Gösterimi	178
Tablo 86: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Terimlerin Sayısal Olarak Gösterimi	179
Tablo 87: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Yabancı Kelimelerin Sayısal Olarak Gösterimi	180
Tablo 88: Türkçe Ders Kitaplarının 6. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları İkilemeleri Karşılama Durumu	182
Tablo 89: Türkçe Ders Kitaplarının 6. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Kalıp Sözleri Karşılama Durumu.....	183
Tablo 90: Türkçe Ders Kitaplarının 6. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Özel İsimleri Karşılama Durumu.....	184
Tablo 91: Türkçe Ders Kitaplarının 6. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Terim Anlamlı Kelimeleri Karşılama Durumu	185
Tablo 92: Türkçe Ders Kitaplarının 6. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Yabancı Kelimeleri Karşılama Durumu.....	186
Tablo 93: Türkçe Ders Kitaplarının 7. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları İkilemeleri Karşılama Durumu	188
Tablo 94: Türkçe Ders Kitaplarının 7. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Kalıp Sözleri Karşılama Durumu.....	189
Tablo 95: Türkçe Ders Kitaplarının 7. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Özel İsimleri Karşılama Durumu.....	191
Tablo 96: Türkçe Ders Kitaplarının 7. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Terim Anlamlı Kelimeleri Karşılama Durumu	192
Tablo 97: Türkçe Ders Kitaplarının 7. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Yabancı Kelimeleri Karşılama Durumu.....	194
Tablo 98: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Atasözleri Karşılama Durumu	195
Tablo 99: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Deyimleri Karşılama Durumu	196
Tablo 100: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları İkilemeleri Karşılama Durumu.....	197
Tablo 101: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Kalıp Sözleri Karşılama Durumu.....	199
Tablo 102: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Özdeyişleri Karşılama Durumu.....	200

Tablo 103: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Özel İsimleri Karşılama Durumu.....	201
Tablo 104: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Terim Anlamalı Kelimeleri Karşılama Durumu	202
Tablo 105: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Yabancı Kelimeleri Karşılama Durumu.....	204

ŞEKİLLER

Şekil 1: Öğrencilerin Konuşmalarında Bulunan Toplam ve Madde Başı Temel Kelimelerin Grafiksel Gösterimi	105
Şekil 2: Kız Öğrencilerin Konuşmalarında Bulunan Toplam ve Madde Başı Temel Kelimelerin Grafiksel Gösterimi	106
Şekil 3: Erkek Öğrencilerin Konuşmalarında Bulunan Toplam ve Madde Başı Temel Kelimelerin Grafiksel Gösterimi	108
Şekil 4: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Söz Varlığı Unsurlarının Grafiksel Gösterimi	136
Şekil 5: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Söz Varlığı Unsurlarının Grafiksel Gösterimi	137
Şekil 6: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Söz Varlığı Unsurlarının Grafiksel Gösterimi	138
Şekil 7: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Söz Varlığı Unsurlarının Grafiksel Gösterimi	139
Şekil 8: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Atasözlerin Grafiksel Gösterimi	174
Şekil 9: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Deyimlerin Grafiksel Gösterimi.....	175
Şekil 10: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı İkilemelerin Grafiksel Gösterimi	176
Şekil 11: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Kalıp Sözlerin Grafiksel Gösterimi.....	177
Şekil 12: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Özdeyişlerin Grafiksel Gösterimi	178
Şekil 13: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Özel İsimlerin Grafiksel Gösterimi	179
Şekil 14: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Terimlerin Grafiksel Gösterimi.....	180
Şekil 15: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Yabancı Kelimeler Grafiksel Gösterimi.....	181
Şekil 16: Türkçe Ders Kitaplarının 6. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları İkilemeleri Karşılama Durumu	183
Şekil 17: Türkçe Ders Kitaplarının 6. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Kalıp Sözleri Karşılama Durumu.....	184
Şekil 18: Türkçe Ders Kitaplarının 6. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Özel İsimleri Karşılama Durumu.....	185
Şekil 19: Türkçe Ders Kitaplarının 6. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Terim Anlamlı Kelimeleri Karşılama Durumu	186
Şekil 20: Türkçe Ders Kitaplarının 6. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Yabancı Kelimeleri Karşılama Durumu.....	188
Şekil 21: Türkçe Ders Kitaplarının 7. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları İkilemeleri Karşılama Durumu	189

Şekil 22: Türkçe Ders Kitaplarının 7. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Kalıp Sözler Sözleri Karşılama Durumu.....	190
Şekil 23: Türkçe Ders Kitaplarının 7. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Özel İsimleri Karşılama Durumu.....	192
Şekil 24: Türkçe Ders Kitaplarının 7. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Terim Anlamlı Kelimeleri Karşılama Durumu	193
Şekil 25: Türkçe Ders Kitaplarının 7. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Yabancı Kelimeleri Karşılama Durumu.....	195
Şekil 26: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Atasözleri Karşılama Durumu	196
Şekil 27: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Deyimleri Karşılama Durumu	197
Şekil 28: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları İkilemeleri Karşılama Durumu	198
Şekil 29: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Kalıp Sözleri Karşılama Durumu.....	199
Şekil 30: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Özdeyişleri Karşılama Durumu	200
Şekil 31: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Özel İsimleri Karşılama Durumu.....	202
Şekil 32: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Terim Anlamlı Kelimeleri Karşılama Durumu	203
Şekil 33: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Yabancı Kelimeleri Karşılama Durumu.....	205

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Bkz.	: Bakınız
CEFR	: Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi
Çev.	: Çeviren
Kats.	: Katsayı
KWIC	: Key Word in the Context (Bağlam çözümlemesi)
M.B.	: Madde Başı
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
NICHHD	: National Institute of Child Health and Human Development (Ulusal Çocuk Sağlığı ve İnsan Gelişim Enstitüsü Protokolü)
TDÖP	: Türkçe Dersi Öğretim Programı
TELC	: The European Language Certificates (Avrupa dil sertifikaları-sınavları)
TİKA	: Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
Topl.	: Toplam
TÖMER	: Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
TTR	: Type-Token Ratio (Tür-belirteç oranı)
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
YEE	: Yunus Emre Enstitüsü
YETKM	: Yunus Emre Türk Kültür Merkezi

SİMGELER

F	: Frekans

GİRİŞ

Dil, bireylerin duygu, düşünce ve bilgilerini aktarmalarını sağlayan temel bir araç olmasının yanı sıra, toplumsal bağ kurma ve kültürel değerlerin aktarılmasında da önemli bir rol oynar (TDK, 2011; Aksan, 2007). Dil becerileri; dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört temel beceriden oluşur. Bu beceriler, birbiriyle karşılıklı etkileşim halindedir ve her biri dilin farklı boyutlarını temsil eder. Çakır'a (2015) göre, birey dinleyerek anlam oluşturur, konuşarak bu anlamı paylaşır, okuyarak bilgi edinir ve yazarak kendini ifade eder. Araştırmalar, bireylerin günlük iletişim süreçlerinde zamanlarının %45'ini dinlemeye, %30'unu konuşmaya, %16'sını okumaya ve yalnızca %9'unu yazmaya ayırdığını göstermektedir (Topçuoğlu & Özden, 2012). Bu oranlar, konuşma becerisinin bireylerin sosyal yaşamında ve akademik dünyasında taşıdığı önemi açıkça ortaya koymaktadır.

Konuşma becerisi, hazırlıklı ve hazırlıksız olmak üzere ikiye ayrılır. Günlük yaşamda daha çok hazırlıksız konuşmalar öne çıkmaktadır ve bu süreçte hızlı düşünme ve bağlama uygun ifade oluşturma becerisi önem kazanmaktadır (Ünsal, 2005). Türkçe öğretim programları, tüm dil becerilerini eşit derecede geliştirmeyi amaçlamakta olup, konuşma becerisinin pratik uygulamalarla desteklenmesi gerektiği vurgulanmaktadır (MEB, 2009).

Dil öğreniminde söz varlığı, bireyin kelime bilgisi ve iletişim etkinliğini belirleyen önemli bir faktördür (Aksan, 2000). Araştırmalar, en sık kullanılan kelimelerin iletişimin büyük bir bölümünü oluşturduğunu göstermektedir (Kurudayıoğlu, 2011; Harris & Sipay, 1990). Kelime hazinesi, bireyin anlama ve anlatma kapasitesini etkileyen temel unsurlardan biri olup, alıcı ve üretici kelime hazinesi olarak ikiye ayrılmaktadır (Corson, 1995).

Türkiye, son yıllarda yoğun göç almış ve Afgan öğrenciler de bu süreçte eğitim sistemine dâhil olmuştur. İki dilli öğrenme süreci yaşayan bu öğrenciler, Türkçeyi hem sosyal çevrelerinde hem de okul ortamında öğrenmektedir. Ancak dil farklılıkları, akademik başarı ve toplumsal uyum açısından çeşitli zorlukları da beraberinde getirmektedir.

Bu çalışmada, yabancı öğrencilerin Türkçe öğrenim sürecinde konuşma becerisi ve söz varlığı arasındaki ilişki incelenmiştir. Afgan kökenli öğrencilerin konuşma sırasında hangi kelime ve söz varlığı unsurlarını kullanabildikleri, bu kelimelerin ders kitaplarındaki söz varlığıyla uyumu ve eksikliklerin giderilmesi için öneriler sunulmaktadır. Çalışmada nitel yöntem kullanılmış, betimsel analizlerle değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırmanın kapsamı, örneklem grubunun belirli bir bölge ile sınırlı olması gibi kısıtlılıklar içermektedir.

Çalışmanın içeriği, genel hatlarıyla şu bölümlerden oluşmaktadır: Kuramsal Çerçeve, araştırmada ele alınan temel kavramların ve teorik yaklaşımların açıklandığı bir bölümdür.

Yöntem bölümü, araştırmada kullanılan yöntem ve teknikleri, veri toplama araçlarını ve örneklem grubu özelliklerini içermektedir. Bulgular kısmında, araştırma sonuçları detaylı bir şekilde ele alınmakta ve analiz edilmektedir. Tartışma ve Sonuçlar bölümünde ise bulgular ışığında araştırma problemleri tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Araştırmanın Konusu ve Problemi

Bu araştırma, Erzurum’da öğrenim gören Afgan kökenli ortaokul öğrencilerinin hazırlıksız konuşmalarındaki söz varlığı unsurlarını incelemekte ve bunları Türkçe ders kitaplarında yer alan söz varlığıyla karşılaştırmaktadır. Son yıllarda artan göç hareketleri, Afgan öğrencilerin Türkçeyi öğrenme sürecini ve dil yeterliliklerini önemli bir konu hâline getirmiştir. Ancak, bu öğrencilerin konuşma becerileri ve söz varlığı üzerine yapılan çalışmalar sınırlıdır.

Araştırmanın temel problemi, Afgan kökenli öğrencilerin konuşmalarındaki kelime kullanım zenginliği ile Türkçe ders kitaplarında yer alan söz varlığı arasındaki uyumdur.

Bu bağlamda araştırma şu alt problemlere odaklanmaktadır:

- Afgan kökenli öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarında ele aldıkları konular nelerdir, hangi temalar öne çıkmaktadır? Ve öğrencilerin konuşma süreleri nasıldır?
- Afgan kökenli öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarında kullandıkları temel söz varlığı unsurları nelerdir? Öğrencilerin söz varlığının genişliğinde cinsiyete göre farklılık var mıdır? Varsa bu farklılık ne yönde ve orandadır?
- Afgan kökenli öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarında kullandıkları nitelikli öz varlığı unsurları nelerdir?
- Afgan kökenli öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarında kullandıkları nitelikli söz varlığı unsurları nelerdir?
- Türkçe ders kitaplarındaki nitelikli söz varlıkları ile öğrencilerin konuşmalarında söz varlıklarını kullanma düzeyleri nasıldır?
- Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı unsurları, öğrencilerin konuşmalarında kullandıkları nitelikli söz varlıklarını ne ölçüde karşılamaktadır?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak Erzurum il merkezinde öğrenim gören ilköğretim ikinci kademedeki eğitim alan Afgan kökenli öğrencilerin Türkçe konuşma becerilerini incelemektir. Bu doğrultuda,

öğrencilerin toplam söz varlıkları, nitelikli söz varlığı unsurları ve kelime sıklıkları analiz edilerek çeşitli parametreler açısından değerlendirilmiştir.

Araştırma, yalnızca öğrencilerin dil kullanımını belirlemekle sınırlı kalmamış, aynı zamanda bu öğrencilerin konuşmalarında yer alan nitelikli söz varlığı unsurlarını, ilköğretim ders kitaplarındaki nitelikli söz varlıklarıyla karşılaştırmayı da amaçlamıştır. Bu kapsamda, Afgan öğrencilerin Türkçe konuşma becerilerindeki güçlü ve zayıf yönler ortaya konularak, dil gelişimlerini desteklemek için uygulanabilecek stratejilere ışık tutulmuştur. Ayrıca, ders kitaplarının öğrencilerin gerçek yaşamda kullandıkları dilsel unsurlarla ne derece örtüştüğü tespit edilerek, öğretim materyallerinin geliştirilmesine yönelik öneriler sunulmuştur. Böylece araştırma, hem bireysel dil gelişimi hem de öğretim programlarının etkinliği açısından önemli bir katkı sağlamıştır.

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Alanyazın incelendiğinde, son yıllarda söz varlığı ve kelime sıklığına ilişkin çalışmaların sayısında belirgin bir artış olduğu görülmektedir. Bu çalışmaların büyük bir kısmı, kelime hazinesini tespit etme amacıyla yapılmış olup, ağırlıklı olarak anadil öğrencilerine yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte, Türkiye'de eğitim gören yabancı öğrencileri kapsayan araştırmalara da yer verildiği görülmektedir. Bu çalışmalar Tü genellikle yazılı söz varlığı üzerine yoğunlaşmaktadır ve öğrencilerin Türkçe ders kitaplarında yer alan kelimeleri öğrenme düzeylerini veya yazılı ifadelerindeki kelime sıklıklarını belirlemeyi hedeflemektedir. Ancak, konuşma becerisi temel alınarak yapılan kelime bilgisi ve söz varlığı incelemelerinin oldukça sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Çoğu araştırma ya Türkçe ders kitaplarındaki kelime sıklıklarını incelemekte ya da öğrencilerin yazılı söz varlıklarını değerlendirmektedir. Bu iki unsuru bir arada ele alan kapsamlı çalışmalar ise oldukça nadirdir.

Alanyazın çalışmaları incelendiğinde, özellikle ortaokul seviyesindeki yabancı öğrencilerin konuşma becerilerinin, söz varlığı unsurları açısından ele alındığı araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Ancak, mevcut sınırlı çalışmalar da daha çok başka problemlere odaklanmıştır. Bu durum, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Türkiye'de çeşitli sebeplerle ülkeye gelen ve burada yaşayan çok sayıda Suriyeli ve Afgan kökenli ilkököl ve ortaokul öğrencisi bulunmaktadır. Bu milletlerin konuşma becerisi, bireyin anlık ifade yeteneği, bağlamı hızlı kavrama kapasitesi ve sözlü iletişimdeki etkinliği açısından değerlendirilmesi gereken bir alan olmasına rağmen, yeterince araştırılmamıştır. Özellikle ortaokul seviyesindeki yabancı Afgan öğrenciler gibi göçmen toplulukların dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik araştırmalar ise neredeyse yok denecek kadar azdır. Bu durum,

ortaokul öğrencilerinin hem akademik hem de sosyal bağlamda dil edinim süreçlerini anlamayı zorlaştırmaktadır.

Bu eksiklikler yalnızca konuşma becerisi ile sınırlı değildir. Yabancı öğrencilerin Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığını kullanma düzeyleri ve bu kitapların öğrencilerin günlük iletişim ihtiyaçlarını ne ölçüde karşıladığı da yeterince incelenmemiştir. Ders kitaplarında yer alan kelimeler genellikle dilin resmi kullanımına yönelik olup, öğrencilerin günlük hayatta ihtiyaç duyduğu kelimelerle tam anlamıyla örtüşmemekte ya da dil öğretim yöntemleri açısından yetersizlikler içermektedir. Bu durum, öğrencilerin hem okul içinde hem de sosyal çevrede Türkçe kullanımlarını zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda, Afgan öğrenciler ve benzeri göçmen toplulukların konuşma becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların artırılması ve söz varlığı öğretiminin günlük hayatta kullanılabilirlik perspektifiyle ele alınması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışma, dilin dört temel becerisinden biri olan konuşma becerisini, konuşma becerisi üzerinden söz varlığı belirleme çabasını ve bunu Afgan kökenli ortaokul öğrencileri örneklemini üzerinden gerçekleştirmeyi ve ders kitaplarında yer alan kelime hazinesi ile öğrencilerin anlatımlarındaki kelime hazinesini karşılaştırmayı amaçlaması bakımından önemlidir. Bu yönüyle çalışma, Afgan öğrencilerin konuşma becerisi üzerinden söz varlığı tespitine yönelik az sayıdaki araştırmaya katkı sunarak, alanyazındaki önemli bir boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda, eğitimciler için öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun, daha etkili öğretim materyallerinin geliştirilmesine yönelik öneriler sunarak Türkçe öğretimi alanına özgün bir katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları şu şekildedir:

- Çalışma, 2023-2024 eğitim-öğretim yılı birinci döneminde Erzurum il merkezindeki ortaokullarda öğrenim gören 115 Afgan kökenli öğrenci ile sınırlıdır.
- Araştırma, yalnızca birinci dönem veri toplama süreci ile sınırlıdır; uzun vadeli dil gelişimi üzerine çıkarımda bulunulmamıştır.
- Çalışma, yalnızca konuşma becerileriyle sınırlıdır ve diğer dil becerileri (okuma, yazma, dinleme) dışarıda bırakılmıştır.
- Araştırma, öğrencilere sunulan 24 yapılandırılmış konuşma konusu ile sınırlandırılmış olup, başka konular araştırma kapsamında değildir.

- Yapılandırılmış konuşma konuları, doğal konuşma ortamındaki dilsel performansı tam olarak yansıtmayabilir.
- Çalışma, yalnızca ilköğretim 5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı unsurlarını incelemiş olup, diğer materyaller ve gerçek yaşam bağlamındaki kelimeler araştırma kapsamına alınmamıştır.
- İncelenen söz varlığı unsurları; atasözü, deyim, ikilem, kalıp sözler, özel isimler, özdeyişler, terimler ve yabancı kelimelerle sınırlıdır.

Varsayımlar

Bu çalışmada, öğrencilerin konuşma verileri analiz edilerek söz varlığı unsurlarının çeşitliliği ve kullanım düzeyi değerlendirilmiştir. Araştırmada, hazırlıksız konuşma konularının yeterli veri sağlamaya elverişli olduğu, katılımcıların konuşmalarını dış etki, baskı veya zorunluluk olmadan gerçekleştirdiği varsayılmıştır. Konuşma sürecinde katılımcıların düşüncelerini doğal ve samimi bir şekilde ifade ettikleri öngörülmüştür. Elde edilen verilerin, katılımcıların gerçek dil kullanımlarını yansıttığı kabul edilmiştir. Ayrıca, veri toplama yöntemlerinin araştırma amacına uygun olduğu varsayılmıştır.

Terimler ve Tanımları

Araştırmada sıkça geçen terimler ve tanımları şunlardır:

Afgan Kökenli Öğrenciler: Afganistan'dan Türkiye'ye göç etmiş ve Türk eğitim sistemine dâhil olan ortaokul seviyesindeki öğrenciler.

Hazırlıksız Konuşma: Bireyin anlık olarak, önceden bir hazırlık yapmadan duygu ve düşüncelerini ifade ettiği konuşma türüdür.

İki Dillilik: Bireyin iki dili düzenli ve işlevsel olarak kullanabilme yeteneği.

Kelime Katsayısı: Kelime katsayısı, bireyin aktif olarak kullandığı kelime sayısının toplam kelime sayısına oranını ifade eden bir ölçüttür.

Konuşma Becerisi: Bireyin duygu, düşünce ve bilgilerini sözlü olarak ifade etme kapasitesi.

Madde Başı Kelime: Sözlüklerde ya da dil çalışmalarında, bir kelimenin başlığa alınarak anlamlarının ve kullanım biçimlerinin açıklandığı temel form. Farklı kelime, tekrar etmeyen kelime.

Söz Varlığı: Bireyin anlama ve anlatma sırasında kullanabildiği kelimeler toplamı.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. DİL VE İLETİŞİM

Dil, insanın zihinsel ve duygusal dünyasını şekillendiren, düşünceleri organize eden ve toplumsal yaşamın temelini oluşturan en güçlü iletişim aracıdır. İnsanı diğer canlılardan ayıran bu eşsiz yeti, bireylerin yalnızca kendilerini ifade etmelerine imkân tanımaz; aynı zamanda onların toplumsal ilişkiler kurmalarını ve bu ilişkileri sürdürmelerini sağlar (Vural, 2003). Türk Dil Kurumu'na (2023) göre dil, *“İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan, uzlaşmaya dayalı olarak oluşturulmuş sesli veya görsel işaretler sistemi; lisan, zeban.”* olarak tanımlanır. Bu bağlamda dil, insanın kimliğini ve toplumsal rolünü oluşturur, kültürel mirasını gelecek kuşaklara taşır. Dil sadece bir iletişim aracı değil, bireyin zihinsel gelişimine katkı sağlayan, toplumu bir arada tutan bir sistemdir.

Dil, insanın zihnindeki soyut düşünceleri ve duyguları somut bir biçimde ifade etme imkânı sunar. İnsanın bireysel dünyasında gelişen kavramlar dil aracılığıyla şekillenir ve anlam kazanır. Bu bakımdan dil, yalnızca bir düşünce iletim aracı değil, o düşüncenin yapılandırıldığı ve geliştiği bir sistemdir. Dil, bireyler arasında iletişimi sağlayan, kendine özgü kuralları olan bir canlı varlık olarak işlev görür (Ergin, 1992). Ayrıca dil, bireylerin toplumsal normları ve değerleri öğrenmesine, kültürel mirasın aktarılmasına imkân tanır. Dili anlamlı ve mantıksal bir yapı içinde kelimelerin birleşmesiyle oluşan bir sistem olarak düşünmek, onun toplumsal yaşamın sürdürülebilirliği üzerindeki rolünü gözler önüne serer (Aktaş & Gündüz, 2009). Bu sayede, toplumların kültürel değerleri, düşünce biçimleri ve sosyal normları dil aracılığıyla gelecek nesillere aktarılır; dil, toplumun kültürel ve tarihsel devamlılığını sağlayan bir köprü görevi görür.

İletişim ise, bireyler arasında duygu, düşünce ve bilgilerin paylaşımını sağlayan dinamik ve çok boyutlu bir süreçtir. Bu süreç, yalnızca bilgi aktarımını sağlamakla kalmaz, bireyler arası ilişkilerin kurulmasına ve güçlenmesine de hizmet eder (Dökmen, 2010). İletişim, bireyin toplumsal yaşamın bir parçası olmasını, toplumsal normlara uyum sağlamasını ve sosyal çevresiyle anlamlı ilişkiler kurmasını mümkün kılar. Bu, sadece bir mesaj aktarımı değil, aynı zamanda bireylerin duygusal etkileşimde bulunmalarını sağlayan bir süreçtir (Yalçın & Şengül, 2007). İletişim, bireyler arası anlam alışverişini mümkün kılarak toplumsal bağları güçlendirir; bu süreç, insanların duygusal ve sosyal etkileşimini sağlayan önemli bir araçtır (Cüceloğlu, 2016).

1.1.1. Dil ve İletişim İlişkisi

Dil ve iletişim, insanın sosyal varoluşunun iki temel unsurudur. Bu iki unsur, bireyin hem kendini ifade etmesinde hem de toplumsal yapıyla bütünleşmesinde önemli bir rol oynar. İnsanı diğer canlılardan ayıran en temel ve en önemli sayabileceğimiz özellik dil yetisidir ve insanın güçlü bir iletişim becerisine sahip olmasıdır. Hayvanlar kendilerine özgü iletişim yöntemlerine sahip olsa da, bu yöntemler öğrenilerek kazanılmaz. Hayvanlar, iletişimlerini genellikle deneme-yanılma yoluyla geliştirirler ve bu süreç, insanlardaki dil öğrenme süreciyle karşılaştırılamaz. İnsanlar ise doğuştan gelen dil yeteneklerine sahiptirler. Bunun yanı sıra, insanların sinir sistemi ve ön beyin yapıları daha gelişmiş olduğundan, öğrenme kapasiteleri de hayvanlara kıyasla çok daha ileri düzeydedir (Yıldız vd., 2008).

Dil, bireyin düşüncelerini düzenlemesine ve bunları anlamlı bir biçimde başkalarına iletmesine imkân tanırken iletişim bu düşüncelerin sosyal çevrede paylaşılmasını sağlar. Saussure'ün dil teorisine göre, dil bir gösterge sistemidir ve bu sistem, sesler ve anlamlar arasında keyfi bir bağ kurarak bireyler arasında etkili bir iletişimi mümkün kılar (Saussure, 2011). Dil, soyut düşünceleri somut bir yapıya dönüştürür ve bu düşüncelerin karşılıklı etkileşim içinde toplumsal yapıya yerleşmesini sağlar.

İletişim süreci, dil aracılığıyla işlerlik kazanır. Weaver (1963), iletişimi kaynaktan çıkan bir mesajın bir alıcıya iletilmesi süreci olarak tanımlarken, bu mesajın etkili bir şekilde iletilmesi için dilin işlevsel yapısına dikkat çeker. İletişimde kaynak, mesajı oluşturur; kanal aracılığıyla mesaj alıcıya gönderilir ve alıcı bu mesajı anlamlandırır. Şahin (2012), iletişimin dört temel unsurdan oluştuğunu belirtir. Bunlar, mesajı üreten ve ileten kaynak, kaynaktan alıcıya gönderilen mesaj, bu mesajın iletilmesini sağlayan kanal ve mesajı alan alıcıdır. Bu unsurlar, etkili bir iletişim sürecinin temel yapı taşlarıdır.

Bu süreçte dil, bireylerin düşüncelerini organize eder ve anlamlı bir biçimde karşı tarafa iletilmesini sağlar. Bu açıdan dil, düşünceleri şekillendirir, iletişim ise bu düşüncelerin karşılıklı olarak paylaşılmasını mümkün kılar.

Dil ve iletişim arasındaki bu ilişki, bireylerin toplumsal hayatta aktif bir rol oynamasına ve toplumsal normlara uyum sağlamasına yardımcı olur. Dil, insanların sosyal ilişkilerini sürdürmelerine imkân tanırken iletişim bu ilişkilerin sürekliliğini sağlar. Aktaş ve Gündüz (2009), dilin mantıksal bir yapı içinde organize olduğunu, bu yapının iletişim sürecinde işlevsel hâle geldiğini ve toplumsal bağları güçlendirdiğini vurgular. Dil, bireyin kimliğini inşa etmesine ve toplumsal düzene uyum sağlamasına imkân tanırken, iletişim bu kimliğin ve düzenin devamını sağlayan etkileşimsel bir araç olarak işlev görür.

Dil aracılığıyla insanlar, yalnızca düşüncelerini ve bilgilerini paylaşmaz; aynı zamanda kültürel ve toplumsal değerlerini de aktarır. Dil, bir toplumun kültürel kimliğini ve toplumsal yapısını yansıtan bir ayna gibidir. Toplumun değerleri, düşünce biçimleri ve sosyal yapısı, dilin içinde gizli bir şekilde taşınır. İletişim ise bu değerlerin ve normların bir nesilden diğerine aktarılmasını sağlar. Dil ve iletişim, toplumsal yapının sürdürülebilirliğini sağlayan en temel unsurlardır; dil, bireylerin düşüncelerini şekillendirir ve bu düşünceler iletişim aracılığıyla toplumsal hayatın bir parçası hâline gelir.

Dil aracılığıyla insanlar duygularını, düşüncelerini, istek ve ihtiyaçlarını, mutluluk ve üzüntülerini başkalarına iletebilirler. İnsanın doğası gereği, çevresindeki insanlarla iletişim kurarak sosyal bir çevre oluşturması ve ihtiyaçlarını gidermesi gereklidir. Bu iletişim ihtiyacı, bireyleri birbirine yakınlaştırır ve toplumların oluşumuna zemin hazırlar. Dil, bireyin zihinsel dünyasını inşa ederken, iletişim bu dünyayı toplumsal bağlamda anlamlı hâle getirir. Toplumsal yaşamın devamı, bireylerin dil aracılığıyla kurduğu iletişim ağları sayesinde gerçekleşir. Bireyler, dil sayesinde düşüncelerini başkalarına aktarır, toplumsal normlara uyum sağlar ve bu normlar çerçevesinde anlamlı bir etkileşim kurar.

1.1.2. Dilin Fiziksel ve Zihinsel Boyutları

Konuşma hem zihinsel hem de fiziksel boyutlardan oluşan karmaşık bir yapıya sahiptir ve bu iki boyutun bir araya gelmesiyle gerçekleşir. Konuşmanın yapısı, ses ve söz unsurlarından oluşur. Ses, konuşmanın fiziksel yapısını şekillendirirken, söz konuşmanın zihinsel yapısını oluşturur. Dilbilimciler, dilin farklı alanlardaki etkileşimini inceleyerek, dilin karmaşıklığını ve çok yönlülüğünü açıklamaya çalışırlar. Örneğin, dilbilimci Moser (1965), dilin farklı alanlarda bir araya geldiğini ifade etmektedir. Bu alanlar: Fizyolojik, psikolojik ve bilişsel alanlar. Moser, seslerin oluşumunu fizyolojik temellere dayandırarak, farklı organların ses üretiminde rol oynadığını, kelimelerin kullanımı, seçimi ve anlamlandırılmasının ise psikolojik alanda değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır. . Ayrıca, dilin ve düşüncenin birbirini etkilediği ikili ilişkiyi de vurgulayarak, dilin mantıksal, düzenleyici ve açıklayıcı bir işlevi olduğuna işaret eder.

Güneş'e göre (2007) konuşma, zihinde başlayan ve düşüncelerin sözlü olarak ifade edilmesiyle tamamlanan bir süreçtir. Bu süreç, zihinsel işlemlerle başlar ve öncelikle zihinde yapılandırılmış bilgiler gözden geçirilir. Bu aşamada konuşmanın amacı, yöntemi, konusu ve sınırları belirlenir. Ardından aktarılabilecek bilgiler seçilir. Seçilen bilgiler, çeşitli zihinsel işlemlerden geçer; bu işlemler sıralama, sınıflandırma, ilişkilendirme, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi unsurları içerir. Bu işlemlerin sonucunda

düzenlenen bilgiler cümlelere, kelimelere, hecelere ve seslere dökülerek iletilir. Bu aktarma işlemi beden dili ile desteklenir.

Taşer de (2009) konuşma unsurlarını şöyle belirtmiştir: “*Kişisel deneyleri içeren konuşma en az şu beş etmenden oluşur:*

- *Ses*
- *Boğumlama (Telâffuz)*
- *Konuşma Dinamiği (Duygu, istek, düşünce)*
- *Sözcük Hazinesi*
- *Biçem (Üslûp)” (s. 123)*

Konuşma becerisi ile ilgili alanyazın taramasında bu ve buna benzer sınıflandırmaların yapıldığı görülmektedir. Alanyazındaki kuramsal bilgilerden hareketle dilin fiziksel ve zihinsel süreçlerinin sistematığı konusunda bir görüş birliği olduğu söylenebilir. Sonuç olarak, konuşma eylemi hem fiziksel hem de zihinsel boyutları içerir ve bu iki boyut birleşerek kompleks bir iletişim sürecini oluşturur. Başarılı, etkili ve anlaşılır bir konuşma hem zihinsel hem de fiziksel boyutların uyumlu bir şekilde çalışmasıyla mümkün olur.

1.1.2.1. Fiziksel boyut

Konuşmanın fiziksel boyutu, sözlü iletişim sırasında beden dili ve ses özelliklerinin nasıl bir yapıda olacağı ile ilgilidir.

Konuşmanın etkili olması için öncelikle sesin doğru bir şekilde kullanılması gerekir. Ses tonu, vurgu, hız ve farklılıklar gibi unsurlar mesajın doğru bir şekilde iletilmesini sağlar. Sesin meydana gelmesi akciğerler, diyafram, nefes borusu, gırtlak, dil, dişler, damak ve dudaklar gibi bir dizi organın iş birliği ile gerçekleşir. Bu iş birliği, sesin istenen kalitede oluşumunu sağlar. Ancak, bu organlardan herhangi birinde meydana gelen bir anormallik veya işlev bozukluğu, sesin istenen kalitede oluşmasını engelleyebilir (Ağca, 1999).

Ses, bir titreşim sürecidir. İki nesnenin sürtünmesi sonucu meydana gelen bu titreşim, kulak tarafından algılanarak sesi oluşturur. Temizyürek vd. (2017), sesin, diyaframdan başlayarak akciğerler, ses telleri ve ağız bölgesi ses organlarının iş birliği ile üretilen titreşimler olduğunu açıklar. Ağca (1999) ise okulun temel görevinin, öğrencilerin konuşma organlarının işleyişini ve bu becerinin gelişimini engelleyen herhangi bir durumun tespit edilmesi ve konuşma organlarındaki bozuklukların aile ile birlikte tedavi edilmesini sağlamak olduğunu belirtir. Sesin oluşması için vücudumuzdaki birçok organın uyumlu bir şekilde ve iş birliği içerisinde çalışması gerekmektedir. Bu süreç, ciğerlerimizden aldığımız hava ile

diyafram, göğüs kasları ve göğüs kafesinin koordineli çalışmasıyla başlar. Bu koordinasyonu yönlendiren ise beyindir (Yalçın, 2018). Ses oluşumundaki yardımcı organların koordineli çalışması, sesin yüksekliği, tonu ve genel kalitesi üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Akciğerler, sesin hava kaynağını sağlar ve diyafram, bu havanın kontrolünü sağlar. Nefes borusu ve gırtlak, ses titreşimlerinin olduğu ana bölgelerdir. Dil, dişler, damak ve dudaklar ise bu titreşimlerin şekil almasında ve modülasyonunda rol oynarlar. Bu organlardan herhangi birinde oluşan bir sorun veya anormallik, ses üretiminde aksaklıklara neden olabilir. Örneğin, gırtlakta bir tümör veya dilde bir yaralanma, sesin düzensiz çıkmasına yol açabilir. Ayrıca, bu tür sorunlar diğer ses üretim organlarının normal işleyişini de olumsuz etkileyebilir. Örneğin, nefes borusundaki bir tıkanıklık, akciğerlerin yeterince hava sağlayamamasına ve dolayısıyla sesin yetersiz oluşmasına neden olabilir. Bu nedenle, sesle ilgili sağlık sorunlarına dikkat edilmesi ve gerektiğinde tıbbi müdahalede bulunulması önemlidir.

Konuşmanın fiziksel gelişiminin önemli bir parçası da vücut dilidir. Jestler, mimikler göz teması ve vücut duruşu gibi değişkenler uyumlu bir şekilde iletişimin kurulmasına yardımcı olur.

Konuşmayı şartlar el verdiği nispette görsel yardım unsurları ile de desteklemek gerekir. Konuşmanın sözel aktarımına ilaveten; sunumlar ve konuşma sırasında kullanılan slaytlar, yazılı metinler, video konferans gibi dijital materyaller veya görsel grafikler de konuşma mesajının daha etkili ve anlaşılır olmasına yardımcı olacaktır.

Konuşma mesajını etkili kılan önemli bir boyut, kelime vurgusudur. Vurgu, konuşma anında belirli bir hecenin görece daha yüksek sesle ve baskılı bir şekilde söylenmesi anlamına gelir. Bu vurgu, kelimenin başında, ortasında veya sonunda olabilir ve vurgu anlamı belirleyici olabildiği gibi anlam da vurgu üzerinde etkili olabilir (Toman, 2009). Kelime vurgusu belirli kelimelerin veya ifadelerin vurgulanarak önemli hale getirilmesi ile ilgili bir durumdur ve metnin anlaşılmasına ve dikkatin toplanmasına katkı sağlar Vurgu türüne göre tasnif edilebilmektedir (Yalçın, 2005). Sözcük vurgusu, cümle vurgusu, mısra vurgusu ve şiddet vurgusu olmak üzere dört tür vurgu olduğunu belirtir.

Konuşmacının dinleyicilerle etkileşim kurması fiziksel boyutun bir başka parçasıdır. İzleyici ve dinleyici kitlesine sorular sormak, onlardan geri bildirim almak ve izleyicilerin ve dinleyicilerin tepkilerini dikkate almak, iletişimin daha etkili hale getirilmesine yardımcı olacaktır.

Sonuç olarak, konuşma eylemi, zihinsel ve fiziksel unsurların bir bütün olarak düşünülmesini gerektirir. Herhangi bir unsurun bozukluğu, konuşmanın diğer bileşenlerini olumsuz etkileyebilir.

1.1.2.2. Zihinsel boyut

Zihinsel boyut, konuşmanın zihinsel boyutu düşünce süreçlerini, dili oluşturmayı ve iletişim amacını içerir. Bu düşünce süreçlerini düşünce ve planlama dil becerileri, duygusal zekâ, odaklanma ve dikkat iletişim amaçları olarak sınıflayabiliriz.

Düşünce ve planlama, konuşma planlama ve organizasyon gerektirir. Konuşmacı mesajın düzenli olarak sunulması için konu başlıklarını ana bilgiyi ve alt noktaları belirler. Konuşma öncesinde konuşma bileşenleri ayrıntılarıyla düzenlenir ana mesaj belirlenir bir konuşma planı oluşturulur. Bu, konuşmanın en temel zihinsel aşamasıdır.

Odaklanma ve dikkat hem konuşmacıların hem dinleyicilerin konuşma sırasında odaklarını korumak ve dikkatlerinin yönlendirmek için harcadıkları zihinsel çaba sürecini ifade eder. Dikkat dağıtıcı unsurlar olumsuzluklar ortadan kaldırıldığında daha başarılı bir iletişim ve etkileşim sağlanacaktır.

Dil becerileri, zihinsel boyut dilin doğru ve etkili bir şekilde kullanma özelliklerini, kelime seçimi cümle yapısı ve dil bilgisi kuralları gibi unsurları içerir. Konuşmacı doğru kelimeleri seçer cümle yapılarını oluşturur ve anlamı doğru bir şekilde iletmeye çalışır.

Duygusal ifadeler, teknik ve bilimsel veya basit anlatım gibi seçim tercihleri iletişim amacına ve hedef kitleye bağlı olarak değişebilir.

Duygu ve empati, konuşmacı konuşmanın duygusal tonunu ve kimliğini belirler. Konuşmacılar duygusal ifadeleri gösterebildikleri ve doğru bir şekilde duygusal zekâlarını kullanabildikleri ölçüde dinleyici kitlesi ile duygusal bağ kurabilirler. Bu da konuşmanın etkinliğini artıracaktır ve iletişime derinlik kazandıracaktır. Konuşmacı iyi bir performans sergileyerek hedef kitlesinin perspektifini anlamaya çalışır ve onların ihtiyaçlarını ve duygusal tepkilerini dikkate alır ise iletişimini daha etkili kılar. Odaklarını korumak ve dikkatlerinin yönlendirmek için harcadıkları zihinsel çaba sürecini ifade eder. Dikkat dağıtıcı unsurlar olumsuzluklar ortadan kaldırıldığında daha başarılı bir iletişim ve etkileşim sağlanacaktır.

Dil becerileri, zihinsel boyut dilin doğru ve etkili bir şekilde kullanma özelliklerini, kelime seçimi cümle yapısı ve dil bilgisi kuralları gibi unsurları içerir. Konuşmacı doğru kelimeleri seçer cümle yapılarını oluşturur ve anlamı doğru bir şekilde iletmeye çalışır.

Duygusal ifadeler, teknik ve bilimsel veya basit anlatım gibi seçim tercihleri iletişim amacına ve hedef kitleye bağlı olarak değişebilir.

Duygu ve empati, konuşmacı konuşmanın duygusal tonunu ve kimliğini belirler. Konuşmacılar duygusal ifadeleri gösterebildikleri ve doğru bir şekilde duygusal zekâlarını kullanabildikleri ölçüde dinleyici kitlesi ile duygusal bağ kurabilirler. Bu da konuşmanın etkinliğini artıracaktır ve iletişime derinlik kazandıracaktır. Konuşmacı iyi bir performans sergileyerek hedef kitlesinin perspektifini anlamaya çalışır ve onların ihtiyaçlarını ve duygusal tepkilerini dikkate alır ise iletişimini daha etkili kılar.

Bu doğrultuda, konuşma eylemi zihinsel ve fiziksel unsurların bir bütünlük içinde değerlendirilmesini gerektirir. Bu unsurlardan herhangi birindeki bozukluk, konuşmanın diğer unsurlarını da olumsuz yönde etkileyebilir.

1.2. TEMEL DİL BECERİLERİ

Temel dil becerileri, bireyin dilsel yeterliliğini oluşturan dinleme, konuşma, okuma ve yazma süreçlerini kapsar. Bu beceriler, iletişim kurma, düşünceleri ifade etme ve bilgiye erişimde hayati öneme sahiptir.

Dinleme, anlamlandırma ve bilgi edinmenin temelini oluştururken; konuşma, bireyin anlık dil kullanımını ve ifade gücünü geliştirir. Okuma, yazılı metinlerden bilgi edinme ve eleştirel düşünme süreçlerini desteklerken; yazma, bireyin düşüncelerini yapılandırma ve ifade etme becerisini güçlendirir.

Bu beceriler, bağımsız süreçler olarak görülse de birbiriyle ilişkilidir ve etkili bir dil eğitimi için bütüncül bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Eğitim süreçlerinde, her bir becerinin dengeli şekilde geliştirilmesi, bireyin iletişim ve öğrenme yetkinliğini artıracaktır.

1.2.1. Konuşma Becerisi ve Önemi

İnsanın duygularını, düşüncelerini sesli bir yapı haline dönüştürerek ifade etmesi olarak tanımlanan konuşma, anlamlı ses parçaları kullanılarak düşüncelerin iletilmesini sağlar. Bu açıdan kulakla doğrudan ilişkili olan konuşma; hem ses temelli öğelerle, yani tonlama, vurgu gibi ses unsurlarıyla, hem de jest ve mimik gibi bedensel destekleyici öğelerle, iletilmek istenen mesajın niteliğine uygun bir şekilde bütünleştirilmiş olur (Durmuş, 2013, s. 163-164). Adalı'ya (2003) göre konuşma hem birikim ile ve hem de zihinsel bir çabayla meydana getirilen iletinin dil aracılığıyla karşı tarafa aktarılmasıdır.

“Dinleme, okuma, konuşma, yazma becerileri içinde bir dili biliyor olmanın önemli göstergelerinden biri, konuşmadır” (Doğan, 2009, s. 185). İnsanlar arasındaki iletişimin büyük bir kısmı, temel bir beceri olan konuşma yoluyla gerçekleşir. Konuşma, bilgi edinme, düşünce oluşturma, karşılıklı anlaşma, ikna etme gibi birçok amaç için temel bir iletişim

aracıdır (Ammelburg, 2003).

Türkçe Dersi 2006 Öğretim Programı'na göre (6, 7, 8. sınıflar) “Konuşma becerisi, öğrencilere Türkçenin estetik zevkini anlama, zengin söz varlığını kullanma, kendilerini doğru, güzel ve rahat bir şekilde ifade etme yeteneği kazandırarak, sosyal hayatta karşılaşacakları sorunları konuşarak çözme, yorumlama ve değerlendirme, çevreleriyle iletişim kurma, iş birliği yapma ve ortak karar verme konularında önemli bir paya sahiptir” (MEB, 2006, s. 6).

Konuşma, insanın duygularını ve düşüncelerini farklı sesler aracılığıyla karşısındaki kişilere aktarması anlamına gelir (Gürzap, 2006). Ayrıca, konuşma sadece bir iletişim aracı olmaktan öte, aynı zamanda kişinin çevresindeki diğer insanlarla duygu ve düşüncelerini paylaşabilmesi adına etkili bir yoldur ve kişiliğini oluşturan temel faktörlerden biridir (Özçimen, 2008).

Konuşma, insanların insan ilişkilerini sürdürebilmek için en çok ihtiyaç duyduğu ve en fazla kullandığı dil becerisidir. İnsanlar arası iletişim genellikle konuşma kanalıyla gerçekleşir. Aynı zamanda Türkçe öğretimi için de kritik bir öneme sahiptir, çünkü okuma ve yazma gibi iki temel dil becerisinin alt yapısını oluşturur (Aktaş & Gündüz, 2002). Doğan'ın da (2009) ifade ettiği gibi, konuşma yetisi; dinleme, okuma, konuşma, yazma becerileri arasında bir dili biliyor olmanın önemli göstergelerinden biridir (Doğan, 2009). Bu bağlamda, konuşma becerisi, insanların günlük yaşamlarında, başkalarıyla etkili bir şekilde iletişim kurma konusunda, yeteneklerini geliştirmesinde, aynı zamanda dil ediniminde ve Türkçe öğretiminde hayati bir öneme sahip olan bir beceridir.

Konuşma, bireylerin yaşamlarında ve toplum içinde büyük bir öneme sahiptir. Özellikle okul ortamında, çocuklar arkadaşları ve öğretmenleri ile iletişim kurarken çoğunlukla sözlü iletişim aracını kullanırlar. İyi konuşma becerilerine sahip olan

Çocuklar, öğretmenleri ve arkadaşları ile daha güçlü ve sağlıklı bir iletişim ortamı oluşturma eğilimindedirler. İletişim güçlü ve etkili olduğunda, başarı genellikle kaçınılmazdır.

İş dünyasında, eğitim kurumlarında ve toplumsal etkileşimde başarılı bireyler genellikle gelişmiş konuşma becerilerine sahiptir. Özellikle okul çevrelerinde, çocuklar arkadaşları ve öğretmenleri ile etkileşim halindeyken genellikle sözlü iletişimi tercih ederler. İyi konuşma becerisini iyi düzeyde kazanmış olan çocuklar, öğretmenleri ve yaşlıları ile daha güçlü ve sağlıklı bir iletişim ortamı oluşturabilmektedirler. İletişim güçlü ve etkili olduğunda, başarı da kaçınılmazdır. Bu bağlamda, konuşma becerilerine hak ettikleri önem verilmelidir. Başarılı bir iletişim için etkili konuşma temel bir gerekliliktir ve bu gerçek asla göz ardı edilmemelidir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı, dil becerilerini ilkökul ve ortaokul seviyelerinde (1-8. sınıflar) anlama ve anlatma olmak üzere iki ana başlık altında ele almaktadır. Bu becerilerden konuşma ve yazma ile anlatma dil becerileri, okuma ve dinleme ile de anlama dil becerileri kastedilmektedir. Türkçe derslerinin temel hedefi, öğrencilere bu dört temel dil becerisini kazandırmak ve bunların istenen düzeyde gelişmesini sağlamaktır. Ancak Konuşma, yazmadan daha önce gerçekleşen ve daha sık kullanılan bir iletişim biçimidir. Yapılan araştırmalar, günlük yaşamda insanların günlerinin büyük bir kısmını iletişim kurarak geçirdiklerini ortaya koymaktadır. İletişim kurma sürecinin ise yaklaşık olarak %45'i dinleyerek, %30'u konuşarak, %16'sı okuyarak ve %9'u yazarak gerçekleşmektedir (Topçuoğlu & Özden, 2012). Bu nedenle, anlatma ihtiyacı özellikle de konuşma eylemi, insanların günlük yaşamlarında en sık müracaat ettikleri iletişim aracı pozisyonundadır.

Özellikle temel eğitim kurumlarında, anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesi çok önemlidir, çünkü bu beceriler sadece Türkçe dersleri ile sınırlı kalmaz, aynı zamanda bütün derslerle ilişkilidir. Türkçe, diğer derslerde de kullanılan bir iletişim aracıdır. Dolayısıyla bu durum öğrencilere konuşma becerilerini geliştirebilmeleri için doğal bir ortam sunar. Bu nedendir ki konuşma becerisi diğer becerilerden ziyade öne çıkan bir beceri durumunda önceliğini koruyan ve geliştirilmesi önem arz eden mihrer bir beceri alanıdır. Öğrencilerin konuşma yeteneklerini geliştirmek, sadece dil öğrenimi için değil, aynı zamanda diğer derslerdeki başarılarını da artırabilmek için de etkili bir çabadır. Bu bağlamda, konuşma becerilerinin geliştirilmesi, öğrencilerin daha geniş ve istenen düzeyde bir akademik başarı elde etmelerine yardımcı olabileceği dikkatlerden kaçmamalıdır (Yeşiltepe-Sağlam, 2010).

1.2.2. Konuşmanın Diğer Beceriler ile İlişkisi

Konuşma becerisi, dilin diğer temel becerileri olan dinleme, okuma ve yazma ile doğrudan ilişkilidir ve bu beceriler bir bütün olarak birbirini destekler. Dinleme, konuşma becerisinin altyapısını oluştururken, okuma ve yazma becerileri, konuşmanın içeriğini zenginleştiren bilgi ve düşünce birikimi sağlar. Konuşma becerisi, düşünceleri anında ifade etme ve iletişim kurma yeteneği sunarak diğer dil becerilerinin etkin bir şekilde kullanılmasına destek olur. Bu bağlamda, dilin bu temel unsurlarına bütüncül bir yaklaşım geliştirilmesi, bireylerin dil yeterliliği ve iletişim gücünü artırır. Özbay (2005) ise bu durumu şu şekilde ifade etmektedir: *“Konuşma eğitiminin diğer dil becerilerinden ayrılmayacağı gerçeği de göz önüne alınırsa, konuşma eğitimine ayrı ders saati verilmese de konuşma eğitimine gereken hassasiyet gösterilmelidir.”* (s. 292) Bunu da uygulayacak olan başta ana dili öğretmenleri yani Türkçe öğretmenleridir.

1.2.2.1. Konuşma-Dinleme ilişkisi

Ergin ve Birol (2000), dinlemeyi *“seslerin ve varsa konuşma görüntülerinin farkında olmayla ve onlara dikkati vermeyeyle başlayan, belli işitsel işaretlerin tanınması ve hatırlanmasıyla süren ve anlamlandırılmasıyla son bulan psikolojik bir süreç.”* (s. 115) olarak açıklar. Dinleme becerisi diğer beceri alanlarına nispeten önceleri geri planda kalsa da yapılan araştırmalar sonucu dinleme becerisinin geliştirilmesi ölçüsünde konuşma becerisinde de bir ilerleme ve gelişme kaydedildiği gözlenmiştir (Supharatypthin, 2014).

Dinleme ve okumanın, konuşma içeriğini zenginleştirdiğini bilmek, yazma becerisinin de konuşma sırasında zihindeki düşüncelerin planlı olarak anlatılması alışkanlığını kazandıracağını unutmamak gerekir. Etkili ve düzgün bir konuşma, gelişmiş bir dinleme becerisi olmadan mümkün değildir (Yıldırım, H. 2007). Dinleme becerisi, doğru ve etkili konuşmanın temelini oluşturmaktadır. Araştırmalar, işitme yetisiyle konuşma becerisi arasında güçlü bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Doğuştan işitme engelli bireylerin konuşmayı öğrenememesi, gelişim döneminde işitme kaybı yaşayanlarda konuşma becerisinin gerilemesi ve tedavi sonrası işitme yetisini kazananların konuşma becerilerini yavaş yavaş geliştirmesi bu ilişkiyi desteklemektedir. Ayrıca, sosyal çevreden izole edilip uzun süre sonra bulunan bireylerin dil ve konuşma yetilerini kaybettiği gözlenmiştir (Özbay, 2001). Bu bulgular, dinleme becerisinin konuşmanın temel koşulu olduğunu göstermektedir.

1.2.2.2. Konuşma-Okuma ilişkisi

Okuma dilin anlama boyutunu ifade eder. Okuma kelime dağarcığının genişletilmesi ve yeni bilgilerin edinilmesi için önemlidir. Konuşma sırasında daha zengin bir dil kullanma yeteneğini kazanabilmek söz varlığı donanımı bakımından yeterliliğe sahip olmakla mümkündür. Bu açıdan kelime bilgisi ve sağlam dil yapısı hem konuşma hem de yazma için kritik öneme sahiptir. Konuşma sürecinin başarılı bir şekilde sürdürülebilmesi dinleyicilere doğru bir bilgilendirme ve tatmin edici, ikna edici bir konuşma yapılabilmesi bu kelime serveti ve hazinesinin artırılması ile doğrudan ilişkilidir. Yeni bilgiler, kavramlar kazandıran okuma faaliyetleri, konuşmada her zaman ihtiyaç duyacağımız söz varlığının iki yönünden biri olan alıcı söz varlığı yönümüzü besleyecektir.

Sonuç olarak konuşma becerisi dilin en önemli temel ifade biçimlerinden biri olduğu için diğer dil becerileri ile sıkı bir ilişki içindedir ve karşılıklı bir etkileşim söz konusudur. Konuşma becerisi diğer dinleme yazma okuma yeteneklerini artırdığı gibi bu beceriler de konuşma becerisini potansiyel olarak artıracaktır. Bu nedenle dil öğrenme ve öğretme süreçleri yürütülürken bu karşılıklı etkileşim dikkate alınmalı eğitim ve öğretim programları

düzenlenirken beceriler arası sıkı ilişki perspektifinde planlamalar yapılmalıdır.

1.2.2.3. Konuşma-Yazma ilişkisi

“Yazma düşüncelerimizi ifade edebilmek için gerekli sembol ve işaretleri kurallarına uygun bir şekilde ve okunaklı olarak üretebilmektir” (Akyol, 2000, s. 37-48). Yazma becerisi, konuşma becerisi ile birlikte dilin anlatma görevini oluşturan önemli bir bileşendir. Günümüzde, Yalçın’ın da belirttiği gibi (2002), konuşma becerisi diğer dil becerileriyle iç içe, ayrılmaz bir bütün olarak gelişmektedir. Özellikle topluluk önünde yapılan hazırlıklı veya hazırlıksız konuşmaların planlanması ve sunumunda, yazma becerilerinin geliştirilmesinde kullanılan yöntemler büyük ölçüde aynıdır. Bu nedenle, her iki beceri de anlatmanın temel unsurları olduğu için, planlama ve sunum açısından da benzerlikler taşır. Yani, yazma becerisi ve konuşma becerisi, dilin ifade yönünün gelişiminde önemli roller oynar ve birbirini tamamlayan bileşenlerdir.

Hem yazma hem de konuşma, düşüncelerin, duyguların ve bilgilerin etkili bir şekilde iletilmesine yardımcı olur ve iletişim kabiliyetlerini artırır ve güçlendirir. Bu nedenle, her iki becerinin geliştirilmesi, bireylerin etkili iletişim kurma ve anlatma yeteneklerini artırmada önem arz edecektir. Ancak yazma becerisi, gerek düşüncelerin düzenli bir biçimde aktarılması, gerekse anlatımın biçim ve yapı açısından uygun hale getirilmesi gerekliliği nedeniyle, konuşma becerisine kıyasla daha fazla çaba ve zaman gerektiren bir süreçtir (Göğüş, 1978). Bu durum, yazma becerisini kazanmanın zorluğunu artırmakla birlikte, etkili eğitim yöntemleriyle aşılabılır bir hedef olarak değerlendirilmektedir.

Yazma becerisinin geliştirilmesi sürecinde, öğrencilerde görülen olumsuz duygular ve kaygılar, iyi bir konuşma becerisiyle önemli ölçüde azaltılabilir. Gelişmiş bir konuşma becerisinin, yazılı anlatım üzerinde doğrudan olumlu bir etkisi olduğu düşünülmektedir. Nitelikli bir konuşma becerisine sahip bireylerin, genellikle yazma süreçlerinde de başarılı oldukları gözlemlenmektedir. Kansızoğlu (2012), bu ilişkiye dikkat çekerek, *“İyi yazı yazmak, iyi konuşmaya bağlıdır. Bu nedenle, öğrencilere etkili konuşma becerisi kazandırmak gereklidir. Ancak bu becerinin birdenbire kazanılmayacağı, zaman içinde geliştirilebilecek bir yetenek olduğu unutulmamalı ve buna uygun bir yaklaşım sergilenmelidir.”* (s. 234) ifadesini kullanmıştır.

Bu bağlamda, konuşma becerisinin geliştirilmesi, yalnızca sözlü iletişim yetkinliklerinin artmasını sağlamakla kalmayıp, yazma becerisinin geliştirilmesinde de stratejik bir rol oynamaktadır. Öğrencilere etkili konuşma becerisi kazandırmak, onların yazılı anlatım süreçlerini de destekleyecek ve bu iki beceri arasındaki karşılıklı etkileşimi

güçlendirecektir.

1.2.3. Konuşma Türleri

Alanyazında yapılan çalışmalar, konuşma türlerini hazırlanma düzeyine göre iki ana başlık altında sınıflandırmaktadır: Hazırlıksız ve hazırlıklı konuşmalar. Varışoğlu ve Şahin de (2013), konuşmaları hazırlanma durumlarına göre hazırlıksız ve hazırlıklı konuşmalar olarak iki temel kategoriye ayırmıştır. Bu sınıflandırma, bireylerin iletişim becerilerini farklı bağlamlarda nasıl kullandıklarını anlamak açısından oldukça önemlidir. Hazırlıksız konuşmalar, genellikle günlük yaşamda spontane olarak gerçekleşen, belirli bir hazırlık gerektirmeyen konuşma türleridir. Örnekler arasında açış-sunuş konuşmaları, anma ve yıl dönümü konuşmaları, karşılama-uğurlama konuşmaları, kendini tanıtma, selamlaşma, sohbet etme, soru sorma-cevap verme, tarif etme (yol sorma), teşekkür etme-özür dileme, telefonda konuşma ve ziyaret konuşmaları yer alır. Bu tür konuşmalar, bireylerin sosyal ortamlarda doğal ve akıcı bir şekilde iletişim kurmalarını sağlar.

Hazırlıklı konuşmalar ise daha planlı ve organize edilmiş iletişim süreçlerini içerir. Bu tür konuşmalarda, konuşmacılar genellikle önceden belirlenen bir konuda araştırma yaparak, yapıyı ve içeriği dikkatli bir şekilde planlarlar. Hazırlıklı konuşmalar, akademik ve resmi bağlamlarda, geniş bir dinleyici kitlesine yönelik olarak gerçekleştirilir. Bu kategoriye giren konuşmalar arasında açık oturum, demeç, forum, görüşme, kurultay/kongre, münazara, panel, röportaj, seminer, sempozyum, söylev ve konferans gibi etkinlikler yer alır. Hazırlıklı konuşmaların amacı, bilgi paylaşımı sağlamak, belirli konular üzerinde derinlemesine tartışmalar yapmak ve katılımcılar arasında düşünce alışverişini teşvik etmektir.

Bu iki tür konuşma, bireylerin hem günlük sosyal etkileşimlerde hem de akademik ve profesyonel alanlarda etkili bir şekilde iletişim kurmalarını sağlamak açısından farklı beceriler gerektirir. Öğrencilerin bu iki kategoride de yetkinlik kazanmaları, dilsel gelişimleri için önemli bir katkı sağlar ve farklı iletişim ortamlarında başarılı olmalarına yardımcı olur.

1.2.3.1. Hazırlıklı konuşma

Hazırlıklı konuşmalar, belirli bir konu veya amaç doğrultusunda önceden yapılan hazırlıklarla gerçekleştirilen ve bilgi aktarımı ya da tartışma hedefleyen konuşma türleridir. Bu konuşmaların her biri, farklı bağlamlar ve hedef kitlelere yönelik çeşitli yöntemlerle yapılır. Konferans, seminer, münazara, panel, sempozyum, forum, açık oturum, mülakat ve röportaj gibi konuşma türleri, belirli bir plan ve strateji çerçevesinde gerçekleştirildiği için, hazırlanmış ve organize edilmiş bir yapı sunarlar (Yaman, 2004). Başlıca hazırlıklı konuşma türleri:

Konferans: Konferanslar, akademik ve profesyonel dünyada etkili bilgi paylaşımının temel araçlarından biridir. Derinlemesine bilgi sunumu ve eleştirel tartışmaların teşvik edilmesi, konferansların temel amaçları arasında yer alır. Türkiye’de konferans kültürü, içeriğin kapsamlı hazırlanmasının yanı sıra, dinleyici ile güçlü bir etkileşim kurulmasını da gerektirir. Çabuker vd. (2020), başarılı bir konferans konuşmasının, hem içeriğin doğru bir şekilde yapılandırılması hem de sunumun akıcı ve dikkat çekici bir biçimde yapılmasıyla mümkün olacağını belirtmektedir. Bu bağlamda, konuşmacılar sadece bilgiyi aktarmakla kalmaz, aynı zamanda tartışmayı teşvik eden bir atmosfer meydana getirmelidir.

Konferans konuşmalarında başarılı olmak, etkili bir anlatım becerisinin yanı sıra, hazırlıklı olmayı da zorunlu kılar. Bulut ve Karasakaloğlu (2021), konuşmanın başarısının, konunun iyi organize edilmesi ve anlaşılır bir dille sunulmasıyla doğrudan ilişkili olduğunu ifade eder. Böylece, dinleyiciler konuya daha kolay adapte olur ve konuşmanın etkinliği artar.

Teknolojinin konferans dünyasına entegrasyonu, sanal ve hibrit formatların yükselmesiyle daha da önem kazanmıştır. Karasakaloğlu (2019), dijital platformlarda sunum yaparken, dinleyici dikkatini toplamanın ve ilgiyi sürdürmenin zorluklarına dikkat çeker. Sanal konferanslar, geniş kitlelere ulaşma avantajı sağlarken, bu süreçte konuşmacıların görsel materyalleri etkili bir şekilde kullanarak etkileşimi güçlendirmeleri gerekir.

Bir diğer önemli konu da topluluk önünde konuşma kaygısının yönetimidir. Konuşmacılar, hazırlıklarını ne kadar iyi yaparlarsa, sahne kaygılarını o kadar kontrol edebilir ve daha etkili bir performans sergileyebilirler. Çabuker vd. (2020), konuşma öncesi yapılan hazırlığın ve konuya hâkimiyetin, konuşmacının kaygısını önemli ölçüde azalttığını belirtir. Bu da, konuşmanın daha akıcı ve etkili bir şekilde yapılmasını sağlar.

Konferanslar, bilgi paylaşımının ötesinde, mesleki gelişim ve ağ kurma fırsatları da sunan etkinliklerdir. Konuşmacıların hem içeriklerini iyi organize etmeleri hem de sunum sırasında izleyici ile etkileşim kurarak sunumlarını güçlendirmeleri, konferansların akademik ve profesyonel dünyadaki önemini artıran unsurlardan biridir.

Seminer: Seminer, daha küçük bir katılımcı grubu ile gerçekleştirilir ve genellikle bir ya da birkaç konuşmacı tarafından bilgi sunumu yapılır. Seminerin temel amacı, belirli bir konuda daha ayrıntılı bir bilgi paylaşımı ve katılımcılar arasında tartışma ortamı oluşturmaktır. Seminerler, katılımcıların konuya dair bilgi ve becerilerini geliştirmesi için düzenlenen interaktif etkinliklerdir. Eğitim kurumlarında, iş dünyasında ve profesyonel gelişim programlarında sıklıkla kullanılan seminerler, katılımcıların soru sormalarına, fikirlerini paylaşmalarına ve konu hakkında derinlemesine bilgi edinmelerine imkân tanır.

Seminerlerde genellikle katılımcıların aktif katılımı teşvik edilir. Konuşmacılar, belirli bir konuda hazırladıkları sunumları yaparken, dinleyiciler de bu süreçte tartışmaya dâhil olabilirler. Seminerin amacı, katılımcıların bir konuyu derinlemesine anlamalarına ve farklı bakış açılarını değerlendirmelerine imkân sağlamaktır. Seminerler genellikle belirli bir disiplin içinde düzenlenir ve katılımcılara araştırmalar, bulgular ve yeni gelişmeler hakkında bilgi sunar.

Münazara: Münazara, belirli bir konuda karşıt görüşlerin savunulduğu, tarafların argümanlarını sistemli bir şekilde sunarak birbirlerini ikna etmeye çalıştığı bir tartışma formatıdır. Münazaralarda genellikle iki taraf, zıt görüşler savunur ve her iki taraf da görüşlerini desteklemek için kanıtlara dayalı argümanlar sunar. Bu süreç, tarafların belirlenen konu üzerinde kapsamlı bir araştırma yapmasını ve elde ettikleri bilgileri etkili bir şekilde kullanarak tartışmaya katılmalarını gerektirir. Münazaranın temel amacı, dinleyiciye farklı bakış açıları sunmak, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek ve ikna yeteneğini artırmaktır. Eğitim ortamlarında sıklıkla kullanılan münazara, öğrencilerin analitik düşünme ve iletişim becerilerini geliştirmek için oldukça etkili bir yöntemdir.

Münazara, belirli kurallar çerçevesinde yürütülen bir tartışma biçimidir. Her iki taraf, belirlenen süre içerisinde kendi görüşlerini savunur ve karşı tarafın argümanlarına cevap verir. Münazarada taraflar, argümanlarını destekleyen kanıtlar sunarak dinleyiciyi veya jüriyi ikna etmeye çalışır. Münazaraların sonunda, bir jüri veya dinleyici grubu hangi tarafın daha güçlü ve ikna edici argümanlar sunduğuna karar verir. Bu tür tartışma etkinlikleri, özellikle akademik çevrelerde ve eğitim kurumlarında yaygın olarak kullanılır. Öğrencilerin eleştirel düşünme, mantık yürütme ve etkili iletişim becerilerini geliştirmelerine büyük katkı sağlar.

Münazaralar, öğrencilere birçok beceri kazandırır. Temizyürek, Erdem ve Temizkan (2017) münazaraların şu yetenekleri geliştirdiğini vurgulamaktadır:

- Araştırma yapma ve bilgi toplama becerisi: Münazara, öğrencileri savundukları görüşleri desteklemek için derinlemesine araştırma yapmaya teşvik eder. Öğrenciler, topladıkları bilgileri düzenli bir plana göre sıralayarak sunumlarını yapılandırır.
- Analiz ve sentez yapabilme yeteneği: Münazara süreci, öğrencilerin bilgiyi analiz etme ve sentezleme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Öğrenciler, topladıkları bilgileri eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirerek argümanlarını güçlendirirler.
- Kendine güven kazanma: Münazara, öğrencilerin topluluk önünde konuşma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Öğrenciler, münazara sürecinde kendilerini rahat ve özgüvenli bir şekilde ifade etmeyi öğrenirler.

- Sorumluluk alma ve iş birliği yapma: Münazara ekipleri, etkili bir tartışma sunabilmek için iş birliği yapar. Bu süreç, öğrencilerin sorumluluk alma ve bilgilerini paylaşma becerilerini geliştirir.
- Etkili ve inandırıcı konuşma yeteneği: Münazara, öğrencilerin retorik becerilerini geliştirir ve onları daha inandırıcı ve etkili konuşmalar yapmaya teşvik eder. Güzel ve etkili bir konuşma yeteneği kazanan öğrenciler, dinleyicileri daha kolay ikna edebilir.

Münazaralar, öğrencilere yalnızca iletişim becerileri kazandırmakla kalmaz, aynı zamanda onları ele aldıkları konular hakkında yeni düşüncelere yönlendirir ve bu konular üzerinde derinlemesine düşünmelerine imkân sağlar. Bu yönüyle münazaralar hem akademik hem de kişisel gelişim açısından değerli bir öğrenme deneyimi sunar.

Panel: Panel, bir moderatörün yönlendirmesiyle birden fazla uzman veya konuşmacının bir konu hakkında görüşlerini sunduğu tartışma formatlarından biridir. Bu formatta konuşmacılar, kendi uzmanlık alanlarından hareketle, genellikle toplumu yakından ilgilendiren konular üzerine farklı perspektifler geliştirir ve konuyu çok yönlü olarak ele alırlar. Panelde, konuşmacılar görüşlerini desteklemek için gerek duyarlarsa ellerinde çeşitli belge veya dokümanlar bulundurabilirler. Ayrıca konuşmalarını daha etkili ve organize bir şekilde sunabilmek adına notlar veya konuşma planları da kullanabilirler (Aktaş & Gündüz, 2011).

Panel tartışmaları genellikle belirli bir zaman sınırlaması içinde gerçekleşir ve her konuşmacının belirli bir süre içinde kendi görüşlerini aktarması beklenir. Moderatör, konuşmacıların konuşmalarını sıralı ve düzenli bir şekilde yapmalarını sağlar ve tartışmanın akışını yönetir. Panelin sonunda, dinleyicilere soru sorma fırsatı tanınarak, konu üzerine daha derinlemesine bilgi edinmeleri sağlanır. Panel, genellikle eğitim, iş dünyası ve kamu alanında düzenlenen etkinliklerde kullanılır ve bir konuyu farklı açılardan ele alarak, dinleyicilere geniş kapsamlı bir bakış açısı sunar. Bu yönüyle, panel tartışmaları çok yönlü düşünmeyi teşvik eder ve konuya dair farklı disiplinlerden uzmanların bir araya gelerek fikir alışverişinde bulunmalarına imkân tanır.

Sempozyum: Sempozyum, bir konuda uzman kişilerin dinleyiciler önünde yaptığı bilimsel ya da akademik bir tema etrafında bir dizi konuşmadan oluşan bir etkinliktir (Şahin, 2015). Bir sempozyumda, farklı konuşmacılar belirli bir konu çerçevesinde kendi araştırmalarını veya bulgularını sunarlar. Sempozyumun temel amacı, belirlenen konu hakkında farklı perspektiflerin sunulması ve bilimsel tartışmaların teşvik edilmesidir. Sempozyumlar genellikle akademik çevrelerde düzenlenir ve işlenen konular akademik düzeydedir (Aktaş & Gündüz, 2011) ve bilimsel bilginin paylaşımını kolaylaştırır.

Sempozyumlarda, her konuşmacının belirlenen süre içinde sunum yapması ve ardından tartışma veya soru-cevap bölümüyle katılımcılarla etkileşime girmesi beklenir. Sempozyum, genellikle belirli bir temaya odaklanarak bilimsel toplulukların bir araya gelmesine ve yeni araştırma sonuçlarının paylaşılmasına imkân tanır. Sempozyumlar, akademik ilerlemenin sağlanması ve bilgi alışverişinin artırılması için önemli platformlardır.

Forum: Forum, katılımcıların belirli bir konu üzerine serbestçe fikir alışverişinde bulunduğu bir tartışma platformudur. Forumlar, geniş bir katılımcı kitlesi ile etkileşimli bir şekilde gerçekleştirilir ve belirli bir moderatör tarafından yönetilir. Yakıcı ve diğerlerine (2012) göre forum; bir başkanın yönetiminde belirlenen bir konuda çok sayıda kişinin katılımıyla düzenlenen ve katılımcıların ayrı ayrı görüş bildirdikleri toplantılardır.

Forumun amacı, katılımcılar arasında serbest bir düşünce alışverişi sağlamak ve toplumsal, politik ya da bilimsel konuların geniş bir çerçevede tartışılmasına imkân tanımaktır.

Forumlar, toplumsal konuların kamuoyunda tartışılması, farklı bakış açılarının değerlendirilmesi ve ortak çözüm önerilerinin ortaya konması amacıyla sıklıkla kullanılır. Forum etkinliklerinde, dinleyiciler de aktif bir şekilde tartışmaya dâhil olabilir ve kendi görüşlerini paylaşabilirler. Forumlar, açık bir diyalog ortamı sunarak toplumda fikir alışverişinin artırılmasına katkı sağlar.

Açık Oturum: Açık oturum, moderatör eşliğinde birden fazla konuşmacının belirli bir konuyu geniş bir perspektifte tartıştığı ve dinleyicilerin de sürece katılabildiği bir etkinliktir. Bu tür etkinliklerde, her konuşmacı kendi görüşünü sunar ve daha sonra diğer konuşmacılarla fikir alışverişi yapılır. Amaç, konunun farklı yönlerini ortaya koymak ve dinleyiciler arasında farkındalık oluşturmaktır. Açık oturumlar, toplumun geniş kesimlerini ilgilendiren sosyal, politik ve kültürel konularda gerçekleştirilir. Odacı (2009) ve Şahin'e (2015) göre, açık oturumlar televizyon, radyo gibi platformlarda ya da dinleyiciler önünde yapılabilir ve geniş bir seyirci kitlesine hitap eder. Bu etkinliklerin en önemli özelliği, toplumu ilgilendiren konuların farklı görüşler çerçevesinde tartışılmasıdır (Temizyürek vd., 2017).

Açık oturumlarda farklı görüşlerin tartışılması, katılımcıların eleştirel düşüncelerine ve olaylara farklı açılardan bakabilmelerine imkân tanır. Özellikle konuşmacıların alanlarında uzman olması, tartışılan konuların daha derinlemesine ve bilimsel bir çerçevede ele alınmasını sağlar (Temizyürek vd., 2017). Açık oturumlar, yalnızca bilgilendirme amacıyla değil, aynı zamanda toplumsal diyalog ve hoşgörüyü artırmaya da hizmet eden güçlü bir iletişim aracıdır. Farklı düşüncelerin ve bakış açılarının medeni bir şekilde tartışıldığı bu oturumlar, dinleyicilere hem yeni perspektifler kazandırır hem de toplumun farklı kesimlerini bir araya

getirerek ortak bir anlayış zemini oluşturur. Bu sayede, açık oturumlar toplumda farkındalığı artırmanın yanı sıra, birlikte yaşama kültürünün gelişmesine katkıda bulunur.

Mülâkat: Mülâkat, bir kişinin belirli bir konuda sorulara cevap verdiği ve genellikle iş başvuruları, akademik değerlendirmeler ya da bilgi edinme amacıyla gerçekleştirilen bir konuşma türüdür. Mülakatta konuşmacı, genellikle bir dizi soruya hazırlıklı bir şekilde cevap verir ve görüşme sırasında belirli bir konuya dair bilgi sunar. İş görüşmeleri, araştırma mülakatları ya da akademik sınavlar gibi durumlarda mülakatlar, kişinin bilgi, beceri ve deneyimlerini ölçmek amacıyla yapılır.

Mülâkat, genellikle birebir görüşme formatında gerçekleştirilir ve konuşmacının etkili bir şekilde kendini ifade etmesi beklenir. Mülakatlar, iş dünyasında işe alım sürecinin önemli bir parçasıdır ve adayların uygunluğunu değerlendirmek için kullanılır. Ayrıca akademik araştırmalarda, veri toplama amacıyla yapılan mülakatlar, bilimsel çalışmalara katkı sağlayan önemli bir yöntemdir.

Röportaj: Röportaj, belirli bir konuda deneyim, bilgi veya görüş paylaşımı amacıyla yapılan hazırlıklı bir konuşma türüdür. Bir gazeteci ya da muhabir tarafından gerçekleştirilen röportajda, konuşmacıdan belirli sorulara cevap vermesi beklenir. Bilim, sanat, eğitim, siyaset vb. alanlarda yaptıkları ve ortaya koydukları eserlerle tanınmış kişilerin; eylemleri, eserleri, projeleri kısaca kendileriyle ilgili her türlü bilgiyi edinmek için yapılan röportajlar, genellikle basın, radyo, televizyon ya da internet gibi medya kanallarında kamuoyuyla paylaşılacak üzere yapılır. Röportajın amacı, bir kişinin bilgi ve deneyimlerini geniş bir kitleyle paylaşmak ve bu yolla kamuoyunu bilgilendirmektir (Örgen vd., 2012).

Röportajlar genellikle belirli bir konuda uzman olan kişilerin görüşlerini yansıtmak için kullanılır. Röportajlar sayesinde, bir konunun detaylı bir şekilde ele alınması ve dinleyicilerin bu konuda bilinçlendirilmesi sağlanır. Gazetecilikte sıkça kullanılan bu yöntem, kamuoyunun bilgilendirilmesi ve farkındalık oluşturmaya açısından önemli bir role sahiptir.

1.2.3.2. Hazırlıksız konuşma

Hazırlıksız konuşmalar, günlük yaşamda sıklıkla karşılaşılan, bireylerin anlık olarak kendilerini ifade ettiği önemli bir iletişim biçimidir. Bu konuşma türü, önceden planlama yapılmaksızın gerçekleşir ve spontane bir şekilde ortaya çıkar. Hazırlıksız konuşmalar, bireylerin içinde bulundukları durumlara, etkileşimde bulundukları kişilere ve anlık ihtiyaçlara göre şekillenir. Yalçın (2002), hazırlıksız konuşmayı, *“kişinin günlük hayatı içinde herhangi bir ön hazırlık yapmadan gerçekleştirdiği konuşmalar.”* (s. 136) olarak tanımlamaktadır. Bu tür konuşmalar, iş yerinde, evde, sosyal çevrede veya dinlenme sırasında

meydana gelebilir ve dolayısıyla bireylerin yaşamlarının büyük bir bölümünü kapsar. Hazırlıksız konuşma, yaşam deneyimleri sırasında en çok başvurulanan konuşma türü olup, bu nedenle günlük konuşmalar olarak da adlandırılmaktadır (Sağlam, 2010).

Hazırlıksız konuşmalar, genellikle günlük yaşamda spontane olarak gerçekleşen, belirli bir hazırlık gerektirmeyen konuşma türleridir. Örnekler arasında açış-sunuş konuşmaları, anma ve yıl dönümü konuşmaları, karşılama-uğurlama konuşmaları, kendini tanıtmak, selamlaşma, sohbet etme, soru sorma-cevap verme, tarif etme (yol sorma), teşekkür etme-özür dileme, telefonda konuşma ve ziyaret konuşmaları yer alır. Bu tür konuşmalar, bireylerin sosyal ortamlarda doğal ve akıcı bir şekilde iletişim kurmalarını sağlar (Şahin & Varışoğlu 2015). Hazırlıksız konuşmaların en belirgin özelliği, konuşmacının bir anda gelişen bir duruma hızlıca uyum sağlama ve anında cevap verme zorunluluğu altında olmasıdır. Konuşmacı, herhangi bir metne ya da notlara başvurmadan, zihninde var olan bilgi ve deneyimlerle konuyu sunmak zorundadır. Bu durum, yer ve zamana göre farklı zorluklar çıkarır. Sağlam (2010), hazırlıksız konuşmaların genellikle beklenmedik zamanlarda ve beklenmedik koşullarda gerçekleştiğini vurgulamaktadır. Hazırlıksız konuşmanın etkili olabilmesi, konuşmacının bilgi birikimine, önceki deneyimlerine ve hızlı düşünme becerisine bağlıdır. Konuşmacının önceden yaşadığı deneyimler ve sahip olduğu bilgi birikimi, hazırlıksız konuşmaların başarısını artıran önemli unsurlar arasında yer alır.

Sever (1998), etkili bir hazırlıksız konuşmanın bazı temel ilkeleri olduğunu ifade etmektedir. Bu ilkeler arasında, güven verici ve içten olmak, canlı ve doğal bir dil kullanmak, ölçülü davranmak ve dilin doğru bir şekilde kullanılması yer almaktadır. Bu ilkeler, konuşmacının anında tepki verebilme yeteneğini geliştirmesine yardımcı olurken, aynı zamanda dinleyiciyi etkileyebilmek için de gereklidir. Sağlam (2010) ise, kısa süreli hazırlık sürecinin doğru bir şekilde değerlendirilmesi gerektiğini vurgulayarak, bu sürecin konuşma içeriğini belirlemede önemli rol oynadığını belirtmektedir. Kısa süreli de olsa hazırlık yapmak, konuşmanın daha organize ve etkili olmasına katkı sağlar.

Brayden ve Scott (2008), hazırlıksız konuşmalar sırasında kullanılabilecek bazı stratejiler sunmuştur. Bu stratejiler arasında, konuşulacak hususların belirlenmesi, belirlenen hususların genişletilmesi ve anlatılanların özetlenmesi yer almaktadır. Bu yöntemler, konuşmacının anında düşüncelerini organize etmesine ve etkili bir şekilde sunmasına yardımcı olabilir. Ayrıca, hazırlıksız konuşmalarda belirli tekniklerin kullanılması, konuşmanın kalitesini artırabilir.

Hazırlıksız konuşmalar yalnızca bireysel etkileşimlerde değil, aynı zamanda topluluk karşısında da yapılmak zorunda kalınabilir. Beklenmedik bir anda kürsüye davet edilmek ya

da bir toplantıda aniden konuşma yapmak, bireyleri bu tür bir konuşmaya zorlayabilir. Hazırlıksız konuşmaların etkili olabilmesi için bireyin önceden edindiği deneyimlerin ve bilgi birikiminin önemli olduğu bir gerçektir. Akbayır (2005), hazırlıksız konuşmaların günlük yaşamın her alanında karşılaşılan konuşmalar olduğunu ve bu konuşmaların, bireyin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, günlük yaşamda sıklıkla karşılaşılan telefon görüşmeleri, yol sorma, tanışma ve tanıtma konuşmaları gibi pek çok farklı durum, hazırlıksız konuşmanın örnekleri arasında yer alır.

Hazırlıksız konuşmaların eğitim ortamlarına dâhil edilmesi, öğrencilerin anlık düşünme, hızlı karar alma ve kendini ifade etme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Temizyürek (2013), hazırlıksız konuşmaları farklı alt başlıklar altında sınıflandırmış ve bu konuşma türlerinin eğitim ortamlarında geniş bir yelpazede ele alınması gerektiğini vurgulamıştır. Öğrencilerin, kendini tanıtmak, teşekkür etme, özür dileme, sorulara cevap verme gibi farklı hazırlıksız konuşma türlerinde pratik yaparak bu becerilerini geliştirmeleri önemlidir. Eğitim ortamlarında bu tür etkinliklerin yer alması, öğrencilerin hazırlıksız konuşmaya karşı olumlu tutumlar geliştirmelerine de katkı sağlayacaktır.

Hazırlıksız konuşmalar, bireylerin günlük yaşamda sıklıkla karşılaştığı ve hızlı düşünme becerisini gerektiren bir iletişim biçimidir. Günlük yaşamda en yaygın kullanılan konuşma türlerinden biri olması nedeniyle, öğrencilerin bu alandaki becerilerini geliştirmek büyük önem taşımaktadır (Yıldız & Deveci, 2021). Hazırlıksız bir konuşmanın etkili olabilmesi, konuşmacının sahip olduğu bilgi birikimi, önceki deneyimleri ve dil becerileriyle doğrudan ilişkilidir. Eğitim ortamlarında, öğrencilerin hazırlıksız konuşma becerilerinin geliştirilmesi, onların bu tür konuşma durumlarına karşı daha olumlu yaklaşımlar sergilemelerini sağlayacak ve anlık iletişim gerektiren durumlarda kendilerini daha etkili bir şekilde ifade edebilmelerine katkıda bulunacaktır.

1.2.4. İyi ve Etkileyici Bir Konuşmanın Özellikleri

İletişim, bireyler arasındaki etkileşimin en temel ve vazgeçilmez araçlarından biridir. Bu bağlamda, etkili konuşma yeteneği hem kişisel hem de profesyonel yaşamda başarıyı belirleyen önemli faktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. İyi ve etkili bir konuşma, sadece sözlerin doğru seçilmesi değil, aynı zamanda mesajın karşı tarafa nasıl iletildiğiyle de ilgilidir. Bu doğrultuda etkili konuşmanın temel bileşenleri ve özellikleri, çeşitli kuramsal yaklaşımlar çerçevesinde incelenmektedir. Etkili konuşmanın özelliklerini belirleyen başlıca unsurları şu şekilde sıralayabiliriz:

Retorik ve İkna Becerisi: Retorik, etkili konuşmanın temellerinden biri olup, antik dönemlerden günümüze kadar ikna sanatının en önemli unsurlarından biri olarak kabul edilmektedir. Bahçecioğlu (2021), retorikte kullanılan ethos (karakter), pathos (duygular) ve logos (mantık) unsurlarının, konuşmacının dinleyici üzerinde etkili olabilmesi için nasıl kullanılması gerektiğini açıklamaktadır. İyi bir konuşmacı, ethos ile güvenilirliğini sağlar, pathos ile dinleyicinin duygularına hitap eder ve logos ile mantıklı ve tutarlı bir mesaj sunar. Bu üç unsurun dengeli bir şekilde kullanılması, konuşmanın gücünü ve etkisini artırır (Bahçecioğlu, 2021).

Dil ve Ses Kullanımı: Etkili konuşmanın temel bileşenlerinden biri de dilin doğru ve etkili bir şekilde kullanılmasıdır. Gücüryeter (2014), konuşmacının dilin kurallarına hâkim olması gerektiğini, ses tonu, vurgu ve diksiyonun da bu süreçte büyük önem taşıdığını belirtmektedir. Diksiyon, kelimelerin net ve anlaşılır bir şekilde ifade edilmesini sağlar ve bu da konuşmacının mesajını karşı tarafa etkili bir biçimde iletmesine yardımcı olur. Ses tonu ve vurgu ise dinleyicinin dikkatini çekmek ve mesajı daha etkili bir şekilde iletmek için kritik unsurlardır (Gücüryeter, 2014).

İkna Edici ve Akıcı Olma: Konuşmacının ikna edici olma yeteneği, etkili konuşmanın en temel gereksinimlerinden biridir. Etkili bir konuşmacının ikna becerisine sahip olması gerekir. Konuşmanın akıcılığı ile ikna ediciliği arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. İkna edici bir konuşma, sadece mantıksal argümanlar değil, aynı zamanda konuşmacının beden dili, jest ve mimikleriyle de desteklenmelidir. Aynı zamanda akıcı bir konuşma, dinleyicinin dikkatini kaybetmemesini sağlar ve mesajın bütünlüğünü korur (Ayrancı, 2016).

İyi bir konuşmacının nitelikleri üzerine yapılan değerlendirmeler, konuşmanın yalnızca bir iletişim aracı olmanın ötesinde, insanın düşünme ve dünyayı anlama biçimiyle sıkı sıkıya ilişkili olduğunu ve iyi bir konuşmacının duyarlılık, samimiyet ve etkili ifade gücü ile dinleyiciler üzerinde güçlü bir etki bırakabileceğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, başarılı bir konuşmanın planlı ve düzenli bir düşünce akışına sahip olması, dinleyicilerin dikkatini odaklamak açısından önemlidir. Konuşmanın amacı ve içeriğin netliği, dinleyicilerin kafa karışıklığını önlerken, konuşmacının içtenliği ve samimiyeti de anlatım gücünü artırır. Jest ve mimiklerin doğal bir şekilde kullanılması, iletişimi güçlendiren unsurlar arasında yer alır.

Okullarda öğrencilerin konuşma güçlüğü olup olmadığını değerlendirmek amacıyla bazı soruları cevaplaması yararlı olabilir: Söylediklerim karşıdakiler tarafından kolayca anlaşılabilir mi? Düşüncelerimi açık ve etkili bir biçimde ifade edebiliyor muyum? Sesimi duygu ve düşüncelerimi destekleyecek şekilde kullanabiliyor muyum? Bu tür sorular, bireyin

konusma becerilerini objektif bir şekilde değerlendirmesine ve geliştirmesi gereken yönleri belirlemesine katkı sağlar (zdemir, 1986). zdemir’e (1986) göre, iyi bir konusma yapıcı bir yaklaşıp sergiler, değerli içerikler sunar ve konusmacının kişiliği ile uyum içinde olur. Etkili bir konusma, belli bir amaca yönelik olmalı, dinleyicinin ilgisini çekecek sağlam bilgilere dayandırılmalı ve dinamik bir üslup kullanılmalıdır. Bunun yanı sıra, Türkçenin ses özelliklerine dikkat edilmesi ve doğal bir dil akışının korunması, başarılı bir konusma için önemlidir. Dil sürçmeleri yaşanması durumunda ise fazla üzerinde durulmadan geçilmesi, akıcılığı korumak açısından faydalıdır.

Dinleyiciyle Etkileşim: İyi bir konusmanın en önemli unsurlarından biri de dinleyiciyle kurulan etkili etkileşimdir. Konusmacının dinleyici kitlesiyle empati kurabilmesi ve onların ihtiyaçlarına göre konusmasını şekillendirebilmesi önemlidir. Bu doğrultuda, dinleyiciyi analiz etmek, onların beklenti ve ilgilerine uygun bir konusma planlamak, konusmanın etkisini artıran önemli unsurlardan biridir. Zeyrek, etkili bir konusmacının, konusma sırasında dinleyiciden aldığı geri bildirimleri anında değerlendirebilme ve buna uygun stratejiler geliştirebilme yeteneğine sahip olması gerektiğini belirtmektedir (Zeyrek, 2021).

Konusma sanatı, aynı zamanda, zevk verme yetisini geliştirmeyi gerektirir. Konusmacının alçak gönüllü, tahammüllü ve ince düşünceli olması, yalnızca içeriği değil, aynı zamanda ifade biçimini de şekillendirir. Kalpten gelen bir konusma, dinleyiciyle samimi bir bağ kurarak hem kendini hem de dinleyeni zenginleştiren bir deneyim sunar.

Duygusal Zekâ ve İletişim: Etkili bir konusmacının sahip olması gereken diğer bir önemli özellik, duygusal zekâdır. Konusmacının, kendi duygularını kontrol edebilmesi, dinleyicinin duygusal durumunu doğru bir şekilde analiz edebilmesi ve buna uygun bir konusma stratejisi geliştirebilmesi, başarılı bir konusmanın temel unsurlarından biridir. Bahçecioğlu (2021), konusmanın yalnızca bilgi aktarımı olmadığını, aynı zamanda duygusal bağ kurma süreci olduğunu ve bu nedenle duygusal zekânın etkili konusmada kritik bir rol oynadığını ifade eder.

Etkili bir konusmacı, çevresine ve insanlara karşı duyarlı olup, duyularını gerçek dünyaya bağlı tutarak konusmasının anlamını zenginleştirir. Bu tür bir duyarlılık, konusmanın derinliğini artırırken, dış dünyadan kopuk bir iletişim biçimi ise anlamca yetersiz kalır. Dolayısıyla, dil becerisinin iyileştirilmesi, düşünme glerinin geliştirilmesi ile doğrudan bağlantılıdır.

Beden Dili ve İfade Gücü: Etkili konusma yalnızca sözlü anlatımla sınırlı değildir. Konusma sırasında kullanılan beden dili, jest ve mimikler, mesajın daha güçlü bir şekilde

iletilmesini sağlar. Ayrancı (2016), beden dilinin doğru kullanılmasının, dinleyici üzerindeki etkiyi önemli ölçüde artırabileceğini vurgulamaktadır. Konuşmacının doğal, samimi ve kendinden emin bir duruş sergilemesi, dinleyicinin dikkatini toplamasına ve konuşmaya odaklanmasına yardımcı olur. Ayrıca, uygun yerlerde yapılan vurgular ve duraklamalar da konuşmanın etkisini güçlendirir.

Şenbay da (1992) etkili bir konuşmada içtenlik ve jestlerin kullanımının önemine değinir. Konuşmacının sözlerinin anlamını yüz ifadeleriyle desteklemesi, anlatım gücünü artırır. Aynı şekilde, jest ve mimiklerin doğal akışına bırakılması, yapmacıklığı önleyerek dinleyicinin dikkatini toplar.

Güzel ve etkili bir konuşma, temel bazı ilkelerin bilinmesini gerektirir. Vural (2003), iyi ve etkili konuşmanın ilke ve niteliklerini beş temel madde altında toplar:

1. İyi bir konuşmanın kişilik özellikleri:

- Kendi eleştirisini yapar.
- Kendi doğru görme biçimine sahiptir.
- Kendini açığa vurur.
- Kendini analiz eder.
- Yanılgıların üstesinden gelir.
- Liderlik rolünü üstlenir.

2. İyi konuşmacının hedefleri, tutkuları ve motivasyonu ile ilgili nitelikleri:

- Tutkulu bir yapıya sahiptir.
- Kendisini motive edebilir.
- Kendine güvenir.
- Başarıya odaklanır.
- Gerekğinde tüm enerjisini bu amaca yönlendirir.

3. İyi konuşmacının korku, heyecan ve baskı unsurları ile ilgili nitelikleri:

- Konuşma korkusuna dair gerçekleri öğrenir.
- Çocukluktan gelen baskıları aşar.
- Yoğun stres ve hastalıklardan kaynaklanan korkuları yener.
- Sosyal çevre ve iş ortamı oluşturur.
- Başarısızlık inancı ve etiketini reddeder.
- Bilgi, kültür ve beceri eksikliklerinin üstesinden gelir.
- Her fırsatta pratik yapar.

- Unutkanlık ve fikri dağınıklığı aşar.

4. İyi konuşmacının gelişme, yeterlilik ve amaçlar ile ilgili nitelikleri:

- Gözlem gücüne sahiptir.
- Alanında bilgi birikiminden faydalanır.
- Amaca uygun ve mantıklı düşünme yeteneği gelişmiştir.
- Kendi yeteneklerini değerlendirebilir.
- Sınırlarını bilir.
- Bireyselliğini ön plana çıkarmaz.

5. İyi konuşmacının dinleyicileri ile bütünleşme ile ilgili nitelikleri:

- Dinleyicilerle paylaşmaya isteklidir.
- Dinleyicilerini yakından tanır.
- İletişimde konuşmada kişiliğin önemini vurgular.
- Konuşma eylemini oluşturan fiziksel unsurları bilir.
- Coşku, enerji ve heyecan gösterir (duygu, ses, beden uyumu).
- Açılış ve kapanış manevralarını yapar.
- Konuşurken eğlenir.
- Heves uyandıran ifadeler kullanır.
- Dinleyicilerini tanır ve onlara sorular sorar.
- Sorulara cevap verir.
- Ne söyleyeceğini iyi bilir (s. 60-77).

Her şeyden önce etkili, istendik bir konuşma davranışını kazanabilmek için bütün ilke ve nitelikleri planlı ve disiplinli bir şekilde verebilmek gerekir. Dolayısıyla konuşma eğitimi, bireyin yaşamın çeşitli alanlarında karşılaşılabileceği iletişim ihtiyaçlarını etkili bir şekilde karşılayabilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Özellikle öğrencilerin gelecekteki akademik, sosyal ve profesyonel yaşamlarında başarı sağlayabilmeleri adına konuşma becerilerinin geliştirilmesi, eğitim sürecinde önemli bir yer tutmalıdır. Bu eğitim süreci boyunca, öğrencilere bazı temel ilkelerin hatırlatılması, onların konuşma becerilerini denetlemelerini ve bu alanda kendilerini geliştirmelerini sağlayacaktır (Ayrancı, 2016).

Konuşma eğitiminde öğrencilerin öz güven kazanması ve konuşma çalışmalarına istekli bir şekilde başlaması önemlidir. Konuşma konusunun önceden belirlenmesi, mantıksal hatırlama tekniklerinin kullanılması ve doğal akışı koruyarak ezberden kaçınılması, etkili bir konuşma için temel adımlar arasında yer almaktadır. Öğrencilerin, dinleyicinin ilgisini çekecek konuları seçmeleri, konuşmanın başında bir merak unsuruna yer vermeleri ve soru

sormak gibi interaktif unsurları kullanmaları önerilmektedir. Ayrıca, konuşma sırasında “resim yapan” betimleyici dilin tercih edilmesi, sesin kaynağından güçlü bir şekilde çıkarılması gibi teknik detaylar da önem arz etmektedir (Carnegie, 1994).

1.2.5. Konuşmada Beden Dili

Konuşma sırasında beden dili, mesajın doğru bir şekilde iletilmesini sağlamak ve iletişimde etkili bir izlenim bırakmak açısından kritik bir öneme sahiptir. Beden dili, sözel olmayan iletişim unsurlarından biri olarak konuşmanın içeriğini destekleyebilir, anlamını güçlendirebilir ya da zayıflatabilir (Burgoon, Guerrero & Floyd, 2021). Yapılan araştırmalar, iletişimde yalnızca kelimelerin değil, beden dilinin de dinleyiciler üzerinde güçlü bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır (Knapp, Hall & Horgan, 2020).

Sözel ve sözel olmayan iletişim birbirini tamamlayıcı bir yapıdadır. Mehrabian (2017), iletişimdeki anlamın %93’ünün sözel olmayan unsurlardan, özellikle beden dilinden kaynaklandığını ileri sürmektedir. Bu durum, konuşma sırasında beden dilinin sözlü mesajları nasıl desteklediğini göstermektedir. Konuşmacının doğru jest ve mimikler kullanarak mesajını desteklediğinde dinleyicinin daha yüksek bir dikkat düzeyine ulaştığı görülmektedir.

Beden Dili Unsurları: Beden dili, çeşitli unsurlardan oluşur ve bu unsurların her biri konuşmanın etkisini artırmada farklı bir rol oynar. Bu unsurlar arasında özellikle bazıları önemli bir yer tutar. aşağıda bunlardan birkaçına değinilmektedir:

Göz Teması: İletişim anında karşıdaki kişiyle kurulacak göz teması, dinleyicinin dikkatini toplar ve dinleyicide güven duygusu oluşturur. etkili bir konuşmanın en önemli göstergelerinden birinin uygun göz teması olduğunu belirtmektedir. Göz teması eksikliği, dinleyicide iletişim eksikliği hissi uyandırabilir. Beden dilinin algılanışı, kültürel bağlamlara göre farklılık gösterebilir. Örneğin, Batı toplumlarında doğrudan göz teması samimiyet göstergesi sayılırken, Doğu toplumlarında bu durum rahatsızlık doğurabilir. Dolayısıyla, beden dilinin etkin kullanımı, konuşmanın yapıldığı kültürel bağlamın dikkate alınmasını gerektirir.

Konuşmacının beden dili kullanımı dengeli ve uyumlu olmalı, bu hareketler dinleyicilere rahatsızlık vermemelidir. Yüz ifadeleri, göz hareketleri ve ağız kullanımı, ustalıkla sergilenmelidir. Çünkü yüz hatları, duyguların aktarımında önemli bir rol oynar (Aktaş & Gündüz, 2011).

Jest ve Mimikler: Jest ve mimikler, konuşmanın duygusal boyutunu destekler ve mesajın netliğini artırır. Jestler ve mimikler, sözlü anlamı iletmek amacını taşır (Matsumoto & Hwang, 2013). Jestlerin konuşmada yalnızca mesajı tamamlamakla kalmayıp konuşmacının

kişisel tarzını yansıttığını belirtir. Örneğin, el hareketlerinin vurgulanması, dinleyicinin belirli bir noktaya odaklanmasını sağlayabilir. Jest ve mimiklerin hem duyguları ifade etmede hem de sözlü iletişimi desteklemede önemli bir araç olduğunu vurgulayan Şenbay’a göre (1993), beden dilini doğru ve doğal bir şekilde kullanmak, konuşmacının dinleyici üzerindeki etkisini artırır. Ancak bu kullanımın yapmacılıktan uzak ve metnin ruhuyla uyumlu olması gerekir. Aksi takdirde, yapay jest ve mimikler konuşmacının inandırıcılığını zedeleyebilir. Beden dilinin nasıl etkili bir şekilde kullanılabileceği çeşitli örneklerle açıklanabilir:

- Allah’tan veya gökyüzünden söz ederken: Sağ elin işaret parmağı uzatılarak kol dikey şekilde kaldırılır.
- Dinleyicilere sözü yöneltirken: Sağ elin işaret parmağı uzatılıp dinleyicilere doğru tutulur ve vücut hafifçe öne eğilir.
- Bir şeyler sayarken: Sağ el açık tutulur ve sol elin işaret parmağıyla sayma hareketi yapılır.
- Belirli bir konuyu vurgularken: Kol yarı uzatılarak işaret parmağı ile başparmak birleştirilir ve yuvarlak bir şekil oluşturulur. Ancak bu hareketin fazla tekrar edilmesi monotonluk oluşturabilir.
- Bir şeyi karşılaştırırken: İki el terazinin kefelerini taklit ederek alçalıp yükselir.
- Meydan okurken: Yumruk sıkılarak göz hizasında hareket ettirilir.
- Bir şeyi doğrularken veya yemin ederken: Sağ el açık şekilde göğsün üzerine konur.
- Sessizlik çağrısı yaparken: Sağ kol uzatılarak el ayası dinleyicilere doğru tutulur.
- Dehşet veya korkuyu ifade ederken: Vücut geriye çekilir, kollar ileri uzatılır ve eller bir şeyi itiyormuş gibi tutulur.
- Büyük bir şeyi anlatırken: İki kol yukarı kaldırılarak birbirinden uzaklaştırılır.
- Yükseklik ve derinliği ifade ederken: Eller ve bakışlar yukarı veya aşağı yönlendirilir (Şenbay, 1993).

Duruş ve Fiziksel Mesafe: Etkili bir duruş, özgüvenin göstergesidir. Ayrıca, konuşma sırasında fiziksel mesafe, kültürel normlara uygun şekilde düzenlenmelidir. Kişinin düşünceleriyle söyledikleri birbirine uygun olduğunda karşıdaki kişiye net bir mesaj iletilir. Bu durumda beden baştan ayağa kadar dik bir pozisyon alır. Düşüncelerle sözler birbirine uymadığında “çifte sinyal” verilir. Bu durumda baş ve ayak arasındaki çizgide bir eğilme,

bükülme veya kırıklık olur. Konuşma sırasında boyun, bel ve bacaklar dik tutulmalıdır (Vural, 2003).

1.2.6. Diksiyon ve Unsurları

Konuşma, insanın fiziksel ve zihinsel unsurların yardımıyla bir sistem dâhilinde gerçekleştirdiği, ses ve beden hareketleriyle ifade edilen temel bir beceridir. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma gibi dil becerileri arasında iletişim kurmada en sık kullanılan araç olan konuşma, bireyin kendini ifade etme sürecinde hatalardan arındırılmış ve etkili bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Yazma becerisine kıyasla konuşmada yapılan hatalar kolayca düzeltilemediği için, konuşma becerisinin doğru ve akıcı bir şekilde geliştirilmesi önem taşır. Bu noktada, güzel konuşma (diksiyon), kişinin sosyal ve mesleki hayatındaki başarısını etkileyen bir ifade becerisi olarak karşımıza çıkar. Türkçenin seslerini doğru kullanma, akıcı ve anlaşılır konuşma, beden dilini etkili kullanma ve heyecanı kontrol etme gibi unsurlar, güzel konuşma becerisinin yapı taşları arasında yer alır.

Güzel konuşma, bireyin çevresindekileri etkileme, düşüncelerini net bir şekilde ifade etme ve toplumsal kabul görme açısından kritik bir yetenektir. İletişim hem özel hem de iş hayatında başarıyı sağlayan temel bir beceridir. Özellikle öğretmenler, yöneticiler, bilim insanları ve satış temsilcileri gibi meslek gruplarında güzel konuşma becerisi mesleki gereklilik haline gelmiştir. Topluluk karşısında yapılan konuşmalar, kişinin eğitim ve bilgi birikimini paylaşma ihtiyacını karşılamada önemli bir araçtır. Eğitim imkânlarının artmasıyla birlikte sempozyum, konferans ve çalıştay gibi bilimsel etkinlikler, güzel konuşma becerisinin önemini daha da artırmıştır (Ünal & Özden, 2018).

Diksiyon, bireyin duygu ve düşüncelerini doğru, etkili ve estetik bir biçimde ifade etme sanatıdır. Diksiyon, yalnızca bir konuşma yeteneği değil, aynı zamanda konuşma sırasında kullanılan ses, tonlama, vurgu, duraklama ve beden dilini de kapsar. İletişimde başarılı olmak ve dinleyiciler üzerinde olumlu bir etki bırakmak için diksiyon becerilerinin geliştirilmesi büyük önem taşır.

1.2.6.1. Diksiyonun temel unsurları

Sesin Etkili Kullanımı: Sesin doğru ve etkili kullanılması, diksiyonun temel taşlarından biridir. Sesin tonu, yüksekliği ve tınısı, konuşmacının duygu ve düşüncelerini yansıtmada önemli bir rol oynar. Özellikle konuşmada monotonluktan kaçınılmalı ve ses modülasyonu ile dinleyicinin ilgisi sürekli canlı tutulmalıdır.

Artikülasyon: Kelimelerin doğru bir şekilde telaffuzu, diksiyonun önemli bir parçasıdır. Artikülasyon, kelimelerin anlaşılır ve net bir şekilde ifade edilmesini sağlayarak

dinleyicinin anlamasını kolaylaştırır. Örneğin, “amaç” ve “amac” kelimelerinin birbirine karıştırılmaması için doğru vurgu yapılmalıdır.

Vurgu ve Tonlama: Vurgu, bir kelimenin ya da cümlelerin önemli bir kısmını öne çıkarırken, tonlama konuşmanın duygusal boyutunu ortaya koyar. Vurgu ve tonlama doğru kullanıldığında, mesajın etkisi artar ve dinleyicinin konuşmaya olan ilgisi pekişir.

Duraklama (Teneffüs): Duraklama, konuşmanın doğal bir ritim kazanmasını sağlar ve dinleyiciye düşünmek için zaman tanır. Yanlış duraklamalar, konuşmanın anlamını değiştirebilir. Örneğin, “Ali, Ayşe’ye hediye aldı” ve “Ali Ayşe’ye, hediye aldı” ifadeleri farklı anlamlara sahiptir.

Beden Dili ve Jestler: Konuşma sırasında kullanılan jestler, mimikler ve beden dili, diksiyonun tamamlayıcı unsurlarıdır. Sözel olmayan iletişim unsurları, konuşmanın mesajını güçlendirebilir ve dinleyiciyle daha güçlü bir bağ kurulmasını sağlayabilir.

Nefes Kontrolü: Doğru nefes alma ve nefesi kontrol etme, uzun cümlelerin kolayca tamamlanmasını sağlar. Diyafram nefesi, diksiyonda önerilen tekniklerden biridir çünkü hem konuşma kalitesini artırır hem de yorgunluğu azaltır. Günümüzde eğitim, iş ve sosyal hayatta diksiyon becerilerinin önemi giderek artmaktadır. Bu nedenle, alınacak iyi bir diksiyon eğitimi, bireylerin kendilerini daha iyi ifade etmelerine ve toplum içinde daha etkili bir şekilde iletişim kurmalarına yardımcı olur. Bireyin iletişim becerilerini geliştirir ve dinleyiciler üzerinde güçlü bir izlenim bırakmasını sağlar.

1.3. 2019 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMI’NDA KONUŞMA BECERİSİ VE SÖZ VARLIĞI

Türkçe Öğretim Programı, bireylerin dil becerilerini geliştirme ve onları hayat boyu etkili iletişim kurabilen bireyler olarak yetiştirme amacı taşır. Bu bağlamda, konuşma becerisi ve söz varlığı, bireyin anlama ve anlatma yeteneklerinin temel yapı taşları olarak görülmektedir. Programda konuşma becerisi, iletişim kurma, düşünce ifade etme ve sosyal etkileşimde bulunma süreçlerinin etkin bir şekilde gerçekleşmesi adına önemlidir. Söz varlığı ise bireyin dilsel zenginliğini artırarak düşünce dünyasını geliştirir ve etkili bir anlatım için gerekli zemini hazırlar.

Türkçe Öğretim Programı, öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde etkili iletişim kurabilmeleri için dil becerilerinin geliştirilmesini öncelikli hedef olarak belirlemiştir. Programda “ana dilde iletişim” yetkinliği kapsamında konuşma becerisi, kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları ifade etme ve yorumlama yeteneği olarak ele alınmıştır. Bu yetenek,

bireylerin eğitim, iş hayatı ve sosyal bağlamlarda yenilikçi bir şekilde etkileşimde bulunmasını sağlar (MEB, 2019).

Söz varlığı, bireyin iletişim kapasitesini belirleyen temel unsurlardan biridir. Program, öğrencilerin söz varlığını zenginleştirmeyi, dil bilinci ve dil zevkini geliştirmeyi, duygu ve düşüncelerini etkili bir şekilde ifade edebilme yetisini artırmayı amaçlar. Söz varlığını geliştiren etkinlikler, öğrencilerin hem bireysel hem de toplumsal hayatta dilsel becerilerini işlevsel hâle getirir (MEB, 2019).

Türkçe Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma ile ilgili dil becerilerini ve zihinsel becerileri kazanmaları, bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmeleri, etkili iletişim kurmaları, Türkçe sevgisiyle, istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmelerini sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve değerleri içeren bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Türkçe Dersi Öğretim Programı; dil becerilerinin ve yeterliliklerinin geliştirilmesini, diğer tüm alanlarda öğrenme, kişisel ve sosyal gelişme ile mesleki becerileri edinmenin ön şartı olarak kabul etmektedir (MEB, 2019, s. 8).

2019 Türkçe Öğretim Programı'nda konuşma becerisi kazanımları, ilkökul 1. sınıftan itibaren; söz varlığına ilişkin kazanımlar ise 2. sınıftan başlayarak yer almaktadır. Bu kapsamda, ortaokul seviyesinde (5-8. sınıflar) öğrencilerin dil becerilerini geliştirmeye yönelik kazanımlar aşağıda sıralanmıştır:

T.5.2. KONUŞMA

T.5.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

Öğrencilerin verilen bir konuyu görsellerle destekleyerek kısa sunum hazırlamaları ve sunum öncesinde prova yapmaları sağlanır.

T.5.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.

T.5.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.

Serbest, güdümlü, kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.

T.5.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

T.5.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

T.5.2.6. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.

Ama fakat ancak ve lakin ifadelerini kullanmaları sağlanır.

T.5.2.7. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

T.6.2. KONUŞMA

T.6.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

Öğrencilerin verilen bir konu hakkında görsellerle destekleyerek kısa sunum hazırlamaları ve prova yapmaları sağlanır.

T.6.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.

T.6.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.

Serbest, güdümlü, yaratıcı, hafızada tutma tekniği ve kelime kavram havuzundan seçerek konuşma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.

T.6.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

T.6.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

T.6.2.6. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.

Ama fakat, ancak, lakin, bununla birlikte ve buna rağmen ifadelerini kullanmaları sağlanır.

T.6.2.7. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

T.7.2. KONUŞMA

T.7.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

Öğrencilerin düşüncelerini mantıksal bir bütünlük içinde sunmaları, görsel, işitsel vb. destekleyici materyaller kullanarak sunu hazırlamaları sağlanır.

T.7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.

T.7.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.

Katılımlı, yaratıcı, güdümlü, empati kurma, tartışma ve eleştirel konuşma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır.

T.7.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

T.7.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

T.7.2.6. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.

Oysaki başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak ve son olarak ifadelerini kullanmaları sağlanır.

T.7.2.7. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

T.8.2. KONUŞMA

T.8.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

1. Öğrencilerin düşüncelerini mantıksal bir bütünlük içinde sunmaları, görsel, işitsel vb. destekleyici materyaller kullanmaları, sunu hazırlamaları sağlanır.

2. Öğrenciler araştırma sonuçlarını sempozyum, panel, forum vb. ortamlarda sunmaya teşvik edilir.

T.8.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.

T.8.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.

Yaratıcı, güdümlü, empati kurma, tartışma, ikna etme ve eleştirel konuşma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır.

T.8.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

T.8.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

T.8.2.6. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

T.8.2.7. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.

2019 Türkçe Öğretim Programı konuşma becerisi kazanımlarında görüldüğü gibi, ilköğretim kademeleri boyunca öğrencilerin iletişim yeteneklerini sistematik olarak geliştirmeyi hedeflemektedir. 5. sınıftan itibaren hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma yapma becerileri, konuşma stratejilerini uygulama, beden dili kullanımı ve kelimelerin anlamlarına uygun şekilde seçilmesi gibi temel kazanımlara yer verilmiştir. Sınıf düzeyleri ilerledikçe, geçiş ve bağlantı ifadelerinin çeşitlendirilmesi, tartışma, empati kurma, ikna ve eleştirel konuşma gibi ileri düzey stratejilerin eklenmesi dikkat çekmektedir. Öğrencilerin konuşmalarını mantıksal bir bütünlük içinde sunmaları ve görsel-işitsel materyallerle desteklemeleri hedeflenirken, dilimize yerleşmemiş yabancı kelimelerin yerine Türkçe karşılıklarının kullanılmasına vurgu yapılmıştır. Bu kazanımlar, öğrencilere dil becerilerini etkili bir şekilde kullanma ve akademik hayata hazırlık yapma imkânı sunmaktadır.

Söz varlığına yönelik kazanımlar, kelime, deyim, atasözü, söz sanatları ve dil bilgisi gibi unsurların metin bağlamında incelenmesini, bu unsurların anlam ve işlevlerinin analiz edilmesini ve dilin estetik boyutunun öğrenciler tarafından fark edilmesini hedeflemektedir.

T.5.3.5. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.

1. Öğrencilerin tahmin ettikleri kelime ve kelime gruplarını öğrenmek için görseller, sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü vb. araçları kullanmaları sağlanır.

2. Öğrencinin öğrendiği kelime ve kelime gruplarından sözlük oluşturması teşvik edilir.

T.5.3.6. Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.

T.5.3.7. Kelimelerin eş anlamlılarını bulur.

T.5.3.8. Kelimelerin zıt anlamlılarını bulur.

T.5.3.9. Eş sesli kelimelerin anlamlarını ayırt eder.

T.5.3.10. Kökleri ve ekleri ayırt eder.

T.5.3.11. Yapım ekinin işlevlerini açıklar.

Yapım ekleri ezberletilmez, işlevleri sezdirilir. Kelime türetmenin mantığı kavratılır.

T.6.3.5. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.

1. Öğrencilerin tahmin ettikleri kelime ve kelime gruplarını öğrenmek için sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü vb. araçları kullanmaları sağlanır.

2. Öğrencinin öğrendiği kelime ve kelime gruplarından sözlük oluşturması teşvik edilir.

T.6.3.6. Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.

T.6.3.7. Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder.

İsim çekim ekleri (çoğul eki, hâl ekleri, iyelik ekleri ve soru eki) üzerinde durulur.

T.6.3.8. İsim ve sıfatların metnin anlamına olan katkısını açıklar.

T.6.3.9. İsim ve sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklar.

T.6.3.10. Edat, bağlaç ve ünlemlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.

T.6.3.11. Basit, türemiş ve birleşik kelimeleri ayırt eder.

T.6.3.12. Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.

T.6.3.13. Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlama olan katkısını değerlendirir.

Ama fakat ancak, lakin bununla birlikte ve buna rağmen ifadeleri üzerinde durulur.

T.7.3.5. Bağlamdan hareketle bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.

1. Öğrencilerin tahmin ettikleri kelime ve kelime gruplarını öğrenmek için sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü vb. araçları kullanmaları sağlanır.
2. Öğrencinin öğrendiği kelime ve kelime gruplarından sözlük oluşturması teşvik edilir.

T.7.3.6. Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.

T.7.3.7. Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlama olan katkısını değerlendirir.

Oysaki başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak ve son olarak ifadeleri üzerinde durulur.

T.7.3.8. Metindeki söz sanatlarını tespit eder.

Kişileştirme (teşhis), konuşurma (intak), karşıtlık (tezat) ve abartma (mübalağa) söz sanatları verilir.

T.7.3.9. Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder.

1. Fiil çekim ekleri (kip ve kişi ekleri) üzerinde durulur.
2. Fiillerde anlam kayması konusu üzerinde durulur.

T.7.3.10. Basit, türemiş ve birleşik fiilleri ayırt eder.

T.7.3.11. Zarfların metnin anlamına olan katkısını açıklar.

T.7.3.12. Fiillerin anlam özelliklerini fark eder.

İş (kılış), oluş ve durum fiillerinin anlam özellikleri üzerinde durulur.

T.7.3.13. Anlatım bozukluklarını tespit eder.

Anlam yönünden anlatım bozuklukları üzerinde durulur.

T.8.3.5. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.

1. Öğrencilerin tahmin ettikleri kelime ve kelime gruplarını öğrenmek için sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü vb. araçları kullanmaları sağlanır.
2. Öğrencinin öğrendiği kelime ve kelime gruplarından sözlük oluşturması teşvik edilir.

T.8.3.6. Deyim, atasözü ve özdeyişlerin metne katkısını belirler.

T.8.3.7. Metindeki söz sanatlarını tespit eder.

Benzetme (teşbih), kişileştirme (teşhis), konuşturma (intak) ve karşıtlık (tezat), abartma (mübalağa) söz sanatlarının belirlenmesi sağlanır.

T.8.3.8. Metindeki anlatım bozukluklarını belirler.

Dil bilgisi yönünden anlatım bozuklukları üzerinde durulur.

T.8.3.9. Fiilimsilerin cümledeki işlevlerini kavrar.

Fiilimsilerin türleri fark ettirilir. Ekler ezberletilmez.

T.8.3.10. Geçiş ve bağlantı ifadelerinin metnin anlamına olan katkısını değerlendirir.

Oysaki başka bir deyişle, özellikle, kısaca, böylece, ilk olarak ve son olarak ifadeleri üzerinde durulur.

T.8.3.11. Metindeki anlatım biçimlerini belirler.

2019 Türkçe Öğretim Programı, konuşma becerisi ve söz varlığını, bireyin iletişim kapasitesini artıran temel unsurlar olarak ele almıştır. Bu becerilerin gelişimi için hazırlanan kazanımlar, öğrencilere yaşam boyu etkili iletişim becerileri kazandırmayı amaçlayan somut ve ölçülebilir hedefler ortaya koymaktadır. Program, bu amaçları gerçekleştirmek için etkinlik temelli bir yaklaşımla zengin bir uygulama çerçevesi sunmaktadır. Bu etkinlikler arasında ikna etme, eleştirel konuşma, katılımlı konuşma, tartışma, empati kurma, güdümlü konuşma, kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma, serbest konuşma, yaratıcı konuşma ve hafızada tutma teknikleri yer almaktadır. Her bir etkinliğin amacı, öğrencilerin konuşma becerilerini, ifade güçlerini ve iletişim yeteneklerini geliştirmek olarak belirtilmiştir.

Bu etkinlikler, öğrencilerin etkili iletişim kurmalarını, fikirlerini savunmalarını, konuları çok yönlü değerlendirmelerini ve yenilikçilik anlayışlarını geliştirmelerini hedefler. Uygulama süreçlerinde, öğrencilerin kaynak taramaları yapması, duygularını ve düşüncelerini ifade etmeleri, dinleyicileri konuşmaya dâhil etmeleri ve konulara farklı bakış açıları getirmeleri teşvik edilmektedir. Ayrıca, bu etkinlikler sayesinde öğrencilerin kelime dağarcıkları zenginleşmekte, düşüncelerini düzenli bir şekilde ifade edebilme ve problem çözme becerileri gelişmektedir.

2019 Türkçe Öğretim Programı, dil becerilerinin geliştirilmesi amacıyla atasözleri ve deyimlere yönelik kazanımları detaylı bir şekilde ele almış olmasına rağmen, Türkçenin söz varlığı unsurlarından olan “ikilemeler”, “kalıp sözler”, “terim anlam” ve “yabancı kelimeler”

gibi önemli kategorilere ilişkin doğrudan kazanımlara yer vermemiştir. Bu durum, programın söz varlığı unsurlarını kapsamlı bir şekilde ele alma konusundaki eksikliğini işaret etmektedir.

Türkçenin zengin söz varlığı içerisinde yer alan bu unsurlar, öğrencilerin ifade becerilerini geliştirmede ve dil bilincini güçlendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Ancak, bu unsurlara yönelik kazanımların programa dâhil edilmemesi, öğrencilerin dil becerilerini geliştirme sürecinde önemli bir boşluk oluşturmaktadır. Programın bu eksikliği, Türkçenin söz varlığının daha kapsamlı bir şekilde öğretilmesi gerektiğini düşündürmekte ve bu alanda yapılacak güncellemelerin önemini ortaya koymaktadır.

Bu eksiklik, öğrencilerin dilin farklı bağlamlarda kullanımını anlamalarını ve zenginleştirilmiş bir iletişim yetkinliği kazanmalarını engelleyebilecek bir durum olarak değerlendirilmelidir. Dolayısıyla, programın bu unsurları da kapsayacak şekilde revize edilmesi, dil eğitiminin kapsamını genişletecek ve öğrencilerin dilsel gelişimlerini daha bütüncül bir şekilde destekleyecektir.

1.3.1. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (Common European Framework of Reference for Languages, CEFR) ve Konuşma Becerisi

Temel olarak konuşma becerisi ile ilgili dili kullananlardan iki temel nitelik beklemektedir: Birincisi akıcılık seslendirme, konuşmayı sürdürme ve belirli bir tıkanıklığa geldiğinde bununla baş etme yeteneği; ikincisi ise ifadenin doğruluğu demek istenilen anlaşılana kadar düşünceleri ve içeriği formüle edebilme yeteneğidir bu niteliklerin sağlanması için bazı ölçütler ise Diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesinde belirtilmiştir (TELC, 2013). Avrupa konseyi, yabancı dil öğretmenlere ve öğrenenler yardımcı olmak amacıyla Diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesini önermektedir. Dünyada dil öğretim sistemlerinin, dil becerilerinin ortak bir noktada birleşmesi ve bireylerin öğrendikleri dili iletişim kurmada kullanabilmelerini sağlamak amacıyla Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi geliştirilmiştir.

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (2001), dil öğrenimi, öğretimi ve değerlendirilmesi için geniş bir rehber sunan ve Avrupa Konseyi tarafından geliştirilen bir sistemdir. Bu çerçeve, dil yeterliliklerini altı farklı seviyeye (A1, A2, B1, B2, C1, C2) ayırarak, dil öğrencilerinin becerilerini standartlaştırmayı hedeflemektedir. CEFR, dört ana dil becerisini (okuma, yazma, dinleme, konuşma) ele almakla birlikte, konuşma becerisi, üzerinde özellikle durulması gereken bir alan olarak öne çıkar.

Konuşma becerisi, bir dilin etkili kullanımında belirleyici bir faktör olarak öne çıkar. CEFR, bu beceriyi “*Karşılıklı konuşma (Interaction) ve üretken konuşma (Production)*” gibi

iki temel başlık altında değerlendirir. Karşılıklı konuşma, bir dil öğrencisinin bir diyalog içinde nasıl iletişim kurduğunu ve diyalog akışına nasıl katkıda bulunduğunu incelerken, üretken konuşma bireyin bağımsız olarak sözlü metinler oluşturma kapasitesine odaklanır.

CEFR, konuşma becerisinin her seviyede nasıl olması gerektiğini ayrıntılı şekilde tanımlar: Örneğin, A1 seviyesindeki bir dil öğrencisi, çok kısa, ezberlenmiş ifadelerle temel ihtiyaçlarını ifade edebilir (CEFR, 2001). Bu düzeyde, öğrenci sadece çok basit ve günlük konuşmalarda sınırlı bir şekilde yer alabilir. Benzer şekilde, A2 seviyesinde bir öğrenci *“sık kullanılan deyimlerle kişisel bilgi paylaşabilir ve gündelik görevlerde iletişim kurabilir”* (CEFR, 2001). A2 seviyesinde karşılıklı konuşma, dil öğrencisinin biraz daha fazla esneklik kazanarak basit diyaloglara katılabilmesini sağlar.

Orta Seviye: B1 ve B2 Seviyelerinde Konuşma; B1 ve B2 seviyeleri, dil öğrencisinin bağımsız bir kullanıcı olduğu seviyeleri ifade eder. B1 seviyesinde bir dil öğrencisi, deneyimlerini, olayları ve dileklerini açıkça ifade edebilir (CEFR, 2001). Ve gündelik hayatta karşılaşılabileceği çoğu durumda temel iletişim kurabilir. Örneğin, B1 seviyesindeki bir öğrenci, yabancı bir şehirde seyahat ederken kendine yol bulabilir ve çeşitli sosyal etkileşimlerde bulunabilir. B1 seviyesinde konuşma, öğrencinin daha karmaşık düşünceleri ifade etmeye ve olayları sıralı bir şekilde anlatmaya başlaması anlamına gelir.

B2 seviyesinde ise öğrenci, karmaşık teknik olmayan konular üzerinde spontane ve akıcı bir şekilde konuşabilir (CEFR, 2001). Bu seviyede, dil bilgisi ve kelime haznesi genişlemiş olup, öğrenci daha akıcı konuşmalar yapabilir, tartışmalara aktif olarak katılabilir ve karşıt görüşler sunabilir. Ayrıca, B2 seviyesindeki bir birey, akademik ve profesyonel ortamlarda kendisini rahatlıkla ifade edebilir, tartışmalar yürütebilir ve argümanlar öne sürebilir.

İleri Seviye: C1 ve C2 Seviyesinde Konuşma; C1 ve C2 seviyeleri, dil yeterliliğinin ileri düzeylerini temsil eder. C1 seviyesinde bir birey, geniş kapsamlı ve zengin ifade biçimleriyle kendini doğru bir şekilde ifade edebilir ve dilin sosyal, akademik ya da mesleki bağlamda uygun kullanımını gösterebilir (CEFR, 2001). Bu seviyede, dil kullanımı oldukça akıcı ve karmaşık olup, birey karşıt görüşleri savunabilir ve eleştirel düşünceyi dil aracılığıyla ifade edebilir.

En üst düzey olan C2’de ise dil öğrencisi, her türlü karmaşık konuşma veya metni anlama ve yeniden üretme yetisine sahiptir (CEFR, 2001). C2 seviyesi, ana dili konuşan bireyler kadar yetkin bir dil kullanımına işaret eder. C2 seviyesinde bir öğrenci, çeşitli bağlamlarda dili doğal olarak rahat bir şekilde kullanabilir, deyimsel ifadeleri anlayabilir ve dilin nüanslarını etkili bir şekilde kullanabilir.

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi, konuşma becerisini seviyeler arası gelişimiyle birlikte kapsamlı bir şekilde ele alır. Her seviye için belirlenen hedefler, dil öğrencilerinin dilde ne ölçüde etkili olduklarını değerlendirirken, aynı zamanda öğrenme süreçlerini de yönlendirir. CEFR, dil eğitimi ve değerlendirmesi açısından evrensel bir standart oluşturarak, dil öğrencilerine açık hedefler sunar ve öğretmenlere öğretim süreçlerini yapılandırmada güçlü bir çerçeve sağlar.

1.4. SÖZ VARLIĞI VE UNSURLARI

Söz varlığı, dilin temel yapı taşlarından biridir ve doğru, zengin ve nitelikli bir iletişimin sağlanması için çok önemlidir. TDK, (2005) söz varlığını *“Bir dildeki sözlerin bütünü; söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler.”* (s. 1807) şeklinde tanımlamaktadır. Korkmaz (1992); söz varlığını, kelime hazinesi biçiminde ve *“Bir dilin bütün kelimeleri bir kişinin veya bir topluma söz dağarcığında yer alan kelimeler toplamı.”* (s. 140) şeklinde açıklamaktadır. Karadağ’a göre ise *“Söz kavramının genişliği içinde dilde kelime ve kelime üstü birimleri olan ikileme, deyim, atasözü ve benzeri anlamlı dil birimlerinin oluşturduğu birikimin bütünüdür. Bu yönüyle söz varlığı dünyadaki anlamların dildeki göstergeleri olarak varlık olgu olay ve eylemleri karşılayan dil birimlerinin tümünü içine almaktadır”* (Karadağ, 2021, s. 6).

Söz varlığı kavramı bir dil için söz konusu olmakla birlikte dilin kullanıcıları olan tek tek kişiler belirli özellikleri dolayısıyla benzerlik göstermeleri açısından yaş düzeylerine göre kitleler ve yine benzer özellikleri paylaşmaları sebebiyle farklı toplum kesimleri ya da meslek grupları için kullanılabilir. Bir dil için örneğin Türkçenin söz varlığı şeklinde ifade edilen dil birikimi bireysel dil zenginliğini tanımlamak üzere *“6 yaş grubu çocukların söz varlığı”* ya da *“ilkokul öğrencilerinin söz varlığı”* şeklinde kullanılabilir (Karadağ, 2021).

Birey açısından söz varlığındaki gelişmeler, hızlı ve miktarı farklı olmakla birlikte, yaşamın bütün dönemlerini yayılmaktadır. Dil edinimi sürecinde söz varlığı gelişimi kuşkusuz en hızlı dönemini yaşar. Çocuğun Zihni dilin ses şekil cümle ve anlam özelliklerine göre biçimlenirken söz varlığı temel ihtiyaçlardan genele doğru hızlı bir gelişim göstermektedir. Bu gelişimde doğal ortamı çocuğa sınırlıklar oluşturmaya başlarken çocuğun okula başlaması, eğitim aracılığıyla okuma ve yazma becerilerini kazanması söz varlığının gelişimi açısından muazzam bir kaynak elde etmesini sağlar (Özbay, 2006). Aile ve yakın çevrede başlayan dil ediniminin okulda belli bir sisteme oturtulur. Bu yönüyle okul, söz varlığını gelişimine hız kazandıracak geniş bir sosyal çevre anlamına gelmektedir.

İyi bir söz varlığı, konuşmacının vurgu yaparak veya önemli noktaları işaret ederek iletişimini daha etkili bir şekilde yapmasına yardımcı olur. Hangi kelimelerin veya ifadelerin vurgulanması gerektiğini bilmek, dinleyicilere amacın daha iyi anlatılması adına önemlidir.

Söz varlığı, aynı zamanda kişinin duygusal durumları ifade etmesinde önemli bir unsurdur. Alıcı söz varlığı haznesini artırmış kişiler, insan ilişkileri açısından önemli olan mutluluk, üzüntü, öfke veya heyecan gibi duygusal durumları daha iyi ifade edebilirler.

Söz varlığının etkisin önemli olduğu bir başka alan da iş dünyasıdır. İş dünyasında eğitimde ve diğer sosyal bağlamlarda iyi bir söz varlığına sahip olmak başarılı olmanın önemli bir parçasıdır. İş görüşmeleri, sunumlar, toplantılar ve diğer profesyonel iletişim durumları iyi bir konuşma becerisi ve söz varlığı gerektirir.

Kişinin sahip olduğu iyi bir söz varlığı, kişilerin birbirlerini daha iyi anlamaları ve sosyal iletişim başarılarını arttırmalarında önemli bir role ve paya sahiptir.

Farklı kültürlerde ve dil gruplarında etkili iletişim kurmak iyi bir söz varlığına dayanır. Kelimelerin ve ifadelerin kültürel bağlama uygun bir şekilde kullanılması insanlar arasındaki kültürel farkları anlama ve saygı duyma davranışını pekiştirir.

Genel bir değerlendirme yapılacak olursa; söz varlığının iletişimin niteliğini büyük ölçüde etkilediği görülmektedir. Söz varlığı zenginliğine sahip olmak insanların daha etkili açık ve anlaşılır bir şekilde iletişim kurmalarına ve birçok farklı bağlamda başarılı olmalarına yardımcı olur. Bu nedenle konuşma becerisini geliştirmede söz varlığı kazanım çalışmaları önemli bir rol oynar.

Dilin kullanılması ve söz varlığının anlama ve anlatmaya aracılık etmesi dil becerileri ile gerçekleşir. Dilin bir insanda tezahürü ise sırasıyla; dinleme-konuşma, okuma-yazma becerilerinin kazanılması şeklindedir. Dinleme ve konuşma doğal dil becerileri olarak okuma ve yazma da eğitim süreci ile kazanılan beceri olarak sınıflandırılabilir.

Dil becerileri; anlama açısından okuma ve dinleme (alıcı söz varlığı), anlatma açısından da konuşma ve yazma (üretici söz varlığı) kanallarıyla şekillenir.

1.4.1. Alıcı Söz Varlığı

Dil becerilerinin anlama işlevi ile kullanılması, dilin alıcı yönünü oluşturmaktadır. Bu açıdan dinleme ve okuma becerileri alıcı dil becerileri olarak nitelenebilir. Dilin işlevi ile kullanılması, dil edinme sürecinde kazanılan dinleme ve eğitim yoluyla ve daha çok okulda kazanılan okuma becerileri ile gerçekleşir. Bu becerilerin kullanılmasında kişinin sahip olduğu söz varlığının alıcı özelliği devreye girmektedir.

Alıcı söz varlığı kişinin sahip olduğu en geniş söz varlığına işaret eder. Bu bakımdan alıcı söz varlığı üretici söz varlığını doğal olarak kapsamaktadır. Yani, bir kişi bir dilde ne kadar çok kelime anlayabiliyorsa, o kişinin alıcı söz varlığı o kadar geniştir. Bir kişi; bir metni okuyabiliyor ve bir konuşmayı dinleyebiliyor veya bir metinde veya konuşmada geçen kelimeleri anlayabiliyor ise, bu kelimeler o kişinin alıcı söz varlığına dâhil edilir. Okuma ve dinlemenin bu öneminden dolayı dil öğretme süreçlerinde, öğrencilerin alıcı söz varlıklarını - okuma, dinleme ve kelime dağarcıklarını- genişletmeye yönelik çalışmalar yapılır.

1.4.2. Üretici Söz Varlığı

Dilin üretici yönü konuşma ve yazma becerileri aracılığıyla gerçekleşmektedir. Üretici söz varlığı üretici dil becerileri olan konuşma yazma becerilerini gerçekleştirilmesinde kullanılan anlam birimlerini içerir. Dilin anlatma işlevi dil edinme sürecinde kazanılan konuşma ve eğitim yoluyla genellikle okulda kazanılan yazma becerisiyle ortaya çıkmaktadır. Bu becerilerin kullanılmasında kişinin sahip olduğu söz varlığının üretici özelliği devreye girmektedir. Yani konuşma ve yazma becerileri, zihinsel süreçlerle başlayıp fiziksel süreçlerle son bulur. Alıcı ve üretici söz varlıkları, bir kişinin dil ve iletişim yetenekleri açısından önemlidir. İnsanların genellikle alıcı söz varlığı daha genişken, üretici söz varlığı daha sınırlı olabilmektedir.

1.4.3. Sözvarlığını Etkileyen Etmenler

Kuradayıoğlu ve Dölek (2018), Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin söz varlığı gelişimini etkileyen unsurları kapsamlı bir şekilde sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmaya göre, bireyin kaynak diline ilişkin sözcük bilgisi, okuma alışkanlığı, çevresel faktörler, öğretmen tutumu, kullanılan strateji ve yöntemler ile bireyin kültürel sermayesi, söz varlığını şekillendiren temel değişkenler olarak öne çıkmaktadır.

Öncelikle, kaynak dildeki sözcük bilgisi hedef dil öğreniminde belirleyici bir rol oynamaktadır. Kaynak dilde geniş bir sözcük dağarcığına sahip bireyler, hedef dildeki kavramları daha kolay öğrenir ve bu kavramları iletişim amaçlı etkili bir şekilde kullanabilir.

Okuma alışkanlığı, bireyin söz varlığını geliştiren önemli bir etkidir. Düzenli okumalar hem sözcük bilgisini artırır hem de hedef dildeki sözcüklerin kullanım alanlarını tanımayı kolaylaştırır. Alanyazında, okuma alışkanlığı ile sözcük öğrenimi arasındaki ilişkiyi vurgulayan birçok çalışma bulunmaktadır (Göğüş, 1983; Grabe & Stoller, 1997; Göktepe, 2016).

Çevresel faktörler de bireyin dil gelişimi üzerinde doğrudan etkilidir. Bireyin içinde bulunduğu sosyal çevre, günlük yaşantısındaki iletişim dinamikleri ve çevrenin dilsel özellikleri, söz varlığının genişlemesine katkı sağlar.

Öğretmen tutumu, hedef dil öğreniminde bir başka önemli faktördür. Türkçe öğreticilerinin bilgi birikimi, etkin öğretim yöntemleri kullanmaları ve öğrencilerin öz güvenini artırmaya yönelik çalışmalar yapmaları, öğrencilerin söz varlığı gelişiminde kritik bir rol oynar.

Bunun yanı sıra, öğretimde kullanılan strateji, yöntem ve tekniklerin etkili bir şekilde uygulanması hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin söz varlığı gelişimini destekler. Üst bilişsel becerilere sahip bireyler, kendi öğrenim süreçlerini analiz ederek en uygun stratejiyi seçebilir ve bu sayede öğrenme süreçlerini iyileştirebilir.

Bireyin kültürel sermayesi, söz varlığı gelişimini etkileyen temel bir unsurdur. Kültürel birikimi yüksek bireyler, daha fazla sözcük çeşidiyle karşılaşır ve bu sözcükleri etkin bir şekilde kullanabilir. Örneğin, bir alana ilgi duyan ve o konuda bilgi sahibi olan bireyler, o alana ilişkin terim ve kavramları daha kolay öğrenir. Söz varlığını etkileyen unsurlar, dil öğrenim süreçlerinde yalnızca sözcük dağarcığını genişletmek için değil, bireylerin hedef dilde etkili bir şekilde iletişim kurabilmeleri için de dikkate alınması gereken temel bir çerçeve sunmaktadır. Kaynak dil bilgisi, okuma alışkanlıkları, çevre, öğretmen tutumu, strateji ve yöntem kullanımı ile kültürel sermaye gibi faktörler, bireyin dil öğrenme sürecinde karşılaşabileceği fırsatları ve zorlukları doğrudan etkiler. Bu unsurlar, yalnızca yeni sözcüklerin öğrenilmesini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda bu sözcüklerin uygun bağlamlarda ve anlamlı bir şekilde kullanılmasını kolaylaştırır. Dolayısıyla, dil öğreniminde bu değişkenlerin dikkate alınması, bireylerin dil becerilerinin bütüncül bir şekilde gelişimine katkıda bulunur.

1.5. SÖZ VARLIĞI UNSURLARI

Söz varlığı, bir dilin temel yapı taşlarını oluşturan ve bireylerin dilsel yeterliliklerini belirleyen kelime, deyim, atasözü ve diğer dil unsurlarının bütünüdür. ifade eden kapsamlı bir kavramdır. Bu kavram, yalnızca bir dilde bulunan kelimelerin niceliksel toplamını değil, aynı zamanda bu kelimelerin anlamsal çeşitliliğini, bağlamsal kullanım biçimlerini ve ifade ettikleri kültürel değerleri de içerir. Bir dilin zenginliği ve ifade gücü, büyük ölçüde söz varlığı unsurlarının niteliği ve çeşitliliğiyle doğrudan ilişkilidir. Bu unsurlar arasında temel sözcükler, deyimler, atasözleri, kalıp ifadeler, terimler, ikilemeler, yabancı kelimeler, yerel söylemler, tekerlemeler, bilmece ve özel isimler gibi çeşitli söz varlığı unsurları yer alır.

Temel sözcükler, gündelik iletişimde sıkça kullanılan ve dilin yapı taşları olarak görülen ifadeleri içerirken; deyimler ve atasözleri, kültürel birikimi ve ortak değerleri yansıtan kalıp ifadeler olarak öne çıkar. Kalıp ifadeler ve terimler ise belirli bağlamlarda uzmanlaşmış anlamlar taşıyarak, dilin hem bilimsel hem de sosyal alanlarda işlevselliğini artırır. Yabancı kelimeler ve özel isimler gibi unsurlar ise dilin tarihsel gelişimini ve kültürel etkileşimlerini gözler önüne serer.

Bütün bu unsurlar bir arada değerlendirildiğinde, söz varlığı yalnızca dil öğrenme süreçleri açısından değil, aynı zamanda bir dilin taşıdığı kültürel ve sosyal birikimin anlaşılması açısından da büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle, bir dilin söz varlığını anlamak ve geliştirmek, dil öğretimi ve dilbilim çalışmaları için vazgeçilmez bir gereklilik olarak karşımıza çıkar.

1.5.1. Kelimeler

Türkçenin söz varlığı, dilin anlam dünyasını oluşturan temel unsurlar arasında geniş bir yer tutar. Temel sözcükler, bir dilin en eski ve en yaygın kullanılan, dilin kurucusu ve çekirdeği kabul edilen kelimeleridir. Dilin çekirdeğini oluşturan bu kelimeler, günlük yaşamın vazgeçilmez kavramlarını ifade eden ve dilin diğer yapılarıyla ilişkili olan sözcüklerdir. Temel sözcükler, dil öğrenme sürecinde ilk edinilen, herkes tarafından bilinen ve sıkça kullanılan kelimelerdir.

Bu sözcükler, günlük hayatta sık karşılaşılan somut kavramların yanı sıra, insanın düşünsel, duygusal ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılayan soyut anlamları da kapsar., bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak ve iletişim kurmak için başvurduğu en temel ifadelerdir. Türkçede temel sözcükler, yalnızca fiziksel ihtiyaçları ya da doğa unsurlarını değil, aynı zamanda bireyin duygusal ve sosyal gereksinimlerini de yansıtır. Örneğin, “sevgi”, “umut”, “korku” gibi sözcükler, insanın soyut ve duygusal dünyasına dair temel kavramlardır.

Somit örnekler arasında “su”, “ekmek”, “güneş” gibi yaşamla doğrudan ilişkili kelimeler bulunurken; soyut anlam içeren “aşk”, “mutluluk”, “üzüntü” gibi kavramlar da temel sözcükler arasındadır. Bu sözcükler, dilin ilk öğrenilen ve iletişimde en çok başvurulan unsurları olarak, bireyin çocukluktan itibaren anlam dünyasında yer edinir. Zamanla, kültürel ve sosyal değişimlere rağmen, anlamlarında büyük değişiklik olmadan korurlar. Bu sözcükler, dilin çekirdeğini oluşturan ve toplumun her kesimi tarafından bilinen temel anlam birimleridir.

Ayrıca, Temel sözcükler, dilde yeni kelimelerin türetilmesine imkân tanıyarak dilin üretken yapısında önemli bir rol oynar. Örneğin, “el” kelimesinden “eller” (çoğul) ve

“eldiven” (eli koruyan bir nesne) gibi kelimeler türetilmiştir. Benzer şekilde, “su” kelimesi, “susuz” (suyun olmadığı durumu ifade eden) ve “sulamak” (bitkileri su ile besleme) kelimelerine temel oluşturur. “göz” kelimesinden türetilen “gözlük” (gözleri daha iyi görmeyi sağlayan araç) ve “gözleme” (bir şeyin dikkatle izlenmesi) gibi kelimeler de dilin türetken yapısını gösterir.

Bu tür kelime türetimleri sayesinde, temel sözcükler yalnızca kendi başlarına anlam taşımaz; aynı zamanda yeni kavram ve anlamların gelişmesine imkân tanıyarak dilin genişlemesini sağlar.

1.5.2. Atasözleri

Atasözleri, halkın yüzyıllar boyunca edindiği tecrübelerin özlü ve kalıplaşmış ifadelerle aktarıldığı sözlerdir. Genellikle hayatın farklı yönlerine dair ders verici ve öğüt niteliğindeki kısa, fakat derin anlamlar taşıyan atasözleri, dilin en eski ve önemli kültürel mirasları arasında yer alır. Bu sözler, toplumun değerlerini, deneyimlerini ve dünya görüşünü nesilden nesile aktarır. Türkçede atasözleri çok zengin bir birikime sahiptir ve toplumsal öğütler, ahlak kuralları, sosyal ilişkiler ve yaşam bilgeliği gibi konulara dair önemli mesajlar içerir.

Atasözlerinin en önemli özelliklerinden biri, mecaz anlam içermeleridir. Bu özellik, atasözlerini daha çarpıcı ve etkili hale getirir. Aynı zamanda atasözleri, dilde yerleşik, sabit ve kalıplaşmış yapılarla kullanılır. Sözcüklerin sırası ya da yapısı değiştirildiğinde atasözleri anlamını kaybedebilir. Buna Türkçede sık kullanılan atasözlerine araştırmaya konu olan Türkçe ders materyallerinde de yer verilmiş birkaç atasözünü örnek olarak gösterelim ve yapı bakımından da niçin atasözü olma özelliğini kazandığını açıklayalım:

Ne ekersen onu biçersin: İnsanların yaptıkları her eylemin bir sonucu olacağını ifade eder. Bu atasözü, sebep-sonuç ilişkisini vurgulayan bir anlam taşır. Örneğin: “Başına gelenler senin hataların yüzünden, ne ekersen onu biçersin.”

Damlaya damlaya göl olur: Küçük birikimlerin zamanla büyük sonuçlar doğurabileceğini anlatır. Sabır ve azimle yapılan küçük çalışmaların bir araya gelerek büyük başarılar elde edileceğini gösterir. Örneğin: “Ufak tasarruflarla zamanla zengin olabilirsin, damlaya damlaya göl olur.”

Sakla samanı, gelir zamanı: Değersiz görülen bir şeyin bile bir gün işe yarayabileceğini vurgular. Hiçbir şeyin hemen harcanmaması ve gerektiğinde kullanılabilecek şekilde saklanması gerektiğini öğütler. Örneğin: “Bu eski elbiseyi sakla, bir gün lazım olur. Sakla samanı, gelir zamanı.”

Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır: Bu Atasözü, güzel ve yumuşak bir dil kullanarak en zor kişilerin veya durumların bile ikna edilebileceği fikrini somut bir örnekle ifade eder. Burada, “yılan” sembolik bir anlam taşıyarak zorlayıcı durum veya kişiler için bir metafor olarak kullanılmıştır. Örneğin: “Ne derler: Yumuşaklıkta olan kuvvet sertlikte yoktur, tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.”

Özetle atasözleri, Türk dilinin ve kültürünün en önemli unsurlarından biridir. Yapılarındaki kalıplaşmışlık, mecaz anlam taşıma ve evrensel doğruları yansıtırma özellikleriyle atasözleri, dilin ifade gücünü ve kültürel değerleri bir araya getirir. Bu nedenle atasözlerinin doğru ve yerinde kullanımı, dilin zenginliğini koruma açısından önemlidir.

1.5.3. Deyimler

Deyimler, bir dilin söz varlığı içinde önemli bir yer tutan, kalıplaşmış, mecaz anlamlar içeren sözcük gruplarıdır. Örneğin, “elini taşın altına koymak” deyimini, mecazen bir sorumluluk almak anlamında kullanılır. Deyimlerdeki bu tür anlam kaymaları, onları sıradan ifadelerden ayırır ve dilin zenginliğini artırır.

Türkçe deyimler bakımından oldukça zengin bir dildir ve deyimler, bireylerin düşüncelerini etkili, kısa ve çarpıcı bir şekilde ifade etmelerinde oldukça önemli bir unsurdur. Dilin bu önemli unsurları, genellikle bir olgu veya durumu somut ve anlaşılır kılmak için kullanılır. Ayrıca deyimler, toplumsal deneyimlerin ve kültürel öğelerin dilde yansıma bulduğu birer sembol olarak da kabul edilebilir.

Deyimler, dilin birçok farklı alanında yaygın bir şekilde kullanılır. Gündelik dilde sıkça kullanılan deyimler, edebî eserlerde, medya dilinde ve resmî yazışmalarda da karşımıza çıkabilir. Bunun yanında deyimler, sadece bir olayı anlatmanın ötesinde, bir durum hakkında duygusal ya da kültürel bir bağlam oluşturmak için de kullanılır. Örneğin, “burnundan solumak” deyimini, kişinin çok sinirli olduğunu ifade ederken; “etekleri zil çalmak” deyimini, birinin çok mutlu olduğunu belirtir. Bu şekilde deyimler, anlamın duygusal derinliğini artırır.

Deyimlerin bir diğer önemli özelliği ise kalıplaşmış yapıya sahip olmalarıdır. Deyimlerdeki sözcükler belirli bir sıra ve biçimde kullanılır ve bu kalıp bozulduğunda deyim anlamı kaybolabilir. Örneğin, “elini taşın altına koymak” deyimindeki sözcüklerin yerini değiştirmek ya da başka sözcüklerle değiştirmek deyim anlamını etkisiz hale getirir. Bu nedenle deyimler, dilin akışkan yapısında sabit birer unsur olarak yer alırlar ve anlamlarını ancak belirli kalıplar içinde korurlar.

Deyimler, aynı zamanda toplumun tarihsel ve kültürel birikimini de yansıtır. Bir toplumun geçmişte yaşadığı deneyimler, değerler ve gelenekler deyimlerde kendine özgü bir

yer bulur. Örneğin, “yiğitlik” ve “onur” gibi kavramlar, Türk toplumunun geçmişteki değerleriyle doğrudan ilişkilidir ve bu kavramlar deyimlerde sıkça kendini gösterir. “Yiğidin harman olduğu yer” gibi deyimler, bu tür kültürel değerlere yapılan atıflardır.

Deyimler, dilin birçok farklı alanında yaygın bir şekilde kullanılır. Gündelik dilde sıkça kullanılan deyimler, edebî eserlerde, medya dilinde ve resmî yazışmalarda da karşımıza çıkabilir. Bunun yanında deyimler, sadece bir olayı anlatmanın ötesinde, bir durum hakkında duygusal ya da kültürel bir bağlam oluşturmak için de kullanılır.

Aşağıda Türkçede kullanım yaygınlığı fazla olan birkaç deyim örnek olarak verilmiştir:

Burnundan solumak: Kişinin çok sinirli olduğunu ifade eder. “Etekleri zil çalmak” deyimini, birinin çok mutlu olduğunu belirtir.

Göz boyamak: Bir kişiyi veya topluluğu yanıltarak, gerçek olmayan bir izlenim vermek anlamında kullanılır. Örneğin: “Bu vaatler, halkın gözünü boyamaktan başka bir şey değil.”

Elini eteğini çekmek: Bir işten veya sorumluluktan tamamen vazgeçmek, uzak durmak anlamında kullanılır. Örneğin: “Artık bu işten elini eteğini çekti, ilgilenmiyor.”

Göze girmek: Birinin takdirini kazanmak, ona kendini sevdirmek anlamında kullanılır. Örneğin: “Yaptığı projeyle patronun gözüne girdi.”

Araştırmaya konu olan Türkçe ders materyallerinde de yer verilmiş olan birkaç deyim yapı bakımından niçin deyim olma özelliğini kazandığını açıklayalım:

Burun kıvrırmak: Bu deyimdeki “burun” ve “kıvrırmak” kelimeleri ayrı ayrı kullanıldığında, anlam olarak fiziksel bir hareketi ifade eder. Ancak yan yana geldiğinde, bir şeyi küçümsemek anlamında kullanılan bir deyime dönüşür. Deyimin mecaz anlam taşıması ve kalıplaşmış bir ifade olması, onun yapı bakımından deyim olmasını sağlar.

Göz boyamak: “göz” ve “boyamak” kelimeleri birlikte, fiziksel bir işlemde ziyade bir kişiyi yanıltmak anlamında kullanılır. Bu deyim, kelimelerin bir araya gelerek mecaz bir anlam oluşturması nedeniyle deyimdir. Ayrıca, deyim bu anlam dışında kullanılmaması ve kalıplaşmış bir ifade olması, deyim niteliğini pekiştirir.

Göze girmek: “göz” ve “girmek” kelimeleri bir araya geldiğinde, birinin takdirini kazanmak anlamına gelir. Deyimin bu anlamı, sözcüklerin yan yana gelmesiyle oluşmuş mecaz bir anlam taşıdığından deyimdir.

Burnunun direği sızlamak: Bu ifade, kelime anlamı açısından düşünüldüğünde somut bir acıyı ifade ediyor gibi görünse de aslında yoğun bir özlem veya üzüntü anlatmaktadır. Bu bakımdan deyim anlamı kazanır.

Boğazına düğümlenmek: Bu deyim de fiziksel bir boğulma değil, duygusal olarak yoğun bir sıkıntı veya üzüntü yaşama anlamına geldiğinden dolayı bu ifade deyim anlamı kazanmıştır. Bu tür anlam genişlemeleri, deyimleri mecaz kullanımı açısından zenginleştirir.

Gözünü kırpmamak: Bir duruma karşı cesurca veya tereddütsüz davranmak anlamında kullanılan bir sözcük grubudur ve bu kalıp dışında farklı bir biçimde kullanılamaz.

Çam devirmek: Bu kalıp ifade, sosyal bir hata yapmayı veya yanlış bir şey söylemek anlamındadır ve bir durumu sıradan bir sözle anlatmaktan daha etkili mecazlı bir anlatım biçimi sunması dolayısıyla deyim olma özelliğini taşır.

Bu tür deyimler, soyut kavramların anlaşılabilir, çarpıcı ve kalıcı bir biçimde ifade edilmesinde önemli görev üstlenir. Örneklerde görüldüğü gibi deyimler, anlam bakımından kelime ya da kelime gruplarının sözlük anlamlarından farklı olarak mecaz anlam içermeleri nedeniyle deyim kabul edilir. Her deyim, kullanılan sözcüklerin bir araya getirildiğinde oluşturduğu farklı anlamdan dolayı kalıcı bir ifade gücü kazanır.

1.5.4. İkilemeler

İkilemeler, Türkçenin söz varlığı içinde önemli bir yer tutan unsurlardan biridir. Anlamı pekiştirmek, vurgulamak ya da anlatımı daha etkili kılmak amacıyla aynı ya da benzer sözcüklerin yan yana getirilmesiyle oluşan bu yapı, dilin ifade gücünü zenginleştirir. İkilemeler, bazen anlamı kuvvetlendirmek, bazen de anlatıma akıcılık kazandırmak çokluk, süreklilik ve ortalama, beraberlik gibi özellikleri sağlamak amacıyla genellikle sıfat veya zarf görevinde kullanılırlar (Özçelik & Erten, 2005).

İkilemeler kuruluş yönü itibarıyla farklılık göstermektedir. Aksan (2004), ikilemeleri beş kısma ayırmaktadır:

- Farklı sözcük türlerinden aynı sözcüğün tekrarıyla kurulan ikilemeler
- Farklı sözcük türlerinden eş anlamlı olanlarla kurulan ikilemeler.
- Değişik sözcük türlerinden zıt (ters) anlam ifade edenlerle kurulanlar.
- Yansımalı İkilemeler.
- Ön sesin “m” harfi ile değiştirilmesiyle kurulan ikilemeler.

Örneğin, “yıllar yıllar” gibi belirteç görevindeki ikilemeler, sözcüğün tekrarıyla süreklilik ya da çokluk vurgusu meydana getirir. Ulaç görevindeki “paslaşa paslaşa” ikilemesi, bir eylemin tekrarını ifade ederken, sıfat veya zarf görevinde kullanılan “bol bol” ve “farklı farklı” gibi ikilemeler ise nitelik veya durumları pekiştirir. İkilemelerin bir diğer türü belirsizlik ve genellik işlevi görenlerdir; “falan filan” gibi örnekler, belirtilen şeylerin çeşitliliğini ya da muğlaklığını ifade etmek için kullanılır. “Şırıl şırıl, horul horul” gibi her iki ögesi de aynı seslerden oluşan sözcükler, yansımali ikilemelere, “çarşı pazar, yalan yanlış, hoplamış zıplamış” ikilemeleri eş anlamlı sözcük türlerinden kurulan ikilemelere, “doğru yanlış, versin vermesin, er ya da geç” ikilemeleri de zıt (ters) anlamlı sözcüklerle kurulanlara örnek olarak verilebilir.

Türkçede ikilemelerin büyük bir kısmı mecaz anlam taşımakla birlikte, bazıları doğrudan anlamlıdır. Halk anlatılarında, masallarda, destanlarda ve türkülerde sıklıkla karşımıza çıkan ikilemeler, dilin doğallığını ve akıcılığını gösterir. Akyalçın (2019), ikilemelerin halk anlatılarında önemli bir işlev üstlendiğini ve toplumun duygu ve düşüncelerini dil aracılığıyla aktardığını belirtir. Çam da (2018) ikilemelerin dilin işlevselliğini artırdığını ve sözcüklerin daha çarpıcı bir etki oluşturarak kolay hatırlanmasını sağladığını ifade eder.

İkilemeler, sadece halk arasında değil, yazılı ve edebî dilde de yaygın şekilde kullanılır. Bu bakımdan özellikle de eğitim süreçlerinde öğrencilere ihtiyaç duyacakları kelimelerin yapı ve anlam ayrıntılarının kavratılmasıyla birlikte öğrencilerin ikilemeleri üretebilecekleri düzeyde konuşma ve yazma becerilerine yansıtmaları sağlanmalıdır. Ayrıca öğrencilerin yaygın olarak kullanabilecekleri ikileme çeşitlerinin ders kitabı materyallerde, okuma metinlerinde yer almasına özen gösterilmelidir (Karadağ, 2021).

1.5.5. Kalıp Sözler

Kalıp sözler, Türkçenin söz varlığı içinde toplumun dilsel ve kültürel özelliklerini yansıtan, belirli durumlarda kullanılan sabit ve ritmik ifadelerdir. Bu sözler, dilin işlevsel kullanımını güçlendirirken bireyler arasındaki sosyal ilişkileri kolaylaştıran önemli unsurlar olarak öne çıkar. Kalıp sözler, aynı zamanda toplumsal değerlerin, geleneklerin ve nezaket kurallarının günlük dilde yaşatılmasına katkı sunar. Ancak, kalıp sözlerin tanımı, özellikleri ve sınıflandırılması konusunda alanyazında tam bir görüş birliği bulunmamaktadır; farklı araştırmacılar bu konuyu çeşitli yönleriyle ele almakta ve sınıflandırmalarını bu perspektiflerden oluşturmaktadır.

Kalıp sözler üzerine yapılan sınıflandırma çalışmaları, kapsamlı araştırmaların eksikliğinden dolayı zaman zaman diğer kalıplaşmış ifadelerle karıştırılmakta; Bazı araştırmacılar kalıp sözleri atasözü, deyim, klişe gibi diğer sabit ifadelerle aynı kategoride değerlendirmektedir. Bununla birlikte, bu tür kalıplaşmış birimlerin bir kısmını kalıp söz olarak ele alan araştırmacılar da bulunmaktadır. Kimi araştırmacılar, kalıp sözleri sosyal ilişkiyi destekleyen, duygusal ifade sağlayan ya da nezaket içeren ifadeler olarak işlevsel bağlamda sınıflandırmayı daha doğru bulurken, diğerleri toplumsal etkileşimde belirli kalıplar altında kullanılan bu ifadeleri daha geniş bir kültürel çerçevede değerlendirir (Bayraktar, 2022). Bir kültürel ortamda ortaya çıkan veya tasarlanan tüm eylem, varlık ve kavramların; bunlar arasında ilişki kuran her türlü dil birimiyle adlandırılması ve alan sözlüklerinde yer alması önemlidir (Demir, 2022). Bu gereklilik, kalıp sözlerin sınıflandırılması ve açıkça tanımlanması zorunluluğunu da ortaya koymaktadır.

Kalıp sözlerin genel kabul gören temel özelliklerini Zülfikar şöyle sıralar:

- “Doğrudan Kalıp Cümleler (Adam sen de, affınıza mağrûren, laf aramızda. Kes sesini! Ne bileyim! Ne münasebet! Olmazsa olmaz. Sen bilirsin.)
- Kalıp cümle yapısındaki ünlem cümleleri (Adama bak! Bu ne cür’et! Bu ne hâl?)
- Kalıp cümle yapısındaki hayır dualar (Ağzına sağlık. Başın sağ olsun. Eline sağlık.)
- Kalıp cümle yapısındaki beddualar (Ağzın kurusun. Canın cehenneme.)
- Çeviri yoluyla dile giren bazı kullanımlar” (Zülfikar, 2007 s. 349).

Belirli Durumlarla Sabitlenmiş Anlam: Kalıp sözlerin en temel özelliklerinden biri, belirli bir durumla ilişkilendirilmiş sabit anlam taşımalarıdır. Örneğin, “Geçmiş olsun” sözü, yalnızca bir hastalık ya da zorluk karşısında kullanılır ve başka bir durumda farklı bir anlama gelemmez. Bu sabitlenmiş anlam, kalıp sözlerin toplumsal kullanımını ve işlevini netleştirir.

Sosyal İlişkileri Destekleme: Kalıp sözler, toplumsal ilişkilerde sıcaklık ve yakınlık kurmaya yardımcı olur. “Başınız sağ olsun” ifadesi, bir yakınının vefatı durumunda kullanılan ve hem duygusal destek hem de başsağlığı dileme amacı taşıyan bir kalıp sözdür. Bu tür ifadeler, insanlar arasındaki sosyal bağı kuvvetlendirir ve iletişimde olumlu bir atmosfer oluşturur.

Ritmik ve kalıplaşmış kullanım: Kalıp sözler, ritmik bir yapıda ve dilde sabit bir biçimde kullanılırlar. Örneğin, “Kolay gelsin” ifadesi her zaman aynı biçimde söylenir ve çalışma ortamında belirli bir anlamı karşılar. Bu ritmik yapı, kalıp sözlerin hatırlanmasını kolaylaştırır ve dilde akıcılık sağlar.

Nezaket ve İyi Dilek İfadeleri: Kalıp sözlerin büyük bir kısmı nezaket ve iyi dilek içeren ifadelerdir. “Afıyet olsun” ya da “Ellerine sağlık” gibi sözler, bir kişiye saygı gösterme ve onun emeğini takdir etme amacıyla kullanılır. Bu tür ifadeler, dilde nezaketin ve sosyal kuralların bir yansıması olarak önemli bir rol oynar.

Tekrar Edilebilirlik: Kalıp sözler, belirli bir duruma uygun olarak sürekli tekrar edilebilen ifadelerdir. Örneğin, “Hayırlı olsun” ifadesi yeni bir işe başlayan biri için her defasında aynı anlamda kullanılabilir. Bu tekrar edilebilirlik özelliği, kalıp sözlerin işlevsel yapısının bir parçasıdır ve dilde yerleşiklik kazanmalarına imkân tanır.

Toplumsal Kabul Görme: Kalıp sözler, toplum tarafından genel kabul görmüş ve yaygın olarak kullanılan ifadelerdir. “Hoş geldiniz” gibi bir kalıp söz, misafir ağırlama kültürünün bir parçasıdır ve herkes tarafından anlaşılır. Bu toplumsal kabul, kalıp sözlerin yapısal olarak dilde yerleşmesini sağlar.

Kalıp sözlerin Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesindeki önemine de değinilecek olunursa, kültürel öğelerin aktarımı ve dilin pragmatik boyutunu kavratma açısından büyük önem taşıdığı söylenebilir. Bu ifadeler, dil öğrenen bireylerin toplumsal ve kültürel bağlamları doğru şekilde anlamasına yardımcı olarak, hedef dilde daha doğal ve işlevsel bir dil kullanımı geliştirmelerine katkı sağlaması bakımından Rica etme, teşekkür etme, özür dileme konularındaki kalıp ifadeler yabancı dil öğretiminde de öncelikli olarak öğretilmesi gereken ifadeleri içerdiği söylenebilir (Göçen, 2016). Böylelikle Kalıp sözlerin öğretimi, öğrencilerin yalnızca dil bilgisi açısından değil, aynı zamanda sosyal bağlamda doğru ifadeleri seçme yetilerini de geliştirmelerine imkân tanıyacaktır.

1.5.6. Özdeyişler

Özdeyişler, bir düşüncüyü, duyguyu ya da ilkeyi kısa ve kesin bir biçimde ifade eden, genellikle söyleyeni belli olan özlü sözlerdir. Türk Dil Kurumu (2023), özdeyişleri “*vecize, kalam-ı kibar, aforizm, aforizma, motto*” gibi terimlerle eş anlamlı olarak tanımlamaktadır. Karaağaç, Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü’nde özdeyişleri “aforizma” kelimesiyle ifade etmiş ve şu şekilde tanımlamıştır: “*Söyleyicisi belli olan özlü söz, aforizma veya özdeyiş olarak bilinir*” (Karaağaç, 2013, s. 75).

Bu sözler hem bireysel düşüncüyü hem de toplumsal değerleri yansıtan önemli birer dil unsuru olarak kültürel bellekte yer alır.

Özdeyişlerin başlıca özellikleri, onların dil ve kültür açısından neden önemli olduğunun kavranılması açısından önemlidir:

- Özdeyişler, kısa ve özlü ifadelerden oluşur. Bu özellik, onların kolaylıkla hatırlanmasını ve aktarılmasını sağlar.
- Özdeyişler, bireysel bir özgünlük taşır, özdeyişlerin söyleyeni bellidir.
- Özdeyişler, cümle halinde kurulmuş, kalıplaşmış ifadelerdir.
- Sözlü ya da yazılı olarak aktarılan özdeyişler, zamanla kültüre yerleşerek birer değer haline gelir.
- Özdeyişler, yargı bildiren ve genellikle bir ilkeyi ya da öğretiyi dile getiren sözlerdir (Onat, 2019).

Erol da (2017), aforizmaların temel özelliklerine değinirken, bu ifadelerin genellikle bir konuda kesin bir yargıya ulaşma, ironi veya eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşma ya da öğüt verme amacı taşıdığını vurgulamaktadır. Aforizmaların en dikkat çekici yönünün, dili etkili bir şekilde kullanma becerisi olduğunu belirten Erol, bu ifadelerin duygu, düşünce, hayal ve hisleri akılda kalıcı bir biçimde aktarma gücüne sahip olduğuna dikkat çekmektedir. Ayrıca, aforizmaların kısa, öz ve çarpıcı bir anlatım biçimiyle şekillenerek etkili bir iletişim aracı sunduğunu özellikle vurgulamaktadır.

Aşağıda edebiyat din ve felsefe alanında tanınmış şahsiyetlerin özdeyiş niteliği taşıyan birkaç sözüne yer verilmiştir:

"Devler gibi eserler bırakmak için karıncalar gibi çalışmak lazım." (Necip Fazıl Kısakürek)

"Sahipsiz olan memleketin batması haktır, sen sahip çıkarsan bu vatan batmayacaktır." (Mehmet Akif Ersoy)

"Dün akıllıydım, dünyayı değiştirmek istedim. Bugün ise bilgeyim, kendimi değiştiriyorum." (Mevlana Celaleddin-i Rumi)

"Sorgulanmamış bir hayat, yaşamaya değmez." (Sokrates)

"İnsan, kâinat ağacının en son ve en cemiyetli meyvesi; kâinat sarayının en nazik, en nazenin ve en mükerrem misafiridir." (İbn-i Mirza)

Türkçe ders kitapları, öğrencilerin dil becerilerini geliştirme ve kültürel birikimlerini artırma amacıyla tasarlanır. Bu bağlamda, özdeyişlerin ders kitaplarında yer alması hem dil gelişimi hem de değer aktarımı açısından oldukça önemlidir. Özdeyişler, öğrencilere kısa ve anlamlı ifadelerle düşünceyi ifade etme yeteneği kazandırırken aynı zamanda kültürel değerleri de aktarmaktadır. Ancak, yapılan çalışmalar, özdeyişlerin ders kitaplarında yeterince

yer almadığını ortaya koymaktadır. Ders kitaplarında özdeyişlerin azlığı, öğrencilerin ilham alabilecekleri bu güçlü ifadelerden yeterince yararlanamamalarına yol açabilir. Özdeyişlerin, bireysel motivasyonu artırmanın yanı sıra toplumsal bilinci geliştirecek ve bilimsel farkındalığı teşvik edecek şekilde genişletilmesi, öğrencilerin farklı konularda düşünce derinliği kazanmalarına önemli ölçüde katkı sağlayabilir. Ayrıca, farklı kültürlerden ve disiplinlerden alınacak özdeyişlerle çeşitlilik sağlanarak, öğrencilerin evrensel değerleri benimsemeleri de desteklenebilir.

Klasik eğitim anlayışında yaygın olan ezberciliğin, modern eğitimde kabul görmemesi önemli bir yaklaşımdır. Ancak, milli ve evrensel büyük düşünürlerin veciz sözlerinin özellikle ilköğretim seviyesindeki öğrencilere ezberletilmesi ve bu özdeyişlerin anlamlarının ele alınarak farklı etkinliklerle işlenmesi dikkate değer bir uygulama olabilir. Bu bağlamda hem anadili Türkçe olan hem de Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere yönelik, özdeyişler üzerinden konuşma ve yazma becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler düzenlenmesi, çocukların kimlik ve benlik gelişimi üzerinde olumlu etkiler oluşturabilir. Böyle bir yaklaşım, özdeyişlerin anlamlarını derinlemesine tartışarak öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini artırabilir ve onları yalnızca bilgiye sahip bireyler değil, aynı zamanda bu bilgiyi yorumlayabilen ve hayata aktarabilen bireyler hâline getirebilir.

Özellikle ortaokul seviyesindeki yabancı öğrenciler için özdeyişler Türkçe öğreniminde önemli bir araçtır. Erken yaşlarda dilin önemli söz varlığı olan özdeyişler, hedef dile ait kültürel uyum sürecine, öğrencilerin hem kelime bilgilerini genişletmelerine hem de Türk kültürünü daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır. Bu özlü ifadeler, öğrencilerin Türkçenin sosyal ve kültürel boyutlarını keşfetmelerine imkân tanırken, Türk toplumunun değerlerini, yaşam biçimini ve dünya görüşünü anlamalarına yardımcı olur. Ayrıca, özdeyişler aracılığıyla öğrenciler, yalnızca Türk kültürüne özgü değerleri değil, aynı zamanda evrensel değer yargıları hakkında da bilgi edinir ve bu alanda tecrübe kazanır. Kısa ve öz ifadeler olmaları nedeniyle, özdeyişler öğrencilerin öğrenme sürecini doğrudan veya dolaylı olarak kolaylaştırma özelliğine sahiptir ve dil öğreniminde olumlu etkileriyle birlikte hazır bilgi, kültür, birikim ve tecrübe kazanımları açısından oldukça önemlidir.

Ders kitaplarında özdeyişlere daha fazla yer verilmesi, öğrencilerin dil zenginliğini kavramalarına ve ifade becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayacaktır. Dolayısıyla, özdeyişlerin dil öğretimi materyallerine dâhil edilmesi, yabancı öğrenciler için hedef dil ve kültüre yönelik bütüncül bir öğrenme deneyimi sunar.

1.5.7. Özel İsimler

Özel isimler, dilin temel yapı taşlarından biri olarak bireylerin, toplumların ve coğrafyaların kendine özgü kimliklerini ifade eden kelimelerdir. TDK'ye (2023) göre, özel isimler bir kişiyi ya da diğerlerinden farklı özellikler taşıyan varlık veya toplulukları tanımlamak amacıyla kullanılan isimlerdir. Bu tanım, özel isimlerin ayırt edici özelliklerine vurgu yaparken aynı zamanda bu isimlerin dilin söz varlığı içindeki işlevini de ortaya koyar. Ergin (1993) ise özel isimleri, “*diğer varlıklar içinde tam olarak bir benzeri bulunmayan varlıkların hususi isimleri*” olarak tanımlar. Bu tanımları destekleyen diğer kaynaklar da özel isimlerin dildeki özgün konumunu vurgular. Örneğin, Gencan (1979), özel ismi “*bir tek varlığa verilmiş tanıtıcı sözcük*” olarak tanımlarken, Bozkurt (1995) ise “*evrende bir örneği olan varlığa verilen ad*” şeklinde ifade eder. Benzer şekilde, Hengirmen (1995) özel adları “*dünyada tek olan, eşi ve benzeri bulunmayan varlıkları bildiren sözcükler*” olarak tanımlar. Bu ifadeler, özel isimlerin yapı bakımından diğer isimlerden farklı ve benzersiz nitelikler taşıdığını ortaya koyar. Ayrıca, Korkmaz (2001) ve Gülensoy (2005); özel isimlerin, “*varlıkları ve mefhumları tek olarak karşılayan isimler*” olduğunu belirterek, onların belirli bir varlığa özgü tanımlayıcı bir işlev üstlendiklerini vurgular.

Bu tanımlar doğrultusunda özel isimler, toplulukların kendine özgü kimliklerini oluşturan ve nesiller boyu aktarılan kültürel unsurlar olarak öne çıkar. Kültürel ve tarihi süreçlerin etkisiyle şekillenen özel isimler, toplumların sosyal hafızasını besleyerek kültürel sürekliliğe hizmet eder.

Bir toplumun tarih boyunca benimsediği değerler, kültürel kodlar ve inançlar özel isimler aracılığıyla yansıtılır. Örneğin, Türk toplumunda yer alan “Alp” ya da “Ay” gibi adlar, Orta Asya kökenli kültürel kodları taşıırken, “Mehmet” ve “Ali” gibi isimler, İslâm etkisini yansıtır. Bu isimler, toplumların kimliklerini oluşturan farklı tarihsel ve kültürel katmanların birleşimini gözler önüne serer. Aynı zamanda, özel isimlerin içerdiği anlamlar toplumsal hafızayı güçlendiren bir işlev üstlenir.

Özel isimler, anlam olarak diğer isimlerden farklıdır çünkü belirli bir varlığı ifade etmek için kullanıldıklarından çoğu durumda tek anlamlılık (*monosemi*) özellikleri vardır. Bu özellik, özel isimlerin diğer isimlerden daha sabit ve belirgin olmasını sağlar. Örneğin, “İstanbul” denildiğinde yalnızca Türkiye’nin bu belirli şehri kastedilir ve başka bir şehir bu isimle anılmaz. Bu özellik, özel isimleri anlam açısından daha tekil ve özel kılar. Öte yandan, genel isimler birden fazla varlığa işaret edebilir; örneğin “şehir” kelimesi birçok yerleşim yerini kapsayabilir, fakat “Ankara” yalnızca belirli bir şehri ifade eder. Bu anlamla

sınırlandırılma durumu, özel isimlerin yapı bakımından diğer isimlerden farklı olduğunu ortaya koyar.

Özel isimler, yapı bakımından genel isimlerden farklı özellikler taşıyan ve dilin işlevselliği içinde belirli bir yere sahip olan unsurlardır. Genel isimler, nesneleri, kavramları veya olguları sınıflandırarak ifade ederken, özel isimler, tek bir varlığı veya varlık grubunu belirgin kılan adlardır. Bu özellik, özel isimlerin diğer isim türlerinden ayırt edilmesinde önemli bir unsurdur. TDK'ye (2023) göre, özel isimler bir kişi, yer veya topluluk gibi diğerlerinden farklı olan bir varlığa özgü isimlerdir. Bu tanım, özel isimlerin yalnızca tek bir nesneye, yere ya da kişiye özgü olduğunu ve dolayısıyla dilde belirli bir ayırt edicilik rolü bulunduğunu ifade eder.

Ayrıca, özel isimler, yazım kuralları bakımından da belirli standartlara tabidir. Türkçede özel isimler büyük harfle başlar; bu yazım özelliği, özel isimlerin metin içinde kolayca ayırt edilmesini sağlar. Yazım kuralının yanı sıra, özel isimlerin ek alma biçimleri de genel isimlerden farklılık gösterebilir. Türkçede özel isimlere getirilen ekler kesme işaretiyle ayrılır; örneğin, “Ankara’nın” veya “Ayşe’ye” gibi kullanımlarda ekler kesme işaretiyle ayrılarak özel isim olduğu vurgulanır. Bu ayırım, özel isimlerin hem dil içindeki işlevlerini hem de kimlik ve aidiyet vurgusunu güçlendirir.

Özel isimlerin söz varlığı kadrosunda yer alma durumu, dilbilimciler arasında farklı görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bazı araştırmacılar özel isimleri dilin söz varlığı unsurları arasında değerlendirirken (Rasonyi, 1964; Ayan & Baş, 2015; Yılmaz, 2010; Arslan & Durukan, 2024; Çomaklı, 2024), bazıları ise özel adları bu kapsam dışında tutmayı tercih etmektedir (Aksan, 1992). Alanyazında bu konuya ilişkin belirli bir mutabakat söz konusu değildir. Bu görüş ayrılığı, dilin söz varlığı tasnifinde özel isimlerin yerini belirlemek konusunda bir ikilem oluşturur.

Yabancılarla Türkçe öğretiminde de özel isimler, dilin kültürel bir yansıması olarak önemli bir işlev üstlenir. Türkçe öğrenen bireylerin öncelikle Türk kültürüne özgü isimleri tanınması, dil edinim süreçlerinde önemli bir adımdır. Bu bağlamda, Türk kültürüne özgü kişi ve mekân adları, yabancı dil öğreniminde kültür aktarımı açısından temel unsurlardır (Arslan & Durukan, 2024). Yabancılarla Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan ders kitaplarında kullanılan özel isimlerin dikkatle seçilmesi, kültürel değerlerin tanıtımı açısından önemlidir. Çünkü dil öğretim kitaplarında yer alan kişi ve yer adları, o dilin kültürel değerleri hakkında bilgi vermekte ve dil öğrencilerine kültürel aidiyet duygusu kazandırmaktadır.

Bu çerçevede, özel isimler yapı bakımından, tek anlamlılık, yazım kuralları, anlam sınırlandırılması gibi unsurlarıyla genel isimlerden ayrılır. Özel isimlerin kültürel ve tarihsel

boyutları, toplumların kimliklerini şekillendirmede ve kültürel mirası korumada önemli bir araç olarak işlev görür. Bir toplumun tarihsel geçmişini, değerlerini ve kültürel kodlarını yansıtan özel isimler, dilin iletişim işlevine katkı sağlamanın ötesinde, kültürel sürekliliği sağlayan bir unsur olarak gelecekte de önemini koruyacaktır.

1.5.8. Terimler

Türkçenin söz varlığı unsurlarından biri olan terimler, bilim, sanat, meslek ya da belirli bir alanda kullanılan, anlamı net ve sabit olan kelimelerdir. Alinyazında terim söz varlığının çeşitli şekillerde tanımları yapılmıştır. TDK (2005, s. 1959), terimi “bir bilim, sanat ya da meslek dalıyla veya belirli bir konuyla ilgili özel bir kavramı karşılayan kelime, ıstılah” olarak tanımlanırken (ör. mat. cebirsel anlatımda + veya – işaretleri arasında bulunan parçalardan her biri.); Hatiboğlu (1972) ise terimi, bilim veya sanat kavramlarını ifade eden, anlamı sınırlandırılmış sözcükler olarak açıklar; örneğin “üçgen,” “asit” ve “belirteç” gibi. İmer, Kocaman ve Özsoy’a (2011) göre terim, belli bir konu alanında özel bir anlam taşıyan sözcüktür. Zülfikar (1991) terimleri, anlamları dar ve sınırlandırılmış sözcükler olarak tanımlar ve bilim dalları, sanat ya da meslek alanlarında yer alan kişiler arasında kısa yoldan anlaşmayı sağladığını belirtir. Bu tanımlar, terimlerin belirli alanlarda, özel anlam taşıyan sözcükler olarak öne çıktığını göstermektedir.

Terimler, yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere genellikle özel bir alanda kullanılan ve o alanla sınırlı, gerektiren alanlarda anlam karışıklığını önlemek, netlik sağlamak ve iletişimi daha doğru kılmak amacıyla kullanıldığı ve belirli bir anlam taşıdığı için gündelik dildeki genel sözcüklerden farklıdır. Örneğin, “elektron” terimi, fizik alanında belirli bir anlama sahipken, bu terimi fizik dışı bir alanda aynı anlamla kullanmak mümkün değildir. Terimlerin temel amacı, bir alanın kavramlarını dilde sabitlemek ve bu alanlardaki bilgi paylaşımını kolaylaştırmaktır.

Terimlerin en belirgin özelliklerinden biri de anlamlarının sabit ve değişmez olmasıdır. “Molekül” kelimesi kimya alanında, iki ya da daha fazla atomun bir araya gelerek oluşturduğu en küçük madde birimi olarak tanımlanmıştır. Bu tanım, başka bir alanda farklı bir anlamda kullanılmaz. Anlamların sabit olması, terimlerin bilgi paylaşımındaki doğruluğu ve güvenilirliği artırır.

Bir terimin, farklı meslek gruplarının terminolojilerinde birden fazla anlam taşıyabileceği görülmektedir. Türkiye’de terim kullanımı incelendiğinde, terimlerde tek anlamlılığa yönelik bir eğilim olduğu dikkati çekmektedir. Ancak bu, hiçbir terimin ikinci veya üçüncü anlamının olmayacağı anlamına gelmez. İdeal durum ile mevcut olanın birbirine karıştırılmaması önemlidir. Pek çok araştırmacı ideal bir terim kavramını dile getirirse

de terminoloji sözlüklerinde sınırlı da olsa çok anlamlı terimlerle karşılaşmak mümkündür (Deniz & Alkol, 2016, s. 210).

Türkçede terimler, bilimsel gelişmeler, teknolojik ilerlemeler ve kültürel etkileşimler sonucunda şekillenmiştir. Tarih boyunca farklı bilim dallarının gelişmesi, Türkçeye birçok yeni terim kazandırmıştır. Özellikle tıp, mühendislik, hukuk, dilbilim gibi alanlarda kullanılan terimler, bu disiplinlerdeki bilgi birikimini ve terminolojiyi yansıtır. TDK bu konuda önemli bir görev üstlenmiş ve yabancı kökenli terimlerin Türkçeye kazandırılmasına katkıda bulunmuştur. Terimlerin Türkçede yaygınlaşması, dilin gelişmesi ve teknik alanlarda daha işlevsel bir hale gelmesini sağlamıştır.

Terimler, belirli bir disiplinde bilgi alışverişini doğru ve etkili kılmak için kalıplaşmış anlamlar taşır. Bu anlamda, terimler toplumun belirli kesimi tarafından kullanılmakta ve bilimsel ya da teknik bilgi aktarımında önemli bir rol oynamaktadır. Gündelik dilde terimler sık kullanılmazken, belirli bir uzmanlık alanında terimlerin doğru ve yerinde kullanılması hem bilgi üretimini hem de bilginin paylaşımını kolaylaştırır.

Türkçede sık kullanılan ve araştırmada görüşme yapılan öğrencilerin de hazırlıksız konuşmalarında kullandıkları terimlerden birkaçı TDK (2023) Güncel Türkçe Sözlük'te yer alan tanımlarıyla birlikte verilmiştir:

futbol: isim, spor, İngilizce football. Topu, kafa veya ayak vuruşları ile karşı kaleye sokma kuralına dayanan ve biri kaleci olmak üzere on birer kişilik iki takım arasında oynanan top oyunu; ayak topu: “Bu sorunun içinde, futbolumuz dâhil, irdelenmesi gerekli pek çok şey var.” - Adalet Ağaoğlu

hac,-ccı Arapça hacc 1. “isim”, din bilimi. Genellikle tek tanrılı dinlerde kutsal olarak tanınan yerlerin, o dinden olanlarca yılın belli aylarında ziyaret edilmesi. 2. “isim” İslâm'ın beş şartından biri olan, müslümanlarca Zilhicce ayında Mekke'de yapılan Kâbe'yi ziyaret ve tavaf ibadeti: “O sene Diyanet Vakfı hac için yeni usullerle hazırlanmıştı.” -Ergun Göze

silah: (1 ince okunur), Arapça silah 1. “isim” Savunmak veya saldırmak amacıyla kullanılan araç; yarak, cebe. 2. isim, mecaz. Savunmak veya saldırmak için kullanılan nesne, etken araç. 3. isim, mecaz. Bir konuda etkili her şey: “katlanmamı değil katlanmam gereken şeyi yapması için eline silah vermemi de istiyordu.” -Reha Mağden

file: Fransızca filet 1. “isim” Yün, pamuk vb. ipliklerden düğümlerle oluşmuş ağ. 2. “isim” Alışverişte öteberi taşımak için kullanılan, ilmeklerden oluşan ağ torba. 3. “isim” Saçların dağılması için kullanılan ağ biçiminde örgü. 4. “isim” Spor: ağ (I).

puan: Fransızca point 1. “isim, spor” Çeşitli spor karşılaşmalarında kullanılan ölçüsü ve değeri değişken birim: “Şimdiye kadar almış olduğunuz puanları tekrar hatırlatmakta yarar görüyoruz.” -Oğuz Atay 2. “isim” Sınavlarda cevaplandırılacak soruların sayı olarak değeri veya cevaplayanın başarı değeri: “Tamamıyla ümitsiz olduğum cebirden ilk karnede yedi puan aldım.” -Süleyman Ateş 3. “isim” Kumaşlardaki benek, nokta.

transfer: Fransızca transfert.1. “isim” Bir şeyi, bir kimseyi, bir grubu bir yerden alıp başka bir yere götürme: “Bir kanaldan ötekine geçerken aldığı yüklü transfer bedelini nasıl ödeyecekti bu kadın?” -İnci Aral 2. isim, ekonomi: aktarma. 3. “isim, ticaret”: para aktarımı. 4. “isim” Bir kimsenin bedel karşılığında başka bir kulüp, kurum vb.ne geçmesi.

forvet: İngilizce forward 1. “isim, spor”: ileri uç oyuncusu. 2. “isim”: ileri uç.

kariyer: (I) “isim, Fransızca carrière”. Bir meslekte zaman ve çalışmayla elde edilen aşama, başarı ve uzmanlık: “Yok, Hamlet gibi başladım. Hamlet gibi bitireceğim. Benim için bu bir kariyer meselesidir.” -Yakup Kadri Karaosmanoğlu

iftar: Arapça iftar. 1. “isim, din bilimi” Oruç açma, oruç bozma. 2. “isim”: iftar vakti. 3. “isim”. İftar yemeği: İftara çağırma.

1.5.9. Yabancı Kelimeler

Türkçenin gelişim sürecinde farklı kültür ve dillerle olan etkileşimler sonucunda Türkçeye çok sayıda yabancı kelime girmiştir. Bu kelimeler, tarih boyunca gerçekleşen ticaret, savaş, göç ve kültürel alışverişler sonucunda dilimize yerleşmiştir. Özellikle Arapça, Farsça, Fransızca ve İngilizce gibi dillerden alınan kelimeler, Türkçenin söz varlığı içinde önemli bir yer tutmaktadır. Yabancı kelimelerin Türkçeye girişi, dilin zenginleşmesine katkıda bulunurken aynı zamanda dilin evrensel bir yapıya kavuşmasını da sağlamıştır. Bu kelimelerin birçoğu dilimize girdikten sonra Türkçenin ses ve yapı özelliklerine uyum sağlamış ve günlük dilde kullanılır hale gelmiştir.

Türkçenin söz varlığı unsurları arasında yer alan yabancı kelimeler, bazen aynı anlamları koruyarak, bazen de anlam kaymalarına uğrayarak kullanılır. Dilin dinamik yapısı içinde bu kelimeler zamanla dilimize yerleşir ve Türkçenin bir parçası olarak kabul edilir. Yabancı kelimeler, dilde bir ihtiyaca karşılık gelmek için ödünç alınır ve yerleşir. Bu durum, dilin gelişimini ve değişimini gösteren önemli bir süreçtir.

Türkçede yabancı kelimelerin kullanımı, özellikle Osmanlı döneminde artmıştır. Arapça ve Farsça kelimeler dilimize yoğun olarak girmiş, bu dillerden gelen kelimeler Osmanlı Türkçesinin büyük bir kısmını oluşturmuştur. Daha sonraki dönemlerde ise Batı ile

artan etkileşim sonucunda Fransızca ve İngilizce kökenli kelimeler dilimize girmeye başlamıştır. Günümüzde de teknoloji ve küreselleşmenin etkisiyle İngilizce kökenli kelimelerin Türkçede yaygın olarak kullanıldığını görmekteyiz.

Aşağıda Türkçede sıkça kullandığımız yabancı kelimelere birkaç örnek verilmiş ve TDK (2023) Türkçe Sözlüğü'ne göre kelimelerin anlamları ve hangi dilden dilimize girdiğine dair köken bilgileri belirtilmiştir:

spor: Beden veya zihni geliştirmek amacıyla yapılan bireysel veya toplu hareketler, oyunlar, yarışmalar bütünü. *Kökeni:* Fransızca “sport”

şoför: Kara taşıtlarını, özellikle otomobil veya kamyonları kullanma yeterliliğine sahip kişi, sürücü. *Kökeni:* Fransızca “chauffeur”

dükkân: Ticaretin yapıldığı, çeşitli mal ve hizmetlerin alınıp satıldığı yer; genellikle küçük ve kapalı alan. *Kökeni:* Arapça “dükân”

doktor: Tıp bilimiyle uğraşan, hasta muayene edip tedavi eden uzman; yükseköğrenimini tamamlayarak doktora derecesi kazanmış kimse. *Kökeni:* Fransızca “docteur”

klavye: Üzerinde çeşitli harf, rakam ve işaretlerin bulunduğu, bilgisayarlarda veya daktilolarda veri girişi için kullanılan tuş takımı. *Kökeni:* Fransızca “clavier”

ajan: Bir ülkede veya bir kuruluştaki bilgi toplamak amacıyla gizli görev yapan kimse, casus. *Kökeni:* Fransızca “agent”

klasik: Kalıcı bir değer taşıyan, zamanla geçerliliğini yitirmeyen, örnek alınacak nitelikte; belirli kurallara göre yapılan, belli bir dönem veya tarza ait sanat veya edebiyat ürünlerini ifade eden. *Kökeni:* Fransızca “classique”

Bu kelimelerin çoğu Fransızca kökenlidir ve dilimize özellikle Tanzimat döneminden sonra Fransızcadan geçmiştir.

okul: Belli bir amaca göre bilgi vermek üzere düzenlenmiş eğitim kurumu; belirli bilgi, beceri veya sanat dalında eğitim yapan kuruluş. *Kökeni:* Fransızca “école”

kamera: Film veya fotoğraf çekiminde kullanılan cihaz; görüntüleri kaydeden veya yansıtan cihaz. *Kökeni:* İtalyanca “camera”

Bu kelimeler, özellikle eğitim ve teknoloji alanlarında Batı dillerinden Türkçeye geçmiş olan sözcükler arasındadır.

Türkçeye giren yabancı kelimeler, genellikle yapı bakımından Türkçeye uyum sağlayarak dilde yer alır. Yabancı kelimelerin Türkçede yer edinme çeşitli sebepleri bulunmaktadır. Yabancı kelimeler, Türkçeye daha çok ticaret, savaş, diplomasi ve kültürel etkileşimler yoluyla girmiştir. Örneğin, “kitap” kelimesi Arapçadan alınmış ve Türkçede yaygın olarak kullanılmaya başlamıştır. Arap kültüründeki eğitim ve dini kitaplarla olan etkileşim sonucu bu kelime dilimize yerleşmiş, zamanla bu kelime benimsenmiş ve anlamını da koruyarak dilin bir parçası haline gelmiştir.

Yabancı kelimeler bazen özgün anlamlarını korurken, bazen de anlam kaymalarına uğrayarak Türkçede farklı bir anlamda kullanılır. Örneğin, “masa” kelimesi Fransızcadan alınmış olup, dilimizde özgün anlamını korumuş ve düz yüzeyle bir mobilya olarak kabul edilmiştir. Bununla birlikte bazı yabancı kelimeler zamanla farklı anlamlarda da kullanılabilir. Bu anlam kaymaları, dilin dinamik yapısı ve toplumsal ihtiyaçlarla şekillenir.

Yabancı kelimeler, Türkçeye girdiklerinde dilin ses ve yapı özelliklerine uyum sağlar. Örneğin, Fransızcadan gelen “televizyon” kelimesi, Türkçede ünlü uyumuna uymasa da dilin genel ses yapısına uyum göstermiştir. Yabancı kelimeler, ses yapısı ve heceleme bakımından Türkçenin yapısına adapte edilir.

Yabancı kelimeler genellikle Türkçede karşılığı olmayan veya yeni ortaya çıkan kavramlar için kullanılır. “Kamera” kelimesi, görüntü kaydetme cihazını ifade eden bir kavramdır ve teknolojiyle birlikte hayatımıza girmiştir. Türkçede bu kavram için bir karşılık olmadığı için bu kelime doğrudan alınmıştır.

Yabancı kelimelerin Türkçeye girişi, özellikle son yıllarda küreselleşme ve teknoloji sayesinde hız kazanmıştır. Fransızca kökenli “spor” ve İtalyanca kökenli “kamera” gibi kelimeler, küresel etkileşimlerin bir sonucu olarak Türkçeye girmiştir. Yabancı kelimelerin bu şekilde hızla benimsenmesi, küresel bir kültürün dil üzerindeki etkilerini yansıtmaktadır.

Özetle, yabancı kelimeler; Türkçenin zenginleşmesine katkıda bulunan önemli unsurlardan biridir. Farklı kültürlerden alınan bu kelimeler, Türkçeye uyarlanarak dilin bir parçası haline gelir. Hem anlam hem de yapı bakımından Türkçeye adapte edilen bu kelimeler, toplumun değişen ihtiyaçlarına karşılık verebilmek adına dilin sürekli değişim ve gelişim süreci içerisinde olduğunu göstermektedir.

1.6. KELİME ÖĞRETİMİ

Türkçe eğitiminin temel hedeflerinden biri, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmek ve onların zengin bir kelime hazinesine sahip olmalarını sağlamaktır. Bu bağlamda, sözcük öğretimi, Türkçe eğitiminin vazgeçilmez bir sürecidir. Kelime bilgisi, öğrencilerin yalnızca

dilsel yeterliliklerini artırmakla kalmaz, aynı zamanda düşünme, anlamlandırma ve iletişim becerilerini de güçlendirir. Bu nedenle, Türkçe derslerinde sözcük öğretimine yönelik etkin yöntemlerin kullanılması, öğrencilerin dil gelişiminde büyük bir öneme sahiptir.

Dil, düşüncenin temel aracıdır. Bireylerin düşüncelerini etkili bir şekilde ifade edebilmesi, sahip oldukları kelime dağarcığına bağlıdır. Geniş bir kelime hazinesi, bireyin farklı durumlar karşısında doğru ve uygun ifadelerle kendini ifade edebilmesine yardımcı olur. Türkçe eğitimi sürecinde öğrencilerin kazandıkları kelime bilgisi, onların hem okuma-anlama becerilerini hem de yazılı ve sözlü anlatım yeteneklerini geliştirmelerini temin eder. Kelime hazinesi zengin olan bireyler, karmaşık düşünceleri daha kolay ifade edebilir, olaylar arasında bağlantılar kurabilir ve eleştirel düşünme becerilerini daha etkili kullanabilirler.

Sözcük öğretimi, yalnızca dil becerilerinin geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda öğrencilerin genel akademik başarılarını da olumlu etkiler. Araştırmalar, kelime dağarcığı gelişiminin okuduğunu anlama becerisi üzerinde doğrudan etkili olduğunu göstermektedir (Nagy, 1988). Öğrenciler, yeterli kelime bilgisine sahip olmadıklarında okuduğunu anlama süreçlerinde zorluk yaşar ve metinleri tam olarak kavrayamazlar. Bu nedenle, Türkçe eğitimi sürecinde sözcük öğretimi, hem dilsel becerilerin gelişimi hem de genel akademik başarı açısından büyük bir önem taşımaktadır.

1.6.1. Kelime Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Türkçe eğitiminin temel amaçlarından biri, öğrencilerin dil becerilerini geliştirerek onları zengin bir kelime dağarcığına sahip kılmaktır. Bu hedef doğrultusunda, sözcük öğretimi, Türkçe eğitiminde etkili bir dil gelişimi sağlamak amacıyla çeşitli yöntem ve stratejilerle yürütülmelidir. Öğrencilerin dil düzeylerine, öğrenme biçimlerine ve ihtiyaçlarına göre değişebilen bu yöntemler, öğretim süreçlerinin verimliliğini artırmaktadır. Dil öğretiminde, sözcüklerin hangi yollarla öğretileceğine dair seçilecek yaklaşım doğrultusunda, en uygun sözcük öğretim yöntemi belirlenmelidir (Okur & Göçen, 2019).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sözcük öğretiminde hangi yöntemlerin daha çok etkili olduğu hakkında “National Reading Panel” (National Institute of Child Health and Human Development [NICHD], 2000, 4-3) bünyesinde rapor halinde bir çalışma sunulmuştur. Bu çalışmada sözcük öğretimi için beş temel yöntem tanımlanmıştır:

Bilinçli Öğretim (*Explicit Instruction*): Öğrencilere öğrenilmesi gereken sözcüklerin tanımları veya özellikleri doğrudan verilir ve sözcükler etkinliklerle de öğretilir.

Örtük Öğretim (*Implicit Instruction*): Hedef sözcükler, altı çizilmeden veya açıklaması yapılmadan öğretim sürecinde doğal bir şekilde sunulur (Jetkins, Matlock, vd., 1989).

Çoklu Ortam Yöntemi (*Multimedia Methods*): Sözcüklerin öğretimi, metnin ötesine geçilerek diğer medya ortamları ile desteklenir. Anlamsal haritalar ve grafiklerle sözcük özelliklerinin gösterimi bu yöntemin temel teknikleri arasında yer alır (Margosein, vd., 1982; Levin, vd., 1984).

Yeterlilik Yöntemi (*Capacity Methods*): Öğrenenlerin okuma sürecini otomatik hale getirmesi için yeterli zihinsel kapasiteye sahip olmalarını hedefler. Bu yöntemde, sözcük alıştırmaları kullanılarak öğrencilerin sözcük öğrenme kapasiteleri artırılır.

Çağrışım Yöntemi (*Association Methods*): Öğrenenlerin, bildikleri sözcükler ile bilmedikleri sözcükler arasında bağlantı kurmaları sağlanarak öğrenmeleri teşvik edilir.

Şahbaz da (2014) Türkçe öğretiminde kullanılabilecek yöntemlerden bazılarını anlatma yöntemi, soru-cevap yöntemi, tümevarım ve tümdengelim yöntemleri, dramatizasyon, oyunlaştırma ve tartışma yöntemleri olarak sıralamaktadır. Kelime öğretiminde kullanılabilecek bu geniş yöntem yelpazesi, öğretim sürecini zenginleştirmekte ve öğrencilerin kelime öğrenme süreçlerine destek olmaktadır (Karadağ, 2021).

Soru-Cevap Yöntemi: Öğrencilerin dikkat ve bilgi düzeylerini soru yoluyla harekete geçirmeyi amaçlayan bu yöntem, onların mevcut bilgi ve deneyimlerini paylaşarak öğrenmeye aktif katılımlarını sağlar. Bu yöntemde, öğrenme sürecinin dikkat çekme aşamasına katkı sağlaması, yöntemin temel faydalarındandır (Aydın & Gülden, 2021).

Anlatma Yöntemi: Bilgi aktarımı ve konuların özetlenmesi esnasında kullanılan bu yöntemde, görsel ve işitsel araçlardan yararlanılmasına dikkat edilir. Öğrencilere söz hakkı verilerek, soru sormalarına imkân sağlanır ve oturma düzeninin rahat olması sağlanır (Kavcar, vd., 2016).

Tartışma Yöntemi: Bir konu hakkında öğrencileri düşünmeye yönlendirmek, anlaşılmayan noktaları açıklığa kavuşturmak ve fikir alışverişi yoluyla bilgilerin pekiştirilmesini sağlamak amacıyla kullanılan bu yöntem, (Demirel, 2005) olayları farklı bakış açılarından değerlendirme fırsatı sunduğu için kelime öğretim süreçlerinde etkilidir (Aydın & Gülden, 2021).

Tümevarım ve Tümdengelim Yöntemleri: Öğrenciler özel durumlardan genel bir sonuca ulaşır (tümevarım) veya genel bir bağlamdan hareketle de onu oluşturan parçalara ulaşır (tümdengelim). Özellikle soyut kavramların somut ifadelerle kıyasla daha zor öğrenildiği göz önüne alındığında, öğrencilerin mevcut kelime dağarcığı somut ağırlıklı kelimelerden oluştuğu için ve öğretim sürecinin de somuttan soyuta doğru ilerlemesinden dolayı bu Tümevarım yöntemini kullanmak önemlidir. Bütünden parçaya yani Tümdengelim

yöntemiyle de bir metin veya cümle içerisindeki kelimeler arasındaki ilişkiler ortaya konarak kelime üretimi gerçekleştirilebilir.

Dramatizasyon Yöntemi: Bu yöntem ile kelimeler ve kavramların öğretimi sınıf içinde gerçekleştirilen oyunlarla sağlanır. Özellikle bu oyunlar, çocuklar üzerinde onların yeni kelime ve kavramları dramatizasyon yoluyla öğrenme süreçlerinde önemli bir etki meydana getirmektedir.

Türkçe öğretiminde, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmek için çeşitli öğretim teknikleri kullanılabilir. Bu bölümde, sözcük öğretimine yönelik etkili teknikler, etkinlik uygulama yönergeleriyle birlikte sunulmaktadır:

Bağlam İçinde Sözcük Öğretimi: Bağlam içinde sözcük öğretimi, kelimelerin anlamlarının metinlerde, cümlelerde veya doğal dil kullanımı içinde sunulmasına dayanır. Bu yaklaşım, öğrencilerin kelimeleri yalnızca ezberlemelerini değil, aynı zamanda metinlerle ilişkilendirerek anlamalarını sağlar. Graves (2006), bağlam içinde sözcük öğretiminin, kelimelerin doğal dil akışı içinde kazandırılmasını sağlayarak öğrencilerin bu sözcükleri günlük yaşamda anlamlı bir şekilde kullanabilmelerini desteklediğini belirtmektedir.

Uygulama Biçimi: Öğrencilerden bir hikâye veya metin okumaları istenir ve metindeki yeni kelimeler birlikte incelenir. Öğretmen, her kelimenin cümle içindeki anlamını tartışarak öğrencilerin bu kelimeleri kendi cümlelerinde kullanmalarını sağlar. Örneğin, “sessizce” kelimesi bir metin içinde tartışılır; ardından öğrenciler, bu kelimenin benzer bağlamlarda nasıl kullanılabileceğini değerlendirir.

Görselleştirme: Görselleştirme, öğrencilerin kelimeleri görsel materyallerle öğrenmesini sağlar. Soyut kavramların somut hale getirilmesine yardımcı olan bu yöntem, özellikle dil öğrenen öğrenciler için önemlidir. Nation (2001), görselleştirmenin soyut kelimeleri somutlaştırmada etkili olduğunu belirtmektedir.

Uygulama Biçimi: Öğretmen, “dağ” gibi bir kelimeyi açıklarken resim, video veya üç boyutlu model gibi görsel araçlar kullanır. Öğrenciler, bu kelimenin anlamını hem görsel hem de sözlü yollarla öğrenirler. Sınıf içi etkinliklerde kelime kartları da kullanılabilir; bir yanda kelimenin yazılı hali, diğer yanda ise görsel temsili yer alır.

Eş ve Zıt Anamlı Kelimelerle Öğretim: Bir kelimenin öğrenilmesi sırasında eş ve zıt anlamlılarının da öğretilmesi, öğrencilerin anlamı daha derinlemesine kavramalarına yardımcı olur. Thornbury (2002), eş ve zıt anlamlı kelimelerin kullanımının dil öğreniminde kelime bilgisi oluşturmada etkili olduğunu ifade etmektedir.

Uygulama Biçimi: Öğretmen, “mutlu” kelimesini öğretirken, “sevinçli” (eş anlamlı) ve “üzgün” (zıt anlamlı) kelimelerini de sunar. Öğrencilerden bu kelimelerle cümle kurmaları istenerek, anlamı pekiştirmeleri sağlanır.

Sözlük Kullanımı ve Kelime Defterleri: Sözlük kullanımı, öğrencilerin anlamını bilmedikleri kelimeleri öğrenmelerini kolaylaştırır. Sözlük kullanma alışkanlığı, öğrencilerin bağımsız öğrenmelerini destekleyen bir beceridir öğrenci bilmediği kelimeleri nitelikli bir sözlükten öğrenmelidir. Örneğin öğrencinin sözlükle bir bilinmeyenli (dergâh) kelime öğrenme süreci başka bir bilinmeyene (tekke) dönüşüp ardından yapılan açıklamalarla “tarikat” kelimelerinden oluşan çok bilinmeyenli madde başı tanımına dönüşmemelidir (Aydın & Gülden, 2021). Schmitt (2000), sözlük kullanımının öğrencilerin kelimelerle kendi başlarına etkileşim kurmalarını sağladığını belirtmektedir. Karadağ (2021), öğrencilerin anlamını bilmedikleri kelimeleri defterlerine not etmelerinin ve daha sonra araştırmalarının, kelime dağarcığını genişlettiğini ifade eder.

Uygulama Biçimi: Öğrencilerden, günlük hayatta veya derste karşılaştıkları yeni kelimeleri defterlerine yazmaları ve bu kelimelerin anlamlarını sözlükten bulmaları istenir. Öğrenciler, kelimeleri cümle içinde kullanarak anlamlarını pekiştirir. Öğretmen, belirli aralıklarla kelimeleri tekrar ettirerek öğrenmeyi kalıcı hale getirebilir. Haftalık kelime sınavları ve öğrenci sözlükleri oluşturmak da etkili bir yöntemdir.

Kelime Oyunları ve Etkinlikler: Kelime oyunları, dil öğrenim sürecini eğlenceli hale getirir ve öğrencilerin yeni kelimeleri oyunlarla öğrenmelerini sağlar. Graves (2006), kelime oyunlarının öğrencilerin motivasyonunu artırdığını belirtmektedir.

Uygulama Biçimi: Öğretmen, kelime türetme oyunları, kelime bulmacaları veya eşleştirme kartları gibi etkinlikler düzenler. Örneğin, öğrencilerden kelime bulmacalarındaki kelimeleri tanımlamaları ve yerleştirmeleri istenebilir. Ayrıca sınıfta kelime yarışmaları düzenlenebilir; öğrenciler, eşleştirildikleri arkadaşlarıyla birlikte yeni kelimeler üretmeye çalışırlar.

Kelime Haritaları: Kelime haritaları, bir kelimenin farklı anlamlarını ve kullanım alanlarını görsel olarak organize eden bir öğretim tekniğidir. Öğrenciler, bir kelimenin türevlerini, eş anlamlarını ve zıt anlamlarını harita üzerinde keşfederler. Bilgilerin, haritaların üzerine yazılmasıyla haritalarda en temel yapılara yer verilmesi sayesinde öğrenme gerçekleşmiş (Öztürk & Ömeroğlu, 2005) ve öğrencilerin kelime bilgileri genişletilmiş olur (Marzano 2004).

Uygulama Biçimi: Öğrencilere bir kelime verilir ve bu kelimenin çevresinde kelime haritaları oluşturulur. Harita üzerinde kelimenin anlamı, türevleri, eş anlamlıları ve zıt anlamlıları farklı dallar halinde gösterilir. Öğrenciler, bu haritaları kendileri hazırlayıp sınıfta arkadaşlarına sunarak öğrendiklerini pekiştirirler. Örneğin, “sıcak” kelimesi için bir kelime haritasında “ılık” ve “sımsıcak” gibi türevler, “soğuk” gibi zıt anlamlar gösterilebilir.

1.6.2. Sözcük Öğretiminin Dil Becerilerine Etkisi

Kelime bilgisi, dil becerilerinin etkin kullanılmasını mümkün kılan temel bir unsurdur. Güçlü bir kelime dağarcığı, bireylerin okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerindeki başarılarını doğrudan etkiler. Araştırmalar, yeterli kelime bilgisine sahip öğrencilerin metinleri daha hızlı kavradıklarını ve kendilerini daha akıcı şekilde ifade ettiklerini göstermektedir. Özellikle yabancı dil öğreniminde kelime bilgisi arttıkça anlama becerileri güçlenmekte ve doğru ifade etme yetkinlikleri artmaktadır. Laufer (1997), kelime bilgisinin dil becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir unsur olduğunu ve özellikle yabancı dil öğreniminde okuma-anlama başarısının güçlü bir kelime bilgisiyle bağlantılı olduğunu belirtmektedir.

Kelime öğretiminde, yeni öğrenilen sözcüklerin tekrarı, farklı bağlamlarda kullanımı ve çeşitli etkinliklerle pekiştirilmesi, öğrencilerin dil becerilerinin gelişimine katkıda bulunur. Kelime bilgisi aynı zamanda öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini destekler. Geniş bir kelime dağarcığına sahip öğrenciler, olayları ve kavramları daha kapsamlı şekilde değerlendirebilir, farklı bakış açılarını kolayca anlayabilir ve kendi düşüncelerini daha etkili savunabilirler. Bu nedenle, sözcük öğretiminde etkili yöntemlerin uygulanması, Türkçe eğitiminin başarısında kilit bir rol oynamaktadır. Öğrencilerin dil becerilerini geliştirmek ve onları toplumsal hayatta kendilerini daha iyi ifade edebilen bireyler olarak yetiştirmek için sözcük öğretimi sürecine gereken önem verilmelidir.

1.7. DERS KİTAPLARI

Ders kitapları, “*Hem eğitim hem de öğretim amacıyla kullanılan temel kaynaklardır. Öğrencinin yaş ve bilgi seviyesine uygun bilişsel ve duyuşsal becerilerle donatılmış zengin metinlerden oluşan, öğretim programlarının esas aldığı ilkeler doğrultusunda hazırlanan, ihtiva ettiği bilgileri öğrenciye aktaran basılı eğitim ve öğretim materyalleridir*” (Çiftçi, Çeçen & Melanlıoğlu, 2007, s. 206).

Hemen hemen bütün eğitim sistemlerinde ders kitabı, bireyin eğitiminin gerçekleştirilmesinde bir araç olarak kullanılmakta, eğitim ve öğretimin sistematik bir halde verilmesini sağlamaktadır (Özmen, 2006).

Ders kitabının işlevselliği, öğretmen ve öğrencinin amacına hizmet ettiği sürece güncelliğini koruyabilir. Bu yaklaşımla hazırlanan bir ders kitabı, öğretmenin işini de kolaylaştırmaktadır. Sınıf içi etkinliklerin yapılmasında öğretmene yardımcı olmaktadır. Bu nedenle ders kitapları öğretmen-öğrenci ilişkisini güçlendiren araçların başında gelmekte, öğretim sırasında öğrencilerin neler öğreneceği, öğretmenin bu öğretimi hangi konularla yapacağı planını sunmaktadır (Coşkun, 1996).

Öğretim programları, bir ülkenin eğitim felsefesini, öğrencilere kazandırılması amaçlanan bilgi ve becerileri yansıtan temel belgelerdir. Ders kitapları, bu öğretim programlarında belirlenen kazanımları öğrencilere kazandıracak şekilde hazırlanır. Bu nedenle ders kitaplarının içeriğinin, programın hedeflerine uygun olması çok büyük bir önem taşır. Uygun bir ders kitabı, teorik bilgiyi pratikle birleştiren ve farklı öğrenme stillerine hitap eden çeşitli etkinlikler içerir. Ancak öğretim programı ile ders kitapları arasındaki uyumsuzluklar, kazanımların etkili bir şekilde öğrencilere ulaşmasını engelleyebilir. Bu nedenle, ders kitaplarının programla uyumlu bir şekilde hazırlanması, öğretim sürecinin başarısını doğrudan etkileyen bir faktördür.

Ders kitapları, öğrencilere sadece bilgi aktarmakla kalmayıp, aynı zamanda eleştirel düşünme, problem çözme gibi becerileri kazandıracak şekilde tasarlanmalıdır. Eleştirel düşünce becerisini geliştiren içerikler, öğrencilerin okudukları bilgiye sorgulayıcı bir yaklaşım sergilemelerini ve bu bilgiyi farklı bağlamlarda kullanabilmelerini sağlar. Ders kitaplarında ezberci bir anlayıştan uzak, güncel, yenilikçi ve teknoloji destekli bir anlayışla hazırlanması gerekmektedir.

Ders kitaplarının eksiklikleri, eğitim sürecinde çeşitli sorunlara yol açabilir. Çoğu zaman, ders kitaplarının içerikleri belirli bir standardın altında kalmakta ve öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamamaktadır. Eksiklikler genellikle metinlerin dili, görsel materyallerin niteliği ve etkinliklerin yetersizliği gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır. Bazı ders kitaplarında, çoklu zekâ teorisine uygun etkinliklere yer verilmemesi, öğrencilerin bireysel farklılıklarının göz ardı edilmesine neden olmaktadır. Ancak, yeterliliği olan ders kitapları, iyi bir yapısal tasarıma, çeşitli öğrenme materyallerine ve öğrencilerin ilgisini çekecek bir içeriğe sahiptir. Bu nedenle, her yıl yapılan geri bildirimler doğrultusunda ders kitaplarının revize edilmesi çok önemlidir.

İyi bir ders kitabı, eğitim sürecinin etkin ve verimli bir şekilde gerçekleşmesine katkıda bulunacak özelliklere sahip olmalıdır. Bu özellikler arasında, dilin anlaşılır ve akıcı olması, öğrencilerin yaş seviyesine uygun içerik sunması ve kazanımları destekleyecek çeşitli etkinliklerin yer alması bulunur. Görsel materyallerin etkili bir şekilde kullanılması,

öğrenmeyi kolaylaştırıcı ve motive edici bir rol oynar. Ayrıca, çoklu zekâ teorisi ve farklı öğrenme stillerine hitap eden bir yapıya sahip olması, iyi bir ders kitabının temel unsurlarından biridir. Eleştirel düşüncüyü ve yenilikçi fikirleri teşvik eden sorular ve aktiviteler, öğrencilerin aktif bir şekilde öğrenme sürecine katılmalarını sağlar.

“Amacı ve aracı dil olan Türkçe öğretimi gibi bir derste kitap diğer materyallerle mukayese edilemeyecek kadar önemli bir eğitim aracıdır. Ders kitabı aracılığı ile çocuklara aktarılan Türk ve Dünya edebiyatının seçkin örnekleri, çocuklarımızın, Türkçenin kurallarını sezmelerine, bu sezgilerini davranışa dönüştürerek ifadelerinde kullanmalarına ve kurallara uymayı alışkanlık hâline getirmelerine vesile olur” (Özbay, 2007, s.170).

Türkçe ders kitapları, ana dilin öğretimi ve bireylerin dilsel becerilerinin geliştirilmesi açısından çok önemlidir. Türkçe eğitimi, bireylerin düşünme, anlama ve ifade etme yeteneklerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda milli kimliğin ve kültürün nesilden nesile aktarılmasını da sağlar. Türkçe ders kitapları, zengin bir dil ve edebiyat içeriği sunarak, öğrencilerin Türkçeyi daha iyi anlamalarına ve kullanmalarına yardımcı olur. Ancak, bu kitapların içeriklerinde eksiklikler veya hatalar olduğunda, öğrencilerin dil gelişimi olumsuz etkilenebilir. Bu nedenle, Türkçe ders kitaplarının içerik açısından titizlikle hazırlanması ve düzenli olarak güncellenmesi gerekmektedir.

Ders kitapları, öğretmen açısından bir plan ve rehber olduğu gibi öğrenci açısından da bir başucu kaynağıdır. Her an yanındadır ve yardımcıdır (Maden, 2021, s. 32).

Bir öğretim aracı olarak ders kitapları bilgileri, planlı bir şekilde öğretmen ve öğrencilere sunmaya çabalamaktadır. Bu yönü dolayısıyla ders kitapları günümüzde hâlâ güncelliğini korumaktadır. Öğretmen dersin amaçlarını ve değerlendirilmesini elindeki kitaba göre yapmaktadır. Öğrenci ise konuları ya da ödevlerini hazırlarken ilk olarak ders kitabına başvurur. Bu nedenle ders kitabı öğretimde etkili bir şekilde yararlanılan kaynaklardan biri olmaya devam etmektedir (Kılıç & Seven, 2004)

Ders kitapları, öğrenciler açısından hem bilgiye ulaşma hem de öğrenme sürecinde yol gösterici bir kaynaktır. Öğrenciler, ders kitapları sayesinde ders içeriğini sistematik bir şekilde takip edebilir, konular arasında bağ kurabilir ve kazanımları somut bir biçimde görebilirler. Özellikle düzenli ve açık bir yapıya sahip ders kitapları, öğrencilerin bağımsız çalışma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur.

Bunun yanı sıra, ders kitapları, öğretmenler açısından bir rehber niteliği taşır. Öğretmenler, ders kitaplarını kullanarak dersin içeriğini planlar, etkinlikleri belirler ve öğrenciye sunulacak materyali seçer. İyi hazırlanmış bir ders kitabı, öğretmenin hem sınıf içi hem de sınıf dışı etkinliklerde etkili bir rehber olarak hareket etmesini sağlar. Bu nedenle

Öğretmen bir ders kitabından nasıl yararlanacağını bilmelidir. Konunun işleme sırasını, kitapta yer alan tablo, şema, grafik gibi açıklayıcı unsurların hangi amaçla verildiğini ve öğrencilere nasıl verilmesi gerektiğini öğretmenin bilmesi gerekmektedir.

Bu kitaplar aynı zamanda öğretim programı ile sınıf uygulamaları arasında bir köprü görevi görerek, eğitimin kalitesini artırır. Öğrenci ve öğretmen arasındaki etkileşimde ortak bir araç olan ders kitaplarının öğretim sürecinin yapılandırılmasında önemli bir yeri vardır.

Ders kitapları, öğrencilerin söz varlığı gelişimini destekleyen temel kaynaklardır. Metinlerin etkinliği, kullanılan dilin söz varlığı ile ilişkilidir. Özellikle Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin, öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirme ve dil becerilerini geliştirme hedeflerine uygun olması önem taşır. Bu metinlerin, öğrencilerin yaş seviyelerine ve bilişsel ihtiyaçlarına uygun şekilde hazırlanması gerekliliği mevzuatta açıkça belirtilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın koyduğu şartları arasında kelime seçiminin özenli yapılması ve öğrencilerin seviyelerine uygun bir dil kullanılması yer almaktadır. Özellikle "*Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği*"nin 8. maddesinin b bendi, öğrencilerin kelime hazinelerini geliştirmeye yönelik zengin ve akıcı bir dilin kullanılmasını zorunlu kılmaktadır.

Karatay (2007), Türkçe ders kitaplarının dilin yapı taşlarını öğrenme ve deyim, tamlama gibi birimleri kazandırma açısından çok önemli bir araç olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca, kitap yazarları ve denetleyicilerinin söz varlığı konusunda ortak ölçütlere sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır. Kitapların sözlük çalışmaları kısmında yer alan kelimelerin nitelik ve nicelik açısından dengesi, dil eğitimi için önemlidir.

Ders kitaplarındaki kelimelerin, öğrencilerin günlük yaşamlarıyla bağlantılı ve duygu, düşünce ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte olması gereklidir. Metinlerde kullanılan dil, yaş seviyesine uygun düzenlenmeli, kelimeler ise dikkatle seçilmelidir. Bu özen, öğrencilerin dili etkili bir şekilde öğrenmesini ve dilin kültürel yönlerini kavramasını sağlar.

Söz varlığı zengin bir dil eğitimi, öğrencilerin bireysel gelişimleri kadar toplumsal iletişim becerilerine ve kültürel birikimlerine de katkıda bulunur. Karatay (2007), Türkçe öğretiminde standart bir dil düzeyi yakalanmasının, eğitimde fırsat eşitsizliğini azaltmada etkili olacağını belirtmektedir.

1.8. YABANCI/İKİNCİ DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİ

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin tarihçesi, tarihin çok eski zamanlarından beri Türklerin diğer toplumlarla kurduğu siyasi, ticari ve lojistik ilişkiler kapsamında dillerini öğretmeye çalışmalarına dayanmaktadır (Demiriz, 2024). Bu alandaki gelişmeleri incelediğimizde, 11. yüzyılda Kaşgarlı Mahmud tarafından yazılan “*Dîvânu Lugâti’t-Türk*” adlı eserin, Araplara Türkçe öğretmek amacıyla kullanıldığına dair belirtiler bulunmaktadır (Güzel & Barın, 2016). Bu tarihten sonra birçok önemli eserin yazıldığı ve Türkçenin yabancılar için öğretimi için kaynakların oluşturulduğu görülmektedir.

Yabancılar Türkçe öğretmek amacıyla kaleme alınan eserler arasında, 14. ve 15. yüzyıllarda yazılmış önemli çalışmalara rastlanmaktadır. Bu bağlamda, 1312 yılında Kahire’de Gırnatalı Esirü’d-din Ebu Hayyan tarafından yazılan *Kitabü’l-İdrak li Lisânü’l-Etrak* (Türklerin Dilini Anlama Kitabı), Türkçenin yabancılar öğretilmesi sürecinde kayda değer bir eserdir. Aynı şekilde, 15. yüzyılın ilk yarısında anonim bir yazar tarafından kaleme alınan *El-Kavânînü’l-Küllîyye Li Zabt’il-Lügâti’t-Türkiyye* (Türk Dilinin Öğrenilmesi İçin Genel Kurallar), Türkçenin öğretiminde dilin kurallarını sistematik biçimde açıklayan bir başka dikkat çekici çalışmadır.

Bu dönemde kaleme alınan diğer eserlerden biri de Cemalü’d-din Ebi Muhammed Abdullahi’t-Türkî tarafından yazılan *Kitabü’l-Bulgati’l-Müştak Fi Lugâti’t-Türk ve ’l-Kıfçak* (Türk ve Kıpçak Sözcüklerinin Türevlerinin Kitabı) adlı eserdir. Bu çalışma, Türkçe ve Kıpçak Türkçesi arasında dilsel bağlantılar kurarken, dilin öğrenilmesini kolaylaştırmayı hedeflemiştir. Aynı dönemde Mısır’da anonim bir yazar tarafından yazılmış olan *Et-Tuhfetü’z-Zekiyye Fi’l-Lugâti’t-Türkiyye* (Yeni ve Arı Türkçenin Sözlüğü), iki dilli bir sözlük olarak Türkçenin yabancılar aktarılmasında önemli bir araç olmuştur. Bu eserler, Türkçenin sözlük ve gramer özelliklerini açıklayarak dilin sistematik öğretimine katkı sağlamışlardır (Bayraktar, 2003).

Osmanlı İmparatorluğu döneminde, özellikle İstanbul’un fethinden sonra Türkçeye olan ilgi kayda değer bir şekilde artış göstermiştir. Bu dönemde Türkleri daha yakından tanıma arzusu ve onlarla güçlü ilişkiler kurma ihtiyacı, Türkçenin öğrenilmesini teşvik eden temel saikler arasında yer almıştır. Osmanlı Devleti’nin hem Asya hem de Avrupa’da güçlü bir konumda olması, Türkçeyi önemli bir iletişim dili haline getirmiştir.

Türkçe öğretiminde Osmanlı alfabesi ile Latin alfabesi arasındaki farklılıklar dikkate alınarak hazırlanan transkripsiyon metinleri önemli bir yer tutmuştur. Bu metinler, dilin yazım sistemini anlamayı ve öğrenmeyi kolaylaştıran araçlar olarak tasarlanmıştır. Ayrıca, Osmanlı döneminde tercüman yetiştirme, Avrupalı tüccarlara destek olma, misyonerlik faaliyetleri

kapsamında Hristiyanlığı yayma ve askeri, siyasi, diplomatik ilişkileri kolaylaştırma gibi uluslararası etkenler Türkçe öğrenimine yönelik çabaları artırmıştır. Bununla birlikte, Osmanlı sınırları içerisindeki Türk halklarıyla iletişimi kolaylaştırmak ve bu halklarla güçlü bağlar kurmak gibi ulusal ihtiyaçlar da Türkçenin öğretimine verilen önemi artırmıştır. Bu çabalar, Türkçeyi sadece bir iletişim aracı olmanın ötesine taşıyarak Türk kültürünün tanıtılmasında ve yayılmasında kritik bir rol oynamıştır. Bu dönemde yazılan metinler ve yapılan çalışmalar, Türkçeyi yabancı dil olarak öğretme tarihine değerli katkılar sunmuştur (Yılmaz, 2018).

Cumhuriyet döneminde, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile beraber bilim dili olarak Türkçe kabul edilmiş, Arap ve Fars dillerinin öğretilmesi öğretim kurumlarında durdurulmuş, yaygın ve örgün öğretim kurumlarında yalnızca Türkçenin öğretimine başlanmıştır. 1 Kasım 1928 yılında Harf Devrimi'nin yapılması ve 1932 yılında Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin açılması Türkçe adına atılmış büyük adımlardır. Cumhuriyet döneminde bu cemiyetin kurulmasıyla Türkçeye verilen önem artmış ve Türkçe öğretimi hız kazanmıştır. Cumhuriyet döneminde yabancılara Türkçe öğretiminin geliştirilmesi, farklı üniversitelerin önayak olması ile sağlanmıştır. Türkiye'nin köklü üniversitelerinden olan Boğaziçi Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi, bu gelişmeye öncülük eden ilk üniversitelerdir (Özdemir, 2018).

1984 yılında Ankara Üniversitesi bünyesinde kurulan Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER), Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. TÖMER'in kuruluşu, Türkçe öğretiminin kurumsallaşmasına ve sistematik bir yaklaşımla ele alınmasına önemli bir katkı sağlamıştır. Bu merkez, yabancılara Türkçe öğretimi için materyal geliştirme, akademik araştırma yürütme ve nitelikli öğretici yetiştirme gibi faaliyetlerle alanda öncü bir rol üstlenmiştir (Alyılmaz, 2018).

TÖMER, sadece Türkiye'de değil, uluslararası düzeyde de Türkçenin yaygınlaştırılmasına hizmet eden bir yapı olarak dikkat çekmiştir. Özellikle 1980'li yıllardan itibaren artan uluslararası öğrenci hareketliliği ve Türkiye'nin ekonomik ve stratejik öneminin artışıyla, TÖMER gibi merkezlerin rolü daha da belirgin hale gelmiştir. Bu kuruluş, daha sonra diğer üniversitelerin önünü açmış ve birçok üniversite bünyesinde farklı isimler altında çok sayıda Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi açılmıştır. 2020 yılı itibarıyla Türkiye genelinde gerek farklı düzeydeki uluslararası öğrencilere gerekse başka nedenlerle Türkiye'de bulunanlara Türkçe eğitimi hizmeti veren yaklaşık 120 merkeze ulaşılmıştır.

2007 yılında Yunus Emre Enstitüsü'nün kurulmasıyla bir başka dönüm noktasına gelinmiş; yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi uygulamaları uluslararası düzlemde daha

nitelikli ve kurumsal bir yapıya kavuşmuştur. Yunus Emre Enstitüsü (YEE), Türkçeyi öğretmek başta olmak üzere Türkiye'nin kültürü ve sanatını yurt dışında yaygınlaştırmakla ilgilenmektedir. Yunus Emre Vakfı 2023 yılı sonu itibarıyla 66 ülkede 88 Yunus Emre Türk Kültür Merkezi (YETKM) aracılığıyla faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu merkezlerde Türkçe öğrenmek isteyenlere Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Metni'ne göre hazırlanmış ve dört temel dil becerisini (dinleme, okuma, konuşma ve yazma) geliştirmeye odaklanan Türkçe kursları düzenlenmektedir. Ayrıca, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) tarafından 1999 yılında başlatılan ve ilk olarak 200-2001 eğitim öğretim döneminde uygulamaya konulan Türkoloji Projesi'nin yürütücülüğü 20 Eylül 2011 yılında TİKA ve YEE arasındaki anlaşma ile Yunus Emre Enstitüsüne devredilmiştir (M.Şahin, 2022). Enstitü, yakın zamanda "*Türkçe Öğretim Portalı*"nı hizmete açarak, internet sitesi ve mobil uygulama vasıtasıyla hem yurt içinde hem de yurt dışında Türkçe öğrenmek isteyen bireylere hizmet vermektedir. Yunus Emre Enstitüsü, "2023 Yılı Faaliyet Raporu"nda şu bilgilere yer vermiştir:

Yunus Emre Enstitüsü yabancılara Türkçe öğretimi çalışmaları kapsamında yüz yüze ve çevrim içi Türkçe kursları organize ederek, videolarla Türkçe öğretimi, Tercihim Türkçe Projesi, Türkoloji Projesi ve Türkçe Öğretim Portalı başta olmak üzere birçok çalışmayla bugüne kadar milyonlarca kişiyi Türkçe ve Türk kültürüyle tanışmıştır. Eğitim faaliyetleri çerçevesinde; konuşma kulüpleri, kariyer günleri, Türkoloji kongreleri, Türkçe tercüme atölyeleri, şiir, kompozisyon ve Türkçe yarışmaları gibi pek çok faaliyet düzenlenmiştir (Yunus Emre Enstitüsü, 2023, s. 2).

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi kapsamında faaliyetleri olan kurumlardan biri de 2016 yılında kurulan Türkiye Maarif Vakfı'dır. Türkiye Maarif Vakfı, yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde önemli bir yere sahiptir. Vakıf, okul öncesinden yükseköğretime kadar tüm eğitim kademelerinde faaliyet göstermekte olup, Türkçe öğretimini dünya genelinde yaygınlaştırmaktadır. 2022 verilerine göre, vakıf, kırk dokuz ülkede toplam dört yüz yirmi dokuz eğitim kurumunda Türkçe eğitimi sunmakta ve kırk sekiz bin yetmiş sekiz öğrenciye hizmet sağlamaktadır (Türkiye Maarif Vakfı, 2022). Türkiye Maarif Vakfı, Türkçenin uluslararası ölçekte yabancı dil olarak öğretimine büyük önem atfetmektedir. Bu doğrultuda, formal eğitim süreçlerinde okul öncesinden başlayarak tüm eğitim kademelerinde Türkçenin öğretilmesi hedeflenmekte ve öğrencilerin en az B2 seviyesinde dil yeterliliğine ulaşmaları amaçlanmaktadır (Kaplan, 2023).

Türkiye'nin zengin kültürel mirası, coğrafi güzellikleri ve turistik cazibesi, dünya genelinde birçok insanda Türk kültürüne ve diline karşı bir ilgi uyandırmaktadır. Ülkenin tarih boyunca oluşmuş medeniyet birikiminin; kültür fuarları, televizyon dizileri ve filmleri gibi çeşitli yollarla tanıtılması, Türkiye'nin uluslararası alanda önemli bir konuma gelmesini

sağlamıştır. Ayrıca, Türkiye'nin denizlerle çevrili olması, iklim çeşitliliği ve doğal güzellikleri, ülkeyi dünyanın önde gelen turizm merkezlerinden biri haline getirmekte ve yıllık milyonlarca turisti cezbetmektedir.

Türkiye'nin sağlamış olduğu güvenli turizm hizmetleri ve geniş imkânlar, birçok yabancıların Türkiye'ye yerleşmeyi tercih etmesine ve dolayısıyla Türkçe öğrenmeye yönelik ilgilerinin de artmasına olumlu katkı yapmıştır. Bu teveccüh her geçen gün daha ileri düzeylere taşınmaktadır. Bu rağbetin artması dolayısıyla, ana dili olarak Türkçe öğretiminin yanı sıra Türkçenin yabancı/ikinci dil olarak öğretimi de sistematik bir şekilde ele alınmakta ve gerek yurt içinde gerekse yurt dışında Türkçe öğretimine önem verilmektedir (Demiriz, 2024).

1.8.1. İki Dillilik

İki dillilik, bireylerin günlük yaşamlarında veya toplum içinde iki farklı dili kullanma yeteneğine sahip olmalarını ve bireylerin veya toplulukların hem ana dilini hem de ikinci bir dili etkili bir şekilde konuşabilme kabiliyetini ifade eder. Birey için tamamen yabancı olan, sonradan öğrendiği ve yaşadığı çevrede işlevsel olarak iletişimde kullanılma olasılığı bulunmayan, belli amaçlar doğrultusunda öğrenilen dil yabancı dil olarak da adlandırılır (Şahin, 2013).

İki dillilik, kişilerin kültürel deneyimlerini genişletmesine, daha fazla insanla iletişim kurabilmesine ve iş veya eğitim gibi alanlarda daha fazla fırsat yakalamasına imkân tanır. İki dillilik, bireylerin veya toplulukların çok kültürlü ve çeşitli bir dünyada daha iyi yer alabilmelerine de yardımcı olur. İki dillilik sadece iki dil konuşabilme becerisi değil, aynı zamanda bu dilleri anlama, okuma ve yazma yeteneklerini içerir. İki dilli bireyler, genellikle çocukluk döneminden itibaren iki dili birden öğrenmeye başlarlar, bu da genellikle aile, okul veya toplumun farklı kesimlerinde iki farklı dilin etkileşimiyle gerçekleşir. İki dillilik, bireylerin kültürel çeşitliliği daha iyi anlamalarına ve farklı dillerde iletişim kurabilme yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olur. Ayrıca, bireylerin problem çözme, dikkati odaklama ve bilgiyi organize etme gibi üst düzey bilişsel işlevlerinde belirgin bir iyileşme sağlayabilir. Aynı zamanda, iki dillilik, farklı perspektifleri algılama ve kültürler arası iletişimde daha etkili olma becerisi kazandırarak bireylerin sosyal etkileşimlerini de zenginleştirir.

Türkiye, tarih boyunca farklı kültürlerin ve dillerin buluşma noktası olmuş, bu da ülkede birçok farklı dili konuşan toplulukların varlığına imkân tanımıştır. Türkiye'de iki dillilik konusu, ülkenin dil ve kültür politikaları açısından önemli bir tartışma konusudur.

Türkiye, resmi dil olarak Türkçeyi benimsemiş olsa da ülkede farklı etnik gruplar ve azınlıkların bulunması nedeniyle çok dilli bir yapının varlığı söz konusudur Türkiye’de iki dillilik, özellikle Kürtçe ve Arapça gibi dillerin konuşulduğu bölgelerde güçlü bir şekilde görülür. Ancak, tarih boyunca bu dillerin kullanımı ve eğitimi üzerinde bazı kısıtlamalar ve yasaklar da getirilmiştir.

Hâlihazırda da iki dillilik konusunda bazı zorluklar yaşanmaktadır. Bu dillerin resmi olarak tanınmaması, eğitim ve kamu hizmetlerine erişimde dil bariyerleri oluşturabilmektedir. Türkiye, zengin kültürel mirasıyla birlikte farklı dillere ve kimliklere saygı göstererek, iki dillilik konusundaki dengeyi sağlama yolunda çalışmalarını sürdürmektedir. Son yıllarda Türkiye’de iki dillilikle ilgili olumlu adımlar atılmış. Bu adımlar arasında okullarda azınlık dillerinde eğitim imkânlarının artırılması, yerel yönetimlerde azınlık dillerinin resmi olarak kullanılabilmesi gibi politikalar yer almaktadır, ancak çalışmalar istenilen düzeye çıkarılamamıştır. Sonuç olarak azınlık dillerinin korunması ve teşvik edilmesi, daha fazla dil çeşitliliği ve kültürel zenginlik getirebilirken, bu alandaki politika ve uygulamaların dikkatlice ele alınması gerekmektedir.

1.8.2. İki Dillilere Türkçe Öğretimi

Türkçe, Türkiye’de ve dünya genelinde giderek daha fazla ilgi gören bir yabancı dil olarak kabul edilmektedir. Türkiye’nin coğrafi konumu, ekonomik büyüme ve kültürel etkileri, Türkçenin popülerliğini artırmaktadır. Böylelikle Yabancılar Türkçe öğretimi, Türkiye’de ve diğer ülkelerde önemli bir alan ve Türk kültürüne ve toplumuna daha iyi uyum sağlamak, iş fırsatlarını artırmak veya sadece kişisel ilgi için öğrenmek isteyen yabancılar hitap eder haline gelmiştir.

Türkçe öğretimi programları yabancıların Türkçeyi etkili bir şekilde öğrenmelerine, iletişim kurmalarına yardımcı olmak ve yabancı dil olarak öğrenmek isteyen kişilere dil bilgisi, kelime bilgisi, iletişim becerileri ve kültürel anlayış kazandırmak amacıyla tasarlanan bir dizi program ve yöntem içerir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi, dil okulları, üniversiteler ve özel kurslar ve çevrimiçi kaynaklar gibi farklı platformlar aracılığıyla gerçekleştirilir. Türkiye’de ve dünyanın birçok yerinde, yabancılar Türkçe öğretmek amacıyla çeşitli dil kursları bulunmaktadır. Bu kurslarda verilen eğitim ile başlangıç seviyesinden ileri düzeye kadar, farklı seviyelerde oluşturulan etkileşimli dil gruplarında konuşma pratiği fırsatları sunulur.

Birçok Türk üniversitesi, yabancılar Türkçe öğretimi sunan ve akademik yıl boyunca veya yaz dönemi devam eden programlar hazırlayarak dil okulları açmaktadır. Bunun dışında

Türkiye’de ve yurtdışında yabancılara Türkçe öğretmek için birçok özel dil okulu, genellikle öğrencilerin ihtiyaçlarına göre özelleştirilebilir, esnek programlar sunarak hizmet vermektedir.

Yine bir başka Türkçe öğrenme platformu da İnternet ortamıdır. İnternet Türkçe öğrenmek isteyenler için birçok ücretsiz ve ücretli erişim kaynağına sahiptir. Bu sanal platformlarda Online dil öğrenme platformları, çevrimiçi dil kursları, dil öğretim uygulamaları ve ders kitapları, çalışma kitapları, sesli ve video materyalleri bulunmaktadır. Bu materyaller, dil bilgisini, kelime bilgisini ve konuşma pratiğini geliştirmek adına Türkçe öğrenme imkânları sunar. Çünkü Dil öğrenirken, özellikle konuşma becerisi geliştirmek için pratik yapmak önemlidir.

Üniversiteler bünyesinde Türkçe öğrenen yabancılar için uluslararası geçerliliği olan Türkçe dil yeterlilikleri sertifikaları verilir. Bu sınavlar genellikle Türk Dil Kurumu (TDK) veya diğer dil sertifikasyon kuruluşları tarafından düzenlenir. Örneğin, Türkçe Yeterlik Sınavı (TÖMER), Türkçe dil yeterliliğini belirlemek için kullanılan bir sınavdır.

1.8.3. İki Dillilerin Konuşma Becerisi

Türkiye’nin resmi dili Türkçe olsa da ülke nüfusunda Kürtçe, Arapça, Lazca, Gürcüce gibi farklı dilleri konuşan topluluklar bulunur. Farklı etnik gruplardan gelen ve farklı ana dilleri konuşan bu insanlar, ülkede bir arada yaşar. Bu azınlıkların bir kısmı, kendi ana dillerini konuşurlar ve Türkçeyi ikinci bir dil olarak öğrenirler. Bu durum, iki dillilik durumunu ve bu kişilerin Türkçe öğrenme ve konuşma zaruriyetini doğurur. Çünkü iki dilliler kendi ana dillerini günlük yaşamda kullanmanın yanı sıra, çoğu zaman Türkçe konuşan toplumlarla etkileşim halinde oldukları için Türkçeyi de öğrenmek ve konuşmak durumundadır. Bu etkileşim, azınlık dillerini konuşma becerilerini geliştirmeye veya unutmaya neden olabilir. Ancak aynı zamanda toplumsal ve kültürel anlamda da bir zenginlik kaynağıdır.

Türkiye’de bulunan farklı etnik grupların konuşma becerileri de çoğunlukla kendi dillerinin ana dili olarak kabul edilmediği bir çevrede, Azınlık dillerini konuşan bireylerin Türkçe konuşma becerileri, genellikle çocukluk dönemlerinde başlar. Okul öncesi eğitim ve okul çağındaki dil eğitimi, bu konuda önemli bir rol oynar ve kültürel kimlikleri ve iletişim ihtiyaçlarıyla da bağlantılı olarak gelişir.

İki dillilerin Türkçe konuşma yetenekleri, ana dil olarak Türkçe konuşan bireylerinkinden farklı olacaktır. Bu nedenle, bu kişilerin İki dillilerin Türkçe konuşma becerilerini geliştirmek için farklı önlemler alınmaktadır.

Türkiye’de iki dillilerin Türkçe konuşma becerilerini geliştirmek için atılan adımlar arasında, resmi dil eğitim programlarının yanı sıra dil destek programları, öğrencilere yönelik ekstra dil eğitimi ve kültürel etkinlikler bulunuyor.

Devlet okullarında, resmi müfredatın bir parçası olarak azınlık etnik gruplarından gelen öğrencilere Türkçe dil eğitimi veriliyor. İki dillilerin Türkçe konuşma becerilerini tamamen geliştirmek zaman alacaktır. Bu konuda yaşanacak bir takım güçlükler ortaya çıkmaktadır. Özellikle kırsal bölgelerde, azınlık dillerini konuşan bireylerin Türkçe öğrenmekte zorlanmaları eğitim eksiklikleri nedeniyle iletişimde güçlük yaşamaları söz konusudur. Devlet destekli eğitimlerin yanı sıra dil öğretim programları, bu kişilerin daha fazla pratik yapmalarına ve dil becerilerini güçlendirmelerine ve yaşayabilecekleri dil kaynaklı problemlerini çözmelerine yardımcı olacaktır. Ayrıca, toplumsal kabul ve destek de bu konuda önem arz etmektedir.

1.8.4. Afganistan

"Asya'nın kalbi" olarak bilinen ve uzun yıllar savaşlar, işgaller ve terör olayları nedeniyle dünya gündeminden düşmeyen Afganistan, Ahmed Şah Durrani'nin Peştun aşiretlerini birleştirmesiyle 1747 yılında kurulmuştur. Yüzyıllar boyunca Britanya ve Rus İmparatorlukları arasında bir tampon bölge olarak kalan ülke, 1919 yılında Britanya ile yaptığı savaştan sonra bağımsızlığını kazanmıştır.

Tarihi, siyasi ve ekonomik dinamikleriyle dikkat çeken Afganistan, aynı zamanda zengin doğal kaynaklara sahip olmasına rağmen istikrarsızlık ve savaşlarla mücadele etmektedir.

Afganistan kara ulaşımı bakımından dünyanın kavşak noktasında yer alması, onun jeopolitik önemini artırmaktadır. Yüzyıllar boyunca bu stratejik konumu nedeniyle tarih boyunca birçok medeniyetin ilgi odağı olmuş bir ülkedir İranlılar, Araplar, Moğollar, İngilizler ve Sovyetler gibi farklı güçlerin istilasına uğramıştır. 18. yüzyılda İngilizlerin işgaline direnen Afganistan, Kral Emanullah Han önderliğinde başlatılan bağımsızlık mücadelesi sonucunda 1919 yılında Britanya ile girdiği savaşı kazanarak bağımsızlığını elde etmiştir. Ancak bu süreç, ülkenin siyasi istikrarsızlıklarla dolu bir döneme girmesine neden olmuştur. Özellikle 1979-1989 yılları arasında gerçekleşen Sovyet işgali ve sonrasında yaşanan iç savaşlar, ülkenin tarihini derinden etkilemiştir. Afganistan’da bugünkü karmaşık ve çatışmalı ortamın devam etmesinde ülkeyi işgal eden büyük güçlerin etkisi hiç kuşkusuz başat roldedir. 15 Şubat 1989 günü Sovyetler Afganistan’dan tamamen çekildiğinde

milyonlarca insan hayatını kaybetmiş, milyonlarca insan ağır şekilde yaralanmış ve yaklaşık 5 milyon insan yerlerini terk ederek göç etmek zorunda kalmışlardır (Bulut, 2009, s. 7).

Afganistan'ın tarihsel olarak süregelen politik istikrarsızlığı, savaşlar ve ekonomik zorluklar, Afgan halkını göç etmeye zorlayan başlıca nedenler arasındadır. Özellikle 1979'da Sovyet işgaliyle başlayan süreç, Afganistan'da milyonlarca insanın mülteci durumuna düşmesine yol açmıştır. Bu süreç, 1990'lar boyunca Taliban rejimi, Amerika Birleşik Devletleri müdahalesi ve 11 Eylül 2001 saldırıları sonrası Afganistan, uluslararası gündemin merkezine oturmuştur. ABD öncülüğündeki güçlerin Taliban rejimine karşı başlattığı askeri müdahale, ülkede 13 yıl süren bir savaş dönemine yol açmıştır. Bu savaş, Afganistan'ın altyapısını zayıflatmış, insan hakları ihlallerine ve binlerce insanın hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Ve son olarak 2021'de Taliban'ın tekrar iktidara gelmesiyle daha da şiddetlenmiştir. Jeostratejik konumu ve zengin yer altı kaynakları nedeniyle uluslararası güçlerin hedefinde olan Afganistan, aynı zamanda terör örgütlerinin çıkış noktası ve üs kurduğu bir alan olarak küresel ölçekte önem kazanmıştır.

652,864 kilometrekare yüzölçümüyle Afganistan, dünyanın yüzölçümü bakımından 41. sırasında yer almaktadır. Coğrafi olarak son derece sert bir yapıya sahip olan ülkenin üçte ikisi dağlarla kaplıdır ve bu durum ulaşım, ticaret ve iletişim faaliyetlerini zorlaştırmaktadır. Ülkenin iklimi ve topografyası, çöllerden sık ormanlara kadar çeşitlilik göstermekte, bazı bölgelerde dağlar 6.000 metre yüksekliğe ulaşmaktadır.

Ülkede 30 milyondan fazla bir nüfus yaşamaktadır. Afganistan etnik çeşitliliğin zirve yaptığı ülkelerdendir. Afganistan'daki etnik gruplar; Peştun, Hazara, Tacik, Özbek, Türkmen, Kızılbaş, Kazak, Kırgız, Karakalpak, Aymak, Beluci, Brahui, Nuristani, Rajasthani, Arap, Hindu, Pamir, Sihler, Yatlar, Pencabi, Darvazi, Paşhai topluluklarından oluşmaktadır.9 Afganistan'da yaşayan halkların yaklaşık %42'si Peştun, %27'si Tacik ve %9'u da Türkmen ve Özbeklerden oluşmaktadır ve kalan kısım yukarıda belirtilen diğer unsurlardan meydana gelmektedir (Anadolu Ajansı, 2017).

Afganistan farklı milletleri bünyesinde barındırması dolayısıyla çok çeşitli dillerin konuşulduğu bir ülke konumundadır. Afganistan konuşulan resmi diller arasında birinci sırada Peştuca yer alırken, ikinci sırada Farsça gelmektedir. Bu iki dil aynı zamanda eğitim dili olarak kabul edilmektedir. Halk arasında konuşulan iletişim dili Afganistan Farsçası olarak da bilinen Darica'dır. Ülkede Özbekçe ve Türkmence de en çok konuşulan diller arasındadır.

Afganistan'ın biyolojik çeşitliliği, Babür Şah Bahçesi, Amu Derya Nehri ve Ravzai Şerif gibi doğal ve tarihi alanlarda kendini göstermektedir. Bununla birlikte, zengin bir yemek kültürü ve renkli spor festivalleri ülkenin kültürel mirasının önemli unsurlarıdır.

Afganistan, ekonomik açıdan dünyanın en zayıf ülkeleri arasında yer almaktadır. Ülkenin gayri safi yurt içi hasılası düşük seviyelerde kalırken, kişi başına düşen gelir oldukça sınırlıdır. İthalatın ihracatı büyük ölçüde aşması, ülkenin dışa bağımlılığını artıran önemli bir faktördür.

Afganistan, zengin yer altı kaynaklarına sahip olmasına rağmen, bu potansiyel yeterince değerlendirilememektedir. Ülkede kömür, demir, bakır, kurşun, berilyum ve çinko gibi madenler bulunmaktadır. Ayrıca hidro enerji potansiyeli de oldukça yüksektir; ancak yoksulluk ve altyapı eksiklikleri bu kaynakların kullanılmasını engellemektedir.

Afganistan, devlet başkanlığı sistemiyle yönetilen, 250 sandalyeli Halk Meclisi (*Vulusi Cirge*) ve 102 sandalyeli Senato Meclisi (*Mişranu Cirge*) olmak üzere iki yasama kanadına sahip bir ülkedir. 34 vilayetten oluşan Afganistan'da vilayetler merkezi hükümete bağlıdır.

Coğrafi koşulların zorluğu, sosyo-ekonomik dengesizlikler, savaş, işsizlik ve etnik baskılar, göçlerin temel itici faktörleri arasında yer almıştır. Göçler, hem ülke içinde iller arasında gerçekleşmiş hem de İran, Pakistan ve Körfez ülkeleri gibi komşu ülkelere yönelmiştir. İller arası göçler genellikle savaş ve terör korkusuyla, uluslararası göçler ise ekonomik fırsatlar arayışıyla tetiklenmiştir. Göçlerin türleri arasında mevsimlik, uzun süreli ve eğitim amaçlı göçler öne çıkarken, sürgünler ve zorunlu göçler de sıklıkla yaşanmıştır.

Ekonomik nedenlerle yapılan göçlerde, Afgan halkının çoğu inşaat, tarım ve hizmet sektörlerinde düşük ücretlerle çalışmak durumunda kalmıştır. Bu durum göçmenlerin ekonomik açıdan güçlenmesine imkân sağlasa da yaşam standartlarını iyileştirme konusunda sınırlı bir etki meydana getirmiştir. Psikolojik faktörler de göç üzerinde etkili olmuş; savaş ve baskılar nedeniyle göç eden bireylerin, gittikleri yerlerde travmatik deneyimler yaşadığı da görülmektedir.

Eğitim ve sağlık sektörlerinde yaşanan personel yetersizliği, kalkınma çabalarını olumsuz yönde etkilemektedir. Eğitimli bireylerin yurtdışına göç etmesi, Afganistan'ın insan kaynağı açısından zayıflamasına yol açmaktadır. Özellikle yükseköğretim sisteminin yetersizliği ve düşük maaş politikaları, nitelikli bireylerin ülke içinde kalmasını zorlaştırmaktadır.

Günümüzde ulus devletlerin yabancıların sınırlardan girişi ve sınırlar içinde kalışının kontrolünü sağlamak için aldıkları gayretli ve çoğu kez saldırgan tedbirlere rağmen, her yıl milyonlarca insanın düzensiz göçmen statüsü ile yaşadığı kabul edilen bir olgudur. Bu sınırlar arasındaki büyük çaplı insan hareketleri şüphesiz son birkaç on yıl içinde, menşe ülkedeki ekonomik ve/veya sosyal yoksunluk, sosyal çatışma ve siyasi çalkantılar gibi faktörler sonucunda artmıştır. Avrupa ülkeleri, bu bölgelere coğrafi

yakınlığı ve daha gelişmiş ekonomik ve insani düzeyleri sebebiyle başlıca çekim alanları haline gelirken, Avrupa'yla sınırı olan Türkiye gibi ülkeler de hem hedef hem de transit ülkeler olarak düzensiz göç akışlarından etkilenmiştir (İçduygu & Aksel, 2012, s. 7).

Afganistan'daki devam eden savaşlar ve istikrarsızlıklar, halkı komşu ülkeler olan Pakistan ve İran'a sığınmaya zorlamış, ancak son yıllarda Türkiye, İran ve Pakistan'dan sonra Afgan göçmenlerin uğrak noktası haline gelmiştir. Afgan göçmenlerinin Türkiye'deki sayısı zamanla artmıştır.

Birçok Afgan, İran üzerinden Türkiye'ye geçiş yapmaktadır. Türkiye'nin bir transit geçiş ülkesi olması, aynı zamanda Afganların Avrupa'ya doğru hareket etmelerine de imkân tanımaktadır. Ancak, Türkiye'de geçici koruma statüsü ile bulunan çok sayıda Afgan bulunmaktadır. Çoğu, büyük şehirlerde, özellikle İstanbul, Ankara, Gaziantep, Erzurum gibi kentlerde yaşamaktadır. 2010'ların ortalarına kadar, Afganların yerleşim alanları daha çok kırsal alanlarda olurken, son yıllarda kentlere doğru bir hareketlilik gözlemlenmiştir. Türkiye'ye göçü, sadece bir bölgesel sorundan ibaret değildir; aynı zamanda küresel bir göçmen hareketliliğinin parçasıdır.

Türkiye'yi tercih etmenin en önemli nedeni, Türkiye'nin Afgan halkına duyduğu güven ve dostane ilişkileridir. İran'ın aksine, Türkiye, mezhepsel ve etnik temelli bir siyaset izlememiş ve iki ülke arasındaki tarihi dostluk, güveni pekiştirmiştir. Türkiye'ye gelen Afgan göçmenler genellikle savaş, ekonomik zorluklar ve iç kargaşadan kaçmaktadır. Göçmenler genellikle sağlık sorunları yaşamamış olup, çoğu Türkiye'yi transit ülke olarak kullanmakta, bir kısmı ise kalıcı olarak yerleşmektedir. Türkiye, Afgan göçmenlere ev sahipliği yaparken, aynı zamanda onların sosyo-ekonomik entegrasyonuna yönelik politikalar geliştirmektedir.

Ancak kontrolsüz göç, işsizlik ve sosyal sorunları beraberinde getirebilir. Türkiye'nin kabul ettiği göçmen sayısının Batı Avrupa ülkelerinin kabul ettiği sayıyı geçmesi, gelecekte ekonomik zorluklar ve yerel halk ile göçmenler arasında gerilimlere yol açabilir. Uzun yıllardır Afgan göçmenleri misafir eden Türkiye, bu politikanın devam etmesi durumunda küçük ya da büyük çaplı krizlerle karşılaşabilir (Obayd & Karataş, 2021).

Bu bağlamda, Afganistan'ın göç hareketlilikleri hem ülke içinde hem de uluslararası alanda çok boyutlu sonuçlar doğurmuştur. Göçlerin neden olduğu sosyo-ekonomik etkiler, Afganistan'ın kalkınma süreçlerini zorlaştırmış, aynı zamanda sosyal yapıda değişikliklere neden olmuştur.

Afganistan, tarihi zenginlikleri, jeopolitik önemi ve doğal kaynaklarıyla dikkat çeken bir ülke olmasına rağmen, istikrarsızlık ve savaşlarla mücadele etmektedir. Ekonomik kalkınma ve siyasi istikrar sağlanmadıkça, Afganistan'ın mevcut sorunlarının çözülmesi zor

görülmektedir. Bu nedenle, uluslararası iş birliği ve uzun vadeli kalkınma stratejileri, Afganistan'ın potansiyelini gerçekleştirebilmesi için hayati öneme sahiptir.

1.8.4.1. Afganistan'da Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi

Afganistan topraklarında uzun yıllar Türk devletleri kurulmuş hatta bu topraklar, Türkistan Horasan ve Güney Türkî isimleriyle anılmış. Hâlihazırda Türkiye ile hiç ortak sınırı sınıra sahip olmayan Afganistan ile tarihi ilişkilerimiz her zaman olmuştur. Zaman zaman bu ilişkilerde gerilemeler olmuş fakat Cumhuriyet döneminde Türkiye Afganistan ilişkileri askeri, ekonomi, kültür, eğitim ve sağlık alanlarında ivme kazanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti 2001 yılından sonra, özellikle eğitim alanında desteklerini arttırmış, Afgan öğrencilerin Türkiye'deki üniversitelerde eğitim almalarına imkân tanımış, halende tanımaktadır. Ayrıca ülkede devam eden iç ve dış savaşlar sebebiyle en çok sığınmacı alan ülke durumunda olan Türkiye, ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde birçok Afgan öğrenciye eğitim imkânı sunmaktadır. Türkiye Afganistan tarihi ve kültürel anlamda iyi ilişkiler içerisinde olmasına rağmen maalesef Afganistan'da Türkiye Türkçesinin öğretilmesi konusunda önemli adımlar atılamamıştır. 6 Nisan 1992'de Afganistan'da komünist rejimin kaldırılmasından sonra yeni bir döneme giren ülkede, Türk konsoloslugu açılmış, sonraki yıllarda Kabil, Kandahar ve Herat şehirlerinde Türk okulları açılmaya başlamıştır. Daha sonra 1996'da Mezar-ı Şerif şehrinde Afgan-Türk Uluslararası Mezar-ı Şerif Lisesi açılmıştır (Nekzad, 2016; 30-31).

2014 yılına gelindiğinde ise Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı TİKA'nın destek programlarıyla Şibirgan şehrinde, Javizjan devlet üniversitesi sosyal bilimler fakültesi bünyesinde Türkoloji bölümü açılmıştır. Yine aynı yılda 2014 Başkent Kâbil'de de Burhanuddin Rabbanî devlet üniversitesi ve TİKA iş birliği ile Türkoloji bölümü açılmış ve yüzden fazla öğrenciyle lisans düzeyinde eğitim ve öğretim faaliyetleri yürütülmüştür.

Bunların yanı sıra Afganistan devlet üniversitelerinde Özbekçe ve Türkmençe bölümleri bünyesinde Türkçenin öğretilmesine yönelik dersler konulmuştur. Bunların dışında çeşitli nitelikteki farklı okullarda Türkçe kursları açılarak Afgan öğrencilerinin Türkiye Türkçesini öğrenmelerine imkân tanıyacak ortamlar hazırlanmaktadır.

Sonuç olarak henüz yeterli düzeyde olmasa da Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi çalışmaları Türkiye'nin sağlam tarihi ve kültürel önemi ve kalkınma hamleleri bakımından sürekli gelişen güvenli ve güçlü bir ülke olma yolunda ilerlemesi Türkiye'ye ve Türkçeye karşı ilgiyi her geçen gün artırmaktadır. Ülkeye sığınan Afgan aileleri Türkiye Cumhuriyeti'nin sunduğu eğitim imkânlarla da Türkçeyi öğrenmeleri de oldukça kolaylaşmaktadır. Bu şekilde eğitimlerini tamamlayan Afgan öğrenciler Afganistan devlet

kademelerinde önemli yerlere ve görevlere gelerek Türk dilini, kültürünü ve sevgisini kendi ülkelerine taşımaktadırlar (İşeri, Çetinkaya, Çelik, Demirgüneş, Daşöz & Gençer, 2014).

1.9. ORTA ÇOCUKLUK DÖNEMİ VE KONUŞMA BECERİSİ İLİŞKİSİ

Orta çocukluk dönemi, yaklaşık 6 ila 12 yaş arasını kapsayan bir evre olarak kabul edilir. Bu dönemde çocuklar fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal olarak önemli gelişimler yaşarlar.

Orta çocukluk döneminde, fiziksel gelişim açısından büyüme hızı, bebeklik ve erken çocukluk dönemine göre daha yavaşlar. Ancak, bu dönemde de büyüme devam eder ve çocuklar boy ve kilo kazanır.

Psikoseksüel gelişim ve psikanaliz teorisi savunucusu Sigmund Freud, psikososyal gelişim kuramını ortaya atan Erik Erikson ve bilişsel gelişim teorisiyle tanınan Jean Piagenin orta çocukluk dönemine karşılık gelen gelişim dönemleriyle ilgili görüşlerini dönemin genel özelliklerini anlamak adına ifade etmekte fayda var.

Sigmund Freud psikanalist kuramın kurucusu olan ya da kişilik kapısı gelişimi ve insan davranışlarının altında yatan sebepler konusunda ilk kapsamlı açıklamaları yapan bir bilim adamıdır. Sigmund Freud, kişilik gelişiminin erken çocukluk dönemlerindeki yaşantılardan hareketle biçimlendiğini belirtmektedir. Gelişim dönemlerini; oral, anal, fallik ve latent (gizil) ve genital dönem olarak sınıflandırır. Araştırmaya konu olan hedef kitlenin Freud'un gelişim evrelerine karşılık gelen dönemi ise latent gizil dönemdir (6-12 yaş).

Altı yaşından başlayarak ergenliğin başlangıcına kadar süren bu dönemi herhangi bir beden bölgesi ve organına yönelik libido odaklı durumların görülmemesinden dolayı bu dönemi psikoseksüel dönemler içerisinde değerlendirmek, kabul etmek doğru ve mümkün değildir (Yazgan-İnanç & Yerlikaya, 2022, s. 34).

Gizil dönemde anne babanın yasaklı tavırları gelişmekte olan süper ego nedeniyle cinsel arzular bastırılırken fallik döneme ait tipik davranışlar bir daha hatırlanmayacak şekilde unutulmaktadır. Pregenital dönemlerin belirgin özelliği olan dürtüler bastırılmakta artık çocuk; bütün enerjisini arkadaşlık oyun ve öğrenmeye, okulla ilgili faaliyetlere yöneltmektedir. Çocuklar bu dönemde karşı cinse karşı ilgiden çok, hem cinsi olan kendi akranlarıyla sosyal ilişkilerini artırma eğilimindedir. Erkekler erkek, kızlar kız arkadaşlarıyla oyun ve arkadaşlık kurar. Fallik döneminin sonunda kazanılan aynı cinsten ebeveyn ile özdeşleşme davranışlarının sonucu edinilen kimlik oluşumuna dair sosyal roller iyice pekişecektir. Bu dönem önceki dönemlerin dinlendiği kazanımların pekiştirildiği genital dönemin hazırlığı niteliğinde kabul edilebilir. Odak noktada herhangi bir beden bölgesi ve

organı bulunmadığından dolayı fallik döneminin saplantıları olan takılma (*fiksasyon*) durumları görülmemektedir (Hjelle & Ziegler, 1992; Ewen, 2003).

Freud'un psikanalitik yaklaşımından etkilenen Ericsson, onun kişilik gelişiminde doğuştan getirilen kapasitesine yaptığı vurgu ile birlikte, kişiliğin biçimlenmesinde özellikle sosyal ve tarihsel etkenlerin önemli ölçüde etkisinin olduğunu belirtmektedir.

Birey dünya geldiği zaman ego potansiyeli ile gelirken; onun baskın olarak ortaya çıkması, ancak kültürel bir çevrede gerçekleşir. Farklı toplumlarda, farklı çocuk yetiştirme tarzları ile ait olunan kültür, değer ve ihtiyaçlara göre bireylerin kişiliklerinin biçimlendirilmesi söz konusu olur.

Yaşam boyunca kişilik gelişiminin devam ettiğine dikkat çeken Ericsson, ortaya attığı psikososyal gelişim kuramı ile gelişim dönemlerinin sekiz dönemden oluştuğunu belirtir. Bu sekiz dönemden biri de araştırmaya konu olan hedef kitle ve orta yaş dönemine karşılık gelen dönem; (6-12 yaş) “başarıya karşı aşağılık duygusu” dönemidir. Bu dönemde okula başlayan çocukta anne babanın etkisinin azaldığı, öğretmen ve arkadaşlarının etkisinin arttığı görülmektedir. Çocuğun ilgisi bu yaşlarda akademik ve sosyal konulara kaymaktadır. Çocuğun dünyasında artık yaşlıtlarının ve öğretmenlerinin ve de yetişkin rol modellerinin katılmasıyla birlikte zengin bir sosyal çevre oluşmuştur. Gerçek dünyaya girmeye hemen hemen hazır olan çocuk, okul hayatından geçmek zorundadır (Ericsson, 1993). Okul hayatının da ona katacağı çok şey olacaktır.

Bu öğrenme yaşantısı her ne şekilde biçimlenirse biçimlensin, çocuk oyun döneminden yavaş yavaş sıyrılıp geleceğin anne babaları olma rolünü üstlenmesi için bir şeyler yapma gayreti içerisinde olması gerekmektedir. Çocuğun içinde bulunduğu toplumun geçerli alanına uyum sağlaması için çalışmaya ve üretmeye dair gerekli olan becerileri kazanması gerekir (Öztürk, 2001).

Çocuk Erikson diğer gelişim dönemlerinde olduğu gibi bu dönemde de psikososyal karmaşa ile karşı karşıyadır. Çocukta bu dönemde iş birliği kuralları iş becerileri ile ilgili öğrenim faaliyetlerinde bulunan çocuk okulun, çevrenin de etkisiyle çalışkanlık ve başarı duygusu kazanma yolundadır. Bu davranışlar geliştikçe benimsiniz ve içselleştirilir. Ancak çocuk başarılı duygusunu kazanmazsa kendini yetersiz edecek ve aşağılık duygusu gelişecektir. Bundan dolayı çocuk, ailesinden, akranlarından ve öğretmenlerinden takdir görmeyi beklediği için bu süreçte anne babalarını büyüklerini ve öğretmenlerin destekleyici olmaları dönemin ödevi olan başarılı ve çalışkanlık olgusunun gelişimi açısından oldukça önemlidir. Bu dönemde; çocukların potansiyelinden fazlasını istemek, akran kıyaslaması ile başarılı olmalarını odaklanmak, çocuğun başardıklarını görmezlikten gelerek başarısızlıkları

üzerine yoğunlaşmak, çocukta yetersizlik duygusunun ve inancının yerleşmesine neden olacaktır. Tam da burada yetişkinlere düşen sorumluluklar vardır. Çocuklara yetenekleri doğrultusunda sorumluluklar verilmeli, yaptıkları işler ve iş birliği faaliyetleri onaylanılmalı ve kendilerinin yapabileceklerine, başarabileceklerine yönelik güvenlerini arttırıcı cesaretlendirme davranışları sergilenmelidir (Yazgan-İnanç & Yerlikaya, 2022). Bu süreçte öğretmenlerin destekleyici olmaları başarı duygusunun gelişimi açısından son derece önemlidir. Başarısız alanlarda çocuğa öğretmen tarafından destek verilir, başarılı olması sağlanırsa çocuk da başarıma duygusu artacaktır. Ancak çocuk başarıma duygusunu kazanamaz ise bir başka ifade ile başarıma duygusu kazandırılmaz ise kendisini yetersiz hissedecek ve çocukta aşağılık duygusu gelişecektir.

Yetersizlik duygusu istendik bir gelişim özelliği değildir, ancak Adler'in de (1969) belirttiği gibi dozajında var olduğunda kişinin kendini geliştirmesinde itici, harekete geçirici bir nitelik ve boyut kazanabilir.

Bütün bu söylenenlerden hareketle çalışkanlık ve yetersizlik karmaşası başarıyla çözüldüğünde dönemde temel güç olan ve başarı için lazım olan yeterliliğin gelişmesi sağlanırken; çözümlemenin problemlili geçilmesi halinde de, temel patolojik davranış olan tembellik duygusunun ortaya çıkması kaçınılmaz olacaktır. Böyle bir durumda çocuk, döneminde çalışmaya ve üretmeye yönelik kazanması gereken tutum ve davranışlarından uzaklaşarak tekrar önceki dönemin oyun ve fantezi alışkanlıklarına geri dönecektir (Feist, J. & Feist, G. J., 2006).

Jean Piaget'nin bilişsel gelişim kuramı, çocukların zihinsel süreçlerinin belirli aşamalarla nasıl geliştiğini kapsamlı bir şekilde açıklar. Piaget, bu gelişimi dört temel dönem ile sınıflandırmaktadır: duyuşal-motor dönemi (0-2 yaş), işlem öncesi dönem (2-7 yaş), somut işlemler dönemi (7-11 yaş) ve soyut işlemler dönemi (11 yaş ve üstü). Her dönem, çocuğun düşünce yapısında ve çevresini algılayış biçiminde belirgin değişiklikler barındırmaktadır. Özellikle soyut işlemler dönemi, bireyin daha karmaşık düşünme becerileri kazandığı ve soyut kavramlar üzerinde düşünmeye başladığı, aynı zamanda hipotez kurabilme ve mantıksal çıkarımlar yapabilme yeteneklerinin geliştiği kritik bir aşamadır.

Soyut işlemler dönemi, Piaget'ye göre, bireyin ergenlik dönemine denk gelmekte olup mantıksal düşünce süreçlerinin soyut düzeyde ele alınmasına imkân tanımaktadır. Bu dönemde gençler, olasılıkları değerlendirme, hipotez oluşturma ve varsayımsal düşünce kurarak karmaşık mantıksal çıkarımlarda bulunma gibi beceriler kazanmaktadır. Piaget'nin ifadeleri doğrultusunda, birey soyut işlemler dönemine ulaşarak bilişsel gelişimin en üst

düzeyine erişmekte, daha önceki gelişim aşamalarında kazandığı bilgi ve deneyimleri karmaşık düşünme becerileriyle birleştirebilmektedir (Ahioğlu Lindberg, 2011).

Bu dönem, ergenlerin düşünce yapısının önceki aşamalardan köklü bir şekilde ayrıştığı bir aşamadır. Y. Yıldırım (2016), soyut işlemler döneminde bireyin yalnızca somut olaylarla sınırlı kalmadığını, aynı zamanda olasılıkları ve soyut kavramları da zihinsel olarak değerlendirme yetisine sahip olduğunu vurgulamaktadır. Örneğin, ergenlik dönemindeki bireyler adalet, etik ve özgürlük gibi soyut kavramları analiz edebilmekte ve bu kavramlara dair mantıksal çıkarımlarda bulunabilmektedir. Bu aşama, bireyin kendi düşünce süreçlerini sorgulama ve bu süreçleri bilinçli bir şekilde analiz etme yetisini de beraberinde getirmektedir.

Soyut işlemler döneminin bireylerin akademik başarıları ve sosyal becerileri üzerinde de belirgin etkileri bulunmaktadır. Bu dönemde öğrenciler, eğitim ortamında karmaşık matematiksel problemleri çözme ve felsefi sorulara cevap verebilme gibi üst düzey düşünme becerileri geliştirmektedir. Ahioğlu-Lindberg'in (2011) belirttiği gibi, soyut işlemler dönemi bireyin kuramsal bilgileri ve olgusal verileri birleştirerek daha esnek ve derin düşünme kapasitesine ulaşmasını sağlamaktadır.

Piaget'nin kuramında soyut işlemler dönemi, bireyin hem zihinsel esneklik kazanmasına hem de karmaşık yaşam problemlerini çözme becerisine katkı sağlamaktadır. Bu aşama, bireylerin daha geniş bir bakış açısı geliştirmesine ve eleştirel düşünme becerilerini güçlendirmesine imkân tanımaktadır.

“Bilişsel Gelişim”, “Duyuşsal Gelişim”, “Devinişsel (Psikomotor) Gelişim” alanları ile konuşma beceri alanı ve süreçleri arasında doğrudan ve güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu alanlar, bireyin gelişimsel bütünlüğünü sağlayarak birbirini destekler ve tamamlar niteliktedir. Göçer (2014), konuşma becerisinin değerlendirilmesi ve gelişim durumunun tespitinde bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanlardaki kazanımların dikkate alınmasının gerekli olduğunu ifade etmektedir.

Bilişsel beceriler, düşünme, anlama, hafıza ve problem çözme gibi süreçleri içerir. Orta çocukluk döneminde çocuklar, mantıksal düşünme yeteneklerini geliştirirler. Karmaşık problemleri çözme, neden-sonuç ilişkilerini anlama ve daha soyut kavramları anlama becerileri artar. Okuma ve yazma becerileri bu dönemde hızla gelişir. Çocuklar okuma yazma öğrenmeye başlarlar ve bu becerileri daha da ilerletirler.

Orta çocukluk dönemi çocukları, bu becerileri kullanarak kelime dağarcıklarını genişletir, dilin yapısını anlar ve karmaşık cümleleri kurma yeteneğini geliştirirler. Örneğin,

matematik problemlerini çözmek, mantıklı düşünmeyi ve karmaşık bir şekilde ifade etmeyi gerektirir, bu da bilişsel becerilerin konuşma becerilerine katkı sağlayacağı anlamına gelir. Kuhn'a (2006) göre, dil ediniminin ilk aşamalarında karşılıklı paylaşım ön plana çıkıyor. Bir çocuk, dilin iletişimsel ortamında büyüyerek, doğumdan itibaren kendilerine yakın bireylerle doğrudan ilişkilerde iletişimsel paylaşım kurallarını öğrenir. Paylaşımın bu ilk aşamalarında çocuk, yalnızca çevrede bulunan nesnelerle ilgili ne tür bir iletişimin söz konusu olduğunu kavrar. Bununla birlikte, ilk sözlerini anlayabilir ve üretebilirler, ancak henüz temsili bir niteliğe sahip değildirler.

Dil ediniminin önemli bir aşamasını bilişsel süreçler oluşturur. Bu süreçler çocuğu kelimelerin temsili boyutunu anlamaya ve dilin anlamsal yönünü geliştirmeye yönlendirir. Bilişsel süreçte çocuk, maddi olmayan ve görülemeyen olayları ve nesneleri düşünmeyi ve inşa etmeyi öğrenir. Sonuç olarak, çocuk yavaş yavaş somut ortamdan sembolik düzleme geçer (Kuhn, 2006).

Sosyal ve duygusal gelişim bakımından arkadaşlık ilişkileri bu dönemde daha karmaşık hale gelir. Çocuklar arkadaş seçme, iş birliği yapma ve çatışma çözme becerilerini geliştirirler. İlköğretim çağındaki öğrenciler, bu dönemde duygusal farkındalıklarını geliştirirler ve bu duyguları kelimelerle ifade etmeyi öğrenirler ayrıca çocuklar kendi kimliklerini bulmaya başlarlar. Kendi beğenileri, ilgi alanları ve değerleri hakkında daha fazla fikir sahibi olurlar, Empati yetenekleri artar. Çocuklar başkalarının duygularını ve ihtiyaçlarını daha iyi anlama becerisi kazanırlar. Çocuklar, bu dönemde kim oldukları ve nasıl bir yere ait oldukları hakkında daha fazla düşünmeye başlarlar ve çocukların kendilik algıları gelişir.

Karakuş'a (2000) göre bu yaş aralığında öğrenme alanı genişler ve bilgi ile beceri düzeyi artar. Bu dönemdeki çocuklar, uzakta yaşayan yakın akrabalarıyla mektuplaşmaya başlar; onlara mektuplar veya bayram kartları yazar ve gönderirler. Bilmedikleri veya daha önce yazmadıkları kelimeleri öğrenirler ve zarfların üzerine adresleri yazma becerisini geliştirirler. Boş zamanlarını gazete ve dergilerdeki hikâyeleri okuyarak ve küçük hikâye kitaplarını inceleyerek geçirirler, ardından bu hikâyeleri anlatmaya çalışırlar. Somut kelimeler arasındaki farkları anlamaya başladıkları gibi soyut kelimeler arasındaki farkları da kavrayabilirler; sevgi, merhamet, intikam ve öç gibi kelimelerin anlamlarını açıklayabilirler. Bu dönem, konuşma becerisinin geliştirilmesi için öğrencilerin istekli olduğu bir dönemdir. Bu açıdan onların görüşleri önemsenmelidir. Öğrenciler, bu dönemde mantığa odaklanarak olaylara çok yönlü bir bakış açısı kazandıklarından, her konuda öğrencilerle rahatlıkla iletişim kurulabilir.

Orta çocukluk döneminde, çocuklar daha fazla sorumluluk alabilirler. Ödevlerini yapma, ev işlerine yardım etme gibi görevlerde sorumluluk kazanırlar.

Orta çocukluk dönemi, çocukların bağımsızlık, özsaygı ve sosyal beceriler gibi önemli yetenekler kazandığı kritik bir evredir. Bu dönemi olumlu bir şekilde desteklemek, çocukların sağlıklı bir şekilde büyümelerine ve gelişmelerine yardımcı olabilir.

Bir başka önemli beceri de motor becerilerdir. Bu dönemde hedef kitle öğrencilerinin ince ve kaba motor becerileri gelişir. Çocuklar bisiklet sürme, top atma, resim yapma gibi aktivitelerde daha yetenekli hale gelirler.

Dil kaslarının doğru bir şekilde çalışması, doğru ve anlaşılır konuşmanın da anahtarıdır. Bu yaş grubu öğrencileri, bu dönemde doğru ses çıkarımını, dilin doğru kullanımını ve kelime telaffuzunu geliştirirler. Özellikle dil ve konuşma terapistlerinin rehberliğinde yapılan çalışmalar, motor becerilerin konuşma becerilerini geliştirmesine yardımcı olabilir.

Özetle orta çocukluk dönemi, öğrencilerinin bilişsel, duyuşsal ve motor becerileri, konuşma becerileri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu üç beceri türü, dil gelişiminin temelini oluşturur. Bilişsel beceriler, düşünce süreçlerini düzenleyerek konuşmayı şekillendirir. Duyuşsal beceriler, konuşma sırasında duygusal ifadenin zenginleşmesine katkıda bulunur ve iletişimin derinliğini artırır. Motor beceriler, kelimelerin doğru bir şekilde telaffuz edilmesini sağlayarak anlaşılabilirliği artırır. Bu yaş grubu öğrencilerin konuşma becerisini geliştirmesine en açık olduğu bir gelişim döneminde olması bakımından bu dönem onların konuşma becerilerini geliştirebilmeleri için bir fırsattır. Dolayısıyla sosyalleşme sürecinin hızlanmasıyla birlikte çocuğun kendini anlatma çabası da yoğunluk ve hız kazandığı için, ana dili bir iletişim aracı olarak kullanmaya daha fazla ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaç, sözlü anlatım da diyebileceğimiz konuşmanın bu süreçte üstlendiği görevi açıkça belirgin hale getirmektedir. Bu nedenle başta ebeveynlerin ve öğretmenlerin Türkçe eğitiminde, özellikle konuşma becerilerinin geliştirilmesine özel gayret göstermeleri gerekir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yöntemsel çerçevesini oluşturan model, inceleme nesnesi-çalışma grubu, veri toplama araçları, süreç, veri analizi, geçerlik ve güvenirlik ile araştırmacının rolüne ilişkin bilgiler detaylı bir şekilde sunulmuştur.

2.1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemleri kapsamında yürütülmüş olup, veri toplama ve analiz sürecinde durum deseni yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırmanın amacı, Afgan kökenli öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarında kullandıkları söz varlığı unsurları ile Türkçe ders kitaplarında yer alan söz varlığı unsurlarını karşılaştırarak mevcut ders kitaplarının öğrencilerin ihtiyaçlarını ne ölçüde karşıladığını analiz etmektir. Bu bağlamda, durum deseninin alt türlerinden biri olan betimsel durum deseni kullanılmıştır.

Durum deseni, belirli bir bağlamda bir olgu veya durumu derinlemesine incelemek için kullanılan bir yöntemdir (Merriam, 1998). Araştırmada, Afgan kökenli öğrencilerin konuşmalarında ortaya çıkan söz varlığı unsurları bir “durum” olarak ele alınmış, bu durum Türkçe ders kitapları ile karşılaştırılmıştır. Betimsel durum deseni ise mevcut durumu sistematik bir şekilde betimlemek ve elde edilen bulguları anlamlı bir bağlamda analiz etmek amacıyla tercih edilmiştir (Yin, 2013). Betimleme amaçlı durum çalışması (*Description*): Betimleme türünde gerçekleştirilen bir durum çalışmasında, güncel bir olgunun açık olarak kavramsallaştırılması ve betimlenmesi temel amaçtır. Bu tür durum çalışmaları, genelde çalışılan olgunun ana hatlarıyla betimlenmesini gerektirir. Bir başka ifadeyle, betimlenen olgunun, gerçek bağlamına ilişkin olarak okuyucuya bir anlam ve görüş oluşturma olanağı verilir.

2.2. ÇALIŞMA GRUBU

Bu bölümde, görüşme yapılan öğrencilerin demografik özellikleri, Türkiye’de geçirdikleri süre ve eğitim geçmişlerine ilişkin bulgular sunulmuş; bu veriler, genel hatlarıyla değerlendirilmiştir.

Araştırma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme tekniği kullanılarak belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme, belirli bir bağlamda incelenecek bireylerin, grupların veya materyallerin, önceden tanımlanmış kriterlere uygun olarak seçilmesi esasına dayanır. Bu teknik, araştırmacının bir durumu ayrıntılı bir şekilde inceleme isteği

doğrultusunda, incelenen konu hakkında yeterli bilgi ve deneyime sahip bireylerden oluşan bir çalışma grubu seçilmesi amacıyla uygulanmaktadır (Patton, 2014).

Bu araştırmada, örnekleme dâhil edilen öğrenciler, Afgan kökenli olmaları, Erzurum ilindeki Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda kayıtlı bulunmaları ve ortaokul seviyesinde eğitim görmeleri ölçütlerine göre belirlenmiştir. Ayrıca, Türkçe ders kitapları örnekleme alınırken Millî Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanmış ve 5-8. sınıflarda kullanılmakta olan kitaplar temel ölçüt olarak benimsenmiştir. Bu yöntem, araştırmanın odaklandığı bağlamı net bir şekilde sınırlandırmış ve betimsel analizlerin daha sistematik bir şekilde gerçekleştirilmesine imkân sağlamıştır. Patton (2014), ölçüt örneklemenin, araştırmacıya belirli bir bağlamdaki durumları anlamada ve analiz etmede güçlü bir çerçeve sunduğunu vurgulamaktadır.

Bu araştırmanın evrenini, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak Erzurum il merkezinde öğrenim gören Afgan kökenli ortaokul öğrencileri ile bu öğrencilerin Türkçe dil gelişimlerini desteklemek için kullanılan Millî Eğitim Bakanlığı tarafından onaylı 5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarından oluşmaktadır.

Araştırmanın birinci örneklem grubu, Erzurum'da öğrenim gören 115 Afgan kökenli ortaokul öğrencisinden oluşmaktadır. Öğrencilerin sınıf seviyeleri, cinsiyetleri ve Türkiye'de kalma süreleri dikkate alınarak örnekleme dâhil edilmiştir.

Tablo 1: Farklı Sınıf Düzeylerindeki Öğrencilerin Türkiye'de Kalma Yıllarına Göre Dağılımı

Şube	Kız	Erkek	1-3 yıl	4-7 yıl	8-12 yıl	Toplam
5.Sınıf	9	16	1	18	6	25
6.Sınıf	12	19	2	13	16	31
7.Sınıf	13	14	4	9	14	27
8.Sınıf	10	22	1	18	14	32
Toplam	44	71	8	58	49	115

Tablo 1, ortaokul öğrencilerinin cinsiyet, sınıf ve Türkiye'de kalma süresine göre dağılımlarını göstermektedir. Veriler üzerinden bir değerlendirme yapıldığında, verilerin cinsiyet ve kalma sürelerine göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır.

Cinsiyet dağılımında, erkek öğrencilerin sayısının kız öğrencilerden fazla olduğu dikkat çekmektedir. Toplamda 115 öğrencinin 44'ü kız, 71'i ise erkektir. Sınıf seviyelerine göre, her sınıfta erkek öğrencilerin sayısal olarak daha fazla olduğu görülmektedir.

Türkiye'de kalma süresine göre dağılıma bakıldığında, öğrencilerin büyük bir kısmının 4-7 yıl arası Türkiye'de kaldığı anlaşılmaktadır. Bu süre zarfında kalan öğrenciler,

58 kişilik bir grubu oluştururken, 8-12 yıl kalanlar 49 kişidir. 1-3 yıl arasında kalan öğrenci sayısı ise oldukça azdır ve yalnızca 8 kişi bu grupta yer almaktadır.

Tablo 2: Görüşme Yapılan Okullar ve Öğrencilerin Demografik Durumu

Okul İsmi	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Kız (f)	Erkek (f)	Toplam
Okul 1.	9	10	8	9	16	20	36
Okul 2.	3	4	4	6	7	10	17
Okul 3.	4	3	2	4	4	9	13
Okul 4.	2	4	3	3	7	5	12
Okul 5.	2	4	2	2	3	7	10
Okul 6.	2	3	2	3	7	3	10
Okul 7.	3	-	1	2	2	4	6
Okul 8.	-	1	4	1	3	3	6
Okul 9.	-	-	2	1	2	1	3
Okul 10.	-	1	-	2	1	2	3

Tablo 2 de Afgan öğrencilerin eğitim gördüğü okullar ve bu öğrencilerin sınıf seviyeleri ve cinsiyetleri ile ilgili bir dağılım yapılmıştır. Toplamda 10 okulda, 5. sınıftan 8. sınıfa kadar eğitim alan kız ve erkek öğrenci sayıları (f=) frekans değerleri ile belirtilmiştir. Verilere bakıldığında toplam öğrenci sayılarında okuldan okula belirgin farklılıklar görülmektedir. En fazla öğrenci, 36 öğrenciyle Okul 1’de yer almakta, bunu 17 öğrenciyle Okul 2 takip etmektedir. Diğer okullarda öğrenci sayıları daha düşük olup, en az öğrenci ise 3 kişiyle Okul 9 ve Okul 10’da bulunmaktadır. Sınıflar arasında dikkat çeken bir fark bulunmamakla birlikte erkek öğrenciler çoğu okulda kız öğrencilere kıyasla sayıca fazladır. Ancak bazı okullarda kız öğrenci sayısının daha fazla olduğu da gözlemlenmektedir (Okul 4, Okul 6).

Tablo 3: İnceleme Nesnesi 5-8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları Yayın Bilgileri

Kitap İsmi	Kullanım Süresi	Yazar	Yayınevi
5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	2023-2024 Öğretim Yılından İtibaren 5 Yıl	Beşir SEVİM	Koza Yayınları
6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	2019-2020 Öğretim Yılından İtibaren 5 Yıl	Deniz YAVUZ ve Gökmen KAHRAMAN	Anka Yayınları
7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	2019-2020 Öğretim Yılından İtibaren 5 Yıl	Nihat ERDAL	Dörtel Yayıncılık

8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	2023-2024 Öğretim Yılından İtibaren 5 Yıl	Selahattin Saygı	Ferman Yayıncılık

İnceleme nesnesini, ortaokul kademesinden her sınıf düzeyinden birer adet olmak üzere toplamda 4 Türkçe ders kitabı oluşturmaktadır. Kitapların tamamı özel yayınevlerine aittir ve Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı kararına istinaden bu yayınevlerinden Koza ve Ferman Yayınlarına ait kitapların 2023-2024 öğretim yılından itibaren 5 yıl süreyle okutulmasına, Anka ve Dört El Yayıncılık'a ait kitapların ise 2019-2020 öğretim yılından itibaren 5 yıl süreyle okutulmasına karar verilmiştir.

2.3. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ/ARAÇLARI

Bu çalışmada veriler, iki ana kaynaktan toplanmıştır: Türkçe ders kitapları ve Afgan kökenli ortaokul öğrencilerinin hazırlıksız konuşmaları. Veri toplama süreci, araştırmanın amacına uygun olarak planlanmış ve nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi ve yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Veri toplama araçları arasında kişisel bilgi formu ve hazırlıksız konuşma konularının yer aldığı fotokopiler de yer almaktadır.

Veri toplama sürecinin ilk aşamasında, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından beş yıl süreyle onaylanmış 5. sınıftan 8. sınıfa kadar okutulan Türkçe ders kitapları incelenmiştir. Bu inceleme, yazılı materyallerin sistematik bir şekilde analiz edilmesini sağlayan doküman incelemesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Doküman incelemesi, araştırmanın kapsamını genişletmek ve verilerin bilimsel temellere dayalı olarak toplanmasını sağlamak amacıyla etkili bir yöntemdir (Çepni, 2007; Yıldırım & Şimşek, 2005). Bu süreçte kitaplar, kelime sıklığı, tematik çeşitlilik ve kelime türleri gibi kriterler temel alınarak incelenmiştir. Kitaplarda yer alan söz varlığı unsurlarını ayrıntılı olarak değerlendirmek amacıyla, Cibakaya 2.4.1. ve Simple Concordance 5.0.1. kelime sıklığı analiz programlarından yararlanılmıştır.

Veri toplama sürecinin ikinci aşamasında, Erzurum ilinde öğrenim gören Afgan kökenli ortaokul öğrencilerinden hazırlıksız konuşma örnekleri toplanmıştır. Bu süreçte yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmıştır. Yapılandırılmış görüşme yöntemi, katılımcılar arasında tutarlı ve karşılaştırılabilir veriler elde etmek amacıyla standart bir çerçeve sunar. Görüşmeler sırasında, öğrencilere bir dizi konuşma konusu sunulmuş ve bu konulardan birini seçerek spontane bir şekilde konuşmaları istenmiştir. Konuşmalar, ses kaydı cihazlarıyla kaydedilmiş ve bu kayıtlar, çalışmanın etik kuralları gereği kodlanarak (ör. K1: Kız 1, E1: Erkek 1) saklanmıştır. Araştırma tamamlandıktan sonra tüm ses kayıtları silinmiş, bu durum katılımcılara açık bir şekilde ifade edilmiştir. Ayrıca, görüşme sürecinde katılımcılara kişisel

bilgi formları dağıtılmıştır. Bu formlar, öğrencilerin demografik bilgilerini toplamak ve konuşmaların bağlamını değerlendirmek için kullanılmıştır. Formlar, öğrencilerin yaş, cinsiyet, Türkçe öğrenme süresi ve dilsel geçmişleri gibi bilgileri içererek, veri analizi sırasında bağlamsal bir zenginlik sağlamıştır. Hazırlıksız konuşma konularının yer aldığı fotokopiler, görüşmeler sırasında veri toplama araçlarından biri olarak kullanılmıştır. Öğrencilere verilen bu fotokopilerde, farklı konuşma konuları yer almış ve öğrencilerden bu konulardan birini seçerek hazırlıksız bir konuşma yapmaları istenmiştir. Konuların çeşitliliği, öğrencilerin kendilerini rahat ifade edebileceği seçenekler sunmayı amaçlamış; bu durum, daha doğal ve zengin veriler elde edilmesine katkı sağlamıştır.

2.4. SÜREÇ/UYGULAMA

Bu araştırmada veri toplama süreci, Türkçe ders kitapları ve Afgan kökenli ortaokul öğrencilerinin hazırlıksız konuşmaları olmak üzere iki temel kaynak üzerinden gerçekleştirilmiştir. Türkçe ders kitapları, doküman incelemesi yöntemiyle sistematik bir şekilde analiz edilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından beş yıl süreyle kullanımına onay verilmiş 5. sınıftan 8. sınıfa kadar okutulan Türkçe ders kitapları, söz varlığı unsurları açısından değerlendirilmiştir. Bu süreçte kitaplarda yer alan kelime hazinesi, tematik çeşitlilik ve kelime türleri belirlenmiştir. Kitapların içerik özellikleri, kelime sıklığı ve kullanım bağlamı açısından incelenerek veriler tematik kategorilere ayrılmıştır. Ders kitaplarının yabancı öğrencilerin dil gelişimini destekleme potansiyeli, öğrencilerin konuşmalarında ortaya çıkan kelime hazinesi ile karşılaştırılmak üzere analiz edilmiştir.

Afgan kökenli öğrencilerden hazırlıksız konuşma örneklerinin toplanması süreci ise Erzurum İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden alınan izinlerle planlı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden Afgan kökenli öğrencilerin sayısı ve bu öğrencilerin öğrenim gördüğü okulların listesi temin edilerek, ilgili okullar ziyaret edilmiştir. Araştırmanın amacı ve yöntemi okul yönetimlerine detaylı bir şekilde açıklanmış, öğrencilerin derslerini aksatmayacak şekilde görüşme planları oluşturulmuştur. Yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılarak, öğrencilere belirli konuşma konuları sunulmuş ve bu konulardan birini seçerek düşünmeden konuşmaları istenmiştir. Öğrencilerin konuşmaları telefonla kaydedilmiş ve kayıtlar transkript edilerek analiz edilmiştir. Katılımcıların kimlik bilgilerinin gizliliğini korumak amacıyla konuşmalar kodlanarak (ör. K1: Kız 1, E1: Erkek 1) kaydedilmiş ve araştırma tamamlandıktan sonra tüm ses kayıtları silinmiştir.

Veri toplama süreci, çeşitli zorluklarla karşılaşılan çok yönlü bir süreç olarak dikkat çekmiştir. Özellikle, katılımcılara ulaşma, öğrencilerin motivasyonunu sağlama ve güvenilir

veriler elde etme süreci dikkatli bir planlama gerektirmiştir. Creswell (2014), veri toplama sürecinin, araştırmacıların etik, pratik ve yöntemsel hassasiyetleri bir arada gözetmek zorunda olduğu karmaşık bir süreç olduğunu belirtmektedir. Bu süreçte, katılımcıların gizlilik kaygıları ve sürece aktif katılım göstermekteki tereddütleri, araştırmanın uygulamasını etkileyebilecek önemli faktörler arasında yer almıştır. Bryman (2012) ise yapılandırılmış görüşmelerin sistematik veri toplamada etkili bir yöntem olduğunu, ancak bu yaklaşımın spontane veri toplamada esneklik eksikliği nedeniyle sınırlı olabileceğini vurgulamaktadır.

Öğrencilerin sürece katılımını kolaylaştırmak ve kaygılarını azaltmak amacıyla çeşitli önlemler alınmıştır. Araştırma içeriği ve önemi, samimi bir dille öğrencilere anlatılmış; ses kayıtlarının yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacağı ve konuşmaların kimliksizleştirilerek kaydedileceği belirtilmiştir. Görüşme öncesinde, öğrencilere kişisel bilgi formları dağıtılmış ve bu formları doldurmaları istenmiştir. Soruların açıklaması öğrencilere detaylı bir şekilde yapılmış, anlaşılamayan noktalar hakkında rehberlik sağlanmıştır. Görüşmeler, öğrencilerin kendilerini rahat hissedebilecekleri sessiz ve özel ortamlarda gerçekleştirilmiştir. Konuşmalar sırasında süre sınırlaması uygulanmamış, öğrencilerin kendilerini ifade etmeleri için özgür bir ortam sağlanmıştır. Görüşme sürecinde belirlenen plana rağmen, bazı öğrencilerle tekrar görüşülmesi gerekmiş ve veri toplama işlemi yaklaşık iki ayda tamamlanmıştır.

Veri toplama sürecinin çok yönlü bir planlama gerektirdiği bu çalışma, süreçte karşılaşılan zorluklara rağmen, metodolojik olarak sağlam bir temel üzerine inşa edilmiştir. Yabancı araştırmacıların da vurguladığı gibi (Creswell, 2014; Bryman, 2012), veri toplama sürecindeki zorluklar, araştırmanın niteliğini doğrudan etkileyebilecek unsurlardır ve bu nedenle süreç boyunca etik ve pratik hassasiyetlerin ön planda tutulması, çalışmanın güvenilirliğini artırmıştır.

Görüşme sürecinde belirlenen plana rağmen, bazı öğrencilerle çeşitli nedenlerle ilk aşamada görüşme yapılamamıştır. Bu durum, araştırmanın örneklem büyüklüğünü düşürmemek ve veri çeşitliliğini korumak adına titizlikle ele alınmıştır. Görüşülemeyen öğrencilerle daha sonraki uygun zamanlarda yeniden iletişime geçilmiş ve belirlenen plana uygun olarak görüşmeler tamamlanmıştır. Bu süreçte, öğrencilerin ders programlarına ve kişisel durumlarına saygı gösterilmiş, okul yönetimi ve rehberlik birimleriyle iş birliği içinde alternatif görüşme planları hazırlanmıştır. Bu yaklaşım, örneklem büyüklüğünü ve veri çeşitliliğini korumanın yanı sıra, katılımcıların sürece gönüllü ve rahat bir şekilde dâhil olmalarını sağlamıştır.

2.5. VERİ ANALİZİ

Araştırmada elde edilen veriler, betimsel analiz ve doküman analiz yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu yöntem, mevcut durumun belirli temalar çerçevesinde düzenlenerek açık ve sistematik bir şekilde ortaya konulmasını sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Araştırmanın temel odak noktaları olan Türkçe ders kitaplarının içeriği ve öğrencilerin konuşmalarındaki söz varlığı unsurları, ayrı ayrı ele alınmış ve kapsamlı bir şekilde incelenmiştir.

Ders kitapları, içerik özellikleri ve kelime hazinesi unsurları açısından tematik ve niceliksel bir yaklaşımla analiz edilmiştir. Bu süreçte, kitaplarda yer alan kelimeler, kullanım sıklıklarına ve türlerine göre sınıflandırılmıştır. Elde edilen veriler, öğrencilerin konuşmalarında kullandıkları kelime türleriyle ilişkilendirilerek ders kitaplarının yabancı öğrencilerin dil gelişimine sağladığı katkılar değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, kelime sıklığı ve temalar temel alınarak kitapların öğrencilerin dil gelişimine uygunluğu analiz edilmiştir.

Öğrencilerin hazırlıksız konuşma kayıtları, betimsel analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Konuşmalardaki kelime zenginliği ve çeşitliliği, Türkçe ders kitaplarında yer alan söz varlığı unsurlarıyla karşılaştırılmıştır. Nation (2001), dil öğreniminde kelime analizlerinin, öğrencilerin dil becerilerini değerlendirmede önemli bir ölçüt olduğunu vurgulamaktadır. Bu analiz, öğrencilerin kelime hazinelerinin ders kitaplarının sunduğu içerikle ne ölçüde örtüştüğünü belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

2.5.1. Verilerin Hazırlık Süreci

Baş tarafından vurgulandığı üzere, *“Konuşma ya da yazı dilinden edinilen ve bilgisayar ortamına metin olarak aktarılan her malzeme, çok hassas bir şekilde incelenmeli ve tashih edilmelidir”* (2011, s. 50). Bu doğrultuda hem ders kitapları hem de öğrencilerin konuşma kayıtları üzerinde kapsamlı bir hazırlık süreci uygulanmıştır.

Öncelikle, ders kitaplarının PDF formatındaki içerikleri ve ses dosyalarından transkribe edilen konuşmalar bilgisayar ortamına aktarılmış ve düz metin formatına dönüştürülerek analiz için hazır hale getirilmiştir. Bu aşamada şu işlemler gerçekleştirilmiştir:

- Ayrı yazılan birleşik kelimeler, deyimler, atasözleri, ikilemeler ve özel isimler, bağımsız olarak değerlendirilmelerini engellemek için “+” işareti ile birleştirilmiştir.
- Edatlar ve bağlaçlar, farklı varyasyonlarıyla (ör. “ise”, “de”, “mi”) tek bir madde başında birleştirilmiştir.
- Sayılar ve sıra sayıları, kelime olarak kabul edilmiş ve yazıyla ifade edilmiştir (ör. “6” → “altı”).

- Kesme işaretleri, kelime dizin programlarının tanım sorunlarını önlemek amacıyla metinlerden kaldırılmıştır.
- Söz varlığı unsurları, Cibakaya 2.4.1 Dizin Programı ile listelenmiş ve Simple Concordance Program 5.0.1 ile kontrol edilmiştir.
- Çekim ekleri, kelimelerden çıkarılarak kök veya gövde haline indirgenmiş, fiilimsi ve çekim eki ayrımları bağlama göre tekrar kontrol edilmiştir.
- Eş sesli kelimeler, anlam farklılıkları belirtilerek işlenmiştir (ör. “yüz” → sayı, “yüz” → organ).
- Öğrencilerin telaffuz hatalarından kaynaklanan eksiklikler düzeltilmiş, ancak yerel ağız kullanımları olduğu gibi bırakılmıştır.
- “Eee”, “ııı”, “hmmm” gibi asalak sesler analiz dışında tutulmuştur.

2.5.2. Kelime Katsayısı Analizleri

Katsayı değerlerinin güvenilirliği için veri sayısının yüksekliği büyük önem taşımaktadır Kelime hazinesi katsayısı, bir öğrencinin kullandığı farklı kelime sayısının toplam kelime sayısına oranlanmasıyla hesaplanan bir ölçüttür. Bu katsayı, standartlaştırılabilir bir sayısal değer sunduğu için özellikle değişken analizleri içeren araştırmalarda sıklıkla tercih edilir ve araştırmacıların genellenebilir sonuçlara ulaşmasına katkı sağlar. Değer, 0 ile 1 arasında değişir ve 1’e ne kadar yakınsa bireyin kelime hazinesinin o kadar zengin olduğunu ifade eder (Karadağ, 2018).

Düşük veri hacmiyle yapılan katsayı analizleri, dil zenginliği veya çeşitliliği hakkında kesin yargılar ortaya koymak için yeterli değildir. Bu çalışmada hem ders kitaplarından hem de öğrencilerin konuşmalarından elde edilen veriler değerlendirilirken frekans değerlerinin düşük kaldığı ve toplam ve madde başı değerlerin aynı olduğu durumlarda veri yetersizliği sebebiyle kesin yargılara varmak doğru olmayacağından dolayı bu kapsamdaki sonuçlar, kelime katsayısı hesaplanmayarak "00" şeklinde ifade edilmiştir.

2.5.3. Verilerin Analiz ve Karşılaştırma Süreci

Elde edilen veriler, tematik ve niceliksel olarak incelenmiş, Excel programı kullanılarak söz varlığı unsurlarının frekans analizleri yapılmıştır. Öncelikle ders kitaplarında yer alan söz varlığı unsurları ile öğrencilerin konuşmalarında kullandıkları söz varlığı unsurları sınıf düzeyleri bakımından birbiriyle karşılaştırılmış, sonra da nitelikli söz varlıkları -Atasözleri, deyimler, ikilemeler, kalıp sözler, özel isimler, terimler ve yabancı kelimeler- ayrı ayrı sıralanmış, en sık kullanılan ortak söz varlıkları tespit edilmiş. Ders kitaplarının öğrencilerin konuşmalarındaki söz varlığı unsurlarını karşılama durumu bu analizlerle

değerlendirilmiş, elde edilen veriler tablolar hâlinde düzenlenmiş ve kitaplarda sunulan söz varlığı unsurlarıyla öğrencilerin konuşmalarında kullandıkları kelimeler arasındaki benzerlik ve farklılıklar sistematik bir şekilde ortaya konulmuştur.

2.6. GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK

Bir araştırmanın güvenilir ve geçerli olması, bilimsel yöntemlerin tutarlılıkla uygulanmasını ve elde edilen sonuçların araştırma problemiyle uyumlu bir şekilde analiz edilmesini gerektirir. Geçerlik, araştırmanın ölçmek istediği kavramı doğru ve uygun bir şekilde ölçebilme kapasitesini ifade eder. Bu durum, çalışmada kullanılan yöntemlerin, veri toplama araçlarının ve analiz süreçlerinin, araştırmanın temel hedeflerine hizmet etmesiyle doğrudan ilişkilidir (Creswell, 2014). Araştırmanın sonuçlarının, çalışmanın amacına uygun olarak gerçek durumu yansıtması, geçerlik için temel bir kriter olarak değerlendirilir. Özellikle bu çalışmada, Afgan kökenli öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarındaki söz varlığı unsurlarını ve Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı unsurlarını karşılaştırmak amacıyla kullanılan yapılandırılmış görüşme ve doküman analizi yöntemleri, araştırmanın geçerli sonuçlar üretmesine katkı sağlamıştır. Bununla birlikte, yöntemlerin sınırlılıklarının farkında olunması ve bağlamın titizlikle ele alınması, geçerliği destekleyen önemli unsurlar arasındadır.

Güvenirlik ise, bir araştırmanın elde ettiği sonuçların tekrarlanabilirliği ve tutarlılığına işaret eder. Benzer koşullarda gerçekleştirilen başka bir çalışmada aynı veri toplama yöntemleri ve analiz süreçleriyle aynı sonuçlara ulaşılması, araştırmanın güvenilir olduğunu gösterir (Yıldırım & Şimşek, 2006). Bu çalışmada hem Türkçe ders kitaplarından hem de öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarından elde edilen verilerin analizinde titiz bir süreç izlenmiş; analizlerin şeffaf bir şekilde belgelenmesiyle araştırmanın tekrarlanabilirliği sağlanmıştır.

Araştırmada kullanılan iki temel veri kaynağı (Türkçe ders kitapları ve Afgan kökenli öğrencilerin konuşma örnekleri), sonuçların çeşitlilik ve derinlik kazanmasını sağlamış ve farklı kaynaklardan elde edilen verilerin birbiriyle tutarlılığı, geçerlilik açısından önemli bir katkı sunmuştur. Ders kitaplarının doküman incelemesi yoluyla sistematik analizi, öğrencilerin konuşmalarından elde edilen tematik verilerle ilişkilendirilmiştir. Farklı veri kaynaklarının karşılaştırılması, araştırmanın temel probleminin çok yönlü bir şekilde ele alınmasına imkân tanımış ve bulguların sağlamlığını artırmıştır.

Araştırmanın güvenilirliği, verilerin analizinde uzman görüşlerinden yararlanılarak sağlanmıştır. Araştırmaya konu olan konuşma örneklerinin %25'i, araştırmacı dışında iki alan

uzmanına daha sunulmuş ve uzmanlardan analiz edilen verilere ilişkin geri bildirimler alınmıştır. Araştırmacı ve uzmanların, öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarındaki söz varlığı unsurlarını belirlerken aynı öğeleri tespit etmesi görüş birliği; farklı öğeleri tespit etmesi ise görüş ayrılığı olarak kabul edilmiştir. Bu doğrultuda, verilerin analiz güvenilirliği, Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği $[Görüş\ birliği / (Görüş\ birliği + Görüş\ ayrılığı) \times 100]$ formülü ile hesaplanmıştır. Analiz sonucunda ulaşılan %90'lık uyum düzeyi, yapılan analizlerin güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır. Bu uyum oranı, nitel araştırmalarda güvenilirlik için kabul edilen %80 eşiğinin üzerinde olduğu için çalışmanın bilimsel açıdan tutarlı olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, araştırmada kullanılan yapılandırılmış görüşme yöntemi, katılımcılar arasında tutarlı ve karşılaştırılabilir veriler elde edilmesini sağlamıştır. Görüşme sürecinde katılımcıların kendilerini rahat hissetmelerine ve sürece gönüllü olarak katılmalarına özen gösterilmiştir. Etik önlemler çerçevesinde, katılımcıların kimlik bilgileri gizli tutulmuş ve ses kayıtları yalnızca araştırma amaçları için kullanılmıştır. Araştırma tamamlandıktan sonra tüm kayıtlar silinmiş ve katılımcılara bu durum açıkça belirtilmiştir. Bu tür etik önlemler, katılımcı güvenini artırmış ve verilerin güvenilirliğine katkı sağlamıştır.

Araştırmanın geçerli ve güvenilir olmasını sağlamak için veri analiz süreci detaylı bir şekilde planlanmış ve belgelenmiştir. Kodlama sürecinde ortaya çıkan temalar, diğer veri kaynaklarıyla karşılaştırılmış ve analizlerde şeffaflık sağlanmıştır. Araştırmada kullanılan yöntemlerin açıklanması, çalışmanın başka araştırmacılar tarafından benzer koşullarda tekrar edilmesini mümkün kılmakta; bu durum, çalışmanın güvenilirliğini güçlendirmektedir. Ayrıca, araştırmanın bulguları, doküman incelemesi, öğrenci konuşma örnekleri ve ders kitaplarındaki içeriklerden elde edilen verilerle üçlü doğrulama yöntemi kullanılarak test edilmiştir.

Öğrencilerin yazma ve konuşma becerilerinin etkin bir şekilde geliştirilmesi, zengin bir kelime hazinesi edinmeleriyle doğrudan ilişkilidir. Bu becerilerin doğru bir şekilde geliştirilmesi, *neyi, ne kadar ve nasıl öğreteceğiz* sorularını gündeme getirmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin ihtiyaç duyacağı kelimelerin belirlenmesi ve bir kelime havuzunun oluşturulması, öncelikli ve stratejik bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Son yıllarda, alanyazında kelime hazinesi tespiti ve değerlendirilmesine yönelik çalışmalar artış göstermiştir. Gerek inceleme nesnesi olarak kullanılan kitaplar gerekse öğrencilerin sözlü anlatılarından elde edilen veriler, çeşitli analiz programlarıyla işlenerek hangi kelimelerin ne sıklıkla kullanıldığı analiz edilmektedir. Bu tür analizlerde, *Cibakaya* ve *Simple Concordance* gibi programlar sıkça tercih edilmektedir. Bu programlar, kelimelerin

sıklık ve kullanım durumlarını analiz edebilmekte; toplam kelime listeleri ve madde başı kelime listeleri oluşturulmasına imkân tanımaktadır.

Ancak, bu analiz programlarının kelimeleri analiz süreçlerinde bazı sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Örneğin, transkribe edilmiş metinlerin analizinde, programların bazı kelimeleri yanlış algılaması ya da hiç algılayamaması gibi durumlar gözlemlenmektedir. Örneğin; Araştırma sürecinde, ders kitabında geçen "düşman" kelimesinin *Simple Concordance* programı tarafından algılanmayarak atlandığı ve dizin listesinde yer almadığı, buna karşın diğer programda doğru bir şekilde listelendiği tespit edilmiştir. Bu tür teknik aksaklıkların araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliğini olumsuz etkilememesi için, öğrencilerin sözlü anlatımları ve ders kitabı analiz süreçlerinde birden fazla analiz aracı kullanılmıştır. Doğrulama ve teyit amaçlı olarak analiz edilen metinlere sık sık dönülmüş, sonuçlar karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, *Word* ve *Excel* gibi programların arama motorları da kelime sıklıklarının manuel kontrolü için kullanılmıştır. Elde edilen bulguların birbiriyle tutarlı olması, analiz sürecinin geçerliliğini güçlendirmiştir.

Bu çerçevede, araştırma sürecinde kullanılan yöntemler ve alınan önlemler, çalışmanın bilimsel değerini artırmış ve metodolojik tutarlılığını güçlendirmiştir. Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen analiz yöntemlerinin bu çalışmada uygulanması, sonuçların doğruluğunu ve güvenilirliğini desteklemiştir. Elde edilen bulguların, çalışmanın amacı ve problemine uyumlu bir şekilde yorumlanması, araştırmanın geçerli ve güvenilir bir temele dayandığını açıkça ortaya koymaktadır.

2.7. ARAŞTIRMACININ ROLÜ

Araştırmacının rolü, nitel araştırmalarda verilerin toplanması, analizi ve yorumlanması süreçlerinde belirleyicidir. Araştırmacı, bu çalışmada yalnızca veri toplama ve analiz süreçlerini organize etmekle kalmamış; aynı zamanda katılımcılarla etkili iletişim kurma, etik ilkelere uyum sağlama ve verilerin güvenilirliğini artırma noktasında kritik bir sorumluluk üstlenmiştir. Creswell (2014), nitel araştırmalarda araştırmacının veri toplama aracı olarak aktif bir rol oynadığını ve bu sürecin araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği üzerinde doğrudan etkili olduğunu vurgulamaktadır.

Bu çalışmada araştırmacı, Türkçe ders kitaplarından ve Afgan kökenli öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarından verileri toplarken iki temel yöntemi, doküman incelemesi ve yapılandırılmış görüşme yöntemini, kullanmıştır. Doküman incelemesinde, ders kitaplarındaki söz varlığı unsurlarını analiz etmek için uygun analiz araçları (*Cibakaya 2.4.1. ve Simple Concordance* vb.) seçilmiş ve yazılı materyaller sistematik bir şekilde değerlendirilmiştir.

Araştırmacı, kitapların kelime sıklığı, tematik çeşitlilik ve kelime türleri gibi kriterlerle analiz edilmesini sağlamış ve bu süreçte nesnel bir yaklaşım benimseyerek analizlerin tutarlılığını güvence altına almıştır. Yıldırım ve Şimşek (2005), doküman incelemesinin, yazılı materyallerin yapılandırılmış bir şekilde değerlendirilmesini sağlayarak araştırma kapsamını genişlettiğini ifade etmektedir.

Yapılandırılmış görüşme yöntemi ise, Afgan kökenli öğrencilerden hazırlıksız konuşma örnekleri toplama sürecinde kullanılmıştır. Araştırmacı, katılımcılarla birebir iletişim kurarak sürecin doğal bir ortamda gerçekleşmesine özen göstermiş ve öğrencilere rehberlik ederek kendilerini rahat bir şekilde ifade etmelerini sağlamıştır. Görüşmeler sırasında öğrencilere konuşma konuları sunulmuş ve bu konulardan birini seçerek spontane bir şekilde konuşmaları istenmiştir. Konuşmalar, ses kaydı cihazlarıyla kaydedilmiş ve bu kayıtlar, çalışmanın etik kuralları gereği kodlanarak (ör. K1: Kız 1, E1: Erkek 1) saklanmıştır. Araştırma tamamlandıktan sonra tüm kayıtlar silinmiş ve bu durum katılımcılara açıkça ifade edilmiştir. Bryman (2012), yapılandırılmış görüşme yönteminin, standart bir çerçeve sunarak katılımcılar arasında karşılaştırılabilir veriler elde edilmesini sağladığını belirtmektedir.

Etik ilkelerin uygulanmasında araştırmacının rolü, bu çalışmada öncelikli bir yere sahiptir. Araştırmacı, katılımcılara araştırmanın amacı ve süreci hakkında detaylı bilgi vermiş ve konuşma sırasında alınan ses kayıtlarının yalnızca araştırma amaçları doğrultusunda kullanılacağını açıklamıştır. Ayrıca, katılımcıların kimlik bilgileri gizli tutulmuş ve verilerin yalnızca kodlanarak analiz edilmesi sağlanmıştır. Cohen, Manion ve Morrison (2007), nitel araştırmalarda etik hassasiyetlerin, katılımcıların sürece etkin katılımını teşvik ettiğini ve verilerin doğruluğunu artırdığını vurgulamaktadır.

Veri analizi sürecinde araştırmacı, hem teknolojik araçlardan yararlanmış hem de manuel analizler yaparak verilerin detaylı bir şekilde değerlendirilmesini sağlamıştır. Kodlama sürecinde ortaya çıkan temalar uzman görüşleriyle kontrol edilmiş ve analizlerin geçerliliği artırılmıştır. Miles ve Huberman (1994), araştırmacının veri analizinde şeffaflık ve sistematiklik sağlamasının, analizlerin güvenilirliğini artırmada önemli bir unsur olduğunu ifade etmektedir. Araştırmacı ayrıca, çalışmada kullanılan yöntemlerin şeffaf bir şekilde belgelenmesini sağlayarak, çalışmanın başka araştırmacılar tarafından tekrar edilebilmesini mümkün kılmıştır. Bu durum, çalışmanın güvenilirliğini ve bilimsel değerini güçlendirmiştir.

Araştırmacı, çalışmanın her aşamasında tarafsızlık ilkesine bağlı kalmış ve çıkarımlarını nesnel temellere dayandırmıştır. Farklı veri kaynaklarının bir arada kullanılması ve uzman görüşlerinden yararlanılması, analizlerin nesnel bir temele dayanmasını sağlamıştır.

Creswell (2014), nitel araştırmalarda araştırmacının öznel yargılardan kaçınarak yalnızca veriye dayalı sonuçlar üretmesinin, araştırmanın bilimsel değerini artırdığını ifade etmektedir.

Bu çalışmada araştırmacı, verilerin toplanmasından analizine kadar aktif bir rol üstlenmiş ve bu süreçte etik, metodolojik ve bağlamsal hassasiyetlere titizlikle uymuştur. Araştırmacının etkin rolü, çalışmanın güvenilir ve geçerli bir temele dayanmasını sağlamış; elde edilen bulguların bilimsel değerini artırmıştır. Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen analiz yöntemlerinin bu çalışmada uygulanması, çalışmanın metodolojik tutarlılığını güçlendirmiştir. Araştırmacının süreçteki aktif ve çok yönlü katkısı, çalışmanın güvenilirliğini destekleyen önemli bir unsur olmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR

Bu bölümde; ilköğretim ikinci kademe seviyesinde okuyan Afgan öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarındaki ve Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı unsurlarına ve ders kitaplarının öğrencilerin kullandıkları söz varlıklarını karşılama durumlarına yönelik tespit edilen veriler, araştırmanın problem cümleleri doğrultusunda şu başlıklar altında sunulmaktadır:

- Öğrencilerin seçtikleri konulara ve konuşma sürelerine ilişkin bulgular ve yorumlar
- Öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarındaki temel söz varlığına yönelik tespit edilen bulgular ve yorumlar
- Öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarındaki nitelikli söz varlığına yönelik tespit edilen bulgular ve yorumlar
- Türkçe ders kitaplarındaki nitelikli söz varlığına yönelik tespit edilen bulgular ve yorumlar
- Türkçe ders kitaplarındaki nitelikli söz varlıkları ile öğrencilerin konuşmalarında söz varlıklarını kullanma düzeylerine yönelik tespit edilen bulgular ve yorumlar
- Ders kitaplarının öğrencilerin kullandıkları nitelikli söz varlıklarını karşılama durumlarına yönelik tespit edilen bulgular ve yorumlar

İki sayfadan uzun olan tablo verilerinin tamamı ve tüm sınıf düzeylerine ait herhangi bir söz varlığı unsurunun tek tabloda gösterildiği kısımlar, “Ekler” bölümünde yer almaktadır. Bu tablolarda bulunan en sık geçen ilk 20 kelime veya söz varlığı ise ayrı tablolar halinde bulgular bölümüne konulmuştur.

3.1. ÖĞRENCİLER VE ÖĞRENCİLERİN SEÇTİKLERİ KONULARA VE KONUŞMA SÜRELERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde öğrencilere sunulan 24 farklı konuşma konusu arasından seçim yapmaları istenmiş ve her bir öğrenci, seçtiği konu üzerine hazırlıksız bir konuşma yapmıştır. Aşağıda, öğrencilerin konu tercihlerine ilişkin frekans dağılımı, cinsiyet durumu da dikkate alınarak ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmiştir.

Tablo 4: Hazırlıksız Konuşma Konuları ve Öğrencilerin Konu Tercihleri

Konular	(f)	Erkek/Kız		(f)	Erkek/Kız
En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?	25	22/3	Erzurum'un sevdiğiniz ve sevmediğiniz yönlerinden bahsediniz	3	3/0
Bir gününü ayrıntılı bir şekilde anlatır mısınız?	11	9/2	Okuduğunuz kitaplar içerisinden en beğendiğiniz kitaptan bahseder misiniz?	2	2/0
Gelecekte seçmek istediğiniz mesleği ve bu mesleği neden seçmek istediğinizi anlatır mısınız?	11	1/10	Elinize bir sihirli değnek verselerdi o sihirli değnekle neler yapmak isterdiniz? Neleri değiştirmek isterdiniz? Anlatır mısınız?	2	0/2
Çok zengin olsaydınız paranızla neler yapardınız? Açıklayınız. Sebepleriyle anlatır mısınız?	11	5/6	Yaz tatillerinde neler yaptığınızı anlatır mısınız?	1	0/1
Oynamaktan en çok zevk aldığınız oyunu anlatır mısınız?	11	8/3	Bir kuş olduğunu hayal et. Dünyanın her yerini uçarak gezdiğini Düşün. Bu yolculuğunda neler görmek isterdin anlatır mısınız?	1	1/0
Sihirli bir lambadan çıkan cin size 3 tane dilek hakkınız olduğunu dileklerinizin gerçekleşeceğini söyleseydi, neler ister, neler dilerdiniz? Nedenleriyle anlatır mısınız?	9	5/4	Beğenerek izlediğiniz bir diziyi/filmi anlatır mısınız?	1	1/1
Dinlediğiniz bir masalı ve hikâyeyi anlatır mısınız?	8	6/2	Aşağıdaki cümlelerin devamını getirecek şekilde bir konuşma yap: Derslerimizi dikkatli dinlemeliyiz. Çünkü...	0	0/0
Hayallerinizi, gelecekte neler yapmak istediğinizi anlatır mısınız?	6	3/3	Nasıl bir süper güce sahip olmak isterdiniz? Bu süper güçle ne yapmak isterdiniz? Anlatır mısınız?	0	0/0
Unutamadığınız bir anınızı anlatır mısınız?	4	2/2	Başınızdan geçen ya da tanık olduğunuz üzücü bir olayı anlatır mısınız?	0	0/0
Aşağıdaki cümlelerin devamını getirecek şekilde bir konuşma yap: Kitap okumalıyız. Çünkü...	4	1/3	Sevdiğiniz oyuncaklarınız hangileridir? Neden onları çok	0	0/0

			seviyorsunuz? Anlatır mısınız?		
Tanıdığınız en iyi insanlar kimlerdir? Onları neden iyi insanlar olarak görüyorsunuz? Sebepleriyle anlatır mısınız?	3	0/3	Başınızdan geçen ya da tanık olduğunuz komik bir olayı anlatır mısınız?	0	0/0
Sevdiğiniz bir insanı (arkadaşınız, öğretmeniniz, aile fertlerinden biri, bir sanatçı, bir sporcu vb.) tanıtınız.	2	2/0	Sevdiğiniz çizgi filmler hangileridir? Bu çizgi filmlerde ne anlatılmaktadır, anlatır mısınız?	0	0/0

Tablo 4’te öğrencilerin seçtikleri hazırlıksız konuşma konuları incelendiğinde, sayısal verilerin belirgin bir dağılım gösterdiği fark edilmektedir. Öğrencilerin en fazla tercih ettiği konu, oldukça yüksek bir oranla (f=25) “En çok ilgi duyulan spor dalı...” olmuştur. Bu, öğrencilerin spor konularına yoğun bir ilgi duyduğunu ve bu alanda kendilerini ifade etmekte rahat olduklarını göstermektedir. Spor, öğrencilerin hayatında önemli bir yer tuttuğu söylenebilir.

Bireysel yaşantılarla ilgili sorulara bakıldığında, “Bir gününüzü anlatma” (f=11), “Gelecekte seçmek istediğiniz mesleği anlatma” (f=11) ve “Oynamaktan en çok zevk aldığınız oyunu anlatma” (f=11) gibi bireysel yaşantıların ifade edilmesine yönelik sorular, öğrenciler tarafından eşit derecede tercih edilmiştir.

Dikkat çekici bir diğer bulgu, hayali senaryolarla ilgili konuların tercih dağılımında görülmektedir. “Elinize bir sihirli değnek verselerdi” konusunu yalnızca 2 öğrenci seçerken, daha somut bir konu olan “Çok zengin olsaydınız paranızla neler yapardınız?” sorusu ile ilgili 11 öğrenci konuşmuştur.

Akademik ve okuma alışkanlıklarıyla ilgili seçilen konular ise oldukça düşük frekansta kalmıştır. Örneğin, “Kitap okumalıyız çünkü...” konusunu ise 4 öğrenci tercih etmiştir “Beğendiğiniz bir kitabı anlatma” konusunu yalnızca 2 öğrenci konuşmuş, Buna karşın, “Beğenerek izlediğiniz bir diziyi ya da filmi anlatma” konusu hakkında yalnızca 1 öğrenci konuşmuştur.

Kişisel anılarla ilgili seçilen konulara bakıldığında “Unutamadığınız bir anıyı anlatma” konusunu 4 öğrenci seçerken, “Başınızdan geçen üzücü bir olayı anlatınız” konusu hiç seçilmemiştir. (f=0).

Tablo, cinsiyet farklılığı üzerinden değerlendirildiğinde, özellikle erkek ve kız öğrencilerin konu tercihleri arasında belirgin farklar olduğu göze çarpmaktadır. “En çok ilgi duyduğunuz spor dalı” konusuna erkek öğrenciler daha fazla (f=25), kız öğrenciler ise oldukça az (f=3) ilgi göstermiştir. Buna karşın, kız öğrenciler (f=10) erkeklere göre (f=1)

“Gelecekte seçmek istediğiniz meslek” konusunu daha fazla tercih etmiştir. Bu durum, kız öğrencilerin meslek seçimi konusuna daha fazla ilgi duyduklarını göstermektedir.

Ayrıca, “Çok zengin olsaydınız paranızla neler yapardınız?” sorusunu erkek öğrenciler 5 kez ve kız öğrenciler benzer şekilde 6 kez tercih etmiştir. Bu, cinsiyetler arasında maddi güçle ilgili hayal kurma konusunda benzer bir motivasyon olduğunu gösterebilir. Bunun yanında, “Elinize bir sihirli değnek verselerdi” sorusunu ise sadece kız öğrenciler 2 kez etmiştir.

Cinsiyet farklılıkları açısından, kız ve erkek öğrencilerin konu tercihleri, ilgi alanları ve kendilerini ifade ettikleri alanlar arasında belirgin farklılıklar gözlemlenmektedir. Erkek öğrenciler genellikle spor gibi fiziksel ve somut konulara yönelirken, kız öğrenciler geleceğe yönelik ve daha soyut içerikli meslek seçimi gibi konulara ilgi göstermektedir. Sayısal veriler, öğrencilerin büyük ölçüde kişisel deneyimlerine dayalı ve somut içerikli konuları tercih ettiklerini, buna karşın soyut ya da akademik temalı başlıklarda daha az performans gösterdiklerini söylenebilir. Spor, günlük rutinler, meslek seçimi ve zenginlik gibi somut başlıklar öğrenciler tarafından sıkça tercih edilen konular arasında yer alırken, kitap okuma, duygusal deneyimler ve soyut içerikli konular ise daha düşük tercih frekansına sahiptir.

Tablo 5: Kız ve Erkek Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşma Süreleri

	Konuşmacı	Süre	Sınıf	Konuşmacı	Süre	Sınıf
1.	E55	13.30 dk.	8	K3	8.00 dk.	6
2.	E68	7.45 dk.	6	K39	4.10 dk.	7
3.	E13	5.00 dk.	7	K5	3.40 dk.	7
4.	E5	4.30 sn.	7	K15	3.30 dk.	5
5.	E71	4.30 dk.	6	K34	3.10 dk.	6
6.	E69	4.20 dk.	8	K1	3.00 dk.	6
7.	E28	3.49 dk.	7	K9	3.00 dk.	7
8.	E35	3.30 dk.	6	K41	3.00 dk.	7
9.	E42	3.30 dk.	6	K42	3.00 dk.	8
10.	E46	3.30 dk.	6	K19	3.00 dk.	7
11.	E37	3.30 dk.	5	K13	2.50 dk.	7
12.	E62	3.30 dk.	5	K35	2.45 dk.	7
13.	E51	3.00 dk.	8	K29	2.40 dk.	6
14.	E3	3.00 dk.	6	K24	2.30 dk.	5
15.	E11	3.00 dk.	6	K30	2.30 dk.	8
16.	E39	3.00 dk.	5	K6	2.30 dk.	8
17.	E16	2.50 dk.	8	K4	2.30 dk.	7
18.	E53	2.50 dk.	7	K43	2.15 dk.	6
19.	E45	2.45 dk.	6	K32	2.15 dk.	7
20.	E36	2.45 dk.	5	K12	2.14 dk.	6
	<u>En az</u>			<u>En az</u>		
	E52	1.00 dk.	7	K8	1.10 dk.	5
	E34	1.00 dk.	6	K21	1.10 dk.	8

E67	1.00 dk.	6	K16	1.00 dk.	5
E17	1.00 dk.	5	K27	1.00 dk.	6
E44	0.57 sn.	6	K26	0.50 sn.	6

Tablo 5, 44 kız ve 71 erkek öğrencinin hazırlıksız konuşma sürelerini göstermektedir. Veriler incelendiğinde, erkek öğrenciler arasında en uzun konuşma süresinin 13.30 dakika ile 8. sınıftan E55'e ait olduğu görülmektedir. Kız öğrenciler arasında ise en uzun konuşma süresi 8.00 dakika ile 6. sınıftan K3'e aittir. Bu durum, erkek öğrencilerin genellikle daha uzun süre konuşma eğiliminde olduğunu göstermektedir. En kısa konuşma süreleri incelendiğinde, erkekler arasında bu süre 0.57 saniye ile 6. sınıftan E44'e, kızlar arasında ise 0.50 saniye ile yine 6. sınıftan K26'ya aittir.

7. ve 8. sınıf öğrencileri arasında ise konuşma sürelerinin daha dengeli olduğu, ancak erkek öğrencilerin konuşma sürelerinin genellikle kız öğrencilerden daha uzun olduğu fark edilmektedir. En kısa sürelerin ise oldukça düşük olması, bazı öğrencilerin konuşma yetkinliklerinde desteğe ihtiyaç duyabileceğine işaret etmektedir.

3.2. ÖĞRENCİLERİN KONUŞMALARINDA ORTAYA KOYDUKLARI TEMEL SÖZ VARLIĞINA İLİŞKİN TESPİT EDİLEN BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde ilk olarak öğrencilerin hazırlıksız sözlü anlatımlarında yer alan temel kelimelerin, deyimlerin atasözlerin, ikilemelerin, Kalıp sözlerin, özdeyişlerin, özel isimlerin ve yabancı kelimelerin toplam ve farklı kullanım sayılarıyla ilgili olarak genel bulgulara yer verilmiştir.

Boyutları uzun olan verilerin tamamı liste halinde “Ekler” bölümünde yer almaktadır. Sadece, bu liste verilerinin yorumlarını yapılabilmesi için yeter nicelikte tablolar oluşturularak bulgular bölümüne konulmuştur.

Tablo 6: Öğrencilerin Konuşmalarında Bulunan Toplam ve Farklı Temel Kelimelerin Sayısal Olarak Gösterimi

Sınıf Düzeyi	Kişi (f)	Toplam Kelime	M.B. Kelime	Toplam Ortalama	M.B. Ortalama	Kelime Katsayısı
5.Sınıf	25	4425	1064	177.00	42.56	0.240
6. Sınıf	30	7004	1195	233.47	39.83	0.170
7. Sınıf	27	5280	950	195.56	35.19	0.179
8. Sınıf	33	6384	1100	193.45	33.33	0.172
Toplam	115					

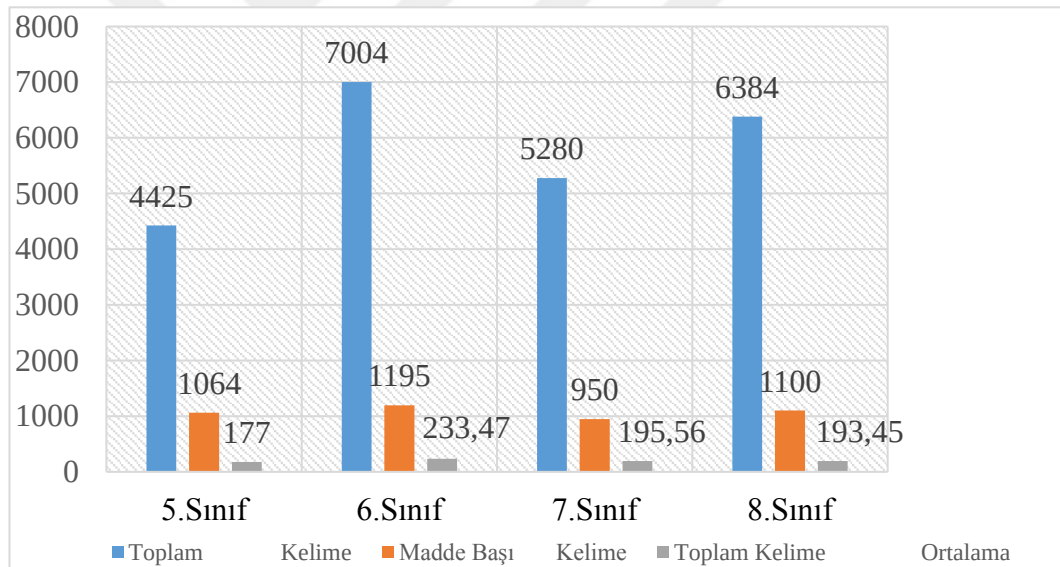
Tablo 6'nın sonuçlarına göre, toplam kelime ortalamaları sınıf düzeylerine göre değişim göstermektedir. En yüksek toplam kelime ortalaması 233,47 ile 6. sınıfta, en düşük ise 177,00 ile 5. sınıfta görülmektedir. Bu durum, dil kullanım yoğunluğunun orta sınıf

düzeylerinde daha belirgin olduğunu, başlangıç düzeyinde (5. sınıf) ise daha düşük olduğunu işaret etmektedir.

Madde başı kelime ortalamalarında ise 5. sınıf 42.56 ile en yüksek ortalamayı gösterirken, 8. sınıfta bu değerin 33.33'e düştüğü görülmektedir. Bu düşüş, öğrencilerin sınıf seviyeleri yükseldikçe kelime kullanım miktarının azaldığını göstermektedir.

Kelime katsayısı hesaplamalarında, 5. sınıfta 0.240 ile en yüksek oranın gözlemlendiği, 6., 7. ve 8. sınıflarda ise bu değerin daha düşük seviyelerde olduğu anlaşılmaktadır. 6. sınıfta 0.170 olan bu oran, 7. sınıfta 0.179, 8. sınıfta ise 0.172 olarak hesaplanmıştır. Bu veriler, 5. sınıfta öğrencilerin daha çeşitlendirilmiş bir kelime kullanımı sergilediğini, üst sınıflara geçişle birlikte bu çeşitliliğin azaldığını ifade etmektedir.

Sonuçlar, öğrencilerin dilsel becerilerindeki gelişimin sınıf düzeylerine bağlı olarak farklılık gösterdiğini ve bu doğrultuda dil öğretim stratejilerinin sınıf seviyelerine uygun şekilde uyarlanması önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Şekil 1: Öğrencilerin Konuşmalarında Bulunan Toplam ve Madde Başı Temel Kelimelerin Grafikselsel Gösterimi

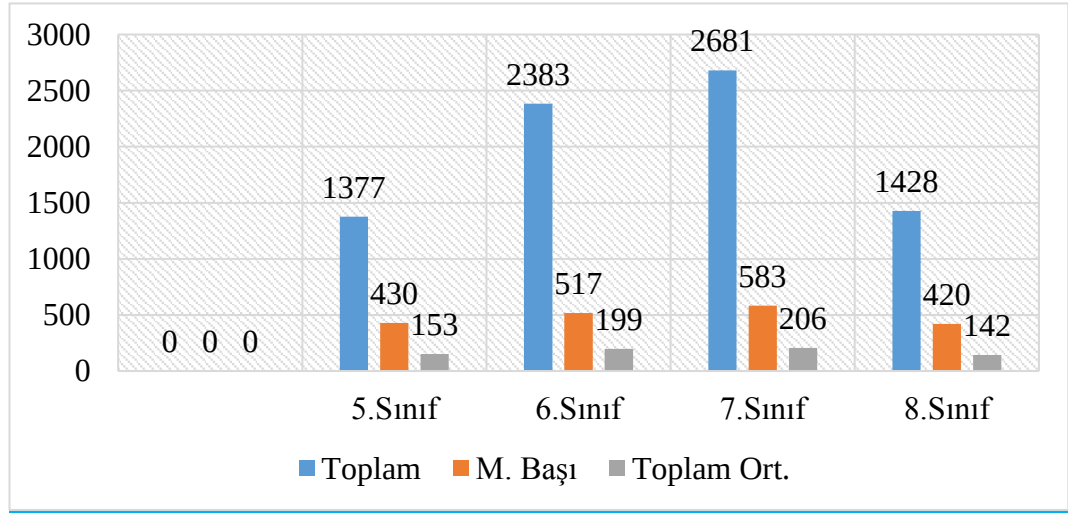
Tablo 7: Kız Öğrencilerin Konuşmalarında Bulunan Toplam ve Farklı Temel Kelimelerin Sayısal Olarak Gösterimi

Sınıf Düzeyi	Kişi (f)	Toplam (f)	M.Baş (f)	Toplam Ort. (f)	M.Baş Ort. (f)	Kelime Kats. (f)
5. Sınıf	9	1377	430	153	48	0.312
6. Sınıf	12	2383	517	199	43	0.216
7. Sınıf	13	2681	583	206	45	0.217
8. Sınıf	10	1428	420	142	42	0.294

Kız öğrenciler arasında kişi sayısı en yüksek 7. sınıfta ($f=13$), en düşük ise 5. sınıfta ($f=9$) ve 8. sınıfta ($f=10$) gözlenmiştir. Bu farklılık, toplam kelime kullanımına yansımış, 7. sınıf öğrencileri en yüksek toplam kelime sayısına ulaşırken ($f=2681$), 6. sınıfta ($f=2383$), 8. sınıfta ($f=1428$) 5. sınıfta toplam kelime üretimi ile en düşük düzeye inmiştir ($f=1377$). Bu durum, kelime üretiminin 7. sınıfta zirveye ulaştığını, ancak 8. sınıfta düşüş yaşandığını göstermektedir.

Madde başı kelime sayısı 7. sınıfta en yüksek düzeye ($f=583$) ulaşmış, onu 6. sınıf ($f=517$) ve 5. sınıf ($f=430$) takip etmiştir. En düşük madde başı kelime sayısı ise ($f=420$) 8. sınıfta gözlenmiştir. Toplam ortalamalar açısından 7. sınıf en yüksek değerle ($f=206$) öne çıkarken, 8. sınıfta bu oran en düşük düzeye ($f=142$) inmiştir. Madde başı ortalama ise 5. sınıfta ($f=48$) ile maksimum düzeyde gerçekleşmiş, 8. sınıfta en düşük seviyeye ($f=42$) gerilemiştir.

Kelime katsayısı, 5. sınıfta ($f=0.312$) ile en yüksek seviyeye ulaşmış, bu sınıfı 8. sınıf ($f=0.294$) takip etmiştir. 6. ve 7. sınıfta kelime katsayısı benzer düzeylerde kalmıştır ($f=0.216$ ve $f=0.217$). Toplam kelime sayısında düşüş gözlenen 8. sınıfta, kelime katsayısındaki artış dikkat çekicidir. Kız öğrenciler arasında kelime üretimi ve yoğunluk 7. sınıfta zirve yapmış, 8. sınıfta ise üretim azalmış ancak yoğunluk bir ölçüde korunmuştur.

Şekil 2: Kız Öğrencilerin Konuşmalarında Bulunan Toplam ve M.Başlı Temel Kelimelerin Grafikselsel Gösterimi

Tablo 8: Erkek Öğrencilerin Konuşmalarında Bulunan Toplam ve Farklı Temel Kelimelerin Sayısal Olarak Gösterimi

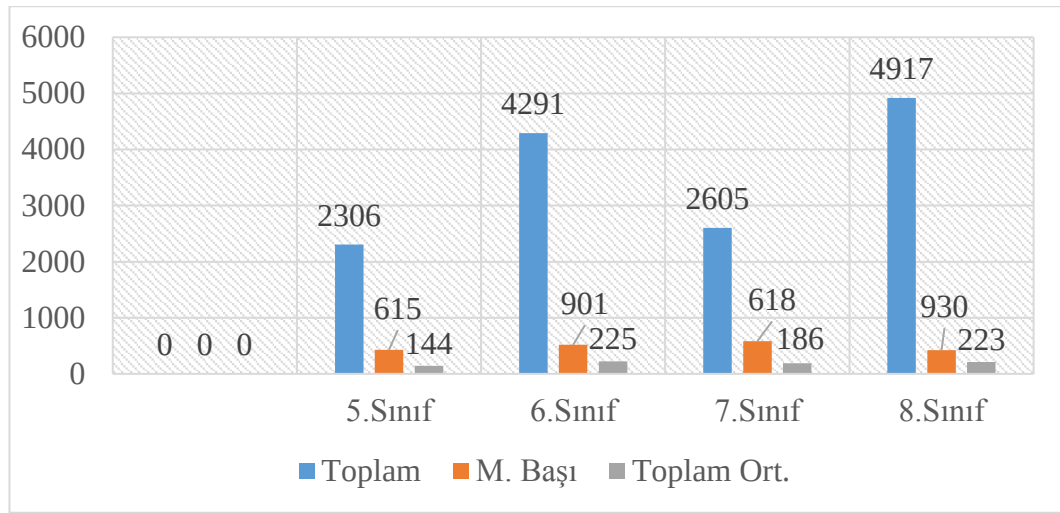
Sınıf Düzeyi	Kişi (f)	Toplam (f)	M.Başı (f)	Toplam Ort. (f)	M.Başı Ort. (f)	Kelime Katsayısı (f)
5. Sınıf	16	2306	615	144	38	0.266
6. Sınıf	19	4291	901	225	47	0.209
7. Sınıf	14	2605	618	186	44	0.237
8. Sınıf	22	4917	930	223	42	0.189
Toplam	71					

Erkek öğrencilerde kişi sayısı mevcudu en yüksek 8. sınıfta ($f=22$), en düşük ise 7. sınıfta ($f=14$) gözlenmiştir. Toplam kelime üretiminde 8. sınıf en yüksek değere ($f=4917$) ulaşmış, bunu 6. sınıf takip etmiştir ($f=4291$). En düşük toplam kelime sayısı ise ($f=2306$) 5. sınıfta gerçekleşmiştir. Bu durum, üst sınıflara doğru kelime üretiminde genel bir artış olduğunu göstermektedir.

Madde başı kelime sayısı açısından, 8. sınıf en yüksek seviyede ($f=901$) iken, 5. sınıf en düşük değere ($f=615$) inmiştir. Toplam ortalamalar incelendiğinde 6. sınıf en yüksek ($f=225$), 5. sınıf ise en düşük değere ($f=144$) sahiptir. Madde başı ortalama ise 6. sınıfta zirveye ulaşmış ($f=47$), 5. sınıfta ile en düşük seviyeye ($f=38$) gerilemiştir. Bu durum, 8. sınıfta kelime üretiminin artmasına rağmen farklı kelime üretim yoğunluğunda ciddi bir düşüş olduğunu göstermektedir.

Kelime katsayısı, 5. sınıfta en yüksek seviyeye ($f=0.266$) çıkmış, bu sınıfta 7. sınıf takip etmiştir ($f=0.237$). 8. sınıfta kelime katsayısı ile en düşük seviyede ($f=0.189$) gerçekleşmiş, bu da üretimdeki artışa karşın yoğunluğun azaldığını ortaya koymaktadır. Erkek öğrencilerde üst sınıflara doğru toplam kelime üretiminde bir artış gözlenirken, kelime kullanımı verimliliği ve kelime katsayısı 8. sınıfta belirgin şekilde düşüş göstermiştir.

Genel bir değerlendirme yapıldığında, kız öğrenciler, toplam kelime üretimi ve kelime kullanımı açısından daha dengeli bir performans sergilerken, erkek öğrencilerde toplam kelime sayısı üst sınıflara doğru artış göstermiş, ancak kelime kullanımı etkinliği 8. sınıfta belirgin şekilde azalmıştır. Kız öğrencilerde 7. sınıf, kelime üretimi ve etkinliği açısından en yüksek düzeye erişmiş, 8. sınıfta ise düşüş yaşanmıştır. Erkek öğrencilerde ise kelime üretimi en yüksek 8. sınıfta gerçekleşmiş olmasına rağmen kelime katsayısı en düşük seviyeye gerilemiştir. Bu durum, kız öğrencilerin kelime üretimi ve kullanımı etkinliğinde daha istikrarlı olduğunu, erkek öğrencilerde ise üretim artışıyla birlikte farklı kelime kullanım etkinliğinin azaldığını ortaya koymaktadır.

Şekil 3: Erkek Öğrencilerin Konuşmalarında Bulunan Toplam ve M.Başı Temel Kelimelerin Grafıksel Gösterimi

Tablo 9: 5. Sınıf Erkek Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler

Kelime	(f)	Kelime	(f)	Kelime	(f)
hoca	80	yani	32	ol-	26
ben	69	mesela	32	git-	23
bir	65	iste-	31	oyna-	22
çok	44	şey	30	ev	22
sonra	44	et-	29	ora	20
de, da	38	için	28	bu	20
o	38	var	28		

5. sınıf erkek öğrencilerin konuşmalarında toplamda 2306 kelime kullanılmış olup, madde başı kelime sayısı 615 olarak belirlenmiştir (bkz. EK 6). En sık kullanılan kelimelerden hoca (f=80), ben (f=69), bir (f=65), çok (f=44), sonra (f=44), de, da (f=38) ve o (f=38) öne çıkmaktadır. Erkek öğrencilerin konuşmalarında özellikle “hoca” kelimesinin en yüksek frekansta yer alması, öğretmenle olan ilişkilerin konuşmalarında önemli bir yer tuttuğunu gösterebilir. Ayrıca “ben” ve “bir” gibi kelimelerin yüksek frekansı, öğrencilerin kendilerini ifade etme ve belirleyici ifadeler kullanma eğiliminde olduklarını düşündürülebilir. Bu yaş grubunda erkek öğrencilerin sıklıkla olay sıralaması yaparken “sonra” kelimesini ve azlık çokluk bildiren “çok” kelimesini sıkça kullandıkları görülmektedir.

Tablo 10: 5. Sınıf Kız Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler

Kelime	(f)	Kelime	(f)	Kelime	(f)
iste-	55	git-	22	babanne	16

ben	34	de, da	21	için	15
de-	33	bu	19	iyi	15
yap-	31	çok	19	et-	15
bir	26	sonra	18	insan	13
ki	26	ol-	17	kadar	13
o	24	ev	17		

5. sınıf kız öğrencilerin konuşmalarında toplamda 1377 kelime bulunduğu ve madde başı kelime sayısının 430 olduğu görülmektedir (bkz. EK 7). Tablo 10'un verileri analiz edildiğinde, en sık kullanılan kelimelerden ilki iste- olup (f=55), bunu ben (f=34), de- (f=33), yap- (f=31), bir (f=26), ki (f=26) ve o (f=24) kelimeleri izlemektedir. Kız öğrencilerin konuşmalarında "iste-" fiilinin yüksek frekansta yer alması, bu yaş grubundaki kızların isteklerini ve taleplerini ifade etmeye yönelik bir dil yapısına sahip olduklarını düşündürülebilir. Ayrıca "ben" ve "de-" gibi kelimeler, kişisel ifadelerin ve bağlaçların konuşmalarda önemli yer tuttuğunu gösterir. Kız öğrencilerde (yap-) fiili de belirgin olarak öne çıkmakta ve günlük yaşamda gerçekleştirilen aktivitelerin anlatımında sıkça kullanılmaktadır.

5. sınıfta erkek ve kız öğrencilerin konuşmalarındaki farklar incelendiğinde, erkek öğrenciler arasında öğretmenle ilgili olan "hoca" (f=80) kelimesi yüksek bir frekansla kullanılırken, kız öğrencilerde bu kelime en sık kullanılan ilk 21 kelime arasında bulunmamaktadır. Kız öğrencilerde ise "iste-" (f=55) fiili dikkat çekmektedir. Her iki grupta da kişisel zamir olan "ben" sık kullanılmış, ancak erkeklerde (f=69), kızlarda ise (f=34) frekansıyla erkek öğrenciler bu kelimeyi daha fazla kullanmışlardır. Ayrıca sıralama bildiren "sonra" kelimesi erkeklerde ilk 5'te 44 kez kullanılmış iken, kızlarda bu kelime 11. sırada 18 kez yer almaktadır.

Tablo 11: 6. Sınıf Erkek Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler

Kelime	(f)	Kelime	(f)	Kelime	(f)
bir	142	var	72	git-	44
o	140	sonra	70	oyun	42
de, da	126	şey	68	için	40
hoca	114	bu	65	ve	39

ben	80	iste-	57	oyna-	38
yani	80	ora	50	ol-	31
çok	74	tane	48	futbol	30

Araştırma verileri değerlendirildiğinde, 6. sınıf erkek öğrencilerin konuşmalarında toplamda 4291 kelime bulunduğu ve madde başı kelime sayısının 901 olduğu anlaşılmaktadır. Bu yaş grubunda erkek öğrenciler arasında en sık kullanılan kelimeler sırasıyla bir (f=142), o (f=140), de, da (f=126), hoca (f=114), ben (f=80), yani (f=80) ve çok (f=74) olmuştur. Erkek öğrenciler, belirleyici zamirler (bir, o) ve bağlaçlar (de, da, yani) ile öğretmenlerine yönelik atıflar yapmaya devam etmişlerdir. Özellikle “hoca” kelimesinin bu yaş grubunda da yüksek frekansta olduğu görülmektedir. Ayrıca “ben” ve “çok” gibi kişisel ifadeler ve azlık çokluk bildiren anlatımların bu yaş grubunda da yaygın olarak kullanıldığı söylenebilir.

Tablo 12: 6. Sınıf Kız Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler

Kelime	(f)	Kelime	(f)	Kelime	(f)
ben, bana	109	iste-	41	bu	25
bir	64	mesela	38	iyi	24
şey	57	yap-	38	öğretmen	24
o	56	doktor	37	de-	23
çok	51	için	28	ama	22
anne	44	yani	27	et-	22
de, da	44	ve	26	ki	22
ol-	42				

Araştırma verilerine bakıldığında, 6. sınıf kız öğrencilerin konuşmalarında toplamda 2383 kelime bulunduğu ve madde başı kelime sayısının 517 olduğu anlaşılmaktadır. (bkz. EK 9) Tablo 12’nin verileri incelendiğinde, en sık kullanılan kelimelerden ilki ben, bana (f=109) olup, bunu bir (f=64), şey (f=57), o (f=56), çok (f=51), anne (f=44) ve de, da (f=44) kelimeleri izlemektedir. Kız öğrencilerde kişisel zamir olan “ben” kelimesi yüksek frekansta kullanılmış, bunun yanı sıra “anne” kelimesi de aile ilişkilerinin konuşmalarda önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Ayrıca belirleyici zamirler ve bağlaçlar (bir, o, de, da) da sıkça kullanılmaktadır.

6. sınıfta erkek ve kız öğrencilerin sık kullandıkları kelimeler incelendiğinde, her iki grupta da kişisel zamirler olan “ben” (erkeklerde f=80, kızlarda f=109) ve “bir” (erkeklerde f=142, kızlarda f=64) kelimeleri sıkça kullanılmıştır. Bununla birlikte erkek öğrenciler öğretmenle ilgili “hoca” (f=114) kelimesini sık kullanırken, kız öğrenciler arasında bu kelime

öne çıkmamıştır. Ayrıca erkek öğrencilerde sıklıkla kullanılan “yani” (f=80) kelimesi, kız öğrenciler arasında çok yer almamıştır.

Tablo 13: 7. Sınıf Erkek Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler

Kelime	(f)	Kelime	(f)	Kelime	(f)
hoca	127	olmadığı	3	sevdiğiniz	1
sonra	74	otur-	3	yara	1
bir	72	öl-	3	silah	1
şey	56	ömür	3	silin-	1
yap-	55	önce	3	soktuğumuzda	1
ben, bana	53	on	2	sok-	1
de, da	50	yüz (sayı)	2	söğüt	1

Araştırma verileri değerlendirildiğinde, 7. sınıf erkek öğrencilerin konuşmalarında toplamda 2605 kelime bulunduğu ve madde başı kelime sayısının 618 olduğu görülmektedir. (bkz. EK 9) Bu grupta en sık kullanılan kelimelerden ilki hoca (f=127) olup, bunu sonra (f=74), bir (f=72), şey (f=56), yap- (f=55), ben (f=53) ve de, da (f=50) kelimeleri izlemektedir. Erkek öğrencilerde “hoca” kelimesi kullanımının konuşmalarda hâlâ önemli bir yer tuttuğu gözlemlenmektedir. Ayrıca, sıralama ve belirtili zamirler yine bu yaş grubunda sık kullanılan ifadeler arasındadır.

Tablo 14: 7. Sınıf Kız Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler

Kelime	(f)	Kelime	(f)	Kelime	(f)
o	95	bu	41	falan	28
de, da	90	et-	38	şey	26
bir	73	ol-	33	arkadaş	25
çok	58	iyi	32	böyle	25
iste-	52	hoca	30	tane	25
sonra	47	yardım	30	kadar	24
ben, bana	44	için	28		

Araştırma verileri incelendiğinde, 7. sınıf kız öğrencilerin konuşmalarında toplamda 2681 kelime kullanıldığı ve madde başı kelime sayısının 583 olduğu anlaşılmaktadır. (bkz. EK 11) Tablo 14’ün verileri analiz edildiğinde, en sık kullanılan kelimeler arasında o (f=95), de, da (f=90), bir (f=73), çok (f=58), iste- (f=52), sonra (f=47) ve ben (f=44) öne çıkmaktadır. Kız öğrencilerde de sıralama ve belirleyici zamirler yoğun olarak kullanılmış olup, ayrıca istek ifade eden “iste-” kelimesinin de sık kullanıldığı gözlemlenmiştir.

7. sınıfta erkek ve kız öğrencilerin kelime kullanımları incelendiğinde, her iki grupta da “bir” (erkeklerde f=72, kızlarda f=73) ve “de, da” (erkeklerde f=50, kızlarda f=90) kelimeleri yaygın olarak kullanılmıştır. Bununla birlikte erkek öğrencilerde “hoca” kelimesi 1. sırada yüksek frekansa sahipken (f=127), kız öğrencilerde bu kelime 12. sırada daha düşük frekansta (f=30) yer almıştır. Ayrıca kız öğrencilerde istek bildiren “iste-” kelimesi daha fazla (f=52) kullanılmıştır.

Tablo 15: 8. Sınıf Erkek Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler

Kelime	(f)	Kelime	(f)	Kelime	(f)
bir	170	git-	60	futbol	45
o	138	arkadaş	52	ora	44
sonra	132	için	51	tane	42
de, da	115	de-	51	anne	40
hoca	114	yani	50	et-	39
ben, bana	99	ol-	50	evet	38
çok	88	şey	48	çocuk	38
var	76				

Araştırma verileri değerlendirildiğinde, 8. sınıf erkek öğrencilerin konuşmalarında toplamda 4917 kelime kullanıldığı ve madde başı kelime sayısının 930 olduğu gözlemlenmektedir (bkz. EK 13). Tablo 15’in verilerine bakıldığında, en sık kullanılan kelimelerden ilki bir (f=170) olup, bunu o (f=138), sonra (f=132), de, da (f=115), hoca (f=114), ben (f=99) ve çok (f=88) kelimeleri izlemektedir. Bu yaş grubunda da belirleyici zamirler ve bağlaçlar sıkça kullanılmış olup, “hoca” kelimesi de konuşmalarda önemli bir yer tutmaktadır.

Tablo 16: 8. Sınıf Kız Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler

Kelime	(f)	Kelime	(f)	Kelime	(f)
o	45	ben, bana	24	sonra	15
bir	37	ve	22	şey	14
de, da	37	yani	21	şu	14
çok	30	için	19	daha	14
iste-	29	insan	16	meslek	14
iyi	26	biz	15	ol-	14
bu	25	et-	15	hoca	13

Araştırma verilerine bakıldığında, 8. sınıf kız öğrencilerin konuşmalarında toplamda 1428 kelime kullanıldığı ve madde başı kelime sayısının 420 olduğu görülmektedir. Tablo

16'nın verileri incelendiğinde en sık kullanılan kelimelerden ilki o (f=45) olup, bunu bir (f=37), de, da (f=37), çok (f=30), iste- (f=29), iyi (f=26) ve bu (f=25) kelimeleri izlemektedir. Kız öğrencilerde belirleyici zamirlerin yanı sıra istek bildiren “iste-” kelimesi kızlarda bu yaş grubunda da yine sıkça kullanılmıştır.

8. sınıfta erkek ve kız öğrencilerin kelime kullarımlarında, belirleyici zamirler olan “bir” (erkeklerde f=170, kızlarda f=37) ve “o” (erkeklerde f=138, kızlarda f=45) kelimeleri yaygın olarak kullanılmıştır. Ancak erkek öğrencilerde “hoca” kelimesi sık kullanılmışken (f=114), kız öğrencilerde bu kelime ilk 10 kelime arasında bulunmamaktadır. Kız öğrencilerde ayrıca istek bildiren “iste-” (f=29) kelimesi yer almıştır.

Genel olarak, tüm sınıflarda erkek ve kız öğrencilerin konuşmalarında belirleyici zamirler, sıklıkla sıralama ve bağlaç bildiren kelimeler ile kişisel zamirlerin sıkça kullanıldığı gözlemlenmiştir. Erkek öğrenciler, tüm sınıflar boyunca konuşmalarında “hoca” kelimesini sıklıkla kullanmışlardır. Bunun yanı sıra, erkek öğrencilerin konuşmalarında sıralama ve yön belirten ifadeler ile kendilerini tanımlamaya yönelik zamirlerin baskın olduğu görülmüştür. Kız öğrencilerde ise, özellikle istek ve duygusal yönelimleri ifade eden kelimeler daha fazla kullanılmıştır. İstek bildiren “iste-” kelimesi kız öğrencilerin konuşmalarında her sınıf düzeyinde belirgin bir yer tutmaktadır. Ayrıca, aile bağlarını ifade eden kelimelerin de kız öğrencilerin konuşmalarında daha sık yer aldığı gözlemlenmiştir.

3.3. ÖĞRENCİLERİN KONUŞMALARINDA YER ALAN NİTELİKLİ SÖZ VARLIĞINA İLİŞKİN TESPİT EDİLEN BULGULAR VE YORUMLAR

Tablo 17: Öğrencilerin Konuşmalarında Bulunan Nitelikli Söz Varlığı Unsurları

Söz Varlığı Unsurları	Sınıf Düzeyleri									
	5. Sınıf		6. Sınıf		7. Sınıf		8. Sınıf		Toplam	Madde Başı
	Erkek (f)	Kız (f)	Erkek (f)	Kız (f)	Erkek (f)	Kız (f)	Erkek (f)	Kız (f)	(f)	(f)
Atasözleri	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
Deyimler	4	2	7	3	1	10	24	10	61	38
İkilemeler	4	0	4	6	3	3	11	6	37	27
Kalıp Sözler	29	9	35	24	18	25	36	24	200	55
Özdeyişler	-	-	-	-	-	-	1	1	2	2
Özel İsimler	55	10	140	26	34	39	121	33	451	176
Terimler	107	48	115	73	29	65	152	13	602	92
Yabancı Kelimeler	62	26	169	84	57	41	109	32	580	201

Toplam	261	95	470	216	142	183	454	120	1941	592

Tablo 17; öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarında kullandıkları nitelikli söz varlığı unsurları hem toplam kullanım sıklıkları hem madde başı (farklı kelime çeşitliliği) hem de cinsiyet faktörü dikkate alınarak betimlenmiştir.

Terimler, toplamda 602 kez kullanılarak en yüksek frekans değerine sahip söz varlığı unsuru olarak öne çıkmaktadır. Bu terimlerin 92 farklı kelimededen oluştuğu tespit edilmiştir. Erkek öğrenciler, terim kullanımında kız öğrencilere göre belirgin bir şekilde öne çıkmaktadır. Özel isimler de toplamda 451 kez kullanılmış olup, bu kullanımda 176 farklı kelime kullanılmıştır. Erkek öğrenciler 350 kez, kız öğrenciler 108 kez özel isim kullanmıştır. Oran olarak erkekler özel isim kullanımında 3 kattan fazla performans göstermişlerdir.

Yabancı kelimeler, toplamda 580 kez kullanılmış ve 201 farklı kelimeyle ifade edilmiştir. Özellikle 6. sınıfta erkek öğrencilerin yabancı kelime kullanımı diğer sınıflara kıyasla daha fazla olurken ($f=169$), 5. ve 8. sınıf kız öğrencilerde bu kullanım daha düşük kalmıştır. Kalıp sözler ise toplamda 200 kez kullanılmış olup, bu unsurların 55'inin farklı kelimededen oluştuğu belirlenmiştir.

Deyimler toplamda 61 kez kullanılmış ve 38 farklı deyim tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin 7. ve 8. sınıfta diğer sınıf düzeylerine kıyasla daha fazla deyim kullandığı görülmüştür ($f=10$). İkilemeler ise toplamda 37 kez kullanılmış olup, 27 farklı ikilemeden oluştuğu gözlemlenmiştir. 8. sınıf erkek öğrencileri, ikilemeleri diğer sınıflara kıyasla daha sık kullanmıştır ($f=11$).

Atasözleri ve özdeyişler ise daha az kullanılmıştır. Atasözleri yalnızca 1 kez, kız öğrenciler tarafından 8. sınıfta kullanılmıştır. Özdeyişler ise 8. sınıflarda 2 kez kullanılmış.

Sınıf düzeyi ve cinsiyete göre dağılım gözetilmeksizin de toplam söz varlığı unsurları frekansının 1.941 olduğu madde başı kelime frekansının da 592 olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak; tablo verileri, öğrencilerin 5. sınıftan 8. sınıfa kadar olan süreçte cinsiyete göre dil öğelerinin kullanımında gösterdikleri farklılıkları değerlendirmeye imkân sağlamaktadır. Bu değerlendirmeye göre; terimler, özel isimler ve yabancı kelimeler hem frekans hem de madde başı açısından öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarında en sık kullanılan söz varlığı unsurları durumundadır. Anlam pekiştirme aracı olan ikilemeler ise konuşmalarda erkek öğrenciler tarafından daha sık kullanıldığı görülmektedir. Atasözleri ve özdeyişlerin kullanımının ise oldukça sınırlı olduğu görülmektedir.

Tüm sınıf seviyelerine göre öğrencilerin konuşmalarında yer alan toplam ve farklı “atasözlerin” frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

Tablo 18: 8. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Atasözleri

Atasözleri	(f)
Damlaya damlaya göl olur.	1
Madde Başı	1
Toplam	1

Tablo 18'in verilerine bakıldığında, 8. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda 1 atasözü kullanıldığı ve bu atasözünün yalnızca 1 madde başında yer aldığı görülmektedir. Bu atasözü de "Damlaya damlaya göl olur" atasözüdür.

Bu tablo, 8. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında atasözlerine çok sınırlı bir şekilde yer verdiğini göstermektedir.

Tablo 19: 5. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Deyimler

Deyimler	(f)	Deyimler	(f)	Deyimler	(f)
ilgi duymak	6				
Madde Başı					1
Toplam					6

Tablo 19'un verilerine bakıldığında, 5. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda (f=6) frekansla yalnızca bir deyim tespit edilmiştir. Bu deyim, "ilgi duymak" deyimini olup, 1 madde başında yer almıştır.

Bu veriler, 5. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında deyim kullanımının oldukça sınırlı olduğunu göstermektedir. Söz konusu deyim, öğrenciler tarafından tekrarlı olarak kullanılmış, ancak başka deyimlere yer verilmemiştir. Bu durum, öğrencilerin konuşmalarında deyim çeşitliliğinin düşük düzeyde kaldığını ve belirli deyimlere odaklandığını ortaya koymaktadır. Veriler, öğrencilerin deyim kullanımının daha çok günlük yaşamdaki belirli ifadelerle sınırlı kaldığını düşündürmektedir.

Tablo 20: 6. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Deyimler

Deyimler	(f)	Deyimler	(f)	Deyimler	(f)
ilgi duymak	4	pişman olmak	1	pes etmek	1
keyif al-	1	zalimin karşısında durmak	1	peşine düşmek	1
iyinin yanında durmamak	1				
Madde Başı					7
Toplam					10

Tablo 20'nin verileri incelendiğinde, 6. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda (f=10) frekansla deyim kullanıldığı ve bu deyimlerin 7 madde başında yer aldığı görülmektedir. En sık kullanılan deyim (f=4), “ilgi duymak” olarak belirlenmiştir. Diğer deyimler arasında “pişman olmak”, “pes etmek”, “keyif almak”, “zalimin karşısında durmak”, “peşine düşmek” ve “iyinin yanında durmamak” deyimleri 1 kez yer almaktadır.

Bu veriler, 6. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında deyim kullanımının 5. sınıfa kıyasla hem çeşitlilik hem de toplam frekans açısından arttığını göstermektedir. Öğrencilerin daha geniş bir deyim kullanım Öğrencilerin daha geniş bir deyim kullanım dağarcığına sahip oldukları ve bu deyimlerin farklı konular etrafında şekillendiği dikkat çekmektedir. Ancak, konuşmalarda yer alan deyimlerin frekanslarının düşük olması, deyimlerin öğrencilerin günlük dilinde henüz yeterince yaygınlaşmadığını düşündürmektedir. Bu bulgular, dil gelişim süreçlerinde deyim öğretiminin çeşitlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 21: 7. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Deyimler

Deyimler	(f)	Deyimler	(f)	Deyimler	(f)
gündemde tutmak	3	çaba göstermek	1	aç susuz kalmak	1
dalga geçmek	3	can yakmak	1	sabahın körü	1
daha iyisini hak etmek	1				
Madde Başı					7
Toplam					11

Tablo 21'in verilerine göre, 7. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda (f=11) frekansla deyim kullanıldığı ve bu deyimlerin 7 madde başında yer aldığı görülmektedir. En sık kullanılan deyimler arasında, (f=3) “gündemde tutmak” ve “dalga geçmek” öne çıkmaktadır. Diğer tüm deyimler, “çaba göstermek”, “can yakmak”, “aç susuz kalmak”, “sabahın körü” ve “daha iyisini hak etmek” toplamda (f=5) frekansla kaydedilmiştir.

Bu veriler, 7. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında deyimlerin sınırlı bir kullanım alanına sahip olduğunu göstermektedir. Belirli ifadelerin konuşmalarda daha sık tercih edildiği görülmektedir.

Tablo 22: 8. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Deyimler

Deyimler	(f)	Deyimler	(f)	Deyimler	(f)
ilgi duymak	9	dikkati çekmek	1	insanları dolandırmak	1
başını okşamak	2	ev geçindirmek	1	kafayı takmak	1

empati kurmak	2	hayatın tadını çıkarmak	1	kendini yetiştirmek	1
ne buluyorsa yemek	2	hiç kimsesi olmamak	1	niyeti olmamak	1
aklını kullanmak	1	hiçbir şeyi olmamak	1	psikolojisi bozulmak	1
altında kalmak	1	iftira atmak	1	sabrı zorlamak	1
birine açılmak	1	ilgi çekmek	1	sorun yaşamak	1
değiş tokuş etmek	1	zevkine oynamak	1		
Madde Başı					23
Toplam					34

Tablo 22'nin verilerine göre, 8. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda (f=34) frekansla deyim kullanıldığı ve bu deyimlerin 23 madde başında yer aldığı görülmektedir. En sık kullanılan deyim “ilgi duymak” (f=9) iken, diğer deyimler arasında “başını okşamak” (f=2), “empati kurmak” (f=2) ve “ne buluyorsa yemek” (f=2) yer almaktadır. Diğer tüm deyimler, “dikkati çekmek”, “insanları dolandırmak”, “kafayı takmak”, “hiçbir şeyi olmamak”, “psikolojisi bozulmak” vb. ifadeler, toplamda (f=19) frekansla yalnızca bir kez kullanılmıştır.

Bu veriler, 8. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında deyim kullanımında hem çeşitlilik hem de sıklık açısından diğer sınıf düzeylerine göre daha fazla bir gelişim olduğunu göstermektedir. Ancak, deyimlerin büyük çoğunluğunun düşük frekansta kullanılması, kullanımın belirli ifadelerle sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Bu durum, deyimlerin günlük konuşma dilinde yer bulmasında bireysel tercihler ve kullanım alışkanlıklarının etkili olabileceğini düşündürmektedir.

Sınıf düzeyleri birlikte değerlendirildiğinde, 5. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında deyim kullanımının oldukça sınırlı olduğu, 6. ve 7. sınıf düzeylerinde kullanımın çeşitlilik ve frekans açısından artış gösterdiği, 8. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında ise daha fazla deyme yer verildiği görülmektedir. 8. sınıf düzeyinde özellikle duygusal içerikli ve empatiyle ilgili deyimlerin öne çıktığı tespit edilmiştir.

Bu bulgular, öğrencilerin yaş ilerledikçe konuşmalarında daha fazla deyme yer verdiğini ve dil kullanımında daha geniş bir ifade çeşitliliği geliştirdiğini göstermektedir. Bununla birlikte, deyimlerin kullanımının genel olarak düşük frekanslarda kalması, öğrencilerin bu tür ifadeleri günlük konuşmalarında daha az tercih ettiğini düşündürmektedir.

Tüm sınıf seviyelerine göre öğrencilerin konuşmalarında yer alan toplam ve farklı “ikilemeler”in frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

Tablo 23: 5. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları İkilemeler

Tür	İkilemeler	(f)
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (sıfat veya zarf görevinde)	güzel güzel	1
Belirsizlik, genellik	falan filan	1
Ön sesi “m” harfi ile değiştirerek	silah milah	1
Eş anlamlı kelimelerden kurulanlar	bağıra çağıra	1
Madde Başı		4
Toplam		4

Tablo 23’ün verileri dikkate alındığında 5. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında kullandıkları ikilemelerden her birinin birer kez kullanılmış olduğu görülmektedir. Öğrencilerinin konuşmalarında ikilemelerin sayıca az ve çeşitlilik açısından sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. (f=4) Kullanılan dört ikilemenin her biri, basit ve günlük konuşmalarda sıkça rastlanan yapılardan oluşmaktadır. Aynı sözcüğün tekrarlanması, eş anlamlı kelimeler, belirsizlik ifade eden ve ön sesi “m” Harfi ile değiştirerek oluşturulan ikilemeler, öğrencilerin dil farkındalığının henüz gelişim aşamasında olduğuna ve dilsel zenginlik açısından sınırlı kaldıklarını işaret edebilir. Sayıca ve tür açısından çeşitliliğin azlığı, öğrencilerin dilde daha karmaşık yapılara geçiş yapmadığı ve basit tekrarlara dayalı dil kullanımını tercih ettiklerini düşündürmektedir.

Tablo 24: 6. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları İkilemeler

Tür	İkilemeler	(f)
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (belirteç)	sık sık	2
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (ulaç)	git gide	2
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (belirteç veya eylem görevinde)	öyle öyle	1
Pekiştirme ile kurulanlar	upuzun	1
	kapkara	1
Biri anlamlı, diğeri anlamsız kelimelerden kurulanlar	zar zor	1
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (sıfat veya zarf görevinde)	böyle böyle	1
	şaşkın şaşkın	1
Madde Başı		8
Toplam		10

Tablo 24’ün verilerine göre, “git gide” ve “sık sık” ikilemeleri (f=2) frekans değerinde kullanılmıştır. Diğer tüm ikilemeler ise birer kez tercih edilmiştir (f=1). “Öyle öyle”, “böyle böyle”, ve “şaşkın şaşkın” aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla oluşturulan ikilemelerdir. Betimleyici ve pekiştirici ikilemeler arasında “upuzun” ve “kapkara” yer alırken, “zar zor” biri anlamlı, diğeri anlamsız kelimedenden oluşan ikilemelere örnek bir kullanım gösterilmiştir.

Frekans değerleri incelendiğinde, öğrencilerin tekrarlama ve pekiştirme işlevine dayalı ikilemeleri daha sık kullandıkları, anlatımlarında daha çok belirli durumları veya hareketleri vurgulama eğiliminde oldukları söylenebilir. Kullanılan ikileme türlerinin çeşitliliği, dil kullanımının gelişmeye başladığını işaret edebilir.

Tablo 25: 7. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarından Tespit Edilen İkilemeler ve Tür Dağılımı

Tür	İkilemeler	(f)
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (belirteç görevinde)	yıllar yıllar	1
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (ulaç görevinde)	paslaşa paslaşa	1
Aynı Sözcüğün Tekrarlanmasıyla kurulanlar (sıfat veya zarf görevinde)	bol bol	1
	farklı farklı	1
Belirsizlik, genellik	falan filan	1
Ön sesi “m” Harfi ile değiştirerek	para mara	1
Madde Başı		6
Toplam		6

Tablo 25’te dil kullanımlarındaki vurgulama ve tekrar yapılarını gözlemlemek amacıyla 7. sınıf öğrencilerinin kullandıkları ikilemeler, frekanslar ve türler bakımından analiz edilmiştir. İkileme kullanımında frekans dağılımı, her bir ikilemenin birer kez tercih edildiğini göstermektedir (f=1). “bol bol”, “paslaşa paslaşa”, ve “farklı farklı” gibi aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla oluşturulan ikilemeler, genellikle sıfat ya da zarf görevinde kullanılarak pekiştirme amacı taşır. Diğer ikilemeler ise “falan filan” (belirsizlik ve genellik) ve “para mara” (ön sesi “m” harfi ile değiştirerek) ikilemeleridir.

Frekans verilerine göre, toplamda sadece 6 ikilemenin bulunması, ikileme çeşitliliğinde bir azlık söz konusu olduğunu ve dil kullanımının da daha karmaşık yapılara henüz ulaşılmadığı söylenebilir. Öğrencilerin dil kullanımında sıkça tekrarlama ve pekiştirme işlevini yerine getiren yapılar tercih ettiği görülmektedir. Bu ikilemeler, öğrencilerin anlatımlarında vurguyu arttırmak ve hareketi veya durumu daha etkili bir şekilde ifade etmek

amacıyla kullanılmış olabilir. Ayrıca, dilin esnekliğini ve gündelik konuşma yapısını yansıtan belirsizlik anlamındaki ikileme yapılarının kullanımı da dikkat çekmektedir.

Tablo 26: 8. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarından Tespit Edilen İkilemeler ve Tür Dağılımı

Tür	İkilemeler	(f)
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (belirteç görevinde)	yavaş yavaş	4
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (sıfat veya zarf görevinde)	böyle böyle	2
	kocaman kocaman	1
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (ulaç)	ede ede	1
Pekiştirme ile kurulanlar	bambaşka	1
	simsiyah	2
	gitgide	2
Ön sesi “m” Harfi ile değiştirerek	havası mavası	1
Zıt anlamlı kelimelerden kurulanlar	doğru yanlış	1
Eş anlamlı kelimelerden kurulanlar	öyle böyle	1
Belirsizlik, genellik	falan filan	1
Madde Başı		11
Toplam		17

Tablo 26’nın verileri frekanslar ve türler açısından değerlendirildiğinde 8. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında tespit edilen ikilemeler, toplamda 17 ikileme ve 11 madde başı ikileme ile dil kullanımı açısından önemli bir çeşitlilik sunmaktadır. Bu ikilemeler arasında “yavaş yavaş” en sık kullanılan yapı olarak (f=4) dikkat çekerken, “böyle böyle” ve “gitgide” gibi ikilemeler de belirgin bir sıklık (f=2) göstermektedir. Diğer ikilemeler ise “ede ede” (f=1), “bambaşka” (f=1), “simsiyah” (f=2), “kocaman kocaman” (f=1), “havası mavası” (f=1), “doğru yanlış” (f=1), “öyle böyle” (f=1), ve “falan filan” (f=1) şeklinde yer almıştır.

Bu veriler, 8. sınıf öğrencilerinin dil kullanımında daha fazla çeşitlilik ve sıklık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle “yavaş yavaş” gibi sıklıkla tekrarlanan ikilemeler, hareket veya durumların sürekliliğini vurgulamak için kullanılmaktadır. Diğer taraftan, eş anlamlı ve zıt anlamlı kelimelerden oluşan yapılar, öğrencilerin daha çeşitli düşünce ve ifadeleri dile getirmelerine imkân sağlamaktadır. Ancak, toplamda farklı 11 ikilemenin bulunduğu bu durumda, bazı türlerin daha sık tercih edilmesi, dil kullanımının belli başlı yapılar etrafında yoğunlaştığını düşündürülebilir.

Özetle, dört tablo karşılaştırmalı olarak incelendiğinde, sınıf düzeyi bağlamında öğrencilerinin ikileme kullanımlarında be çeşitlilik ve sıklık artışı olduğu ve en fazla artışın ise 8. sınıf öğrencilerinin ikileme kullanımında olduğu görülmektedir. 5. ve 7. sınıf tablolarında daha basit yapılar tercih edilirken, 6. ve 8. sınıflarda daha karmaşık ve çeşitli ikilemelerin kullanılması, öğrencilerin dil becerilerindeki ikileme söz varlığı bakımından bir gelişimin olduğu düşünülebilir.

Tüm sınıf seviyelerine göre öğrencilerin konuşmalarında yer alan toplam ve farklı Kalıp Sözlerin frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

Tablo 27: 5. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Kalıp Sözler

Kalıp Sözler	(f)
Merhabalar.	14
Beni dinlediğiniz için teşekkürler.	7
Görüşürüz.	6
Allah izin verirse.	3
İnşallah.	2
Teşekkür ederim.	1
Selamünaleyküm arkadaşlar.	1
Selam.	1
İyi günler.	1
Güle güle.	1
Görüşmek üzere.	1
Madde Başı	11
Toplam	38

Tablo 27'nin verilerine bakıldığında, 5. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda 38 kalıp söz kullanıldığı ve bu kelimelerin 11 madde başında yer aldığı görülmektedir. En sık kullanılan ifadeler sırasıyla “Merhabalar” (f=14), “Beni dinlediğiniz için teşekkürler” (f=7), “Görüşürüz” (f=6), “Allah izin verirse” (f=3), “İnşallah” (f=2), “Teşekkür ederim” (f=1) ve “Selamünaleyküm arkadaşlar” (f=1) olarak sıralanmıştır. Bu veriler, öğrencilerin selamlaşma ve teşekkür ifadelerine konuşmalarında yer verdiğini göstermektedir. Ayrıca, dini içerikli ifadeler de az sayıda da olsa kullanılmaktadır.

Tablo 28: 6. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Kalıp Sözler

Kalıp Sözler	(f)
Merhaba	19
Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.	13

Görüşürüz.	6
İyi ki siz varsınız	3
Selamünaleyküm	3
Size teşekkür ederim	2
Saygılarla	1
Hayırlı iftarlar	1
Görüşmek üzere.	1
Çok sağ olsunlar	1
Her mümin Müslümanlara cennet nasip eylesin	1
Hayırlı Ramazanlar	1
İnşallah	1
Hoş geldiniz	1
Nasıl söyleyeyim?	1
Neydi yav!	1
Selam arkadaşlar	1
Kendinize iyi bakın	1
Hoşça kalın	1
Madde Başı	19
Toplam	59

Tablo 28'in verileri incelendiğinde, 6. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda 59 kalıp sözü kullanıldığı ve bu kalıp ifadelerin 19 madde başında yer aldığı anlaşılmaktadır. En sık kullanılan ifadeler sırasıyla “Merhaba” (f=19), “Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim” (f=13), “Görüşürüz” (f=6), “İyi ki siz varsınız” (f=3), “Selamünaleyküm” (f=3), “Size teşekkür ederim” (f=2) ve “Saygılarla” (f=1) olmuştur. Selamlaşma ifadeleri ve dinleyicilere yönelik teşekkür cümleleri öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, öğrenciler duygusal ifadeleri, örneğin “İyi ki siz varsınız” gibi kalıp ifadeleri kullanmaya da başlamışlardır.

Tablo 29: 7. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Kalıp Sözler

Kalıp Sözler	(f)
Merhaba	18
Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim	9
İyi günler	4
Görüşürüz	3
İnşallah	2

Allah rahmet etsin	1
İyi günler dilerim	1
Teşekkürler	1
Teşekkür ederim	1
Selamlar	1
Görüşmek üzere	1
Kolay gelsin	1
Madde Başı	12
Toplam	43

Tablo 29'un verileri analiz edildiğinde, 7. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda 43 kalıp söz kullanıldığı ve bu sözlerin 12 madde başında yer aldığı gözlemlenmektedir. En sık kullanılan ifadelerden bazıları “Merhaba” (f=18), “Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim” (f=9), “İyi günler” (f=4), “Görüşürüz” (f=3), “İnşallah” (f=2) ve “Allah rahmet etsin” (f=1) olmuştur. Bu sınıf düzeyinde de selamlaşma ve teşekkür ifadeleri ağırlıklı olarak yer alırken, dini içerikli ifadeler daha düşük frekansta kullanılmıştır.

Tablo 30: 8. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Kalıp Sözleri

Kalıp Sözler	(f)
Merhabalar	25
Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.	12
İnşallah	6
Teşekkür ederim	4
Görüşürüz.	4
Selamünaleyküm	2
Ve mutlu oldum sizinle tanıştığım için	1
Sizinle tanıştığım için mutlu oldum	1
Selam.	1
Özür diliyorum.	1
Güle güle	1
Görüşmek üzere	1
Allah'a emanet olun	1
Madde Başı	13
Toplam	60

Tablo 30'un verilerine bakıldığında, 8. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda 60 kalıp sözü söz bulunduğu ve bu sözlerin 13 madde başında yer aldığı görülmektedir. En sık

kullanılan ifadeler sırasıyla “Merhabalar” (f=25), “Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim” (f=12), “İnşallah” (f=6), “Teşekkür ederim” (f=4), “Görüşürüz” (f=4), “Selamünaleyküm” (f=2) olmuştur. Bu sınıf düzeyinde selamlaşma ifadelerinin sıklığı dikkat çekmektedir. Ayrıca, dinleyiciye yönelik teşekkürlerin yanı sıra, olumlu duyguları ifade eden “Ve mutlu oldum sizinle tanıştığım için” gibi ifadeler de yer almaktadır.

Özetle, 5. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında genellikle selamlaşma ve basit teşekkür ifadeleri yer almakta olup, dini içerikli ifadelere de rastlanmaktadır. 6. sınıf öğrencileri, selamlaşma ve teşekkür ifadelerine ek olarak “İyi ki siz varsınız” gibi duygusal ifadelere de yer vermeye başlamışlardır. 8. sınıf öğrencilerinde ise selamlaşma ifadeleri en sık kullanılan ifadeler arasındadır ve ayrıca olumlu duyguları ifade eden cümleler artmıştır.

Tüm sınıf düzeylerinde selamlaşma ve teşekkür ifadelerinin ağırlıklı olduğu görülmektedir. Ancak, sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin selamlaşma ve teşekkür ifadesinin yanı sıra, duygusal ve olumlu ifadeleri daha sık kullandıkları gözlemlenmektedir. Özellikle 6. ve 8. sınıflarda duygusal içerikli kalıp sözlerin belirginleştiği dikkat çekmektedir. Dini içerikli ifadeler ise tüm sınıflarda yer almakla birlikte, düşük frekanslarda kalmaktadır. Bu veriler, öğrencilerin yaş ilerledikçe kalıp söz kullanımında çeşitliliğe ve duygu ifade etmeye daha fazla yer verdiklerini düşündürülebilir.

Tüm sınıf seviyelerine göre öğrencilerin konuşmalarında yer alan toplam ve farklı “özdeyişler”in frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

Sekizinci sınıf öğrencilerinden iki öğrenci haricinde diğer öğrencilerin fikirlerini özlü sözler ile pekiştirmek için kendilerine veya başkalarına ait özdeyişlere konuşmalarında yer vermediği görülmektedir.

Tablo 31: 8. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Özdeyişler

Özdeyişler	(f)
Aşk budur. Eğer âşık olursan tekrar onu döndüremezsin.(E53)	1
Kimse kimsenin ne yaşadığını bilmez.(K14)	1
Madde Başı	2
Toplam	2

Tablo 31’in verileri analiz edildiğinde, 8. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda 2 özdeyiş kullanıldığı ve bu özdeyişlerin 2 madde başında yer aldığı görülmektedir. Bu özdeyişler “Aşk budur. Eğer âşık olursan tekrar onu döndüremezsin.” (E53) ve “Kimse kimsenin ne yaşadığını bilmez.” (K14) ifadeleridir. Veriler, bu sınıf düzeyinde özdeyiş kullanımının çok sınırlı olduğunu göstermektedir.

8. sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşmalarında özdeyişlerin az sayıda kullanıldığı ve özdeyişlerin farklı duygu ve deneyimleri ifade etme amacıyla seçildiği gözlemlenmektedir. Bu ifadelerden biri aşk temasına odaklanırken, diğeri bireylerin yaşam deneyimlerinin anlaşılması üzerine yoğunlaşmaktadır.

Özetle, 5.-7. sınıf düzeylerinde özdeyiş kullanımına rastlanmazken, 8. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında az sayıda özdeyiş kullanıldığı görülmektedir. Bu durum, öğrencilerin yaş ilerledikçe konuşmalarında farklı ifade biçimlerine yönelme ve özdeyiş kullanma eğiliminde olduklarını düşündürülebilir. Ancak bu eğilim sınırlı kalmıştır, bu da özdeyişlerin konuşmalarda daha az başvurulan bir ifade biçimi olduğunu işaret edebilir.

Tüm sınıf seviyelerine göre öğrencilerin konuşmalarında yer alan toplam ve farklı “Kalıp Sözcük”in frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

Tablo 32: 5. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Özel İsimler

Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)
Erzurum	7	Kültür Kurumu Ortaokulu	2	Kanada	1
Afgan	5	Lalapaşa	2	Mbappe	1
Kırmızı Başlıklı Kız	4	Mekke	2	Mike Tyson	1
Ronaldo	4	Messi	2	Muhammed Ali	1
Türkiye	4	Palandöken Dağı	2	Neymar	1
Almanya	3	Trabzon	2	Şair Nefi Ortaokulu	1
Beşiktaş	3	Amerika	1	Ulu Camii	1
Canan Hoca	3	Barcelona	1	Yavuz Keleş	1
Afganistan	2	Canelo	1	Yılbaşı gecesi	1
Dünya	2	Çırçır	1		
Galatasaray	2	İspanya	1		
Madde Baş					31
Toplam					65

Tablo 32’nin verilerine bakıldığında, 5. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda 65 özel isim kullanıldığı ve bu isimlerin 31 madde başında yer aldığı görülmektedir. En sık kullanılan özel isimler sırasıyla “Erzurum” (f=7), “Afgan” (f=5), “Kırmızı Başlıklı Kız” (f=4), “Ronaldo” (f=4), “Türkiye” (f=4), “Almanya” (f=3) ve “Beşiktaş” (f=3) olarak kaydedilmiştir. Öğrencilerin konuşmalarında ağırlıklı olarak yerel yer adları, popüler kültür

ve spor dünyasından isimlerin kullanıldığı dikkat çekmektedir. Aynı zamanda dini ve kültürel içerikli bazı özel isimlerin de az sayıda yer aldığı görülmektedir.

Tablo 33: 6. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Özel İsimler

Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)
Don Kişot	13	Selim	3	Cristiano Ronaldo	1
Afganistan	9	Afgan	2	Eyüp spor	1
İngilizce	8	Arabistan	2	Faik Güngör Ortaokulu'	1
Kâbe	7	İsrail	2	Fatih	1
Messi	7	Mabah	2	Germain	1
Allah	6	Manciha	2	Inter Milan	1
Erzurum	6	Mançihalı Don Kişot	2	Leonel Messi	1
Sancho	6	Müslüman	2	Maradona	1
Türkiye	6	Nefes	2	Meribya	1
Filistin	5	Paris SaintGermain	2	Mezarı Şerif	1
Vali	5	Real Madrid	2	Miami	1
Al Nasr	4	Selman	2	Neymar	1
İnter Miami	4	Türk	2	Paris	1
Pele	4	Zeynep	2	Serap Hoca	1
Beşiktaş	3	Amasya	1	Şaban	1
Fenerbahçe	3	Amerika	1	Şair Nefi Ortaokulu	1
Hristiyan	3	Ankara	1	Şampiyonlar Ligi	1
Hz. Muhammed	3	Aşk Yeniden	1	Tuhaflıklar Asansörü	1
İran	3	Atatürk	1	Zemzem	1
Mekke	3	Ayşe Sevim	1		
Ronaldo	3	Barcelona	1		
Madde Başı				61	
Toplam					166

Tablo 33'ün verileri analiz edildiğinde, 6. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda 166 özel isim kullanıldığı ve bu özel isimlerin 61 madde başında yer aldığı dikkat çekmektedir. En sık kullanılan özel isimler arasında “Don Kişot” (f=13), “Afganistan” (f=9), “İngilizce” (f=8), “Kâbe” (f=7), “Messi” (f=7), “Allah” (f=6) ve “Erzurum” (f=6) bulunmaktadır. Bu sınıf düzeyinde hem edebi eserlerden hem de uluslararası ve dini içerikli

isimlerden özel isimler kullanılmaktadır. Popüler kültür ve dini değerlere yönelik özel isimlerin de önemli bir yere sahip olduğu gözlenmektedir.

Tablo 34: 7. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Özel İsimler

Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)
Türkiye	9	Suriye	2	İngilizce	1
Yakan top	7	Messi	2	Göç idaresi	1
Türk	7	İngiliz	2	Gazze	1
Kanada	6	Barcelona	2	Azrail.	1
İzmir	4	Ukrayna	1	“Çirkin Ördek Yavrusu”	1
İmam Hatip	4	Rusya	1	Çifte minare	1
Afganistan	4	Ramazan	1	Amerika	1
Mısır	3	Pencak	1	Afrika	1
Gazi İmam Hatip Ortaokulu	3	Narmanlı Camii	1	Afgan	1
Çeşme	3	İran	1		
Madde Başı					29
Toplam					73

Tablo 34’ün verilerine bakıldığında, 7. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda (f=73) özel isim kullanıldığı ve bu özel isimlerin 29 madde başında yer aldığı anlaşılmaktadır. En sık kullanılan özel isimler sırasıyla “Türkiye” (f=9), “Yakan top” (f=7), “Türk” (f=7), “Kanada” (f=6), “İzmir” (f=4), “İmam Hatip” (f=4) ve “Afganistan” (f=4) olarak belirlenmiştir. 7. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında ulusal değerler ve kültürel öğelere daha fazla yer verildiği, ayrıca oyun ismi olan “Yakan top” gibi ifadeler de vurgu yapıldığı görülmektedir. Yer adları ve kültürel değerlerin konuşmalarda öne çıktığı gözlemlenmektedir.

Tablo 35: 8. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Özel İsimler

Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)
Yusuf	17	Alman	2	Frank	1
Aylık Öykü	9	Arda Güler	2	Franklin	1
Afgan	8	Avrupa ligi	2	Gampo Ortaokulu	1
Afganistan	8	Beşiktaş	2	Gazi İmam Hatip Ortaokulu	1
Real Madrid	7	Faik Güngör Ortaokulu’	2	Hamburgerci	1

Türkiye	7	İran	2	Kültür Kurumu Ortaokulu	1
Enrico	6	Leonel Messi	2	Kürt	1
İngilizce	6	Perosi	2	Lalapaşa	1
Arjantin	4	Türk	2	Manchester City	1
Çocuk Kalbi	4	Yakan top	2	Manchester United	1
İstanbul	4	Amerika	1	Mücahide	1
İtalyan	4	Atatürk Ortaokulu	1	Neuer	1
Messi	4	Avrupa	1	Ronaldo	1
Ramazan	4	Barcelona	1	Ruhina	1
Türkçe	4	Casillas	1	Sakıp Efendi İmam Hatip Ortaokulu	1
Almanya	3	Cristiano Ronaldo	1	Şair Nefi Ortaokulu	1
Erzurum	3	Farsça	1	Ukrayna	1
Orta Doğu	3	Fenerbahçe	1		
Paris	3	Filistin	1		
Madde Başı					55
Toplam					154

Tablo 35'in verileri değerlendirildiğinde, 8. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda (f=154) özel isim kullanıldığı ve bu özel isimlerin 55 madde başında yer aldığı tespit edilmektedir. En sık kullanılan özel isimler arasında “Yusuf” (f=17), “Aylık Öykü” (f=9), “Afgan” (f=8), “Afganistan” (f=8), “Real Madrid” (f=7), “Türkiye” (f=7) ve “Enrico” (f=6) yer almaktadır. Bu yaş grubunda kişisel adların yanı sıra uluslararası ünlü isimler ve bazı dini-kültürel içeriklere de yer verildiği görülmektedir. Aynı zamanda, edebiyat, spor ve farklı kültürel alanlardan isimlerin kullanım çeşitliliği dikkat çekmektedir.

Özetle, 5. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında daha çok yerel ve popüler kültüre ait isimler öne çıkmakta olup, dini içerikli ifadeler az sayıda kullanılmıştır. 6. sınıf öğrencileri ise uluslararası ve dini temalı özel isimlerin yanı sıra edebi karakterleri de konuşmalarına yansıtmaktadır. 7. sınıf düzeyinde öğrencilerin ulusal değerlere daha fazla önem verdikleri ve aynı zamanda oyun ile ilgili isimlere yer verdikleri görülmektedir. 8. sınıf öğrencileri, kişisel adlardan uluslararası spor takımlarına kadar çeşitli alanlardan özel isimlere konuşmalarında yer vermekte ve bu yaş grubunda ilgi alanlarının daha geniş bir yelpazeye yayıldığı dikkati çekmektedir.

Elde edilen bulgulara bakıldığında, 5. sınıf düzeyinde öğrencilerin konuşmalarında daha çok yerel ve popüler kültür odaklı özel isimlerin yer aldığı gözlenmektedir. 6. sınıf öğrencileri, uluslararası ve dini değerleri içeren özel isimlere daha fazla yer vererek ilgi alanlarını genişletmiş görünmektedir. 7. sınıf öğrencilerinde ulusal değerlere bağlılık dikkat çekerken, oyun ve eğlence ile ilgili isimlerin de bu yaş grubunda yoğunlaştığı görülmektedir.

8. sınıf öğrencileri ise çeşitli edebi, dini ve kültürel içeriklere yönelmiş olup, konuşmalarında kapsamlı bir özel isim kullanımına yer vermektedir. Bu bulgular, yaş ilerledikçe öğrencilerin ilgi alanlarının genişlediğini ve farklı kültürel içeriklere daha fazla ilgi göstermeye başladıklarını düşündürülebilir.

Tüm sınıf seviyelerine göre öğrencilerin konuşmalarında yer alan toplam ve farklı “terimler”in frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

Tablo 36: 5. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Terimler

Terimler	(f)	Terimler	(f)	Terimler	(f)
futbol	28	silah	3	hacc	1
anne	22	uçak	3	havalimanı	1
babaanne	16	voleybol	3	kayak	1
abi	12	enişte	2	lig	1
boks	10	file	2	menemen	1
top	8	hikâye	2	orta saha	1
avukat	7	masal	2	sağlık	1
baba	7	miras	2	sanat	1
abla	5	puan	2	yumurta	1
maç	4	asker	1		
şampiyon	4	eczane	1		
Madde Başı					31
Toplam					155

Tablo 36’nın verilerine bakıldığında, 5. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda 15) terim kullanıldığı ve bu terimlerin 31 madde başında yer aldığı görülmektedir. En sık kullanılan terimler sırasıyla “futbol” (f=28), “anne” (f=22), “babaanne” (f=16), “abi” (f=12), “boks” (f=10), “top” (f=8) ve “avukat” (f=7) olarak sıralanmıştır. Öğrenciler, spor (futbol, boks, top) ve aile ilişkileri (anne, babaanne, abi) ile ilgili terimlere konuşmalarında sıklıkla yer vermiştir. Ayrıca mesleki bir terim olan “avukat” da bu düzeyde dikkat çekmektedir.

Tablo 37: 6. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Terimler

Terimler	(f)	Terimler	(f)	Terimler	(f)
futbol	52	avukat	3	faul	1
anne	51	cehennem	3	free kick	1
baba	16	şampiyon	3	hamle	1
cennet	10	şut	3	kanser	1
top	7	savunma	2	orta saha	1
gol	6	abi	1	penaltı	1
abla	5	amca	1	saha	1
hikâye	5	âmin	1	transfer	1
forvet	4	boks	1	yüzme	1
hentbol	4	denizaltı	1		
Madde Başı					29
Toplam					188

Tablo 36'nın verileri analiz edildiğinde, 6. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda 188 terim kullanıldığı ve bu terimlerin 29 madde başında yer aldığı anlaşılmaktadır. En sık kullanılan terimler arasında “futbol” (f=52), “anne” (f=51), “baba” (f=16), “cennet” (f=10), “top” (f=7), “gol” (f=6) ve “hikâye” (f=5) yer almaktadır. Bu sınıf düzeyinde öğrencilerin konuşmalarında spor (futbol, gol, top) ve dini temalı (cennet) terimlerin yanı sıra aile ilişkilerini ifade eden terimler (anne, baba) de yaygın olarak kullanılmaktadır.

Tablo 38: 7. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Terimler

Terimler	(f)	Terimler	(f)	Terimler	(f)
anne	27	lösemi	2	covid19	1
baba	14	savcılık	2	hikâye	1
top	6	abi	1	kanser	1
futbol	5	abla	1	kuzen	1
amca	4	basketbol	1		
masal	4	boks	1		
Madde Başı					16
Toplam					72

Tablo 38'in verilerine bakıldığında, 7. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda 72 terim kullanıldığı ve bu terimlerin 16 madde başında yer aldığı gözlemlenmektedir. En sık kullanılan terimler sırasıyla “anne” (f=27), “baba” (f=14), “top” (f=6), “futbol” (f=5), “amca” (f=4), “masal” (f=4) ve “lösemi” (f=2) olarak kaydedilmiştir. Bu sınıf düzeyinde de aile

ilişkileri ve spor temalı terimler öne çıkarken, sağlıkla ilgili terimlerin (lösemi) de konuşmalarda yer aldığı dikkat çekmektedir.

Tablo 39: 8. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Terimler

Terimler	(f)	Terimler	(f)	Terimler	(f)
futbol	55	top	3	voleybol	2
anne	46	abi	2	dağcılık	1
baba	37	abla	2	forvet	1
hikâye	4	babaanne	2	puan	1
boks	3	masal	2	yanmak (oyunda)	1
iftar	3				
Madde Başı					16
Toplam					165

Tablo 39'un verileri değerlendirildiğinde, 8. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda 165 terim kullanıldığı ve bu terimlerin 16 madde başında yer aldığı anlaşılmaktadır. En sık kullanılan terimler arasında “futbol” (f=55), “anne” (f=46), “baba” (f=37), “hikâye” (f=4), “boks” (f=3), “iftar” (f=3) ve “top” (f=3) öne çıkmaktadır. Bu yaş grubunda spor (futbol, boks, top) ve aile ilişkilerini ifade eden terimler (anne, baba) yine ağırlıkla yer almakla birlikte, dini içerikli ifadeler de (iftar) konuşmalarda kullanılmaktadır.

Özetle, 5. sınıf öğrencilerinde konuşmalarda daha çok spor terimlerine ve aile ile ilgili ifadelere yer verildiği gözlemlenmektedir. 6. sınıf düzeyinde ise, spor ve aile temalı terimlerin yanı sıra dini terimlerin de kullanılmaya başladığı görülmektedir. 7. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında spor ve aile ilişkileri odaklı terimler yaygın olmakla birlikte, sağlık terimlerine de az da olsa yer verildiği dikkat çekmektedir. 8. sınıf düzeyinde ise öğrenciler, ağırlıklı olarak spor, aile ve dini temalı terimlere konuşmalarında yer vermektedir.

Veriler bütün olarak değerlendirildiğinde, her sınıf düzeyinde spor ve aile ilişkilerine yönelik terimlerin ön planda olduğu görülmektedir. Ancak sınıf düzeyi arttıkça, dini ve sağlık içerikli terimlerin kullanımında artış gözlenmektedir. 6. sınıf itibarıyla dini terimler, 7. sınıfla birlikte sağlık terimleri konuşmalarda yer almaya başlamıştır. Bu durum, öğrencilerin yaş ilerledikçe konuşmalarında çeşitli konulara yer verdiklerini ve ilgi alanlarının genişlediğini düşündürülebilir.

Tüm sınıf seviyelerine göre öğrencilerin konuşmalarında yer alan toplam ve farklı “yabancı kelimeler”in frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

Tablo 40: 5. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Yabancı Kelimeler

Yabancı Kelimeler	(f)	Yabancı Kelimeler	(f)	Yabancı Kelimeler	(f)
doktor	16	klavye	2	icat	1
polis	7	kulüp	2	internet	1
ajan	6	numara	2	klasik	1
kupa	5	tablet	2	Luna Park	1
telefon	4	Valorant	2	mağaza	1
ameliyat	3	Akm	1	park	1
market	3	cafe	1	pes	1
maske	3	direktmen	1	program	1
sihir	3	domates	1	şifa	1
vandal	3	fotoğraf	1	umre	1
antrenman	2	hıyar	1	vefat	1
bisiklet	2	hoparlör	1	video	1
karakter	2				
Madde Başı					40
Toplam					88

Tablo 40’ın verilerine bakıldığında, 5. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda (f=88) yabancı kelime kullanıldığı ve bu kelimelerin 40 madde başında yer aldığı görülmektedir. En sık kullanılan yabancı kelimeler sırasıyla “doktor” (f=16), “polis” (f=7), “ajan” (f=6), “kupa” (f=5), “telefon” (f=4), “ameliyat” (f=3) ve “market” (f=3) olarak sıralanmıştır. Bu sınıfta öğrencilerin sağlık, güvenlik ve teknoloji ile ilgili terimleri konuşmalarında sıklıkla kullandıkları gözlenmektedir. Aynı zamanda, spor ve eğlence içerikli bazı yabancı kelimelerin de konuşmalarda yer aldığı görülmektedir.

Tablo 41: 6. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Yabancı Kelimeler

Yabancı Kelimeler	(f)	Yabancı Kelimeler	(f)	Yabancı Kelimeler	(f)
doktor	50	maske	3	ateşperest	1
spor	18	mümin	3	avantaj	1
dizi	7	Roblox	3	cafe	1
tedavi	7	Stumble Guy	3	efekt	1
antrenman	6	telefon	3	fenomen	1
camı	6	TikTok	3	Gta 5	1
direkt	6	arena	2	hamile	1
kraliçe	6	downsendrom	2	kurs	1

peygamber	6	dua	2	levig	1
potkal	6	eğrencil	2	mazlum	1
Pubg	6	hekim	2	mucize	1
şifa	6	internet	2	NPC	1
ameliyat	5	jeton	2	paraşüt	1
cin	5	kilise	2	pas	1
kupa	5	kuzen	2	proje	1
film	4	mescit	2	ressam	1
karakter	4	piknik	2	servis	1
level	4	resepsiyon	2	star	1
polis	4	Sallallahu aleyhi vesselam	2	tayin	1
sihir	4	sosyal	2	tebliğ	1
Vs	4	villa	2	televizyon	1
asansör	3	Win	2	turnuva	1
Brawl Stars	3	Youtube	2	vahiy	1
FIFA mobilya	3				
Madde Başı					70
Toplam					253

Tablo 41'in verileri analiz edildiğinde, 6. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda 253 yabancı kelime kullanıldığı ve bu kelimelerin 70 madde başında yer aldığı anlaşılmaktadır. En sık kullanılan yabancı kelimeler arasında “doktor” (f=50), “spor” (f=18), “dizi” (f=7), “tedavi” (f=7), “antrenman” (f=6), “cami” (f=6) ve “peygamber” (f=6) bulunmaktadır. Bu sınıf düzeyinde öğrencilerin sağlık, spor ve dini içerikli yabancı kelimeleri daha yoğun bir şekilde kullandıkları görülmektedir. Ayrıca, “Pubg, win, ws, level” v.s. sanal oyunlar ile ilgili terimlerin de yoğun olarak konuşmalarda yer aldığı gözlemlenmiştir.

Tablo 42: 7. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Yabancı Kelimeler

Yabancı Kelimeler	(f)	Yabancı Kelimeler	(f)	Yabancı Kelimeler	(f)
film	12	polis	2	loot	1
doktor	10	video	2	M24	1
telefon	10	YouTube	2	M4	1
bot	5	arena	1	İnternet Kafe	1
madalya	5	cezire	1	pimapen	1
şeytan	4	erengildim	1	Püçinke	1

tedavi	4	favori	1	Roblox	1
televizyon	4	futsokol	1	TikTok	1
PUBG	3	grup	1	Tokio	1
sihir	3	günah	1	tövbe	1
camii	2	hemşire	1	tren	1
deport	2	kâbus	1	UNP	1
dua	2	kısmet	1	vefat	1
kantin	2	Kur'an	1		
Madde Başı					41
Toplam					98

Tablo 42'nin verilerine bakıldığında, 7. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda 98 yabancı kelime bulunduğu ve bu kelimelerin 41 madde başında yer aldığı anlaşılmaktadır. En sık kullanılan yabancı kelimelerden bazıları “film” (f=12), “doktor” (f=10), “telefon” (f=10), “bot” (f=5), “madalya” (f=5), “şeytan” (f=4) ve “televizyon” (f=4) olmuştur. 7. sınıfta teknoloji, sağlık ve medya ile ilgili yabancı kelimeler yoğun olarak kullanılmakta ve dini içerikli bazı kelimelere de konuşmalarda rastlanmaktadır.

Tablo 43: 8. Sınıf Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarında Kullandıkları Yabancı Kelimeler

Yabancı Kelimeler	(f)	Yabancı Kelimeler	(f)	Yabancı Kelimeler	(f)
spor	28	cin	2	idol	1
doktor	6	direkt	2	joker	1
tercüman	6	film	2	kilise	1
üvey	6	imkân	2	kulüp	1
antrenman	5	internet	2	kupa	1
jimnastik	5	karakter	2	loot	1
polis	5	online	2	maalesef	1
Pubg	5	restoran	2	market	1
sahur	5	televizyon	2	misal	1
vefat	5	tesir	2	plan	1
mobile	4	apart	1	profesyonel	1
telefon	4	âşık	1	sigorta	1
sabır	3	cips	1	sihir	1
tedavi	3	dua	1	TikTok	1
Uce	3	dükkân	1	tren	1
Uno	3	full	1	turnuva	1

ameliyat	2	instagram	1
Madde Başı			50
Toplam			141

Tablo 43'ün verileri değerlendirildiğinde, 8. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda 141 yabancı kelime kullanıldığı ve bu kelimelerin 50 madde başında yer aldığı görülmektedir. En sık kullanılan yabancı kelimeler sırasıyla “spor” (f=28), “doktor” (f=6), “tercüman” (f=6), “üvey” (f=6), “polis” (f=5), “Pulg” (f=5) ve “sahur” (f=5) olarak sıralanmıştır. 8. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında spor, sağlık ve dini içerikli kelimelerin yanı sıra bazı popüler oyun terimlerinin yer aldığı dikkat çekmektedir.

Özetle, 5. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında teknoloji, sağlık ve güvenlik içerikli yabancı kelimelerin öne çıktığı gözlenmektedir. 6. sınıfta ise, öğrencilerin sağlık, spor ve dini içerikli terimlere daha fazla yer vermeye başladıkları ve konuşmalarında popüler kültür terimlerinin kullanıldığı görülmektedir. 7. sınıfta teknoloji, medya ve sağlık terimleri daha sık kullanılmakla birlikte, dini içerikli kelimelere de az da olsa rastlanmaktadır. 8. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında spor terimlerinin belirgin bir şekilde öne çıktığı ve sağlık ile popüler kültürden terimlerin çeşitliliğinin arttığı anlaşılmaktadır.

Tüm tablo sonuçları toplu olarak göz önünde bulundurulduğunda; 5. sınıf düzeyinde öğrencilerin yabancı kelime kullanımları daha çok teknoloji ve güvenlik odaklı iken, 6. sınıf düzeyinde sağlık ve dini içerikli kelimelerin artış gösterdiği gözlenmektedir. 7. sınıf düzeyinde medya ve dini içerikli kelimeler daha geniş bir yelpazede kullanılırken, 8. sınıf öğrencileri daha fazla spor, sağlık ve popüler kültüre ait kelimeleri konuşmalarına yansıtmaktadır. Bu durum, öğrencilerin yaşları ilerledikçe çeşitli alanlardan yabancı kelimelere daha çok yer verdiğini ve farklı ilgi alanlarına yöneldiklerini düşündürülebilir.

3.4. TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ NİTELİKLİ SÖZ VARLIĞINA YÖNELİK TESPİT EDİLEN BULGULAR VE YORUMLAR

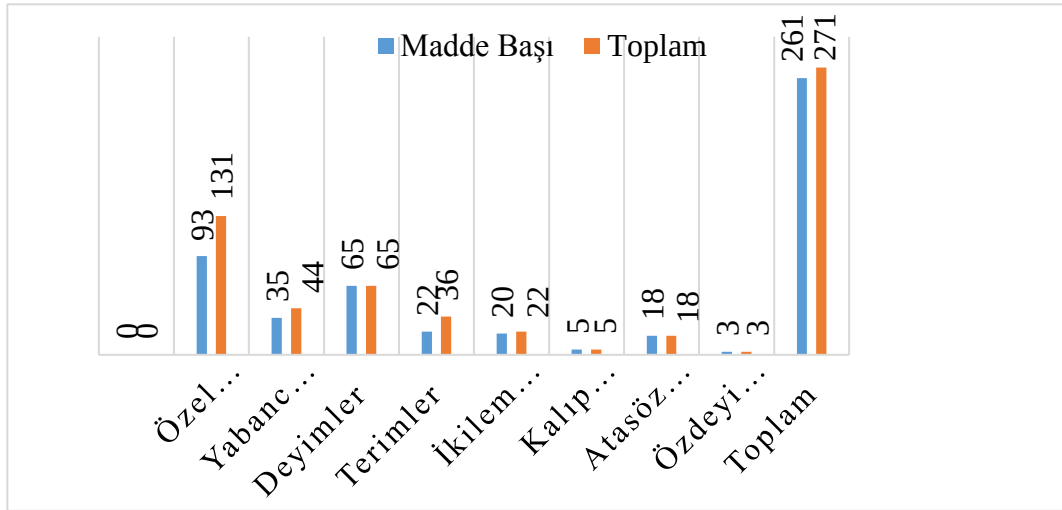
Bu bölümde Türkçe ders kitaplarında yer alan deyimlerin atasözlerin, ikilemelerin, kalıp sözlerin, özdeyişlerin, özel isimlerin ve yabancı kelimelerin toplam ve farklı kullanım sayılarıyla ilgili genel verilere ve sınıf seviyelerine göre tespit edilen bulgulara yer verilmiştir.

Ders kitaplarında yer alan toplam ve farklı tüm “söz varlığı unsurları”nın frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

Tablo 44: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Söz Varlığı Unsurları

Söz Varlığı Unsurları	Madde Başı (f)	Toplam (f)
Özel İsimler	93	131
Yabancı Kelimeler	35	44
Deyimler	65	65
Terimler	22	36
İkilemeler	20	22
Kalıp Sözler	5	5
Atasözleri	18	18
Özdeyişler	3	3
Toplam	261	324

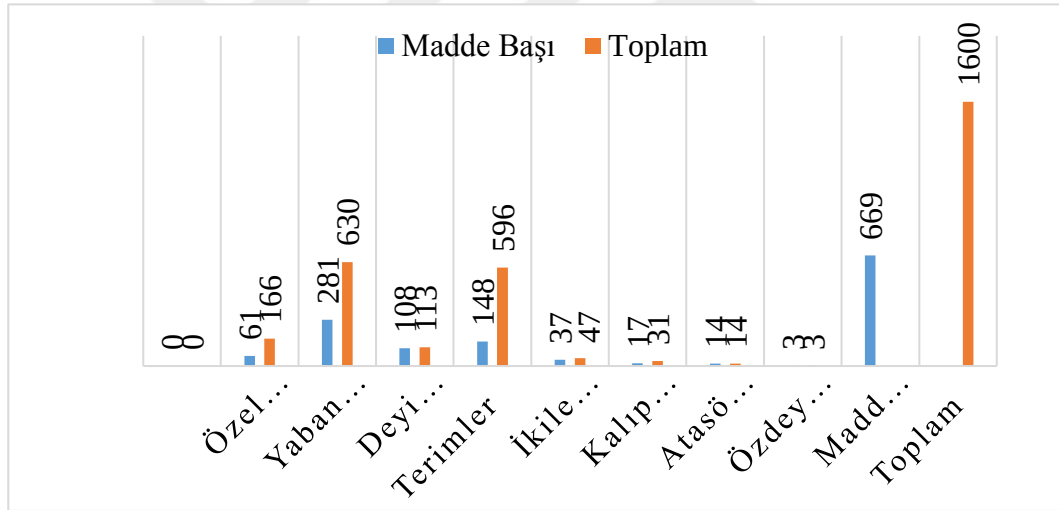
Tablo 44'ün verilerine bakıldığında, 5. sınıf Türkçe ders kitabında söz varlığı unsurlarının çeşitli frekanslarla yer aldığı görülmektedir. Kitapta toplamda 324 söz varlığı ögesine yer verilmiş olup, bu ögelerin 261' inin farklı olduğu bulgusu tespit edilmiştir. Özel isimler (f=131) frekans ile 93 madde başında yer alırken, yabancı kelimeler (f=44) frekansla 35 madde başında bulunmaktadır. Deyimler 65 kez, terimler 36 kez, ikilemeler 22 kez, kalıp sözler 5 kez, atasözleri 18 kez ve özdeyişler 3 kez geçmektedir. Bu veriler, özellikle özel isimler ve yabancı kelimelere kitapta geniş yer verildiğini göstermektedir.

Şekil 4: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Söz Varlığı Unsurlarının Grafikselleştirilmesi**Tablo 45:** 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Söz Varlığı Unsurları

Söz Varlığı Unsurları	Madde Başı (f)	Toplam (f)
Özel İsimler	61	166
Yabancı Kelimeler	281	630

Deyimler	108	113
Terimler	148	596
İkilemeler	40	49
Kalıp Sözler	17	31
Atasözleri	14	14
Özdeyişler	3	3
Toplam	672	1602

Tablo 45'in verileri değerlendirildiğinde, 6. sınıf Türkçe ders kitabında toplamda (f=1602) kez söz varlığı ögesine yer verildiği ve bu ögelerin 672 kelimenin madde başı olduğu görülmektedir. Yabancı kelimeler toplamda 630 kez kullanılmış olup, bu kelimelerden 281'i farklıdır. Terimler ise 596 kez geçmekte ve bunların 148'i farklıdır. Deyimler 108 kez, özel isimler 166 kez, ikilemeler 47 kez, kalıp sözler 31 kez, atasözleri 14 kez ve özdeyişler 3 kez kullanılmıştır. Bu değerler, yabancı kelimelerin, deyimlerin ve terimlerin yüksek frekansta olduğunu, dolayısıyla bu ögelerin kitapta önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir.

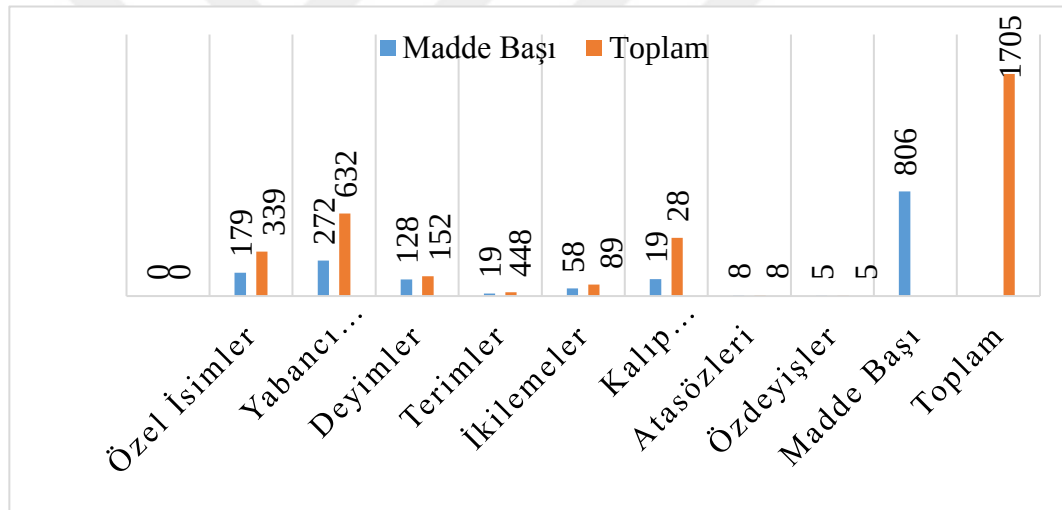
Şekil 5: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Söz Varlığı Unsurlarının Grafikselleştirilmesi

Tablo 46: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Söz Varlığı Unsurları

Söz Varlığı Unsurları	Madde Başı (f)	Toplam (f)
Özel İsimler	179	339
Yabancı Kelimeler	272	632
Deyimler	128	152
Terimler	132	448
İkilemeler	63	93
Kalıp Sözler	19	28

Atasözleri	8	8
Özdeyişler	5	5
Toplam	806	1705

Tablo 46'nın verilerine bakıldığında, 7. sınıf Türkçe ders kitabında söz varlığı unsurlarının toplamda 1705 kez kullanıldığı ve bu öğelerin 806'sının farklı unsurlar olduğu anlaşılmaktadır. Bu sınıf düzeyinde en yüksek frekansa sahip unsur, yabancı kelimelerdir. Bu sınıf düzeyinde en yüksek frekansa sahip unsur yabancı kelimelerdir. Yabancı kelimeler 632 kez, bunların 272'si madde başı olarak geçmiştir. Terimler 448 kez, deyimler 152 kez, özel isimler ise 339 kez kullanılmış ve 179'u madde başı olarak yer almıştır. İkilemeler 93 kez, kalıp söz 28 kez kullanılmış. Atasözleri 8 kez, özdeyişler ise 5 kez görülmüştür. Yabancı kelimeler ve terimlerin özellikle 7. sınıf düzeyinde dikkat çekici bir şekilde yer aldığı belirlenmiştir. Yabancı kelimeler ve terimlerin 7. sınıf düzeyinde dikkat çeken bir şekilde yer aldığı görülmektedir.

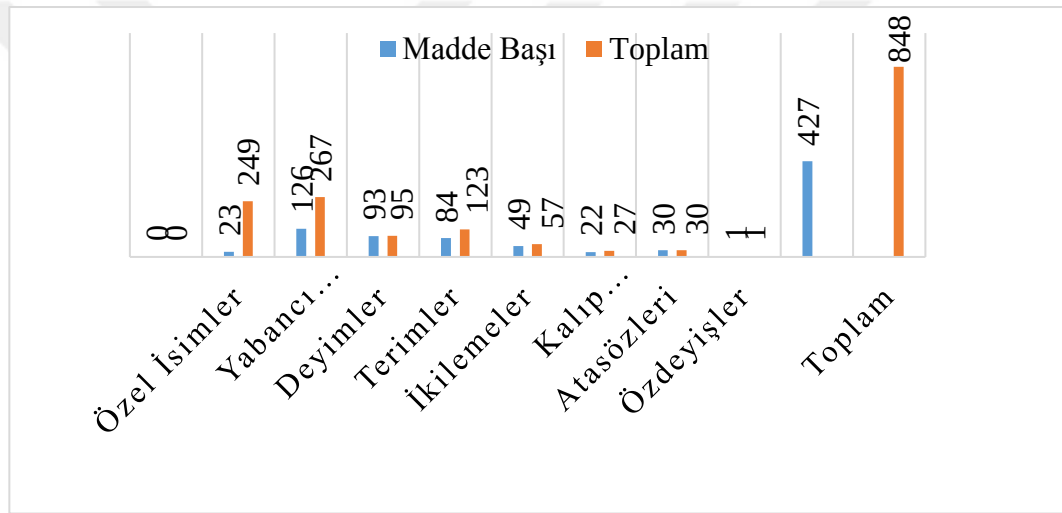
Şekil 6: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Söz Varlığı Unsurlarının Grafikselleştirilmesi

Tablo 47: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Söz Varlığı Unsurları

Söz Varlığı Unsurları	Madde Başı (f)	Toplam (f)
Özel İsimler	23	249
Yabancı Kelimeler	126	267
Deyimler	93	95
Terimler	84	123
İkilemeler	48	56
Kalıp Sözler	22	27
Atasözleri	30	30

Özdeyişler	1	1
Toplam	427	848

46'nın verileri analiz edildiğinde, 8. sınıf Türkçe ders kitabında söz varlığı unsurlarının toplamda 848 kez yer aldığı ve bu öğelerin 427'sinin kelimenin madde başı olduğu anlaşılmaktadır. Tablo 47'nin verileri incelendiğinde, 8. sınıf Türkçe ders kitabında söz varlığı unsurlarının toplamda 848 kez kullanıldığı ve bunların 427'sinin madde başı olduğu tespit edilmiştir. Yabancı kelimeler 267 kez geçmekte ve 126 farklı başlıkta yer almaktadır. Özel isimler ise 249 kez kullanılmış ve 23 farklı başlıkta bulunmaktadır. Deyimler 95 kez, terimler 123 kez, ikilemeler 57 kez, kalıp söz, 27 kez, atasözleri 30 kez ve özdeyişler 1 kez geçmiştir. Bu sınıf düzeyinde yabancı kelimeler ve özel isimlerin dikkat çekici bir yoğunlukla öne çıktığı görülmektedir.

Şekil 7: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Söz Varlığı Unsurlarının Grafikselleştirilmesi

Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, 5. sınıfta özel isimler ve yabancı kelimeler; 6. sınıfta yabancı kelimeler ve terimler; 7. sınıfta kalıp sözler ve yabancı kelimeler; 8. sınıfta ise yabancı kelimeler ve özel isimlerin belirgin bir şekilde öne çıktığı görülmektedir. Bu eğilimler, sınıf düzeyleri ilerledikçe yabancı kelime ve terimlerin kullanımının arttığını ve öğrencilerin dil gelişiminde belirli unsurlara vurgu yapıldığını göstermektedir.

Aşağıda, ders kitaplarında yer alan nitelikli söz varlığı unsurları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Her bir söz varlığı unsuru, sınıf seviyelerine göre ayrı başlıklar altında ele alınmış ve veriler tablolar halinde sunulmuştur.

5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan atasözleri aşağıda listelenmiştir:

Tablo 48: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Atasözler

Atasözleri	(f)
Sabırla koruk helvaya dönüşür.	1
Söz uçar, yazı kalır.	1
Sakınan göze çöp batar.	1
Etle tırnak arasına girilmez.	1
İyiliğe iyilik her kişinin kârı, kötülüğe iyilik er kişinin kârı.	1
Yavru kuş, yuvada gördüğünü yapar.	1
Biz kırk kişiyiz, birbirimizi biliriz.	1
Cana gelecek mala gelsin.	1
Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.	1
Güneş girmeyen eve doktor girer.	1
Ne ekersen onu biçersin.	1
Sağlam kafa, sağlam vücutta bulunur.	1
Emek olmadan yemek olmaz.	1
Denize düşen yılana sarılır.	1
Baca eğri de olsa dumanı doğru çıkar.	1
Sabır acıdır, meyvesi tatlıdır.	1
Akıl yaşta değil baştadır.	1
İşleyen demir pas tutmaz.	1
Madde Başı	18
Toplam	18

Tablo 48'in verilerine bakıldığında, 5. sınıf Türkçe ders kitabında toplamda (f=18) atasözüne yer verildiği ve bu atasözlerinin bunların 8'inin farklı olduğu görülmektedir. Kullanılan atasözleri arasında "Sabırla koruk helva olur" (f=1), "Söz uçar, yazı kalır" (f=1), "Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır" (f=1) ve "Akıl yaşta değil baştadır" (f=1) gibi ifadeler yer verilmiştir.

Tablo 49: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Atasözler

Atasözleri	
Birlikten kuvvet doğar.	1
Ana gibi yar, vatan gibi diyar olmaz.	1
Ağacı kurt insanı dert öldürür.	1
Sağlık varlıktan yeğdir.	1
Hasta olmayan sağlığın kadrini bilmez.	1

Ak gün ağartır, kara gün karartır	1
Birlikten kuvvet doğar.	1
Nerde birlik, orda dirlik.	1
Bir elin nesi var, iki elin sesi var.	1
Ne verirsen elinle o gider seninle.	1
Komşu, komşunun külüne muhtaçtır.	1
Baş başa vermeyince taş yerinden kalkmaz.	1
Adam adama her daim muhtaç.	1
Gece silahlı gündüz külahlı.	1
Madde Başı	14
Toplam	14

Tablo 49'un verileri incelendiğinde, 6. sınıf Türkçe ders kitabında toplamda (f=14) atasözüne yer verildiği, atasözlerinin her birinin eşit frekansta (f=1) kullanıldığı, farklı frekansa sahip atasözlerin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Kitapta yer alan ifadeler arasında “Birlikten kuvvet doğar” (f=1), “Bir elin nesi var, iki elin sesi var” (f=1), “Komşu komşunun külüne muhtaçtır” (f=1) gibi birlik ve dayanışma temalı atasözlerinin öne çıktığı dikkat çekmektedir. Bu sınıf düzeyinde dayanışma ve yardımlaşma gibi toplumsal değerlere odaklanıldığı izlenimi oluşmakta, öğrencilerin sosyal ilişkileri üzerine düşünmeleri teşvik ediliyor olabilir.

Tablo 50: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Atasözler

Atasözleri	(f)
Son pişmanlık fayda vermez.	1
Sağlık varlıktan yeğdir.	1
Hasta olmayan sağlığın kadrini bilmez.	1
İrmaktan geçerken at değiştirilmez.	1
Yangını körükleyen saçından tutuşur.	1
Kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez.	1
Sakla samanı gelir zamanı.	1
Dost acı söyler.	1
Madde Başı	8
Toplam	8

Tablo 50'nin verileri değerlendirildiğinde, 7. sınıf Türkçe ders kitabında toplamda (f=8) atasözüne yer verildiği ve bu atasözlerinin 8'nin farklı olduğu görülmektedir. Bu sınıfta, “Son pişmanlık fayda vermez” (f=1), “Hasta olmayan sağlığın kadrini bilmez” (f=1) ve “Dost

acı söyler” (f=1) gibi ifadelerin yer aldığı dikkat çekmektedir. Bu sınıf düzeyinde sağlık ve dostluk temalarının ön plana çıktığı görülmekte olup, öğrencilerin sosyal hayat ve sağlığa dair mesajlarla tanıştırıldıkları düşünülebilir.

Tablo 51: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Atasözler

Atasözleri	(f)
Aba altında sultan yatar.	1
Abanın kadri yağmurda bilinir.	1
Abdestsiz sofuya namaz dayanmaz	1
Ağaç yaprağıyla gürler.	1
Sürüden ayrılanı kurt kapar.	1
Bir elin nesi var, iki elin sesi var.	1
Yalnız taş, duvar olmaz.	1
Acele ile kalkan nedametle oturur.	1
Acından kimse ölmemiş.	1
Adam ahababından bellidir.	1
Az kazanan çok kazanır, çok kazanan hiç kazanır.	1
Baba koruk yer oğlunun dişi kamaşır.	1
Bakmakla usta olursa kediler kasap olurdu.	1
Belaya sabır gerek.	1
Bin nasihat bir musibetten yeğdir.	1
Bir ağaçta gül de biter dikende.	1
Bir ağızdan çıkan bin ağza yayılır.	1
Bir çöplükte iki horoz ötmez.	1
El ile değirmen yel ile.	1
Kimi bağ bozar, kimi bostan bozar.	1
Atı olan Üsküdar’ı geçti.	1
Bir el bir eli yıkar, iki el bir yüzü yıkar.	1
Fazla mal göz çıkarmaz.	1
Gençliğinin kıymeti ihtiyarlukta bilinir.	1
Kanaat gibi devlet (mutluluk) olmaz.	1
Mart kapıdan baktırır kazma kürek yaktırır.	1
Mum dibine ışık vermez.	1
Tuzsuz aş, ağrısız baş olmaz.	1
Herkes kaşık yapar ama sapını yapamaz.	1
Dostlar alışverişte görsün.	1

Madde Başı	30
Toplam	30

Tablo 51’in verileri analiz edildiğinde, 8. sınıf Türkçe ders kitabında toplamda 30 atasözüne yer verildiği ve bu atasözlerin 30’u farklı olarak yer aldığı anlaşılmaktadır. Kitapta “Aba altında sultan yatar” (f=1), “Kanaat gibi devlet olmaz” (f=1), “Mart kapıdan baktırır kazma kürek yaktırır” (f=1) ve “Fazla mal göz çıkarmaz” (f=1) gibi ifadelerle yer verildiği görülmektedir. Bu atasözleri, toplumsal yaşamın farklı yönleriyle ilgili geniş bir bakış açısı sunduğu görülmektedir. 8. sınıf düzeyinde atasözlerin sıklığının arttığı, çeşitlilik ve derinliğin ön planda tutulduğu dikkat çekmektedir.

Sınıf düzeyleri arasındaki atasözü dağılımına genel olarak bakıldığında, her seviyede farklı temalara vurgu yapan atasözlerinin yer aldığı görülmektedir. 5. sınıf düzeyinde sosyal ve ahlaki mesajlar öne çıkarken, 6. sınıfta birlik ve dayanışma temaları işlenmiştir. 7. sınıfta sağlık ve dostluk gibi konulara ağırlık verilirken, 8. sınıf seviyesinde ise kültürel bilgi birikimini genişleten ve günlük yaşantıya dair derin mesajlar taşıyan atasözlerinin daha fazla kullanıldığı gözlemlenmektedir. Bu dağılım, sınıf düzeyi ilerledikçe atasözlerinin çeşitlenerek ve derinleşerek öğrencilere dil gelişimi açısından daha kapsamlı bir katkı sunmayı amaçladığını düşündürülebilir.

5-8. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan deyimler listelenmiştir. Tüm sınıf seviyelerine göre ders kitaplarında yer alan toplam ve farklı “deyimler”in frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

Tablo 52: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Deyimler

Deyimler	(f)	Deyimler	(f)	Deyimler	(f)
bolluk içinde yaşamak	1	günü görmek	1	sözünü tutmak	1
burnunun direği sızlamak	1	hayata vurulmak	1	tadını çıkarmak	1
dert yanmak	1	ilgi göstermek	1	tereddüt etmek	1
diz çökmek	1	kalp kırmak	1	yüreğinde yer açmak	1
dizlerini dövmek	1	karşılık vermek	1	yön vermek	1
düdük çalmak	1	keyif sürmek	1	zenginlik içinde yüzmek	1
ele geçirmek	1	kıyametler koparmak	1	sızı duymak	1
eli boş gitmek	1	korkuya yenilmek	1	göğsünü yoklamak	1
eli kana bulanmak	1	kuşkuyla bakmak	1	karanlığa dalmak	1
fırsat doğmak	1	kül olmak	1	her şeyi rayına oturtmak	1
galip gelmek	1	sahip olmak	1	nefes almak	1

gönül almak	1	sesi kesilmek	1	yüzünü ayıramamak	1
gözlerine inanmamak	1	silaha sarılmak	1	umut bağlamak	1
gözünü almak	1	gözü kulağı olmak	1	ağzı kulaklarına varmak	1
surat asmak	1	ayak uydurmak	1	çok görmek	1
gafil avlamak	1	topu ters köşeye atmak	1	işe koyulmak	1
nur topu	1	turp gibi	1	siper olmak	1
kendinden geçmek	1	kulak misafiri olmak	1	derdini anlatmak	1
dil dökmek	1	iyice yorulmak	1	ince eleyip sık dokumak	1
düğün bayram etmek	1	iple çekmek	1	sağlık olsun!	1
dilinde tüy bitmek	1	paçaları sıvamak	1	el ovuşturmak	1
geceyi gündüze katmak	1	pabuç bırakmamak	1		
Madde Başı					65
Toplam					65

Tablo 52'nin verilerine bakıldığında, 5. sınıf Türkçe ders kitabında toplamda 65 deyme yer verildiği ve bu deyimlerin 65'nin farklı deyimler olduğu görülmektedir. Bu sınıf düzeyi yer alan deyimler genellikle günlük yaşam ve sosyal etkileşim temalarına odaklanmaktadır. Deyimler arasında “bolluk içinde yaşamak” (f=1), “gününü görmek” (f=1), “yüreğinde yer açmak” (f=1), “dizlerini dövmek” (f=1), “umut bağlamak” (f=1), “kendinden geçmek” (f=1) gibi çeşitli ifadeler bulunmaktadır. Deyimlerin her birinin yalnızca bir kez kullanılması, öğrencilerin çok yönlü deyimlerle tanışmalarına yönelik bir yaklaşımı işaret olarak değerlendirilebilir. 5. sınıf düzeyi ders kitabındaki deyimler genellikle günlük yaşam ve sosyal etkileşim temalarına odaklanmaktadır. Örneğin, “bolluk içinde yaşamak” ve “gününü görmek” gibi deyimler, gündelik yaşamın çeşitli yönlerini ifade etmektedir. Bunun yanı sıra, “umut bağlamak” ve “yüreğinde yer açmak” gibi duygusal ifadeler de yer almıştır.

Tablo 53: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Deyimler

Deyimler	(f)	Deyimler	(f)	Deyimler	(f)
ilgi çekmek	3	baka kalmış	1	katıla katıla gülmek	1
el etek çekmek	2	zevkini hatır gözetmek	1	hayal kırıklığına uğratmak	1
başvurmak	2	sağduyu	1	Başından aşağı kaynar sular dökülmek	1
çalmadan oynamak	1	sıkıntı çekmek	1	acı duymak	1
çam devirmek	1	sorguya çekmek	1	af dilemek	1
harıl harıl çalışmak	1	sorumlu tutmak	1	akıl etmek	1

çıkılmazda olmak	1	sözünü tutmak	1	akıp geçmek	1
Saman alevi gibi parlamak	1	şaşkınlığı üzerimden atmak	1	akla değer vermek	1
hayatlarını hiçe sayan	1	tıkabasa dolu olmak	1	akla gelmek	1
zevkten dört köşe olmak	1	uluorta konuşmak	1	aklınıza geleni söylemek	1
etekleri zil çalmak	1	yazıya dökmek	1	alıkoymak	1
Sesi çıkmamak	1	yıllar yılı kovalamak	1	alın teri	1
pireyi deve yapmak	1	yüzünü asmak	1	alkış yağmuruna tutmak	1
dut yemiş bülbüle dönmek	1	zorluk çekme	1	almaya kalkmak	1
hiç aldırmamak	1	ismini (adını) tarihe altın harflerle yazdırmak	1	kafasına koymak	1
hisse kapılmak	1	ardı arkası kesilmek	1	kafasından rahatsız	1
hor görme	1	arka vermek	1	Aynı kafada olmak	1
içinize sindirmek	1	dile gelmek	1	kalbi küt küt atmak	1
içlenip durmak	1	ateşi kesmek	1	kana kana içmek	1
içten içe kızmak	1	dört dönmek	1	kardeş kardeş geçinmek	1
hep birlikte işin bir ucundan tutmak	1	bal dilimizi kan gülüne katmak	1	kendini yargılamak	1
işlerine akıl sır ermemek	1	balı yağa katmak	1	kestirme yol	1
kapıyı sonuna kadar açmak	1	damarına basmak		kırk derde deva olmak	1
düş kalka	1	beş parasız kalmak	1	kolları sıvamak	1
değme babayiğidin harcı	1	yaşamanın kadrini bilmek	1	koynunda avutmak	1
elbirliği	1	boğaz boğaza kavga etmek	1	musallat olmak	1
el ele vermek	1	can vermek (oyun terimi)	1	ortadan kaybolmak	1
emre boyun eğmek	1	canı pahasına da olsa	1	önlerine gelen her şeyi yemek	1
fena olmamak	1	canı sıkılmak	1	önlerine katmak	1
gökten inmek	1	cebine atmak	1	perişan etmek	1
göze alarak	1	çare aramak	1	Pervaz urmak	1
gözleri fal taşı	1	çekidüzen vermek	1	rahat ve huzur yüzü görmemek	1
gözlerini dikmek	1	gözüne çarpmak	1	rahat yaşatmak	1
adamin gözleri parlamak	1	çelik gibi irade	1	saatlerce sürüp gitmişti	1
gözyaşlarına boğulmak	1	dar etmek	1	saçma sapan	1
göz yummak	1	dere tepe düz gitmek	1		
günler günleri	1				

kovalamak	
Madde Başı	109
Toplam	113

Tablo 53'ün verileri analiz edildiğinde, 6. sınıf Türkçe ders kitabında toplamda 113 deyim yer verildiği ve bu deyimlerin 109'un farklı deyimler olduğu anlaşılmaktadır. En sık kullanılan deyimler ise “ilgi çekmek” (f=3), “el etek çekmek” (f=2), “başvurmak” (f=2) olarak görülmektedir.

Tablo 54: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Deyimler

Deyimler	(f)	Deyimler	(f)	Deyimler	(f)
tir tir titremek	1	karınca kaderince çalışmak	1	yolunu değiştirmek	1
sözünü kesmek	1	gezip tozmak	1	kederin başından aşkın	1
kök salmak	1	göğsünü gururla kabartmak	1	uçuruma yuvarlanmak	1
fenalık etmek	1	göğüs göğüse çarpışmak	1	çakı gibi olmak	1
el vermek	1	gönül vermek	1	uydurma neşe	1
ekmeğini çıkarmak	1	göz alıcı	1	üstüne çullanmak	1
dünyalara bedel olmak	1	göz ardı etmek	1	üzerlerinden ağır bir yük kalkmak	1
duygulara kapılmak	1	gözleri dolu dolu olmak	1	yollarını gözlemek	1
dua almak	1	göze almak	1	üzüntüsünü açığa vurmak	2
doğru yolda olmamak	1	gözünü kırpmamak	1	yumuşak yumuşak	1
dil dökmek	1	hak vermek	1	yüreği sızlamak	
desteklemeye kalkmak	1	halt karıştırmak	1	yüreği şişmek	1
destan yazmak	1	hoşça vakit geçirmek	2	yüreği yumuşamak	1
deniz gibi kabarmak	1	içimden söküp atamamak	1	yüzükoyun kapanmak	9
dalıp gitmek	1	içine kurşun gibi ağır bir merak oturmak	1	zararı dokunmak	1
dal budak salmak	1	için için kızmak	1	küplere bindi	1
çoluk çocuğa karışmak	1	işini tüketmek	1	dili çözülmek	1
çiğ süt emmek	1	kadir bilirlilik	2	ciğerimin köşesi	1
çekip çevirmesini bilmek	1	kalp sızısı	1	kafasına koymak	1
çağdan çağa dilden dile söylenip gelmek	1	karanlığı yara yara ilerlemek	1	korkulu rüyalar	1
canını kanını ortaya koymak	1	kolundan tutup çevirmek	1	dostluğu bozmak	1
canı sıkılmak	1	kona göçe gitmek	1	elinde olmamak	1

boşa çıkmak	2	silip süpürmek	1	bayram etmek	1
boğazıma tıkanmak	1	geçmişin derinlikleri	1	toz kondurmamak	10
bir arada yuvarlanıp gitmek	1	korkulu rüya	1	inşa etmek	1
bel bağlamak	1	köprü vapuru	1	destan yazmak	1
bataklığa sürüklenmek	1	minnet beslemek	1	göğüs germek	1
başına gelenlere bakmak	1	özlem çekmek	1	güneş gibi doğmak	1
başarısızlığa uğramak	2	gelenek zinciri	1	yangın yerinde soğuk kül	1
aydınlığa ışığa boğulmak	1	renge gelmek	1	ele geçirmek	1
araya sora bulmak	1	salıvermek	1	pata küte yol almak	1
Allah'ın kırı	1	ruhlara can gelmek	1	toprağa düşmek	1
alinyazısı	1	sallabaş olmak	1	gözlerini dikmek	1
alay etmek	1	işi tüketmek	1	göze almak	1
alaşağı etmek	1	nur topu gibi	1	çok kapı çalmak	1
aklından geçirmek	1	kanlı canlı	1	gecesini gündüze katmak	1
aklı yerinde	1	benzi kanlanmak	1	göz atmak	1
ağzını açmamak	1	süzülegelmek	1	ağlarken gülmek	1
ağız yapmak	1	tadına varmak	4	korktukları başına gelmek	1
ağarıverdi	1	göz yummak	1	yüreği burkulmak	1
af ve aman dilemek	1	sesini çıkarmak	1	dünyadan silinmek	1
açık yüreklilik	1	kurban etmek	1	işine gelmek	1
acı çekmek	1	karşısına aslanlar gibi çıkmak	1		
Madde Başı					128
Toplam					152

Tablo 52'nin verileri değerlendirildiğinde, 7. sınıf Türkçe ders kitabında toplamda 152 deyim yer verildiği ve bu deyimlerin 128'inin farklı deyimler olduğu anlaşılmaktadır. Deyimler arasında “yüzükoyun kapanmak” (f=9), “hoşça vakit geçirmek” (f=2) ve “boşa çıkmak” (f=2) gibi ifadeler öne çıkmaktadır. 7. sınıf seviyesinde bazı deyimlerin tekrarlanması, belirli ifadelerin öğrenciler tarafından daha kalıcı olarak öğrenilmesi için seçilmiş olabileceğini çağrıştırmaktadır. Kitapta çeşitli sosyal ve duygusal durumları ifade eden deyimlere yer verilmesi, bu yaş grubundaki öğrencilerin duygusal ve sosyal bağlamda dil becerilerini geliştirmeye yönelik bir yaklaşımı yansıtır olabilir.

Tablo 55: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Deyimler

Deyimler	(f)	Deyimler	(f)	Deyimler	(f)
gözyaşı dökmek	2	göğsünü kabartmak	1	meydan okumak	1
gözden geçirmek	2	gönlünü etmek	1	ölümle boğuşmak	1
açığa çıkarmak	1	gönül vermek	1	ömür çürütmek	1
altını çizmek	1	görmezlikten gelmek	1	sağını solunu araştırmak	1
anlam vermek	1	göz kulak olmak	1	sevgiyle bağlanmak	1
ayak basmak	1	göze çarpmak	1	sevinci kursağında kalmak	1
başını ağırtmak	1	gözünü tutmak	1	ağzı kulaklarına varmak	1
boğazına düğümlenmek	1	gözüne kestirmek	1	sevinçten uçmak	1
boşa gitmek	1	hak vermek	1	sol tarafından kalkmak	1
burnundan solumak	1	hakkını vermek	1	tadında bırakmak	1
büyüklik göstermek	1	hayat vermek	1	tadını kaçırmak	1
can kulağı ile dinlemek	1	hedef büyütme	1	taş kesilmek	1
can vermek	1	içi ezilmek	1	türküler tutturmak	1
çam devirmek	1	içinde duymak	1	uykuları kaçmak	1
çoluk çocuğa karışmak	1	ilgi çekmek	1	ümidini kesmek	1
çorbada tuzu bulunmak	1	ince eleyip sık dokumak	1	üzerine titremek	1
dile gelmek	1	kafa yormak	1	vücuda getirmek	1
dizlerinin bağı çözölmek	1	kafası işlemek	1	yakınlık duymak	1
dört bucağı tutmak	1	karşı koymak	1	yol göstermek	1
dudak bükme	1	kendini ele vermek	1	yola koyulmak	1
elinden gelmek	1	kene gibi yapışmak	1	yolunu göstermek	1
elini çabuk tutmak	1	kulak kabartmak	1	yüreğini bozmak	1
emek vermek	1	kulak vermek	1	yüreğini serinletmek	1
etekleri zil çalmak	1	kuyruğuna basmak	1	yüzü kararmak	1
etkisi altına almak	1	mal olmak	1	yüzünü aydınlatmak	1
fırsat kollamak	1	masrafını çekmek	1	eli açık olmak	1
dile getirmek	1	ayakta tutmak	1	Evi sırtında	1
ters (sol) tarafından kalkmak	1	ne pahasına olursa olsun	1	dili dönmek	1
gözden düşmek	1	yüz çevirmek	1	başını ağrıtmak	1
deveye hendek atlatmak	1	gözüne girmek	1	can kulağı ile dinlemek	1
burnunda tütme	1	tatlıya bağlamak	1	kulağına küpe olmak	1
Madde Başı					93

Toplam	95

Tablo 55'in verileri incelendiğinde, 8. sınıf Türkçe ders kitabında toplamda 95 deyme yer verildiği ve bu deyimlerin 93 farklı deyim bulunduğu görülmektedir. 8. sınıf seviyesinde ise sosyal, duygusal ve kültürel içerikli deyimlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Ders materyalinde yer alan deyimler arasında “gözyaşı dökmek” (f=2), “gözden geçirmek” (f=2), “ağzı kulaklarına varmak” (f=1), “sevinçten uçmak” (f=1) gibi ifadeler yer verilmiştir. Deyimlerin büyük çoğunluğunun birer kez kullanılması, öğrencilere farklı bağlamlarda bir yandan çok yönlü deyimlerle tanışma imkânı sağlarken diğer yandan deyimlerin sıklık değerlerinin düşük olması da öğrencilerin sözlü ve yazılı anlatılarında deyim kullanım alışkanlıklarını kazanmasını da olumsuz etkileyeceği söylenebilir.

Sınıf seviyeleri arasındaki deyim dağılımı incelendiğinde, her sınıfta deyimlerin işlev ve içerik açısından farklı bir yaklaşım sergilendiği fark edilmektedir. 5. sınıfta çeşitlilik odaklı bir deyim kullanımı söz konusuysa, 6. sınıfta bazı deyimlerin tekrarı ile öğrencilerin dil öğreniminde kalıcılık sağlanmaya çalışıldığı söylenebilir. 7. sınıfta sosyal ve duygusal deyimlerin yoğun olarak yer aldığı görülürken 8. sınıfta ise deyimlerin kültürel ve duygusal içerik açısından zenginleştiği, görülmektedir.

5-8. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan ikilemeler listelenmiştir. Tüm sınıf seviyelerine göre ders kitaplarında yer alan toplam ve farklı “ikilemeler”in frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

Tablo 56: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan İkilemeler ve Tür Dağılımı

Tür	İkilemeler	(f)
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (sıfat veya belirteç görevinde)	uzun uzun, alaycı alaycı	1
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (belirteç)	lıkır lıkır, ağır ağır, tir tir, birer birer, çok çok, yer yer, birer birer	1
	hızlı hızlı	2
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla (ulaç)	düşüne düşün, geç geç, katıla katıla, yuvarlana yuvarlana	1
	dinle dinle	2
Ters anlamlılarla kurulanlar	küçüklü büyüklü	1
Hâl (Durum) eki alarak kurulanlar	sağa sola, ağızdan ağıza, kendi kendine	1
Yansıma ikilemelerden kurulanlar (derece gösteren)	çatır çatur	

Madde Başı	20
Toplam	22

Tablo 56'nın verilerine bakıldığında, 5. sınıf Türkçe ders kitabında toplamda 22 ikileme bulunduğu ve bunların 20'sinin farklı olduğu görülmektedir. En sık kullanılan ikilemeler arasında dinleye dinleye (f=2), hızlı hızlı (f=2), ağızdan ağıza, sağa sola, ağır ağır, küçüklü büyüklü, katıla katıla, yer yer, kendi kendine ve çatır çatır gibi ifadeler de bir (f=1) kez yer almaktadır. İkilemelerin türlerine göre incelendiğinde, en fazla “aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulan” ikilemelerin bulunduğu görülmektedir. Bu tür ikilemeler, öğrencilerin hareket, durum ve betimleme becerilerini geliştirmeye yönelik olarak çeşitlendirildiği düşünülebilir.

Tablo 57: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan İkilemeler ve Tür Dağılımı

Tür	İkilemeler	(f)
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (sıfat veya belirteç görevinde)	renk renk	2
	pırıl pırıl	2
	mutlu mutlu, kuzu kuzu, tek tek, şaşkın şaşkın, bitkin bitkin, ağır ağır, acı acı	1
	uzun uzun	3
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (belirteç)	rahat rahat, sık sık, tekrar tekrar, kolay kolay	1
	yavaş yavaş	3
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla (ulaç)	ede ede, ufala ufala, konuşa konuşa	1
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (eylem)	dur dur, geldi geçti	1
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (ünlem)	vah vah!	1
Biri anlamlı, diğeri anlamsız kelimeden kurulanlar	çoluk çocuk, konu komşu	1
Eş anlamlı kelimelerle kurulanlar (sıfat)	doğru dürüst	1
Eş anlamlı kelimelerle kurulanlar (ad)	araç gereç	1
Ters anlamlılarla kurulanlar	kaldırır kaldırmaz, kadın erkek	1
	siyah beyaz	3
Hâl (Durum) eki alarak kurulanlar	kurdu kuşu	1
Pekiştirme ile kurulanlar	upuzun	2

	dümdüz, masmavi, tastamam, bomboş, besbelli, kıpkırmızı, kurnaz mı kurnaz, yepyeni, epeyce, paramparça,	1
Yansıma ikilemelerden kurulanlar	tak tak	1
Madde Başı		40
Toplam		49

Tablo 57'nin verileri değerlendirildiğinde, 6. sınıf ders kitabında toplamda 49 ikilemeye yer verilmiş olup, bu ikilemelerden 40'ının farklı olduğu tespit edilmiştir. En çok kullanılan ikilemeler içinde uzun uzun (f=3), yavaş yavaş (f=3), renk renk (f=2), pırıl pırıl (f=2), dizi dizi, iç içe, büyüklü küçüklü, gece gündüz, dost dost ve köşe bucak yer almaktadır. Tür açısından en fazla “aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulan” pek çok ikileme görülmektedir. Bu tür çeşitlilik, öğrencilerin betimleme ve durum bildirme becerilerini pekiştirmek için önemlidir.

Tablo 58: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan İkilemeler ve Tür Dağılımı

Tür	İkilemeler	(f)
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (sıfat veya belirteç görevinde)	ağır ağır	3
	tek tek	7
	renk renk	3
	pırıl pırıl	4
	ayrı ayrı, biçim biçim, sık sık, minimini, al al, parça parça, sürü sürü, kocaman kocaman	1
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (belirteç)	rahat rahat	2
	pençe pençe, usul usul, bir bir, tıklım tıklım, adım adım, acele acele	1
	yavaş yavaş	2
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (ulaç)	çıkıp çıkıp	2
	seve seve	2
	titreye titreye	12
	bandıra bandıra, sarsıla sarsıla, katıla katıla	1
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (ad)	Allah Allah, pempe pembe, bayrak bayrak	1
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (eylem)	çıktı çıktı, bırakma bırakma	1
Biri anlamlı, diğeri anlamsız kelimeden kurulanlar	çoluk çocuk	1

Belirsizlik, genellik	filan falan	
Eş anlamlı sözcüklerle kurulanlar (ad)	hesap kitap, ara sıra	1
Ters anlamlılarla kurulanlar	yoksul zengin, güçlü güçsüz, kadın erkek, irili ufaklı, genç ihtiyar	1
Hâl (Durum) eki alarak kurulanlar	boşu boşuna, moru mor, alı al, gelişigüzel, üst üste, el ele	1
Pekiştirme ile kurulanlar	sapsarı, epeyce, düpedüz, yepyeni, büsbütün besbelli, basbayağı, kıpkırmızı, apaçık, sımsıkı, alelacele	1
	yel yepelek	2
Yansıma eylemlerden oluşmuş	hıçkır hıçkır	
Yansıma ikilemelerden kurulanlar	pat küt, şırıl şırıl, şarıl şarıl, gırl gırl	1
Madde Başı		63
Toplam		93

Tablo 58'in verilerine göre, 7. sınıf Türkçe ders kitabında ikilemelerin toplamda 93 kez geçtiği ve 58'inin farklı olduğu görülmektedir. En sık kullanılan ikilemeler içinde titreye titreye (f=12), tek tek (f=7), pırıl pırıl (f=4), renk renk (f=3), hıçkır hıçkır (f=2), seve seve (f=2), yavaş yavaş (f=2), çıkıp çıkıp (f=2), yel yepelek (f=2), rahat rahat ikilemeleri yer almaktadır. İkileme türleri açısından özellikle "aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulan" ve "pekiştirme ile kurulan" ikilemeler dikkat çekmektedir.

Tablo 59: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan İkilemeler ve Tür Dağılımı ve Türleri

Tür	İkilemeler	(f)
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (sıfat veya belirteç görevinde)	renk renk, uzun uzun, yavaş yavaş	3
	elif elif, iri iri, pırıl pırıl, parça parça, şaşkın şaşkın, türlü türlü, akın akın	1
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (belirteç)	baygın baygın, bir bir, bütün bütün, çok çok, fırt fırt, isteksiz isteksiz, kırt kırt, kuğul kuğul, kurula kurula neler neler, tir tir, zırp zırp	1
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla (ulaç)	dinleye dinleye, dönüp dönüp durula durula, söyleye söyleye	1
Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulanlar (ad)	köy köy, kol kol, koku koku, boy boy dilim dilim, gece gece, dal dal, hece hece, elma elma, yol yol	1
Biri anlamlı, diğeri anlamsız kelimeden kurulanlar	çoluk çocuk	1
Eş anlamlı sözcüklerle kurulanlar (ad)	dağ taş, çanak çömlek	1
Ters anlamlılarla kurulanlar (ortaç)	çıkır çıkmaz, sağ sol, anlar anlamaz, karı koca	1

Hâl (Durum) eki alarak kurulanlar	omuz omuza, kardeş kardeşe, iç içe,	1
	kendi kendine, yüz yüze	2
Madde Başı		48
Toplam		56

Tablo 59'un verilerine göre, 8. sınıf ders kitabında toplamda 56 ikileme ve bunlardan 48'inin farklı ikileme olduğu görülmektedir. En fazla kullanılan ikilemeler arasında renk renk (f=3), uzun uzun (f=3), yavaş yavaş (f=3) ikilemeleri bulunmaktadır. Diğer ikilemeler ise birer kez kullanılmıştır. İkilemeler türlerine göre analiz edildiğinde, "aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla kurulan" ve "pek çok " anlamına gelen ikilemeler sıklıkla kullanılmıştır. Bu tür kullanımlar, öğrencilerin dil ve anlatımda daha geniş bir kelime dağarcığı kazanmalarını destekleyici bir nitelik taşıması açısından önemlidir.

İkilemelerin sınıf seviyelerine göre dağılımı incelendiğinde, belirli ikilemelerin ortak olarak farklı sınıf düzeylerinde yer aldığı görülmektedir. Renk renk, uzun uzun ve yavaş yavaş gibi ikilemeler tüm sınıf seviyelerinde sıkça yer aldığı görülmektedir. , ikilemelerin kullanım sıklığı ve tür çeşitliliği sınıf seviyeleri arttıkça artış göstermektedir. İkilemeler, özellikle aynı sözcüğün tekrarıyla kurulan ve pekiştirme amacı güden türlerde yoğunlaşmaktadır. İkilemelerin farklı türlerde çeşitlenmesi, öğrencilerin anlatım gücünü zenginleştirip dilde etkin kullanım sağlamalarını desteklemeye yönelik bir yapı sunmaktadır. 5. sınıf düzeyinde daha az sıklıkta ve çeşitli ikilemeler yer alırken, 7. sınıfta ikilemelerin daha çok frekansa sahip olduğu ve tematik çeşitliliğin genişletildiği fark edilmektedir.

5-8. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan kalıp sözler listelenmiştir. Tüm sınıf seviyelerine göre ders kitaplarında yer alan toplam ve farklı "Kalıp Sözler" in frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

Tablo 60: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Kalıp Sözler

Kalıp Sözler	(f)	Kalıp Sözler	(f)	Kalıp Sözler	(f)
Aferin	1	Kalın sağlıcakla	1	Şükürler olsun	1
Çok şükür	1	Saldım çayıra Mevlam kayıra	1		
Madde Başı					5
Toplam					5

Tablo 60'ın verileri incelendiğinde, 5. sınıf Türkçe ders kitabında toplamda 5 kalıp söze yer verildiği ve her birinin yalnızca bir kez kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu kalıp sözler ise; aferin (f=1), kalın sağlıcakla (f=1), şükürler olsun (f=1), çok şükür (f=1) ve saldıım çayıra

Mevlam kayıra (f=1) şeklindedir. Bu sınıf düzeyinde, öğrencilere dilin geleneksel ve günlük ifadelerine yönelik temel bir içerik sunulmuş olup, sınırlı sayıda kalıp söze yer verilmiştir.

Tablo 61: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Kalıp Sözler/İlişki Sözleri

Kalıp Sözler	(f)	Kalıp Sözler	(f)	Kalıp Sözler	(f)
inşallah	9	aferin	2	ahhhhhh	1
güle güle yak otur da külüne bak	6	tüh	2	Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, ben annemin beşiğinde tıngır mıngır sallanırken	1
oh oh maşallah pek memnun oldum güle güle oturunuz içinde hiç eksik olmayınız	4	ne çare	1	Bir varmış bir yokmuş	1
merak etmeyin	4	mertlik bozuldu	1	aklın tamamlansın	1
kolay gelsin	4	İnşallah şifa bulursunuz	1	memnun oldum efendim	1
akşam şerifler hayrolsun	1	güle güle başında paralansın	1		
Madde Başı					17
Toplam					31

Tablo 61'in verilerine bakıldığında, 6. sınıf Türkçe ders kitabında kalıp sözlerin toplamda (f=31) kez kullanıldığı ve bunlardan 17'sinin farklı kalıp sözler olduğu görülmektedir. En sık tekrar edilen kalıp sözler arasında inşallah (f=9), güle güle yak otur da külüne bak (f=6), oh oh maşallah (f=4), merak etmeyin (f=4), kolay gelsin (f=4), tüh (f=2) ve aferin (f=2) öne çıkmaktadır. Bu sınıf düzeyinde, dini ve sosyal ifadeler ağırlıklı olarak yer aldığı görülmektedir.

Tablo 62: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Kalıp Sözler

Kalıp Sözler	(f)	Kalıp Sözler	(f)	Kalıp Sözler	(f)
Allah dert verip derman aratmasın	4	Babalık	1	Ha! Ya? Öyle mi?	1
Aferin	3	Babo	1	Yapma n'olursun	1
Allah'ın izniyle	3	Yeni evinizde güle güle oturasınız	1	Ölümü öp yapma!	1
Allah iyiliğini versin	2	Emmoğlu	1	Allah dert verip Lokman aratmasın	
Köftehor	2	Desene	1	Ne yalan söyleyelim	1
Allah razı olsun	1	Ooo! Sen de mi buradaydın?	1	Hay hay	1
Ellerinden öpüyorum.	1				1

Madde Başı	19
Toplam	28

Tablo 62'nin verileri analiz edildiğinde, 7. sınıf Türkçe ders kitabında toplamda 28 kalıp söze yer verildiği ve bu kalıp ifadelerin 19'unun farklı olduğu anlaşılmaktadır. En sık kullanılan kalıp sözler arasında Allah dert verip derman aratmasın (f=4), aferin (f=3), Allah'ın izniyle (f=3), Allah iyiliğini versin (f=2), köftehor (f=2) ve ellerinden öpüyorum (f=1) bulunmaktadır. Bu sınıfta yer alan kalıp sözler, dini ifadelerden günlük hayatta kullanılan dostça ifadelere kadar çeşitlenmiş olup, öğrencilerin sosyal dil becerilerini geliştirmelerine yönelik bir içerik sunulmaktadır.

Tablo 63: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Kalıp Sözler

Kalıp Sözler	(f)	Kalıp Sözler	(f)	Kalıp Sözler	(f)
Hoş bulduk	3	Geçmiş olsun	1	Özür diliyorum	1
Allah rızası için	2	Güle güle	1	Şifa bulsun	1
Hoş geldin/geldiniz	2	Gözüm görmesin	1	Sağ olun	1
Hoşça kal	2	Gözümün nuru	1	Sefalar getirdin	1
Aşk olsun	1	Günaydın	1	Teşekkür ederim	1
Can kurban	1	İçin rahat olsun	1	Uğurlar olsun	1
Elin kırılsın	1	İnşallah	1		
Elveda	1	İyi günler	1		
Madde Başı					22
Toplam					27

Tablo 63'ün verilerine göre, 8. sınıf Türkçe ders kitabında toplamda 27 kalıp söze yer verilmiş ve bunların 22'sinin farklı olduğu görülmektedir. En çok tekrar edilen kalıp sözler arasında; hoş bulduk (f=3), hoş geldin/geldiniz (f=2), Allah rızası için (f=2), hoşça kal (f=2) gibi ifadeler yer almaktadır. Bu sınıf düzeyinde, öğrencilere veda, karşılama ve duygusal ifadelerle daha geniş bir sosyal dil becerisi kazandırılmaya çalışıldığı söylenebilir.

Kalıp sözlerin sınıf düzeylerine göre dağılımı incelendiğinde, bazı kalıp sözlerin farklı sınıflarda ortak olarak kullanıldığı dikkat çekmektedir. Örneğin, inşallah, aferin ve Allah'ın izniyle ifadeleri farklı sınıf düzeylerinde sıkça yer aldığı görülmektedir. 5. sınıfta sınırlı sayıda kalıp söze yer verilirken, 6. sınıfta hem çeşitlilik hem de kullanım sıklığı artmıştır. 7. sınıfta dini ve sosyal ifadeler geniş kapsamda kullanılmış, 8. sınıfta ise karşılama ve vedalar gibi günlük yaşamda kullanılan kalıp sözler ağırlık kazanmıştır. Sınıf seviyeleri arttıkça kalıp sözlerin çeşitliliği ve tematik derinliğinin de artmakta olduğu görülmektedir.

5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan özdeyişler listelenmiştir. Tüm sınıf seviyelerine göre ders kitaplarında yer alan toplam ve farklı “özdeyişler” in frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

Tablo 64: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Özdeyişler

Özdeyişler	(f)
Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir. (<i>Mustafa Kemal Atatürk</i>)	1
Geleceğin güvencesi, sağlam temellere dayalı eğitime, eğitim ise öğretmene dayalıdır. (<i>Mustafa Kemal Atatürk</i>)	1
Madde Başı	2
Toplam	2

Tablo 64’ün verileri incelendiğinde, 5. sınıf Türkçe ders kitabında 2 özdeyiş bulunduğu ve her birinin farklı birer kez kullanıldığı görülmektedir. Ancak özdeyiş sayısının yine sınırlı olması, farklı içeriklerle özdeyiş çeşitliliğinin artmasının milli ve evrensel değerlerin kazanımı açısından önemli olduğu söylenebilir.

Tablo 65: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Özdeyişler

Özdeyişler	(f)
Bin ayrı madde denedik ve bin tane yanlış maddenin hangileri olduğunu öğrendik!” (<i>Edison</i>)	1
Sadece şefkat iyileştiricidir. Çünkü insanın içindeki tüm hastalıklar sevgi eksikliğinden kaynaklanır. <i>OSHO (Oşo)</i>	1
Başarmak istiyorsan kendinle yarışmalısın en önemli yarış kendinle olan sakın unutma (<i>Küçük Prens</i> kitabından)	1
En iyi, yüreğiyle görebilir insan. Gözler asıl görülmesi gerekeni göremez. (<i>Küçük Prens</i> kitabından)	1
Madde Başı	4
Toplam	4

Tablo 65’in verilerine bakıldığında, 5. sınıf Türkçe ders kitabında toplamda 3 özdeyişe yer verildiği ve her birinin de aynı frekansta (f=1) yer aldığı görülmektedir. Özdeyişler arasında “Bin ayrı madde denedik ve bin tane yanlış maddenin hangileri olduğunu öğrendik!” (*Edison*), “Başarmak istiyorsan kendinle yarışmalısın” (*Küçük Prens* kitabından) ve “En iyi, yüreğiyle görebilir insan” (*Küçük Prens* kitabından) ifadeleri bulunmaktadır. Bu özdeyişlerin başarı, içsel keşif ve kendini geliştirme temalarına odaklandığı dikkat çekmektedir. Özdeyiş sayısının sınırlı olması, Türkçe ders kitaplarında yer verilen özdeyiş sayısının azlığı, öğrencilerin milli, manevi ve evrensel değerlerle tanışma imkânlarını kısıtlamaktadır.

Tablo 66: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Özdeyişler

Özdeyişler	(f)
Milletin istiklali bahis mevzuu olurken aile endişesi nazar-ı itibara alınmaz Çünkü aile huzur ve rahatı ancak milletin huzur ve kurtuluşu ile kaimdir. (İsmail Fazıl Paşa)	1
Ne Mutlu Türk'üm Diyene! (M.Kemal)	1
Egemenliğin kayıtsız ve şartsız milletindir. (M.Kemal)	1
Muhtaç olduğun kudret damarlarındaki asil kanda mevcuttur. (M.Kemal)	1
Yükselen yeni kuşak! Gelecek sizlersiniz. Cumhuriyeti biz kurduk, onu yükseltecek ve sürdürecektir sizsiniz. (M.Kemal)	1
Madde Başı	5
Toplam	5

Tablo 66'nın verilerine göre, 7. sınıf düzeyinde toplamda 5 özdeyiş bulunduğu ve her bir özdeyişin birer kez yer aldığı anlaşılmaktadır. Özdeyişler arasında “*Ne Mutlu Türk'üm Diyene!*” (M. Kemal Atatürk), “*Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir*” (M. Kemal Atatürk) gibi ifadeler yer almakta ve millî değerler ile toplumsal aidiyeti ön plana çıkarmaktadır. Bu özdeyişlerin daha fazla sayıda ve çeşitli olması, öğrencilerin bu yaş seviyesinde değerler eğitimi yaşam tecrübe ve pratikleri kazanmaları açısından önemlidir. Ancak kullanılan özdeyişlerin belirli temalarla sınırlı kalması, tematik çeşitliliğin sınırlı olduğunu düşündürmektedir.

Tablo 67: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Özdeyişler

Özdeyişler	(f)
Bir gün benim sözlerim bilime ters düşerse bilimi seçin.(M.Kemal Atatürk)	1
Madde Başı	1
Toplam	1

Tablo 67'nin verilerine bakıldığında, 8. sınıf ders kitabında yalnızca tek bir özdeyişe (f=1) yer verildiği görülmektedir: “*Bir gün benim sözlerim bilime ters düşerse bilimi seçin*” (M. Kemal Atatürk). Bu özdeyiş, bilimsel düşünceye yönelik güçlü bir mesaj sunmakla birlikte, 8. sınıf düzeyinde sadece bir özdeyişin yer alması öğrencilerin bu tür ifadelerle daha sınırlı bir etkileşimde bulunduğunu göstermektedir.

Sınıf seviyelerine göre özdeyişlerin içeriğine ve yeterliliğine bakıldığında, 5. ve 6. sınıf düzeylerinde kullanılan özdeyişlerin sayısal olarak sınırlı olduğu, ancak içeriklerinin başarı ve kişisel gelişim gibi olumlu temalar sunduğu gözlemlenmektedir. 7. sınıf düzeyinde

özdeyiş sayısının arttığı ve millî değerler ekseninde bir vurgu yapıldığı görülmektedir; bu artış, öğrencilerin toplumsal aidiyet geliştirmeleri açısından yararlı olabilir. 8. sınıfta ise yalnızca bir özdeyişin yer alması, bilimsel düşünceye yönelik olsa da, öğrencilerin farklı özdeyişlerle çeşitlilik içinde karşılaşmalarının sınırlı olduğu izlenimini vermektedir. Özdeyişlerin tematik çeşitliliği ve sayısının artırılması, öğrencilerin dil ve değer gelişiminde daha geniş bir yelpazede düşünmelerini destekleyebilir.

5-8. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan özel isimler listelenmiştir. Tüm sınıf seviyelerine göre ders kitaplarında yer alan toplam ve farklı “özel isimler” in frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

Tablo 68: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Özel İsimler

Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)
Atatürk	14	Damla	1	Kazım Paşa	1
Anadolu	4	Demirci Mehmet	1	Kuzeydoğu	1
İstanbul	6	Doğu Anadolu	1	Leonardo do Vinci	1
Ankara	3	Doğu Trakya	1	Makbule Hanım	1
İstanbullu	3	Dresden Kitaplığı	1		1
Türkçe	3	Elias Howe (Elyas Hov)	1	Olimpia	1
Yağmur	3	Elis	1	Olimpiyat Oyunları	1
Dedem Korkut	2	Er Mustafa	1	Osmanlı	1
Dicle Nehri	2	Ermeni	1	Paralimpik Oyunları	1
Erzurum	2	Ermeniler	1	Picasso	1
Fransız	2	Erzurumlu Arif	1	Pontus	1
Oğuz Türkleri	2	Eski Yunan	1	Rafaello	1
Oğuzlar	2	Fatih Sultan Mehmet	1	Rum	1
Pierre de Coubortin	2	Fransa	1	Rumlar	1
Rumelihisarı	2	Gelibolu Yarımadası	1	Samsun	1
Türk	2	Gürcü	1	Seddülbahir	1
Acar Motoru	1	Halil Ağa	1	Sessiz İsmail	1
Alçıtepe	1	Hasan Onbaşı	1	Suadiye	1
Anın	1	Hattiler	1	Sümerler	1
Atina	1	Hititler	1	Şeker Ahmet	1

				Paşa	
Avrupa	1	İngiliz	1	Tanrı	1
Bağdat	1	İsmail	1	Teoman	1
Balıkesirli	1	İtalyan	1	Türkiye	1
Bedri Rahmi Eyüboğlu	1	İzmir	1	Türk	1
Bellini	1	İzmit	1	Türkmen	1
Britanya	1	Kadıköy	1	Vatkan Kitaplığı	1
Büyük İskender	1	Kadıköy Vapur İskelesi	1	Venedik Cumhuriyeti	1
Büyükkada Polis Karakolu	1	Karadeniz	1	Yunan	1
Cihat Burak	1	Karain Mağarası	1	Yunanlı	1
Çuka	1	Karpınar	1	Yunus Emre	1
Çukurova	1	Kars	1		1
Madde Başı					93
Toplam					131

Tablo 68'in sunduğu verilere göre, 5. sınıf Türkçe ders kitabında toplamda 131 özel isme yer verildiği ve bu isimlerin 93'ünün farklı olduğu görülmektedir. En çok tekrar edilen özel isimler arasında; Atatürk (f=14), İstanbul (f=6), Anadolu (f=4), İstanbullu (f=3), Ankara (f=3), Türkçe (f=3), Yağmur (f=3), Dedem Korkut (f=2), Oğuz Türkleri (f=2) ve Dicle Nehri (f=2) bulunmaktadır. Bu sınıf düzeyinde, tarihsel, coğrafi ve kültürel unsurlar içeren özel isimlerin öne çıktığı, öğrencilere geniş bir kültürel bilgi kazandırılmaya çalışıldığı gözlenmektedir.

Tablo 69: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Özel İsimler

Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)
Esme	21	Demokrasi	4	Türkeli	3
Anadolu	12	Bayram Paşa Çeşmesi	4	Düzağaç	3
Edison	7	Avrupa	4	Bizans	3
Cern	7	Allah cc.	4	Baygrego	3
Çin	6	Ağustos	4	Antalya	3
Atatürk	6	Apollo7	3	Angelopoulos	3
Eren	4	Erenler pınarı	3	Braille	2

Tablo 69'da yer alan veriler ışığında analiz yapıldığında, 6. sınıf Türkçe ders kitabında özel isimlerin toplamda 572 kez geçtiği ve bunlardan 253'ünün farklı olduğu tespit edilmiştir. Öne çıkan en sık kullanılan isimler arasında Esme (f=21), Anadolu (f=12), Karagöz (f=41),

Hacivat (f=35), Türk (f=17), Cern (f=7), Çin (f=6), Atatürk (f=6), Allah cc. (f=4) ve Avrupa (f=4) yer almaktadır. Bu sınıf düzeyinde bilim, kültürel miras ve tarihsel unsurlar içeren isimlerin dikkat çektiği ve özellikle bilim insanları, sanat karakterleri ve yer adlarına ağırlık verildiği gözlemlenmektedir. Özellikle Karagöz ve Hacivat'ın yüksek frekansla yer alması, öğrencilere geleneksel Türk kültürünü tanıtmaya amacını yansıtmaktadır.

Tablo 70: 7.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Özel İsimler

Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)
Karagöz	33	Bell (Aleksandır Graham Bel)	1	Struan Reid- Patricia Fara (Sitrun Red Patrik Fara)	1
Mustafa Kemal	19	Yüzbaşı Mehmet Ali	1	Hayriye Garipoğlu	1
İstanbul	15	Sirakuza Kralı Denis	1	Hasan Kallimci	1
Süphan Dağı	9	Orta Çağ Avrupası	1	Seyit Kemal Karaalioğlu	1
Meros	8	Korgeneral Ömer Halis Bıyıktaş	1	Ünver Oral	1
Deniz	7	İzmit	1	Reşat Nuri Gültekin	1
Arıları Sulama Vakfı	7	Garoffi (Garofi)	1	Halide Nusret Zorlutuna	1
Hasan	7	Fuat	1	Hakkı Çebi	1
Martı Jonathan	6	Fransa	1	Rauf Orbay	1
Selim	6	Filistin	1	Hadi Besleyici	1
Nevruz Bayramı	6	Fırat Nehri	1	Friedrichvon Schiller	1
Garrone (Garone)	5	Eskişehir	1	Faruk Nafiz Çamlıbel	1
Florina	5	Eski Yunan	1	Emin Özdemir	1
Cumhuriyet	4	Erol	1	Orhan Veli Kanık	1
Jonathan Livingston (Janıtın Livistın)	4	Edirne	1	Coşkun Ertepinar	1
Nelli (Nelli)	4	Derossi (Derosi)	1	Behzat Şahin	1
Sivas	4	Çocuk Kitapları Haftası	1	Yusuf Görmüş	1

Hacı Cavcav	3	Çoban Yıldızı	1	Necmi Buğdaycı	1
Şehit Asker Anıtı	3	Coretti (Koreti)	1	Cevdet Yalçın	1
TBMM	3	Connecticut	1	Urartular	1
Türk Cumhuriyeti	3	Bunraku	1	Nobis (Nobis)	1
Boardman	2	Boğaziçi iskelesi	1	Precossi (Pirekosi)	1
Esrük Dağı	2	Birinci Dünya Savaşı	1	Mehmet Önder	1
Dumlupınar	2	Beykoz	1	Süleyman Özbek	1
Çanakkale	2	Berkeley	1	Ümit Kantar	1
Çalköy	2	Batı Cephesi Kumandanlığı	1	Musevi	1
Cumhurbaşkanı	2	Başvekil ve Büyükelçi Rauf Orbay	1	Muğla	1
Charles Wheatstone (ÇarlsVitston)	2	A. Ferhan Oğuzkan	1	Moskova Büyük Elçiliği	1
Bell	2	Osmanlıca	1	Morse	1
Almanya	2	15 Temmuz Demokrasi Zaferi	1	Yalova	1
20. Kolordu	2	Babür Eryalçın	1	Charles Wheatstone (ÇarlsVitston)	1
Lokman Hekim	2	Ayşe Haykon	1	Watson	1
G.K. Başk. Mareşal Fevzi Çakmak	2	Filistin	1	Wheatstone (Çarlsvitston)	1
Monokok	2	Nail Tan	1	Washington	1
Selanik	2	Hamdullah Suphi Tanrıöver	1	Votini (Votini)	1
Rüzgâr Çitası	2	Mevlevi	1	Van Gölü	1
Samsun	2	Mehmet Postallı	1	Urla	1
Osmanlı	2	Mehmet Akif Ersoy	1	Refik Halit Karay	1
Mustafa Kemal Paşa	2	Yaşar Kemal	1	Ali Akbaş	1
Murat	2	Kitap Haftası	1	Türkçe	1

Van Kalesi	2	Hindistan	1	Türk	1
Urfa	2	Gökhan Tok	1	Thomas Watson	1
Sokrates	2	Pişekâr	1	Telstar	1
Silkisaray	2	Edmondode AMICIS (Edmondodö Amisis)	1	Şehit Asker	1
Ali Fuat Cebesoy	1	Necati Cumalı	1	Şarkışla	1
Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi	1	Mustafa Kemal Atatürk	1	Yalova Safası	1
Fas	1	Mike Burrowsa (Mayk Barrovs)	1	SSCB	1
Atatürk Yolu	1	Mevlana	1	Sputnik	1
Filistin Cephesi	1	Makedonya	1	Sivrialan Köyü	1
Birecik	1	Ümit Yaşar Oğuzcan	1	Sirakuza Kralı	1
William Cooke (Vilyım Kuk)	1	Mahmut	1	Sirakuza	1
Courier	1	Keloğlu	1	Samuel Morse (Samuel Mors)	1
Anafarta	1	Yakup Arslan	1	Semiramis	1
Mahmut Bağcı	1	Kaliforniya Üniversitesi	1	Stardi (Sitardi)	1
Kolorado Çölü	1	Kader Ay Demiregen	1	Türkiye	1
Kazım Karabekir	1	Şenol Kalaycı	1	Rıza Tevfik Bölükbaşı	1
Japon	1	İskoç	1	Ali Püsküllüoğlu	1
Jandarma	1	İlhan Demirarslan	1	Richard Bach (Rıçırd Bah)	1
Fransız	1	Hüseyin Rauf	1	MineYıldırım	1
Dumlupınar Meydan Savaşı	1	Struan Reid-Patricia Fara (Sitrun Red Patrik Fara)	1		
Madde Başı					179
Toplam					339

Tablo 70’de, 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan özel isimlerin frekans değerleri incelenmiştir. Özel isimlerin toplamda 339 kez kullanıldığı ve bu isimlerin 179’unun madde başında sıralandığı görülmektedir. En çok tekrarlanan özel isimler arasında; Deniz (f=7), Arıları Sulama Vakfı (f=7), Garrone (f=5), Florina (f=5), Cumhuriyet (f=4), Hacı Cavcav (f=3), Mustafa Kemal Paşa (f=2), Çanakkale (f=2), Moskova Büyük Elçiliği (f=2) ve Dumlupınar (f=2) bulunmaktadır. Bu isimlerin daha çok tarihsel ve kültürel bağlamda olması, öğrencilere geçmişten günümüze toplumsal değerleri ve tarihi olayları tanıtmayı amaçlayan bir içerik sunduğunu düşündürmektedir.

Tablo 71: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Özel İsimler

Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)
Türk	49	Çömlekçi Baba	9	Selim	6
Mars	20	Göktürk	9	Ergenekon	5
Nasrettin Hoca	18	Beyaz Diş	8	Kocabaş (Öküz ismi)	5
Lokman	17	Bill	8	Konya	5
Nancy (Nensi)	15	Duatepe	8	Pathfinder (Petfayndr)	5
Lokman Hekim	12	Akşehir	7	Polly Herington (Poli	5
Anadolu	10	Türkçe	7	Yunan	5
Henry	10	Mustafa Kemal	6		
Madde Başı					23
Toplam					249

Tablo 71’in sunduğu verilere bakıldığında, 8. sınıf Türkçe ders kitabında toplamda 249 özel isim kullanıldığı ve bu isimlerin 23’ünün farklı olduğu gözlenmektedir. En çok kullanılan özel isimler arasında; Türk (f=49), Mars (f=20), Nasrettin Hoca (f=18), Lokman (f=17), Nancy (f=15), Anadolu (f=10), Henry (f=10), Lokman Hekim (f=12), Beyaz Diş (f=8) ve Duatepe (f=8) öne çıkmaktadır. Bu sınıf düzeyine ait kitap materyalinde, kültürel karakterler ve bilimsel isimlerin ağırlıkta olduğu, öğrencilerin bilim ve kültüre yönelik bilgi dağarcıklarının genişletilmesine yönelik bir içerik sunulmuş olabileceği söylenebilir.

Tüm sınıf seviyelerindeki özel isim kullanımına bakıldığında, sınıf düzeyleri arttıkça özel isimlerin kullanım sıklığı ve çeşitliliğinde artış olduğu ve tematik çeşitliliğin genişlediği görülmektedir. Ayrıca; Atatürk, Anadolu, Türk ve Lokman gibi özel isimlerin birkaç sınıf düzeyinde tekrarlandığı, dolayısıyla bu isimlerin kültürel ve tarihsel bilgi aktarımında önemli bir yer tuttuğu dikkat çekmektedir. 5. sınıfta coğrafi ve tarihsel isimler daha yoğun

kullanılırken, 6. sınıfta bilimsel isimler, kültürel karakterler ve coğrafi isimlerin çeşitliliği artmaktadır. 7. sınıfta tarihsel, sosyal ve kültürel değerlere ait özel isimler öne çıkarken, 8. sınıfta bilimsel ve kültürel çeşitliliğin daha belirgin olduğu gözlenmektedir.

5-8. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan terimler listelenmiştir. Tüm sınıf seviyelerine göre ders kitaplarında yer alan toplam ve farklı “terimler” in frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

Tablo 72: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Terimler

Terimler	(f)	Terimler	(f)	Terimler	(f)
mermi	5	balyoz	1	levye	1
mevzi	4	beste	1	poster	1
cetvel	3	buzdağı	1	siper	1
ressam	3	buzul	1	şair	1
yer çekimi	3	desinatör	1	tetik	1
grafiker	2	gelgit	1	tsunami	1
afiş	1	komutan	1	tüfek	1
akort	1				
Madde Başı					22
Toplam					36

Tablo 72’nin verilerine göre, 5. sınıf Türkçe ders kitabında toplamda 36 kez terim kullanıldığı ve bu terimlerin 22’sinin farklı olduğu görülmektedir. En sık tekrar edilen terimler arasında; mermi (f=5), mevzi (f=4), cetvel (f=3), ressam (f=3), yer çekimi (f=3), grafiker (f=2), siper (f=1), şair (f=1), komutan (f=1) ve tüfek (f=1) bulunmaktadır. Bu terimlerin büyük kısmı askerlik, coğrafya ve görsel sanatlar gibi alanlara ait olup, öğrencilerin farklı bilgi alanlarıyla tanışmalarını sağlamaya yönelik bir yapı sunduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 73: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Terimler

Terimler	(f)	Terimler	(f)	Terimler	(f)
kaval	48	kuzey	3	amca	1
dünya	32	kartuş	3	alfabe	1
asker	31	kardaş	3	albüm	1
bayram	23	kanat	3	akım	1
baba	19	hikâye	3	ada	1
uzay	15	fizik	3	mevzi	1
gökyüzü	14	telgraf	3	masal	1

siper	14	top (mermi)	3	makale	1
altın	13	ova	3	kuzguni	1
kardeş	13	muhtarlık	3	kupa	1
gezegen	13	Ekim (ay)	2	kartpostal	1
göl	11	çiftçi	2	karargâh	1
rüzgâr	10	buhar	2	karakol	1
anne	9	barut	2	kanser	1
kutup	9	balık	2	moloz	1
güneş	9	azot	2	kan	1
roket	9	atlıkarınca	2	kalça	1
ordu	9	ağabey	2	iyonlaşmamak	1
ampul	8	ekin	2	insülin	1
silah	8	karı	2	ibadet	1
kadın	7	Kasım (ay)	2	güreş	1
demirhindi	6	ilkokul	2	füze	1
değirmen	6	Haziran	2	Eylül (ay)	1
boa	6	gri	2	ek-	1
bahar	6	yay	2	mor	1
baba	6	yüzyıl	2	yargılamak	1
kutsal	6	tren	2	vapur	1
teğmen	6	tramvay	2	tüfek	1
buğday	5	trambolin	2	turunç	1
atom	5	tabya	2	turuncu	1
akasya	5	şiir	2	toplam	1
kare	5	topçu	2	top	1
lütfen	5	sonbahar	2	teyze	1
boğaz	4	şair	2	tabur	1
ana	4	mum	2	şlap şlap	1
mimar	4	müzik	2	süvari	1
komutan	4	edebiyat	1	senfoni	1
kız	4	dönme dolap	1	roman	1
gök	4	dede	1	pilot	1
general	4	debi	1	paragraf	1
erozyon	4	çini	1	opera	1
zafer	4	çiftlik	1	namaz	1

yargı	4	cennet	1	nabız	1
dağ	3	büyükbabam	1	mukavva	1
coğrafya	3	burç	1	mukaddes	1
bulut	3	balsam	1	mucur	1
bayrak	3	babaanne	1	motor	1
adalet	3	âşık	1	mor/eflatun	1
mimarbaşı	3	aşçı	1	amca	1
mektup	3				
Madde Başı					148
Toplam					596

Tablo 73'ün verileri analiz edildiğinde, 6. sınıf ders kitabında terimlerin toplamda 596 kez kullanıldığı ve bunların 148'inin farklı olduğu görülmektedir. Gökyüzü, uzay ve askerî terimlerin sık tekrar edildiği dikkat çekmektedir. Bu sınıf düzeyinde öne çıkan en sık kullanılan terimler; kaval (f=48), dünya (f=32), asker (f=31), bayram (f=23), baba (f=19), uzay (f=15), gökyüzü (f=14), siper (f=14), altın (f=13) ve gezegen (f=13) şeklindedir. Bu terimler, öğrencilerin çeşitli bilimsel, kültürel ve sosyal kavramlarla tanışmalarına imkân sağlamaktadır.

Tablo 74: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Terimler

Terimler	(f)	Terimler	(f)	Terimler	(f)
kukla	43	ada	2	kalsiyum	1
dünya	25	aerodinamik	2	karbon	1
renk	22	Ağustos	2	karbonhidrat	1
güneş	21	akarsular	2	karoser	1
anne	17	güverte	2	kepenek	1
göl	17	bohçalar	2	kilise çanı	1
mil (uzaklık birimi)	13	cehennem	2	kompozit	1
rüzgâr	13	cennet	2	lirik	1
kadının	12	halâ	2	litre	1
devlet	10	jimnastik	2	lor	1
bayram	9	karbon-fiber	2	manken	1
dede	8	Kasım	2	meteor	1
asker	7	kilogram	2	pist	1
çiçek	7	masal	2	prizma	1
matematik	7	midye	2	protein	1

sanat	7	motorcu	2	puan	1
çinko	6	mukaddes	2	rayiç	1
demokrasi	6	niyet	2	rakam	1
çiftçi	5	öykü	2	reçine	1
renkli	5	renksiz	2	safran	1
çivi	4	saban	2	salip	1
otomobil	4	silahlı	2	santigrat	1
prototip	4	siyah	2	sele	1
resim	4	şair	2	senaryo	1
telefon	4	şehit	2	sıtma	1
ağabey	3	abla	1	silah	1
bayrak	3	adacık	1	simetri	1
çift	3	aminoasitler	1	simetrik	1
gazi	3	askerlik	1	subay	1
türkü	3	bohçalamak	1	sumak	1
karı	3	bostan	1	şairane	1
kefil	3	cellat	1	baz	1
kilo	3	çavuş	1	şehadet	1
motor	3	çini	1	şehitlik	1
rekor	3	çiriş	1	şeytan	1
rıhtım	3	dilekçe	1	telgraf	1
sanatçı	3	dümen	1	titanyum	1
silindir	3	fizik	1	tiyatro	1
siyasi	3	gaz	1	torunu	1
şiir	3	gırtlak	1	totem	1
top	3	gidon	1	vitamin	1
vana	3	helezon	1	tente	
vinç	3	hilal	1	kalsiyum	1
açı	2	istavroz	1	karbon	1
Madde Başı					132
Toplam					448

Tablo 74'ün verilerine bakıldığında, 7. sınıf ders kitabında terimlerin toplamda 448 kez kullanıldığı ve 132 farklı bulunduğu gözlemlenmektedir. En fazla kullanılan terimler arasında; kukla (f=43), dünya (f=25), renk (f=22), güneş (f=21), anne (f=17), göl (f=17), mil (uzaklık birimi, f=13), rüzgâr (f=13), kadın (f=12) ve devlet (f=10) yer almaktadır. Bu

terimler daha çok doğa, sanat ve coğrafya ile ilişkili olup, öğrencilerin çevresel ve toplumsal konulardaki terminolojik farkındalıklarını artırabileceği söylenebilir.

Tablo 75: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Terimler

Terimler	(f)	Terimler	(f)	Terimler	(f)
anne	6	elektronik beyin	1	Neptün	1
olimpiyat	5	fen memuru	1	okyanus	1
güreş	3	fosfor	1	pentatlon	1
aşı	2	glüten	1	piezoelektrik	1
er	2	harita	1	portre	1
koşu	2	hasat	1	potasyum	1
kroki	2	hat	1	profil	1
siper	2	hat	1	protein	1
tohum	2	humus	1	proton	1
yüksek atlama	2	kaligrafi	1	robot kol	1
dede	2	kalp çipi		roman	1
atasözü	1	kalp pili	1	subay	1
atlas	1	kalsiyum	1	tezhip	1
atlet	1	kanyon	1	top	1
atmosfer	1	kaval	1	turnuva	1
atom	1	kök	1	tuval	1
beyin salgıları	1	kumandan	1	tümen	1
birleşik söz	1	kuşbakışı	1	Uranüs	1
boks	1	lehçe	1	uzunluk	1
cirit atma	1	magnezyum	1	Venüs	1
çini	1	mineral	1	vitamin	1
çinko	1	motif	1	yanardağ	1
demir	1	mozaik	1	yapay zekâ	1
denek	1	musiki	1	yargıç	1
desen	1	nano	1	yörünge	1
deyim	1	nanoteknoloji	1	yüzey	1
disk atma	1	nefer	1	zırh	1
donanma	1	baba	1		
Dopamin (kimyasal madde)			21		
Madde Başı					84

Toplam	123

Tablo 75'in verileri değerlendirildiğinde, 8. sınıf ders kitabında toplamda 123 terime yer verildiği ve 84'ünün farklı terimler olduğu anlaşılmaktadır. En sık tekrar edilen terimler arasında; anne (f=6), baba (f=6), olimpiyat (f=5), güreş (f=3), aşı (f=2), koşu (f=2), kroki (f=2), siper (f=2), tohum (f=2) ve yüksek atlama terimleri (f=2) bulunmaktadır. Bu sınıf düzeyinde, sağlık, spor ve aile kavramlarına yönelik terimlerin yoğun olduğu ve öğrencilerin bu temalarla ilgili temel kavramları öğrenmeye teşvik edildiği gözlemlenmektedir.

Farklı sınıf seviyelerinde yer alan terimlerin analizine bakıldığında, sınıf seviyeleri arttıkça öğrencilerin daha karmaşık ve çeşitli alanlardan terimlerle tanışmaları sağlanarak, bilgi ve kültürel altyapılarının gelişimine katkıda bulunulduğu görülmektedir.

Ayrıca, belirli terimlerin çeşitli sınıf düzeylerinde ortak olarak kullanıldığı dikkat çekmektedir. Dünya, güneş, siper ve anne gibi terimler farklı sınıflarda ortak olarak bulunmaktadır. 5. sınıf düzeyinde terim kullanımı daha sınırlı olup, ağırlıklı olarak askerlik ve coğrafya alanlarına vurgu yapılmaktadır. 6. sınıfta ise terim çeşitliliği artmış ve bilimsel, kültürel temalar öne çıkmıştır. 7. sınıf düzeyinde doğa ve sanat temalı terimlerin yoğunlaştığı, 8. sınıfta ise sağlık ve spor temalarının ağırlık kazandığı görülmektedir.

Türkçe ders kitaplarının “Söz Varlığı Unsurları” açısından incelenmesinde son olarak yabancı kelimeler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda 5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yabancı kelimeler ile ilgili tespit edilen verilerin tamamı tablo uzunluğundan dolayı buraya alınmamış, ekler bölümüne konulmuştur. Eklere konulan tabloların da sıklığı en fazla olan ilk 20 kelimeye odaklanılmış ve bu kelimelerin frekans değerleri üzerinden yorumları yapılmıştır.

Tablo 76: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Yabancı Kelimeler

Yabancı Kelimeler	(f)	Yabancı Kelimeler	(f)	Yabancı Kelimeler	(f)
pedal	4	düşman	1	radyoculuk	1
radyo	3	enstitü	1	ray	1
dinamo	3	grafiker	1	siper	1
eşofman	2	hisar	1	şarj	1
motor	2	kulüp	1	şef	1
afiş	1	lego	1	televizyon	1
akademi	1	makine	1	tramvay	1
astronot	1	mermi	1	tsunami	1
atmosfer	1	nabız	1	tüfek	1

atölye	1	pil	1	vatman	1
bomba	1	poster	1	zer	1
desinatör	1	problem	1		
Madde Başı					35
Toplam					44

Tablo 76 analiz edildiğinde, 5. sınıf Türkçe ders kitabında toplamda 44 yabancı kelimeye yer verildiği ve bu kelimelerin 35'inin farklı olduğu tespit edilmiştir. En fazla tekrar edilen yabancı kelimeler arasında; internet (f=4), telefon (f=3), otomobil (f=3), radyo (f=2), televizyon (f=2), ekspres (f=2), video (f=1), doktor (f=1), şoför (f=1) ve komiser (f=1) yer almaktadır. Bu sınıf düzeyinde yabancı kelimelerin teknoloji ve iletişim ağırlıklı olduğu, öğrencilerin günlük yaşamda sıklıkla karşılaşabileceği terimlere yer verildiği görülmektedir.

Tablo 77: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Yabancı Kelimeler

Yabancı Kelimeler	(f)	Yabancı Kelimeler	(f)	Yabancı Kelimeler	(f)
fotoğraf	37	spor	9	cesaret	5
camii	21	park	8	elektrik	5
kral	18	aurora (kutup ışıkları)	7	grup	5
hak	14	astronot	6	makine	5
apartman	13	ruh	6	mesut	5
jimnastik	11	saat	6	mücadele	5
prens	11	tabiat	6		

6. sınıf ders kitabında yabancı kelimelerin toplamda 630 kez kullanıldığı ve 281'inin farklı olduğu görülmektedir (bkz. EK 22). Tablo 77'nin sunduğu bilgilere bakıldığında, en sık kullanılan yabancı kelimeler arasında internet (f=37), film (f=27), komedi (f=19), pasta (f=18), müzik (f=16), şoför (f=15), doktor (f=14), polis (f=13), televizyon (f=12) ve radyo (f=12) yer almaktadır. Bu sınıf düzeyinde teknoloji, medya ve günlük hayatta sıkça kullanılan kelimeler öne çıkmakta, özellikle eğlence ve iletişim temalarının yoğunluk kazandığı gözlemlenmektedir.

Tablo 78: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Yabancı Kelimeler

Yabancı Kelimeler	(f)	Yabancı Kelimeler	(f)	Yabancı Kelimeler	(f)
şey	42	makine	10	ihtiyaç	8
vagon	25	vakıf	10	ruh	7
çeşmibülbül	17	fit	9	sihir	7
saat	17	rağmen	9	bisiklet	6

spor	15	seyretmek	9	Nevruz	6
sadık	14	tarif	9	rahat	6
tünel	12	elektrik	8	televizyon	6

Tablo 78'in verileri göz önüne alındığında, 7. sınıf ders kitabında toplamda (f=632) yabancı kelime kullanıldığı ve 272 farklı kelimenin bulunduğu anlaşılmaktadır. En çok tekrar edilen 10 kelime arasında internet (f=28), televizyon (f=25), film (f=22), video (f=20), teknoloji (f=17), şoför (f=15), müzik (f=14), doktor (f=13), kamera (f=12) ve restoran (f=12) bulunmaktadır. Bu sınıfta, özellikle medya, sağlık ve eğlence temalarının yoğunluk kazandığı, öğrencilerin bu kavramlara ilişkin farkındalığını artırmaya yönelik bir yaklaşım izlendiği fark edilmektedir.

Tablo 79: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Yabancı Kelimeler

Yabancı Kelimeler	(f)	Yabancı Kelimeler	(f)	Yabancı Kelimeler	(f)
teknoloji	18	âlim	1	mahlûk	1
madde	16	ansiklopedi	1	megafon	1
materyal	10	apartman	1	mesken	1
şampiyon	10	batarya	1	mesut	1
olimpiyat	9	bent	1	mihrap	1
makine	8	biilaç	1	minber	1
senfoni	7	cihan	1	motosiklet	1
metre	6	civan	1	muhabbet	1
vibrasyon	6	direkt	1	muhtaç	1
derman	5	dua	1	mühim	1
kompozisyon	5	dubleks	1	mükâfat	1
koleksiyon	4	egzersiz	1	namüsait	1
komisyon	4	elektrik	1	nefer	1
robot	4	elektronik	1	orkestra	1
site	4	empati	1	paraşüt	1
tahayyül	4	fert	1	park	1
villa	4	forsa	1	parlamento	1
afiş	3	fotoğraf	1	peyzaj	1
astronot	3	futbol	1	plastik	1
broşür	3	global	1	pozisyon	1
film	3	hakikat	1	prizma	1
kilogram	3	hakikaten	1	problem	1

otomobil	3	hamal	1	profil	1
salon	3	haz	1	puan	1
shopping	3	hudut	1	rutubet	1
sinema	3	hürmet	1	saadet	1
çark	2	hürriyet	1	saf (sıra)	1
formül	2	ihata	1	saltanat	1
kral	2	ihlal	1	sempati	1
makara	2	ihtilâl	1	serüven	1
maşallah	2	inşallah	1	seyahat	1
matbaa	2	internet	1	show	1
metreküp	2	iskemle	1	sıdk	1
palto	2	istikamet	1	sıla	1
piskopos	2	kabahat	1	silindir	1
rezidans	2	kafile	1	tevekkül	1
röportaj	2	kilometre	1	vazife	1
santimetre	2	koleksiyon	1	viran	1
sentetik	2	kulübe	1	zafiyet	1
tebessüm	2	kumandan	1	zembil	1
teknolojik	2	laboratuvar	1	zerre	1
tuş	2	lütuf	1	zırh	1
Madde Başı					126
Toplam					267

Tablo 79’da, 8. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan yabancı kökenli kelimelerin frekans değerleri incelenmiştir. Toplamda 267 yabancı kökenli kelime olduğu görülmektedir. Tabloda yer alan madde başı kelime sayısı 126 olarak belirtilmiştir.

Tabloda en yüksek frekansa sahip yabancı kelimelerin; teknoloji (f=18), madde (f=16), materyal ve şampiyon (her ikisi de f=10), olimpiyat (f=9), makine (f=8), senfoni (f=7), metre ve vibrasyon (her ikisi de f=6), derman ve kompozisyon (her ikisi de f=5), koleksiyon, komisyon, robot, site, tahayyül ve villa (her biri f=4), afiş, astronot, broşür ve film (her biri f=3) olduğu görülmektedir. Yalnızca bir kez (f=1) kullanılan kelimelerin toplam sayısı 84’tür. Bu durum, tabloda listelenen 267 yabancı kökenli kelimenin yaklaşık üçte birinin ders kitabında yalnızca bir kez geçtiğini, ders kitabının geniş bir kelime dağarcığı sunduğunu, ancak bazı kelimelerin sınırlı kullanım alanına sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Farklı sınıf seviyelerindeki yabancı kelime kullanımına bakıldığında, sınıf düzeyi yükseldikçe yabancı kelimelerin sayısında artış olduğu ve bu kelimelerin daha geniş bir tematik düzeyde sunulduğu gözlemlenmektedir. İnternet, televizyon, şoför, film, doktor ve müzik gibi kelimelerin tüm sınıflarda ortak olarak kullanıldığı dikkat çekmektedir. Ortak kullanılan bazı yabancı kelimeler, öğrencilere evrensel olarak tanınan medya ve sağlık gibi temel alanlarda bilgi kazandırma amacı bakımından önemlidir. Yabancı kelimelerin seçimi, öğrencilerin günlük hayatta karşılaşılabileceği terimleri anlamalarına katkı sağlayarak, onların dil gelişimine ve kültürel farkındalıklarına katkıda bulunacak şekilde yapılandırılmış gibi görünmektedir.

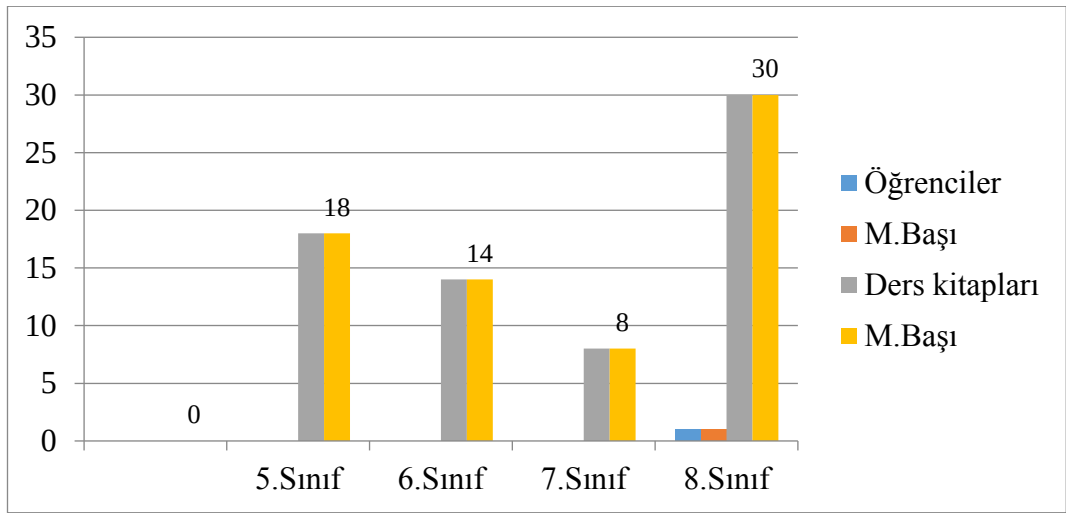
3.5. TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ NİTELİKLİ SÖZ VARLIKLARI İLE ÖĞRENCİLERİN KONUŞMALARINDA SÖZ VARLIKLARINI KULLANMA DÜZEYLERİNE YÖNELİK TESPİT EDİLEN BULGULAR VE YORUMLAR

Tablo 80: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Atasözlerin Sayısal Olarak Gösterimi

Sınıf Düzeyi	Kişi Sayısı	Topl.	M.Başı	Kats.	Topl. Ort.	M.Başı Ort.	Ders Kitapları		
							Topl.	M.Başı	Kats.
5.Sınıf	25	0	0	-	0.00	0.00	18	18	00
6.Sınıf	30	0	0	-	0.00	0.00	14	14	00
7.Sınıf	27	0	0	-	0.00	0.00	8	8	00
8.Sınıf	33	1	1	-	0.00	0.00	30	30	00

Atasözleri Türkçe ders kitaplarında sınıf düzeylerine göre belirgin bir düzenlilikle kullanılmıştır. 5. sınıfta (f=18) başlayan kullanım, 6. sınıfta (f=14) ve 7. sınıfta azalma eğilimi (f=8) göstermiş, 8. sınıfta ise (f=30) artış göstermiştir. Tüm sınıflarda madde başı değerlerin toplam değerlerle eşit olması, atasözlerinin metinler arasında homojen bir dağılıma sahip olduğunu ifade etse de, kelime hazinesi açısından yetersiz bir çeşitliliğe işaret etmektedir. Bu durum, kitaplarda yer alan atasözlerinin kullanımının sınırlı olduğunu ve dil zenginliği açısından daha geniş bir kullanım yelpazesine ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin konuşmalarında atasözü kullanımı oldukça sınırlıdır. 5-7. sınıf öğrencilerinin hiçbirinin konuşmasında atasözü kullanılmamış (f=0), yalnızca 8. sınıfta bir atasözüne rastlanmıştır (f=1). Bu durum, atasözlerinin günlük konuşma dilinde yeterince yer bulmadığını göstermektedir.

Şekil 8: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Atasözlerin Grafıksel Gösterimi

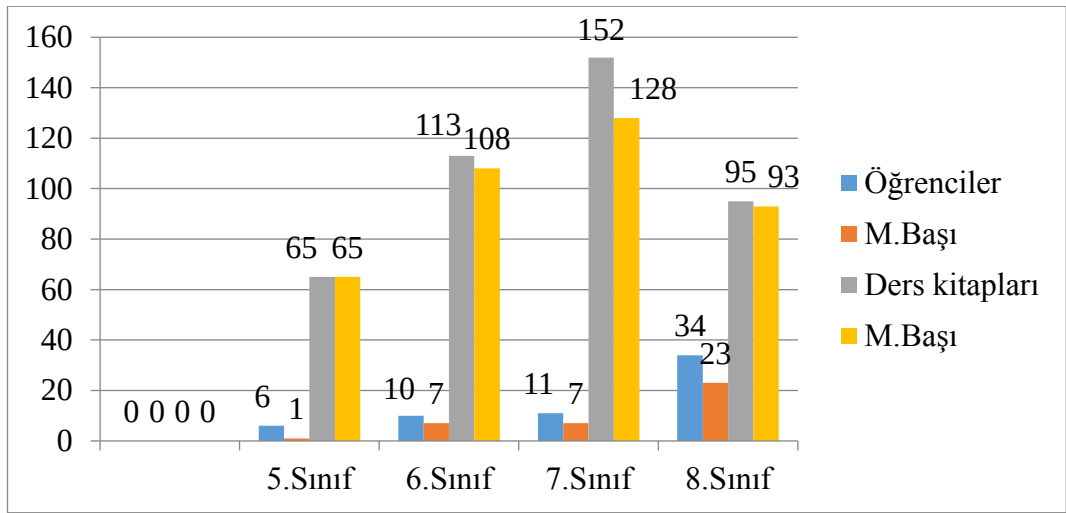
Tüm sınıf seviyelerine göre öğrencilerin konuşmalarında ve Türkçe ders kitaplarında yer alan toplam ve farklı “deyimler”in frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

Tablo 81: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Deyimlerin Sayısal Olarak Gösterimi

Sınıf Düzeyi	Kişi (f)	Topl.	M.Başı	Topl. Ort.	M.Başı Ort.	Kats.	Ders Kitapları		
							Topl.	M.Başı	Kats.
5. Sınıf	25	6	1	0.24	0.04	0.16	65	65	00
6. Sınıf	30	10	7	0.33	0.23	0.70	113	108	0.95
7. Sınıf	27	11	7	0.41	0.26	0.63	152	128	0.84
8. Sınıf	33	34	23	1.03	0.70	0.67	95	93	0.97

Türkçe ders kitaplarında deyimlerin yoğun bir şekilde yer aldığı görülmektedir. En yüksek toplam deyim sayısı 7. Sınıf düzeyinde (f=152) gözlemlenmiş, madde başı kullanım açısından da yine bu sınıf öne çıkmıştır (f=128). 5. Sınıf düzeyinde deyimlerin madde başı kullanımında daha dengeli bir dağılım gözlenirken, 7. sınıfta daha geniş bir deyim zenginliği sunulmuştur. Bu durum, deyimlerin sınıf seviyelerine göre farklılık gösterdiğini ancak genel olarak dil zenginliğine önemli katkıda bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin konuşmalarında deyim kullanımı oldukça sınırlıdır. 8. sınıfta toplam 34 deyim tespit edilirken, 6. sınıfta bu sayı 10’a, 7. sınıfta ise 11’e düşmüştür. 5. sınıfta toplam kullanım ise 6 (f=6) ile en sınırlı düzeydedir. Sınıf düzeyi arttıkça deyim sayısında artış görülse de öğrencilerin deyim kullanımı, kitaplara kıyasla hem toplam hem de çeşitlilik açısından daha sınırlı bir seyir izlemektedir.

Şekil 9: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Deyimlerin Grafikselsel Gösterimi

Tüm sınıf seviyelerine göre öğrencilerin konuşmalarında ve Türkçe ders kitaplarında yer alan toplam ve farklı “ikilemelerin” frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

Tablo 82: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı İkilemelerin Sayısal Olarak Gösterimi

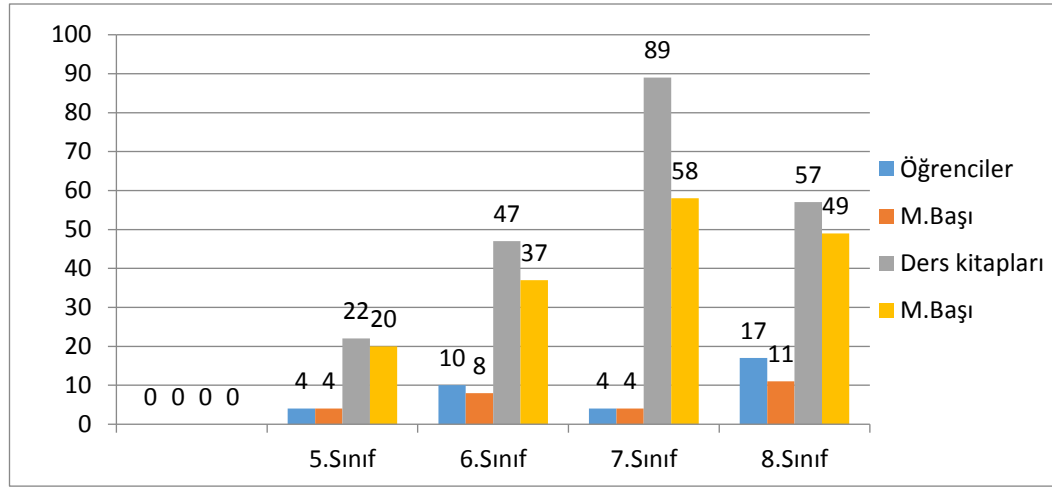
Sınıf Düzeyi	Kişi (f)	Topl.	M.Başı	Topl. Ort.	M.Başı Ort.	Kats.	Ders Kitapları		
							Topl.	M.Başı	Kats.
5. Sınıf	25	4	4	0.16	0.16	00	22	20	0.90
6. Sınıf	30	10	8	0.33	0.27	0.80	47	37	0.78
7. Sınıf	27	4	4	0.15	0.15	00	89	58	0.65
8. Sınıf	33	17	11	0.52	0.33	0.64	57	49	0.85

İkilemeler, Türkçe ders kitaplarında dil zenginliğini artıran önemli unsurlar arasında yer almaktadır. En yüksek toplam ikileme sayısı 7. sınıfta ($f=89$), madde başı kullanım ise yine 7. sınıfta ($f=58$) görülmüştür. Alt sınıflarda ikilemeler daha dengeli bir şekilde sunulmuş (ör. 5. sınıf: $f=22$, $f=20$), üst sınıflarda ise daha geniş bir kullanım gözlenmiştir.

Öğrencilerin konuşmalarında ikileme kullanımı oldukça sınırlıdır. 8. sınıfta toplam 17 ikileme tespit edilirken, 6. sınıfta bu sayı 10’a düşmüştür. 5. ve 7. sınıflarda ise toplam kullanım 4 ile en sınırlı düzeydedir. Ancak, öğrencilerin ikileme kullanımı, kitaplarda sunulan çeşitlilik ve yoğunlukla paralellik göstermemektedir.

Ders kitapları ve öğrencilerin konuşmalarındaki ikileme kullanımı arasında belirgin bir fark olduğu gözlemlenmiştir. Kitaplarda ikilemeler geniş bir yer tutarken, öğrencilerin konuşmalarında bu durum yeterince yansıtılamamıştır. Kitaplarda sunulan ikilemelerin günlük konuşma diline aktarılabilmesi için öğretim yöntemlerinin daha uygulamalı hale

getirilmesi önerilmektedir. Bu sayede, öğrencilerin ikilemeleri etkin bir şekilde kullanabilme becerilerinin artırılması hedeflenebilir.

Şekil 10: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı İkilemelerin Grafiksel Gösterimi

Tüm sınıf seviyelerine göre öğrencilerin konuşmalarında ve Türkçe ders kitaplarında yer alan toplam ve farklı “Kalıp Sözlerin” frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

Tablo 83: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Kalıp Sözlerin Sayısal Olarak Gösterimi

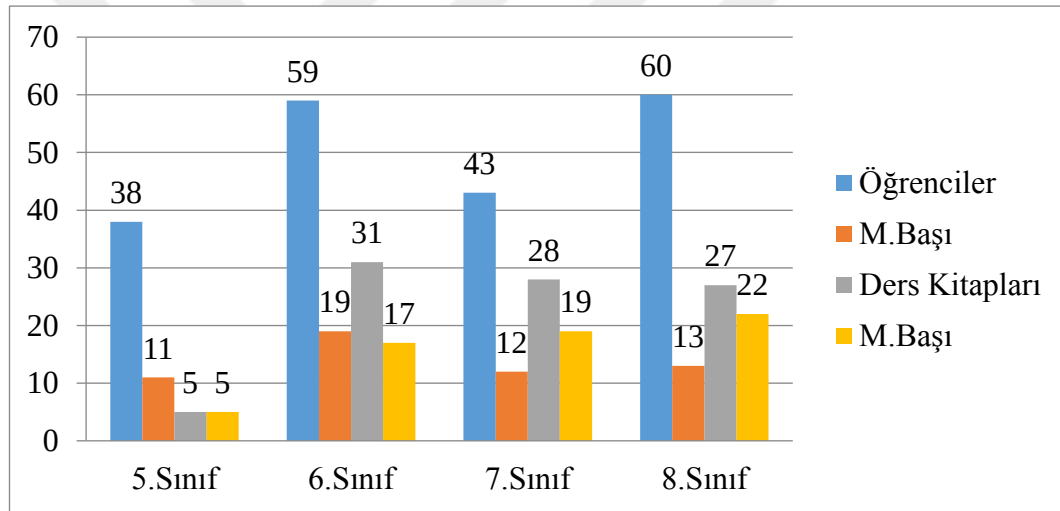
Sınıf Düzeyi	Kişi (f)	Topl.	M.Başı	Topl. Ort.	M.Başı Ort.	Kats.	Ders Kitapları		
							Topl.	M.Başı	Kats.
5. Sınıf	25	38	11	1.52	0.44	0.28	5	5	00
6. Sınıf	30	59	19	1.97	0.63	0.32	31	17	0.54
7. Sınıf	27	43	12	1.59	0.44	0.27	28	19	0.67
8. Sınıf	33	60	13	1.82	0.39	0.21	27	22	0.81

Tablo incelendiğinde, toplam değerlerin hem öğrencilerin konuşmalarında hem de ders kitaplarında farklılık gösterdiği görülmektedir. Öğrencilerin konuşmalarında en yüksek frekans 8. sınıfta ($f=60$), ardından 6. sınıfta ($f=59$), 7. sınıfta ($f=43$) ve 5. sınıfta ($f=38$) tespit edilmiştir. Ders kitaplarında ise en yüksek frekans 6. sınıfta ($f=31$), ardından 7. sınıfta ($f=28$), 8. sınıfta ($f=27$) ve 5. sınıfta ($f=5$) görülmüştür. Özellikle 6. sınıfta öğrencilerin konuşmaları ile ders kitaplarındaki toplam değerler arasında belirgin bir fark gözlemlenmiştir. Tablo incelendiğinde, toplam değerler açısından öğrencilerin konuşmalarında kalıp söz kullanımının ders kitaplarına göre daha fazla olduğu açıkça görülmektedir. Öğrencilerin konuşmalarında en yüksek frekans 8. sınıfta ($f=60$) tespit edilirken, bu değer ders kitaplarında yalnızca ($f=27$) olduğu dikkat çekmektedir. Benzer şekilde, 6. sınıfta öğrencilerin konuşmalarında ($f=59$) kalıp söz yer alırken, ders kitaplarında bu sayı ($f=31$) ile sınırlı kalmıştır. Özellikle 5. sınıfta

öğrencilerin konuşmalarında (f=38) kalıp söz tespit edilmesine rağmen, ders kitaplarında yalnızca (f=5) yer alması, öğrencilerin konuşmalarında kalıp söz kullanımının genel olarak daha yoğun olduğunu göstermektedir. Genel olarak, öğrencilerin konuşmalarında kullandıkları kalıp söz yoğunluğunun ders kitaplarındaki çeşitlilik ve yoğunluktan fazla olduğunu ortaya koymaktadır.

Madde başı kullanım oranları, öğrencilerin bireysel konuşmalarında kalıp sözlerin 6. sınıfta en yoğun şekilde kullanıldığını, 7. sınıfta ise düşüş yaşandığını göstermektedir. Kelime katsayısı ise 6. sınıfta en yüksek değere ulaşırken, 7. ve 8. sınıflarda azalma eğilimi göstermiştir.

Türkçe ders kitaplarında 5. Sınıf düzeyinde katsayı değerinin hesaplanmayarak 00 yazılması, sınırlı sayıdaki kalıp sözlerin birer kez kullanıldığını göstermektedir.

Şekil 11: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Kalıp Sözlerin Grafiksel Gösterimi

Tüm sınıf seviyelerine göre öğrencilerin konuşmalarında ve Türkçe ders kitaplarında yer alan toplam ve farklı “özdeyişlerin” frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

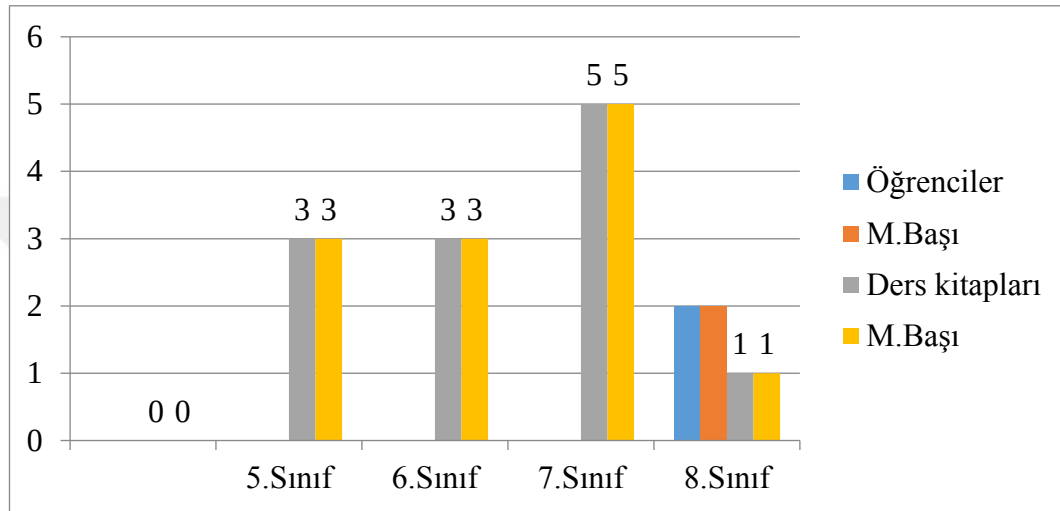
Tablo 84: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Özdeyişlerin Sayısal Olarak Gösterimi

Sınıf Düzeyi	Kişi (f)	Topl.	M.Baş	Topl. Ort.	M.Baş Ort.	Kats.	Ders Kitapları		
							Topl.	M.Baş	Kats.
5. Sınıf	25	0	0	0.00	0.00	-	3	3	00
6. Sınıf	30	0	0	0.00	0.00	-	3	3	00
7. Sınıf	27	0	0	0.00	0.00	-	5	5	00

8. Sınıf	33	2	2	0.06	0.06	00	1	1	00

Türkçe ders kitaplarında özdeyişlerin oldukça sınırlı bir frekansla kullanıldığı gözlemlenmiştir. 5-6. sınıf kitaplarında toplam özdeyiş sayısı (f=3), 7. sınıfta (f=5), 8. sınıfta ise (f=1) olarak kaydedilmiştir. Bu durum, kitaplarda özdeyiş kullanımının çok sınırlı bir düzeyde kaldığını ve belirgin bir artış ya da süreklilik göstermediğini ortaya koymaktadır.

5-7. sınıf öğrencilerin konuşmalarında özdeyiş kullanımına rastlanmamış (f=0), yalnızca 8. Sınıf düzeyinde 2 özdeyiş kullanılmıştır.

Şekil 12: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Özdeyişlerin Grafiksel Gösterimi

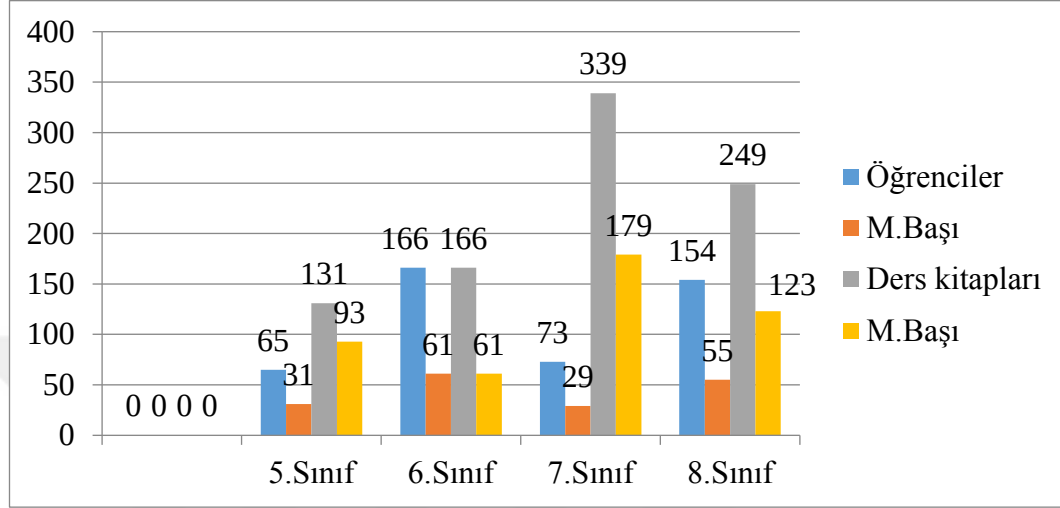
Tüm sınıf seviyelerine göre öğrencilerin konuşmalarında ve Türkçe ders kitaplarında yer alan toplam ve farklı “özel isimlerin” frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

Tablo 85: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Özel İsimlerin Sayısal Olarak Gösterimi

Sınıf Düzeyi	Kişi (f)	Topl.	M.Başı	Topl. Ort.	M.Başı Ort.	Kats.	Ders Kitapları		
							Topl.	M.Başı	Kats.
5. Sınıf	25	65	31	2.60	1.24	0.47	131	93	0.70
6. Sınıf	30	166	61	5.53	2.03	0.36	166	61	0.36
7. Sınıf	27	73	29	2.70	1.07	0.39	339	179	0.52
8. Sınıf	33	154	55	4.67	1.67	0.35	249	123	0.49

Türkçe ders kitaplarında özel isimlerin sınıf düzeylerine göre farklı frekanslarla yer aldığı gözlemlenmiştir. En yüksek toplam özel isim sayısı 7. sınıfta (f=339) olarak kaydedilmiş, bunu 8. sınıf (f=249), 6. sınıf (f=166) ve 5. sınıf (f=131) takip etmiştir. Madde başı kullanımda ise 7. sınıf (f=179) ile birinci sırada yer aldığı, en düşük değerin ise (f=61) 6. sınıf düzeyinde olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin konuşmalarında da özel isim kullanımının dalgalı bir seyir izlediği görülmektedir. En yüksek kullanım 6. sınıfta (f=166), ardından 8. sınıfta (f=154), 7. sınıfta (f=73) ve en düşük kullanım 5. sınıfta (f=65) tespit edilmiştir. Bu sıralama, öğrencilerin özel isim kullanımında kitaplara kıyasla daha sınırlı ve düzensiz bir dağılım sergilediğini ortaya koymaktadır.

Şekil 13: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Özel İsimlerin Grafikselsel Gösterimi

Tüm sınıf seviyelerine göre öğrencilerin konuşmalarında ve Türkçe ders kitaplarında yer alan toplam ve farklı “terimlerin” frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

Tablo 86: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Terimlerin Sayısal Olarak Gösterimi

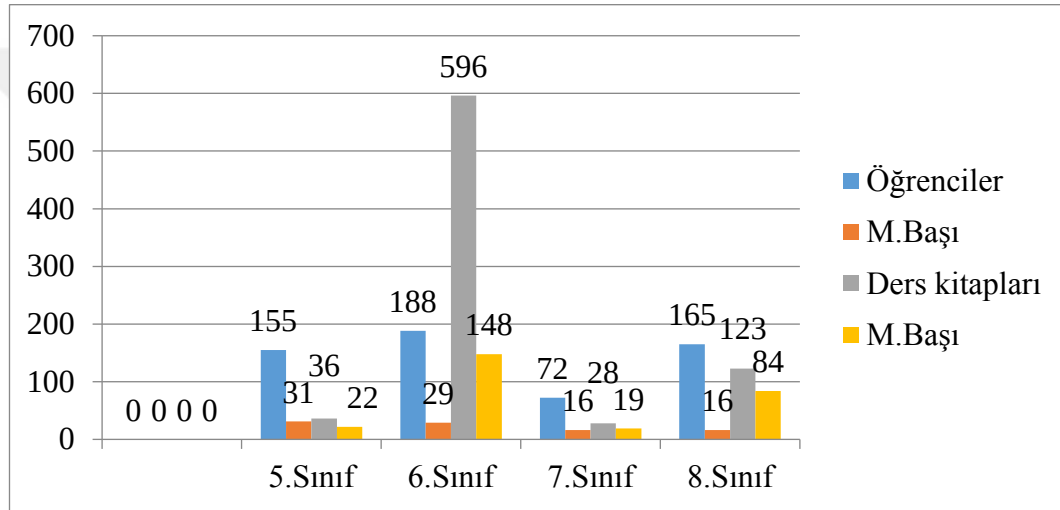
		Sınıf Düzeyi		Kişi (f)	Topl.	Kats.	Ders Kitapları		
							Topl.	M.Başı	Kats.
5. Sınıf	25	155	31	6.20	1.24	0.20	36	22	0.61
6. Sınıf	30	188	29	6.27	0.97	0.15	596	148	0.24
7. Sınıf	27	72	16	2.67	0.59	0.22	28	19	0.67
8. Sınıf	33	165	16	5.00	0.48	0.09	123	84	0.68

Türkçe ders kitaplarında en yüksek toplam terim sayısı 6. sınıfta (f=596) olarak gözlemlenmiştir. Ancak madde başı kullanım daha düşük kalmış ve bu durum kelime katsayısı oranını da düşürmüştür (f=0.24). 5. sınıfta toplam kullanım (f=36), 7. sınıfta (f=28) ve 8. sınıfta (f=123) olarak belirlenmiştir. Bu, alt ve üst sınıflarda terimlerin daha sınırlı kullanıldığını, orta sınıflarda ise yoğunluk kazandığını göstermektedir.

Öğrencilerde 5. sınıfta toplam kullanım (f=155) ile en yüksek seviyede görülürken, 7. sınıfta (f=72) en düşük değere gerilemiştir. 6. sınıfta (f=188) kullanım artmış, 8. sınıfta ise

(f=165) daha dengeli bir seviyeye ulaşmıştır. Bu durum, öğrencilerin terim kullanımı açısından dalgalı bir kullanım sergilediğini ve bu tür ifadelerin günlük dilde daha az yer bulduğunu göstermektedir.

Türkçe ders kitaplarındaki terim kullanım sıralamasında en yüksek kullanım 6. Sınıf düzeyinde (f=596), 8. sınıf düzeyinde (f=123), 5. sınıfta (f=36) ve en düşük kullanım 7. sınıfta (f=28) tespit edilmiştir. Öğrencilerde en yüksek kullanım 6. sınıfta (f=188) görülmektedir. Sonra onu 5. sınıf (f=155) ve 8. Sınıf düzeyi öğrenciler (f=165) takip etmektedir. En düşük kullanım ise 7. sınıfta (f=72) görülmüştür. Veriler, öğrencilerin ve ders kitaplarındaki terim kullanımının sınıflara göre değişkenlik gösterdiğini ve öğrencilerin terim kullanımı açısından dalgalı bir seyir izlediğini ortaya koymaktadır.

Şekil 14: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Terimlerin Grafikselsel Gösterimi

Tüm sınıf seviyelerine göre öğrencilerin konuşmalarında ve Türkçe ders kitaplarında yer alan toplam ve farklı “yabancı kelimelerin” frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

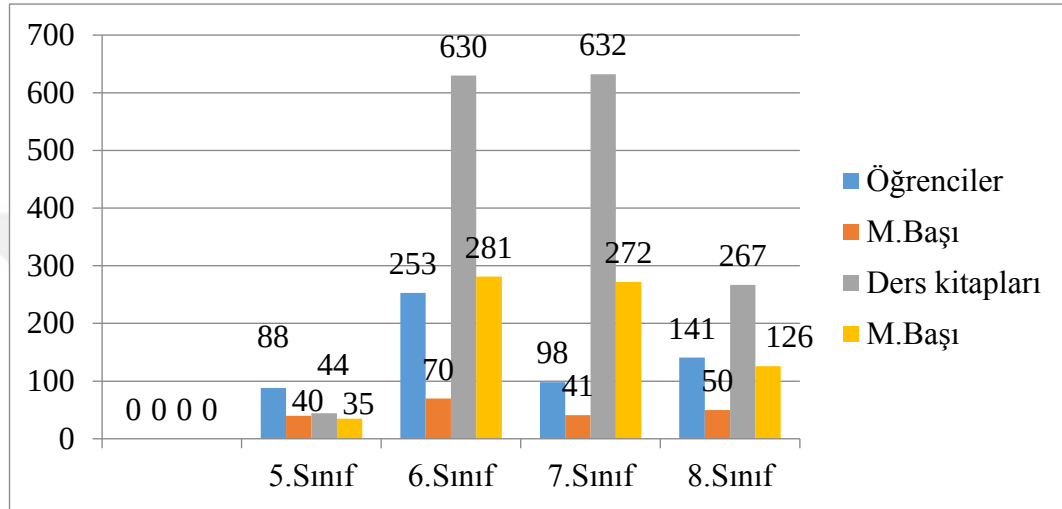
Tablo 87: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Yabancı Kelimelerin Sayısal Olarak Gösterimi

Sınıf Düzeyi	Kişi (f)	Topl.	M.Başı	Topl. Ort.	M.Başı Ort.	Kats.	Ders Kitapları		
							Topl.	M.Başı	Kats.
5. Sınıf	25	88	40	3.52	1.60	0.45	44	35	0.79
6. Sınıf	30	253	70	8.43	2.33	0.27	630	281	0.44
7. Sınıf	27	98	41	3.63	1.52	0.41	632	272	0.43
8. Sınıf	33	141	50	4.27	1.52	0.35	267	126	0.47

Türkçe ders kitaplarında yabancı kelimeler özellikle 6. sınıfta (f=630) ve 7. sınıfta (f=632) yoğun bir şekilde yer bulmuştur. 5. sınıfta toplam kullanım (f=44), 8. sınıfta ise

(f=267) ile nispeten daha az yer almıştır. Bu, orta sınıflarda yabancı kelime kullanımının daha yoğun olduğunu ve bu kelimelerin çeşitlilik gösterdiğini göstermektedir.

Öğrencilerin konuşmalarında yabancı kelime kullanımında 6. sınıf (f=253) en yüksek toplam değere ulaşmış, bunu 8. sınıf (f=141), 7. sınıf (f=88) ve 5. sınıf (f=98) düzeyleri takip etmiştir. Madde başı kullanım açısından benzer bir sıralama görülmekte ve genel olarak öğrencilerin kitaplara kıyasla daha sınırlı bir yabancı kelime çeşitliliği sergilediği anlaşılmaktadır.

Şekil 15: Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğrencilerin konuşmalarında Yer Alan Toplam ve Farklı Yabancı Kelimeler Grafikselsel Gösterimi

Tüm sınıf seviyelerine göre öğrencilerin konuşmalarında yer alan toplam ve farklı “atasözler”in frekans değerleri ve yorumları şöyledir:

Sekizinci sınıf öğrencilerinden 1 kişi haricinde diğer öğrencilerin atasözü söz varlığına konuşmalarında yer vermediği görülmektedir.

3.6. DERS KİTAPLARININ ÖĞRENCİLERİN KULLANDIKLARI NİTELİKLİ SÖZ VARLIKLARINI KARŞILAMA DURUMLARINA YÖNELİK TESPİT EDİLEN BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, 5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarının, öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarında kullandıkları nitelikli söz varlığı unsurlarını ne ölçüde karşıladığı incelenmiştir. Bu amaçla, her sınıf düzeyi için farklı kitaplar analiz edilmiştir:

5. sınıf öğrenciler değerlendirilme dışında tutulmuştur. Değerlendirme; 6-8. sınıf düzeyi öğrencileri kapsamaktadır. 6. sınıf öğrencileri için 5-6. sınıf Türkçe ders kitapları; 7. sınıf öğrencileri için 5-7. sınıf Türkçe ders kitapları; 8. sınıf öğrencileri için ise 5-8. sınıf Türkçe ders kitapları değerlendirmeye alınmıştır.

6. Sınıf Öğrenciler: 5-6. sınıf Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerin kullandıkları söz varlığı unsurlarını karşılama durumları ile ilgili ulaşılan veriler aşağıda listelenmiştir:

6. sınıf öğrencilerin konuşmaları analiz edildiğinde nitelikli söz varlığı unsurlarından atasözü ve deyim kullanımına rastlanmadığı görülmüştür

5-6. sınıf Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerin kullandıkları ikilemeleri karşılama durumu şöyledir:

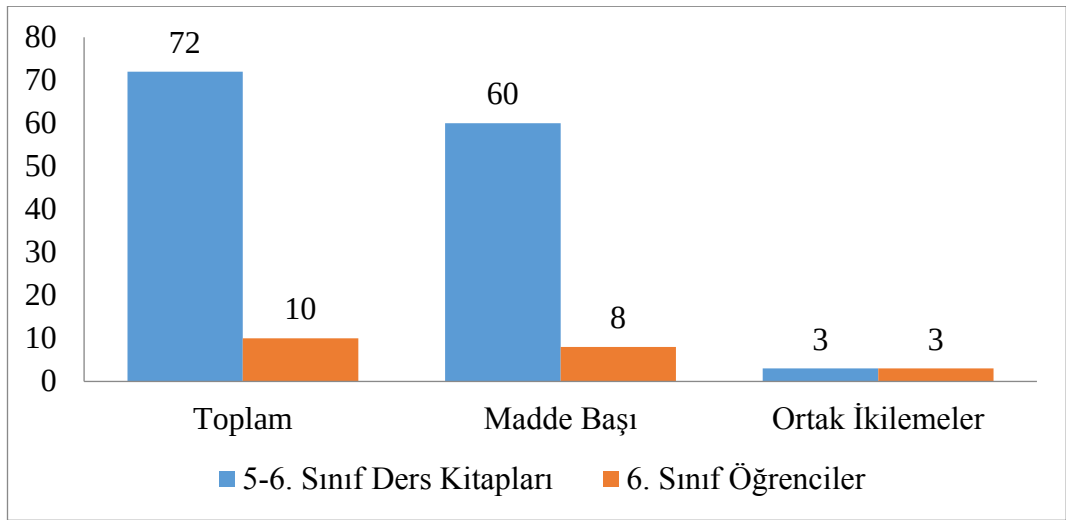
Tablo 88: Türkçe Ders Kitaplarının 6. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları İkilemeleri Karşılama Durumu

5. ve 6. Sınıf Ders Kitapları	(f)	6. Sınıf Öğrenciler	(f)
İkilemeler		İkilemeler	
upuzun	2	sık sık	2
sık sık	1	şaşkın şaşkın	1
şaşkın şaşkın	1	upuzun	1

Tablodaki veriler analiz edildiğinde 5 ve 6. sınıf ders kitaplarında geçen ikilemelerden “upuzun” ikilemesinin 2 kez geçtiği görülmektedir. “sık sık” ve “şaşkın şaşkın” ikilemelerinin de eşit sayıda (f=1) yer aldığı görülmektedir. Ayrıca 6. sınıf öğrencilerle yapılan birebir görüşmelerde kullandıkları “sık sık” ikilemesinin ise daha fazla kullanıldığı (f=2) tabloya yansımıştır. Şaşkın şaşkın ifadesinin ise upuzun ikilemesi ile benzer frekansta (f=1) kullanıldığı tespit edilmiştir.

Bu tablodaki verilerin analizi ile elde edilen bulgular değerlendirildiğinde; ders kitaplarında yer alan ikilemeler ile öğrencilerin kullandıkları ikilemelerin çok az oranda uyduğu görülmüştür. Nicel verilerin ortaya koyduğu uyuma bakıldığında ise kitaplarda geçen ikilemeler ile öğrencilerin kullandıkları ikilemeler arasından büyük bir fark ortaya çıkmıştır. (ders kitaplarında geçen 60’ı farklı/toplam 72 ikilemeden öğrenciler 3 farklı olmak üzere toplam 4 ikileme kullanmıştır) Aynı zamanda öğrencilerin kullandıkları (8’i farklı/toplam 10’u) ikilemelerin bir kısmının da (f=5) kitaplarda yer almadığı tespit edilmiştir.

Bu durum öğrencilerin ders kitaplarındaki ikilemeleri zihinlerinde şema olarak bulundurmadıklarını ve farklı çevresel durumların bu sonuç üzerinde etkisini gösterdiği düşünülmektedir.

Şekil 16: Türkçe Ders Kitaplarının 6. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları İkilemeleri Karşılama Durumu

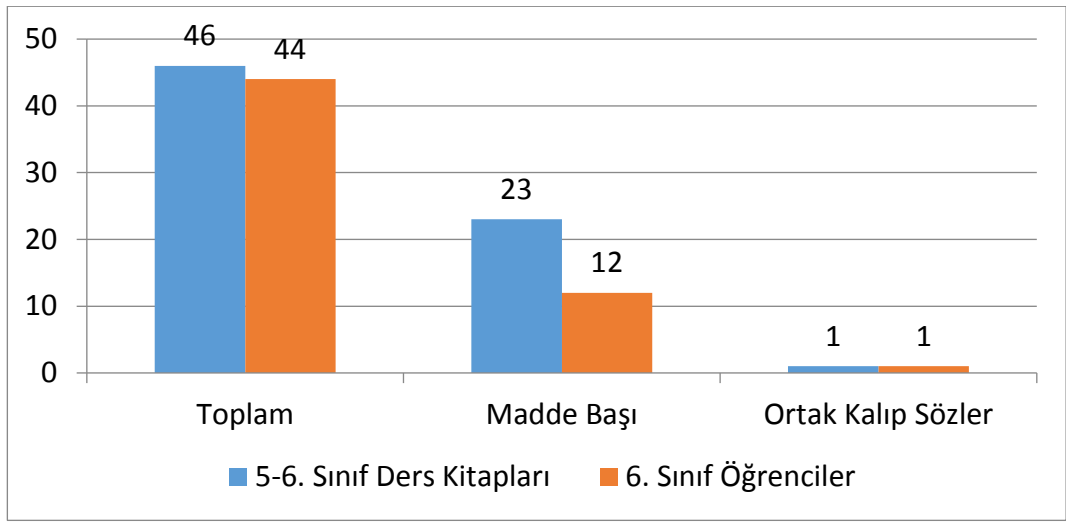
Şekil 16 verilerine göre, Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerinin kullandıkları ikilemeleri karşılama oranının %5 olduğu tespit edilmiştir.

5-6. sınıf Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerin kullandıkları kalıp sözleri karşılama durumu şöyledir:

Tablo 89: Türkçe Ders Kitaplarının 6. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Kalıp Sözleri Karşılama Durumu

5. ve 6. Sınıf Ders Kitapları	(f)	6. Sınıf Öğrenciler	(f)
Kalıp Sözler		Kalıp Sözler	
inşallah	8	İnşallah	1

Tablo verilerine bakıldığında, 5. ve 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında kalıp sözler toplamda 46 kez kullanılmıştır. Bu kapsamda “inşallah” en sık kullanılan ($f=8$) kalıp söz olurken, öğrencilerin konuşmalarında ise yalnızca 1 kere geçmiştir. Ders kitaplarında toplamda 23 madde başında kalıp sözüne yer verildiği anlaşılmaktadır. Öğrenciler ise 12 madde başında, toplamda 44 kez bu tür kalıp sözleri kullanmıştır. Bu bulgular, öğrencilerin konuşmalarında ders kitaplarındaki kalıp sözlerden sadece bir kalıp sözün yer bulduğunu göstermektedir.

Şekil 17: Türkçe Ders Kitaplarının 6. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Kalıp Sözleri Karşılama Durumu

Şekil 17 verilerine göre, Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerinin kullandıkları kalıp sözleri karşılama oranının %4,3 olduğu tespit edilmiştir.

5-6. sınıf Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerin kullandıkları özdeyişleri karşılama durumu şöyledir:

6. sınıf öğrencilerinin konuşmaları incelendiğinde, nitelikli söz varlığı unsurlarından özdeyişlere yer verilmediği görülmüştür.

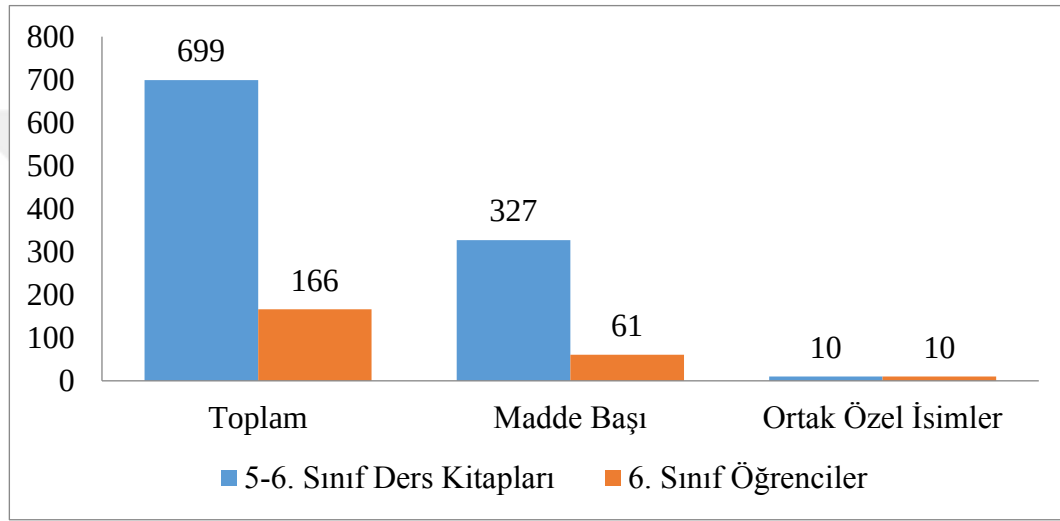
5-6. sınıf Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerin kullandıkları özel isimleri karşılama durumu şöyledir:

Tablo 90: Türkçe Ders Kitaplarının 6. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Özel İsimleri Karşılama Durumu

5. ve 6. Sınıf Ders Kitapları	(f)	6. Sınıf Öğrenciler	(f)
Özel İsimler		Özel İsimler	
Atatürk	20	İngilizce	8
Türk	19	Türkiye	6
Türkiye	4	Erzurum	6
Ankara	4	Allah	6
Allah	4	Vali	5
Erzurum	2	Selim	3
Amerika	2	Türk	2
Vali	1	Atatürk	1
Selim	1	Ankara	1
İngilizce	1	Amerika	1

Madde Başı	10	Madde Başı	10
Toplam	58	Toplam	39

Tablo verilerinin sağladığı bilgilere göre, 5. ve 6. sınıf ders kitaplarında özel isimler toplamda 699 kez yer almış, 327 madde başında kullanılmıştır. Bu özel isimler arasında Atatürk (f=20), Türk (f=19) ve Türkiye (f=4) gibi tarihsel ve coğrafi isimler öne çıkmaktadır. Öğrencilerin konuşmalarında ise özel isimler toplamda 166 kez geçmiş ve 61 madde başında yer almıştır. En çok kullanılan özel isimler arasında İngilizce (f=8), Türkiye (f=6) ve Erzurum (f=6) bulunmaktadır. Ders kitaplarında yer alan özel isimlerin öğrencilerin konuşmalarında sınırlı ölçüde yansıma bulduğu gözlenmektedir.

Şekil 18: Türkçe Ders Kitaplarının 6. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Özel İsimleri Karşılama Durumu

Şekil 18 verilerine göre, Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerinin kullandıkları özel isimleri karşılama oranının %3 olduğu tespit edilmiştir.

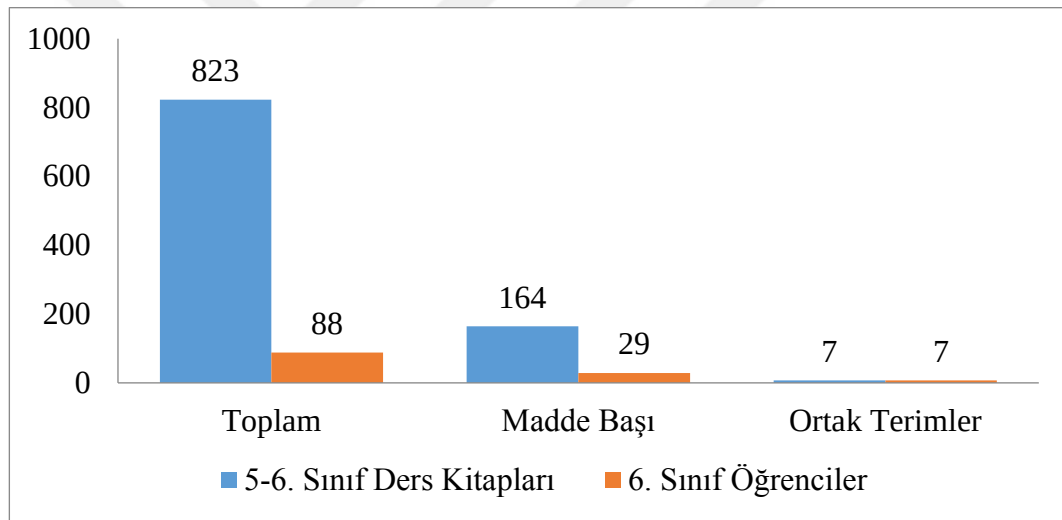
5-6. sınıf Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerin kullandıkları terimleri karşılama durumu şöyledir:

Tablo 91: Türkçe Ders Kitaplarının 6. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Terim Anlamalı Kelimeleri Karşılama Durumu

5. ve 6. Sınıf Ders Kitapları	(f)	6. Sınıf Öğrenciler	(f)
Terimler		Terimler	
baba	25	anne	51
anne	9	baba	16
hikâye	3	cennet	10
top	1	top	7

kanser	1	hikâye	5
cennet	1	kanser	1
amca	1	amca	1
Madde Başı	7	Madde Başı	7
Toplam	41	Toplam	91

Tablo 86'nın verileri incelendiğinde, 5. ve 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında terim olarak sınıflandırılan kelimeler toplamda 823 kez kullanılmıştır ve bu terimlere 164 madde başında yer verilmiştir (bkz. tablo 86). Ders kitaplarında en sık kullanılan terimler arasında baba (f=25), anne (f=9) ve hikâye (f=3) bulunmaktadır. Öğrencilerin konuşmalarında ise terimler 29'u farklı olmak üzere 88 frekansla geçmiştir. Tablo verileri incelendiğinde, "anne" teriminin 51 kez, "baba" teriminin 16 kez ve "cennet" teriminin 10 kez tekrarlandığı görülmektedir. Bu bulgular, ders kitaplarında yer alan terimlerin öğrencilerin konuşmalarında daha sınırlı bir yansıma bulunduğunu düşündürmektedir.

Şekil 19: Türkçe Ders Kitaplarının 6. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Terim Anlamalı Kelimeleri Karşılama Durumu

Şekil 19 verilerine göre, Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerinin kullandıkları terimleri karşılama oranının %4,2 olduğu tespit edilmiştir.

5-6. sınıf Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerin kullandıkları yabancı kelimeleri karşılama durumu şöyledir:

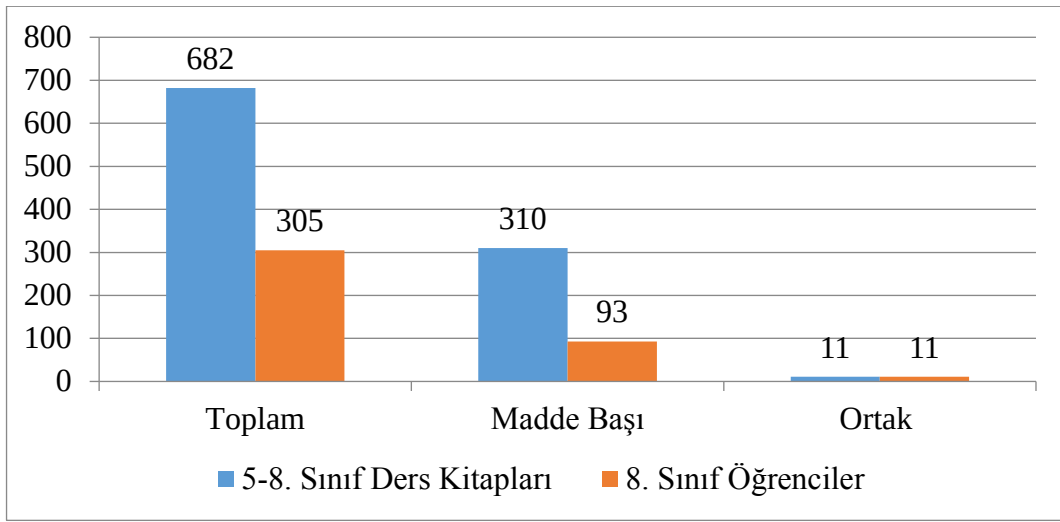
Tablo 92: Türkçe Ders Kitaplarının 6. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Yabancı Kelimeleri Karşılama Durumu

5. ve 6. Sınıf Ders Kitapları	(f)	6. Sınıf Öğrenciler	(f)
Yabancı Kelimeler		Yabancı Kelimeler	

camı	21	doktor	50
spor	9	spor	18
televizyon	4	şifa	6
sihir	3	camı	6
ressam	3	sihir	4
mucize	3	film	4
film	3	telefon	3
dua	3	dua	2
doktor	3	televizyon	1
telefon	2	ressam	1
şifa	2	mucize	1
Madde Başı	11	Madde Başı	11
Toplam	56	Toplam	96

Tablo 87 verilerinin incelenmesi sonucunda (bkz.), 5. ve 6. sınıf ders kitaplarında yabancı kelimelerin toplamda 682 kez geçtiği ve 310 madde başında kullanıldığı anlaşılmaktadır (bkz. tablo 87). En sık kullanılan yabancı kelimeler cami (f=21), spor (f=9) ve televizyon (f=4) olarak öne çıkmaktadır. Öğrencilerin konuşmalarında ise yabancı kelimeler 305 kez geçmiştir ve 93 madde başında kullanılmıştır. En fazla kullanılan yabancı kelimeler arasında doktor 50, spor 18 ve cami 6 kez yer almaktadır. Ders kitaplarındaki bazı yabancı kelimelerin öğrencilerin konuşmalarında karşılık bulduğu görülmektedir, ancak öğrencilerin bu tür kelimeleri kullanım sıklığı daha düşüktür.

Tablolardaki verilerin analizi ile elde edilen bulgular birlikte değerlendirildiğinde ve tüm söz varlığı unsurları göz önüne alındığında, öğrencilerin konuşmalarına ders kitaplarındaki öğelerin sınırlı ölçüde yansıdığı görülmektedir. Kalıp sözleri ve yabancı kelimelerde kitaplarla bazı paralellikler bulunurken, terimler ve özel isimler gibi kategorilerde, ders kitaplarının sunduğu çeşitliliğe göre öğrencilerin daha dar bir kullanım sergilediği anlaşılmaktadır. İkilemelerde ise kitaplarda yer alan bazı ifadelerin öğrencilerin konuşmalarına sınırlı ölçüde de olsa yansıdığı gözlemlenmiştir. Öğrencilerin özellikle günlük hayatta daha çok karşılaştıkları veya duydukları ikileme ve deyim gibi kalıp sözleri tercih etme eğiliminde oldukları anlaşılmaktadır. Bu durum, ders kitaplarında sunulan söz varlığı unsurlarının, öğrencilerin konuşmalarına doğrudan yansımadığını; konuşma dilinde daha çok günlük yaşamda sık karşılaştıkları ve çevrelerinden duydukları ifadelerle yer verdiklerini işaret edebilir.

Şekil 20: Türkçe Ders Kitaplarının 6. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Yabancı Kelimeleri Karşılama Durumu

Şekil 20 verilerine göre, Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerinin kullandıkları terimleri karşılama oranının %3,5 olduğu tespit edilmiştir.

7. Sınıf Öğrenciler: 5-7. sınıf Türkçe ders kitaplarının 7. sınıf öğrencilerin kullandıkları söz varlığı unsurlarını karşılama durumları ile ilgili ulaşılan veriler aşağıda listelenmiştir:

5-7. sınıf Türkçe ders kitaplarının 7. sınıf öğrencilerin kullandıkları atasözleri ve deyimleri karşılama durumu şöyledir:

7. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında atasözü kullanımına rastlanmamıştır. Ayrıca, öğrencilerin konuşmaları 7. sınıf Türkçe ders kitabıyla karşılaştırıldığında, ortak olan bir deyimde de yer verilmediği tespit edilmiştir.

5-7. sınıf Türkçe ders kitaplarının 7. sınıf öğrencilerin kullandıkları ikilemeleri karşılama durumu şöyledir:

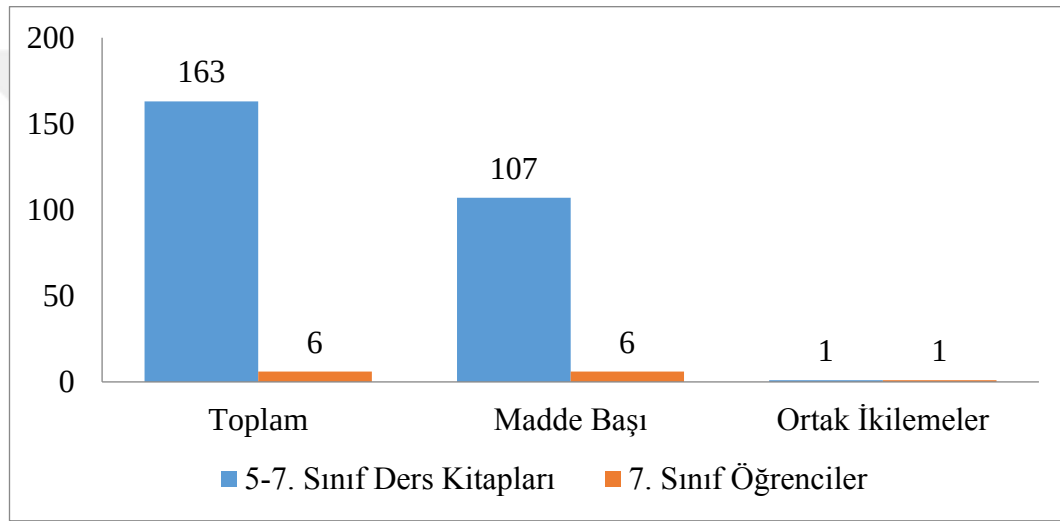
Tablo 93: Türkçe Ders Kitaplarının 7. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları İkilemeleri Karşılama Durumu

5-7. Sınıf Ders Kitapları	(f)	7. Sınıf Öğrenciler	(f)
İkilemeler		İkilemeler	
filan filan	1	filan filan	1
Madde Başı	1	Madde Başı	1
Toplam	1	Toplam	1

Tablo 81 incelendiğinde, 5-7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki toplam ikileme sayısının 163 olduğu, bu ikilemelerin 107 farklı ikileme olduğu görülmektedir. Buna karşın, 7. sınıf

öğrencilerinin konuşmalarında yalnızca 6 ikileme yer aldığı ve bu ikilemelerin tamamının farklı olduğu tespit edilmiştir. Ders kitaplarında yer alan ikileme frekansının, öğrenci dil kullanımına göre oldukça yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu yüksek frekansın, öğrencilerin konuşmalarına doğrudan yansımadağı dikkate alındığında, ders kitaplarının öğrenci söz varlığı gelişimine katkısının sınırlı kaldığı söylenebilir.

Veriler daha ayrıntılı incelendiğinde hem ders kitaplarında hem de öğrencilerin konuşmalarında ortak olan ikileme sayısının yalnızca 1 olduğu görülmektedir. Bu ortak kullanım “filan falan” ve “falan filan” şeklindedir. Genel toplamlar arasında ciddi bir fark bulunmasına rağmen, ortak kullanılan unsurların sınırlı olması, ders kitaplarının öğrenci dil gelişimiyle örtüşmesini yeterince sağlamadığını ortaya koymaktadır.

Şekil 21: Türkçe Ders Kitaplarının 7. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları İkilemeleri Karşılama Durumu

Şekil 21 verilerine göre, Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerinin kullandıkları terimleri karşılama oranının %0,9 olduğu tespit edilmiştir.

5-7. sınıf Türkçe ders kitaplarının 7. sınıf öğrencilerin kullandıkları kalıp sözleri karşılama durumu şöyledir:

Tablo 94: Türkçe Ders Kitaplarının 7. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Kalıp Sözleri Karşılama Durumu

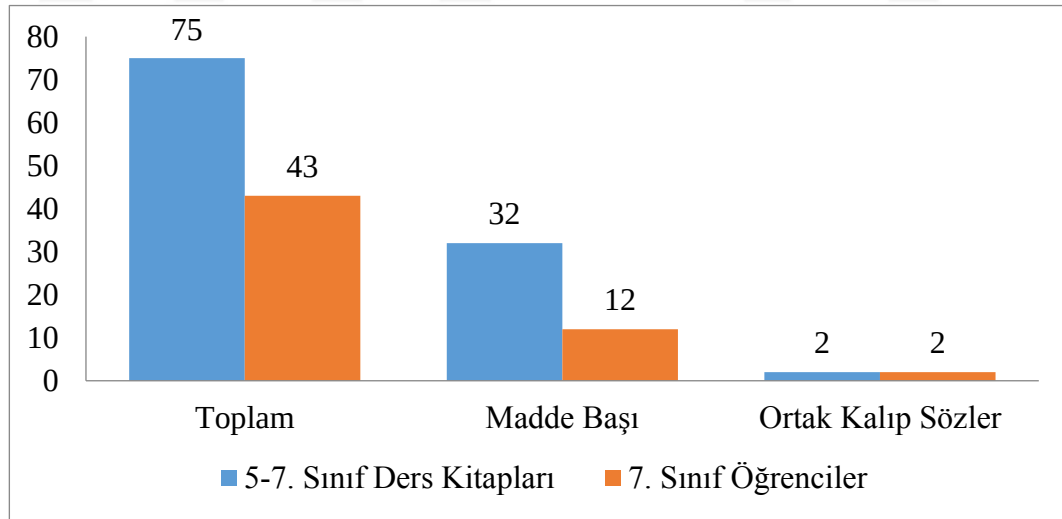
5-7. Sınıf Ders Kitapları	(f)	7. Sınıf Öğrenciler	(f)
Kalıp Sözler		Kalıp Sözler	
inşallah	8	İnşallah	2
kolay gelsin	4	kolay gelsin	1
Madde Başı	2	Madde Başı	2

Toplam	12	Toplam	3

Tablo 83'ün verilerine bakıldığında, 5-7. sınıf Türkçe ders kitaplarında toplamda 75 kalıp sözü yer almakta olup, bu sözlerin madde başı frekansı 32 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin konuşmalarında ise toplamda 43 Kalıp sözü kullanıldığı ve madde başı frekansının (f=12) olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo verileri karşılaştırmalı olarak analiz edildiğinde, 7. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda 3 kalıp sözü kullandıkları bu sözlerden 2'sinin farklı olduğu 5-7. sınıf Türkçe ders kitaplarında toplamda 12 kalıp sözüne yer verildiği, bunlardan 2'sinin tekrar etmeyen farklı kalıp sözler olduğu ve bu kalıp sözleri öğrencilerin de kullanmış oldukları görülmektedir. Ders kitaplarındaki kalıp sözlerin toplam frekansı ile öğrencilerin kullandıkları frekans arasında belirgin bir fark olduğu görülmektedir. Bu fark, ders kitaplarının öğrencilerin gerçek dil kullanımındaki kalıp sözlerle yeterince örtüşmediğini ortaya koymaktadır.

Ortak kullanılan kalıp sözlere bakıldığında, “inşallah” (f=8 ders kitabı, f=2 öğrenci) ve “kolay gelsin” (f=4 ders kitabı, f=1 öğrenci) ifadelerinin her iki grupta da yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte, ders kitaplarındaki toplam frekansın yüksek olmasına rağmen, öğrencilerin dilinde bu sözlerin oldukça sınırlı bir şekilde yer alması dikkat çekmektedir.

Şekil 22: Türkçe Ders Kitaplarının 7. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Kalıp Sözler Sözlere Karşılaşma Durumu

Şekil 22 verilerine göre, Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerinin kullandıkları kalıp sözleri karşılaşma oranının %6,25 olduğu tespit edilmiştir.

5-7. sınıf Türkçe ders kitaplarının 7. sınıf öğrencilerin kullandıkları özdeyişleri karşılaşma durumu şöyledir:

7. sınıf öğrencilerinin konuşmaları incelendiğinde, nitelikli söz varlığı unsurlarından özdeyişlere yer verilmediği görülmüştür.

5-7. sınıf Türkçe ders kitaplarının 7. sınıf öğrencilerin kullandıkları özel isimleri karşılama durumu şöyledir:

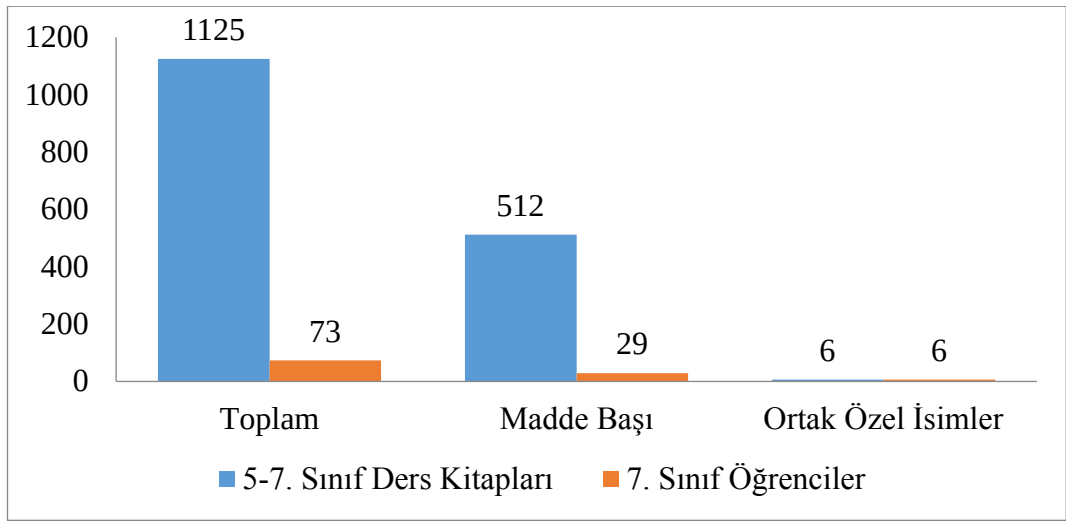
Tablo 95: Türkçe Ders Kitaplarının 7. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Özel İsimleri Karşılama Durumu

5-7. Sınıf Ders Kitapları	(f)	7. Sınıf Öğrenciler	(f)
Özel isimler		Özel isimler	
Türkiye	5	Türkiye	9
İzmir	3	İzmir	4
İngiliz	16	İngiliz	2
Amerika	2	Amerika	1
Ramazan	1	Ramazan	1
İngilizce	1	İngilizce	1
Madde Başı	6	Madde Başı	6
Toplam	28	Toplam	18

Tablo 85 incelendiğinde, 5-7. sınıf Türkçe ders kitaplarında genel toplamda 1125 olduğu, bu özel isimlerin 512'sinin farklı özel isim olduğu, öğrencilerin konuşmalarında 29'u farklı olmak üzere 73 özel isim bulunduğu tespit edilen bulgular arasındadır.

Bu tablodaki ortak durumlara bakıldığında, 7. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında toplamda 18 özel ismin ders kitaplarıyla örtüştüğü ve bu isimlerin 6'sının farklı olduğu tespit edilmiştir. Ders kitaplarındaki özel isimlerin frekans değerinin öğrencilerin kullandıkları özel isim frekans değerinden daha yüksek olduğu (f=28 ders kitabı, f=18 öğrenci) görülmektedir.

Ortak kullanılan özel isimler incelendiğinde, “Türkiye” (f=5 ders kitabı, f=9 öğrenci), “İzmir” (f=3 ders kitabı, f=4 öğrenci), “İngiliz” (f=16 ders kitabı, f=2 öğrenci), “Amerika” (f=2 ders kitabı, f=1 öğrenci), “Ramazan” (f=1 ders kitabı, f=1 öğrenci) ve “İngilizce” (f=1 ders kitabı, f=1 öğrenci) her iki grupta da yer almıştır. Ancak, frekanslar karşılaştırıldığında, özellikle bazı özel isimlerin (örneğin, “İngiliz”) kitaplarda oldukça fazla yer almasına rağmen öğrenciler tarafından daha az kullanıldığı görülmektedir.

Şekil 23: Türkçe Ders Kitaplarının 7. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Özel İsimleri Karşılama Durumu

Şekil 23 verilerine göre, Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerinin kullandıkları özel isimleri karşılama oranının %1,1 olduğu tespit edilmiştir.

5-7. sınıf Türkçe ders kitaplarının 7. sınıf öğrencilerin kullandıkları terimleri karşılama durumu şöyledir:

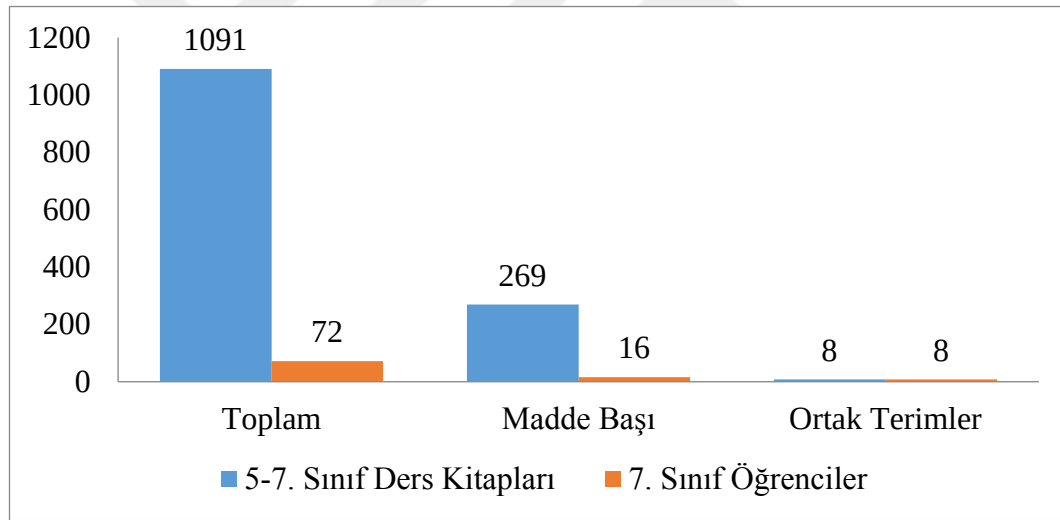
Tablo 96: Türkçe Ders Kitaplarının 7. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Terim Anlamlı Kelimeleri Karşılama Durumu

5-7. Sınıf Ders Kitapları	(f)	7. Sınıf Öğrenciler	(f)
Terimler		Terimler	
anne	17	anne	27
top	4	baba	14
baba	25	top	6
masal	3	masal	4
amca	1	amca	4
hikâye	3	hikâye	1
kanser	1	kanser	1
abla	1	abla	1
Madde Başı	8	Madde Başı	8
Toplam	55	Toplam	58

5-7. sınıf Türkçe ders kitaplarında toplamda 1091 terime yer verildiği, bu terimlerin 269'unun farklı olduğu, öğrencilerin konuşmalarında ise toplamda 16 terim kullanıldığı ve bunlardan 72'sinin farklı terimler olduğu tespit edilmiştir (bkz. tablo 86).

Tablo incelendiğinde ve örtüşen terim kelimelerine bakıldığında, 5-7. sınıf Türkçe ders kitaplarında 8 farklı terimin toplam 55 kez bulunduğu, Buna karşın, 7. sınıf öğrencilerin konuşmalarında, 8'i farklı toplamda 58 terim kullandıkları görülmektedir. Ders kitaplarında yer alan ortak terim frekansları ile öğrencilerin kullanım frekansları birbirine yakın olsa da bazı kelimelerde belirgin farklılıklar göze çarpmaktadır. Örneğin, “anne” kelimesi ders kitaplarında 17 kez yer alırken öğrencilerde bu sayı 27’dir. Benzer şekilde, “baba” kelimesi ders kitaplarında 25 frekansla kullanılırken öğrencilerde 14 frekansa sahiptir.

Ortak kullanılan terimler arasında “anne,” “baba,” “top,” “masal,” “amca” gibi kelimeler dikkat çekmektedir. Ancak frekans farkları, öğrencilerin dilinde daha sık yer alan kelimelerin ders kitaplarındaki kullanımlarla tam olarak örtüşmediğini göstermektedir. Bu durum, ders kitaplarının içeriklerini öğrencilerin dil ve kültür dünyasına daha fazla uyum sağlayacak şekilde düzenlemesi gerektiğine işaret etmektedir. Ayrıca, ders kitaplarında terim kazandırmaya yönelik daha fazla etkinlik ve uygulamaya yer verilmesi, öğrencilerin bu unsurları aktif dil kullanımlarında daha fazla tercih etmelerine katkı sağlayabilir.

Şekil 24: Türkçe Ders Kitaplarının 7. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Terim Anlamalı Kelimeleri Karşılama Durumu

Şekil 24 verilerine göre, Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerinin kullandıkları terimleri karşılama oranının %3 olduğu tespit edilmiştir.

5-7. sınıf Türkçe ders kitaplarının 7. sınıf öğrencilerin kullandıkları yabancı kelimeleri karşılama durumu şöyledir:

Tablo 97: Türkçe Ders Kitaplarının 7. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Yabancı Kelimeleri Karşılama Durumu

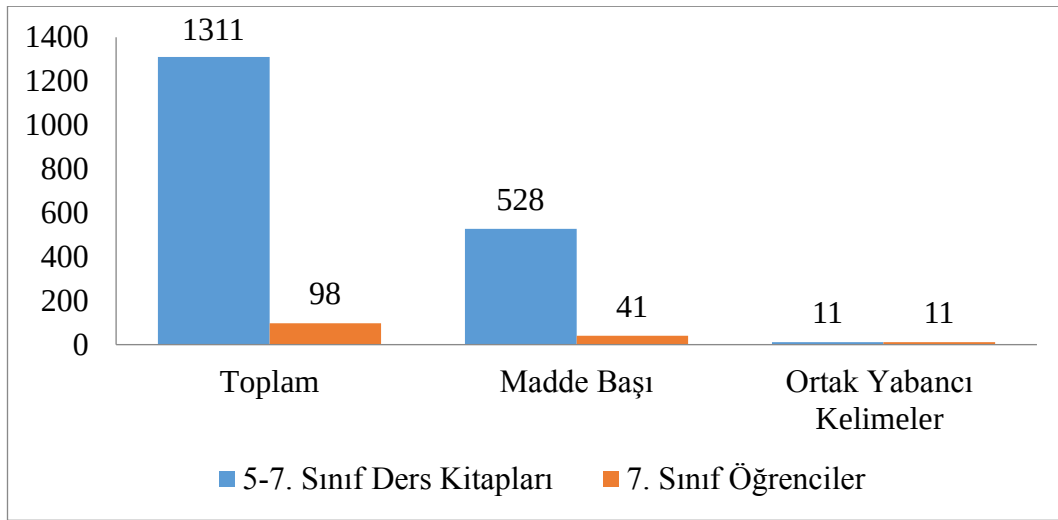
5-7. Sınıf Ders Kitapları	(f)	7. Sınıf Öğrenciler	(f)
Yabancı Kelimeler		Yabancı Kelimeler	
cami	21	film	12
televizyon	10	doktor	10
sihir	10	telefon	10
grup	5	madalya	5
doktor	4	televizyon	4
madalya	3	sihir	3
film	3	cami	2
dua	3	dua	2
telefon	2	grup	1
tren	1	tren	1
Madde Başı	11	Madde Başı	11
Toplam	62	Toplam	50

5-7. sınıf Türkçe ders kitaplarında toplamda 1311 yabancı kelimenin yer aldığı, bu kelimelerin madde başı frekansının 528 olduğu, öğrencilerin konuşmalarında ise toplamda 98 yabancı kelime kullandığı ve madde başı frekansının 41 olduğu görülmektedir (bkz. tablo 86).

Tablo incelendiğinde ve örtüşen yabancı kelimelere bakıldığında, 5-7. sınıf Türkçe ders kitaplarında toplamda 11 farklı yabancı kelimenin toplam 62 kez bulunduğu, buna karşın, 7. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında, 11’i farklı olmak üzere toplamda 50 yabancı kelime kullandıkları tespit edilmiştir.

Her iki grupta yer alan yabancı kelimeler arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin, “cami” kelimesi ders kitaplarında 21 kez yer alırken öğrencilerde bu sayı 2’dir. Buna karşılık, “film” kelimesi ders kitaplarında 3 kez yer alırken öğrencilerde daha sık (f=12) kullanılmıştır.

Ortak kullanılan kelimeler arasında “doktor,” “film,” “televizyon,” “sihir” gibi unsurlar bulunmasına rağmen, bu kelimelerin ders kitaplarında ve öğrencilerdeki kullanım frekansları arasında belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Özellikle öğrencilerin daha sık kullandıkları bazı kelimelerin (örneğin, “telefon” ve “film”) ders kitaplarında yeterince vurgulanmadığı görülmektedir. Bu durum, ders kitaplarının yabancı kökenli kelimeleri dil içi kullanımla daha dengeli bir şekilde sunması gerektiğini ve öğrencilere bu kelimeleri kazandıracak etkinliklerin artırılmasının önemini ortaya koymaktadır.

Şekil 25: Türkçe Ders Kitaplarının 7. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Yabancı Kelimleri Karşılama Durumu

Şekil 25 verilerine göre, Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerinin kullandıkları yabancı kelimeler karşılama oranının %2,1 olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan analizler, 5-7. sınıf Türkçe ders kitaplarının içeriklerinin, 7. sınıf öğrencilerinin dil kullanımıyla tam olarak örtüşmediğini göstermektedir. 7. sınıf öğrencilerin konuşmalarında atasözlerine ve özdeyişlere rastlanmadığından 5-7. sınıf ders kitaplarıyla ortak kullanım durumları bakımından değerlendirme yapılamamıştır. Ortak deyim kullanımının olmaması dolayısıyla deyimler de karşılaştırma kapsamı dışında kalmıştır. Ders kitaplarındaki ikilemeler ve kalıp sözler, öğrenci kullanımına göre çeşitlilik ve frekans açısından yetersizdir. Özel isimler çeşitlilikte uyum gösterse de frekans farkları dikkat çekmektedir. Terimlerin, öğrencilerin günlük kullanımıyla paralellik göstermediği, öğrencilerin sınırlı temalar haricinde terim çeşitliliğini konuşmalarına yansıtamadığı görülmüştür. Yabancı kelimelerde ise öğrencilerin dilinde sık kullanılan bazı unsurların kitaplarda yeterince yer bulmadığı tespit edilmiştir.

5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarının 8. sınıf öğrencilerin kullandıkları söz varlığı unsurlarını karşılama durumları ile ilgili ulaşılan veriler aşağıda listelenmiştir:

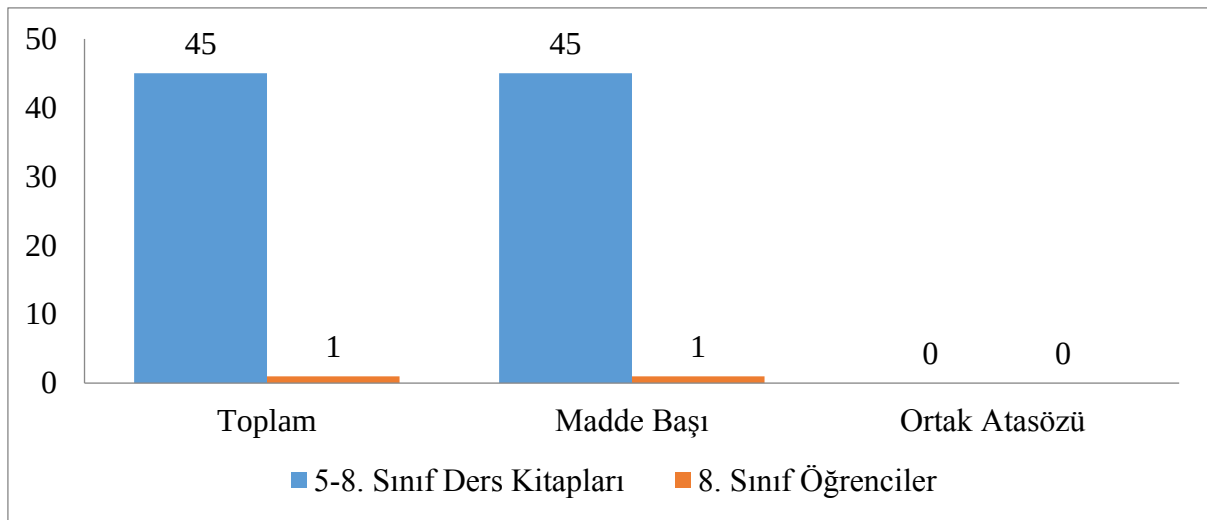
8. Sınıf Öğrencileri: 5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarının 8. sınıf öğrencilerin kullandıkları atasözleri karşılama durumu şöyledir:

Tablo 98: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Atasözleri Karşılama Durumu

5-8. Sınıf Ders Kitapları	(f)	8. Sınıf Öğrenciler	(f)
Atasözleri		Atasözleri	

		Damlaya damlaya göl olur.	1
Madde Başı	0	Madde Başı	1
Toplam	0	Toplam	1

5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarında toplamda 45 farklı atasözü yer alırken, öğrencilerin konuşmalarında bu atasözlerin dair hiçbir örtüşen örneğe rastlanmamıştır. 8. sınıf öğrencilerinden 1 kişinin kullandığı “Damlaya damlaya göl olur” atasözü, ders kitaplarında yer almadığı da görülmüştür. Bu durum, ders kitaplarında bulunan atasözlerinin öğrencilerin dil kullanımına yeterince yansımadığını ve öğrencilerin bu tür ifadeleri kitap dışı kaynaklardan edindiğini göstermektedir. Ayrıca, sosyal hayatta oldukça bilindik ve sıklıkla kullanılan bu atasözün dört ders kitabında bulunmaması da dikkat çekicidir.

Şekil 26: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Atasözleri Karşılama Durumu

Şekil 26 verilerine göre, Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerinin kullandıkları kalıp sözleri karşılama oranının %0 olduğu tespit edilmiştir.

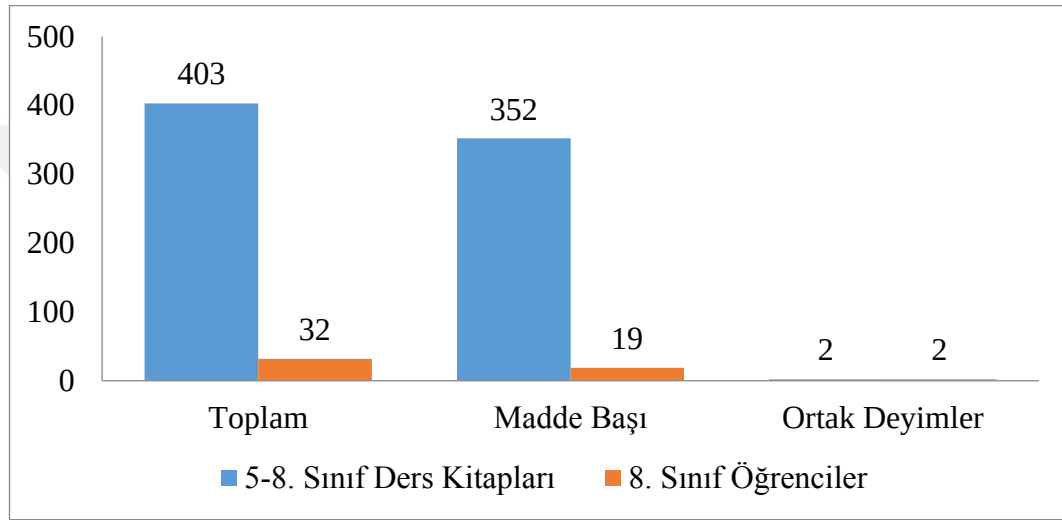
5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarının 8. sınıf öğrencilerin kullandıkları deyimleri karşılama durumu şöyledir:

Tablo 99: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Deyimleri Karşılama Durumu

5-8. Sınıf Ders Kitapları	(f)	8. Sınıf Öğrenciler	(f)
Deyimler		Deyimler	
ilgi çekmek	3	ilgi çekmek	1
dikkat çekmek	2	dikkat çekmek	1
Madde Başı	2	Madde Başı	2

Toplam	5	Toplam	2

5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarında toplamda 403 deyim bulunduğu, bu deyimlerin 352'sinin farklı deyimler olduğu görülmektedir (bkz. tablo 81). Öğrencilerin konuşmalarında ise toplamda 32 deyim kullanıldığı ve bunlardan 19'unun farklı deyimler olduğu tespit edilmiştir. Ancak ortak olarak ancak 2 deyim bulunduğunu ("ilgi çekmek" ve "dikkat çekmek" deyimleri), öğrencilerin kullandığı 17 deyim de ders kitaplarında yer almadığı görülmektedir. Bu durum, ders kitaplarındaki deyimlerin öğrencilerin dil kullanımına tam anlamıyla yansımadığını ve öğrencilerin deyimleri kitap dışı kaynaklardan edindiğini göstermektedir.

Şekil 27: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Deyimleri Karşılama Durumu

Şekil 27 verilerine göre, Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerinin kullandıkları deyimleri karşılama oranının %0,5 olduğu tespit edilmiştir.

5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarının 8. sınıf öğrencilerin kullandıkları ikilemeleri karşılama durumu şöyledir:

Tablo 100: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları İkilemeleri Karşılama Durumu

5-8. Sınıf Ders Kitapları	(f)	8. Sınıf Öğrenciler	(f)
İkilemeler		İkilemeler	
yavaş yavaş	8	yavaş yavaş	4
kocaman kocaman	1	kocaman kocaman	1
filan filan	1	falan filan	1
ede ede	1	ede ede	1
Madde Başı	4	Madde Başı	4

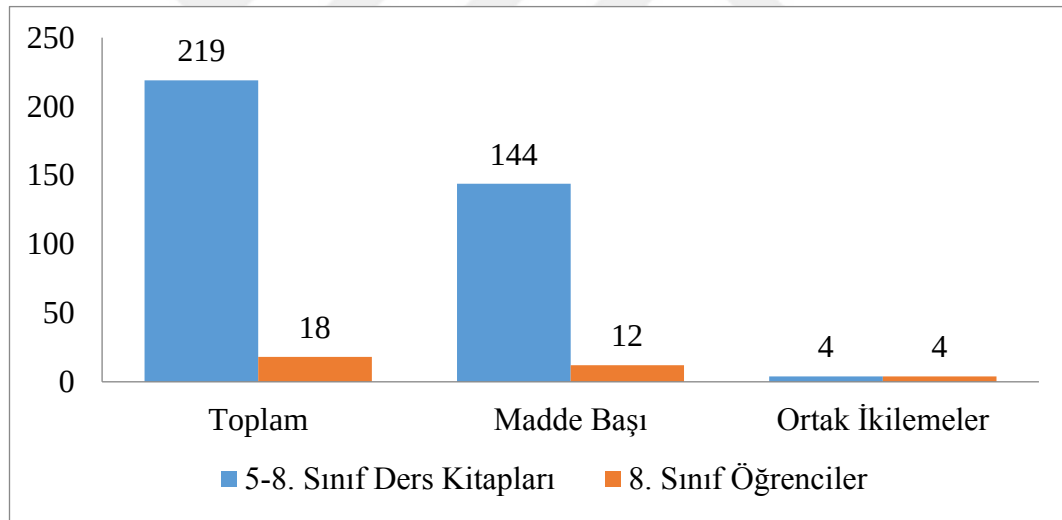
Toplam	11	Toplam	7

5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarında toplamda 219 ikileme tespit edilmiş olup, bunlardan 144'ü farklı ikilemelerden oluşmaktadır. Öğrencilerin konuşmalarında ise toplamda 18 ikileme kullanılmış ve bunlardan 12'si farklı ikilemelerdir (bkz. tablo 82).

Tablo incelendiğinde ve ikilemelerin örtüşme durumlarına bakıldığında, 5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarında toplamda 4 farklı ikilemenin toplam 11 kez bulunduğu, buna karşın, 8. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında, 4'ü farklı olmak üzere toplamda 7 ikileme kullandıkları tespit edilmiştir.

Ortak kullanılan 4 ikileme arasında “yavaş yavaş” (f=8 ders kitapları, f=4 öğrenciler) ve “kocaman kocaman” (f=1 ders kitapları, f=1 öğrenciler) yer almıştır.

Ders kitaplarında bulunan ikilemelerin, öğrencilerin dil kullanımına yeterince yansımadağı ve ikilemelerin bazılarının öğrenci dilinde daha az yer aldığı görülmektedir. Bu durum, öğrencilerin dildeki ikileme kullanımını daha çok kitap dışı kaynaklardan (f=8) kazandığını düşündürmektedir.

Şekil 28: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları İkilemeleri Karşılama Durumu

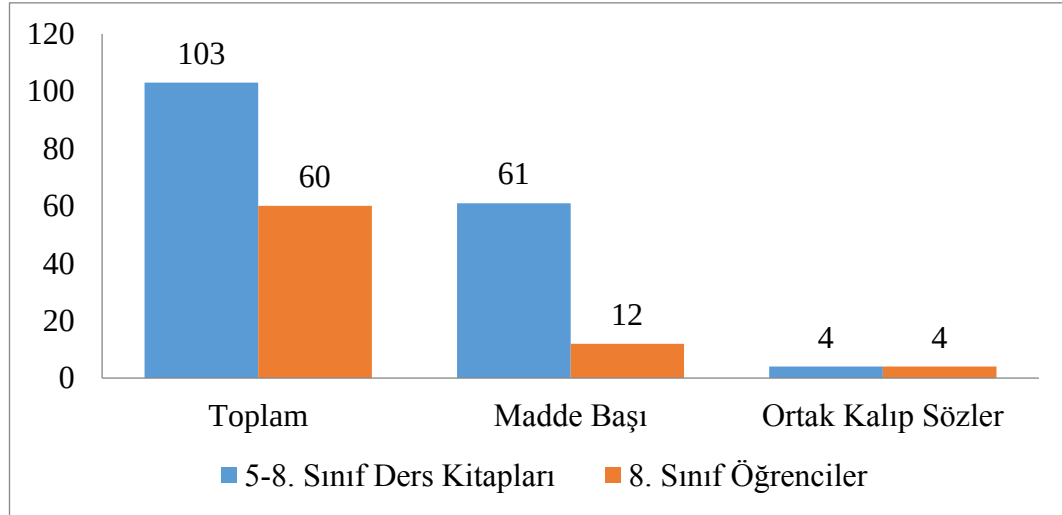
Şekil 28 verilerine göre, Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerinin kullandıkları ikilemeleri karşılama oranının %2,7 olduğu tespit edilmiştir.

5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarının 8. sınıf öğrencilerin kullandıkları kalıp sözleri karşılama durumu şöyledir:

Tablo 101: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Kalıp Sözleri Karşılaştırma Durumu

5.-8. Sınıf Ders Kitapları	(f)	8. Sınıf Öğrenciler	(f)
Kalıp Sözler		Kalıp Sözler	
İnşallah	10	İnşallah	6
Güle güle	1	Teşekkür ederim	4
Özür diliyorum	1	Özür diliyorum.	1
Teşekkür ederim	1	Güle güle	1
Madde Başı	4	Madde Başı	4
Toplam	13	Toplam	12

Ders kitaplarında toplam 103 kalıp söz tespit edilmiş olup, bunların 61'i farklı kalıp sözlerden oluşmaktadır. Öğrencilerin konuşmalarında ise toplam 60 kalıp söz kullanılmış ve bunlardan 13'ü farklı kalıp sözlerdir (bkz. Tablo 83). Ortak olduğu tespit edilen kalıp söz sayısı ise 4'tür. Öğrencilerin kullandığı ancak ders kitaplarında yer almayan kalıp söz sayısı ise 9 olarak belirlenmiştir. Bu bulgular, ders kitaplarındaki kalıp sözlerin öğrenci dil kullanımına belirli bir ölçüde yansıdığını ve ders kitaplarında yer almayan öğrencilerin kullandıkları kalıp sözlerin, ders kitapları dışında farklı faktörlerden edinildiğini göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin fazlaca kalıp söz kullandığı ancak çeşitliliğin sınırlı kaldığı dikkat çekmektedir.

Şekil 29: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Kalıp Sözleri Karşılaştırma Durumu

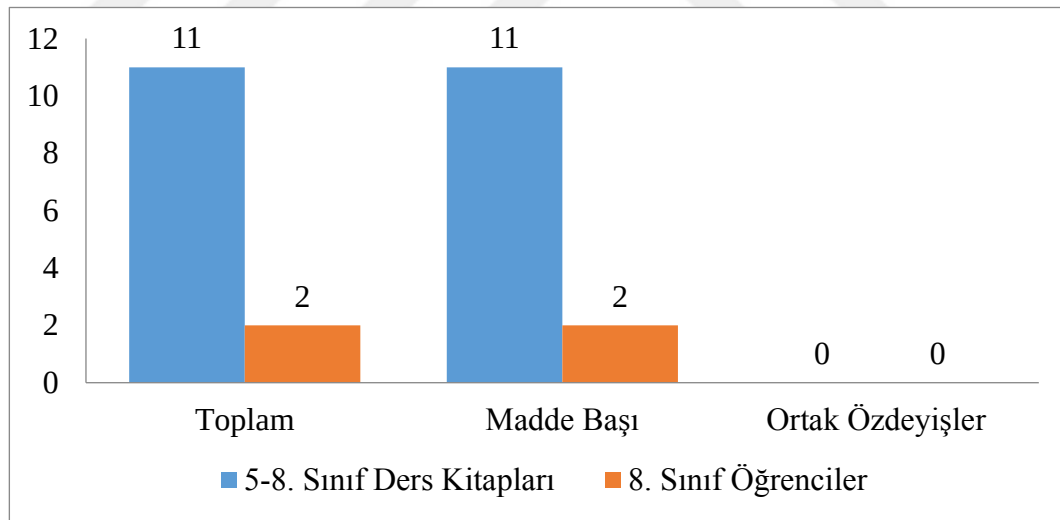
Şekil 29 verilerine göre, Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerinin kullandıkları kalıp sözleri karşılaştırma oranının %6,5 olduğu tespit edilmiştir.

5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarının 8. sınıf öğrencilerin kullandıkları özdeyişleri karşılama durumu şöyledir:

Tablo 102: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Özdeyişleri Karşılama Durumu

5-8. Sınıf Ders Kitapları	(f)	8. Sınıf Öğrenciler	(f)
Özdeyişler	(f)	Özdeyişler	(f)
		Aşk budur. Eğer âşık olursan tekrar onu döndüremezsın (E53).	1
		Kimse kimsenin ne yaşadığını bilmez (K14).	1
Madde Başı	0	Madde Başı	2
Toplam	0	Toplam	2

Ders kitaplarında toplamda (f=11) özdeyiş bulunmakta ve bu özdeyişlerin her biri sadece 1 kez tekrar edilmiştir. Öğrencilerin konuşmalarında ise yalnızca 2 özdeyiş kullanılmış (E53, K14) ve bunlar da 1'er kez tekrar edilmiştir. Bu durum, ders kitaplarındaki özdeyişlerin öğrencilerin dil kullanımına hiç yansımadığını, öğrencilerin bu tür ifadeleri kitap dışı kaynaklardan edinmiş olabileceğini göstermektedir.

Şekil 30: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Özdeyişleri Karşılama Durumu

Şekil 30 verilerine göre, Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerinin kullandıkları özdeyişleri karşılama oranının %0 olduğu tespit edilmiştir.

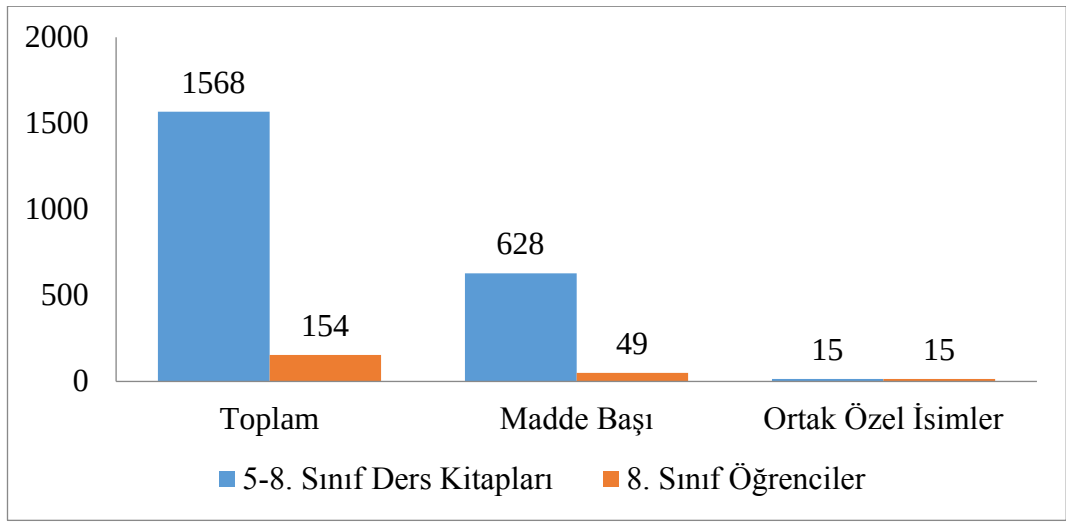
5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarının 8. sınıf öğrencilerin kullandıkları özel isimleri karşılama durumu şöyledir:

Tablo 103: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Özel İsimleri Karşılama Durumu

5-8. Sınıf Ders Kitapları	(f)	8. Sınıf Öğrenciler	(f)
Özel İsimler		Özel İsimler	
Türk	70	Türkiye	7
İstanbul	27	İngilizce	6
Atatürk	26	Ramazan	4
Türkçe	12	İstanbul	4
Türkiye	7	Türkçe	4
Avrupa	7	İtalyan	4
Erzurum	3	Erzurum	3
Amerika	3	Almanya	3
Almanya	2	Türk	2
İngilizce	1	İran	2
Ramazan	1	Alman	2
İtalyan	1	Atatürk	1
İran	1	Amerika	1
Alman	1	Avrupa	1
Filistin	1	Filistin	1
Madde Başı	15	Madde Başı	15
Toplam	163	Toplam	45

Ders kitaplarında toplam 1568 özel isim yer almakta, bunların 628'i farklı özel isimlerden oluşmaktadır. Öğrencilerin konuşmalarında ise toplam 154 özel isim kullanılmış ve bunların 49'u farklı özel isimdir (bkz. Tablo 85). Bu bulgular, ders kitaplarındaki özel isimlerin öğrencilerin dil kullanımına önemli ölçüde yansıdığı, ancak bazı özel isimlerin kitaplarda fazla yer alırken, öğrenciler tarafından daha az kullanıldığına işaret etmektedir. Bu durum, ders kitaplarında kullanılan özel isimlerin, öğrencilerin sosyal ve kültürel bağlamlarıyla daha fazla örtüşmesi gerektiğini göstermektedir.

Ortak olduğu tespit edilen özel isim sayısı ise 15'tir. Öğrencilerin kullandığı ancak ders kitaplarında yer almayan özel isim sayısı ise 34'tür. Ortak kullanılan özel isimler arasında "Türkiye" (f=7 ders kitapları, f=7 öğrenciler), "İstanbul" (f=27 ders kitapları, f=4 öğrenciler) ve "Atatürk" (f=26 ders kitapları, f=1 öğrenciler) bulunmaktadır. Frekans farkı büyük olmakla birlikte, çeşitlilik açısından ders kitaplarının öğrencilerin diline yakın olduğu görülmektedir.

Şekil 31: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Özel İsimleri Karşılama Durumu

Şekil 31 verilerine göre, Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerinin kullandıkları özel isimleri karşılama oranının %2,4 olduğu tespit edilmiştir.

5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarının 8. sınıf öğrencilerin kullandıkları terimleri karşılama durumu şöyledir:

Tablo 104: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Terim Anlamalı Kelimeleri Karşılama Durumu

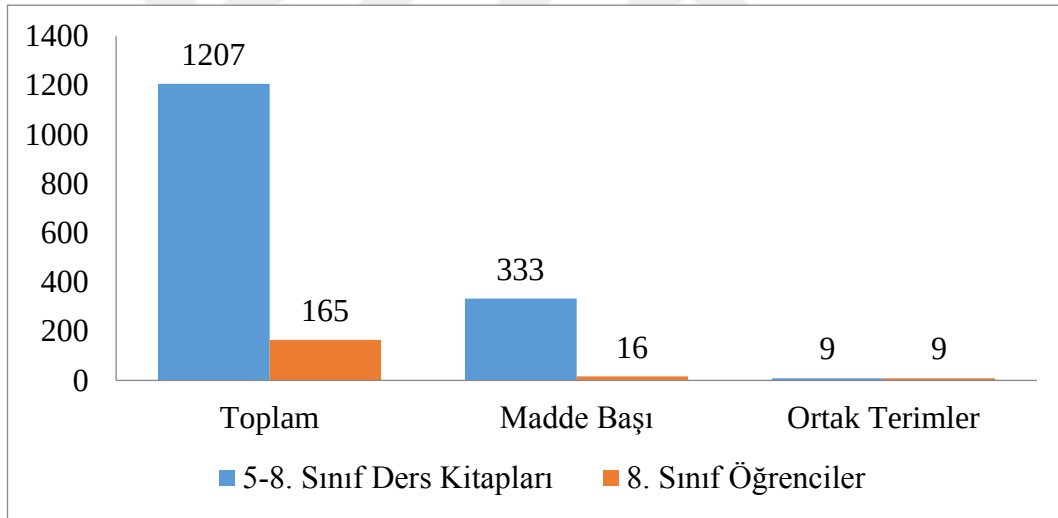
5-8. Sınıf Ders Kitapları	(f)	8. Sınıf Öğrenciler	(f)
Terimler		Terimler	
anne	32	anne	46
baba	46	baba	37
top	5	hikâye	4
hikâye	3	boks	3
masal	3	top	3
boks	1	abla	2
abla	1	babaanne	2
babaanne	1	masal	2
puan	1	puan	1
Madde Başı	9	Madde Başı	9
Toplam	93	Toplam	100

Ders kitaplarında toplam 1207 terim tespit edilmiş, bunların 333'ü farklı terimlerden oluşmaktadır. Öğrencilerin konuşmalarında ise toplam 165 terim kullanılmış olup, bunlardan 16'sı farklı terimdir (bkz. Tablo 86). Bu durum, ders kitaplarındaki terimlerin öğrenci dil

kullanımına büyük ölçüde yansıdığını, ancak öğrencilerin kullandığı terimlerin çeşitliliğinin sınırlı kaldığını göstermektedir. Ayrıca, ders kitaplarındaki bazı terimlerin öğrenciler tarafından daha az kullanıldığı söylenebilir.

Tablo incelendiğinde ve örtüşen ikilemelere bakıldığında, 5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarında 9 farklı terimin toplamda 93 kez bulunduğu, buna karşın, 8. sınıf öğrencilerin konuşmalarında, 9'u farklı olmak üzere toplamda 100 terim kullandıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin ders kitaplarıyla ortak olarak kullandıkları 9 terim dışındaki 7 terimi yine ders kitabı haricinde dış faktörlere bağlı olarak öğrenmiş olabileceği tahmin edilmektedir.

Bu tablodaki toplam frekanslar itibariyle, ders kitaplarındaki terim çeşitliliği ile öğrencilerin dil kullanımı arasında paralellik bulunduğu söylenebilir. Bununla birlikte, belirli terimlerin kullanım frekansları arasında dikkat çekici frekanslar bulunmaktadır. Örneğin, “anne” kelimesi ders kitaplarında 32 kez yer alırken, öğrencilerde bu sayı 46’ya yükselmektedir. Benzer şekilde, “baba” kelimesi ders kitaplarında (f=46) iken, öğrencilerde (f=37) olarak kullanılmıştır.

Şekil 32: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Terim Anlamalı Kelimeleri Karşılama Durumu

Şekil 32 verilerine göre, Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerinin kullandıkları terimleri karşılama oranının %2,7 olduğu tespit edilmiştir.

5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarının 8. sınıf öğrencilerin kullandıkları yabancı kelimeleri karşılama durumu şöyledir:

Tablo 105: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Yabancı Kelimeleri Karşılama Durumu

5-8. Sınıf Ders Kitapları	(f)	8. Sınıf Öğrenciler	(f)
Yabancı Kelimeler		Yabancı Kelimeler	
spor	24	spor	28
jimnastik	11	jimnastik	5
sihir	10	telefon	4
televizyon	10	direkt	2
film	6	film	2
dükkân	6	internet	2
dua	5	restoran	2
kulüp	3	televizyon	2
telefon	2	tesir	2
misal	2	cips	1
tesir	2	dua	1
direkt	1	dükkân	1
internet	1	maalesef	1
plan	1	misal	1
cips	1	plan	1
maalesef	1	sigorta	1
restoran	1	sihir	1
sigorta	1	tren	1
tren	1	kulüp	1
Madde Başı	19	Madde Başı	19
Toplam	89	Toplam	59

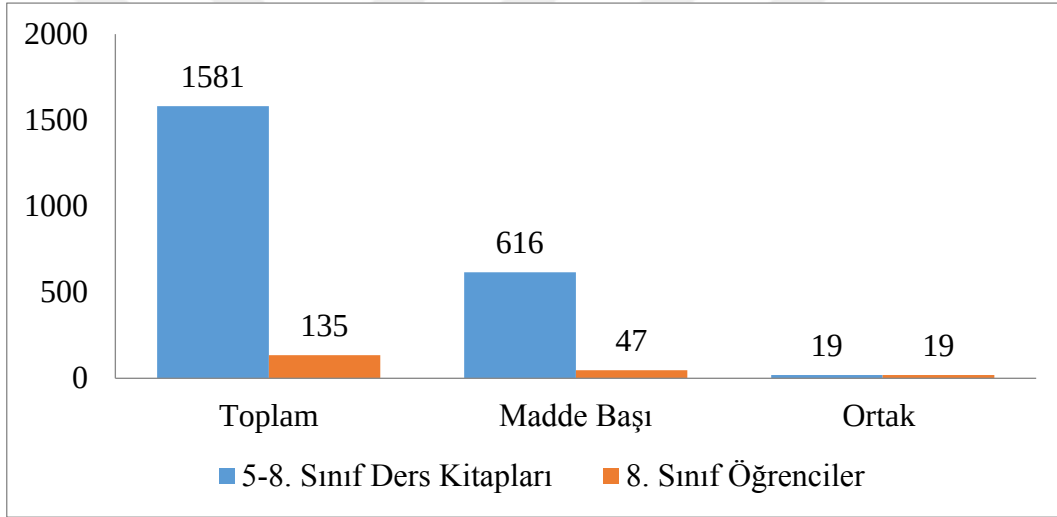
Ders kitaplarında toplam 1581 yabancı kelime tespit edilmiş olup, bunlardan 616'sı farklı yabancı kelimelerden oluşmaktadır. Öğrencilerin konuşmalarında ise toplamda 135 yabancı kelime kullanılmış ve bunlardan 47'si farklı yabancı kelimelerdir (bkz. tablo 87). Bu durum, ders kitaplarındaki yabancı kelimelerin öğrenci dil kullanımına önemli bir şekilde yansıdığını, ancak bazı yabancı kelimelerin kitaplarda fazla yer alırken, öğrenciler tarafından daha az kullanıldığını göstermektedir. Bu da, ders kitaplarında yer alan yabancı kelimelerin, öğrencilerin gerçek dil kullanımıyla tam anlamıyla örtüşmediğini işaret etmektedir.

Tablo analiz edildiğinde ve örtüşen yabancı kelimelere bakıldığında, 5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarında toplamda 19 farklı ikilemenin toplam 89 kez bulunduğu, buna karşın, 8. sınıf öğrencilerin konuşmalarında, 19'u farklı olmak üzere toplamda 59 yabancı kelime

kullandıkları tespit edilmiştir. Ortak olduğu tespit edilen 19 yabancı kelime dışında öğrencilerin kullandığı ama ders kitaplarında yer almayan yabancı kelimeleri de başka öğrenme ortamlarından edindiği söylenebilir.

Ders kitapları ile öğrenciler arasındaki toplam frekans farklılığına rağmen, çeşitlilik açısından bir uyum gözlenmektedir. Ancak, kelimelerin frekans dağılımlarında farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin, “spor” kelimesi ders kitaplarında (f=24) frekansa sahipken, öğrencilerde bu sayı 28’dir. “jimnastik” kelimesi ders kitaplarında (f=11) kez yer alırken, öğrencilerde bu kelimenin kullanım frekansı 5’tir.

Bazı yabancı kelimelerin kitaplarda sık yer almasına rağmen öğrencilerde çok az kullanılması (örneğin, “dükkân” ve “televizyon”), öğrencilerin bu kelimeleri günlük dilde daha az tercih ettiğini göstermektedir. Bu durum, ders kitaplarında öğrencilerin ilgi alanlarına ve gündelik yaşamlarına daha yakın kelimelere yer verilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Şekil 33: Türkçe Ders Kitaplarının 8. Sınıf Öğrencilerin Kullandıkları Yabancı Kelimeleri Karşılama Durumu

Şekil 33 verilerine göre, Türkçe ders kitaplarının 6. sınıf öğrencilerinin kullandıkları kalıp sözleri karşılama oranının %3,1 olduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulguları değerlendirilerek alanyazındaki benzer çalışmalarla karşılaştırılmış ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda eğitim alanına katkı sağlayabilecek öneriler sunulmuştur.

Sonuç ve Tartışma

Alanyazında söz varlığı ve kelime hazinesine belirlemeye yönelik birçok çalışma yer almaktadır. Bu çalışmalar genel olarak üç ana başlık altında sınıflandırılabilir. Bunlardan ilki, ders kitapları ve okuma kitapları örnekleminde temel ve nitelikli söz varlığını belirlemeye yönelik çalışmalardır. Bu tür çalışmalarda, özellikle Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin söz varlığı ve kelime serveti detaylı bir şekilde incelenmiştir. (Arslan & Kutlu, 2006; Karadağ & Kurudayıoğlu, 2006; Kurudayıoğlu & Karadağ, 2006; Baysal, 2007; Açıkgöz, 2008; Kaya, 2008; Karadağ, Baş & Kurudayıoğlu, 2008; Baldan 2009; Ekmen, 2009; Apaydın, 2010; Uludağ, 2010; Turhan, 2010; Uluçay, 2011; Yiğit, 2011; Damarlı, 2012, Uyar, 2012; Öz, 2012; Büyükhallaç, 2014; Çelik, 2015)'in bu tür çalışmalar arasındadır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi kapsamında, ders kitaplarındaki kelime hazinesini belirlemeye yönelik çalışmaların önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Bu çalışmalar, özellikle dil seviyelerine uygun kelime seçimleri ve söz varlığı unsurların belirlenmesi açısından dikkate değerdir. Bu çalışmalara; (Yıldırım, E. 2010; Arslan, Nazmi, 2014; Çelik, 2014; Aydın, 2015; Bozkurt; 2015; Arslan, Nahide, 2016; Özdemirel, 2017; Kılıç, 2017; Türk, 2018; Mustafaoğlu, 2018; Zorpuzan, 2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmalar örnek olarak gösterilebilir. Bu çalışmaların genel amacı, ders kitaplarında hangi kelimelerin öğretildiği ya da öğretilmesi gerektiğine dair veri sağlamak ve bu verilerden hareketle kelime öğretimi üzerine çıkarımlar yapmaktır. Özellikle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan kitaplar arasında karşılaştırma yapılmasına yönelik çalışmaların artmasının beklenmesi, bu alanın gelişimi açısından önemlidir.

Alanyazında söz varlığı ve kelime hazinesine belirlemeye yönelik yapılan çalışma gruplarından ikincisi; öğrencilerin sözlü ve yazılı anlatımları üzerinden kelime hazinesi ve söz varlığını tespit etmeye yönelik çalışmalardır. Özellikle bu çalışmalar, Türkçe eğitimi alanında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda, hem anadili Türkçe olan öğrenciler hem de Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler ile ilgili birçok çalışma alanyazına kazandırılmıştır. Öğrencilerin kelime hazinesini belirlemenin bir yolu, yazılı anlatımlarını incelemek; bir diğer, daha zor olan yöntem ise sözlü anlatımlarını analiz etmektir.

Ana dili eğitiminde, öğrencilerin anlatımlarındaki kelime hazinesini belirleme çalışmaları arasında (Çiftçi, 1991; Tosunoğlu, 1998; Karadüz, 2004; Çıplak, 2005; Ünsal, 2005; Başpınar, 2008; Öztekin, 2008; Duru, 2007; Hancı, 2007; Karahan, 2007; Eğilmez, 2010; Fırat, 2011; Karakaya, 2011; Obuz, 2012; Tülü, 2012; Savaş, 2010; Yıldırım, 2018; Dağ, 2017; Türkyılmaz, 2013; Aykaç, 2017; Serarslan, 2010; Demirci, 2015; Uluçay, 2016). tarafından gerçekleştirilen araştırmalar örnek olarak gösterilebilir. Bu çalışmalar, farklı yaş gruplarından ve eğitim seviyelerinden öğrencilerin kelime hazinesini tespit etmeye yönelik çeşitli yöntemlerle gerçekleştirilmiştir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde, öğrencilerin kelime hazinesini belirlemeye yönelik çalışmaların, özellikle sözlü anlatımlara dayalı araştırmaların azlığı dikkat çekmektedir. Alanyazında, bu boşluğu doldurmaya yönelik sınırlı sayıda çalışma yer almakta olup, yazılı metinlere odaklanan araştırmaların ağırlıkta olduğu görülmektedir. (Aşık, 2007; Bilgiç, 2016; Çetin, 2017 ve Özcan, 2018)'in çalışmaları bu kategoride ele alınmaktadır. Bu araştırmaların çoğunda, veri kaynağı olarak öğrencilerin yazılı metinleri kullanılmıştır. Yazılı metinlerin analizinin görece kolay olması, bu tercihin temel nedenlerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, sözlü anlatımlara dayalı araştırmaların eksikliği, öğrencilerin farklı iletişim becerilerini ve dilsel zenginliklerini anlamada önemli bir boşluk bırakmaktadır. Bu durum, özellikle Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin hem yazılı hem de sözlü kelime hazinelerini belirlemeye yönelik daha fazla çalışmaya duyulan ihtiyacı ortaya koymaktadır.

Üçüncü grup çalışmalar, ders kitapları ve öğrenci anlatımlarındaki kelime hazinesini belirlemeye yönelik sıklık analizleri yapmayı ve bu iki veri kaynağı arasındaki ilişkiyi karşılaştırmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, özellikle ana dili eğitimi kapsamında ders kitaplarında ve öğrencilerin anlatımlarında yer alan kelime hazinesini belirleyerek elde edilen veriler arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri inceleyen çalışmalar dikkat çekmektedir.

Alanyazınında bu tür çalışmalara örnek olarak şu araştırmalar bulunmaktadır: Arı (2003), 6. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarındaki kelimeleri, Karadağ (2005) ise 1-5. sınıf öğrencilerinin kelime hazinelerini incelemiştir. Kurudayıoğlu (2005), 6-8. sınıf öğrencileri ile ders kitaplarındaki kelimeleri karşılaştırırken, Yazı (2005) 10. sınıf öğrencilerinin kelimelerini analiz etmiştir. Yiğittürk (2005), 9. sınıf öğrencileri ve kitapları karşılaştırmış, Avkapan (2006) ise 11. sınıf öğrencileriyle ders kitaplarını analiz etmiştir. Pilav (2008), üniversite öğrencilerinin kelime hazinesine odaklanmış. Bu araştırmalar, ders kitaplarındaki kelime hazinesi ile öğrencilerin yazılı ya da sözlü anlatımlarındaki kelime hazinesi arasında karşılaştırma yaparak, eğitim materyallerinin etkisini ve yeterliliğini değerlendirmek

açısından önemli katkılar sağlamaktadır. Ancak, bu alanda özellikle öğrencilerin sözlü anlatımlarını daha fazla odağa alan çalışmalara ihtiyaç duyulduğu da açıkça görülmektedir

Okur ve Gökçen (2022), ders kitaplarında ve okuma kitaplarında yer alan kelime hazinesi ile öğrencilerin anlatımlarındaki kelime hazinesi arasında karşılaştırmalı çalışmalar yapmanın, hedef kelime hazinesini belirlemek açısından daha yararlı olacağını vurgulamaktadır.

Bu çalışma, ana problem cümlesi doğrultusunda yukarıda önemi vurgulanan çalışmalar niteliğinde ele alınmış ve alan yazına kazandırılmıştır.

Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde Afgan kökenli öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarında ele aldıkları konular nelerdir, hangi temalar öne çıkmaktadır? Ve konuşma süreleri nasıldır? Sorusu kapsamında elde edilen sonuçlar değerlendirilmiş ve tartışılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda, öğrencilerin hazırlıksız konuşma konu tercihleri belirgin bir çeşitlilik göstermiştir. Öğrencilerin spor, bireysel yaşantılar ve günlük rutinler gibi somut ve kişisel temalı başlıklara ilgi gösterdiği, buna karşın soyut, hayal gücüne dayalı ya da akademik içerikli konulara daha az yöneldiği tespit edilmiştir. Özellikle "En çok ilgi duyulan spor dalı" konusunun yüksek bir tercih oranına sahip olması, sporun öğrencilerin ilgi alanlarında önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Bunun yanında bireysel yaşantıların ifade edildiği "Bir gününüzü anlatma", "Gelecekte seçmek istediğiniz mesleği anlatma" gibi konuların da eşit derecede ilgi gördüğü gözlenmiştir.

Hayali senaryolara dayalı sorular, öğrenci tercihleri açısından dikkat çekici bir bulgu sunmuştur. "Elinize bir sihirli değnek verselerdi..." gibi soyut ve hayal gücüne dayalı bir soru çok düşük bir tercih alırken, "Çok zengin olsaydınız paranızla neler yapardınız?" gibi daha somut bir konunun daha fazla ilgi çektiği görülmüştür. Bu durum, öğrencilerin somut ve kişisel bağlamda ifade edilmesi daha kolay konuları tercih ettiğini göstermektedir.

Akademik ve okuma alışkanlıklarına ilişkin konuların oldukça düşük frekansta kalması, öğrencilerin bu alanlarda ilgilerinin sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin, "Beğendiğiniz bir kitabı anlatma" ya da "Kitap okumalıyız, çünkü..." gibi konuların neredeyse çok az tercih edilmesi, öğrencilerin bu tür içeriklere daha az ilgi duyduğunu göstermektedir.

Cinsiyet farklılıkları açısından, öğrencilerin konu tercihleri arasında belirgin bir ayrışma olduğu tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin spor gibi fiziksel ve somut içerikli konulara yönelirken, kız öğrencilerin geleceğe yönelik ve soyut içerikli meslek seçimi gibi

konulara daha fazla ilgi gösterdiği anlaşılmıştır. Ayrıca, "Elinize bir sihirli değnek verilseydi" sorusuna yalnızca kız öğrencilerin ilgi duyması soyut temalara olan ilgilerinde cinsiyetin etkili olduğunu düşündürmektedir.

Genel olarak, öğrencilerin konuşmalarında kişisel deneyimlere dayalı somut başlıklar, soyut ve hayal gücüne dayalı içeriklere kıyasla daha fazla tercih edilmiştir. Bu bulgular, dil öğretimi süreçlerinde öğrencilerin ilgi alanlarını ve tercihlerini dikkate alarak, içeriklerin daha çeşitli ve kapsayıcı bir şekilde yapılandırılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Özellikle hayal gücünü geliştiren ve akademik temalı başlıkların teşvik edilmesi, öğrencilerin dil becerilerinin geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Araştırmada, 44 kız ve 71 erkek öğrencinin hazırlıksız konuşma süreleri de incelenmiştir. Erkeklerde en uzun süre 13.30 dakika ile E55'e, kızlarda ise 8.00 dakika ile K3'e aittir. Erkek öğrenciler genel olarak daha uzun konuşma eğilimindedir. En kısa süreler, erkeklerde 0.57 saniye, kızlarda 0.50 saniye olarak kaydedilmiştir. 7. ve 8. sınıflarda süreler daha dengeli olsa da erkek öğrenciler yine kızlardan daha uzun konuşma sürelerine sahiptir. Düşük süreler, bazı öğrencilerin konuşma becerilerinde desteğe ihtiyaç duyduğunu düşündürmektedir.

İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde Afgan kökenli öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarında kullandıkları temel söz varlığı unsurları nelerdir? Öğrencilerin söz varlığının genişliğinde cinsiyete göre farklılık var mıdır? Varsa bu farklılık ne yönde ve orandadır? Sorusu kapsamında elde edilen sonuçlar değerlendirilmiş ve tartışılmıştır.

Öğrencilerin konuşmalarındaki toplam kelime kullanımı ve çeşitliliği sınıf düzeylerine göre farklılık göstermektedir. Orta sınıf seviyelerinde toplam kelime kullanımının daha yoğun olduğu, başlangıç düzeyinde ise daha düşük seviyelerde seyrettiği belirlenmiştir. Bu durum, dil kullanım yoğunluğunun 6. sınıf öğrencilerinde daha fazla olduğunu göstermektedir.

Kelime kullanım çeşitliliği, sınıf seviyelerine ve cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Erkek öğrencilerde üst sınıflara geçişle birlikte toplam kelime üretiminde artış görülse de kelime kullanım çeşitliliğinde düşüş yaşandığı belirlenmiştir. Bu durum özellikle 8. sınıf düzeyinde daha belirgin olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, kız öğrencilerin kullanım çeşitliliğinde 7. sınıfta en yüksek performans sergiledikleri, ancak 8. sınıf düzeyinde madde başı kelime kullanımı bakımından düşüş yaşandığı gözlenmiştir.

Çalışma sonuçlarına göre, kız öğrencilerin kelime üretimi ve kullanım yoğunluğunda daha dengeli bir performans sergiledikleri, erkek öğrencilerin ise toplam kelime üretiminde

artış göstermelerine rağmen farklı kelime kullanımları açısından daha tutarsız oldukları belirlenmiştir. Bu bulgu, Çetin'in (2017) Suriyeli öğrenciler üzerine yaptığı çalışmayla örtüşmektedir. Çetin'in çalışmasında, kız öğrencilerin yazılı anlatımlarında toplam kelime kullanım ortalamasının erkek öğrencilere göre neredeyse iki katına yakın olduğu tespit edilmiştir.

Benzer şekilde, Obuz (2012) tarafından gerçekleştirilen "İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Sözlü Anlatımlarındaki Aktif Kelime Serveti" çalışmasında, kız öğrencilerin toplam kelime ve çeşit kelime kullanımı bakımından erkek öğrencilere göre daha başarılı olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, Özbay, Büyükkiz ve Uyar (2011) tarafından yapılan çalışmada, kız öğrencilerin yazılı anlatımlarda kullandıkları kelime sayısının erkek öğrencilerin kullandığı kelime sayısına göre daha yüksek olduğu ifade edilmiştir.

Ancak, farklı bulgular da bulunmaktadır. İpekçi (2005), erkek öğrencilerin dil kullanımında farklı kelime kullanım etkinliğinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Yine Karahan (2007) da ilköğretim beşinci sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasında erkek öğrencilerin toplam kelime sayısında kızlara üstünlük sağladığını tespit etmiştir.

Öğrenciler, özellikle bağlaçlar (ör. "de", "da", "ve") ve zamirler (ör. "ben", "bir", "o", "çok") gibi dil unsurlarını daha sık kullanmışlardır. Bu bulgu, İpekçi'nin (2005) çalışmasında belirtilen, öğrencilerin belirli kelimeleri daha sık kullanma eğilimini doğrulamaktadır. Aynı şekilde, İpekçi'nin çalışmasında da bu çalışmada olduğu gibi öğrencilerin en fazla kullandığı kelimeler arasında "ve", "bu", "olmak", "için", "ben" ve "çok," kelimelerinin sıklıkla yer aldığı ifade edilmiştir. Yıldız vd. (2008), metinlerde sık kullanılan sözcüklerin genellikle bilgi içeriği taşımayan dil birimleri olduğunu belirtmektedir. Bu durum, dil bilimi açısından doğal ve beklenen bir durum olarak değerlendirilmektedir (Gökçen, 2016).

Kız öğrenciler ise duygusal yönelimli kelimeleri daha fazla tercih etmişlerdir. "İste-" fiilinin kız öğrenciler arasında yaygın bir şekilde kullanılması ve aile bağlarını ifade eden "anne", "baba" gibi kelimelerin kız öğrencilerin konuşmasında daha sık görülmesi, Karahan'ın (2007) bulgularıyla uyumludur. Karahan'ın çalışmasında da "anne" ve "baba" kelimelerinin yüksek frekansta geçtiği ifade edilmiştir.

Ayrıca toplam kelime sayısının, farklı kelime kullanımına kıyasla çok daha yüksek olduğu ve kelime tekrarlarının arttığı durumlarda kelime hazinesinin çeşitliliğinin azaldığı görülmüştür. Pilav'ın (2008) ve Kurudayıoğlu'nun (2005) çalışmalarında da kısmen benzer tespitler yer almaktadır. Bu çalışmalarda, kelime hazinesi başarısı açısından kelime tekrarı arttıkça başarı oranının düştüğü vurgulanmıştır. İlköğretim ikinci kademe ve üniversite birinci sınıf öğrencileri örnekleminde, toplam kelimenin farklı kelimeye oranlarını değerlendiren bu

alışmalar, ilköğretim ikinci kademededen sonra verilen üç yıllık ortaöğretim eğitiminin, öğrencilerin toplam ve farklı kelime ortalamalarında gözle görülür bir artış sağladığı sonucuna ulaşmıştır.

Ancak, benim çalışmamda bu bulgulardan farklı olarak, öğrencilerin farklı kelime kullanım sıklığının sınıf düzeyi arttıkça düştüğü gözlemlenmiştir. Bu durum, özellikle ortaöğretim sürecinde farklı kelime kullanımını artırmaya yönelik etkinlik ve uygulamalara ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır.

Farklı kelime kullanım ve kelime katsayısı oranları dikkate alındığında öğrencilerin hazırlıksız konuşma performanslarının yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir. Ünsal da (2005), 5., 8. ve 11. sınıf öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmasında, öğrencilerin aktif kelime hazinelerini belirlemeye çalışmış ve sonuç olarak öğrencilerin kelime hazinelerinin istenilen seviyede olmadığını tespit etmiştir. Bu doğrultuda, öğrencilerin kelime hazinelerini geliştirmeye yönelik çalışmaların artırılması gerektiğini vurgulamıştır.

Sağlam (2011) ise 7. sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerileri üzerine yaptığı çalışmada, öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarında önemli ölçüde hata yaptığını, konuşma sırasında uygun kelime bulmakta zorlandığını ve genel olarak hazırlıksız konuşma konusunda yetersiz veya kısmen yeterli olduklarını ortaya koymuştur.

Keklik (2022) tarafından yapılan araştırmada, Türkçe öğrenen Endonezyalı öğrencilerin toplam kelime kullanımı yüksek olmasına rağmen, farklı kelime kullanımlarının sınırlı olduğu belirlenmiştir. Bu durum, öğrencilerin dildeki çeşitlilik yerine daha çok aynı kelimeleri tekrar ettiklerini ve söz varlıklarının yeterince gelişmediğini göstermektedir.

Bu bulgular ve çalışma bulguları, öğrencilerin kelime dağarcığını çeşitlendirmeye ve hazırlıksız konuşma becerilerinin geliştirilmesine yönelik yöntem ve araçların geliştirilmesinin önemini, eğitsel uygulamaların gerekliliğini bir kez daha vurgulamakta ve dil öğretim stratejilerinin sınıf seviyelerine göre uyarlanması gerektiğine işaret etmektedir. Öğrencilerin farklı seviyelerde gösterdiği performans, öğretim materyallerinin ve stratejilerinin daha dikkatli ve özenli bir şekilde tasarlanmasını zorunlu kılmaktadır.

Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde, Afgan kökenli öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarında kullandıkları nitelikli söz varlığı unsurları nelerdir? Sorusu kapsamında elde edilen sonuçlar değerlendirilmiş ve tartışılmıştır.

Öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarında terimler, özel isimler ve yabancı kelimeler, en sık kullanılan söz varlığı unsurları arasında yer almaktadır. Terimlerin konuşmalarda geniş bir kullanım alanının olduğu tespit edilmiştir, ancak bu durum kelime çeşitliliğine yansımamıştır. Özel isimler, zengin çeşitliliğiyle ve dikkat çeken kullanımıyla öne çıkmaktadır. Benzer şekilde, yabancı kelimelerin de yaygın bir biçimde tercih edildiği görülmüştür. Cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, erkek öğrencilerin terim, özel isim ve yabancı kelime kullanımında kız öğrencilere kıyasla daha aktif olduğu tespit edilmiştir.

İkilemelerin kullanımında da frekans düşüklüğü görülmektedir. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre belirgin farklılıklar tespit edilmiştir. (en fazla 8. sınıf düzeyi ve en az 5. sınıf düzeyi) Hatta ikileme frekansının, deyim frekansından bile daha düşük olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgu, Gökçen'in (2016) çalışmasıyla farklılık göstermektedir. Gökçen, A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen 500 öğrencinin yazılı anlatımlarını inceleyerek, temel sözcükler ve ikilemelere kıyasla deyimlerin daha az sayıda kullanıldığını tespit etmiştir. Erkek öğrencilerin, ikilemeleri kız öğrencilere kıyasla daha sık kullandığı görülmektedir.

Öğrencilerin kalıp söz kullanımlarına bakıldığında, konuşmalarda en yaygın olarak selamlaşma ve teşekkür ifadeleri yer almakta olup, sınıf düzeyi arttıkça bu ifadelere duygusal ve olumlu içerikli kalıp sözlerin eklendiği gözlemlenmektedir. 5. sınıf öğrencilerinde selamlaşma ve basit teşekkür ifadeleri öne çıkarken, 6. sınıfta "İyi ki siz varsınız" gibi duygusal ifadelerin kullanımının arttığı, 8. sınıfta ise olumlu duyguları ifade eden cümlelerin daha sık yer aldığı tespit edilmiştir. Dini içerikli ifadeler tüm sınıflarda düşük frekansta kullanılmıştır. Genel olarak, yaş ilerledikçe öğrencilerin kalıp söz kullanımında çeşitliliğe ve duygu ifadelerine daha fazla yer verdikleri söylenebilir.

Özdeyişler, öğrencilerin günlük dil kullanımında oldukça sınırlı bir kullanım göstermiştir. Bu tür ifadeler öğrencilerin konuşmalarında daha az yer bulmaktadır. (Sadece 8. sınıf düzeyinde f=2)

Atasözleri ve deyimlerin kullanım sıklığı oldukça sınırlı kalmıştır. Kız öğrencilerin deyim kullanımında, özellikle bazı sınıf düzeylerinde (7-8.) daha öne çıktığı tespit edilmiştir. Aydemir'in (2023) 7. sınıf iki dilli öğrencilerin (Arapça-Türkçe) ve tek dilli öğrencilerin atasözü ve deyim söz varlıklarını incelemek amacıyla yaptığı çalışmasında, bu tür kültürel ifadelerin öğrenciler tarafından özellikle iki dilli öğrenciler tarafından yeterince kavranmadığı ve kullanılmadığı belirtilmiştir. Mevcut çalışma da bu bulgularla tutarlı bir şekilde, atasözü ve deyimlerin kullanımının düşük frekansta kaldığını ortaya koymaktadır.

Araştırma sonuçları, söz varlığı kullanım oranlarının sınıf düzeylerine göre değerlendirildiğinde genel olarak oldukça düşük seviyelerde seyrettiğini göstermektedir. Araştırma kapsamında incelenen söz varlığı unsurlarının (8 kısım) her birine ait kişi başı kullanım ortalamasının oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Kişi başı nitelikli toplam söz varlığı kullanım frekansı 5. sınıf düzeyinde 14,1 olarak tespit edilirken, 6. sınıf düzeyinde bu oran 23,8'e yükselmiştir. Ancak 7. sınıf seviyesinde 10,8'e gerileyen frekans, 8. sınıf düzeyinde ise 17,2 seviyesinde kalmıştır.

Sonuçlar, söz varlığı kullanımında nicelik ve çeşitlilik açısından sınıf seviyelerine göre anlamlı bir artışın sağlanamadığını ortaya koymaktadır ve ders kitaplarının bu tür unsurları yeterince kapsamadığını ya da ders materyallerinde var olan söz varlığı unsurlarının öğrencilerin bu öğelere konuşmalarında yeterince yer vermediğini işaret etmektedir. Öğrencilerin bu söz varlığı unsurlarını daha sık kullanmalarını sağlamak amacıyla, eğitim materyallerinin bu tür ifadeleri içerecek şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca, öğretim süreçlerinde atasözleri, deyimler ve diğer kültürel söz varlığı unsurlarını günlük dilde etkin şekilde kullanmaya yönelik aktivitelerin artırılması önemlidir.

Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde, Türkçe ders kitaplarında yer alan nitelikli söz varlığı unsurları nelerdir ve sıklıkları ne düzeydedir? Sorusu kapsamında elde edilen sonuçlar değerlendirilmiş ve tartışılmıştır.

Türkçe ders kitaplarında yer alan söz varlığı unsurları, sınıf düzeylerine göre farklılık göstermektedir. 5. sınıf kitaplarında özel isimler yoğun bir şekilde kullanılırken, özdeyişler oldukça sınırlı bir yer bulmuştur. Deyimler ve terimler, bu sınıfta dikkat çeken diğer önemli unsurlar arasında yer almıştır. Madde başı frekansları açısından bakıldığında, özel isimler açık bir şekilde öne çıkarken, özdeyişler en az kullanılan unsurlar arasında yer almıştır. Benzer bulgulara Daharlı da (2012) ulaşmış, 5. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelediği çalışmasında Türkçe ders kitaplarında özel isimlere, deyim ve ikilemelere daha sık yer verildiğini; atasözlerinin ise az yer aldığını belirtmiştir.

6. sınıf Türkçe ders kitabında söz varlığı kullanımında belirgin bir artış dikkati çekmektedir. Bu sınıfta, yabancı kelimeler ve terimler, toplam ve madde başı frekansları açısından en sık karşılaşılan unsurlar arasında yer almıştır. Bu unsurların yoğun kullanımı, öğrencilerin bu kelimelerle erken yaşta tanışmasına imkân sağlarken, aynı zamanda anadil bilincinin geliştirilmesi açısından dikkatli bir yaklaşımı gerektirmektedir. Özdeyişler ise bu

sınıfta da en az kullanılan unsurlar arasında yer almıştır. Ayrıca, kalıp sözlerin kullanımındaki artış, öğrencilerin iletişim becerilerinin geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır.

7. sınıf Türkçe ders kitabında hem toplam hem de madde başı frekans sıklıkları açısından en zengin içeriklere sahiptir. Özel isimler ve kalıp sözler bu sınıfta en sık kullanılan unsurlar olurken, atasözleri ve özdeyişler sınırlı bir yer bulmuştur. Deyimler ve ikilemeler, diğer sınıf düzeyleriyle karşılaştırıldığında görece fazla kullanılarak dilsel ve kültürel farkındalığın artırılmasına önemli bir katkı sağladığı söylenebilir. Bu sınıfta, söz varlığı unsurlarının dengeli ve zengin bir şekilde kullanıldığı dikkat çekmektedir.

8. sınıf Türkçe ders kitabında ise söz varlığı kullanımında belirgin bir azalma gözlemlenmiştir. Özel isimler ve yabancı kelimeler bu sınıf düzeyinde en sık kullanılan unsurlar arasında yer alırken, özdeyişler oldukça sınırlı bir şekilde kullanılmıştır. Deyimler ve terimler ise bu sınıfta kullanım bulan ve dikkat çeken diğer unsurlar arasındadır. Ancak genel olarak, 8. sınıf kitaplarının söz varlığı açısından önceki sınıflara kıyasla daha sınırlı bir çeşitlilik sunduğu söylenebilir.

Deyimler açısından, 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitapları öne çıkmaktadır. 5. sınıf kitaplarında deyimler daha çok günlük yaşamı yansıtan ifadelerden oluşurken, 7. sınıfta deyimler soyut ve anlam zenginliği bakımından gelişmiştir. Buna karşın 8. sınıfta deyim sayısında belirgin bir azalma dikkat çekmektedir. Akyol'un (2019) çalışmasında, 7. sınıf kitaplarında atasözlerinin çok az yer aldığı veya hiç bulunmadığı belirtilmiştir. Atasözleri açısından da 5. Sınıf ders kitabında çeşitlilik fazlayken, 6. sınıfta sayıca azalmış, 8. sınıfta ise önemli bir artış gözlemlenmiştir. Bu durum, Türkçe ders kitaplarının dil ve kültür zenginliğini yeterince aktarmada sınıf düzeylerine göre tutarlı olmadığını göstermektedir. Atasözleri ve deyimlerin, dil bilincini geliştirmek ve kültürel değerleri aktarmak amacıyla daha dengeli bir şekilde kullanılması gerekmektedir.

İkilemeler, sınıf düzeylerine göre artan bir çeşitlilik göstermektedir. 5. sınıfta ikilemeler temel betimleme ve anlatım becerilerini desteklerken, 6. sınıfta pekiştirme ve eş anlamlı sözcüklerden oluşan ikilemelerle zenginleşmiştir. En fazla ikileme kullanımının 7. sınıf ders kitabında olduğu gözlemlenmiş, anlam zenginliği açısından öğrencilerin dil becerilerini geliştirdiği tespit edilmiştir. Ancak 8. sınıfta ikilemelerin sayısında bir düşüş görülmektedir. Bu bulgular, Eren'in (2022) çalışmasında, ikilemelerin sınıf seviyelerine göre kademeli bir artış göstermediği sonucuyla örtüşmektedir. İkilemelerin her sınıf düzeyinde dengeli bir dağılım göstererek, dilin zenginliğini yansıtmaya yönelik kullanılması önerilmektedir.

5. sınıf düzeyinde kalıp sözler, sayıca az ve öğrencilerin günlük hayatta sıkça karşılaşabileceği basit ve işlevsel ifadelerden oluşmaktadır. 6. sınıfta bu çeşitlilik belirgin şekilde artarken hem kültürel hem de nezaket içerikli ifadelerin kullanımı yaygınlaşmıştır. 7. sınıfta kalıp sözler daha samimi ve konuşma diline yakın ifadelerle zenginleştirilmiş, toplumsal bağ kurmaya yönelik içerikler ağırlık kazanmıştır. 8. sınıfta ise kalıp sözlerin sayısında azalma olmasına rağmen, nezaket ve kültürel ifadelerin devam ettiği gözlemlenmiştir. Kalıp sözler ile ilgili sınıf düzeyleri bakımından elde edilen bu sonuçlar Eren'in (2022) Türkçe ders kitaplarındaki metinleri söz varlığı açısından incelediği araştırma sonuçlarıyla kısmen paralellik göstermektedir. Eren de araştırmasında Türkçe ders kitapları arasında günlük hayatta sıkça kullanılan diyalog-dilek sözleri bakımından her sınıf düzeyinde bu sözlere yer verildiği, en zengin kitabın 6. sınıf Türkçe ders kitabı olduğu sonucunu elde etmiştir. Bu çalışma ile bazı farklılıklar da söz konusudur. Mevcut çalışma ile en az kalıp söz kullanımının 5. sınıf düzeyi ders kitabında olduğu bulgusuna ulaşılmışken Eren ise diyalog-dilek sözlerinin ise en az 8. sınıf Türkçe ders kitabında yer aldığı sonucuna ulaşmıştır.

Türkçe ders kitaplarında kalıp sözlerin kullanımı, sınıf düzeyine göre çeşitlilik ve anlam açısından gelişim göstermektedir. Ancak, 5. ve 8. sınıfta sayısal azalma dikkat çekmektedir. Daha dengeli bir dağılım ve her sınıfta öğrencilerin dil becerilerini geliştirecek ve iletişim yeteneklerini ve kültürel farkındalıklarını artıracak şekilde farklı bağlamlara yönelik kalıp sözlere yer verilmesi önerilmektedir.

Özdeyişler, tüm sınıf düzeylerinde en az kullanılan unsurlar arasında yer almıştır. 7. sınıf kitaplarında özdeyişlerin sayısal ve tematik açıdan zenginleştiği, milli bilinç ve sorumluluk duygularını geliştirdiği gözlemlenmiştir. Ancak 8. sınıfta özdeyişlerin sayısında önemli bir azalma dikkat çekmiştir. Türkçe ders kitaplarında özdeyişlerin sayısı ve çeşitliliği, her sınıfta dengeli bir şekilde artırılmalıdır. Özellikle 8. sınıfta özdeyişlerin azlığı, öğrencilerin ilham alabilecekleri bu güçlü ifadelerden yeterince yararlanamamalarına neden olabilir. Özdeyişlerin, bireysel motivasyonun yanı sıra toplumsal bilinci ve bilimsel farkındalığı artıracak şekilde genişletilmesi, öğrencilerin farklı konularda düşünce derinliği kazanmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca, farklı kültürlerden ve alanlardan alınacak özdeyişlerle çeşitlilik sağlanabilir. Bu, öğrencilerin hem evrensel değerleri de benimsemelerine yardımcı olacaktır.

5. sınıf Türkçe ders kitaplarında özel isimler, kültürel ve milli değerler çerçevesinde yoğun bir kullanım göstermektedir. Özellikle Karagöz ve Hacivat gibi kültürel figürler ön plana çıkmaktadır. Bu bulgu, Ceran vd.'nin (2020) yaptığı çalışmada, 6. sınıf ders kitaplarında "Karagöz", "Hacivat", "Anadolu", "Türk" ve "Atatürk" gibi özel isimlerin yoğun

bir şekilde tekrarlandığını ortaya koyan sonuçlarla uyum göstermektedir. 6. sınıfta özel isimlerin kapsamı genişlerken, bilimsel ve tarihî figürlere daha fazla yer verilmiştir. 7. sınıf kitaplarında özel isimler, milli ve uluslararası isimlerle dengeli bir şekilde sunularak kültürel çeşitlilik ve tarih bilinci kazandırmayı amaçlamaktadır. Ancak, 8. sınıfta özel isimlerin sayısında bir azalma gözlenmiştir. Bu durum, öğrencilerin bu tür zengin içeriklerden yeterince faydalanamamasına yol açmaktadır. Özel isimlerin her sınıf düzeyinde dengeli ve çeşitli şekilde kullanılması önerilmektedir.

Türkçe ders kitaplarında özel isimlerin kullanımı, öğrencilerin dil ve kültür gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Özel isimlerin, her sınıf düzeyinde dengeli bir dağılım ve çeşitlilikle sunulması gerekmektedir. 8. sınıfta görülen azalma, öğrencilerin bu tür zengin içeriklerden yeterince faydalanamamasına neden olabilir. Özel isimlerin, bilim, sanat, tarih ve kültür gibi farklı alanlardan seçilerek çeşitlendirilmesi, öğrencilerin çok yönlü bir bakış açısı geliştirmesine katkı sağlayacaktır.

5. sınıf kitaplarında terimler, temel düzeyde seçilmiş ve günlük yaşamla ilişkilendirilmiştir. 6. sınıfta bilimsel ve kültürel içerikli terimlerin kullanımı artarken, 7. sınıfta terimler daha geniş bir kapsamda sunulmuştur. Ancak 8. sınıfta terimlerin sayısında bir azalma görülmüştür. Bu durum, öğrencilerin ileri düzey kavramlarla yeterince karşılaşamamasına neden olabilir. Terimlerin hedef kitlenin yaş düzeyine uygun şekilde çeşitlendirilerek kullanılması gerekmektedir.

5. sınıf Türkçe ders kitabında yabancı kelimeler, günlük yaşamla ilgili basit ve temel kavramları kapsarken, 6. sınıfta bu kelimelerin sayısı ve kapsamı artmıştır. 7. sınıfta medya, eğlence ve teknolojiye odaklanan daha modern bir içerik sunulmuş, öğrencilerin güncel temalarla bağ kurması hedeflenmiştir. 8. sınıfta ise yabancı kelimeler, daha bilimsel ve ileri düzey kavramlarla ilişkilendirilmiş, öğrencilerin karmaşık konulara hazırlıklı olmasını sağlayacak şekilde seçilmiştir.

Bu sonuçlar, Türkçe ders kitaplarının söz varlığı kullanımında sınıf düzeyine göre önemli farklılıklar taşıdığını ve bu farklılıkların öğrencilerin dil gelişimi üzerindeki etkilerinin göz önünde bulundurulması gerektiğini ortaya koymaktadır. Arslan ve Kutlu (2006), MEB ilköğretim 6, 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin söz varlığı açısından değerlendirmek amacıyla yaptığı çalışmada sınıf seviyesinin artışı ile metinlerin söz varlığında da belirli oranda bir artış olduğu gözlemlenmiş, ancak bu artışın araştırmacının çalışmasında ele aldığı ders kitaplarında olduğu gibi söz varlığının bazı birimlerinde söz konusu olmadığı, hatta azalmaların yaşandığı görülmüştür.

Türkçe ders kitaplarının söz varlığı unsurlarını sınıf düzeylerine göre ele aldığımızda, bazı unsurların kullanımında tutarsızlıklar ve sınırlılıklar olduğu görülmektedir. Özellikle atasözleri, özdeyişler ve deyimlerin dengeli bir şekilde kullanımı, kültürel değerlerin aktarımı açısından önemlidir. Yabancı kelimelerin ve terimlerin sınıf düzeyine uygun olarak sunulması, dil bilincinin korunmasına katkı sağlayacaktır. Bu doğrultuda, öğretim materyallerinin dilin zenginliğini yansıtan unsurları daha dengeli ve planlı bir şekilde içermesi önerilmektedir.

Beşinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde Türkçe ders kitaplarındaki nitelikli söz varlıkları ile öğrencilerin konuşmalarında söz varlıklarını kullanma düzeyleri nasıldır? Sorusu kapsamında elde edilen sonuçlar değerlendirilmiş ve tartışılmıştır.

Atasözleri açısından değerlendirildiğinde, Türkçe ders kitaplarında ise en fazla atasözü 8. sınıf düzeyinde yer almakta, diğer sınıflarda daha az oranda kullanılmaktadır ve ders kitaplarında yer alan atasözleri sınıf düzeyine göre de çeşitlilik göstermektedir. Ancak öğrencilerin konuşmalarında bu unsurların neredeyse hiç kullanılmadığı görülmektedir (8. sınıf düzeyinde, $f=1$).

Deyimler açısından, ders kitaplarında kullanılan deyimler her sınıfta daha zengin bir içerik sunarken, öğrencilerin konuşmalarında bu kullanımın sınırlı olduğu görülmektedir. 8. sınıf öğrencileri, deyimleri diğer sınıflara göre daha sık kullanmakla birlikte, ders kitaplarındaki zengin içerik düzeyine ulaşamamaktadır. Özellikle 6. ve 7. sınıflarda ders kitapları ile öğrencilerin deyim kullanımı arasında belirgin bir fark bulunmaktadır.

İkilemeler bağlamında, ders kitaplarında ikilemelerin kullanımı sınıf düzeyine göre farklılık göstermektedir. 7. sınıf ders kitaplarında ikilemelerin oldukça zengin bir içerik sunduğu dikkat çekerken, öğrencilerin konuşmalarında bu unsurların daha az yer aldığı görülmektedir. Özellikle 8. sınıf öğrencileri, ikilemeleri daha sık kullanmış olsalar da kitapların sunduğu içerik seviyesine ulaşamamaktadır.

Kalıp sözler, ders kitaplarında genellikle sınırlı bir kapsamda yer almış ve öğrencilerin konuşmalarında bu unsurların daha yoğun bir şekilde kullanıldığı gözlemlenmiştir. Özellikle 6. ve 8. sınıf öğrencileri, kalıp sözleri konuşmalarında daha sık kullanarak kitaplara kıyasla daha yüksek bir çeşitlilik göstermiştir.

Özdeyişler, ders kitaplarında sınırlı sayıda yer alırken, öğrencilerin konuşmalarında neredeyse hiç kullanılmamaktadır. Özellikle 8. sınıfta yalnızca bir iki özdeyişin kullanıldığı

görülmektedir. Ders kitapları, bu bağlamda öğrencilerin özdeyiş kullanma alışkanlıklarına yeterince etki edememiştir.

Özel isimler; ders kitaplarında çeşitlilik açısından zengin bir içerik sunarken, öğrencilerin konuşmalarında bu kullanımlar daha sınırlıdır. 6. sınıf öğrencileri özel isimleri konuşmalarında en sık kullanan grup olarak öne çıkmaktadır. Ancak ders kitaplarının sunduğu çeşitlilik düzeyine ulaşmakta zorlanmaktadırlar.

Terimler, ders kitaplarında özellikle 6. sınıf düzeyinde oldukça yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Öğrencilerin konuşmalarında ise terimlerin özellikle çeşitlilik açısından terim kullanımı genellikle sınırlı kalmıştır. Bu durum, öğrencilerin konuşma pratiğiyle ders kitaplarında karşılaştıkları akademik içerik arasında bir kopukluk olduğunu düşündürmektedir.

Hem ders kitaplarında hem de öğrencilerin dil kullanımlarında, Türkçe kelimelerin yabancı kelimelere oranla daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, Arı'nın (2003) ilköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitapları üzerine yaptığı çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir; her iki çalışmada da Türkçe kelimelerin yabancı kelimelere kıyasla daha baskın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yabancı kelimeler, ders kitaplarında özellikle 6. ve 7. sınıf düzeyinde yoğun bir şekilde yer almış, öğrencilerin konuşmalarında da bu kelimelere daha sık rastlanmıştır. Ancak ders kitaplarındaki zengin içerik düzeyi, öğrencilerin konuşmalarına yansıtılmamıştır.

Serin (2017) tarafından yapılan doktora tezinde, öğrencilerin yazılı anlatımları ile ders kitaplarının söz varlığı karşılaştırılmıştır. Bu inceleme sonucunda, A1, A2 ve B1 seviyelerinde öğrenciler ve kitaplar arasında sınırlı bir kelime örtüşmesi olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin kullandığı bazı kelimelerin kitaplarda yer almadığı, buna karşılık kitaplarda bulunan birçok kelimenin öğrenciler tarafından kullanılmadığı görülmüştür. Bu bulgular, ders kitaplarının öğrencilerin aktif dil kullanımıyla tam anlamıyla örtüşmediğini ve bu nedenle öğrencilerin doğal dil edinim süreçlerini yeterince destekleyemediğini ortaya koymaktadır.

Yiğittürk (2005) tarafından yapılan araştırmada, Kırşehir'deki farklı liselerden seçilen 250 öğrenciden alınan yazılı materyaller ile iki farklı yayınevine ait 9. sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitaplarının kelime hazinesi karşılaştırılmıştır. Çalışmada, farklı ve yaygın kelime kullanımı açısından öğrencilerin yazılı anlatımları ile ders kitapları arasında büyük bir orantısızlık olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, ders kitaplarının sunduğu kelime çeşitliliğinin öğrencilerin yazılı dil kullanımlarında yeterince yansıtılamadığını göstermektedir.

Avkapan (2006) tarafından yapılan benzer bir araştırmada, 11. sınıf ğrencilerinin kelime hazinesi ile Türk Dili ve Edebiyatı ders kitaplarının kelime hazinesi karşılaştırılmıştır. Kırşehir’deki 200 öğrenciden alınan yazılı anlatımlar ve MEB ile şimşek Yayınlarına ait ders kitapları incelenmiştir. Çalışmada, ğrencilerin yaygın olarak kullandığı kelimeler ile ders kitaplarındaki kelime sıklığı listeleri karşılaştırılmış, ortak kullanılan ve yalnızca ğrenci yazılarında geçen kelimeler tespit edilmiştir. Sonuçlar, ğrencilerin kelime tercihleri ile ders kitaplarının sunduğu kelime hazinesi arasında farklılıklar olduğunu göstermektedir.

Türkçe ders kitapları, dilin farklı unsurlarını tanıtmaya açısından zengin bir içerik sunmaktadır. Ancak ğrencilerin konuşmalarında bu unsurların kullanımının oldukça sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum, öğrencilerin ders kitaplarındaki içerikleri günlük konuşmalarında kullanma alışkanlığını tam anlamıyla edinemediğini göstermektedir. Özellikle atasözleri, zdeyişler ve terimler gibi unsurlar, konuşmalarda neredeyse hiç yer bulmamaktadır.

Öğrencilerin ders kitaplarında yer alan söz varlığı unsurlarını günlük konuşmalarında daha etkin kullanabilmesi için öncelikle uygulamalı öğrenme yöntemlerine ağırlık verilmelidir. Derslerde, atasözleri, deyimler ve terimlerin günlük hayatta kullanımını teşvik eden konuşma etkinlikleri, oyunlar ve yazma çalışmaları yapılabilir. Bu tür uygulamalar, öğrencilerin bu unsurları yalnızca ezberlemekle kalmayıp, doğal bir şekilde kullanmalarını kolaylaştırabilir.

Dil unsurlarının anlamlı bağlantılarda deneyimlenmesi, öğrencilerin bu kavramları daha etkili bir şekilde öğrenmesini sağlayabilir. Atasözleri ve deyimlerle ilgili hikâye oluşturma, dramatizasyon ve gerçek yaşam bağlantılarını içeren etkinlikler, öğrencilerin bu unsurları içselleştirmesine katkı sunar. Örneğin, atasözlerini günlük hayatta karşılaşılan durumlarla ilişkilendirmek, öğrencilerin bu ifadeleri anlama ve kullanma becerisini artırabilir.

Öğrencilerin dil kullanımını izlemek, derslerde öğrenilen söz varlığı unsurlarının ne kadarının günlük konuşmalarda kullanıldığını anlamak açısından faydalı olabilir. Bu doğrultuda, öğrencilerin konuşma dilindeki gelişimini takip eden bir sistem oluşturulabilir. Bu sistem, eksikliklerin belirlenmesine ve ihtiyaçlara uygun ek çalışmaların planlanmasına yardımcı olabilir.

Ders kitaplarında yer alan söz varlığı unsurlarının, öğrencilerin konuşma diline daha yakın bir şekilde düzenlenmesi de önemli bir adımdır. Kitap içeriklerinde, öğrencilere hem öğrenmesi kolay hem de kullanımı doğal olan dil unsurlarına yer verilmesi, öğrenilen bilgilerin günlük konuşmalara aktarılmasını kolaylaştıracaktır. Ayrıca, bu unsurların

öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde güncel ve yaşamla bağlantılı örneklerle sunulması etkili olabilir.

Son olarak, öğrencilerin dil farkındalığını artırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir. Atasözleri, deyimler ve yabancı kelimelerin tarihsel bağlamı ile modern kullanımına dair açıklayıcı ve interaktif materyaller hazırlanabilir. Bu tür materyaller, öğrencilerin öğrenilen bilgileri daha iyi anlamasına ve günlük dilde kullanımına teşvik edici bir rol oynayabilir. Bu yöntemlerle öğrencilerin, dilin zenginliklerini daha etkin bir şekilde öğrenmesi ve kullanması sağlanabilir.

Altıncı Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Ders materyalleri öğrencilerin konuşmalarında kullandıkları nitelikli söz varlıklarını ne ölçüde karşılamaktadır? Sorusu kapsamında elde edilen sonuçlar değerlendirilmiş ve tartışılmıştır.

Bu araştırma, ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan söz varlığı unsurlarının, öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarında ne ölçüde karşılık bulduğunu ve bu bağlamda kitap içeriklerinin öğrencilerin dil kullanımlarını ne derece desteklediğini incelemektedir. Türkçe ders kitaplarının söz varlığı unsurlarının öğrencilerin dil kullanımına etkisini inceleyen bu çalışma, 6-8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin konuşma dilini kapsamaktadır. Değerlendirmede, her sınıf düzeyi için o sınıfa ait kitaplar ile öğrencilerin önceki yıllarda okudukları ders kitapları incelenmiştir. Elde edilen bulgular, ders kitaplarının içeriği ile öğrencilerin dil kullanımı arasında belirgin uyumsuzluklar olduğunu ortaya koymaktadır:

6. Sınıf Öğrenciler: 6. sınıf öğrencilerinin dil kullanımları ile 5-6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan söz varlığı unsurları arasındaki uyum incelendiğinde 5-6. sınıf Ders kitaplarında yer alan söz varlığı unsurları, çeşitlilik açısından zengin bir içerik sunmakla birlikte, bu unsurların öğrencilerin konuşmalarına sınırlı ölçüde yansıdığı görülmüştür. Özellikle atasözleri, deyimler, ikilemeler, kalıp sözler ve özel isimler gibi dilin zenginliğini ifade eden unsurlar, ders kitaplarında geniş bir yer bulmasına rağmen, öğrencilerin günlük dil kullanımlarında bu unsurların sınırlı ölçüde yer aldığı gözlemlenmiştir. Öğrencilerin kitap dışı kaynaklardan edindikleri atasözleri ve deyimlerin daha fazla olması, ders kitaplarında sunulan atasözlerinin ve deyimlerin, öğrenci diline entegre edilebilmesi için daha işlevsel ve öğrenci merkezli bir yaklaşımla sunulması gerektiğini göstermektedir.

Özellikle, 6. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında yer alan deyimler, kitaplarda sunulan içeriklerle uyumlu değildir. Öğrencilerin daha sık duydukları veya günlük hayatta karşılaştıkları deyimlere yöneldikleri ve kitaplarda yer alan deyimlerin dil kullanımında sınırlı

bir yansıma bulduğu gözlemlenmiştir. İkilemelerde de benzer bir durum yaşanmaktadır; ders kitaplarında yer alan bazı ikilemeler öğrencilerin konuşmalarına yansımamıştır. Yapılan analizler, ders kitaplarının öğrencilerin kullandıkları ikilemelerin yalnızca bir kısmını karşıladığını; bu ikilemelerin; "sık sık", "şaşkın şaşkın" ve "upuzun" gibi ikilemeler olduğunu göstermektedir. Öğrenciler, çevresel etkiler ve günlük hayattaki kullanım alışkanlıklarına daha yakın ifadeleri tercih etmektedir. Bu da, ikilemelerin bağlam odaklı olarak öğrencilere kazandırılması gerektiğini işaret etmektedir.

Kalıp sözler açısından, kitaplarda yer alan bazı ifadeler öğrencilerin dil kullanımına kısmen yansımaktadır. Ancak, bu ifadelerin çoğu öğrencilerin çevrelerinde daha yaygın olan kalıp sözlerle sınırlı kalmıştır. Bayram da (2017), yabancı uyruklu öğrencilerin ders kitaplarındaki kalıp sözlere ne ölçüde aşina olduklarını belirlemek için yaptığı çalışmada, öğrencilerin kitaplarda yer almayan birçok farklı kalıp sözü bildiklerini ortaya koymuştur. Ayhan tarafından yapılan mevcut araştırmada, 6. sınıf öğrencilerinin kullandığı kalıp sözler ile 5. ve 6. sınıf ders kitaplarındaki kalıp sözler karşılaştırıldığında, öğrencilerin kullandığı birçok kalıp sözün kitaplarda yer almadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, yalnızca inşallah kelimesinin ortak olarak eşleştiği görülmüştür. Benzer bir durum Bayram'ın (2017) aynı çalışmasında da gözlemlenmiştir. Bayram çalışmasında yalnızca "iyi günler" veya "Allah Allah!" gibi sınırlı sayıda kalıp sözün kitaplarla örtüştüğü sonucunu tespit etmiştir.

Özellikle bazı kalıp sözlerin, öğrencilerin konuşma diline yeterince yerleşmediği anlaşılmaktadır. Benzer şekilde, ders kitaplarında özdeyişlere sınırlı bir yer ayrılmıştır ve bu unsurlar öğrencilerin dilinde hiç kullanılmamıştır. Bu durum, özdeyişlerin günlük hayatta öğrenciler için işlevsel ve erişilebilir olmadığını göstermektedir.

Özel isimler ise ders kitaplarında geniş bir içerik sunulmasına rağmen, öğrencilerin konuşmalarında daha dar bir çerçevede yer almaktadır. Ders kitapları ve öğrencilerin sözlü anlatımları incelendiğinde, Atatürk, Türk, Türkiye, Ankara, Allah, Erzurum, Amerika, Vali, Selim ve İngilizce gibi özel isimlerin her iki kaynakta da yer aldığı görülmektedir. Öğrenciler, daha çok çevrelerinden duydukları veya günlük yaşamda karşılaştıkları özel isimlere yer vermektedirler. Bu, kitaplarda sunulan özel isimlerin öğrencilerin konuşma diline doğrudan yansımadığını göstermektedir. Terimler konusunda ise ders kitaplarında yer alan terimler öğrencilerin dilinde sınırlı bir şekilde yer bulmuş ve öğrenciler daha çok günlük hayatta karşılaştıkları akraba isimleri gibi terimleri kullanma eğiliminde olmuştur. Ders kitapları ve öğrencilerin dil kullanımı karşılaştırıldığında, anne, baba, hikâye, top, kanser, cennet ve amca gibi terimlerin her iki kaynakta da yer aldığı görülmektedir.

Yabancı kelimeler ise ders kitaplarında oldukça sık yer almasına rağmen, öğrencilerin konuşmalarında sadece bazı kelimeler daha fazla kullanılmıştır. Ders kitapları ve öğrencilerin dil kullanımı karşılaştırıldığında, spor, televizyon, cami, sihir, ressam, mucize, film, telefon, dua, doktor ve şifa gibi yabancı kökenli kelimelerin her iki kaynakta da yer aldığı tespit edilmiştir. Kitaplarda sunulan diğer yabancı kelimeler öğrenciler tarafından daha az tercih edilmiştir. Bu durum, öğrencilerin daha çok günlük yaşamda karşılaştıkları yabancı kelimelere yöneldiklerini göstermektedir.

7. Sınıf Öğrenciler: 7. sınıf öğrencilerinin dil kullanımları ile 5-7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan söz varlığı unsurları arasındaki uyum incelendiğinde Ders kitaplarında yer alan atasözleri, çeşitlilik açısından zengin bir içerik sunmasına rağmen, öğrencilerin konuşmalarında bu unsurlara rastlanmamıştır. Benzer şekilde, Serin (2017) de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan ders kitaplarını kullanan A1 seviyesindeki öğrencilerde deyim ve atasözü kullanımına rastlanmadığını belirtmiştir. Bu durum, atasözlerinin öğrencilerin günlük dilde işlevsel bir şekilde kullanılmadığını ve ders kitaplarında sunulan içeriklerin öğrenci diline yeterince yerleşemediğini göstermektedir.

Benzer şekilde, ders kitaplarında deyimlere sıkça yer verilmiş olmasına rağmen, öğrencilerin konuşmalarında bu deyimlerin sınırlı bir kullanım gösterdiği gözlemlenmiştir. Ders kitaplarındaki deyimlerin, öğrencilerin günlük konuşma alışkanlıklarıyla tam olarak örtüşmediği ve öğrencilerin daha çok çevresel kaynaklardan öğrendikleri deyimleri tercih ettiği anlaşılmaktadır. Benzer şekilde Çangal (2013), Serin (2017) , Aydemir (2023) de öğrencilerin deyim bilgisinin büyük ölçüde okul ve modern iletişim kanallarına dayandığını vurgulamışlardır. Çalışmamın bulguları, dil edinim sürecinde kazanılan söz varlığının öğrenme süreciyle edinilenlerden daha geniş olduğunu göstermekte ve Çangal, Serin ve Aydemir'in değerlendirmeleriyle örtüşmektedir.

İkilemeler konusunda da benzer bir tablo söz konusudur. Ders kitaplarında geniş yer bulan ikilemeler, öğrencilerin konuşmalarına sınırlı bir şekilde yansımıştır. 5-7. sınıf ders kitapları ve 7. sınıf öğrencilerinin kullandığı ikilemeler karşılaştırıldığında, falan filan ikilemesinin her iki grupta da yer aldığı görülmektedir. Öğrenciler daha çok günlük yaşamda karşılaştıkları ifadeleri kullanmıştır. Bu durum, ikilemelerin öğrencilere daha bağlam odaklı ve işlevsel bir şekilde sunulması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Kalıp sözler açısından, ders kitapları ile öğrencilerin konuşmaları arasında kısmi bir paralellik görülsede, kullanım frekanslarında belirgin farklar bulunmaktadır. 5-7. sınıf ders kitapları ve 7. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında yer alan kalıp sözler incelendiğinde, inşallah ve kolay gelsin ifadelerinin her iki grupta da kullanıldığı tespit edilmiştir. Ders

kitaplarında sunulan bazı kalıp sözlerin, öğrencilerin konuşma diline yansımadağı ve bu unsurların daha uygun içeriklerle desteklenmesi gerektiğı anlaşılmaktadır.

Özdeyişler, ders kitaplarında sınırlı bir yer bulmuş ve ders kitaplarında yer alan bu unsurlar öğrencilerin konuşmalarında hiç kullanılmamıştır. Bu durum, özdeyişlerin öğrenciler için günlük hayatta anlamlı ve işlevsel olmadığını göstermektedir.

Özel isimler açısından, ders kitaplarında geniş bir çeşitlilik sunulmasına rağmen, öğrencilerin konuşmalarında bu çeşitliliğin daha dar bir yelpazede kaldığı gözlenmiştir. Verilere göre yapılan analizde, 5-7. sınıf ders kitapları ile 7. sınıf öğrencilerinin kullandığı özel isimler arasında bazı ortaklıklar gözlemlenmektedir. Türkiye, İzmir, Ramazan, İngilizce, İngiliz ve Amerika gibi özel isimler her iki kategoride de yer almaktadır. Türkiye ve İzmir, hem ders kitaplarında hem de öğrencilerin kelime dağarcığında belirgin bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Ancak, "İngiliz" ve "Amerika" gibi özel isimlerin kullanım sıklığı, ders kitaplarında daha fazla yer bulurken, öğrenciler bu terimleri daha az kullanmaktadır. Öğrenciler, daha çok çevresel etkilerden öğrendikleri ve günlük hayatta sıkça karşılaştıkları isimleri kullanmayı tercih etmektedir.

Terimler, ders kitaplarında öğrencilerin bilgi birikimini desteklemek amacıyla sıkça yer almasına rağmen, öğrencilerin konuşmalarında sınırlı bir şekilde yer bulmuştur. Bununla birlikte, "masal," "amca" ve "abla" gibi terimlerin kullanımının ders kitapları ve öğrencilerin kelime dağarcığı arasında daha dengeli olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, ders kitaplarının öğrencilerin günlük hayatında sık kullanılan dil unsurlarını yansıttığını göstermektedir. Ayrıca, 5-7. sınıf ders kitaplarında ve 7. sınıf öğrencilerinin kullandığı terimler arasında bazı benzerlikler de bulunmaktadır. "Anne," "baba," "top," "masal," "amca," "hikâye," "kanser" ve "abla" gibi terimlerin ortak kullanıldığı görülmektedir. Özellikle "anne" ve "baba" gibi aile bağlarını ifade eden terimler, her iki örneklem grubunda da yer almaktadır. Öğrencilerin, kitaplarda sunulan terimlerden ziyade, günlük yaşamlarında daha sık karşılaştıkları terimleri kullanmayı tercih ettiğı görülmektedir.

Yabancı kelimeler ise, ders kitaplarında sıklıkla yer almış, ancak öğrencilerin konuşmalarında bu kelimelerin kullanım frekansı daha düşük kalmıştır. Yapılan analizde, 5-7. sınıf ders kitapları ve 7. sınıf öğrencilerinin kullandığı yabancı kelimeler arasında bazı ortaklıklar olduğu görülmektedir. Her iki örneklemde de "film," "televizyon," "sihir," "doktor," "madalya," "cami," "dua," "telefon," "grup" ve "tren" gibi kelimeler yer almaktadır. Bu terimlerden "film," "doktor" ve "televizyon" gibi modern yaşamla ilgili kelimeler, hem ders kitaplarında hem de öğrencilerin günlük dilinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra, "cami" ve "dua" gibi dini temalı kelimeler de her iki örneklemde ortak bir kullanım

alanı bulmaktadır. Bu durum, hem ders kitaplarının içeriği hem de öğrencilerin sosyal ve kültürel bağlamlarının, yabancı kelime kullanımında etkili olduğunu göstermektedir. Öğrenciler, daha çok günlük yaşamda sıkça karşılaştıkları yabancı kelimeleri kullanmaktadır.

Genel olarak, ders kitaplarında yer alan söz varlığı unsurları, öğrencilerin dil gelişimini desteklemek için zengin bir içerik sunmakla birlikte, bu içeriklerin öğrencilerin konuşmalarına yeterince yansımadağı görülmektedir. Özellikle deyim, ikileme, kalıp sözler ve terimler gibi unsurlar, öğrencilerin konuşmalarında sınırlı bir şekilde yer almıştır. Bu durum, öğrencilerin daha çok çevresel ve günlük hayatta karşılaştıkları dil unsurlarını tercih ettiğini göstermektedir.

8. Sınıf Öğrenciler: 8. sınıf öğrencilerinin dil kullanımları ile 5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan söz varlığı unsurları arasındaki uyum incelendiğinde, ders kitaplarının içeriklerinin öğrencilerin konuşma diline yeterince yansımadağı görülmektedir. Ders kitaplarında atasözleri geniş yer bulurken, örneğin, bu çalışmada 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin yalnızca 1 atasözü kullandığı tespit edilmiştir. Ancak, Pilav (2008) tarafından üniversite birinci sınıf öğrencilerinin söz varlığı üzerine yapılan araştırmada, lise 3. sınıf edebiyat ders kitaplarında sadece 4 atasözü bulunurken, öğrencilerin toplam 50 farklı atasözü kullandığı saptanmıştır. Pilav'ın çalışmasında, ders kitaplarında atasözü kullanımının az olması, seçilen metinlerde bu unsurlara yer verilmemesine bağlanmıştır. Ancak, çalışmamın bulguları bu durumdan farklıdır; ders kitaplarındaki söz varlığı unsurlarının çeşitliliğine rağmen, öğrencilerin günlük dilinde bu unsurların yeterince yansıma bulmadığı gözlemlenmiştir. Bu durum, öğrencilerin çevresel ve iletişim kaynaklarından öğrendiklerine daha fazla yönelmekte oldukları söylenebilir.

Bu durum, ders kitaplarında sunulan atasözü ve deyimlerin daha işlevsel ve öğrenci merkezli bir yaklaşımla sunulması gerektiğini göstermektedir. Ugan, Uysal, F ve Uysal, A. A. özellikle deyimlerin kazandırılmasında şu önerilerde bulunmaktadır:

Dilimizin doğru öğretilmesi ve kullanılması konusunda büyük sorumluluk düşen Türkçe öğretmenlerine deyim öğretimi konusunda da büyük işler düşmektedir. Türkçe öğretmenleri geleneksel yöntemlerin dışında farklı yöntem ve teknikleri de kullanarak öğrencileri eğlenceli ve öğretici bir sürece dâhil etmelidirler. Öğretmenler, drama etkinlikleriyle, karikatür çizimleriyle oyunlaştırarak deyim öğretimini gerçekleştirebilir. Yazılı ve sözlü anlatımlarında öğrencilerin deyim ve kalıplaşmış ifadeler kullanmasını teşvik edebilir. Deyimlerle ilgili öğrencilere bulmaca, yapboz, tabu gibi oyunlar hazırlatarak sınıfta oynatılmasını sağlayabilir. Dinletilen şarkılarda geçen deyimlerin bulunması istenebilir. Deyim hikâyeleri oluşturmaları istenebilir (Ugan, Uysal, F., & Uysal, A. A. 2022, s. 279).

Deyimler ile ilgili yapılan analizler, 5-8. sınıf ders kitaplarında ve 8. sınıf öğrencilerinin kullandığı deyimler arasında sınırlı bir ortaklık olduğunu göstermektedir. "İlgi çekmek" ve "dikkat çekmek" deyimleri her iki örneklem grubunda da yer almıştır.

İkilemeler gibi dilin zenginliğini ifade eden unsurlar, öğrencilerin günlük dil kullanımlarında sınırlı ölçüde yer almaktadır. Yapılan analizlere göre; 5-8. sınıf ders kitaplarında ve 8. sınıf öğrencilerinin kullandığı ikilemeler arasında "yavaş yavaş," "kocaman kocaman," "filan falan" (öğrencilerde "falan filan") ve "ede ede" gibi ifadelerin ortak olduğu görülmektedir. "Yavaş yavaş" ikilemesi, hem ders kitaplarında hem de öğrencilerin dilinde en sık kullanılan ikileme olarak dikkat çekmektedir.

Kalıp sözler, özel isimler ve yabancı kelimeler kategorilerinde, ders kitapları ile öğrencilerin konuşmaları arasında kısmi bir paralellik olduğu gözlenmiştir. 5-8. sınıf ders kitaplarında ve 8. sınıf öğrencilerinin kullandığı kalıp sözler arasında "İnşallah," "Teşekkür ederim," "Güle güle" ve "Özür diliyorum" ifadeleri ortak olarak görülmektedir. Ancak, kullanılan kelimelerin frekans ve çeşitlilik açısından farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Kalıp sözler, yabancı kelimeler ve özel isimler kategorilerinde, ders kitapları ile öğrencilerin dil kullanımı arasında kısmi bir paralellik olduğu gözlenmiştir. Ancak, frekans ve çeşitlilik açısından belirgin farklılıklar dikkat çekmektedir. Benzer şekilde, Canbulat ve Dilekçi (2013) tarafından yapılan çalışmada, ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin kalıp sözleri kullanma düzeylerini incelemek amacıyla söylem tamamlama testi uygulanmış ve öğrencilerin, ders kitaplarında yer alan kalıp sözlerden farklı olarak çevresel etkilerle edindikleri birçok kalıp sözü bildikleri belirlenmiştir.

Bunun yanı sıra, ders kitaplarında yer alan özel isimler, öğrencilerin konuşmalarında daha sınırlı bir yer bulmakta, öğrenciler genellikle çevrelerinde sıkça duydukları isimleri tercih etmektedir. 5-8. sınıf ders kitaplarında yer alan özel isimler ile 8. sınıf öğrencilerinin kullandığı özel isimler arasında bazı benzerlikler bulunmaktadır. Hem ders kitaplarında hem de öğrenciler arasında sıkça karşılaşılan özel isimler arasında "Türk," "İstanbul," "Atatürk," "Türkiye," "Türkçe," "Avrupa," "Erzurum," "Amerika," "Almanya" ve "Ramazan" gibi özel isimler öne çıkmaktadır.

5-8. sınıf ders kitaplarında yer alan yabancı kelimeler ile 8. sınıf öğrencilerinin kullandığı yabancı kelimeler arasında bazı ortaklıklar bulunmaktadır. Bu ortak kelimeler arasında "spor," "jimnastik," "televizyon," "film," "dua," "restoran," "telefon," "sihir," "dükkân," "kulüp," "internet," "tesir," "plan," "cips," "sigorta," "direkt" ve "tren" gibi kelimeler dikkat çekmektedir.

Terimler ve özdeyişler gibi daha akademik içerikler, öğrencilerin dil kullanımında oldukça sınırlı bir yansıma bulmuştur. 5-8. sınıf ders kitapları ile 8. sınıf öğrencilerinin kullandığı terimler arasında ortak olarak anne, baba, top, hikâye, masal, boks, abla, babaanne ve puan kelimeleri yer almaktadır. Ders kitaplarında ve öğrencilerin dil kullanımında yer alan bu terimler, özellikle aile bireyleri (anne, baba, abla, babaanne), spor ve oyunla ilişkili kavramlar (top, boks, puan) ile anlatı türlerini (hikâye, masal) kapsamaktadır.

5-8. sınıf ders kitaplarında ve öğrencilerin konuşmalarında herhangi bir ortak özdeyiş bulunmazken, 8. sınıf öğrencilerinin dilinde iki özdeyişe yer verildiği görülmektedir. Bu özdeyişler, "*Aşk budur. Eğer âşık olursan tekrar onu döndüremezsin.*" ve "*Kimse kimsenin ne yaşadığını bilmez.*" ifadeleridir.

Ders kitaplarında yer alan bu unsurların öğrencilerin konuşmalarına ve günlük kullanımına yeterince aktarılmadığı, bu alandaki eksikliklerin bağlam odaklı etkinliklerle giderilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Özellikle özdeyişlerin ve akademik terimlerin, öğrenci dilinde yaygınlaşması için daha etkili öğretim yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Serin (2017) tarafından yapılan doktora tezinde, öğrencilerin yazılı anlatımları ile ders kitaplarının söz varlığı karşılaştırılmıştır. Bu inceleme sonucunda, A1, A2 ve B1 seviyelerinde öğrenciler ve kitaplar arasında sınırlı bir kelime örtüşmesi olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin kullandığı bazı kelimelerin kitaplarda yer almadığı, buna karşılık kitaplarda bulunan birçok kelimenin öğrenciler tarafından kullanılmadığı görülmüştür. Bu bulgular, ders kitaplarının öğrencilerin aktif dil kullanımıyla tam anlamıyla örtüşmediğini ve bu nedenle öğrencilerin doğal dil edinim süreçlerini yeterince destekleyemediğini ortaya koymaktadır.

5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan söz varlığı unsurları, dilin zenginliğini öğrencilere kazandırma ve dil becerilerini geliştirme amacıyla çeşitlilik sunmaktadır. Ancak yapılan incelemeler, bu unsurların öğrencilerin günlük konuşmalarına yeterince yansımadağına ortaya koymaktadır. Ders kitaplarının, öğrencilerin kullandığı nitelikli söz varlığı unsurlarını karşılama oranları değerlendirildiğinde, bu oranın oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Verilere göre, 6. sınıf düzeyinde söz varlığı karşılama oranı %2,5, 7. sınıf düzeyinde %1,3, 8. sınıf düzeyinde ise %2,2 olarak belirlenmiş; genel ortalama %2 seviyesinde kalmıştır.

Öte yandan, öğrencilerin ders dışı kaynaklardan edindikleri nitelikli söz varlığı oranları dikkate alındığında, 6. sınıfta %13,9, 7. sınıfta %6,3, 8. sınıfta %7,1 olduğu; genel ortalamanın ise %9,1 seviyesinde olduğu görülmüştür. Bu veriler, öğrencilerin çevresel faktörlerden kazandıkları söz varlığı unsurlarının, ders kitaplarından edindiklerine kıyasla yaklaşık beş kat daha fazla olduğunu göstermektedir.

Bu oranlar, öğrencilerin söz varlığının şekillenmesinde çevresel faktörlerin ve deneyimlerin, ders kitaplarından daha belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu durum, ders kitaplarının içeriğinin zenginleştirilmesi ve öğrencilerin dil gelişimine daha fazla katkı sağlayacak etkinliklerin artırılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Atasözleri, deyimler, ikilemeler gibi dilin temel bileşenleri, ders kitaplarında geniş bir şekilde ele alınsa da, öğrencilerin günlük dil kullanımında bu unsurların sınırlı ölçüde yer bulduğu dikkat çekmektedir. Bu durum, ders kitaplarının içeriklerinin öğrencilerin günlük dil ihtiyaçlarına ve kullanım alışkanlıklarına daha uygun hale getirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Ders kitaplarının, öğrencilerin yaşam dünyalarına hitap eden bağlamlarla yeniden düzenlenmesi önemli bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır. Özellikle atasözü, deyim ve ikileme gibi dil unsurlarının, yazma, drama ve sözlü iletişim etkinlikleri gibi uygulamalarla öğrencilere sunulması; bu unsurların kullanımını teşvik eden etkinliklerin planlanması gerekmektedir. Ayrıca, öğrencilerin sıklıkla kullandıkları yabancı kelimeler ve özel isimler gibi kategorilerin çeşitlendirilmesi, kitap içeriklerinin öğrenci merkezli bir yaklaşımla hazırlanmasına katkı sağlayacaktır. Bu tür bir düzenleme, öğrencilerin günlük dil kullanımında daha işlevsel ve doğal bir uyum sağlanmasını mümkün kılacaktır.

Türkçe ders kitaplarının söz varlığı unsurlarının öğrencilerin dil kullanımına etkisini değerlendirmek amacıyla yapılan bu inceleme, 6-8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin konuşma dilini kapsamaktadır. Değerlendirme sürecinde, 6. sınıf öğrencileri için 5-6. sınıf Türkçe ders kitapları; 7. sınıf öğrencileri için 5-7. sınıf Türkçe ders kitapları; 8. sınıf öğrencileri için ise 5-8. sınıf Türkçe ders kitapları karşılaştırılmıştır. Ancak, öğrencilerin konuşmalarında ders kitaplarındaki söz varlığı unsurlarıyla örtüşen ifadelerin oldukça sınırlı olması dikkat çekici bir sonuç olarak karşımıza çıkmıştır. Özellikle öğrencilerin daha geniş içeriklere sahip ders kitaplarıyla karşılaştırılmasına rağmen, dil kullanımlarındaki sınırlılık düşündürücü bir durum olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, mevcut ders kitaplarının öğrencilerin dil gelişimine olan etkisi üzerinde yeniden düşünülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla; Türkçe ders kitaplarının içerikleri, modern yaşamın gereklilikleri ve öğrencilerin çevresel bağlamları göz önünde bulundurularak güncellenmelidir. Güncelleme sürecinde, öğrencilerin günlük dil kullanımında karşılaştıkları unsurlara daha fazla yer verilmesi, söz varlığı unsurlarının öğrenci diline daha fazla yansımaları sağlayacaktır. Böylelikle, ders kitapları yalnızca akademik bir içerik sunmanın ötesine geçerek, öğrencilerin dil becerilerini geliştiren ve günlük hayatlarına dokunan daha etkili bir araç haline gelecektir. Bu tür bir yaklaşım,

öğrencilerin dil zenginliğini artırmanın yanı sıra ders kitaplarının işlevselliğini ve etkililiğini de güçlendirecektir.

Öneriler

Alanyazında mevcut sıklık çalışmaları incelendiğinde, genellikle anadilde eğitim alan öğrencilerin yazma becerileri üzerinden söz varlığı ve kelime sıklıklarını belirlemeye odaklanıldığı gözlenmektedir.

Alanyazın araştırmaları göçmen toplulukların dil edinim süreçlerinden genellikle yetişkin öğrencilere veya Türkçenin yabancı dil olarak öğretildiği uluslararası programlara ve farklı problemlere yönelmiştir. Bu durum, ortaokul öğrencilerinin hem akademik hem de sosyal bağlamda dil edinim süreçlerini anlamayı zorlaştırmaktadır.

Türkiye’de nüfusça da kalabalık göçmen aileler yaşamaktadır. Bu ailelerin ilköğretim seviyesinde eğitim gören çocukların (özellikle Afgan öğrencilerin) dil becerilerine yönelik yeterli çalışmaların bulunmadığı dikkat çekmektedir. Alanyazındaki bu boşluk, çalışmanın özgünlüğünü ortaya koymaktadır.

Ancak, ilköğretim ikinci kademe yabancı öğrencilerin konuşma becerileri üzerinden söz varlığı ve kelime sıklığı çalışmalarının azlığı nedeniyle bu alanda yapılacak çalışmalara duyulan ihtiyaç oldukça fazladır. dolayısıyla ilköğretim düzeyindeki bu öğrencilere yönelik dil becerilerini belirleme ve geliştirmeye yönelik çalışmaların artırılması gerekmektedir.

Alanyazında yabancılara Türkçe öğretiminde özellikle yazma becerileri üzerinden söz varlığı, kelime hazinesi ve kelime sıklığını belirleme ve çeşitli yöntem ve teknikler geliştirilerek yabancı öğrencilerin dil becerilerine katkı sunmaya ve öğrencilerin kaygı düzeylerini anlama vs.’ye yönelik pek çok çalışmanın mevcut olduğu görülmektedir. Ancak, ortaokul seviyesindeki yabancı öğrencilerin özellikle konuşma becerileri ve bu becerilerdeki söz varlığı unsurları açısından incelendiği çalışmaların sınırlı olduğu dikkat çekmektedir.

Ders kitaplarındaki söz varlığı unsurlarının öğrencilerin günlük iletişim ihtiyaçlarını ne ölçüde karşıladığı ve bu unsurların öğrencilerin doğal dil kullanımına nasıl yansıdığına ilişkin çalışmalar da yetersizdir. Türkçe ders kitaplarının öğrencilerin söz varlıklarını karşılama durumu ile ilgili sınırlı sayıda çalışma yapılmış olsa da, bu materyallerin ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin söz varlıklarını ne ölçüde desteklediğine yönelik kapsamlı araştırmaların alanyazında yetersiz kaldığı gözlemlenmektedir. Bu alanda, yüksek lisans ve doktora düzeyinde araştırmaların teşvik edilmesi, materyal geliştiricilere ve öğretim programı hazırlayıcılarına yol gösterici olabilir (Bayraktar, 2022).

Kalıp sözlerin farklı işlev ve biçimsel özelliklerle geniş bir bağlamda ele alınması, belirli ifadelerin kalıp söz kapsamında değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır. Farklı kaynaklarda aynı ifadenin kalıp söz, deyim, atasözü ya da ünlem gibi türler içerisinde sınıflandırılması, ayrıca aynı kalıp sözün farklı araştırmacılar tarafından farklı başlıklar ve işlevler altında ele alınması, bu ifadelerin tanımlanmasını ve sınıflandırılmasını güçleştirmektedir (Bayraktar, 2022). Bu karışıklığın giderilmesi amacıyla, TDK'nin geniş kapsamlı bir inceleme yaparak kalıp sözlere yönelik standart bir tanım ve sınıflandırma getirmesi, bu tür ifadelerin diğer söz varlığı unsurlarından daha kolay ayrılmasına katkı sağlayacaktır. Böyle bir çalışmanın alanyazında kalıp sözlerin daha tutarlı bir çerçevede ele alınmasına ve araştırmacıların bu konuda daha net bir terminoloji kullanmasına destek olacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonuçları, deyim, atasözü ve ikileme gibi dilin söz varlığı unsurlarının kullanımının yetersiz olduğunu göstermektedir. Ders kitaplarında belli ölçüde yer alsalar da, bu ifadelerin öğrencilerin aktif dil kullanımına yansımadağı tespit edilmiştir. Ders kitaplarında deyim, atasözü ve ikilemelere daha fazla yer verilerek bu ifadeler, öğrencilerin günlük dil kullanımına entegre edilebilecek etkinliklerle desteklenmelidir. Özellikle yabancı uyruklu öğrenciler için bu unsurları tanıtan, anlamlarını açıklayan ve kullanımlarını teşvik eden özel materyaller ve konuşma etkinlikleri düzenlenmelidir. Öğretmenler, ders işlenişinde bu tür ifadeleri vurgulayan yaratıcı yazma, drama ve grup çalışmaları gibi yöntemler kullanarak öğrencilerin dil zenginliğini artırabilir.

Alanyazına bakıldığında, ders kitaplarında ve öğrencilerin sözlü ile yazılı anlatılarında özdeyişlerin de yeterince yer almadığı görülmektedir. Bu eksiklik, öğrencilerin dil gelişimi ve değer aktarımı açısından önemli bir kayıp olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda, ders kitaplarında özdeyişlerin kullanımının artırılması, bu özdeyişlerin anlamlarının etkinliklerle işlenmesi ve öğrencilere ezberletilmesi faydalı bir yaklaşım olabilir. Ayrıca, özdeyişler üzerinden konuşma ve yazma becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler düzenlenmesi, öğrencilerin hem dil becerilerinin hem de kimlik ve benlik gelişimlerinin desteklenmesine katkı sağlayabilir. Bu tür bir uygulamalar, milli ve evrensel değerlerin öğrencilere kazandırılmasında da etkili olacaktır.

Alanyazında tartışmalı konulardan biri, sıklık çalışmalarında ders materyallerinde hangi unsurların kapsam içine alınıp alınmayacağı konusudur. Bazı araştırmacılar, dinleme metinlerini ve serbest okuma metinlerini çalışma kapsamı dışında bırakırken, çoğu araştırmacı etkinlikler kısmını dâhil etmemektedir. Bu durum, aynı ders kitabı üzerinde yapılan çalışmalar arasında dahi farklı sonuçların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Örneğin,

Türkben (2019), MEB yayınlarına ait 2017-2018 eğitim öğretim yılında okutulan ders kitabını deyim varlığı açısından incelemiş ve dinleme metinleri ile serbest okuma metinlerini kapsam dışında tutarak 177 deyim tespit etmiş, bunlardan 134'ünün farklı olduğunu belirtmiştir. Aynı ders kitabını inceleyen Uzun (2019) ise 112 deyim tespit ettiğini ifade etmiştir. Bu tür kapsam ve veri toplama yöntemleriyle ilgili farklılıklar, araştırmaların güvenilirlik ve geçerliğini doğrudan etkilemektedir. Alanyazında benzer çalışmalar karşılaştırıldığında, aynı ders kitabında bile farklı sonuçların elde edildiği görülmektedir. Bu karmaşıklığa çözüm getirilmesi, gelecekteki sıklık çalışmalarının tutarlılığı ve karşılaştırılabilirliği açısından bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır.

Türkiye’de ortaokul seviyesindeki yabancı öğrencilerin konuşma becerileri ve söz varlığı ilişkisini ele alan çalışmaların daha kapsamlı hale getirilmesi önem arz etmektedir. “Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Konuşma Becerileri ile Söz Varlığı İlişkisinin İncelenmesi: Afgan Öğrenciler Örneği” adlı çalışmada, konuşma türlerinden hazırlıksız konuşma becerileri üzerinden söz varlığı tespiti yapılmıştır. Hazırlıksız konuşmalarda, konuşma becerisi; bireyin anlık ifade yeteneği, bağlamı hızlı kavrama kapasitesi ve sözlü iletişimdeki etkinliği üzerinden ele alınarak yapılmaktadır. Ancak, konuşma becerisinin bir diğer türü olan hazırlıklı konuşmalar da dikkate alınarak yapılacak söz varlığı tespit çalışmaları, öğrencilerin söz varlığını daha kapsamlı bir şekilde belirlemeye katkı sağlayacaktır. Bu tür hazırlıklı konuşma etkinlikleri üzerinden yapılacak incelemeler, öğrencilerin konuşma becerilerindeki eksiklikleri belirlemeye ve geliştirmeye yönelik müdahalelere ışık tutacaktır.

Türkiye’de çok sayıda yabancı kökenli öğrenci, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda eğitim almaktadır. Ortaokul seviyesindeki Afgan öğrenciler özelinde Erzurum’da yapılan bu çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini artırmak amacıyla, araştırmanın kapsamı genişletilmelidir. Farklı sosyo-ekonomik ve kültürel gruplardan katılımcıların da dâhil edilmesiyle hata payının azaltılması ve daha geniş bir çerçeve sunulması mümkündür. Bu bağlamda, ilkokul ve ortaokul seviyesindeki yabancı öğrencilerin hem konuşma becerileri hem de diğer dil becerileri (okuma, yazma, dinleme) üzerine yapılacak benzer çalışmalara olan ihtiyaç oldukça fazladır. Bu tür çalışmalar, dil becerilerini geliştirmek için uygulanacak stratejilere zemin oluşturacak ve alandaki eksikliklerin giderilmesine katkıda bulunacaktır.

KAYNAKÇA

- Anadolu Ajansı. (2017, 27 Aralık). *Afganistan Ülke Profili*. <https://www.aa.com.tr/tr/ulke-profilleri/afganistan/901494> adresinden edinilmiştir.
- Açıkgöz, B. (2008). *İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarının kelime serveti bakımından değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 220072)
- Adalı, O. (2003). *Anlamak ve anlatmak*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Adler, A. (1969). *The science of living*. New York: Anchor Books.
- Ağca, H. (1999). *Sözlü anlatım*. Ankara: Gündüz Eğitim.
- Ahioglu Lindberg, E. N. (2011). Piaget ve ergenlikte bilişsel gelişim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 1-10.
- Akbayır, S. (2005). *Dil ve diksiyon & yazılı ve sözlü anlatım bozuklukları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aksan, D. (2000). *Her yönüyle dil, ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2004). *Türkçenin sözvarlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, D. (2006). *Anadilimizin söz denizinde*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2007). *Her yönüyle dil, ana çizgileriyle dilbilim* (4. baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aktaş, Ş., & Gündüz, O. (2002). *Yazılı ve sözlü anlatım* (3. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aktaş, Ş., & Gündüz, O. (2011). *Yazılı ve sözlü anlatım: Okuma, dinleme, konuşma, yazma*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akyalçın, N. (2019). Deyim ve ikileme ilişkisi üzerine bir değerlendirme. *Homeros*, 2(3), 83-94. <https://doi.org/10.33390/homeros.2.010>
- Akyol, H. (2000). Yazı öğretimi. *Millî Eğitim Dergisi*, 146, 37-48.
- Akyol, H. (2019). *Atasözleri ve deyimleri barındırması bakımından 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 600061)
- Altaş, Ö. (2023). *7. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, İbrahim Çeçen Üniversitesi).
- Ameen, H. M., & Üstten, A. U. (2021). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde konuşma kaygısı üzerine bir inceleme. *Uluslararası Türkoloji Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, 6(1), 18-26. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uluturkad/issue/83096/1431248>
- Ammelburg, G. (2003). *Konuşma sanatı: Konuşmacı eğitimi* (N. Yıldırım, Çev.). İstanbul: Doruk.
- Apaydın, N. (2010). *6. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 250869)
- Arı, G. (2003). *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kelimeler ve Bu Kelimelerin Kullanılabilirliği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.

- Arslan, N. [Nahide]. (2016). *Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki kalıp sözlerin karşılaştırmalı incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 535639)
- Arslan, N. [Nazmi]. (2014). *Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında söz varlığı unsurlarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 381046)
- Arslan, N., & Durukan, E. (2024). Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında söz varlığı unsurlarının incelenmesi. *International Journal of Language Academy*, 2(5), 247-265.
- Arslan-Kutlu, H. (2006). *MEB ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin söz varlığı açısından değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 191640)
- Aşık, U. (2007). *Yabancılar için temel Türkçe sözcük varlığının oluşturulması* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 211630)
- Avkapan, A. (2006). *Ortaöğretim 11. sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitaplarında kelime hazinesinin öğretimi üzerine bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 215401)
- Ayan, S., & Baş, B. (2015). Çizgi filmler ile ilköğretim öğrencilerinin söz varlığı üzerine bir araştırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(4), 84-99. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aded/issue/1365/16101>
- Aydemir, Ş. (2023). *İki dilli öğrencilerin atasözü ve deyim söz varlıklarının karşılaştırılması (Şanlıurfa ili örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 791898)
- Aydın, G., & Gülden, B. (2021). Kelime öğretimi. *Türkçe öğretimine genel bir bakış el kitabı* (s. 497). Ankara: Pegem Yayınları.
- Aydın, M. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders ve okuma kitaplarındaki kelime sıklığı ve seviyelere göre sözcük hazinesi çalışması* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 397374)
- Aykaç, N. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin yazılı üretimlerinde yer alan söz varlığı üzerine bir inceleme (Van ili örneği)* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 477488)
- Ayrancı, B. B. (2016). Konuşma, konuşma eğitimi ve Türkçe programlarındaki yeri. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 15-24. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kebd/issue/67217/1049081>
- Bahçecioğlu, E. H. (2021). Retoriğin temel unsurları olan ethos-pathos-logos perspektifinden ikna sanatının kullanılışı: Müge Anlı örneği. *Aksaray İletişim Dergisi*, 3(1), 16-42. <https://doi.org/10.47771/aid.783923>
- Baldan, N. (2009). *Yeni program 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin kelime serveti ve güçlük seviyesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 228829)
- Baş, B. (2011). Söz varlığı ile ilgili çalışmalarda kullanılacak ölçütler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 16(29), 27-61. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tubar/issue/16970/177293>
- Baş, B., & Karadağ, Ö. (2012). Söz varlığı üzerine yurt dışında ve Türkiye’de yapılan temel araştırmalar. *Millî Eğitim Dergisi*, 43(201), 54-72. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/36181/406774>

- Başpınar, O. (2008). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin aktif kelime serveti üzerine bir araştırma (Manisa/Turgutlu ilçesi örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 219382)
- Bayram, M. (2017). *Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kalıp sözler ve yabancı uyruklu öğrencilerin kalıp sözleri kullanma düzeyleri* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 471756)
- Baysal, A. D. (2007). *İlköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının kelime serveti bakımından değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 206184)
- Bilge, H. (2019). *Okuma, yazma ve konuşmada akıcılık ile okuduğunu anlama ve kelime hazinesi arasındaki ilişki* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 598375)
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi: Teknikler ve örnek çalışmalar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Bozkurt, B. (2015). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde orta seviye (B1-B2 düzeyi) hedef sözcük belirleme çabası* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 412435)
- Bozkurt, F. (1995). *Türkçe dilbilgisi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Bryman, A. (2012). *Social research methods*. Oxford: Oxford University Press.
- Bulut, F. (2009). *İslamcı örgütler*. Ankara: II. Doruk Yayınları.
- Bulut, B., & Karasakaloğlu, N. (2021). Rating scale development study for the evaluation of the prepared speeches. *International Journal of Progressive Education*, 17(2), 449-458. <https://doi.org/10.29329/ijpe.2021.332.27>
- Burgoon, J. K., Manusov, V., & Guerrero, L. K. (2021). *Nonverbal communication*. Routledge.
- Büyükhallaç, S. (2014). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 381058)
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Byrdon, S. R., & Scott, M. D. (2008). *Between one and many: The art and science of public speaking*. McGraw-Hill Press.
- Canbulat, M., & Dilekçi, A. (2013). Türkçe ders kitaplarındaki kalıp sözler ve öğrencilerin kalıp sözleri kullanma düzeyleri. *Electronic Turkish Studies*, 8(9). <https://arastirmax.com/tr/system/files/dergiler/79199/makaleler/8/9/arastirmax-turkce-ders-kitaplarindaki-kalip-sozler-ogrencilerin-kalip-sozleri-kullanma-duzeyleri.pdf>
- Carneige, D. (1994). *Etkili ve güzel konuşma tekniği*. İstanbul: Deniz Kitaplar Yayınevi.
- Cepni, S. (2007). Araştırma ve proje çalışmalarına giriş. *Trabzon: Celepler Publications*, 22-28.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2017). Action research. In *Research methods in education* (pp. 440-456). Routledge.
- Corson, D. J. (1995). *Using English words*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

- Cüceloğlu, D. (2016). *İnsan İnsana*. İstanbul. Remzi Kitabevi.
- Çabaz, Y. (2007). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarındaki aktif kelime servetinin belirlenmesi (Kırklareli/Merkez örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 209026)
- Çabuker, N. D., Çelik, S. B., & Aldemir, A. B. (2020). Topluluk önünde konuşma kaygısı ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(76), 1601-1610. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/929135>
- Çakır, H. (2015). *Öğretmen adaylarının sözlü anlatım öz yeterlik inançlarının değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 395266)
- Çam, A. (2018). Türkiye Türkçesi manzum atasözlerinde iç içe yinlemeler. *Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi (TÜRK LAD)*, 2(2), 119-128. <https://doi.org/10.30563/turklad.441767>
- Çangal, Ö. (2013). *Yabancılar Türkçe öğretiminde dil ihtiyaç analizi: Bosna-Hersek örneği* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 336087)
- Çelik, A. (2015). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarının söz varlığı üzerine art zamanlı bir inceleme: 1947 tarihli Türkçe 1 ve MEB 2004 Türkçe 6. sınıf Türkçe ders kitapları örneği* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 465895)
- Çelik, S. (2014). *Yabancı dil olarak Almanca ve Türkçe öğretimi: A1 ve A2 seviyesindeki ders kitaplarında kullanılan söz varlığının karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 372334)
- Çerçi, A. (2014). Telaffuz vurgu ve tonlama konularının dinleme destekli öğretimi. *Electronic Turkish Studies*, 9(3). [Google Akademik](https://www.google.com/scholar?hl=tr&btnG=&oeq=1&oeq2=1&oeq3=1&oeq4=1&oeq5=1&oeq6=1&oeq7=1&oeq8=1&oeq9=1&oeq10=1&oeq11=1&oeq12=1&oeq13=1&oeq14=1&oeq15=1&oeq16=1&oeq17=1&oeq18=1&oeq19=1&oeq20=1&oeq21=1&oeq22=1&oeq23=1&oeq24=1&oeq25=1&oeq26=1&oeq27=1&oeq28=1&oeq29=1&oeq30=1&oeq31=1&oeq32=1&oeq33=1&oeq34=1&oeq35=1&oeq36=1&oeq37=1&oeq38=1&oeq39=1&oeq40=1&oeq41=1&oeq42=1&oeq43=1&oeq44=1&oeq45=1&oeq46=1&oeq47=1&oeq48=1&oeq49=1&oeq50=1&oeq51=1&oeq52=1&oeq53=1&oeq54=1&oeq55=1&oeq56=1&oeq57=1&oeq58=1&oeq59=1&oeq60=1&oeq61=1&oeq62=1&oeq63=1&oeq64=1&oeq65=1&oeq66=1&oeq67=1&oeq68=1&oeq69=1&oeq70=1&oeq71=1&oeq72=1&oeq73=1&oeq74=1&oeq75=1&oeq76=1&oeq77=1&oeq78=1&oeq79=1&oeq80=1&oeq81=1&oeq82=1&oeq83=1&oeq84=1&oeq85=1&oeq86=1&oeq87=1&oeq88=1&oeq89=1&oeq90=1&oeq91=1&oeq92=1&oeq93=1&oeq94=1&oeq95=1&oeq96=1&oeq97=1&oeq98=1&oeq99=1&oeq100=1&oeq101=1&oeq102=1&oeq103=1&oeq104=1&oeq105=1&oeq106=1&oeq107=1&oeq108=1&oeq109=1&oeq110=1&oeq111=1&oeq112=1&oeq113=1&oeq114=1&oeq115=1&oeq116=1&oeq117=1&oeq118=1&oeq119=1&oeq120=1&oeq121=1&oeq122=1&oeq123=1&oeq124=1&oeq125=1&oeq126=1&oeq127=1&oeq128=1&oeq129=1&oeq130=1&oeq131=1&oeq132=1&oeq133=1&oeq134=1&oeq135=1&oeq136=1&oeq137=1&oeq138=1&oeq139=1&oeq140=1&oeq141=1&oeq142=1&oeq143=1&oeq144=1&oeq145=1&oeq146=1&oeq147=1&oeq148=1&oeq149=1&oeq150=1&oeq151=1&oeq152=1&oeq153=1&oeq154=1&oeq155=1&oeq156=1&oeq157=1&oeq158=1&oeq159=1&oeq160=1&oeq161=1&oeq162=1&oeq163=1&oeq164=1&oeq165=1&oeq166=1&oeq167=1&oeq168=1&oeq169=1&oeq170=1&oeq171=1&oeq172=1&oeq173=1&oeq174=1&oeq175=1&oeq176=1&oeq177=1&oeq178=1&oeq179=1&oeq180=1&oeq181=1&oeq182=1&oeq183=1&oeq184=1&oeq185=1&oeq186=1&oeq187=1&oeq188=1&oeq189=1&oeq190=1&oeq191=1&oeq192=1&oeq193=1&oeq194=1&oeq195=1&oeq196=1&oeq197=1&oeq198=1&oeq199=1&oeq200=1&oeq201=1&oeq202=1&oeq203=1&oeq204=1&oeq205=1&oeq206=1&oeq207=1&oeq208=1&oeq209=1&oeq210=1&oeq211=1&oeq212=1&oeq213=1&oeq214=1&oeq215=1&oeq216=1&oeq217=1&oeq218=1&oeq219=1&oeq220=1&oeq221=1&oeq222=1&oeq223=1&oeq224=1&oeq225=1&oeq226=1&oeq227=1&oeq228=1&oeq229=1&oeq230=1&oeq231=1&oeq232=1&oeq233=1&oeq234=1&oeq235=1&oeq236=1&oeq237=1&oeq238=1&oeq239=1&oeq240=1&oeq241=1&oeq242=1&oeq243=1&oeq244=1&oeq245=1&oeq246=1&oeq247=1&oeq248=1&oeq249=1&oeq250=1&oeq251=1&oeq252=1&oeq253=1&oeq254=1&oeq255=1&oeq256=1&oeq257=1&oeq258=1&oeq259=1&oeq260=1&oeq261=1&oeq262=1&oeq263=1&oeq264=1&oeq265=1&oeq266=1&oeq267=1&oeq268=1&oeq269=1&oeq270=1&oeq271=1&oeq272=1&oeq273=1&oeq274=1&oeq275=1&oeq276=1&oeq277=1&oeq278=1&oeq279=1&oeq280=1&oeq281=1&oeq282=1&oeq283=1&oeq284=1&oeq285=1&oeq286=1&oeq287=1&oeq288=1&oeq289=1&oeq290=1&oeq291=1&oeq292=1&oeq293=1&oeq294=1&oeq295=1&oeq296=1&oeq297=1&oeq298=1&oeq299=1&oeq300=1&oeq301=1&oeq302=1&oeq303=1&oeq304=1&oeq305=1&oeq306=1&oeq307=1&oeq308=1&oeq309=1&oeq310=1&oeq311=1&oeq312=1&oeq313=1&oeq314=1&oeq315=1&oeq316=1&oeq317=1&oeq318=1&oeq319=1&oeq320=1&oeq321=1&oeq322=1&oeq323=1&oeq324=1&oeq325=1&oeq326=1&oeq327=1&oeq328=1&oeq329=1&oeq330=1&oeq331=1&oeq332=1&oeq333=1&oeq334=1&oeq335=1&oeq336=1&oeq337=1&oeq338=1&oeq339=1&oeq340=1&oeq341=1&oeq342=1&oeq343=1&oeq344=1&oeq345=1&oeq346=1&oeq347=1&oeq348=1&oeq349=1&oeq350=1&oeq351=1&oeq352=1&oeq353=1&oeq354=1&oeq355=1&oeq356=1&oeq357=1&oeq358=1&oeq359=1&oeq360=1&oeq361=1&oeq362=1&oeq363=1&oeq364=1&oeq365=1&oeq366=1&oeq367=1&oeq368=1&oeq369=1&oeq370=1&oeq371=1&oeq372=1&oeq373=1&oeq374=1&oeq375=1&oeq376=1&oeq377=1&oeq378=1&oeq379=1&oeq380=1&oeq381=1&oeq382=1&oeq383=1&oeq384=1&oeq385=1&oeq386=1&oeq387=1&oeq388=1&oeq389=1&oeq390=1&oeq391=1&oeq392=1&oeq393=1&oeq394=1&oeq395=1&oeq396=1&oeq397=1&oeq398=1&oeq399=1&oeq400=1&oeq401=1&oeq402=1&oeq403=1&oeq404=1&oeq405=1&oeq406=1&oeq407=1&oeq408=1&oeq409=1&oeq410=1&oeq411=1&oeq412=1&oeq413=1&oeq414=1&oeq415=1&oeq416=1&oeq417=1&oeq418=1&oeq419=1&oeq420=1&oeq421=1&oeq422=1&oeq423=1&oeq424=1&oeq425=1&oeq426=1&oeq427=1&oeq428=1&oeq429=1&oeq430=1&oeq431=1&oeq432=1&oeq433=1&oeq434=1&oeq435=1&oeq436=1&oeq437=1&oeq438=1&oeq439=1&oeq440=1&oeq441=1&oeq442=1&oeq443=1&oeq444=1&oeq445=1&oeq446=1&oeq447=1&oeq448=1&oeq449=1&oeq450=1&oeq451=1&oeq452=1&oeq453=1&oeq454=1&oeq455=1&oeq456=1&oeq457=1&oeq458=1&oeq459=1&oeq460=1&oeq461=1&oeq462=1&oeq463=1&oeq464=1&oeq465=1&oeq466=1&oeq467=1&oeq468=1&oeq469=1&oeq470=1&oeq471=1&oeq472=1&oeq473=1&oeq474=1&oeq475=1&oeq476=1&oeq477=1&oeq478=1&oeq479=1&oeq480=1&oeq481=1&oeq482=1&oeq483=1&oeq484=1&oeq485=1&oeq486=1&oeq487=1&oeq488=1&oeq489=1&oeq490=1&oeq491=1&oeq492=1&oeq493=1&oeq494=1&oeq495=1&oeq496=1&oeq497=1&oeq498=1&oeq499=1&oeq500=1&oeq501=1&oeq502=1&oeq503=1&oeq504=1&oeq505=1&oeq506=1&oeq507=1&oeq508=1&oeq509=1&oeq510=1&oeq511=1&oeq512=1&oeq513=1&oeq514=1&oeq515=1&oeq516=1&oeq517=1&oeq518=1&oeq519=1&oeq520=1&oeq521=1&oeq522=1&oeq523=1&oeq524=1&oeq525=1&oeq526=1&oeq527=1&oeq528=1&oeq529=1&oeq530=1&oeq531=1&oeq532=1&oeq533=1&oeq534=1&oeq535=1&oeq536=1&oeq537=1&oeq538=1&oeq539=1&oeq540=1&oeq541=1&oeq542=1&oeq543=1&oeq544=1&oeq545=1&oeq546=1&oeq547=1&oeq548=1&oeq549=1&oeq550=1&oeq551=1&oeq552=1&oeq553=1&oeq554=1&oeq555=1&oeq556=1&oeq557=1&oeq558=1&oeq559=1&oeq560=1&oeq561=1&oeq562=1&oeq563=1&oeq564=1&oeq565=1&oeq566=1&oeq567=1&oeq568=1&oeq569=1&oeq570=1&oeq571=1&oeq572=1&oeq573=1&oeq574=1&oeq575=1&oeq576=1&oeq577=1&oeq578=1&oeq579=1&oeq580=1&oeq581=1&oeq582=1&oeq583=1&oeq584=1&oeq585=1&oeq586=1&oeq587=1&oeq588=1&oeq589=1&oeq590=1&oeq591=1&oeq592=1&oeq593=1&oeq594=1&oeq595=1&oeq596=1&oeq597=1&oeq598=1&oeq599=1&oeq600=1&oeq601=1&oeq602=1&oeq603=1&oeq604=1&oeq605=1&oeq606=1&oeq607=1&oeq608=1&oeq609=1&oeq610=1&oeq611=1&oeq612=1&oeq613=1&oeq614=1&oeq615=1&oeq616=1&oeq617=1&oeq618=1&oeq619=1&oeq620=1&oeq621=1&oeq622=1&oeq623=1&oeq624=1&oeq625=1&oeq626=1&oeq627=1&oeq628=1&oeq629=1&oeq630=1&oeq631=1&oeq632=1&oeq633=1&oeq634=1&oeq635=1&oeq636=1&oeq637=1&oeq638=1&oeq639=1&oeq640=1&oeq641=1&oeq642=1&oeq643=1&oeq644=1&oeq645=1&oeq646=1&oeq647=1&oeq648=1&oeq649=1&oeq650=1&oeq651=1&oeq652=1&oeq653=1&oeq654=1&oeq655=1&oeq656=1&oeq657=1&oeq658=1&oeq659=1&oeq660=1&oeq661=1&oeq662=1&oeq663=1&oeq664=1&oeq665=1&oeq666=1&oeq667=1&oeq668=1&oeq669=1&oeq670=1&oeq671=1&oeq672=1&oeq673=1&oeq674=1&oeq675=1&oeq676=1&oeq677=1&oeq678=1&oeq679=1&oeq680=1&oeq681=1&oeq682=1&oeq683=1&oeq684=1&oeq685=1&oeq686=1&oeq687=1&oeq688=1&oeq689=1&oeq690=1&oeq691=1&oeq692=1&oeq693=1&oeq694=1&oeq695=1&oeq696=1&oeq697=1&oeq698=1&oeq699=1&oeq700=1&oeq701=1&oeq702=1&oeq703=1&oeq704=1&oeq705=1&oeq706=1&oeq707=1&oeq708=1&oeq709=1&oeq710=1&oeq711=1&oeq712=1&oeq713=1&oeq714=1&oeq715=1&oeq716=1&oeq717=1&oeq718=1&oeq719=1&oeq720=1&oeq721=1&oeq722=1&oeq723=1&oeq724=1&oeq725=1&oeq726=1&oeq727=1&oeq728=1&oeq729=1&oeq730=1&oeq731=1&oeq732=1&oeq733=1&oeq734=1&oeq735=1&oeq736=1&oeq737=1&oeq738=1&oeq739=1&oeq740=1&oeq741=1&oeq742=1&oeq743=1&oeq744=1&oeq745=1&oeq746=1&oeq747=1&oeq748=1&oeq749=1&oeq750=1&oeq751=1&oeq752=1&oeq753=1&oeq754=1&oeq755=1&oeq756=1&oeq757=1&oeq758=1&oeq759=1&oeq760=1&oeq761=1&oeq762=1&oeq763=1&oeq764=1&oeq765=1&oeq766=1&oeq767=1&oeq768=1&oeq769=1&oeq770=1&oeq771=1&oeq772=1&oeq773=1&oeq774=1&oeq775=1&oeq776=1&oeq777=1&oeq778=1&oeq779=1&oeq780=1&oeq781=1&oeq782=1&oeq783=1&oeq784=1&oeq785=1&oeq786=1&oeq787=1&oeq788=1&oeq789=1&oeq790=1&oeq791=1&oeq792=1&oeq793=1&oeq794=1&oeq795=1&oeq796=1&oeq797=1&oeq798=1&oeq799=1&oeq800=1&oeq801=1&oeq802=1&oeq803=1&oeq804=1&oeq805=1&oeq806=1&oeq807=1&oeq808=1&oeq809=1&oeq810=1&oeq811=1&oeq812=1&oeq813=1&oeq814=1&oeq815=1&oeq816=1&oeq817=1&oeq818=1&oeq819=1&oeq820=1&oeq821=1&oeq822=1&oeq823=1&oeq824=1&oeq825=1&oeq826=1&oeq827=1&oeq828=1&oeq829=1&oeq830=1&oeq831=1&oeq832=1&oeq833=1&oeq834=1&oeq835=1&oeq836=1&oeq837=1&oeq838=1&oeq839=1&oeq840=1&oeq841=1&oeq842=1&oeq843=1&oeq844=1&oeq845=1&oeq846=1&oeq847=1&oeq848=1&oeq849=1&oeq850=1&oeq851=1&oeq852=1&oeq853=1&oeq854=1&oeq855=1&oeq856=1&oeq857=1&oeq858=1&oeq859=1&oeq860=1&oeq861=1&oeq862=1&oeq863=1&oeq864=1&oeq865=1&oeq866=1&oeq867=1&oeq868=1&oeq869=1&oeq870=1&oeq871=1&oeq872=1&oeq873=1&oeq874=1&oeq875=1&oeq876=1&oeq877=1&oeq878=1&oeq879=1&oeq880=1&oeq881=1&oeq882=1&oeq883=1&oeq884=1&oeq885=1&oeq886=1&oeq887=1&oeq888=1&oeq889=1&oeq890=1&oeq891=1&oeq892=1&oeq893=1&oeq894=1&oeq895=1&oeq896=1&oeq897=1&oeq898=1&oeq899=1&oeq900=1&oeq901=1&oeq902=1&oeq903=1&oeq904=1&oeq905=1&oeq906=1&oeq907=1&oeq908=1&oeq909=1&oeq910=1&oeq911=1&oeq912=1&oeq913=1&oeq914=1&oeq915=1&oeq916=1&oeq917=1&oeq918=1&oeq919=1&oeq920=1&oeq921=1&oeq922=1&oeq923=1&oeq924=1&oeq925=1&oeq926=1&oeq927=1&oeq928=1&oeq929=1&oeq930=1&oeq931=1&oeq932=1&oeq933=1&oeq934=1&oeq935=1&oeq936=1&oeq937=1&oeq938=1&oeq939=1&oeq940=1&oeq941=1&oeq942=1&oeq943=1&oeq944=1&oeq945=1&oeq946=1&oeq947=1&oeq948=1&oeq949=1&oeq950=1&oeq951=1&oeq952=1&oeq953=1&oeq954=1&oeq955=1&oeq956=1&oeq957=1&oeq958=1&oeq959=1&oeq960=1&oeq961=1&oeq962=1&oeq963=1&oeq964=1&oeq965=1&oeq966=1&oeq967=1&oeq968=1&oeq969=1&oeq970=1&oeq971=1&oeq972=1&oeq973=1&oeq974=1&oeq975=1&oeq976=1&oeq977=1&oeq978=1&oeq979=1&oeq980=1&oeq981=1&oeq982=1&oeq983=1&oeq984=1&oeq985=1&oeq986=1&oeq987=1&oeq988=1&oeq989=1&oeq990=1&oeq991=1&oeq992=1&oeq993=1&oeq994=1&oeq995=1&oeq996=1&oeq997=1&oeq998=1&oeq999=1&oeq1000=1)
- Çetin, S. A. (2017). *Suriye uyruklu ortaokul öğrencilerinin Türkçe yazılı anlatımlarında kelime hazinesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 471757)
- Çıplak, M. (2005). *Uşak merkez ilköğretim 5., 8. ve 11. sınıfların yazılı kelime hazinesinin belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 188222)
- Çiftçi, M. (1991). *Bir grup yükseköğrenim öğrencisi üzerinde kelime serveti araştırması* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 17953)
- Çomaklı, E. (2024). *5. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 889076)
- Coşkun, H. (1996). Eğitim teknolojisi ve kültürlerarası eğitim bağlamında ilköğretim ikinci sınıf Türkçe ve Almanca ders kitaplarının içerik sorunları. *Türkiye’de ve Almanya’da İlköğretim Ders Kitapları*. Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Dağ, M. (2017). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yazılı ve sözlü anlatım becerilerinde kullandıkları söz varlığının araştırılması* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 451801)

- Daharlı, G. (2012). *5. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 319675)
- Demir, C. (2022). Ders kitapları ve kişisel söz varlığı. In *Türkçe öğretiminde söz varlığı üzerine incelemeler* (ss. 29-48). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Demirci, S. (2015). *İlkokul 3. sınıflarda hedef söz varlığının geliştirilmesi üzerine bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 426114)
- Demirel, Ö. (2012). *Öğretme sanatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Deniz, K., & Alkol, N. (2016). Mesleki dilin söz varlığı ve terim. *Millî Eğitim Dergisi*, 45(213), 78-95.
- Doğan, Y. (2009). Konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinlik önerileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7, 185-204. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26140/275307>
- Dökmen, Ü. (2010). *Sanatta ve günlük yaşamda iletişim çatışmaları ve empati*. İstanbul: Remzi.
- Durmuş, M. (2013). *Yabancılarla Türkçe öğretimi*. Ankara: Grafikler.
- Duru, K. (2007). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarındaki aktif kelime servetinin belirlenmesi (Uşak/Sivaslı örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 209027)
- Eğilmez, N. İ. (2010). *İlköğretim Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığının ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarına aktarımı* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 271221)
- Ekmen, H. (2009). *2005 programına göre hazırlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabının söz varlığı bakımından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 229275)
- Eren, S. (2019). *Programına göre hazırlanan 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin söz varlığı açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 784926)
- Ergin, A., & Birol, C. (2000). *Eğitimde iletişim*. Ankara: Anı.
- Ergin, M. (1992). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak.
- Ergin, M. (1993). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım-Yayım-Tanıtım.
- Erikson, E. H. (1993). *Childhood and society*. New York, NY: W.W. Norton & Company.
- Erol, K. (2017). Vecize edebiyatı ve sosyal öğreti örneği olarak Raif Necdet Kestelli'nin Süzme Sözler'i. *E-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 624-643. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/365492>
- Ewen, R. B. (2003). *An introduction to theories of personality*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Farzan, E. (2019). *Afganistan'da Türkçe öğrenen öğrencilere yönelik dil ihtiyaç analizi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 587225)
- Feist, J., & Feist, G. J. (2006). *Theories of personality*. New York, NY: McGraw-Hill.

- Fırat, H. A. (2011). *Ortaöğretim 9. sınıf öğrencileri üzerinde kelime hazinesi araştırması: Gaziantep örneği* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 326884)
- Gencan, T. N. (1979). *Dilbilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Göçen, G. (2016). *Yabancılar için hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı ile Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazılı anlatımlarındaki söz varlığı*. (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 431355)
- Göçen, G., & Okur, A. (2018). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi: Ne kadar öğreteceğiz? *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 2180-2203. <https://doi.org/10.15869/itobiad.417987>
- Göçer, A. (2014). *Türkçe eğitiminde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Göğüş, B. (1983). *Eğitimde okuma alışkanlığı ve okuma eğitimi*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Gökhan, O. (2020). *Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen bireylerin konuşma kaygısının konuşma öz yeterliliklerine etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 640097)
- Göktepe, Ö. K. (2016). Türkçe eğitiminde metin dışı okuma ve söz varlığının geliştirilmesi: Kuvayı Milliye Destanı'nın kullanımı örneği. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 2(1), 39-56. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uebt/issue/21610/232111>
- Grabe, W. & Stoller, F. L. (1997). Reading and vocabulary development in a second language: A case study. *The Modern Language Journal*, 81(3), 305-316.
- Graves, M. (2006). *The vocabulary book: Learning and instruction*. New York: Teachers College Press.
- Grosjean, F. (2008). *Studying bilinguals*. Oxford: Oxford University Press.
- Güçrüyeter, B. (2014). *Sözlü anlatım ve etkili konuşma*. Atatürk Üniversitesi Ortak Dersler.
- Gülensoy, T. (2005). *Türk Dilinin Tarihsel Gelişimi ve Türkiye Türkçesi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Güneş, F. (2014). Konuşma öğretimi yaklaşım ve modelleri. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 3(1), 1-27. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/buefad/issue/3814/51179>
- Gürzap, C. (2006). *Söz söyleme ve diksiyon*. İstanbul: Remzi.
- Güzel, A., & Barın, E. (2016). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Hancı, G. (2007). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarındaki aktif kelime servetinin belirlenmesi (Uşak/Banaz örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 239921)
- Harris, A. J., & Sipay, E. R. (1990). *How to increase reading ability: A guide to developmental and remedial methods* (9th ed.). New York: Longman.
- Hatiboğlu, V. (1972). *Dilbilgisi terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Hengirmen, M. (1995). *Türkçe Dilbilgisi*. Ankara: Engin Yayıncılık.
- Hjelle, L. A., & Ziegler, D. J. (1992). *Personality theories*. New York: McGraw-Hill.

- İçduygu, A., & Aksel, D. B. (2012). *Türkiye’de düzensiz göç*. Uluslararası Göç Örgütü.
- İmer, M., Kocaman, A., & Özsoy, A. S. (2011). *Dilbilim sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- İpekçi, A. (2005). *İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kelime serveti üzerine bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 188075)
- İşeri, K., Çetinkaya, G., Çelik, T., Demirgüneş, S., Daşöz, T., & Genç, Y. (Eds.). (2014). *Türkçe eğitiminde kuramsal ve uygulamalı çalışmalar*. Ankara: Pegem.
- Jenkins, J. R., Matlock, B., & Slocum, T. A. (1989). Two approaches to vocabulary instruction: The teaching of individual word meanings and practice in deriving word meaning from context. *Reading Research Quarterly*, 24(2), 215-235.
- Kansızoglu, H. B. (2012). Konuşma dili ve yazı dili etkileşimi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 217-235.
- Kaplan, K. (2023). Maarif Vakfı ile Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan yabancı dil olarak Türkçe öğretim programlarının karşılaştırmalı incelemesi. *İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (33), 66-84.
- Karaağaç, G. (2013). *Dil bilimi terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karadağ, Ö. (2005). *İlköğretim I.kademe öğrencilerinin kelime hazinesi üzerine bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 160509)
- Karadağ, Ö. (2018). Dil eğitimi araştırmaları için bir değişken önerisi: Kelime hazinesi katsayısı, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(2), 532-537.
- Karadağ, Ö. (2021). *Kelime öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Karadağ, Ö., & Kurudayıoğlu, M. (2006). 2005 Türkçe programına göre hazırlanmış ilköğretim birinci kademe Türkçe ders kitaplarının kelime hazinesi. *XV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 13–15 Eylül, Muğla. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tubar/issue/16968/177242>
- Karadağ, Ö., B. Baş, & Kurudayıoğlu, M. (2008). Eski ve yeni 6, 7, 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından karşılaştırılması. *I. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu*, 20–21 Kasım, Ankara. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tubar/issue/16968/177242>
- Karadüz, E. (2004). *İlköğretim okulları sekizinci sınıf öğrencilerinin sözcük türlerini öğrenme ve kullanma düzeyleri ile kavram edinimleri* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 144668)
- Karahan, A. (2007). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin aktif kelime serveti üzerine bir araştırma (Uşak/Ülube köy okulları örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 211698)
- Karakaya, İ. (2011). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarındaki aktif kelime serveti üzerine bir araştırma: Uşak/Eşme örneği* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 301968)
- Karakuş, İ. (2000). *Türkçe Türk dili ve edebiyatı öğretimi*. Ankara: Sistem Ofset Yayınları.
- Karasakaloğlu, N., & Bulut, B. (2019). Türkçe öğretmen adaylarının Türkçe dil bilgisine yönelik tutumları ile konuşma ve yazma kaygıları arasındaki ilişki. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 55, 115-130.

- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler* (24. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F., & Hasırcı. (2016). *Türkçe ve sınıf öğretmenleri için Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kaya, E. (2008). *İlköğretim II. kademe Türkçe ders kitaplarında söz varlığı incelemesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 226360)
- Keklik, E. (2022). *Türkçe öğrenen Endonezyalı öğrencilerin sözlü anlatımlarındaki söz varlığı üzerine bir inceleme* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 713068)
- Kılıç, A., & Seven, S. (2004). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kılıç, T. (2017). *Yedi İklim Türkçe ve İstanbul yabancılar için Türkçe öğretim setlerindeki fiilimsilerin kullanım sıklığının belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 488627)
- Knapp, M. L., Hall, J. A., & Horgan, T. G. (1978). *Nonverbal communication in human interaction* (Vol. 1, p. 978). New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2001). *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kuhn, A. (2006). *Erstspracherwerb und FrüherSpracherwerb*.
- Kurudayıoğlu, M. (2005). İlköğretim II. kademe öğrencilerinin kelime hazinesi üzerine bir araştırma (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 159613)
- Kurudayıoğlu, M. (2011). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin kelime hazinesi üzerine bir değerlendirme. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 6(2), 1797–1808. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsaedu/issue/19820/212101>
- Kurudayıoğlu, M., & Dölek, O. (2018). Kelime öğretimi. In B. Onan & M. O. Kan (Eds.), *İlkokuma yazma ve Türkçe öğretimi* (pp. 273-326). Nobel Yayınevi.
- Kurudayıoğlu, M., & Karadağ, Ö. (2006). Ortak kelime hazinesi kazandırmada ilköğretim sekizinci sınıf Türkçe ders kitaplarının durumu. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 335–343. https://www.academia.edu/download/31314147/JKEF_7_2_2006_335_343.pdf
- Kurudayıoğlu, M., & Kiraz, B. (2020). Hazırlıksız konuşma stratejileri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*. <https://doi.org/10.26468/trakyasobed.932187>
- Kurudayıoğlu, M., & Sapmaz, S. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe konuşma öğretimine dair öğretmen bilişleri. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 8(3), 85-102. <https://www.dieweltdertuerken.org/admin/files/issues/889-3660-1-PB.pdf>
- Küçükmehtetoğlu, Ö. (2018). Afganistanlı öğrencilerin Türkiye Türkçesindeki ünlüleri yazarken, telaffuz ederken yaptıkları hatalar ve çözüm önerileri. *Turkish Studies (Elektronik)*, 13(11), 899-908. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies>.

- Laufer, B. (1997). The lexical plight in second language reading: Words you don't know, words you think you know, and words you can't guess. *Second language vocabulary acquisition: A rationale for pedagogy*, 1, 20-34.
- Maden, S. (2021). Türkçe ders kitapları ile ilgili lisansüstü tezlerin eğilimleri: Bir içerik analizi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 6(1), 30-45. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/turkegitimdergisi/issue/62994/872526>
- Margosein, C. M., Pascarella, E. T., & Pflaum, S. W. (1982). The effects of instruction using semantic mapping on vocabulary and comprehension. *Reading Research Quarterly*, 17(4), 419-432. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/027243168200200210>
- Marzano, R. J. (2004). *Building background knowledge for academic achievement*. Alexandria, VA: ASCD.
- Matsumoto, D., ve Hwang, H. C. (2013). Cultural similarities and differences in emblematic gestures. *Journal of Nonverbal Behavior*, 37, 1-27. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10919-012-0143-8>
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8) sınıflar öğretim programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (2009). *Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5 Sınıflar)* Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi
- (2019). Millî Eğitim Bakanlığı Türkçe dersi (1-8. Sınıflar) öğretim programı. Ankara: MEB Yayınları
- MEB (2021). *Ders kitapları ve eğitim araçları yönetmeliği*. <https://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1605.pdf>
- Mehrabian, A. (2017). *Nonverbal communication*. Routledge.
- Melanlioğlu, D., Çiftçi, Ö., & Çeçen, M. A. (2014). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik açısından değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(22), 206-219. <https://dergipark.org.tr/en/pub/esosder/issue/6136/82304>
- Merriam, S. B. (1998) *Qualitative research and case study applications in education*. Jossey-Bass Publishers.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. New York: Sage Publications, Inc.
- Moser, H. (1965). *Deutsche Sprachgeschichte*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- Moser, Hugo (1965). *Deutsche Sprachgeschichte*, Max Niemeyer Verlag, Tübingen
- Mustafaoğlu, R. (2018). *Yabancı dil olarak İngilizce ve Türkçe öğretimi a1 ve a2 seviyesindeki ders kitaplarının söz varlığı bakımından karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 482843)
- Nagy, W. E. (1988). Teaching vocabulary to improve reading comprehension. *National Council of Teachers of English*.
- Nation, I. S. P. (2001). *Learning vocabulary in another language*. Cambridge: Cambridge University Press. Retrieved from <https://www.cambridge.org>
- National Institute of Child Health & Human Development (US). (2000). *Report of the National Reading Panel: Teaching children to read: An evidence-based assessment of the scientific research literature on reading and its implications for reading instruction*. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.

- Nekzad, M. (2016). *Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Afganistan uyruklu öğrencilerin Türkçeye karşı tutumlarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 430756)
- Nurlu, M., & Kutlu, A. (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde temel seviye A1 yazma sorunları: Afganistan örneği. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 25(2), 67-87. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/khobilim/issue/34217/378219>
- Obayd, A. J., & Karataş, A. (2021). Afganistan'da göç hareketliliğinin neden ve sonuçları. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 1(50), 75-91. <https://doi.org/10.17498/kdeniz.896472>
- Obuz, F. G. (2012). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin sözlü anlatımlarındaki aktif kelime serveti üzerine bir araştırma (Uşak/Ulubey örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 328135)
- Odacı, S. (2009). *Üniversiteler için dil ve anlatım: Dil, yazılı anlatım, sözlü anlatım, etkili iletişim* (2. baskı). Palet Yayınları.
- Okur, A., & Göçen, G. (2019). *Türkçenin sözcük öğretimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Okur, A., & Göçen, G. (2019). *Yabancı dil olarak/ikinci dil olarak/yurtdışındaki Türk soylular için Türkçenin sözcük öğretimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Onat, P. (2019). *Hasan Ali Toptaşın hikâyelerinin deyimler ikilemeler ve özdeyişler bakımından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 590243)
- Örgen, E., Kaçalın, M., & Altun, K. (Eds.). (2012). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Elhan Yayınları.
- Öz, G. (2012).
- Özmen, Ü. (2006). Yeni ders kitapları üzerine. *Eğitim Zil ve Teneffüs, Algi*, 18-27.
- Özbay, M. (2001). Türkçe öğretiminde dinleme becerisini geliştirme yolları. *Türk Dili*, 589, 10-14.
- Özbay, M., Büyükkız, K. K., & Uyar, Y. (2011). İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarındaki kelime hazineleri üzerine bir inceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 149-173. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/19555/208666>
- Özçimen, A. (2008). Etkili-anlaşılr konuşma için gerekli temel faktörler. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 155-166. <https://search.proquest.com/openview/826a03fb9d977240569d829d126fe56f/1?pq-origsite=gscholar&cbl=626342>
- Özdemir, E. (1986). *Güzel ve etkili konuşma sanatı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Özdemirel, A. Y. (2017). *Yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce ders kitaplarındaki sözcüklerin kullanım sıklığı bağlamında değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 465511)
- Öztekin, M. (2008). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin aktif kelime serveti üzerine bir araştırma (Düzce/Akçakoca örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 219386)
- Öztürk, J., & Ömeroğlu, A. F. (2015). Dilbilgisi öğretiminde kavram haritalarının kullanımı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(31), 69-86.
- Öztürk, M. O. (2001) *Ruh sağlığı ve bozuklukları*, Ankara , Hekimler Yayın Birliği.

- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Pilav, S. (2008). *Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin söz varlığı üzerine bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 218471)
- Rashid, A. W. (2017). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Afgan öğrencilerin konuşma kaygılarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 486443)
- Rasonyi, L. (1964). *Türk özel adlarının kaynakları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Sağlam, Ö. (2010). *7. sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerileri üzerine bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 278275)
- Saussure, F. (2011). *Genel Dilbilim Dersleri* (Çev. Berke Vardar). İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Savaş, M. (2010). *6 yaş öğrencilerinin sahip oldukları kelime servetinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 263657)
- Schmitt, N. (2000). *Vocabulary in language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Serarslan, N. (2010). *Konya Ereğli Atatürk İlköğretim Okulu 6. sınıf öğrencilerinin kelime hazinesi üzerine bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 249910)
- Serin, N. (2017). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanmış ders kitapları ile bu kitapları kullanan öğrencilerin söz varlığının karşılaştırılması* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 485700)
- Sever, S. (1998). Dil ve iletişim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 31, 51-66.
- Supharatypthin, D. (2014). Developing students' ability in listening and speaking English using the communicative approach of teaching. *International Journal of Arts & Science*, 7(3), 141-149.
- Şahbaz, N. K. (2014). Türkçe öğretiminde kullanılan strateji, yöntem ve teknikler. *Türkçe öğretimi el kitabı* (ss. 133-150).
- Şahin, A. (2015). *Konuşma eğitimi: Yöntemler, etkinlikler* (1. baskı). Pegem Akademi.
- Şahin, M. (2012). *Gönüllere ve kitlelere hitap etmek isteyenlere diksiyon, söz söyleme ve konuşma sanatı* (2. baskı). İstanbul: Avcıol.
- Şahin, M. M. (2022). Yunus Emre Enstitüsünün Türkçe öğretimi kapsamında Ortadoğu'daki varlığı ve Ortadoğu vatandaşlarının Türkçe Öğretim Portalı'na ilgisi. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 5(1), 55-71.
- Şenbay, N. (1992). *Söz ve diksiyon sanatı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Taşer, S. (2000). *Örneklerle konuşma eğitimi*. İstanbul: Papirüs Yayınları.
- Tekalan Toman, H. (2009). *Konuşan Türkçe (Türkçe konuşma sanatı)*. Ankara: Kent Kitap.
- Temizyürek, F., Erdem, İ., & Temizkan, M. (2013). *Konuşma eğitimi*. Pegem Akademi Yayınları.

- Temizyürek, F., Erdem, İ., & Temizkan, M. (2017). *Konuşma eğitimi, sözlü anlatım* (7. baskı). Ankara: Pegem.
- Thornbury, S. (2002). *How to teach vocabulary*. Pearson Longman.
- Topal, Y. (2019). Yabancı öğrencilerin Türkçe dinleme becerilerinin geliştirilmesinde öğretim dili değişkeninin öğrenci başarısına etkisi (Afganistan örnekleme). *EKEV Akademi Dergisi*, 79, 421-432. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sosekev/issue/72083/1160004>
- Topçuoğlu, F., & Özden, M. (2012). *Diksiyon ve konuşma eğitimi*. Ankara: Pegem.
- Tosunoğlu, M. (1998). *İlköğretim okuluna başlayan öğrencilerin okuma-yazma öğrenmeden önceki kelime serveti üzerine bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 73820)
- Turhan, H. (2010). *8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin söz varlığı açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 784926)
- Tülü, M. (2012). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarındaki aktif kelime serveti üzerine bir araştırma (Uşak/Eşme örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 327787)
- Türk Dil Kurumu. (2023). *Türkçe sözlük* (12. baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk, H. (2018). *Yabancılar Türkçe öğretiminde bir izlenim tasarımı ve kültürel öğelerin hikâye kitapları aracılığıyla aktarımı* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 505659)
- Türkben, T. (2019). Türkçe ders ve öğrenci çalışma kitaplarının deyim varlığı ve öğretimi açısından incelenmesi. *BAYTEREK Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 63-90. <https://doi.org/10.16916/bayterek.426234>
- Türkiye Maarif Vakfı. (2022). *Geleceğine gülümse*. İstanbul: Türkiye Maarif Vakfı. Retrieved May 22, 2023, from <https://turkiyemaarif.org/uploads/editions/files/164367906b41dd.pdf>
- Türkyılmaz, M. (2013). *Ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımdaki aktif kelime hazinesinin belirlenmesi: Kırşehir/Akçakent örneği* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 349035)
- Uluçay, M. (2011). *İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığının ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarındaki metinlere altyapı oluşturmada yeterliliği* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 294122)
- Uluçay, M. (2016). *Etkinlik temelli kelime öğretiminin ortaokul öğrencilerinin söz varlığını geliştirme sürecine etkisi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 429621)
- Uludağ, Ç. (2010). *7. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 264145)
- Ungan, S., Uysal, F., & Uysal, A. A. (2022). Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerde yer alan deyim varlığının incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 7(1), 264-280. <https://doi.org/10.54979/turkegitimdergisi.972612>
- Uyar, Ö. B. (2012). *8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki bilgilendirici metinlerin öğrencilerin söz varlığına katkısı* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 311871)

- Uzun, M. (2019). *5. sınıf Türkçe ders kitabındaki atasözlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 600061)
- Ünal, F. T., & Özden, M. (2018). *Diksiyon ve konuşma eğitimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ünsal, H. (2005). *İlköğretim 5. ve 8. sınıflar ile ortaöğretim 11. sınıfların sözlü anlatımdaki aktif kelime hazineleri: Afyon Merkez örneği* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 188146)
- Vural, B. (2003) *Uygulama ve Örneklerle Toplum Önünde Etkili Başarılı Konuşma Sanatı*. (8. baskı). İstanbul: Hayat Yayınları.
- Weaver, W. (1963). *The mathematical theory of communication*. University of Illinois Press.
- Yağmur-Şahin, E., & Varışoğlu, B. (2015). Konuşma türleri ve konuşmada nezaket kuralları. *Konuşma Eğitimi: Yöntemler, Etkinlikler* (ss. 120-144).
- Yalçın, A. (2002). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yalçın, A. (2018). *Son bilimsel gelişmeler ışığında Türkçenin öğretimi yöntemleri*. Ankara: Akçağ.
- Yalçın, S. K., & Şengül, M. (2007). Dilin iletişim sürecindeki rolü ve işlevleri. *Electronic Turkish Studies*, 2(2).
<https://www.arastirmax.com/tr/system/files/dergiler/79199/makaleler/2/2/arastirmax-dilin-iletisim-sureci-icerisindeki-rolu-islevleri.pdf>
- Yaman, E. (2004). *Konuşma sanatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yavuz, M. (2020). *Türkçe dersi öğretim programı ve 6. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi).
- Yazgan İnanç, B., & Yerlikaya, E. (2022). *Kişilik kuramları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yazı, Z. (2005). *Ortaöğretim 10. sınıf öğrencilerinin kelime hazinesi üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi. Ankara, Türkiye.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, E. [Enes]. (2010). *Yabancı dil olarak Türkçe sürecinde mecazlar* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 277841)
- Yıldırım, H. [Hatice]. (2007). *İlköğretim 3. Sınıf öğrencilerinin dinleme becerileri üzerine bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 192696)
- Yıldırım, S. [Samet]. (2018). *14-18 yaş grubu gençlerin ana dil kullanımları* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 533027)
- Yıldırım, Y. [Yüksel]. (2016). Eğitim sosyolojisi perspektifi ile Piaget ve Vygotsky'nin bilişsel gelişim kuramları üzerine sosyolojik bir analiz denemesi. *Bartın University Journal of Faculty of Education*.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/buefad/issue/24349/258108>

- Yıldız, D., & Deveci, A. G. (2021). Öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarının bütüncül olarak değerlendirilmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 89-108. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asead/issue/60135/863352>
- Yılmaz, E. (2009). *Türkiye Türkçesi üzerine araştırmalar*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Yiğit, A. (2011). *Millî Eğitim Bakanlığı 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin kelime serveti açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 279289)
- Yiğittürk, H. (2005). *Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin kelime hazinesi üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi. Ankara, Türkiye.
- Yin, R. K. (2013). Validity and generalization in future case study evaluations. *Evaluation*, 19(3), 321–332. <https://doi.org/10.1177/13563890134970>
- Yunus Emre Enstitüsü. (2023). *2023 Yılı Faaliyet Raporu*. Retrieved from https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/2023_yillik_faaliyet_raporu.pdf
- Zeyrek, S. (2021). Zeyrek, S. (2021). Diksiyon ve güzel konuşma üzerine teorik notlar. *Journal of International Social Research*, 14(79). [EBSCO Bilgi Hizmetleri](#) adresinden edinilmiştir.
- Zorpuzan, S. (2018). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan kitaplardaki kalıp söz ve deyim varlığı* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 534736)
- Zülfikar, H. (1991). *Terim sorunları ve terim yapma yolları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Zülfikar, H. (2007). Dünden bugüne Türkçe. *Türk Dili*, 668, 349-350.

EKLER

Ek 1: Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 17.01.2024-181165

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURULU
KARARI

Karar Tarihi
16.01.2024

Karar Sayısı
27

Oturum Sayısı
01

Üniversitemiz Etik Kurulu tarafından, Bayburt Üniversitesi Rektörlüğü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü 'nün 02.01.2024 tarihli ve E-83542712-050.99-178236 sayılı yazısı gereği, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı 212235020 numaralı öğrencisi Ömer AYHAN'ın yüksek lisans tezi olarak yürüttüğü Türkiye'de Ortaokul Seviyesindeki Yabancı Öğrencilerin Konuşma Becerileri Ve Söz Varlığı İlişkisi Üzerine Bir İnceleme " başlıklı araştırma önerisi üniversitemiz etik kurulu tarafından incelenmiş olup, araştırma önerisinin etik ilkelere uygun olduğuna toplantıya katılan üyelerin oy birliğiyle karar verilmiştir.

Prof.Dr. Ali Savaş BÜLBÜL
Başkan
BELGENİN ASLI ELEKTRONİK İMZALIDIR

Mevcut Elektronik İmzalar

Prof.Dr. ALİ SAVAŞ BÜLBÜL (Etik Kurulu - Başkan) 17.01.2024 14:02

Tel: :
0 382 222 22 22

Faks:
0 382 222 22 22

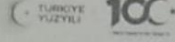
Ayrıntılı bilgi için irtibat: Nuri TURAN

Ek 2: Araştırma İzni (MEB)

T.C.
YAKUTİYE KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-68523951-605.01-96251092
Konu : Uygulama İzni (Ömer AYHAN)
(Semra KOTAN -Hatice Nur YILDIZ)

08.02.2024

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 08.02.2024 tarih ve 96200715 sayılı yazısı.

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı, 212235020 numaralı öğrencisi Ömer AYHAN tarafından Müdürlüğümüz Palandöken ve Yakutiye ilçesinde bulunan resmi ortaokul ve imam hatip ortaokullarında yapılması planlanan "Türkiye'de Ortaokul Seviyesindeki Yabancı Öğrencilerin Konuşma Becerileri Ve Söz Varlığı İlişkisi Üzerine Bir İnceleme" adlı çalışmalarının kabulüne ilişkin ilgi yazı ve Valilik Onayı yazımız ekinde gönderilmiştir.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Adem AĞAÇ
Müdür a.
Şube Müdürü

Ek: İlgi Yazı ve Ekleri

Dağıtım:
Müdürlüğümüze bağlı tüm ortaokul müdürlükleri.

Bu belge güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.
Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi için: Sinan DOĞAN
Unvan : Şef
İnternet Adresi : Faks :
Kep Adresi : mebi@hs01.kep.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 1378-a6bb-3847-81de-cbd6 koda ile kayıt edilebilir.

Ek 3: Uzman Görüşü Talep Formu ve Hazırlıksız Konuşma Konuları

“Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Konuşma Becerileri Söz Varlığı İlişkisinin İncelenmesi: Afgan Öğrenciler Örneği (6-8)” adlı tez araştırması üzerine çalışmaktayım. Bu çalışmanın amacı Erzurum’da yaşayan daha çok Afgan, Suriye ve İranlı öğrencilerin oluşturduğu ilköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören (5-8.sınıf) öğrencilerin konuşma becerileri üzerinden söz varlıklarını, kelime sıklıklarını tespit edebilmektir.

Veriler katılımcılar ile birebir görüşülüp ses kayıtları alınarak toplanacaktır ve konuşmalar, ses dosyalarına dönüştürüldükten sonra metin haline getirilecektir. Daha sonra da araştırmanın veri toplama aracı olan ve araştırmacı tarafından geliştirilen “söz varlığı değerlendirme formu”na işlenerek değerlendirilecektir.

Yapılan alanyazın taraması sonucunda (Sağlam, 2010; Bilge, 2019) başta olmak üzere ilgili çalışmalara bakılmış ve bu çalışmalarda öğrencilere yöneltilecek konuşma konuları uzman görüşleri doğrultusunda listelendiği görülmüştür

Aşağıda bu konuşma konuları sadeleştirilerek konulara son şekli verilmiştir. Bu çalışmamda kullanacağım “konuşma konuları”nı tespit etmek için sizin de görüşlerinize ihtiyaç duymaktayım. Tabloda yer alan bu konuşma konularının, çalışmanın amacı ve hedef kitle olan Ortaokul seviyesindeki yabancı öğrencilere uygunluğu ile ilgili görüşlerinizi her maddenin karşısındaki yere işaretleyiniz. Çalışmama yapacağınız katkılardan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Doç. Dr. Bahadır GÜLDEN
Bayburt Üniversitesi

Danışman

Ömer Ayhan
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

HAZIRLIKSIZ KONUŞMA KONULARI					
Sıra No	Konuşma Konuları	Uygun	Kısmen Uygun.	Uygun Değil	Açıklama
1.	Unutamadığınız bir anınızı anlatır mısınız?				
2.	Dinlediğiniz bir masalı ve hikâyeyi anlatır mısınız?				
3.	Okuduğunuz kitaplar içerisinde en beğendiğiniz kitaptan bahseder misiniz?				
4.	Hayallerinizi, gelecekte neler yapmak istediğinizi anlatır mısınız?				
5.	En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?				
6.	Beğenerek izlediğiniz bir diziyi/filmi anlatır mısınız?				
7.	Bir kuş olduğunu hayal et. Dünyanın her yerini uçarak gezdiğini Düşün. Bu yolculuğunda neler görmek isterdin anlatır mısınız?				
8.	Aşağıdaki cümlelerin devamını getirecek şekilde bir konuşma yap: Kitap okumalıyız. Çünkü...				
9.	Aşağıdaki cümlelerin devamını getirecek şekilde bir konuşma yap: Derslerimizi dikkatli dinlemeliyiz. Çünkü...				
10.	Bir gününü ayrıntılı bir şekilde anlatır mısınız?				
11.	Gelecekte seçmek istediğiniz mesleği ve bu mesleği neden seçmek istediğinizi anlatır mısınız?				

12.	Sevdiğiniz bir insanı (arkadaşınız, öğretmeniniz, aile fertlerinden biri, bir sanatçı, bir sporcu vb.) tanıtınız.				
13.	Oynamaktan en çok zevk aldığınız oyunu anlatır mısınız?				
14.	Başınızdan geçen ya da tanık olduğunuz komik bir olayı anlatır mısınız?				
15.	Başınızdan geçen ya da tanık olduğunuz üzücü bir olayı anlatır mısınız?				
16.	Yaz tatillerinde neler yaptığınızı anlatır mısınız?				
17.	Sihirli bir lambadan çıkan cin size 3 tane dilek hakkınız olduğunu dileklerinizin gerçekleşeceğini söyleseydi, neler ister, neler dilerdiniz? Nedenleriyle anlatır mısınız?				
18.	Elinize bir sihirli değnek verselerdi o sihirli değnekle neler yapmak isterdiniz? Neleri değiştirmek isterdiniz? Anlatır mısınız?				
19.	Erzurum'un sevdiğiniz ve sevmediğiniz yönlerinden bahsediniz.				
20.	Çok zengin olsaydınız paranızla neler yapardınız? Açıklayınız.				
21.	Tanıdığınız en iyi insanlar kimlerdir? Onları neden iyi insanlar olarak görüyorsunuz? Sebepleriyle anlatır				

	mısınız?				
22.	Sevdiğiniz oyuncaklarınız hangileridir? Neden onları çok seviyorsunuz? Anlatır mısınız?				
23.	Nasıl bir süper güce sahip olmak isterdiniz? Bu süper güçle ne yapmak isterdiniz? Anlatır mısınız?				
24.	Sevdiğiniz çizgi filmler hangileridir? Bu çizgi filmlerde ne anlatılmaktadır? Anlatır mısınız?				

Ek 4: Erkek Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşma Transkribe Metinleri

E1 (2.20 sn.)

Erzurum'un sevdiğiniz ve sevmediğiniz yönlerinden bahsediniz

Merhabalar, benim ismim... Sana bugün... Erzurum'un sevdiğim yönden ve sevmediğim yönden. Sevmediğim yönden. Hocam, şimdi sevmediğim yönlerden başlayabilir miyim? Hocam, şimdi biraz çok soğuk. Evet. Bir de hocam... Şey... yok, böyle tatil için deniz falan. Sonra... Karlar çok soğuk, hava çok soğuk yani anladığımız. Sonra... Hocam ben bu kadar biliyorum kötü olanları, sevmediğin yönler olarak? Afganistan'la karşılaştıracak olursak, hocam orası biraz daha sıcak. Sonra sevdiğim yönler Palandöken Dağı mesela... Kayağa gidebiliyorsun. Kalesi var. Güzel güzel yerleri var. Tortum Şelalesi var. Çok güzel yerler var yani. Vakit geçirebileceğin çok güzel yerler var. İşte... Sonra... Mesela bir yere gidip güzel fotoğraflar çekebilirsin. İşte hocam bunlar. Hocam insanlarını seviyorum. Tanıdım. Hocam işte birinci sınıfta böyle Türkçe öğrendiğimden beri çok seviyorum. Sonra? Size karşı davranışların? Hocam işte bazıları ben Afgan'ım diye şey yapıyorlar, bazıları yapmıyorlar. İşte yapmadık arkadaşlarım, onlar bana yapmadığı sürece ben onları çok seviyorum. Yani sanki şey kardeşimler yani. Hocam, bu kadardı. Özetleyecek olursam Sevmediğin yönler... Deniz yok Erzurum'da. denizin olmadığı... Denizin olmadığı, çok soğuk olduğu... Bir de hocam... Palandöken Dağında biraz tehlikeli. Hocam çünkü çok şey yani büyük. O yüzden biraz tehlikeli. Sonra sevdiğim yönler... Kalesi var. Çok güzel gezebileceğimiz yerler var. Falan. Tamam hocam.

E2 (2.40)

Dinlediğiniz **bir masalı ve hikâyeyi** anlatır mısınız?

Özellikle merhaba. Benim adım... Benim konum dinlediğiniz bir masalı veya hikâyeyi anlatıyor. Hocam şimdi bir adam gidiyor pazara hıyar, domates almaya. Oradan da bakkala gidiyor. Bakkaldan yumurta alıyor menemen yapacak. Eve geldikten sonra akşam oluyor. Şimdi diyecek ki, ben yarın giderim ya, kahvaltıya, ben menemen yarına kalsın. Şimdi hocam, adam yatıyor, şimdi birkaç saat sonra birkaç saat uzatıyor, ertesi gün geliyor, kahvaltıyı yapıyor, tekrar yatıyor hocam, akşam oluyor. Birden de duvardan bir korkunç karakter çıkıyor yine. Hocam, şimdi bu polisi aramaya çalışıyor, Arayamıyor. Bağlantı kopmuş. Oradan kaçmaya çalışıyor. Pencereyi kırıp kaçıyor. Polis merkezine gidiyor. Birden bakıyor önünde polisler var falan filan. Birden ışıklar gidip, ışıklar tekrar gelip, polislerin hepsi yatağa atılıp ölüyorlar. Bu adam da kaçmaya çalışıyor. Kaçamıyor. En sonunda bir yere saklanıyor. O korkunç karakter bir yere saklanıyor. Sanki onu görmemiş gibi yapıyor. O da camı kırıp

kaçıyor hocam. Bir arabayı kırıp oradan biniyor hocam. Havalimanına gidiyor. Oradan uçak bulup gitmeye çalışıyor. Uçağa binip birden hocam uçak şimdi atlar, deniz falan. Tam da uçak gidiyorken bir adaya şeye düşüyor hocam. Adaya düştükten sonra sadece o kalıyor, bir tane de adam kalıyor. Akşam olunca o adamı, yerden bir şey çıkıp, kertenkele gibi bir şey, ısırp onu bayıltıp öldürüyor. Hocam, ondan sonra adam adadan kaçmaya çalışıyor, yani serbestlik yapıyor. Hocam, adam odun kırıyor gemi yapmak için. Odun kırıyor kırıyor, en az üç gününü alıyor. Üç günden sonra Gemiye yapmaya çalışıyor. Gemiye yaptıktan sonra biniyor gemiye. Yolculuğu tam beş gün sonra bir şehre ulaşmak. Beş gün sonra hocam gidiyor, gidiyor, gidiyor. Yapamıyor hocam. Sonra hocam denizden bir tane köpek balığı çıkıyor. Adamı öldürüyor. Böyle bitiyor. Bu kadar hocam

E3 (3.00 dk.)

Sevdiğiniz bir insanı (arkadaşınız, öğretmeniniz, aile fertlerinden biri, bir sanatçı, bir sporcu vb.) tanıtınız.

Ben... 6. sınıf öğrencisiyim. Sporcu hakkında konuşmak istiyorum. Hocam, Leonel Messi dünyanın en iyi futbolcularından biridir. 38 yaşındadır. Inter Miami takımında oynanıyor. Eskiden Paris Saint-Germain'deydi. Yeni transferi Inter Milan'a oldu. Amerika'da, Miami şehrinde. Şampiyonluğun liginde yenildi. Dünyanın star futbolcusu 39 yaşında Hocam oynamasını çok seviyorum. Free kick'leri çok iyi, penaltıları da çok iyi. Fot, orta saha Fulbert de gidiyor. Top oynamayı çok seviyorum. En sevdiğim futbolcu eskiden Pele'ydi. Hocam, Pele eski oyuncu, öldü. Hocam, ben Pele'yi beğenmiyorum ama Maradona eski oyuncu olduğu için onu da seviyorum. Bir de hocam, ben Messi'yi çok seviyorum. Dünyada tuttuğum takım Inter Miami ve Türkiye'de tuttuğum takım Beşiktaş. Yakından takip ediyorum Messi'yi sürekli? Maçlar olunca izliyorum hocam. Mesela, hocam 1 Şubat'ta Al Nassr-Inter Miami maçı vardı. Messi'yi maç oynatmadılar. Messi hocam yenildi. Inter Miami. 6-0 Alnansıra. Alnansıra da hocam Ronaldo'nun yeni takımı. Ronaldo da oynamadı, Messi de oynamadı o şampiyonlar liginde hocam. Son 15 dakika Messi oynadı, Ronaldo da oynadı hocam. Messi olsaydı kazanmıştık. Bitti hocam.

E4 (1.45 sn.)

Çok zengin olsaydınız paranızla neler yapardınız? Açıklayınız.

Merhaba, benim adım... Çok zengin olsaydınız, neler yapardınız? Ne yapmak isterdim? Ev yapardım. Böyle cami şey yapardım. Böyle çocuklar gitsin yani şey... Medreseler gitsin hocam. Onun gibi hocam Herkese yardım ederdim hocam. Evsizleri ev alırdım hocam. Böyle bir şey yapardım. Okul falan dersaneler yapardım? Bunları Sevap

kazanmak için yapardım. Hastaneler şey yapmak isterdim. Hastaneler yapmak isterdim. Şirket yapmak isterdim. Apartmanlar yapmak isterdim. Şey yapardım. İnsanlara para vermek isterdim. Yani şey... Nasıl diyeyim... Kimsenin parası olmadığında üzülürüz. Ona bir iş teklif ederiz. Yani şey. İnsanların mutlu, huzurda görmek isterdik. Yani cami yaptırdık ya, hocam imam lazım. Evet. Hastanelere şey... Ablalarımız ve şey abilerimiz hemşire şey ya da doktor olsunlar. Tamam hocam.

E5 (4.30 sn.)

Unutmadığınız **bir anınızı** anlatır mısınız?

Benim adım... Konum, unutmadığım bir anım var. Biz, şey ya, Türkiye’de babamgil, abilerim falan iş olmadığı için biz buradan başka ülkeye göç etmek istedik işte Sonra buradan İzmir’e göç edip, İzmir’den başka ülkelere gittiğimizde botumuz işte denizde patlamıştı. Patladığından dolayı işte çocuklar vardı içinde. Büyüklerimiz vardı. Çok korkmuşlardı. Dört kişi de boğulmuştu suda. O işte aklımda kalıyor her gece. Öldüler o düşenlerin dört tanesi Hepimiz düşmüştük de. Dağ yakındık yani böyle. Yakınlarımızda bir dağ vardı. Bir ada gibi, bir kayalık gibi? Aynen, Ama şeydi, taşlar hem sivriydi hem tuzluydu. Oraya çıktığımızda her yerimiz yırtılmıştı, yaraydı yani. Orada benim amcamın yeğeni boğulmuştu aslında, ölmüştü yani. Allah bir ömür daha verdi ona. Orada geceydi işte, sabahın köründe yani. Havaya mesela baktığımızda yıldızlar bir şeylere dönüşmüştü. Mesela bazıları tren gibi bir şeylere dönüşmüştü. Mucizeydi yani. Bazılarını anlatıyoruz, diyorlar bunlar yalan. Yıldızlardı. Yıldızlar böyle sıraylaydı, gidiyorlardı ileriye doğru. İleriye doğru gidiyorlardı da onu anlamadık yani. Gerçek mi? Onu da biz anlamadık. Hepimiz görmüştük. Hepiniz aynı şeyi gördünüz. Aynen. Telefon yoktu aslında. Videoları ne çekecek ki? İşte tüm telefonlar suya düşüp şey olmuştu, para mara hiçbir şey kalmamıştı yüzümüze, kıyafetlerimiz. Bir telefon vardı. Onu da amcam İngilizce biliyor. Konuşmayı. Amcamın oğlu. Konuşmayı bildiğinden şey aradık. İlk önce Türkiye’yi aradık. Onlar söyledi. Dedi ki biz bir şey yapamayız artık. Siz Yunan’ın toprağındasınız. Oraya biz gelemeyiz yani. Dedi artık nasıl geldiyseniz öyle kurtulun. Sonra biz de Yunan’ı aramaya çalıştık. Aradığımızda Yunanlı, aslında Yunanlı değil de o da Türk’tü. Yunanca konuşuyordu. Konuştuk, dedi ki bizi buradan alın. Dedi tamam biz geliyoruz. Sonra geldiklerinde baktık onlar da Türk’tü. Sonra geldiğinde buraya, dedi siz nereden geldiniz? Dedi ki; şeyden, İzmir’den. Orası aslında çeşmeydi. İzmir tuzlu suyu var ya, çeşme. Adı çeşme o denizin. Dedi ki, siz niye böyle bir şey yaptınız? Burada çocuklar var, orada botta yani çocuklar var. Botta 65 kişiydik. Denizde aslında bot şey olmuştu. Ortadan ikiye bölünmüştü de su dolmuştu içerisi, biz bilmiyorduk. Elimizi soktuğumuzda elimiz şey olmuştu, sudu. Buraya kadar suydı. Sonra dedik gemi batacak bir şey dağ kenarına gider ki

bari battığında hemen dağa çıkalım. Gittiğimizde zaten o zaman patlamamıştı, dağa çarptık. Dağ sivriydi, hem tuzluydu. İlk çarptığımızda aslında bir şey olmadı. Tekrar geldiğinde suyun dalgaları bizi şey Dağa çarptığında, işte bot patladı, herkes suya düştü. İşte dağa çıktık. Çıkamayanlar boğuldu. Dört tane Afrikalıydı, evet. Onlar çıka... Onlar boğuldu. Suyun altında bir de benim işte amcamın yeğeni. Dağa çıktığımızda arka tarafında bir cezire vardı. Bir yer vardı. Anlamadık nere olduğunu da yeşillik vardı her yerde. O tarafta ama vahşi hayvanlar vardı. Mesela yılan gibi şeyler. Fazla görmedim. Yarasa vardı mesela önümüzden geçti. Çok kâbus gibi görmüş şeyler vardı. Sonra biz de o tarafa gitmeden şu denizin hemen kenarda olan taşlarda oturduk. Sonra oradan aradığımızda Yunan'ın şeyleri geldi. Çünkü biz Yunan toprağındaydık ya. İlk önce onlar Yunan'a haber verdi. Dedi ki bize izin verin toprağınıza girip oradaki insanları almamız gerekiyor. Onlar şimdi orada ölecekler yani. İki tane gemi gelmişti. Birisi şeydi hızlı gelmişti. O Yunan gemisiydi. Hızlıca gitti büyük sahil güvenliğine, Türk sahil güvenliğinin yanına. Dedi ki tamam izniniz var. Gidin onları alın ama hızlıca çıkın. Bizi alıp oradan işte götürdüler şeye. Neydi? Bir kamp diye bir yer var. Orada bizi şey yaptılar. Tel var, yani dört tel arasında bir yer. Yerlerde şey, toprak falan vardı. Orada oturduk işte, bilmiyorum bir hafta mı o kadar, o kadar bir şey. Yani yemek veriyorlardı. Yemek veriyorlardı. Sonra oradan bizi otobüs alıp, bir tane otobüs geldi, bizi alıp şeye götürdü. Göç. Göç idaresine. Oraya götürdü. Orada da büyüktü. Yani yemeği de güzeldi. Ama bizi içeriye değil de Dışarı aynı şekilde teller vardı. Yerde şey vardı, taş. Mesela şunun gibi taşlar vardı. Orada içinde şey kantin miydi? Öyle kantin diyorum. Böyle büyük bir şeyler var ya içinde şey. Ama onlar içinde yatmadı. Çünkü içinde şey vardı. Böcekler falan vardı. Biz de mecbur dışarıda neydi? Akşamları uyuyoruz ya üstümüze. Yorganlar vardı, yorganları yere serip işte yatıyorduk orada. Sonra işte sabah oldu orada üç güne yakın, üç gündü aynen. Orada yattık. Arasında kimlikler de kaybolmuştu. TC'mi ben bildiğim için söylediğimde tüm ailemin TC'si çıktı yani. Söylediğimde tüm evin TC'si çıktı. Sonra dedi eğer bir daha giderseniz şey yaparız. Deport yaparız yani. Afganistan'a tekrar göndeririz sizi. Sonra şimdi de kimliklerimiz yani bozuk. Kimliklerimiz deportlu kimlik. 6 aya kadar şey yapmamız lazım. Bu kadar.

E6 (1.20 sn.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

İsmim... Afganlıyım hocam. Fatih Güngör, orta okulunun öğrencisiyim hocam. Sporla ilgili konuşma yapacağım hocam. Sporları severim hocam, spor. Biraz yeteneklerim var hocam. Özellikle hocam futbol. Futbolları severim. Boks, dağcılık falan. Onlarla iyi... Takip ediyorum hocam. Boksa gitmişliğim var hocam. Bir ay, üç ay falan gitmişim hocam boksa.

Sonra şey futbolları da severim hocam. Küçükken futbol izliyordum hocam. Şey Dünya kupalarını falan. Orada işte biraz ilgimi çekti hocam futbol. İşte sevmeye başladım. Ünlü futbolcuları da takip etmeye başladım hocam. Başka? Gelecekte aileme bakmak isterim hocam. Biraz Futbol şey sporla ilgilensem aileme bakarım diye düşünüyorum evet hocam. Bu kadar.

E7 (1.58 sn.)

Hayallerinizi, gelecekte neler yapmak istediğinizi anlatır mısınız?

Merhaba arkadaşlar benim adım... Yaşım 11. Okulum Şair Nefi Ortaokulu. Dördüncü konuyu anlatacağım. Ben ajan olmayı hayal ediyorum. Ajan olmak en iyi şeydir. Ve ben silah kullanmayı severim. Bazen kardeşimle oynuyorum. Bazı oyunlar. Ve... Ve... Ajan olmayı... Herkesi kovmak için. Herkesi? Kovmak için. Çünkü çok iyi bir meslek. İyi bir meslek olduğunu düşünüyorum. Bazen evde antrenmanlar yapıyorum, ajan olmak için. O yüzden ajan olamadıysam asker olmayı planlıyorum. Amacım o. Yani İzlediğim filmlerden etkilendim. Ve evde antrenmanlar yapıyorum. Mesela ajanlıkla ilgili spor yapıyorum. Kardeşimle oyun oynuyorum. Silah oyunu oynuyorum. Öyle işte. Hocam bu kadar. Beni dinlediniz. Teşekkür ederim.

E8 (1.40 dk.)

Bir gününü ayrıntılı bir şekilde anlatır mısınız?

Benim adım... Beşinci sınıfa gidiyorum. Afganlıyım. Bir günüm sabah kalkıyorum. Benim konum Bir günlüğünü ayrıntılı bir şekilde anlatır mısın? Tamam. Sabah kalkıyorum işte kahvaltı yapıyorum. Sonra çantamı hazırlıyorum, programımı. Okula geliyorum. Ders bitince eve gidiyorum. 2-3 saat telefon izliyorum. Sonra ödevlerimi yapıyor. Yemek yiyip uyuyorum. Normal bir günün böyle. Başka Hocam televizyon izlerim bazı zamanlar. Derslerime çalışıyorum. Bu kadar hocam. Hafta sonu da aynısı hocam kalkıyorum. Kahvaltı yapıp telefon izliyor. Evi topluyorum hocam. Hocam yaz olduğu zamanlar da dışarı çıkıyorum. Oynuyorum. Arkadaşlarımla. Bu kadar hocam.

E9 (1.20 dk.)

Bir gününü ayrıntılı bir şekilde anlatır mısınız?

Merhaba, ben Ali Rıza. 10 numara ve bir günün ayrıntılı bir şekilde anlatır mısın? Konusunu anlatacağım. Bugün sabah uyandığımda ekmek almaya gidiyorum. Ondan sonra gelip kahvaltımı yapıyorum. Kahvaltımı yaptığımda hafta sonları arkadaşlarımla bisiklet sürüyorum, futbol oynuyorum. Bazen de babamla işe gidiyorum. Babamın işi spor salonunda.

Temizlik yapıyor. Ben de orada hem spor yapıyorum. Oradaki iş sahibi beni seviyor. Ben orada her zaman istediğim zaman çalışıyorum. Sonra da arkadaşlarıma da hafta sonu oyunlarda oynuyoruz. Telefon, tablet, ders çalışıyoruz. Futbol oynuyoruz. Bisiklet sürüyoruz. Dersimizi çalışıyoruz. Sonra da tablet, telefon oynuyoruz. Evde anneme yardım ediyorum, sonra küçük kardeşimle oyun oynuyoruz, dersimize çalışıyorum. Bitti bu kadar.

E10 (2.30 dk.)

Bir gününü ayrıntılı bir şekilde anlatır mısınız?

Merhaba, benim adım... Bugün size onun on numara şeyi anlatacağım. Sabah 7'de kalkıyorum, elimi yüzümü yıkıyorum, kahvaltımı yapıyorum. Birkaç dakika telefonla oyunumu oynuyorum. Sonra saat 12.00'da dışarıya çıkıp çıktığımda bir tane Köpeğim var, onu seviyorum. Bir tane de kedi, onu da seviyorum. Sonra akşama doğru eve geliyorum, ekmek almaya gidiyorum. Alışverişe gidiyorum, sonra eve geldiğimde yemeğimi yiyip yatıyorum. Evin içerisinde ve boş zamanımda TıkTok izliyorum ya da Pubg oynuyorum Evde kardeşlerimle pek oynamıyorum. 3 tane kardeşim var. Bir tane küçük, iki tane de biri 3.sınıf. İki tane de küçük var. Oyun oynuyorlar ama bağrışıyorlar. O yüzden ben oynamıyorum. Babam kızmasın diye. Bir günümüz böyle geçiyor. Hafta sonu hocam Bazen hocam internet kafeye gidiyorum. Orada GTA 5 oynuyorum. Sonra zamanın bittiğinde eve gidiyorum. Bazen de annemle şey, bazen de parka gidiyorum. Başka böyle futbol gibi oyunlar da oynuyorum hocam, kuzenlerim oturduğu mahalleye gidip orada maç yapıyoruz bazen. Hafta içi sabah saat 6 ya da 7 civarında kalkıp elimi yüzümü yürüyorum çantamı hazırlıyorum, harçlığımı alıp okula gidiyorum. Okulda da derslerime vakit ayırıyorum ama pek başarılı değilim. İsteyip de yapamadığım şey var bazen dışarı çıkacağım diyorum ama sonrasında çıkamıyorum. Bu kadar hocam. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

E11 (3.00 dk.)

Oynamaktan en çok zevk aldığınız **oyunu** anlatır mısınız?

Merhaba arkadaşlar size bir şey anlatacağım. PUBG ile ilgili PUBG'yi çok seviyorum. İyi oynuyorum da. Yani o kadar çok oynamıyorum. 1 saat oynuyorum. Yarım saat falan oynuyorum. Ondan sonra gidiyorum. Dışarıya çıkıyorum. Top falan oynuyorum. Ondan sonra akşam geliyorum. 5 dakika sonra PUBG'ye giriyorum. Oynuyorum. Geri çıkıyorum. Yatıyorum. Yarın okuluma geliyorum. Öyle yani. Bu oyunda İyi güzel silahları var, güzel alanları var oynamak için. İyi kıyafetler falan çıkarabiliyorsun. Öyle işte hocam. Bu oyunun tuşları var hocam. Kaç parmak oynuyorsan öyle oynayabiliyorsun hocam. İstiyorsan dört, istiyorsan bir, iki. İstedğin parmakla oynayabiliyorsun hocam. Oyunun içeriği... VS alanı var

hocam. Gidip başkalarıyla VSatabiliyorsun. Eğrencil diye bir tane el var. 100 kişi var. Şu VS yeri var. Arena. Gidip başkalarıyla VSatabiliyorsun. Eğrencil var. 100 kişi. Oraya atlıyoruz. Kim kazanırsa, birinci olursa ona bir şeyler veriyor. Levig var. 50 kişi. Ondan sonra iyi oyunlar var. Arena falan var. Savaş hocam, biten alana gidiyorsunuz tamam mı? Orada 50 saniye veriyor, 40 saniye veriyor. O süre dolacak, uçaktan gideceksiniz, atlayacaksınız. Paraşütle o nereye giderseniz gidin, oraya atlayacaksınız. Silah falan bulun, öyle savaşıacaksınız hocam. Savaşın sonunda sonra ölüyorsun da, ölmeyebiliyorsun da. Win alıyorsun, win almıyorsun da. Öyle hocam. Bu oyun dört kişiyle oynanıyor. Bir kişi de oynanıyor, iki kişi de oynanıyor. Üç kişi de oynanıyor hocam. Oynadığımız arkadaşlar yanında olmak zorunda değil, başka yerlerde de olabilir. Onun zevki hocam. Ya benimle olmak istiyor ya da başkalarıyla olmak istiyor hocam. Böyle bir 30 dakika falan sürüyor. Yarım saat civarında. Sonra bitiyor. Ondan sonra bitti mi ya kazanıyorsun ya da ölüyorsun. Oyuna bağlı. Günde bir saat ya da yarım saat. O civar. Daha çok okul dağılınca oynuyorum hocam. Yani tatillerde, okul zamanlarında değil. Cumartesi ile pazar günleri. O zamanlar biraz çok oynuyorum. İki saat falan, iki buçuk. Derslerime biraz engel oluyor. Ama çok değil. Bu kadar hocam. Teşekkürler arkadaşlar beni dinlediğiniz için.

E12 (1.35 dk.)

Sihirli bir lambadan çıkan cin size 3 tane dilek hakkınız olduğunu dileklerinizin gerçekleşeceğini söyleseydi, neler ister, neler dilerdiniz? Nedenleriyle anlatır mısınız?

Merhabalar, benim adım... 17. maddeyi anlatacağım. Benim elimde cin, sihirli bir... Sihirli bir lamba bende olsaydı benim 3 dilek hakkım, birisi zengin olmak. Çünkü her şeye sahip olabilirdim. Her şeyi satın alamadım. Mesela şirket kurardım. Villalar alırdım. Yat alırdım. Mesela bunlar. Bir de araba isterdim. Tatile giderdim her zaman. Yaz tatillerinde tatile giderdim. Bir de şey... Neydi yav? Birinci dilek hakkını mı anlattın şimdi? Evet. Yani zengin olmak. Tekrar özetle. Zengin olmak, her şeye sahip olmak, şirket kurmak, villalar almak, yat almak, araba almak. İkinci dileğim, her zaman pikniğe gitmek istiyorum. Mesela yok bu değildi. Uçmak istiyorum. Herkesi kurtarabilirdim, herkes benimle gurur duyardı. Ve arkadaşlarım beni de gurur duyardı herkes. Bir de Futbol oynamayı çok sevdiğim için mahallelerimize halı sahalar şey olmasını isterdim. Halı sahada kurulmasını isterdim. Çünkü Maç oynamayı çok seviyorum. Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

E13 (5.00 dk.)

Gelecekte seçmek istediğiniz **mesleği** ve bu mesleği **neden** seçmek istediğinizi anlatır mısınız?

Benim ismim... Soyadım... Sekiz senedir buradayım. Burada yaşayabilirim, yaşamayı tercih falan ediyorum. Ben 11'i seçtim. 11'i neden seçtim? İşte küçüklüğümden beri hocam mesleğim futbol mesleğinin çok istiyorum. Küçüklük küçüklüğümden beri hayalim. Çok seviyorum. Yani çok da iyi oynuyorum. Yani kendime göre. Gelecekte kendimin bir futbolcu olacağımı düşünüyorum hocam. Yani futbol mesleğini seçmemde Hocam küçükken ilk bir YouTube izlerken hocam bir adam çıktı hocam önüme. İsmi Messi hocam, Lionel Messi. İşte onu izleye izleye hocam. Küçüklüğümden beri hayal hocam, hayalim. Belki yakında hoca işte para filan biriktirirsemse işte formasını filan almayı düşünüyorum. Onu izlediğimde hocam hep hayalim yani hep favori bir oyuncu. O kadar yani hocam çok işte seviyorum onu. hayalimi gerçekleştirmek için burada olursa, işte okul tatil olursa kendimi burada futbola yazdırmayı düşünüyorum. O kadar işte hocam. Futbola işte yazılmak istiyorum. işte biraz daha gelişmek istiyorum hocam. Kendimi geliştirmek istiyorum. Zaten her zaman okul bittikten sonra yemek veya kitap falan okuduktan sonra arkadaşlarım sesliyor. Gidiyoruz işte dışarıda top var, maç falan oynuyoruz. İşte öyle. Yani hocam ne zaman çağırıyorlarsa oynuyorum işte. Bazen işte top olmuyor. Top olmadığı zaman da bir beş dakika, on dakika geziyoruz dışarıda sonra eve gidiyoruz. Top olduğu zaman işte top al diyoruz bir saat, bir buçuk saat gibi oynuyoruz kendi aramızda. Bazı farklı adamlar geliyor diyorlar ki işte maç falan yapalım mı? Biz de diyoruz tamam işte yorgun olsak bile yani maç yapıyoruz. Yani yakında Ramazan gelecek. Oruç tutacağız. Oruçta da işte çoğu zaman gidiyoruz, maçta falan yoruluyoruz ama dayanıyoruz hocam. Sahada oynamıyoruz hocam çünkü izin vermiyorlar. Kendi işte de maç yapıyorlar ya işte. Yani yakında oraya yazılsam ben de orada maç yapabileceğim. O Biraz aşağıda çifte minarenin yan tarafında bir tane Narmanlı Camii var hocam. Şey büyük yeri. Hocalar da izin veriyor hani demiyor ki işte siz burada oyun oynamayın. Böyle şöyle ayıp filan demiyorlar yani. Diyorlar ki oynayın biz de orada kendi aramızda kale kuruyoruz taşla oynuyoruz. Sen nerede oynuyorsun daha çok? Kalede, orta sahada, forvet te Üçünde de oynuyorum hocam. Biraz işte geride falan olduğumuzda ben kaleye giriyorum. Eşit olana kadar sonra kaleye birini sokuyoruz. Sonra ben işte ben forvet oynuyorum. Bir tane daha arkadaşım forvet oynuyor. İşte paslaşa paslaşa gidiyoruz. Hocam, kısmet olursa yani her yerde oynanabilir ama hayalim işte Barcelona. Barcelona takımında? Tamam. Evet. Bitti. Raziyim.

E14 (1.40 dk.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Adım... soyadım... Futbolu seviyorum. Beş numarayı seçiyorum. Futbolu çocukluğumdan beri seviyorum. Futbolcu olmayı karar verdim. Bu kadarı. Seviyorum. Oynuyor musun? Evet.

Daha çok sahanın neresinde oynuyorsun? Forvette oynuyorsun. Gol atmayı... Atıyorum. Almanya'da futbolcu olmak istiyorum. Kulüpte Real Madrid'i istiyorum. Her gün çalışıyorum. Evet, her gün oynuyorum. Her gün oynuyorum, dışarı çıkıyorum arkadaşlarımla. Futbol yapıyoruz. Kendimi geliştiriyorum. Almanya'da oynamak istiyorum. Evet, Almanya'da geliştirmek istiyorum kendimi. Öyle de kulüpteki Real Madrid'e gitmek istiyorum. O takımları istememin sebebi; Real Madrid iyi bir kulüp, işte ondan dolayı. Real Madrid, şu an Real Madrid'de oynayan bir Türk var: Arda Güler onun gibi iyi oyuncu olmaya çalışıyorum.

E15 (2.30 dk.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Evet arkadaşlar merhaba. Şimdi ben size en çok ilgi duyduğum spor dalını anlatacağım. Şimdi arkadaşlar ben en sevdiğim spor dalı maçıdır. Çünkü maçta her gün koşuyorum, koşuyorum, top oynuyorum. Ve benzeri arkadaşlar şeyler yapıyorum. Ben o yüzden çok maçı seviyorum. Ve bir sporcu olmayı çok severim. Ondan dolayı ben spor yapmayı çok seviyorum. Yani başka bir spor, spor dalları da var da en çok sevdiğim maç... Futbol, evet hocam. Oynamayı da seviyorum hocam. daha çok sahada hocam ya da okul bahçesinde fark etmez hocam. Evet hocam. İleride bir takımda futbolcum olmak istiyorum Evet hocam. Yani onu çok seviyorum ve olmayı da tercih ederim hocam. İnşallah olurum. Yani olmayı çalışıyoruz hocam. Sevdiğin futbol takımı hocam. Fenerbahçe. Bu takımda oynamayı isterdim bugün. Benim en çok futbolu sevmemde etkili hocam sporcular olmuştur. Ondan sonra hocam ailem, abilerim hocam. Onlar hocam. Onlar. Futbolun en sevdiğim tarafları... Tarafları hocam, hem spor yapıyoruz hem de bedenimizi rahatlatmış oluyoruz. Başka bir şey yok. Başka bu kadar. Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

E16 (2.50 dk.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Adım... soyadım... Konuşmak istediğim konu en çok ilgi duyduğum futbol. Neden? Çünkü en sevdiğim konu futbol. Çünkü çok seviyorum. Zaten yeteneğim de var. Ve koşuda da zaten baya bir hızlı koşuyorum. Ve onun için seviyorum. Çok seviyorum futbolu. Sevme nedenlerim de yani çünkü çocukken hep oynardık. Ondan dolayı seviyorum... Hayran kaldığım bir futbolcu... Evet, çok etkileniyorum. O Leoneli Messi. Çocukken sevdiğim bir futbolcu. Hep takip ettiğim her şeyde, TikTok'ta yani her şeyde takip ettiğim Leoneli Messi. Hatta oyunlarda oynadığım bile futbol oyunlarında hep onu alıyorum, Messi. Ve takımımda da ona göre seçiyorum yani. Misal Paris takımım benim. Eski takım ama şimdi değil. Messi

çıktı, ondan ben de sevmedim. Hedeflerimden ulaşmak için yapıyorum. Mesela günde, bir haftada, üç günü maç oynuyorum. Hem okulda hem mahallede hem dışarıda. Ama bir kursa falan gitmiyorum. Aklıma şimdi bir şey gelmiyor. Sadece... Futbola en sevdiğim spor dalı ve çok sevdiğim zaten tek futbolu var. Bir de koşu. Koşuda zaten çok hızlıyım. Okulda arkadaşların beni çok beğeniyorlar. Şey olarak yani futbol olarak zaten çok hızlı koştuğum için zaten kendilerine de desen sınıfın en hızlısı kim? Maçta veya herhangi bir şey beni derler. Çok da eminim bundan. Maçı da çok iyi oynuyorum. Sadece biraz sert oynuyorum. Ondan daha bir şey yok. Okulun en iyisi diyemiyorum. Kendime göre evet ama başkalarına göre değil. Benden birkaç kişi daha iyi var. Gelecekte gelecekte... Şey takımında... Ya Paris... Manchester United, Manchester City takımlarında, Avrupa Lig takımlarında oynamak istiyorum. Olursa Allah izin verirse. Teşekkür ediyorum dinlediğinizden dolayı.

E17 (1.00 dk.)

Sevdiğiniz bir insanı (arkadaşınız, öğretmeniniz, aile fertlerinden biri, bir sanatçı, bir sporcu vb.) tanıtınız.

Adım... soyadım... Burada kaç gün kaldığınızı bilmiyorum. Benim konum “Sevdiğiniz bir insanı, arkadaşınızı, öğretmenizi, aile fertlerinden biri, bir sanatçı, bir sporcu vb. tanıtınız.” Evet. Sevdiğim öğretmenlerden Canan Hoca, Yavuz Keleş. Canan Hoca’yı daha çok seviyorum. Canan hoca bana iyi davranıyor. İyi yani. İyi. Beni sevindiriyor yani. Benimle sohbet ediyor. Ben... Ben onu koridorda görünce işte... Onu koridorda görünce böyle çok seviniyorum, beraber olmak istiyorum. Peki arada bir yanına gidiyorum, sohbet ediyorum Canan Hoca ile. Görünce çok mutlu oluyorum. Tamam. Yeterli Olur.

E18 (2.00 dk.)

Hayallerinizi, gelecekte neler yapmak istediğinizi anlatır mısınız?

Afganlıyım. Ben yedi yıldır buradayım. Ben gelecekte futbolcu olmak istiyorum. Ben... Ben Dört numarayı seçtim. Hayallerimi gerçekleştirmek istiyorum. Futbolcu olmak istiyorum. İyi bir meslek olduğunu düşünüyorum yani futbolcu olmak. Yani hayallerimi gerçekleştirmek istiyorum. Onun için ben futbolcuyu seçtim, futbolu çok seviyorum. Futbol bazen oluyor, bazen olmuyor. Okulda her gün Futbol oynuyorum. Dışarıda arkadaşlarım da var, mahallede maçta oynuyoruz falan. Oynuyoruz, maç oynuyoruz. Futbol oynuyorum ileride futbolcu olacağım. Benim tuttuğum bir takım Beşiktaş. Beşiktaş ama Galatasaray’da olabilir ama ben Beşiktaş’ı çok seviyorum ben hayalimde Beşiktaş’ta takımda oynamak isterdim ama şey yurt dışı takımları olsa Barcelona gibi takımlar olsa oynamak isterdim. Ben kulübe gittim ama Afganlılar almadığı için ben oynamıyorum kulübede falan. Ama eğer olsa başka bir futbola

gitmek isterim yani yazılırsa giderim başka neler yapmak isterdim? Ben gelecekte hocam, yani ben gelecekte Almanya'ya gitmek istiyorum. Evet Almanya'ya gitmek istiyorum, orada hayallerimi gerçekleştirmek yani düşünüyorum. Ora da olabilir olmaya da bilir burada çok çalıştım çok çabaladım ama olmadı ama Almanya'ya gitsem belki olur başka bir Hayallerim yok. Bitti hocam.

E19 (1.15 dk.)

Sihirli bir lambadan çıkan cin size 3 tane dilek hakkınız olduğunu dileklerinizin gerçekleşeceğini söyleseydi, neler ister, neler dilerdiniz? Nedenleriyle anlatır mısınız?

Merhaba ben... 15 yaşındayım yedi yıldır buradayım. Erzurum'da Ailede kalıyorum. Ailem Afganistan'da yaşıyor. Ben tek buradayım amcamgilde oturuyorum. Ben sihirli lamba çıkan size üç tane dilek hakkı verilse ne yaparsınız? Ben birinci dilek hakkımı, ailemi kurtarmak istiyorum. Oradan buraya getirmek istiyorum. Erzurum'a getirmek istiyorum. Ailem Afganistan'da Mezar-ı Şerif'te. İki Dilek hakkımı nasıl söylesem, ikinci dilek hakkımı futbolcu olmak isterdim. Üç dilek hakkımı bir hayat kurmak istiyorum, rahat güzel bir hayat, yaşam kurmak istiyorum. Sessiz... Hayatımda neler olsun? Olsun işte bir şeyler yani. Bu kadar hocam.

E20 (2.15 dk.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Benim ismim... Seçtiğim konu, en çok ilgi duyduğunuz. Afganlıyım İran'da yaşıyorum. Yedi yıldır buradayız. Türkçeyi bir kurs olmadan, sokakta gezerek daha da iyi anladım. Seçtiğim konu en çok ilgi duyduğunuz spor dalı. Benim en çok ilgi duyduğum spor dalı futbol. Nedeni ise futboldaki karşı tarafın beceri ve bacak hareketleri... Ne yapacağını yani bir zekâ sorusu gibi olması beni sevindiriyor. Yani seviyorum futbolu. Karşı tarafın nasıl hamle yapacağı, ne yapacağı, pas mı vereceği bir tahmin oyunu. Yani bu kadar. Evet, ileride futbolcu olmak istiyorum. Futbolda mesela nasıl topa vursak da daha falsolu gider. Yani döner. Yani öyle direkt yani futbol. Futbol direkt ilgimi çekiyor. Böyle çok hoşuma giden, az önce söylediğim özellikleri sahada gösterebilen futbolcular var. Onlar: Pele ile Cristiano Ronaldo. Bunlar ilgimi çekti. Oynayırlarına daha da detaylı baktım ve kendimi geliştirmeye çalıştım. Takip ediyorum. Türkiye'deki maçlarını ya maç maçlarını? Pek maçı izlemiyorum. Yani pek takip ettiğim söylenemez. Fakat arada sırada eğer önemli olursa bakabilirim. Ben de oynuyor musun? Evet oynuyorum. Oynamaktan keyif alıyorum. Sahada defans veya forvet oynamayı seviyorum. Teşekkür ediyorum.

E21 (2.30 dk.)

Oynamaktan en çok zevk aldığınız **oyunu** anlatır mısınız?

Herkese merhabalar. Benim adım...soyadım...Yedi yıldır Türkiye'deyim. Benim seçtiğim konu, oyun oynamaktan en çok zevk aldığım oyun Anlatır mısınız? Ben en çok oyun oynadım. Hocam, PUBG. PUBG'de kötü alışkanlık olabilir, yani silah oyunu. Hani adam öldürünce mesela diyelim ki sinirlendin, tarafını kırdın, camı kırdın. Öyle olabilir hocam. Kimden oynanıyor, bazen biz... Yani oyunu attıktan sonra ilk önce ismimizi giriyoruz. İsmi girdikten sonra arkadaşı falan kaydediyoruz hocam. Ondan sonra bazı arkadaşlar var. Mesela bunlar. Bunlarla bazen oynuyoruz hocam. Takım olarak. Kazandıkça seviye atlıyorsun. Hocam başka? Şimdi oyunda yüz kişi var. Yüz kişi hocam, silah buluyorsun. Evler var mesela. Evin içine girip silah alıyorsun. Ve adam öldürüyorsun. Birinci oldun mu kazanıyorsun oyunu. Sana birinci oldun mu seviyen artıyor. Ya da şimdi yenildin. Seviyen gittikçe eksiliyor. Oyun uzun sürüyor Hemen başlayıp bitmiyor Çok uzun sürüyor. Çok değil de uzun sürüyor. 100 kişi olduğu için zor. Harita da büyük çünkü. Yani zor. Bu oyunda zevk almak, arkadaşlarla oynamak yani. Bu oyunda yani adam öldürüyorsun ve kazanıyorsun. Adamı öldürüyorsun seviniyorsun yani. Öldü diye kazandım yani level atladım diye. Beni dinlediğiniz için teşekkürler.

E22 (2.20 dk.)

Bir gününü ayrıntılı bir şekilde anlatır mısınız?

Merhabalar, ismim... soyadım... Hocam On üç buçuk yaşımdayım. Yedinci sınıf okuyorum. Anlatacağım konu bir günlüğü ayrıntılı bir şekilde anlatır mısınız? Hocam, normalde saat sekiz buçuk gibi kalkıyorum, yüzümü yıkıyorum, kahvaltımı yapıyorum, sonra okula geliyorum. Dersimi dinliyorum, sonra eve geçiyorum. Evden sonra belki dışarı çıkarım. Saat altıya falan, altıya kadar. Sonra eve gelirim, bazı ödevlerimi yaparım. Veya televizyon falan izlerim. Ona kadar televizyon falan izlersem veya ödevimi yaptıysam sonra da uyurum. Hafta sonu bazen de gidiyoruz halı sahaya arkadaşlarla oynuyorum hocam veya internet kafeye gideriz bazen. Bu kadar hocam. Hafta sonu... Evde geçiyor hocam. Genellikle evdeyim. Evde kardeşimle falan filan otururum. Televizyon izleriz. Ödevlerimizi falan yaparız hocam. Her gün yaptığım şey televizyon izlemek hocam. Derslerime Hocam akşam mesela yedi, sekiz gibi. Yedi, sekiz gibi ödevlerimi yaparım. Sonra televizyonu bazen izlerim. Sonra da uyumaya. Akşam gece yatar mısın, erken de yatarsın? Bazen geç, bazen erkek hocam. Daha çok? Daha çok geç yatıyorum hocam. On gibi. Geç yatınca sabah kalkmak zor oluyor hocam. Derslere, okula gitmek Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

E23 (1.43 dk.)

Sihirli bir lambadan çıkan cin size 3 tane dilek hakkınız olduğunu dileklerinizin gerçekleşeceğini söyleseydi, neler ister, neler dilerdiniz? Nedenleriyle anlatır mısınız?

Hepinize Merhaba arkadaşlar, benim adım... Ben 14 yaşımdayım okula gidiyorum Sabah kalkıp dişlerimi fırçalarım Biraz fırçaladıktan sonra yemek yiyip okula giderim okuldan geldikten sonra ödevlerimi bazen yaparım Ondan sonra telefonu alıp oyunlar oynarım mesela oyun oynadığım PUBG ya da böyle Roblox falan oyunlar oynarım sihirli bir lamba çıkan cin 3 tane Dilek istersen ben birinci dilim elime güzel bir yere götürmek isterim ikincisi İnşallah Kanada'ya gideriz İnşallah Kanada'ya gideriz sihirli bir lamba çıkan cin 3 tane Dilek istersen ben birinci dileğim, ailemi güzel bir yere götürmek isterim. İkincisi İnşallah Kanada'ya gideriz şeyimizi girip. Kanada veya Amerika üçüncüsü Kanada'da zengin oluruz oraya gidip zengin bir hayat diliyorum Evet hocam bu kadar

E24 (1.20 dk.)

Çok zengin olsaydınız paranızla neler yapardınız? Açıklayınız.

Merhaba, ismim... Afgan'ım. Seçtiğim konu çok zengin olsaydım ne yapardım? Çok zengin olsaydım... Kendi ülkeme yardım isteyen insanlara Yardım ederdim. Kendime bir şirket falan... Bir şirket kurardım İstedığimi ev ya da yapardım, satın alırdım. Mesela istediğim arabayı... İstedığım arabaya alırdın? Evet, her şeyi yaparız. İnsanlara yardım ederdim. Evet. Mesela kendi ülkemizde insanlar evi yok mesela. Evi yok, evet. Okullar düzgün değil. Okullar... Okulları baştan sona şöyle bir... Yenilerdim okulları? Erzurum'da bir restoran falan yapardım. Bir restoran açardım, Tamam. Bu kadar.

E25 (50 sn.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Merhaba arkadaşlar, ben... Seçtiğim konu 5. En çok ilgilendiğim spor dalı futbol. Futbol neden seçtiğim için... Sevdiğim takımın şey... Sevdiğim takım beni futbola alıştırdı. Sevdiğin takım Galatasaray hocam. Gelecekteki hayalim inşallah futbolcu olmak. Futbolcu olursam okuluma, aileme, arkadaşlarıma destek olacağım Allah izin verirse. Futbolu neden seçtim? Takımımndan dolayı. Takımın maçını da kaçırmam. Bu kadar beni dinlediğiniz için teşekkürler.

E26 (1.20 dk.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Benim adım... Afganistan'la Türkiye'ye geldik. İlk önce Amasya'da yaşıyorduk. Sonra da 2-3 yıl oldu. Sonra da Erzurum'a geldik. Erzurum'da öğretmenlerim oldu. Sınıfta geldik. Okula geldik. Evet. Benim en çok duyduğum spor futboldur. En çok sevdiğim futboldur ve onu büyüdüğüm zaman illa ki onu olacağım. Aklımda bu plan var. Ve başka da vardır ama en çok sevdiğim futbol. Çünkü hocam böyle çok iyi bir şey yapıyoruz. Çok iyi çalım yapıyoruz işte hocam. Forvet oynuyorum. Gol atmayı çok seviyorum. Takip ettiğin bir futbol takımı var: Beşiktaş. Beşiktaşlıyım. İlgi duyduğun bir futbolcu var. Hocam, herhangi biri olduğumda olurum işte hocam. Fark etmez, ben büyüyünce futbolcu olacağım. Tamam hocam. Görüşürüz.

E27 (45 sn.)

Beğenerek izlediğiniz **bir diziyi/filmi** anlatır mısınız?

Benim adım... Benim konum altıncı konu. Beğenerek izlediğiniz bir filmi anlatır mısınız, konusu. Bu film, "Aşk Yeniden" filmi. Çok güzel bir filmidir. Her hafta yayınlanan bir dizi. Dizi, Türk dizisidir, yabancı değil. Her gün bu diziyi izliyorum. Bu dizide kahramanlar var hocam. İnsanlar var. Adları Fatih, Selim ve bir de hocam Zeynep. Dizide olay olarak şey var dizide. Şey piknikte geçiyor. Ayı geliyor, bunları korkutuyor. Bir de ayıptır söylemesini de şey... Zeynep hamile. Çocuk yapıyor. Sonra... sonra babası şaşkın şaşkın. Sonra... Bu kadar hocam, görüşürüz hocam.

E28 (3.49 sn.)

Oynamaktan en çok zevk aldığınız **oyunu** anlatır mısınız?

Hocam adım... On üçü seçtim hocam. Hocam seçtiğim oyun PUBG. Oyun Toplam dört kişiyle oynanıyor. Hocam mesela haritada yüz kişi. Evet. Yani takım olarak dört kişi hocam. Dört kişi. Bir de hocam sekiz kişilik var. Sekiz kişi girebiliyoruz hocam. Oyuna girebiliyoruz hocam. Hocam oyunda yeni güncelleme geldi. Hocam dün gittim ben. Güncellemeden sonra bir iki üç arkadaşla oynadım. Sonra oyuna gittik. Bu oyunu hocam eğlenceli olduğu için çok seviyorum. Haftada iki defa falan oynuyorum. Oyunun içinde hocam kıyafetler var. Pantolonlar var, ayakkabı... Başlıklar var. Ve hareketler var. Yani hocam bir sürü kıyafet var. Seçiyorsun onlardan bazılarını hocam. Oyun içinde arkadaşları şey yapabiliyoruz, çağırabiliyoruz yani. Sonra... Oyuna davet ediyorsun yani, Oyuna davet ettikten sonra hocam oynuyoruz. Sonra bir arkadaşla ben oyuna girdik hocam. Sonra adam geldi, dedi ki bizimle bir şeyler konuştu. Sonra küfür etmeye falan başladı. Sonra hocam ben de oyundan çıktım.

Sonra hocam arkadaşlarımı çağırdım. Oynadık dördümüz de. Bu oyun Savaş hocam. Savaşır hocam. Oyun, savaş oyunu. Arkadaşlarla gidiyoruz hocam. Mesela haritada Püçinke, Futsokol, Tokio onlara gidiyoruz hocam. Burada hocam adamlar var. Şişe, silah, UNP falan, M4, M24. onlarla gidiyoruz hocam, oynuyoruz. Adamları öldürdükten sonra birkaç kişi kalıyoruz. Ya hocam oynayabiliyorsak, oynuyoruz hocam. Yenebiliyorsak ya da yenilemiyorsak da... Yenilsek de hocam... Öyle yani hocam. Yani yenilince oyun bitiyor. Yenilmek ne demek? Nasıl yeniliyorsun? Hocam biz savaşta... Mesela savaş açıyorsunuz ya hocam, savaş şey yapıyoruz. Evet. O sırada hocam mesela onlar yendi. Karşı taraf yendi hocam. Yani biz kaybetmiş oluyoruz. Kaybetmiş oluyorsunuz. Yani böyle kısa şeylerde arenalarda hocam bir on dakika. Erengildim mesela hocam yirmi, yirmi beş, otuz dakika. Süreli hocam. Yani oyun kaldığı yerden sonra devam etmiyor ama canlanma var. Mesela birisi beni vurduğunda yani beni başka bir yere atıyor. Orada hocam loot falan ediyoruz. Sonra çıkıyoruz hocam aynı yerden. Sonra hocam güncellemede yeni bir harita geldi. Hocam yukarıda işte böyle Mısır var ya hocam Mısır... Evet Mısır'ın ülkesi gibi böyle şey var. Hocam sonra oraya gittikten sonra canlanma şeyini alabiliyoruz hocam orayı bitirdikten sonra. Sonra hocam buradan çıkıyoruz ölmeyelim diye alana. Hocam sonra alana giriyoruz Alan bizi öldürmesin diye. Hocam görüşürüz, benden bu kadar size.

E29 (1.20 dk.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Merhaba. Ben... şey Hocam 5. Hocam, biz gitti ringe. Hocam, söyledi bir ağlaş vur. Biz. Hocam, sırada biraz ağlaş vur. Hocam... Evet. Hocam gittim, vurdum. Çocuk söyledi, biraz ağlaş vur. Ben söyledim, bir tane arkadaşım. Bir tane. Ben söyledim hocam. Hocam ağlaş vurdum. Bitti. Madalya verdi bana. Kulüpte oynuyorum Madalya... Madalya aldım

Hocam söyledi ama biraz ağlaş vur. Vurdum ağlaş. Sonra... Hocam su bana verdi. Hem iç biraz vur. Vurdum hocam geldi bana. Bana vurdu, ben bu vurdum hocam. Hocam bitti, başka madalya aldım gitti. Madalya Almak için seviyorum boks. Tamam. Bitti. Görüşürüz.

E30 (2.15 dk.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Evet, arkadaşlar benim adım... soyadım... Atatürk ortaokulunda okuyorum sekiz A sınıfında. Konum: En çok ilgilendiğin, ilgi duyduğun spor dalı hangisidir? Niçin sevdiğini bize anlatır mısın? Benim en çok ilgi duyduğum spor dalı futbol. Futbolda başarılıyım çünkü o yüzden çok seviyorum. Arada arkadaşlarımla antrenman yapıyoruz. Halı sahaya gidiyoruz bazen. Halı saha akşam. Kulübe gidiyoruz. Ondan sonra hayalimi... Hayalleriniz gerçekten... Benim

hayalim futbolcu olmak. Ve futbolda başarılı olduğum için. Kariyer sürdürmeyi düşünüyorum. Hocam ben şimdi futbolda başarılıyım hocam şimdi. Hocam bizim İranlı diye bir kulüp var halı saha... akşamlar var haftada bir. Orada yapıyoruz hocam. Sonra maçlar var. Maçlara falan çıkıyoruz. Sol kanatta oynuyorum. Ramazan'dan önce her gün antrenman yapıyorduk. Arkadaşlarla okul çıkışı gidiyorduk. Halı saha filan antrenman yapıyorduk bireysel. İşte çarşamba günlerinde akşama Halı saha vardı, oraya gidiyorduk. Antrenman yapıyorduk. Ramazan'da her gün yapmıyoruz. Futbol izlemeyi de severim hocam. Beşiktaş'ı izlerim hocam. Bitti hocam. Evet arkadaşlar beni dinlediğiniz için teşekkürler.

E31 (2.30 dk.)

Dinlediğiniz **bir masalı ve hikâyeyi** anlatır mısınız?

Arkadaşlar merhaba. Bugün ben size bir kuşun hayatını anlatacağım. Bir kuş varmış. Bu kuş ne diyelim? Bu kuş çok akıllıydı. Bir gün annesi babası tarafından terk edildi. Annesi babası işte çok hastaydı. Annesi babası vefat etti ve kuş gitti dışarıya gezmeye. Bir an kayboldu. Tüm yere gezmeye çalıştı. Bir an hava karardı. Hava karardığı için tüm yer simsiyah olmuştu. Hiçbir yeri göremiyordu. Kuş uyudu, sabah oldu. Sabah oldu çok güzel bir manzara karşılaştı. Ama annesi babasını görmek için, yani vefat etmiş ama görmek için gitmeye karar verdi. Annesi babasını son kez görmek için. Giderken bir an bir kötü kargayla karşılaştı. Kargadan yardım istedi. Karga çok zalim olduğu için hiç ona yardım etmedi. Söyledi ki böyle böyle doğru yanlış yola geç. O da kabul edip yanlış yola doğru yola gitti. Karga sinirlenip ona söyledi. Dedi bu doğru yol değil. İşte arkada kötü yol. Yani kötü yol demedi de doğru yol dedi. O yola karga giderken bir an şey oldu. Bir an bir caddeye karşılaştı. O caddede çok arabalar olduğu için orada korktu ve yürümeye tercih etmedi. Bir an giderken araba çarptı. Arabada çarptı. Hastaneye gittiler filan. Sonra bir an vefat etti. Kuş da vefat etti. O dünyaya gitti. Cennette anne babasını gördü. Ondan affetmesini istedi, dedi: “Ben çok kötü bir çocuktum. Size azarlanıyordum. Çok rahatsız ediyordum sizi” Çok özür diledi. Anne babası onun duanı kabul edip sonsuza kadar mutlu yaşadılar. Beni dinlediğiniz için teşekkürler.

E32 (45 sn.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Merhaba arkadaşlar benim ismim... Ben Beş yani en çok ilgi duyduğunuz sporu anlatacağım. Benim en çok ilgi duyduğum Spor, küçüklükten beri futboldur. Çok futbol oynamayı severim ve arkadaşlarımla çok oynarım. Futbol bana yani yeni arkadaşlıklar kazandırdı. Benim idolüm, Christina Ronaldo'dur. Futbolda ben bir sebepten dolayı uzun süre futbolu bıraktım ama sonra yine başladım. Ben futbolu Bir yıl, bir buçuk yıl ona geri kafayı taktım. Çünkü

yani hem eğlenirken para kazanabiliyoruz futbolda. Ve yeni arkadaşlıklar edinebiliyoruz. Ben futbolda çok iyi arkadaşlıklar edindim. Futbolu sevdiğimin en futbolu sevmemin en önemli nedenlerinden biri de budur. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

E33 (1.48 sn.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Merhaba arkadaşlar, benim adım... Bugün size beşinci numarayı, yani en çok ilgi duyduğum spor dalını anlatacağım. En çok ilgi duyduğum spor dalı benim futboldur. Çünkü futbola beni başlatan hep arkadaşlarım ve çevrem oldu. İşte her gün bizi halı sahaya çağırıyorlardı. O yüzden her gün gidiyorduk, biz de oynuyorduk. O zamanlar zevkine oynuyorduk yani, öylesine. Sonra biraz büyüyünce Anladık ki böyle bir sporda da gerçekten varmış. Büyük takımlar varmış. Ve biz de profesyonel olmaya çalışıyoruz. Şey yapıyoruz, antrenmana falan gidiyoruz. O yüzden kendimizi geliştirmek istiyoruz. Şu anlık bir kulübe gitmiyorum. Ama şey yapacağım, Ramazan'dan sonra gitmeyi düşünüyorum. Evet, böyle. İlginç oynuyordunuz arkadaşlarla. Arkadaşlarla beraber olduğunuz için. Aynen öyle. En çok oyuncular benim dikkatimi çekti. Mesela Arda Güler. Bu yaşta Real Madrid'de oynaması beni çok etkiledi. Bir de Ronaldo var. İdolüm. Ben daha doğrusu kaleciyim de. Ama çok iyi de oyun oynarım. Kaleci olarak da en çok Neuer ve Casillas'ı örnek alıyorum. İşte böyle. Ben Fark etmez ama güzel bir takım olsun. İleride bir takımda kaleci olmak istiyorum inşallah. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

E34 (1.00 dk.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Selamünaleyküm. Adım... soyadım... Beşinci maddeden basacağım, futbol. Oyunu. Küçüklüğümünden beri hayalim futbolcu olmak için. Evet, tamam. Başka ne diyeceğim? Futbol Oynuyorum hocam. Seviyorum futbolu. Her gün oynuyorum. Forvette oynarım. İlgi duyduğum takımlar var. Real Madrid, Fenerbahçe. Takip ediyorum. ben de büyüyünce futbolcu olmak istiyorum. Bir takımda Al Nassr'da. Al Nassr takımında oynamak istiyorum. bunu meslek olarak mı yapmayı düşünüyorum? Tamam hocam. Beni dinlediğiniz için teşekkürler.

E35 (3.30 dk.)

Oynamaktan en çok zevk aldığınız **oyunu** anlatır mısınız?

Herkese merhaba. İlk önce konumuzdan bahsedeceğim. Konumuz oyun. Telefonlarda çok oynadığım bir oyun var. En az oynadığım oyunlar 3 tane vardır oyunum. Adlarını da

söyleyeyim. FIFA, Mobilya, Brawl Stars, Roblox ve Stumble Guys. Bu 4 oyunun en güzel yanı çok eğlenceli bir oyun. Size Brawl Stars'tan bahsedeyim. Çoklu karakter vardır. Bayağı etkinliklerden vardır. Yani böyle kişiden kişiye değişir her haritada. Yani birkaç haritasında üç tane vardır. Diğer harita tek bir tane şeyi oyunu var. O da tek hesaplaşma. Onda on kişilik var. Herkesi öldüreceksin. Jetonlar var. Onda jeton topluyorsun. Yani öldüreceksin adamı, sonra kalmaya çalışacaksınız. Ve diğer oyunumuz FIFA Mobilya. O oyun futbolla ilgili bir oyun. Yani böyle gerçek insanlarla, böyle NPC'lerle oynanan bir oyun. Bazı görevler veriyor, onları yaptıkça size güzel şeyler verir. Yani onda hem elmas var, hem paralı şeyler var. Yani onlardan kutu açıyorsun ve ondan size her türlü futbolcu çıkabilir. Fark etmez yani rastgeledir. Öyle bir oyun. FIFA Mobilya ve Roblox... Roblox en sevdiğim oyunlardan biri. Çünkü her zaman bir oyunu var. Çok güzel. Ona ölümcül top deniyor. Çok güzel sarıyor yani. Böyle kılıcın var, kırmızı top sana geldiği zaman ona vuracaksın ve sona kalmaya çalışacaksın. Neredeyse Brawl Stars'ta aynı şekilde. Yani birkaç tane anime karakteri var, onların özellikleriyle oynayacaksın, tanışacaksın. Ve onların levelini 100 yaptıktan sonra tüm özelliklerini açabilirsiniz yani. Böyle oyun size bir kere hak verecek, her türlü karakterden biri. Özelliklerin tamamen öğrenmeniz için size 30 dakikalık bir süre veriyor. Ve ondan sonra başka vermiyor. Siz kendiniz geliştireceksiniz o karakteri. Ve 100 level yaptığınız zaman tüm özellikleri açılıyor. Belki 28 fark etmez. Yani bazıları 20... üçüncü özellikler 60-70'te başlar. Son şey level de 95-100. Yani 85 öyle şeylerle başlar. 4. oyunumuz Stumble Guys. Stumble Guys böyle bir oyundur. Bayağı etkinlikleri vardır ve o etkinliklerle birlikte yani her dakika kazanabilirsiniz. Şansınıza bağlıdır. Ne kadar iyi oynarsanız o kadar iyi olur. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim. Saygılarla M...

E36 (2.45 dk.)

Oynamaktan en çok zevk aldığınız **oyunu** anlatır mısınız?

Merhaba, ben ... Beşinci soruyu seçtim. Diyor ki, en çok ilgi duyduğunuz spor dalı. Benim en ilgi duyduğum spor dalı futbol. Ve futbolu seviyorum. Hayalimdeki spor dalı. O yüzden onu seçmek istedim. Sonra... Evet. Futbolunu seviyorum Sonra... Kupa almak istiyorum Sonra... Spor dallarından Futbolu niçin seviyorum? Çünkü boyumuz uzar. Sonra... İleride bir... Büyüyünce futbolcu olacağım. Sonra kupalar almak istiyorum. Sonra da... Mesela hangi bir oyuncu beni çok etkiledi: Ronaldo. Mesela Ronaldo'nun oyunlarını, videolarını görünce etkilendim. Sonra dedim ki ben büyüyünce futbolcu olacağım. Sonra Ronaldo da eskiden fakirmiş, zengin olmuş. Ben de zengin olmak istiyorum. Şehirlerden gitmek istiyorum. Zengin olunca fakirlere yardım etmek istiyorum. Sonra evi olmayan kişilere ev yaptırmak

istiyorum. Sonra muhtaç olan insanlara ekmek, yemek falan vereceğim. Annem ne isterse onu yapacağım. Bitti. Görüşürüz.

E37 (3.30 dk.)

Hayallerinizi, gelecekte neler yapmak istediğinizi anlatır mısınız?

Merhaba, benim adım... En çok... derler. Benim seçtiğim şey, hayallerinizi gelecekte neler yapmak istediğinizi anlatır mısınız?

Ben, ben gelecekte büyüyünce avukat olmayı düşünüyorum. Ve bilim insanları gibi olmayı düşünüyorum. Yani dilsizler için bir icat yapardım. Yani zor olan şeyleri yapılabilecek hale getirmeye çalışacağım. Yani dilsizler için bir maske olacak. Maskeyi takarlar hocam. Taktıktan sonra şöyle bir sert bir şey olacak, klavye. Yani nasılsın dediklerinde klavyede iyiyim yazacak, iyiyim sesi çıkacak maskede. Yani konuşmasa da hoparlörle konuşabiliyor. Evet. Öyle bir şey yapmışlar. Bu fikir dilsizleri görünce geldi aklıma. Çok üzülmüştüm. Yani avukat olunca iyi bir avukat olmalıyım. Bağıra çağıra bir avukat olmazdım. Niçin avukat olmak istedim yani? Severek bir çalışmak için.? Avukat olunca Miras davalarına girerdim. Ya da suç davaları... Yani birisi ölünce, ölen kişinin mirası kime verdiğini araştırmaya çalışırım. Bunu yaparken de... Ölçülü olmaya çalışırdım. Avukatlığın dışında deneyli olmayı, deney yapmayı düşünüyorum fazladan. Yani deneyler olarak; patlamalı deneyler üzerine çalışırdım. Bu kadar hocam. Görüşürüz.

E38 (1.20 dk.)

Çok zengin olsaydınız paranızla neler yapardınız? Açıklayınız.

Selamünaleyküm. Ben Afganlıyım. İsmim... Soyadım da... Zenginlik. Zengin olsaydım fakirlere yardım ederdim. Ve yani aileye destek olardım. Çevremdeki insanlara yardım ederdim. Anne babamı Mekke'ye gönderirdim Hacc'a. Ve kendi bir hayalime yapardım. Hayalim vardı, onu yapardım. Mesela hocam, anne babama bir ev alırım. Çevremdeki insanların evi yok, onlara ev alırdım. Yani fakirlere yardım ederdim. Mesela bazı fakirlerin evi olmadığı şey, onlara ev falan alırdım. Yani abime, ablama, anneme, aileme destek olardım. Yani bu kadar. Yani hocam, kendime güzel bir ev alırdım. Geleceğimi düşünürdüm. Geleceğimdeki mesela hocam, geleceğimi bir ev falan, araba alırdım. Abim, ablamı Mekke'ye gönderirdim. Hocam bu kadar yani. Görüşürüz. İyi günler.

E39 (3.00 dk.)

Çok zengin olsaydınız paranızla neler yapardınız? Açıklayınız.

Benim adım... Eğer çok zengin olsaydım etrafa yardım ederdim. Evsiz insanlara yardım ederdim. Fakirlere yardım ederdim. Benden sağlığa ihtiyacı olanlar hastane kurardım. Polis devleti kurardım hocam. Polis şeyi kurardım işte hocam. Mesela karakol kurar, karakol yapardım. Niçin yapardın bunu? Kötü çocuklar mesela, çocuklara zarar veren, hırsızlık olan

mesela, şey... hani organ mafyası gibi şeyleri önlemek için karakol yapardım. Bir hastane yapardım. Herkese bedava, gelenler gelsin, eczane bedava yapardım hocam. Sonradan... Zenginlik... Anneme... Annemin istediklerini yapardım. Küçük kardeşimin istediklerini alırdım. Ablamın gitmek istediği yere götürürdüm. Abimin hayallerini... Abim İspanya. Ablam İspanya. İspanya'ya gitmek istiyor. Ağabeyimin hayallerini gerçekleştirirdim. Kendi hayallerimi... kendi hayallerimi vurmaya çalışırdım. Ağabeyimin hani şey... Başka ülkeleri gezmek. Gezmeyi sever. Gezmeyi sever bir kişi olduğu için onu her zaman gezdirir. Onu götürür. Onunla beraber bütün ülkeleri gezeriz. Kendi hayallerimi... Kendi hayallerimi... kendi hayallerimi gerçekleştirmeye çalışırdım. Küçük kardeşimin istediklerini yapardım. Kendime ev alırdım. Anneme ev alırdım. Annem için bir sürü şeyler yapardım. Mutfak eşyaları, yemek, her şeyi alırdım. Bir market oluşturdum. Marketten... Marketten parası olmayanlar gelip alabilsinler diye. Yani Acıkanlar, dışarıda kalanlar için bir... bir... bir... bir büyük evler yapardım. Onların içinde küçük odalar, yataklar yapardım. Onlar için bayağı şeyler yapardım hocam. Bu kadar hocam. Ve beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederiz.

E40 (40 sn.)

Çok zengin olsaydınız paranızla neler yapardınız? Açıklayınız.

Benim adım... Herkese yardım ederdim. Anne babama yardım ederdim. Karışmaya yardım ederdim. Herkese iyilik için yardım ederdim. İyilik için... Herkese. Yardım ederdim. Anne babama yardım ederdim. Herkese iyilik için yardım ederdim. Herkese yardım ederdim. Anneme babama yardım ederdim. Teşekkür ederim. Görüşürüz.

E41 (2.20 dk.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Benim adım...hocam. Afganistan'dan geldim hocam. Altıncı sınıfa gidiyorum hocam. Türkiye'de okuyorum hocam. İşte... Hocam, beş numarayı seçtim hocam, spor dalı hocam. Yani ben futbolu çok seviyorum hocam yani. Onun için çalışıyoruz hocam. Öğrenmek için hocam yani. Büyüdüğümüzde hocam bir... Ondan başka bir mesleğimiz olması için. Yani hocam şimdi... Okulda mesela bir polis... Yani ders okuyarak bir polis falan oluyoruz hocam. Yani bir meslek daha futbol falan olsun hocam. Onun için. Hocam işte... İkinci bir meslek. Evet hocam işte. Söyle. Söyle. İkinci. İkincisi hocam polis işte ondan sonra futbol hocam işte ona çalışıyor. Hocam işte onun için yani çok çalışıyoruz yani oynuyoruz hocam. çok oynuyoruz. Başka bir şey? Niçin futbolcu olmak istiyorum? Hocam çok, hem oyun oynuyorum hem de hocam Yani güzel bir şey hocam yani işte... Sevinç gösteriyor hocam öyle. Bir daha söyle. Hocam yani böyle hem oyun oynuyoruz hem hocam çok seviniyoruz hocam işte. Hocam başka... Evet hocam, Paris, Neymar var ya... Onlar gibi bir futbolcu olmak istiyorum. Evet hocam. Daha bir şey yok hocam. Hocam görüşürüz.

E42 (3.30 dk.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Benim ismim... Afganistan'dan geldim. 8 yıldır yaşıyorum Türkiye'de. Futbolcu olmak istiyorum. Yani beşi seçtim. Spor dalını. Spor daldan Futbolu seviyorum. Futbol oynamak benim için bir gurur duyuruyor. Ve şey... bunu daha İyi yapmam için, her gün çalışıyorum futbol için. Antrenman yapıyorum, dışarı çıkıyorum ve futbol oynuyorum her zaman. Şey Futbol oynuyorum ya, kendime böyle bir hisler geliyor. Kendime gurur duyuyorum. Böyle güzel futbol oynuyorum diye. Sonra... Büyüdüğümde futbolcu olmak istiyorum. Şey... Onun için çok antrenman yapıyorum. İkinci meslek de seçiyorum. Mesleğim de şey olsun. Neydi? Doktor. Annem bunun için her gün çabalıyor, para kazanıyor şey... Doktor olsun diye. Ben de her gün tamam diyorum anneme doktor olmak için. Anneme de diyorum ki, ben futbolcu olmak istiyorum. Annem diyor ki, tamam olabilirsin. Bunun için her gün çabalıyorum yani. Doktor olunca hasta olan kişileri tedavi edeceğim. En çok şeyi seviyorum, diş hekimi işte. Diş hekimi. Mesela benim dişlerim birazcık şey... Kırık. Onu düzelmek istiyorum büyüdüğümde. Bir de dişlerim kırık olan kişilerin dişlerini yapacağım. Çıkartacağım ve yeni diş takacağım. Sonra... Sonra futbol dalında en çok sevdiğim şey gol atmak. Ben hep şey... arkadaşşıma pas atıyorum. Şey... Bazı zamanlar gol atabiliyorum. Bu da beni çok üzüyor. Yani... Gol atmak istiyorum ya... Doğru düzgün atamıyorum. Böyle ayağım doğru düzgün alışmamış. Sonra bunun için çok antrenman yapıyorum. Mesela okulda okul turnuvası oluyor. Şey Takımımız şey olmasını istiyoruz. Kupa kazanmamızı istiyoruz. Şey Bunun için hepimiz çok çabalıyoruz, bizim takım. Şey yapıyoruz. Eğer büyüdüğümde, eğer futbolcu olursam yani büyüdüğümde çok çabalayacağım. Ve şey... bunda büyüdüğümde mesela böyle büyük şehirlere gidiyorum. Gideceğim yani. takımlara. Mesela Real Madrid, Barcelona. Paris Saint-Germain sonra bir de antrenman çok yapmalıyım. Bir de bunu çok yaparken şey... antrenman yaptığımda çok maç oynadığımda kupa kazanmalıyım. Yani kazandığımda yani çok kupa kazanacağım. Yani herkes... ünlü olmak istiyorum. Yani emekli olursam doktora gideceğim. Yani doktor olacağım. Yani futbolu bıraktığım zaman. Yani bu kadar abi. Görüşürüz.

E43 (1.38 dk.)

Sihirli bir lambadan çıkan cin size 3 tane dilek hakkınız olduğunu dileklerinizin gerçekleşeceğini söyleseydi, neler ister, neler dilerdiniz? Nedenleriyle anlatır mısınız?

Merhaba hocam, benim adım... Afganistanlıyım. 6. sınıfa gidiyorum. Konu... Konuşma konularından 17.'yi seçtim hocam. Şimdi hocam, benim üç tane dilek hakkım olsaydı... İlk şey gibi, neydi? Filistin'in zulüm altından kurtulmasını isterdim hocam. Bütün... Nasıl bir zulüm var? Hocam, çok kötü bir zulüm var hocam. Mesela bebekleri acımasızca öldürüyorlar. Hiç çocuk demeden öldürüyorlar, bombalıyorlar hocam. İşte böyle işte zulüm görüyor hocam,

çok. İkinci... İkinci dilek hakkım ise hocam, bütün hastalara şifa vermek hocam. Şifa dilemek hocam. Çünkü... Evet, çünkü? Çünkü hocam, Bazılarının çok kötü bir hastalığı var mesela kanser falan. Hocam mesela onlar öldürebiliyor. Ve işte ailelerinin üzülmeye sebep oluyor hocam. Hocam üçüncü dilek hakkım ise Mekke'ye gitmek hocam. Evet hocam. Mekke'ye ... Çünkü hocam oraya çok eski zamanlarda çok olay geçtiği için ben de gitmek isterdim hocam.ve bir kez Allah'ın evini görmek isterdim hocam. Evet hocam. Bu kadar hocam görüşürüz Allah'a emanet olun.

E44 (0.57 sn.)

Sihirli bir lambadan çıkan cin size 3 tane dilek hakkınız olduğunu dileklerinizin gerçekleşeceğini söyleseydi, neler ister, neler dilerdiniz? Nedenleriyle anlatır mısınız?

Merhaba, benim adım... Üç tane dileği seçtim. Çünkü Filistin'de herkesin bildiği gibi, haberler çıktığı gibi, Filistin her gün bombalanıyor İsrail tarafından. Ben birinci dilek hakkım olarak İsrail'in bu dünyada olmaması ve Filistin'in bombalanmaması, çocuklar, bebekler öldürülmemesini isterdim. Çünkü onlar da bizim gibi güzelce yaşayabilsinler. İkinci dilek hakkım ise bir şirkette çalışmam. Yani büyük bir şirkette fenomen gibi bir şey olmam. Üçüncü dilek hakkım ise Mekke'ye gidip Allah'ın evini görmek istemem. Ve etrafında olsa da bir kere bile dönmem. Ve benim üç tane dilek hakkım vardı. Ben de bunlara kullanmak istedim. Görüşürüz.

E45 (2.45 dk.)

Bir kuş olduğunu hayal et. Dünyanın her yerini uçarak gezdiğini Düşün. Bu yolculuğunda **neler görmek isterdin** anlatır mısınız?

Öncelikle selamünaleyküm. Adım... soyadım... Ben hayalim olmak kuş. Çünkü Mekke'ye gitmek istiyorum. Allah'ın evini gezmek istiyorum. Ve sevdiğim ülke... Sevdiğim ülke... Arabistan. Arabistan'ı gezmek isterim. Oradaki şey... Arap şeyde... Orada bir tane mescit var. Orada mescit var. Orayı gezmek isterim. Daha önce İsraililer... Daha önce İsraililer var ya. Oraya şey... Basmak istemiş. Orayı gezmek isterim. Hocam... şey... Hani... Vurmuşlar. İşte yıkmış. Filistin'i yıkmışlar. Orayı gezmek isterim. Bir de Filistin'in mezarına gitmek isterim. Oraya dua etmek isterim. Sonra bir... sevdiğim bir ülkeye giderim. Orada da insanların kötülüğünü, iyiliğini izlemek isterim. Sonra da işte... Ankara'ya giderim. Orada da Atatürk'ün mezarına giderim. Oraya bir dua okurum. Giderim oradan. Sonra öyle öyle bitecek. Yani hayalim bu yani. Her yeri gezmek isterim yani. Yani öyle. İnsanların iyiliğini, kötülüğünü izlemek isterim. Buradan insanın ne kötülüğünü ne pislik şeyler yaptığını görmek isterim. Sonra işte Hayvanlara nasıl zarar veriyor onları izlemek isterim. Sonra böyle böyle bitiyor işte. Yani buradan yani işte hayvanları çok severim ben. Hayvanların zarar görmesini

istemem yani. İnsanların da kötülüğünü istemem. Yani insanların iyiliğini isterim. Yani bu kadar. Arkadaşlar kendinize iyi bakın görüşürüz. Hoşça kalın.

E46 (3.30 dk.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Öncelikle selamünaleyküm arkadaşlar. Hayırlı Ramazanlar. Ben sporu seçtim. İşte hayalim spor. İşte ben spor seçtim. Bir... Mesela öğrenmem lazım. Futbolcu olacağım. Kendimi geliştirmem lazım önceden. Mesela ileride bir şeyler olabilir. Oyuncu olmak istiyorum. Mesela takım falanlara girmek istiyorum. Hayalim budur. Ben işte Erzurum olursa Erzurum'a girelim. Olmazsa şeye girerim: Fenerbahçe'ye. İşte... Futbolcu olacağım çünkü kendimi geliştirmem lazım. Düşerse ayağımız kırılmaz, daha iyi sert olur, kemiklerimiz kırılmaz. Onun için futbolcu olacağım. Bir de böyle maç baktığımda çok heves ediyorum. Okula gittiğimde topu götüreceğim, oynarım. Mesela böyle hayaller kuruyorum. Mesela böyle takımda birisini görüyorum. Diyorum ki ben bu olacağım. Mesela Erzurum Sporda da seçtim. İşte öyle. Evet beğeniyorum. Erzurum Sporunu beğeniyorum. En çok. Takip ediyor musun? Takip ediyorum bir de böyle şey ediyoruz. Maçları falan izliyorum. Tuttuğum takım Fenerbahçe. Onları takip ediyorum. İkisini de beğeniyorum. Ve iyi oynuyorlar. Yani Erzurum spor ikinci sırada. İşte Eyüp spor birinci sırada. Onu inşallah yeneriz, şampiyon oluruz. İşte öyle hayaller kuruyorum akşamlar. Mesela burada gittiğimde saat... iftar ettikten sonra mesela hayaller kuruyorum saat 8 gibi. Giriyorum eski maçlara. Maç özetlerini izliyorum. Nasıl? İyi mi? oynadı kötü mü oynadı? İzleyemiyorum ya! o yüzden bizde internet çok yok. O yüzden maç özetinden bakıyorum. Mesele hayalim benim: oyuncu olmak. Yani iyi geliştirmem lazım kendimi önceden. İleride oyuncu olup güzel şeyler yapmam lazım. Bu kadar yani. Arkadaşlar hayırlı iftarlar. Size teşekkür ederim. Görüşürüz.

E47 (1.20 dk.)

Aşağıdaki cümlelerin devamını getirecek şekilde bir konuşma yap:

Kitap okumalıyız. Çünkü...

Merhabalar. Adım... soyadım... 15 yaşımdayım, Afganlıyım. Hocam ben sekizi seçtim, kitap okuma. Kitap okumayken rahat olursun. Ben kendim de kitap okurum hocam. Rahat oluruz. Üzgün olurken kitap okuruz. Üzgünlüğün gider. Daha evde abilerimle dövüşmüyorsun. Başka... kitap okumanın faydaları... Kitap okuyoruz. Okumamız gerekiyor. Çünkü... Çünkü... Aklımız... Aklımızın faydası var. Daha hocam... Bilgiler... Ders çalışmaktan faydası var hocam. Konuşmalarımız iyi olur. Daha hocam... Daha hocam... bitti hocam. Görüşmek üzere.

E48 (1.45 dk.)

Bir gününü ayrıntılı bir şekilde anlatır mısınız?

Merhabalar, ismim... Soyadım... 15 yaşımdayım, Afganistanlıyım. Sizlere bugün bir günümün nasıl geçirdiğini anlatacağım. Sabah 7’de kalktığımda ilk önce elimi yüzümü yıkıyorum. Ondan sonra okul kıyafetlerimi giyiyorum. Ondan sonra da saat 8, 8 buçukta olduğunda evden çıkıyorum okuluma geliyorum. Ondan sonra eve gittiğimde evdeki bazı işleri yapıyorum. Çünkü dışarıda da çalışıyorum. Pazar günleri ayrı. Pazartesi günleri de çalışıyorum. Ondan sonra akşam olduğunda... Akşam olduğunda yemeği falan yapıyorum. Abimlerle, ailemizle. Ondan sonra da oyun oynuyorum. PUBG. İki üç saat. İki üç saat oynuyorum. Tekrar uyuyorum. Hafta sonu hocam işte çalışıyorum. Şöyle var ya aşağıda. Hocam şey var, bizim arkadaşlar var. Onlar gitmediğinde ben gidiyorum. Onların yerine. Şey var, sanayide. Pastanede çalışıyorum. Bu kadar hocam. Sizinle tanıştığım için mutlu oldum yani. Kendime daha doğru ifade ettiğim için mutluyum.

E49 (1.30 dk.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Merhabalar, benim adım... Gazi Ortaokulu İmam Hatip’te sekizinci sınıfa gidiyorum. Benim en çok ilgilendiğim spor dalı futbol. Çünkü büyüyünce futbolcu olmak istiyorum. Aynı anda arkadaşlarımızla futbolda çok iyi anlaşıyoruz. Bazenleri küstüğümüz zaman futbol oynarken barışıyoruz. Futbolu da aynı anda çocukluktan beri oynadığım için iyi oynuyorum. Aynen aynı anda yazları falan arkadaşlarla birlikte buluşuyoruz, maç oynuyoruz. Ondan sonra Ondan sonra birlikte maç oynarken yeniden birlikte olabiliyoruz. Birbirimizle maç oynamayı epey bir seviyoruz. Her yıl bizim okulda turnuvalar olunca hep böyle birleşiyoruz. Maç hakkında planlar yapıyoruz. Bitti. Güle güle.

E50 (1.50 dk.)

Erzurum’un sevdiğiniz ve sevmediğiniz yönlerinden bahsediniz.

Selamun aleyküm arkadaşlar. Benim ismim İbrahim, soy ismim... Bugün Erzurum’un sevdiğim ve sevmediğim yönlerini bahsedeceğiz. Ben buraya geldiğim zaman dedem buradaydı. Yani Biz de onun yanına geldik. O yüzden burada kaldık. Tam olarak bizim buraya gelmek isteğimiz yoktu. İstanbul’a gidecektik. Ama dedem burada olduğu için geldik ve burada kaldık. Yani gitgide burayı sevmeye başladım. Kar var, yağmur var. Yani çok sarıyor. Başka şehirlerde göre bence burası daha iyi. Çünkü ben birkaç sefer İstanbul’a da gittim. Çok kalabalık bir şehir. Yani böyle havası değişik bir şehir. Beğenmedim de tam. Yani Erzurum güzel bir şehir. Sakin. Çok ses yok. Yani güzel. Evleri güzel. Tarihi eserler biraz var. Yani o yüzden çok sevdim. Biraz kar fazla var yani. kış biraz fazla yazı göre de. Artık alıştık. O yüzden güzel evler var, işler var. Diğer şehirlere göre işler daha çok. İnsan az olduğu için

İstanbul’da iş çok zor bulunur. İstanbul’da çok fazla insan olduğu için iş bulunmaz. Ama burada öyle değil. Hastaneler, çok büyük hastaneler var. Hasta olduğunda direkt gidip oraya gittiğinde, zaten devlet sigorta karşılıyor. Orada hemen tedavin şey bakıyorlar. Çok güzel bir şehir. On yıl daha kalırsam yine şey yapmam. Yani çok güzel şehir bence. Diğer şehirlere göre Erzurum’un havası mavası her şeye göre Erzurum biraz daha güzel. Sevmediğim, beğenmediğim yanlar yok. Yani biraz şeyde... Biraz böyle havası soğuk dediğim gibi kış. Kış biraz fazla yaza göre. 9 ay kış var da yine olsun, yani güzel bir şehir. Sevmediğim ya da beğenmediğim şey yok. İnsanları da çok güzel. Yani. İran’dan, başka ülkelere göre çok güzel. Yani on senedir buradayım. Daha kimseyle dövüşmedim kavgalaşmadım. Yani çok güzel insanlar var. Ayırtmıyorlar Afgan Türk diye. Çok sevdiğim bir şehir. Başka şehirlere göre çok iyi. Başka şehirlerde ayırıyorlar sen Afgan’sın, sen Kürt’sün filan... Ama Erzurum’da öyle bir şey yok. Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

E51 (3.00 dk.)

Bir gününü ayrıntılı bir şekilde anlatır mısınız?

Merhabalar arkadaşlar. Benim ismim... soyadım... Ben anlatacağım konu bir günlüğüne ayrıntılı bir şekilde anlatmak. Ben sabahları sahura kalkıyorum. Sahurdan direkt sabah namazını kılıyorum. Sabah namazını kıldıktan sonra iki saat, üç saat uyuyorum. Saat sekizde kalkıyorum, geriden okula gidiyorum. Oradan okulda ders işliyorum. Öğlen arası olduğunda Arkadaşlarla böyle okulun etrafında geziyoruz, sohbet, muhabbet ediyoruz. Sonra okul çıkışında eve doğru gidiyorum, muhabbet ede ede arkadaşlarımla. Sonra evde gidiyorum, bir 3 saat falan ya da 2 saat internette dolaşıyorum. Sonra iftar vakti geliyor, iftarda yemek yiyorum. Sonra annem babamla bazen muhabbet içinde oluyorum, konuşuyoruz falan filan. Sonra annem babamla, onlar izlemese bile ben her gün bir film izliyorum. Yani sonrasında yatıyorum. Hafta sonunu nasıl geçiriyorsun? Hafta sonunu mu? Hocam, ilk önce sahura kalkıyorum. Sahurdan sonra geriden namazımı kılıyorum. Yani her zaman namazımı kılıyorum tam olarak. Sonra geriden uyuyorum. Ta böyle 10’a falan kadar. Sıkıldığımda gidiyorum televizyon izliyorum, film açıyorum, dizi izliyorum. Tamam mı? Sonrasında gidiyorum. İnternette oyunum var hocam. PUBG Mobile oynuyorum falan. PUBG Mobile hocam. O oyunu oynuyorum. Bir net telaffuz eder misin onu? PUBG... Mobile. Mobile. Evet. Onu oynuyorum. Bir saat falan. Sonra annem, babamlar... Babam işten geliyor. Babam işten geldikten sonra bazen ablamla birlikte dışarı çıkıyorum. Bazen de arkadaşlarım geliyor. Okula maç yapmaya geliyoruz. Sonrasında eve geldiğimde iftar yapıyorum. İftar yaptıktan sonra bazen arkadaşlarımla dışarı çıkıp eğleniyorum gece vaktinde. Gidiyoruz, geziyoruz Lalapaşa var ya hocam. Sohbet, muhabbet hocam dondurma falan yiyoruz. Sonra eve geliyorum hocam Sonra eve geldiğimde anne babamla muhabbet ediyorum. Sonra annem babamlarla...

diyorum ben yatıyorum diyorum falan derken ben yatacağım... Sonra yattıktan sonra başka yapacak bir şey yok yani. Beni dinlediğiniz için teşekkürler.

E52 (1.00 dk.)

Unutamadığınız **bir anınızı** anlatır mısınız?

Merhaba, benim adım... Birinci seçiyorum. Hocam ben şimdi... Bir parka gitmiştik. Bir parka gitmiştik. Annemgil oradaydı. Ben de onlarınla gelmişim. Sonra. Dediler burada. Oynayın. Ben şimdi gidip geleceğim. Sonra onlar. Gittiler. Sonra ben de orada kaldım. Sonra. Bir kardeşim falan da oradaydı. Sonra. Annemiz... Annemgil biraz geç geldi. Sonra küçük kardeşim aklına da geldi: "Ben annemi falan istiyorum.". Küçük kardeşim Muhammed. Diye küçük kardeşim var. Diye bir tane kuşu varmış. Küçük kardeşin var. Dedi ben annemi. Falan istiyorum. Sonra annem de en sonunda geldi. Onları götürdü. Sonra ben de kuzenime dedim gitme. Oynadık orada. Sonra en sonunda akşam oldu. Tam eve gidecekken orada köpek vardı. Bizi kovaladı o kadar işte hocam.

E53 (2.50 dk.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Merhaba, benim ismim ... Gazi Ortaokulu'nda okuyorum. 7. sınıfa gidiyorum. Hocayla çok iyi, hocayı tanıyorum. Hocayı kendisini tanıyorum. Ve 5. numaralı seçtim. En sevdiğiniz spor dalı. Ben fitness'ı çok seviyorum. Fitness yazda boş olduğumda gidiyorum. Zaten yazdan sonra, tatilden sonra okul var. Okulda gidiyorum. Gidemiyorum spora ve yazda gidiyorum. Abimle beraber gidiyoruz yazda. İşte spora gidiyoruz. Ondan sonra eve geliyoruz. Okullar başladığında spora gitmiyorum ve okuldan sonra ödevlerimi falan yapıyorum. İşte ödevlerden sonra biraz çocuklarla maç oynuyoruz. Şimdi tamam günümüzü anlatıyorsunuz. Peki bu fitness sporu nasıl yapılıyor, nerede yapılıyor, sen nasıl yapıyorsun? Fitness hocam caddede. İşte oraya gidiyoruz hocam, hoca var bize üretiyor hocam ağırlık kaldırıyoruz, koşuyoruz. Önce koşuyoruz, biraz ısınıyoruz. Sonra ağırlık kaldırıyoruz, sonra açılış hareketlerini yapıyoruz. Ondan sonra hoca şey veriyor, ödev veriyor. Mesela boş olduğumuz zamanlar mesela saat 3-4 gibi bir saat koşu yapıyoruz. İşte öyle hocam. Evde de ödev veriyor. Ağırlık kaldırıyoruz evde de. Koşudan sonra eve geldiğimizde ağırlık kaldırıyoruz. Ondan sonra işte hocam öyle. Hoşuma gidiyor bu fitness Hocam, güzel bir spor hocam. Yani insanı Rahatlatıyor ve hocam çok güzel şeyler oluyor hocam. Mesela kas falan. Çok iyi oluyor hocam öyle yani. Her gün yapıyorsun? Yok, yazda her gün yapıyoruz ama tatil, okul varken yapmıyoruz hocam.

E54 (35 sn.)

Dinlediğiniz **bir masalı ve hikâyeyi** anlatır mısınız?

Selamünaleyküm, ben... İki numaralı şiiri okuyacağım. Masal adı. Başlıyorum. Birinci sınıfa yeni giren bir çocuk var. Bir tane... Bir tane kıza âşık olmuş. Hocam sonra Onlar dördüncü sınıfta ona açılmış. Kızları birden olmaz. Sonra onlar büyümüş, gitmiş sekizi bitirmiş, liseye geçmişler. Sonra birinci sınıftan en yakın kankası onun sevdiği kızla çıkmaya başlamış o da kendi kendine söylemiş: “Aşk budur. Eğer âşık olursan tekrar onu döndüremezsin.” Bu kadar hocam.

E55 (9.30 dk.)

Okuduğunuz kitaplar içerisinde **en beğendiğiniz kitaptan** bahseder misiniz?

Merhaba, ben... Bugün size çocuk kalbini anlatacağım. Çocuk kalbin kitabını kim yazmış, hatırlayamadım. Çocuk kalbi kitabını bir okulda anlatıyor. Çocuk kalbi kitabında böyle arkadaşları var. Arkadaşları arası çok iyi. Birisinin zor durumda olduğunda arkadaşları gidip ona yardım ediyor. Bunlar, Enrico, Perosi. Böyle arkadaşlar gidip kendilerine yardım ediyor.? Yani sınıf içerisinde arkadaşlarla. Bu kahramanın ismi, Enrico. Enrico, yardım ediyor. Sonra bir tane arkadaşı var. Arkadaşı, babası sürekli onu dövüyor, yemek falan vermiyor. O da dışarıda ne buluyorsa yiyor. Dışarıda ne buluyorsa yiyor. Sonra böyle bir tane de arkadaş var, sınıf birincisi... Sınıf birincisi, onu anlatıyor. Sonra Aylık Öyküler var, Aylık Öyküler... Onlar beni çok etkiledi Bir tane mesleğim, bir tane hikâye. O kitap dışında bir tane hikâye anlatıyorum. Mesela Almanlar Fransızlara saldırıyor. Nasıl onlar, oranın kahramanlarını filan anlatıyor. Orada çok duygulandım. Beni duygulandıran, orada bir tane çocuk var, gidip koşuyor, orada yaralanıyor. Orada yaralanıyor ama yardım ediyor, bacağı kopuyor ya da ölüyor. Sonra bir tane kar yağdı, çok pis kar yağıyordu. Bir tanesinin elinde kartopu vardı, bir tane yaşlı adama attı. Orası polisler geldi, orada dedi ki; ne oluyor. Bir tanesi arkadaşı Franklin vardı, Frank diye bir arkadaşı vardı. O atmıştı, çok kötü bir arkadaşydı. O sonra gözü kör olmuştu sanırsam, hapishaneye gitti. O hiç güzel bir arkadaş değildi. Sonra, sonra Enrico bir tane fakir arkadaşı vardı. Orada yardım ediyordu, ona şey yapıyordu. Evine arkadaşlarını da davet ediyordu Enrico. Onlara kaynaşmak amacıyla bir, yani arkadaşlarıyla iş yapıyordu. Orada odasına gidiyordu. Babası diyordu ki, arkadaşlarına yardım et, arkadaşlarına oyuncak ver falan. Bir tane arkadaşı oyuncaklarını, tren oyuncaklarını çok sevmişti. Oyuncaklarını ona hediye etti. Sonra... Sonrası da sonra Enrico öğretmenleri nasıl davranacağını filan babasından mektup alıyordu. Mektup gibi bir şeydi, diyordu ki öğretmenlerine iyi davran, babalarına işte öğretmenlerine iyi davran. Sonra arkadaşlarına iyi davran filan diyordu. Sonra... sonra şey yapıyordu... Sonra... Sonra... Sonra... Bir tane ilk başlarda bir tane

öğretmeni vardı. İkinci sınıf öğretmeniydi ya da üçüncü sınıf öğretmeniydi. Artık diyordu ki görüşemeyeceğiz filan. Üçüncü sınıfa geçtiği için yeni bir tane hocası vardı. Sonra o hoca sınıfa geldi yani. Yeni okul başlamıştı, sınıfa gelmişti. Hoca biraz kızgındı, hiç kimse sanıyordu ki herkes kızgın. Sonra hoca ders anlatmaya başladı. Onun hocanın arkasında bazı kişiler onunla dalga geçti filan. Hoca onunla gördü. Dedi ki, siz benim ailemsiniz. Siz benim ailemsiniz. Siz benim tek şeyimsiniz. Ben size iyi davranacağım. Dedi. Öyle dedi. Sonra... Çocuklar öğretmeni sevmeye... sevmeye başladı. Öğretmen yaramazlık yapan öğrencilerine gitti, başını okşadı. Başını okşadı, dedi ki siz benim tek ailemsiniz. Siz benim çocuklarım gibisiniz. Ben sizi çok seviyorum. Öyle dedi. Sonra... Bir tane Aylık Öykü'yü anlatacağım şimdi. Evet, Aylık Öykü. Aylık Öykü bir tane şey Aylık Öykü. Maddi durumu iyi olmayan bir aile var. Babası o şehirde çalışıyor. Annesi ise başka yerde, Arjantin'deydi sanırsam. Arjantin'de çalışıyordu, böyle gidiyordu. Sonra annesi hastalandı. Hastalandı... Orada maddi durumu... Babası orada çalışmak zorundaydı, evi geçindirmek için. Onun eşinin yanına gidemiyordu. Eşinin yanına gidemiyordu. Sonra... Çocuğu dedi ki, ben Arjantin'e gideceğim, o şehre gideceğim dedi. Babası dedi, hayır ne kadar da dedi, hayırsa... şey Sonunda babası ikna oldu, onu gönderdi. Birkaç kuruş da yanına verdi, dedi ki... Bir tane de çanta verdi, dedi ki git... Bir tane gemiye bindiler. Gemiye giderken bir tane arkadaşıyla tanıştı. Arkadaşı da dedi ki benim annem hastalandı öyle böyle filan dedi. Sonra annesi böyle giderken o şehre vardılar. Vardılar o şehre. Orada biraz soruşturdu annesini. Annem burada filan ismini söyledi. Orada bir tane şey, İtalyan bir tane dükkân vardı. Çocuklar da öyle dedi. İtalyan. Arjantin'e gitti. İtalyan'dı sanırsam. Sonra oraya gitti. Bir tane İtalyan dükkân gitti. Burada benim annemi tanıyor musun ismini filan söyledi. Annesi de annen hastalandı. Buradan biraz uzaklara gitti. Uzaklarda biraz. O çocuk da üzüldü yani. Annesi başka yerlerde. Sonra çocuk... Çocuk oradan nasıl gideceğini öğrendi. Adam ona söyledi, buradan öyle gideceksin, öyle böyle gideceksin. Çocuk da fazla parası yoktu. Orada yürüyerek gidiyordu oraya. Orada yürüyerek gidiyordu. Gitti. Yoldayken annesi diyordu ki, ben artık çocuklarımı göremeyeceğim, çocuklarıma iyi davranmadım. Annesi hastaydı, çok az ömrü kalmıştı. Yani beş gün, üç gün falandı ömrü. Dedi ki ben çocuklarıma iyi davranmadım, benim bütün oradaki her şeyimi çocuklarıma yollayın. Annesi ameliyat olmayacaktı. Olmak istemiyordu. Doktorlar onu sürekli ikna etmeye çalışıyordu. Ameliyat ol, diye. Çok hastasın dedi. Ama o dedi ki ben çocuklarımla zaman geçiremedim. Ben çok kötü bir anneyim falan diyordu. Öyleydi en son. Sonra çocuk yürüyordu. Bayağı yürüdü. Bir 7 gün, 1 ay. Yürüdü. Bacakları artık... Bacak çok ağrıyordu. Bacağı çok ağrıyordu. Gitti o şehre. Sonra annesini gördü. O hastaneye gitti. O hastaneye gitti, annesini gördü. Annesi de çok duygulandı. Sonra tedavi olmaya annesini ikna etti. Orada tedavi oldu. Sonra bir tane daha Aylık Öykü'yü anlatacağım.

Aylık Öykü. Şimdi bir tane adam var. Böyle hava, gemideler. Hava gitgide kötüleşiyor. Hava kötüleşti, kötüleşiyor. Sonra bir tane o fırtınanın içine girdiler. Orada bir tane su dalgası vuruyor. Bir tane kız su dalgası vuruyor. Çocuk boğulmak üzereydi. Sonra kız gidip ona yardım ediyor. Sonra gidip... Sonra hava gitgide kötüleşiyor. Gemide sorunlar çıkıyor. Gemide sorunlar çıkıyor. Geminin yanında böyle küçük tekneler var. Onun için gitmeye başladılar. Sonra şey kızla o adam dedi ki, hayır sen bineceksin, o küçük tekneye sen de bineceksin falan. Sonra hava, gemi batmak üzereydi. Sonra adam gitti, o kızı, o küçük teknenin içine attı. Sonra o tekne gitti, o tekne de battı. Şimdi bir tane daha... daha anlatacağım. Aylık Öykü, bir tane daha anlatacağım. Şimdi bazı Alman askerler sanırsam. Bir tane dağın başında kocaman Kocaman bir yer var, oraya gidiyorlar. Evi almak için, eve bakmak için. Oraya giderken karşı böyle yol, arazi, hiçbir ev falan yok. Karşı düşmanlar onları sarmıştı, ateş etmeye başladı. Oranın komutanı dedi ki, şu bahsettiğim o harabe evi için deniz kıyısına eve doğru gittiler. Oraya giderken bazıları yaralandı. Şey O arazide yaralandılar. Sonra o evin içine gittiler. O evin içinde savaştılar. Baya bir kayıp oldu. Sonra orada bir tane küçük çocuk vardı. Komutan dedi ki, sen cesur bir çocuk musun? Evet, o dedi ki, ben cesur bir çocuğum. Sonra dedi ki, bize yardım etmek için 30 dakika full ileriye git. Orada bize yardım gönderecekler. Sonra savaşımaya başladılar. Karşı düşman dedi ki teslim olun, teslim olun. Oradaki komutan diyordu ki hayır ben teslim olmayacağım falan diyordu. Sonra komutan dedi ki o çocuğa hadi git. Çocuk da çok hızlı bir şekilde gitmeye başladı. O evdekiler düşmanları sıkıyordu. Öyle bir sıkıyordu ki o çocuğa sıkamıyorlardı. Sonra giderken çocuk bir an durakladı. Böyle Komutan dedi ki ne oluyor falan dedi. Sonra bir anda yine koşmaya başladı. Ama bir bacağı topaldı sanırsam. Artık bir bacağına kurşun sıkılmışlardı. Böyle gidiyordu. Sonra çocuk gözden kayboldu. Sonra birlik geldi. Onlara yardım edecekti. Onlara yardım geldi, yardım etti. Yaralıları bir tane kilisede topladılar. Orada komutanda yaralılar vardı. Ondan sonra o çocuğa komutana seslendi. Komutanım falan dedi. Sonra çocuğa baktı, bacağı koptan yarısı yok. Yarısı yok dedi ki sen gerçek bir kahramansın. Sen bizi kurtardın. Sen gerçek bir kahramansın. Bu insanları, herkesi sen kurtardın. Kurtardın öyle dedi, öyle dediler. Kitabın sonu ise şey, karnelerini alıyorlar, arkadaşları, hep vedalaşıyorlar. Zaten o şey, Perosi ailesi kitabı anlatan kişi başka şehre gideceklerdi. Herkes vedalaşıyorlar, herkesle vedalaşıyorlar, bitiyordu. Yani bitti. Bitti. Evet. Bitti. Teşekkür ederim. Beni dinlediğiniz için teşekkürler.

E56 (2.30 dk.)

Bir gününü ayrıntılı bir şekilde anlatır mısınız?

Merhabalar arkadaşlar. Ben... Afganistanlıyım. Türkiye’de yaşıyorum. Erzurum’da. Ben şuradaki konumuz bir gününü ayrıntılı bir şekilde anlatır mısınız? Ben sabah uyanınca elimi yüzümü yıkayıp çantamı hazırlayıp okula geliyorum. İşte Beş ders görüyorum. Beş dersten sonra öğlen arası. Öğlen arası eve gidip yemek yiyip gene geliyoruz. İki ders Yine görüyoruz. Ondan sonra saat üçte çıkıyoruz. Eve gidip üstümü başımı değiştiriyorum yine. Oradan da işe gidiyorum. İş yerim de caddede. Hamburgerci. Ben orada ustayım daha doğrusu. Orada gidip şey köfte pişiriyorum. Cips kızartıyorum. İşte öyle saat sekiz buçuk dokuza kadar çalışıyorum. Ondan sonra gene eve gelince elimi yüzümü yıkayıp bir yemek yiyorum. Yemekten sonra da telefon alıp bir... Instagram’da öyle arkadaşlarla konuşuyorum. Ondan sonra uyukum gelince hemen yatıyorum işte. Hafta sonlarında işte okul yok, kurs var da kurslara katılamıyorum maalesef. İşe gidiyorum gene aynı şekilde. Sabah şey 10’da gidiyorum. Akşam 8 buçuk, 9’a kadar oradayım. Ondan sonra gene eve gelip gene aynı şekilde öyle yatıyorum. parayı ne Kazandığım parayı eve veriyorum. Eve destek oluyorum. Zaten ev desteği olmazsa ben çalışmam. Okurum yani. Mesela diyelim ben aileme yardım etmezsem okuldan sonra gidip bir Kur’an kursu gibi bir şeye katılırım. Ondan sonra eve geçip derslerimi iyice çalışır, öyle geçinirim. İşte öyle. Siz de Allah’a emanet olun. Görüşürüz. Beni dinlediğiniz için de teşekkür ederim.

E57 (1.00 dk.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Merhabalar, benim adım...Ben futbolcu olmak istiyorum. Futbolcu olmak istiyorum.? En çok ilgi duyduğum spor dalı futboldur. Dünyanın en iyisi olmak istiyorum. O yüzden. Futbolu çok seviyorum. Sevdiğim en takım da Beşiktaş. Oyunun adını oynayabileceğim, hayal ettiğim takımlar Avrupa liglerinde. Paris, Real Madrid, Barcelona.? Çocukluktan seviyorum futbolu, hayal ediyorum. Çok iyi bir... Çok iyi... İçin olduğu için. Onun için. Futbolu Oynuyorum. Mahallede işte bazen kursa gidiyorum yazların. İşte kurslarda oynuyorum. O kadar. Başka yerde de oynamıyorum. İnşallah. Peki. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

E58 (2.00 dk.)

Dinlediğiniz **bir masalı ve hikâyeyi** anlatır mısınız?

Merhaba, benim adım... Bir gün bir adam namaz kılarken... İki. İki numara. Dinlediğiniz bir masalı ve hikâyeyi anlatabilir misiniz? Bir gün bir adam namaz kılarken hep dua edermiş. Ben şeytanı görmek isterim. Hep dua edermiş şeytanı görmek için. Bir gün tam namazı

bitirdikten sonra gitti yatmaya. Tam yatacakken kapı çalıp gitmiş bakmış ki bir tane çirkin yüzlü bir adam gelmiş. Demiş ki sen kimsin? Demiş ki ben şeytan. Bir tane almış bir tokat yapıştırmış. Demiş ki şeytan demiş ki ben eğer senin yüz yıl yaşadığını bilmeseydim yapacağımı sana Yapardım. Orada adam demiş ki, ben ne dedim, ben 100 yıl ömrüm mü var? Dedi evet. Sonra gitmiş adam tam uyuyacakken düşünmüş demiş ki, ben 90 yaşına kadar hep günahlarla kendimi boğacağım. 90 yaşına geldiğim zaman da tövbe edip bütün günahlarım silinecek. Tam 90 yaşına geldiği zaman demiş ki ben uyuyayım da yarın gidip tövbe edeyim. Tam uyuyacakken kapı yine çalmış. Gitmiş ki nurlu bir adam gelmiş. Demiş ki sen kimsin? Dedi ben Ezrail. Demiş ki sen daha erken gelmişsen benim 10 yıl yaşı, 10 yıl daha yaşayacağım. Demiş sana kim demiş ki senin 100 yıllık ömrün var? Orada alıp canını öldürüyor. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

E59 (1.30 dk.)

Bir gününü ayrıntılı bir şekilde anlatır mısınız?

Merhaba, benim adım... Sanayide çalışıyorum. Kepçeciyim. Sonra evde geliyorum. Derslere çalışıyorum. Sonra... Namaza gidiyorum. Sonra... Okuldan sonra başka... Çalışıyorum hocam. Sonra hocam evde gidiyorum. Başka dışarıda bir şeyler yapamıyorum. Fırsat yok o kadar. Başka hocam. Akşam evde Hocam PUBG oynuyorum. Akşam... hocam. Söyle. Hocam PUBG oynuyorum. Saat birde kadar. Gece bire kadar Sonra...Yatıyorum hocam hafta sonu hocam, dışarıda arkadaşlara gezerim. Top oynarım. Başka eve gelirim hocam. Anneme yardım veririm. Kepçe, kepçe? Hocam biz pimapende çalıştık. Kepçeciyim. ben. Sonra gelir. Sonra yüklüyorum, boşaltırım. Tıra yüklüyorum hocam, boşaltıyorum. ben kullanıyorsun? Evet hocam. Tamam. Başka hocam bir şey yok. İyi günler size. Kolaylık olsun.

E60 (3.40 dk.)

Oynamaktan en çok zevk aldığınız **oyunu** anlatır mısınız?

Selam. Benim adım... Bugün size oynamaktan en çok zevk aldığım oyunu anlatacağım. Oynamaktan en çok zevk aldığım oyun PUBG Mobile. Bu online bir oyun. Bilgisayar ve telefon üzerinden oynanıyor. Ben telefon üzerinden oynuyorum. Bu oyunu saatlerce sıkılmadan oynayabiliyoruz. Çünkü birden çok harita var. Birinden sıkılırsın diğer haritayı oynarsın. Ben size oyunu anlatayım. Oyunda 100 kişi var. 100 kişiyle uçaktan gidiyorsunuz, atlıyorsunuz. Bu bir silah oyunu. Atladıktan sonra loot yapıyorsunuz, silah alıyorsunuz, birbirinizi de çatışyorsunuz. Sonra bir de alan var. Alan daralıyor. Alan küçüldükçe de sayı da azalıyor. Ondan sonra birinci oluyorsun, ikinci oluyorsun. Böyle bir oyun. Hani Haritalar var. Bundan sıkılırsın, diğer haritaya oynarsın. Kısacası güzel bir oyun. 100 kişiyle oynanıyor

dediğim gibi. Sonra alan var. Alan daraldıkça da hani birbiriyle insanlar çatışıyor. Alan daraldıkça küçük bir alanda oluyor. Hani birbirleriyle çatışıyorlar, öldürüyorlar. Hani biri birinci oluyor, bir takım ikinci oluyor. Böyle takım halindeler. Takım da 4 kişiden oluşuyor. Hani online, internet üzerinden oynanıyor. Kazanma yani birbiriyle insanlar çatışıyor takımlar. Bir takım diğer takıma en son iki takım kalıyor. Diğer takımı öldürdüğünde de diğer takım birinci oluyor. Diğer takım da ikinci oluyor. Üçüncü. Öyle gidiyor yani. Evet. Yani oyun öyle yani. Maç olarak gidiyor. Her maç oynuyorsun. Bir maçta o birinci oluyor. Bir takım diğer maçta da diğer takım birinci oluyor. Yani oyun kısacası öyle. Yani bir yere ulaşmıyorsun. Sadece oyun oynuyorsun. Hani birinci oluyorsun, diğer maç atıyorsun, hani erken ölürsün. Belki yüzüncü olursun ya da doksanıncı. Fark ediyor. Dünya üzerinden her türlü şey var. Oyuncu var ama bir de sunucu var. Avrupa, Orta Doğu. Hani hangi sunucuyu seçersen, Avrupa sunucusu seçersen Avrupa'daki oyuncularla oynarsın. Orta Doğu'daki sunucuyu seçersen Orta Doğu'daki oyuncularla oynarsın. Oyuncuların birbirini görmüyor. Sadece oyun üzerinde bir karakter var, o karakteri yürütüyorsun. Oyun Ücretsiz. Oyun içinde, UCE satın alma var. UCE'yi satın aldıktan sonra sandıklar var. Sandık açıyorsun, silahı deseni veriyor, kıyafet veriyor. O şekilde. UCE ile alınıyor. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

E61 (2.10 dk.)

Oynamaktan en çok zevk aldığınız **oyunu** anlatır mısınız?

Merhaba. Benim adım... Evet, hocam. Evet, Soyadım... Kültür Kurum ortaokulumda okuyorum. 8 yıldır Türkiye'deyim. Eğitimimi... Devam ediyorum eğitime. Hocam size bir oyun tanıtmak istiyorum. Kart oyunu. Bu oyunun Kart oyunu hocam. UNO. Evet hocam. Kart oyunudur hocam. Hocam iki kişiyle on kişinin arasında oynanmakta bir oyundur. Telefonda hem de kartta oynanıyor. Hocam. Uygulaması var, indirebilirsiniz. Hocam şimdi kartları karıştırıyorsunuz. Yedişer kişiyi herkese paylaşıyorsunuz. O ortamda en küçük kim olursa olsun o ilk başlıyor. Sonra işte devam ediyor. Hocam o kartlarda joker kartı var. Değiş dokuş edebilirsin, renk değiştirebilirsin, işte dört kart alıp verebilirsin. Böyle kartlar var hocam. Başka hocam şey, yedişer kart herkes alıyor. Kimin elinden daha hızlı yedi kartı biterse ve bir kartı kaldığında "UNO!" derse, kartı ortaya atıp un öderse o birinci oluyor. Puan mı alıyor? Evet puan da alıyor, birinci de oluyor. Oyun bir seferde başlayıp bitebiliyor Hocam hem öyle imkânı var hem de imkânı yok. Bazen oluyor, bazen olmuyor. Şeylere göre Hocam. Kartlara göre. Kim 4 atıyor, 2 atıyor, 3 atıyor. Joker kartı atıyor hocam. Öyle bir şey oyunu. Ben oynadığımda çok zevk aldım. İyi oyundu, sevdim. Sizin de oynamamanızı tavsiye ederim. Hocam, genellikle biraz uzun sürüyor. Biraz uzun sürüyor. Bu oyun akıl oyunudur hocam.

Kim beynini kullanırsa daha iyi yani o birinci olur. İyi olan kazansın. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim hocam.

E62 (3.30 dk.)

Erzurum'un sevdiğiniz ve sevmediğiniz yönlerinden bahsediniz.

Merhaba Hocam, benim adım... Selamünaleyküm Hocam, 5. sınıfım. Ben Erzurum'un şeylerin... 19 Hocam. Erzurum'un sevdiğim yerler, sevmediğim yerler. Hocam sevdiğim yerler Genel olarak Erzurum'u Seviyorum hocam. Mesela şu Luna Park falan var ya, hocam o tarafları seviyorum. Mesela şu araba şeyi vardı ya, arabayla gidiyorsun oraya, çekiyor seni, o tarafı da seviyorum. Mesela yer çekimine şey olan yer var ya, hocam orayı da seviyorum., Lalapaşa mesela şeyler. Ulu Camii'nin o taraftaki parklar. Oraları çok seviyorum hocam. Lalapaşa mesela çok insan olduğu için mesela daha çok rahat gezmek için. Mesela meydan boş, öyle gezebiliyoruz. Erzurum'un iklimini de seviyorum hocam. Seviyorum yani hocam. Evet hocam. İnsanlarını da seviyorum. Çok iyi... Mesela hocam, bir yolda gidiyordum. Bir tane abi geldi bana çarptı diye özür dilerim dedi. Direktmen. Ondan sonrasında, mesela şu taraftan bir tane top geldi bana. Oradan özür dilediler. Sonrasında öyle devam ettiler. Öyle hocam. O yüzden insanlarını? Seviyoruz. Seviyoruz. Sevmediğim yerler çıırır. Hocam, Çıırır mesela çok fazla kötü şeyler var. Mesela, şey var, bıçak falan taşıyorlar. O tarafta evimiz var, ondan dolayı ondan birazcık daha yukarısında evimiz var. Orada mesela bazı abiler geliyor, orada silah milah taşıyorlar. Dün bizim evin karşısında şey dövülmüş, bir tane çocuğu dövmüşler, bıçaklamışlar. Polis geldi öyle hocam. O taraftan. Oraları sevmiyorum Sevmediğin... Mesela şu yukarıda... Şu olmasaydı diyebileceğin Erzurum'da daha iyi olurdu. Ya da insanlarla ilgili? Mesela hocam... Mesela fazla fakirler var. Onlar... Onlar gibi, onlara üzülmüyoruz. Onun gibi hocam. Evet, onlara üzülmüyorsunuz. Güzel. Bu kadar. Görüşürüz.

E63 (2.00 dk.)

Oynamaktan en çok zevk aldığınız **oyunu** anlatır mısınız?

Selamünaleyküm arkadaşlar. Benim adım ismim... Kültür kurumu ortaokulunda okuyorum. Beşinci sınıf öğrencisiyim. Konuşmak istediğim konu oyun. Valorant ismi. Oyunun ismi. Valorant. Evet. Hoşlanıyorum oyundan, zevk alıyorum. Oyunu anlatayım. Oyun iki takım arasında başlıyor. Hocam 6-6. 12 kişi oynuyoruz, ayrılıyor. 6-6 kişi. Oradan sohbet, birbirimizle konuşabiliyoruz. Altı-altı kişi ayrılıyor. İlk önce tabanca çekiyoruz para almadığı için. Sonra oynadığımız herhangi bir iki, üç kişi öldürdüğümüz kişi bize para kazandırıyor. Biz orada Vandal var, klasik var, Vandal çekebiliriz. Vandal dediğim AKM gibi çok güzel bir silah. Onunla öldürebiliyoruz birbirimizi, tartışıyoruz, savaşıyoruz. Maçın sonu

13'te bitiyor. Kim 13'e hızlı giderse kazanıyor. Ama 12-12 kalırsak ya da 13-13 kalırsak oyuna devam ediyoruz. Beraberleşmemiz gerekiyor. Kim daha önde olursa o kazanıyor. Ama mesela diyelim 13-13 olursak... 13-13 olursak... beraber uzatmalar geliyor. 15 bu fazla devam eder. Yani en az oyunun sürmesi 1-1,5 saat ediyor. Ama ben tek internet Cafe'de oynuyorum. Ama tek gitmiyorum. Abimle beraber gidiyoruz. Bazen oynuyoruz. Sonra eve dönüyoruz. Öyle işte. Türkiye içinde birbirimizle oynuyoruz hocam. Yabancılarla oynanmıyor hocam, Türkiye içinde. Çok oynuyorum bu oyunu. Abimle mesela okuldan sonra hep gidiyorum. Beraber. Abimle. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

E64 (2.00 dk.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Merhabalar hocam. Benim ismim... Ben Afganlıyım. Yaşım 13. En sevdiğim konulardan... Spor hocam konusu. Spor konusu. Ben okul takımında ve okul takımında hentbolcuyum. Maçları çıkarız, yazları. Maçlar çıktığımızda bazen yeniliyoruz, bazen de kazanabiliyoruz. Sonra da hocam bir anda kulüp maçlarına da çıkmaya başladık. Hem okuldakilerle hem de tek başıma da çıkıyorum kulüp maçlarına. Kulüp maçlarında şimdiye kadar bir kazancımız olmadı ama bu sene çok büyük bir antrenmanlar yaparak bu seneyi birinci olarak geçirmeyi düşünüyoruz. Niçin seviyorum ben bu oyunu hocam. Ben bu zamana kadar birçok spora gittim. Bokstur, yüzmedir falan. Hiçbiri hantal kadar olmadı. Hantal 14 kişiyle oynanıyor. Oyuncu 7 kişi de yedekte duruyor. Aktif bir oyun. Hantal Elle oynanır. Hocam, üç adımdan fazla attığımız da stepse oluyor. Yani foul. Top karşı takıma geçiyor. 6 metre uzaklıktan kaleye şut atıyor. Savunma var. 6 metre çizgisinin etrafında savunma var. Onları delip geçmen lazım ki şut atabilirsin. Onlar delip geçiyor. Şut atıyor. Sürekli oynuyor musun? Evet haftada 4 gün ama haftada 6 güne çıkartacağız. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

E65 (2.40 dk.)

Bir gününü ayrıntılı bir şekilde anlatır mısınız?

Merhaba hocam, benim adım... soyadım... Türkiye'ye 3 yıl önceden geldim. 8. sınıftayım. Sakıp Efendi İmam Hatip Ortaokulu'nda okuyorum. 2009'da doğdum. Anlatacağım. Bir günün Anlatacağım. Sabah kalkıyorum saat dörtte. Sahur yapıyorum. Namazımı kılıyorum. Dersime biraz çalışıyorum. Okula geliyorum. Okula geldim. İlk dersimiz matematikti. İkinci derste sınav yaptık. İnkılap sınavı. Üçüncü derste şey İngilizce sınavı yaptım. Ramazan'da böyle. Evet. Sabaha kalkıyorum Namaz kılıyorum. Kahvaltı yapıyorum. Kendimi hazırlıyorum. Okula geliyorum. Sonra? Okulda tabii normal. Derslere. Evet. Okuldan çıkıyorum. Saat üçte. Sonra eve gidiyorum, dönüyorum. Orada öğle yemeği yiyorum. Sonra

biraz oturuyorum. Sonra ailemle konuşuyorum. Evet, sonra biraz derslerimi çalışıyorum, ödevlerimi yapıyorum. Evet, sonra biraz arkadaşlarımla beraber biraz dışarı çıkabilirim. Bisikletle oynuyoruz, yoksa top oynuyoruz. Sonra akşam namazına geliyorum, namaz kılıyorum. Mesela abimle oturuyoruz, sohbet yapıyoruz. Sonra yani... Akşam evin içinde yaptığımız... Yemek yapıyoruz. Sohbet mesela, muhabbet yapıyoruz, oturuyoruz. Abimle beraber kalıyorum ben. Evet, sonra yatsı namazını kılıyorum. Biraz oturuyorum, sonra yatıyorum. Hafta sonu bazen okulun kursuna geliyorum. Evet, ders varsa derslere çalışıyorum mesela. Arkadaşlarımla beraber çıkıyoruz dışarıya. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

E66 (1.50 dk.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Selamünaleyküm. Benim adım... Ben futbolcu olacağım. Hangi konuyu konuşmak istiyorsun? Beşinci. En çok çok güzel, ilginçliği, duygu, spor. Hocam, ben futbolcu olacağım. Bir futbol takımında... Oynamak... İstiyorum. İstiyorum. Orta sahada. Evet. Orada oynuyorum. Oynuyorum beden günlerde oynuyorum Hocam gol vururken... Hocam ben düşünebilir miyim? Hocam kupalar kazanmak istiyorum. Büyük futbollara gitmek istiyorum. Böyle hoşuna giden bir takımlar var. Hocam, Messi takımı. Messi'nin takımı Hoşuma gidiyor hocam. Çünkü hocam, Dünya'nın Kupası onda var. Dünya'nın Kupası'nı almış hocam, Rolandogili yenmiş. Bir de Neymar ve Mbappe içinde var. Onları en çok seviyorum hocam. Sevdiğim için. Ben de büyüyünce onlar gibi olmalıyım. Onlar gibi olacağım. O yüzden. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim. Güle güle.

E67 (1.00 dk.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Merhabalar. Benim adım... en sevdiğim spor dalı futbol. Çünkü maçlara katılıp gol atmak istiyorum. Hayalim futbolcu olmak, bunu çok istiyorum. Dünya kupası kazanmak istiyorum dünya kupası kazanıp dünyanın en iyisi olmak istiyorum. Yani futbolu seviyorum. Futbolu sevmemde... çünkü bazı futbolculara özeniyorum. Beğeniyorum bazılarının gollerini. Çok iyi... sevdiğim başka yanlar... eğlenceli olması. Çünkü çok iyi geliyor. Seviniyorsun yani. Bu kadardı. Görüşürüz.

E68 (7.45 dk.)

Dinlediğiniz **bir masalı ve hikâyeyi** anlatır mısınız?

Merhaba, benim adım ... soyadım... Kitabı anlatacağım. Kitabın adı Tuhaflıklar Asansörü. Hikâyenin yazarı da Ayşe Sevim. Bu kitap... Hikâye hocam. Bir hikâye anlatıyorsun, evet.

Bir tane oğlan varmış. Okul çıkışı servisi kaçırmamak için durağa gitmiş. Durakta otobüsü kaçırmış. Sonra bir tane upuzun gökdeleninden bir tane uçak, kâğıt, şey gelmiş kâğıtta mektup varmış. O mektupta yazmış ki bana yardım edin. Sonra o çocuk gitmiş bir tane orada çalışan varmış. O çalışan o kırk elli yaşlarında falanmış. Bunu şey sormuş ki burada bir tane yardım isteyen birisi varmış. O kadın şeyini yapmak kadın örgü örüyormuş şey battaniye örüyormuş. Sonra oradan onunla konuşmuşlar. Demiş ki bunu kaçırmamak için ben polise gideceğim. O kabul etmemiş. Sonra demiş bunu şansı değiştirme. Gitmiş o kata asansöre. Birden asansöre en üst kata gelince orada her yer su olduğunu görmüş. Potkallar varmış. O potkalların içinde herkesin bir hikâyesi varmış. Orada birden suyun içinde telefonu düşmüş. Kendisi de suda çok kaldığı için, donduğu için bayılmış. Bir tane balık gelmiş, ismi Nefes'miş. Onu da götürmüşler bir tane ılık bir yatağa koymuşlar. O yatağa koyunca oğlan kalkmış, Nefes'e sormuş ki, beni nereye getirdiniz? Demiş, burası denizaltı. Onu bir adaya yollamışlar sonra. Bir tane büyük bir tane potkalin içinde bir sürü mektuplar dolu. Onu yollamışlar. Birden bu Şaban, oradaki mektuplardan birisini okumuş. Bir tane oğlan varmış. İsmi Mabah'mış. Mabah babası ateşe taparmış. Oradaki görevlisi, babası çok zengin olduğu için Oğluna hiçbir dışarıya izin vermiyormuş. Bir gün babası ona dışarıya gitmesine izin vermiş. Gitmiş orada bakmış, kilise varmış. Orada herkes kendi şeyine inanıyormuş. Efe tekrar eve gelmiş, babasına sormuş ki biz neden ateşe tapıyoruz? Neden biz o dine tapmıyoruz? Sonra birden babası onu evde tutuklamış. Evde tutuklandığında bir tane küçük bir adam gelmiş. Onu almış ellerine bir bıçak, bir tane kocaman bir bıçak almış onu. Onu koparıp sonra bu çıkmış oradan, oğlan. Sonra bu oradaki mektubu bitirip diğer bir şeye geçmiş. Oğlan devam etmiş kitap okumaya, mektuplar okumaya. Yola çıkmış o oğlan, önüne bir tane adam gelmiş. Yani Hristiyan bir adam gelmiş. O adam demiş ki, senin dinin ne? O da demiş, ateşperest, babam öyle. Ben ama ona tapmıyorum. O da o adamı, o oğlanı suyun içine şey yapmışlar. Gömmüşler. Sonra tekrar kaldırmışlar. Hristiyanların çoğu hocam bu özellikte. Onun önünü yapmışlar, o Hristiyan olmuş. Birden orada bir tane kilise varmış, o kilisenin yanına gidip hoca varmış. Hocanın yanında birkaç yıl çalışıp onunla birlikte yaşamış, babasını iyi tanıyormuş. O adam ölmüş, sonra ölürken demiş ki, diğer bir tane hocaya yollamış bu çocuğu. Bu çocuk oraya da gitmiş, orada da onu babası gibi davranmış. O da ölürken birden demiş bir tane peygamber var. Son peygamber Hz. Muhammed Sallallahu Aleyhi Vesselam. Onu göndermiş. Oraya giderken Hz. Muhammed Sallallahu Aleyhi Vesselam'ı bulamamış. Orada bir tane cami varmış. Caminin ismini unuttum. Cami varmış. O camide gidip hocanın yanında müslüman olmuş. Peygamber Efendimizin yanına Onu söylemiş, nerede peygamber efendimiz? Peygamber efendimizin evine gitmiş. Orada peygamberimizle bazı konuşmalar falan yapacaktı ama tüm insanlar onlara vahiy tebliğ ettiği için söyleyememiş. Onlar gidince gece saat 10'da falan Hz.

Muhammed'in yanına gitmiş. Ve orada konuşmuş, ben bu kadar olayı falan anlatmış. Oradan mektup bitmiş kendisine. Şeyde, bir tane şeyde görmüş, adada, potkaldan çıkıp, bir tane çocuk varmış, gelmiş önüne maskeli, kokulu maskeler var hocam, sokup geçmesin, onları şey yapmış, gelmiş bir tane oğlan, ismi Selman'mış, demiş burada çok kalamazsın, kokuluymuş her yer, çok pis kokuyormuş, ona da bir tane maske almış, onu götürmüş kendi evinde, orada herkes çok fakirmiş, insanlar çok fakirmiş. Bir ekmek için o kadar çok emek veriyorlarmış. Selman bu oğlana iş vermiş. Bir tane orada bir tane şey görmüş, televizyona benzer bir şey varmış. Sonra bir gün oradaki yaşlı şey vardı da, resepsiyon, onunla o şeyi onunla konuşacaktı. Sonra Onunla konuştuğundan sonra birden kendisini görmüş. Kendi evindeki şeylerini görmüş. Onun annesi pilav, çorba falan koymuş. Ama bu iğrenmiş. Oradaki adamlar da, insanlar da ondan çok şey olmuş. Kıskanmışlar, üzülmüşler. Onunla küsmüşler. Sonra birden ben anlamamıştım bunu. Üzülmüştü. Tekrar o potkala dönüyor. O Selman ile birlikte. Birden Bir şimşek çarpılıyor. Oğlan potkalin içinden denizin en alttaki yedi katın altına iniyormuş. Orada gözleri canavara benziyor diyelim. Uzun boylu adamlar varmış. Siyah. İsimleri de cinlermiş. Bir tane camdan yapılmış bir cami varmış. Cümle ne bunlar? İsmi Cinler. Onlarla konuşmuş. Onlar diyorlar ki gözlerime bakma çünkü sinirlerinin içine korkarsın benden. Bir gün cami şimşek, bir tane kötü bir bulut falan şimşekler çarpıyormuş. Önüne oradaki cümleler o şimşeklerden zarar görüyorlarmış, ölüyorlarmış. Onlar kendilerine özel bir küçük bir yer hazırlamışlar, oraya gidiyorlar. Birden bulutun içinden bu resepsiyonun ördüğü battaniye iniyor. Sonra o cinlerin üstüne battaniyeyi koyup kendisi orada oturuyor. Onlar uyuyor. Sonra orada hikâye bitiyor. Teşekkür ederim beni dinlediğiniz için.

E69 (4.30 dk.)

Dinlediğiniz **bir masalı ve hikâyeyi** anlatır mısınız?

Merhaba hocam. Benim adım... İkinci konuyu anlatmak istiyorum. Bir masal veya hikâye anlatır mısınız? Benim 7. sınıfta okuduğum bir tane hikâye kitabı vardı hoca. Yetim çocuk. Çok ilgimi çekmişti. Çok da güzel bir kitap. Onu ilk önce ben kitap okumayı çok sevmezdim ama hocamız kitabı okumam için onu verdi dedi. Mücahide hocam. Okul hocası. Türkçe hocası. Hocam bir tane Yusuf diye adlı bir çocuk var. Genç yaşta annesini kaybediyor. Köyde yaşadıkları için annesi hastaymış. Şehre gitmek zormuş hocam. Babası ilaç için şehre gitmek istiyordu da ama hocam gidip gelene kadar annesi vefat etmiş hocam. Sonra bu Yusuf'u çok etkilenmiş hocam, sekiz yaşındaymış. Sonra babası Yusuf'a daha eskisi gibi davranması için baştan evlenmeye karar verir. Sonra bir tane üvey annesi, bir de kardeşi oluyor hocam. Önce Yusuf'un haberi olmuyor hocam. Sonra da eve gelince birden şaşırıyor bunlar kim diye. Hocam sonra da bir tane arkadaşı varmış. Hocam göle düşüyor, çocuk onu kurtarıyor. Çocuk

Yusuf'u sevmediği için babasını gidip söylüyor ki beni itti, göle attı. Ben kendim kurtuldum. Sonra babası Yusuf'a dövüyor. Hocam, ondan sonra da annesi, bir de üvey kardeşi hep iftira atıyorlar. Babası yine çocuğu dövüyor hocam. Hep Yusuf'u sevmedikleri için, bir de babasının psikolojini bozmak için onu hep dövdürüyormuş hocam. Sonra da Yusuf bir gece annesinin rüyasında görüyor hocam. Sonra Yusuf'a diyor ki rüyasında, sen onlara iyi davran, onların yaptıklarını hiç önemseme. Bir gün her şey düzelecek hocam. Öyle dedi. Sonra da bir gün bir adam hapisten çıkmış. Üvey annesinin eski kocası. Hocam bunlar insanları dolandırıyormuşlar. Bir de bunları dolandırmak için babasıyla evlenmiş. Hocam sonra bir akşam hırsızlık yapmak için adam geliyor, eski kocası, kadının. Altınları falan çalıyor. Sonra da bunları Yusuf görüyor, babasını söylüyor. Babası inanmıyor. Sonra da bir tane cami varmış hocam. Orada bir tane hoca varmış. Yusuf hep oraya gidiyormuş. Sonra da camiye gidip hocasına diyor ki böyle böyle. Yani bizim eve hırsız girdi. Yani şey altınları falan çaldı. Sonra da hoca muhtara haber veriyor. Hocam bunu dinleyen üvey annesi Yusuf'u öldürmek istiyor. Sonra da Yusuf onu öldüreceğini bildiği zaman... Hocam koca şey babasına söylemesin hiç. Şimdi polise falan gider ya hocam o yüzden. Sonra da bu çocuk kaçıyor hocam. Bir dalda falan. Sonra kadının eski kocası onu yakalıyor hocam. Bir de tabanca elinde. Polis memurları falan gelmiş. Hocam bir patlama sesi geliyor. Sonra da Yusuf oradan kaçarken yani öyle kapışmışlar. Sonra adamın eline değmiş. Mermi çıkıp adamın eline. Sonra da polisler onu alıyor. Babası da kadının Gerçekleri ortaya çıktığı için pişman oluyor. Sonra da Yusuf'un babaannesi geliyor. Bir de eski üvey annesi. Bir de eski üvey annesi ile hocam hapse giriyorlar. Hapse gittikten sonra da babası, Yusuf'un sevdiği bir tane kadın var. Bir de babaannesi onu seviyormuş hocam. Yusuf'u çok seviyormuş hocam. O yüzden babası onunla evleniyor. Bu kadar hocam. Ve beni dinlediğiniz için teşekkürler.

E70 (1.45 dk.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Merhabalar, benim adım... Bugün size 5. maddeyi anlatmak istiyorum. En çok ilgi duyduğum spor boks. Çünkü en sevdiğim spor o. Çok ilgi duyuyorum. Şampiyon olmak istiyorum. 3 yıldır boks yapıyorum. Şimdi derecelerim var. Ondan sonra çok iyi bir boksörüm. Boks yapmayı çok seviyorum. Boksun hareketleri, ondan sonra sporları, ondan sonra vücudumdaki gelişmeleri çok seviyorum. Çok hoşuma gidiyor yani bu özellik. Özendiğim boksörler var. Mike Tyson var, Canelo var, ondan sonra bir de Muhammed Ali var. Büyüyünce de... Büyüyünce de boksör oynamak istiyorum. Ve şampiyon olmak istiyorum. Allah izin verirse. Türkiye... Dünya... İlk önce Türkiye şampiyonu, ondan sonra da dünya şampiyonu... Allah izin verirse. Boks yaptığım zaman... Mesela... Hiç yapmadığım... Mesela bir gün yapmadığım

boksu... Ondan sonra yarını... Boks yaptığım zaman çok mesela... Nasıl diyeyim ki? Çok istiyorum mesela. Çok heyecanlanıyorum. Kendimle gurur duyuyorum. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

E71 (4.30 dk.)

Okuduğunuz kitaplar içerisinde **en beğendiğiniz kitaptan** bahseder misiniz?

Merhaba, merhaba hocam. Benim adım... Anlatacağım konu üç, yani okuduğumuz kitaplar içerisinde en beğendiğiniz kitaptan bahseder misiniz? Okuduğum kitaplar içerisinde en beğendiğim kitap Don Kişot. Don Kişot adlı bir kişi. Onun adı Don Kişot değil de adı Manciha. Ona Mancihali Don Kişot diyorlar. Ve o Don Kişot... Evet. Mançihali Don Kişot diyorlar. Ve bir de Aslında adı Mançiha ama o Don Kişot'la ilgili çok kitaplar okumuş. Bu nedenle kendi adını Don Kişot yapmaya karar vermiş. Don Kişot'un özellikleri her zaman iyilikle beraberdir. Ve de o Don Kişot onların gibi olmak istiyor. Gidiyor, sonra da bir at ve de bir at alıp yolculuğa da çıkıyor. Yanlara tabii bir tane kılıç ve de kalkan, birkaç tane yemek. Don Kişot gidiyor böyle çıkıyor, çok büyük yerlere gidiyor, geziniyor. Bir de geziniyor, sonra da böyle çok yerlerle karşılaşılıyor. O çok abarttığı için bazen de hani iyiliklerin yanında durmuyor da zalim, mazlum zalimlerin karşısında duruyor. O yüzden yani diyor ki ben artık Meribya'ya gidip ben kendi köyüme gideceğim. Kendime bir tane arkadaş alayım. Öyle daha rahat yaşayabilirim. Sonra da gidiyor. Orada bir tane arkadaşı var. O arkadaşını çağırıyor. O arkadaşının ismi... Sancho.? Evet, Sancho. Arkadaşının ismi Sancho. Arkadaşının da atı yoktu. Eşekle gitti. Eşekle gitti. Sonra da yolculukla çıktılar ve de Sancho'nun... Don Kişot'un Sancho'ya verdiği söz de ona bir tane ada verecekmiş, vali olsun diye. Sonra da bir gün bir tane kadının yanına çıkıyorlar. Orada o kadına, o kadın diyor ki, yani Don Kişot kadına diyor ki; ben sizi tüm kötülüklerde koruyacağım. O kadın, yani o kadın askerleri varmış, yani kraliçe gibi. Sonra da o kadın diyor ki, tamam. Sonra da Don Kişot'la yardımcısı, beraber gidiyorlar. Kraliçenin evine. Sonra orada da kraliçe duymuş ki, Sancho'nun büyük hayali adaya tayin, vali olmak. Sonra diyor ki, ben buna bir ders öğreteceğim. Gidiyor, ona bir tane ada getiriyor. O da vali oluyor. Sonra da gelip yani mesela vali iken mesela bir iki kişi geldi. Onların arasında adaletli davrandı. Sonra da o kraliçe, kraliçenin askerleri şey o adaya gönderdi. Yani düşman olarak, düşman olarak gönderdi. Sonra da düşman olarak, sonra da orada asker olmadığı için Tek vali gitti, yani Sancho. Ona böyle de bir kılık kıyafetler giydirdiler. Sonra da o artık yürüyemiyor. Sonra da o Kraliçe askerleri gelip onu ezdiler. Sonra da dedi ki ben artık pes ettim, böyle bir şey istemiyorum. Sonra da Don Don Kişot da bunun hurafe olduğunu öğreniyor. Sonra da bu işi bırakıyor ve de ölüyor. Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Ek 5: Kız Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşma - Transkribe Metinleri

K1 (3.00 dk.)

Tanıdığınız en iyi insanlar kimlerdir? Onları neden iyi insanlar olarak görüyorsunuz?

Sebepleriyle anlatır mısınız?

Ben... Afganistan'dan geliyoruz. Faik Güngör Ortaokulu'nda öğrenciyim. 6. sınıf öğrencisiyim. 6-B sınıfında okuyorum. Nasıl diyeyim, bu konuşma hakkında ben şey seçtim. Tanıdığınız en iyi insanlar kimlerdir? Benim tanıdığım en iyi insanlar bugüne kadar dersimize giren veya girmeyen bütün öğretmenlerimiz. Çok sağ olsunlar, beni çok desteklediler. Onların sayesinde ben şu an gerçekten başarılı bir öğrenci olarak bu okulda okuyorum. Hepsini çok seviyorum. Bütün öğretmenlerimi çok seviyorum. İyi insanlardır hepsi. Özellikle diyemem çünkü ama bütün öğretmenlerimi seviyorum. Ama bizim sınıf öğretmenimiz, yani aralarında bir fark görüyorum diğer öğretmenlerin. Çünkü hem destekliyor, bir de sınıf öğretmeni olmanın başka avantajları var. Yani destekliyor, başka istediğimiz her şeyi bize öğretiyor, bildiği her şeyi bize öğretiyor. Yani hiç kendi yorgunluğuna bakmıyor. Başka, ablalarımı çok seviyorum. Çok iyi insanlardır. Yani ailenin diğer fertlerine karşı benim haklarımı koruyorlar. Bunların bu iyi özelliklerinden dolayı... İyi özelliklerinden dolayı onları çok seviyorum. Başkalarından aralarında, yani öğretmenlerim için geçerli değil de ablalarımın yerine benim için kimse tutamıyor. Onlar nasıl bir insanlar? Yani dediğim gibi öğretmenlerin beni çok destekliyorlar. Ben genellikle test çözdüğümde yapamadıklarımı onlara söylediğimde bana en iyi şekilde öğretiyorlar. Bütün öğretmenlerim. Hepsini çok seviyorum. Bizi destekliyorlar. Başka bir ülkeden gelmemize rağmen sanki biz de Türk'müşüz gibi bizimle davranıyorlar. Gerçekten bu beni sevindiriyor. Ve ayrıca resim, yani görsel sanatları öğretmenimiz Beni çok destekliyor. Kendisi gerçekten her konuda, derslerde de olsa, sanatlarda da olsa beni projeye yazdırdı kendisi. Çok seviyorum Serap Hocamızı. Tamam hocam. Bitti.

K2 (1.20 dk.)

Gelecekte seçmek istediğiniz **mesleği** ve bu mesleği **neden** seçmek istediğinizi anlatır mısınız?

Merhaba. Benim adım... Ben ressam olmak istiyorum. Afganistan'da çok resim dersini çok seviyordum. İran'a geldiğimde, İran'da benim kuzenim... Resim kursuna gidiyordu. Ben de gitmek istiyordum ama annem izin vermiyordu. Burada geldiğimde okula geldim, hoca dedi ki; kurs gelmek ister misin? Ben de dedim evet, çok seviyorum. Resim dersini çok seviyorum. Küçükken çok resim dersini seviyordum. Konuş artık, az önce güzel başladın. Tamam. Aklıma bir şey gelmiyor.

K3 (8.00 dk.)

Gelecekte seçmek istediğiniz **mesleği** ve bu mesleği **neden** seçmek istediğinizi anlatırmısınız?

Merhaba, hoş geldiniz okulumuza Benim adım... Ben niye mesleğe seçtim? Ben doktor olmak isterim. Küçükten annemin bir hastalığı var. Ve onu küçükten bellidir. Küçüklükten bellidir. Ona dedim ki... Büyüyünce seni ben tedavi edeceğim dedim. Evet. Mesela annem çok... Yerinden kalkamıyor. Yerinden kalkamıyor ve... ..yerinden kalkınca direkt... Böyle bayılması geliyor. Çok ağır oluyor kendisinden. Mesela... Kanı çok fazla değil. Ondan bizim nereli o kadar paramız yok annemize şey yapmak için ben dedim ki ona ben büyüyünce seni ben kendi ellerimle ameliyat edip tedavi edeceğim. Ve annem dedi ki sen ol sen sadece doktor ol o bana yeter zaten. Öyle bir şey dedi ve ben sonradan git gide daha Her şeyimi şey olmak için verdim. Mesela küçük ailede doktor şeylerini düşünüyorum mesela. YouTube'a giriyorum. YouTube'a diyorum ki doktorlar nasıl ameliyat yapıyorlar. Oraya bakıyorum mesela. Bir yerlere bakıyorum. Doktor sadece mesela. TikTok'a giriyorum. Ama sadece TikTok'ta doktorlar var mesela. Diğerleri yok. Mesela kötü efekt yok. Mesela kendim bir şey çekmiyorum. Sadece doktorlar ameliyattan çıkıyorlar. Geneli ben dizileri, doktor dizilerini izliyorum. Doktor çok olsun, doktoru çok anlatsın bir dizileri izliyorum. O dizileri izliyorum. Daha keşfim oraya gidiyor. Kafam oraya gidiyor. Anneme diyorum ki anne seni git gide iyileştiriyorum. Annem beni seviyor. Sen büyüksen sadece doktor ol bana yeter diyor. Ama diyorum ki yok anne. Ben seni ameliyat edeceğim ve öbür şeylerini ben yapacağım. Her şeyi ben yapacağım anne. Sadece ben küçük olduğum için şu an hiçbir şey olamıyorum. Ve yine de her şeyimi şeye veriyorum, doktora veriyorum mesela. Gelin dersteyim ama Kafam doktor olmakta. Ben bu dersi çözersem doktor olabilirim. Ben mesela şu dersi çözersem ben mesela şu olabilirim. Ama gine de yapmak istediğim bir meslek. Çok sevdiğim bir meslek. Ve en sevdiğim mesleklerden birisi. Ben genelde bir polis olmak isterdim. Annemin hasta olduktan sonra Her şeyden geçtim. Sadece dedim ki ben doktor olacağım. Annemi iyileştirmek için. Her şey... Annemin iyi ki var yani. İyi ki var. Onun için mesela ben başka bir şeyler olmak isterdim. Şarkıcı olmak isterdim. Annem gördükten sonra her şeyi bıraktım. Dedim ki ben direkt doktora gideyim. Annemi iyileştirmek için. Ve babam da çok mutlu oldu. Dedi ki bir küçük halindeysen Ama yine de anneni düşünüyorsun. Sen iyi ki varsın bana dedi. Ben de dedim ki iyi ki siz varsınız. Ben oradan sonra böyle kafam direkt doktorla. Mesela dersteyim ama doktorlarla ilgileniyorum. Ben doktor olursam bunu yapar mıyım? Anneme şunu yapar mıyım? Mesela anneme şunu yapar mıyım? Annemi ameliyat edebilir miyim? Annemi şey yapabiliyor muyum? Annemi iyileştirebilir miyim? Annem, annem kötüleşmez. Annem, bir

şey olmaz anneme. Ben büyüye kadar annem bir şey olmaz inşallah. Doktor olduğumda direkt en ilk, en ilk doktorum, en ilk kişi annem olacak. Ben onu en ilk tedavi ettiğim kişi annem olacak. Evet hocam. Empati yaparak mesela genelde çok düşünüyordum. Ben şarkıcı oldum, sesim de güzel. İyiyim, çok iyiyim, şarkıcı oldum ama öğrendim ki annem hasta olduğu için bıraktım her şeyi sonra da Doktor olmaya karar verdim. Mesela şarkı okuyabilirim. Çok iyi bir sesim var. Ama... Sonra da doktorluğa gittim. İyi ki var annem. İyi ki doğurmuş beni. Doktorluk Mesela kutsal benim için bir... Benim için bir kutsal bir şey. Mesela kutlayabilirim doktor olduğumca. Mesela şöyle... Çok destek verdiler bana genel ailem doktor olmak için. Dediler ki sen yaparsan doktor olursun, her şey olursun. Ama sen sadece oku. Okumadan hiçbir yere çıkamazsın sen. Ve o düşünceyi yapıyorum, okuyorum. Emin adımlarla doktorluğa doğru gidiyorum. Evet. Doktor olacağım inşallah. Mesela şarkı okuyabilirim. Ama bıraktım artık yani. Baktığımda doktor. Mesela annem geçen hastanedeydi. Onunla kaldım. Birinci dönem onunla kaldım. Ama gidemedim okula. Çünkü o annem hastaydı. Onunla kaldım. İşte doktorları çok iyi bakıyordum. Mesela anneme bir şey olacak mı? Anneme tedavi mi yapıyorlar? Çok sık bakıyordum. Çünkü aynısını ben de uygulayayım anneme. Geneli doktorlar diyorum, doktor olacağım diyor ki. Ondan beni çok sık sık bakıyorsun. Dedim evet ondan sizi çok sık sık bakıyorum çünkü sonunda ben de bir doktor olayım, annemi kurtarayım canını. O kötü bir hastalıkta. Mesela annem yerinden kalkamıyor. Kalkınca başı dönüyor, geri oturması lazım. Biri tutup bir yere göndermesi lazım. Tabii ki de. Benim babam da çalışmıyor. Durumumuz o kadar iyi değil ve... zor zor o doktorun parasını ödedik. Hocam bir de ben zengin olursam asla bir şey yapmam. Kendi önüme bakmam. Sadece ben bir okul yaparım. Ne diyeyim? Bir hastane yaparım. Ben fakirlere yardım ederim. Mesela bizim gibi olmasını istemem. Parasız anneme hiçbir şey yapamam. Onun için olmak istemiyorum. Ve zengin olursam en ilk yardımım bir... Şey olacak, bir fakire olacak. Sonra gitgide şey olursam hastane falan yaparım. Evet hocam bu kadar.

K4 (2.30 dk.)

Hayallerinizi, gelecekte neler yapmak istediğinizi anlatır mısınız?

Adım... Konum ise; benim hayalim... Hayallerinizi, gelecekte neler yapmak istediğinizi... Türkiye’de okul yönetmeni olmak ve kendi filmimi çıkartmak ve bunun için çok çaba gösteriyorum. Çalışarak iki hem yabancılar hem Türkler bir araya gelir, gelerek bir film çıkartmak istiyorum. Öyle ben çok düşündüm yani kendime. Böyle bu düşünce aklıma girdi. Bunu arkadaşlarıma, herkese anlattım. İyi bir fikir olduğunu düşünüyorlar onlar da. Ben de dedim ki, böyle yapayım bir film çıkartayım. İki farklı ülkelerin bir araya gelmediğini sağlayacağım. Öyle. Bu kadar. Sonrasında yani film yaptım Film yönetmeni. Film yönetmeni

olmak istiyorsun. Ve bu filmimi bütün dünyaya yaymak istiyorum. Herkes görsün. Filmde vereceğin mesajlar? Filimde her iki ülke birbirini çok seviyor. Arkadaşlar, kardeşler. Mesela bu ülkeler, Afganistan ve Türkiye olabilir. Olabilir. İran ve Türkiye olabilir. Nasıl diyeyim? Filmin konusu birbirlerine yardım etmek. Evet, birbirine yardım etmek, birbirini sevmek, birbirine anlaşılmak. Bu filmde mesajım bu. Çok iyi anlaşıyorlar. Birbirleriyle kavga etmiyorlar. Kültürleriyle dalga geçmiyorlar. Kardeşler. Bu mesajımızı başka ülkelere... Mesela... Yurt dışına. İngilizlere falan. Mesela İngilizler bazı ülkelerin kültürleriyle dalga geçiyorlar. Ben de bu filmde bunları yayıp dalga geçmemelerini sağlayacağım. Evet. Başka hayallerim... Gelecekte? Gelecekte iyi biri olmak, aileme yardım etmek. En fakir insanlara kazandığım parayla yardım etmek. Türkiye’de büyük bir iş kadını olmak istiyorum... Türkiye’de gerçekleştirmek istiyorum bütün hayallerimi. Söyleyeceklerim bu kadar.

K5 (3.40 dk.)

Sihirli bir lambadan çıkan cin size 3 tane dilek hakkınız olduğunu dileklerinizin gerçekleşeceğini söyleseydi, neler ister, neler dilerdiniz? Nedenleriyle anlatır mısınız?

İsmim... Soyadım... Afganlıyım. Faik Güngör Ortaokulu’nda 8. sınıf öğrencisiyim. Sihirli bir lambadan çıkan cin size 3 tane dilek hakkınızda olduğunu, dileklerinizin gerçekleşeceğini söyleseydi neler ister neler dilerdiniz? Birincisi ben meslek edinmek istiyordum yani istiyorum. Savcılık hakkında. Savcılığı çok seviyorum. Nedeni de şu an dünyada çok fazla adalet kavramı yok. Sözde adalet var ama adalet kavramı çok fazla benimsemiyorlar. O yüzden de adaleti yerine getirmek isterdim. İkinci bir dilek hakkım; savaşları bitirmek isterdim. Çünkü bu savaşlarda olan çocuklara oluyor. Çocuklar zarar görüyor. Birkaç ay önce gördüğümüz Gazze olayı, Ondan sonra Ukrayna, Rusya olayı, Afganistan olayı, Suriye olayı. Büyük insanlar hepsi masum değil ama biliyorum olan her şey çocuklara oluyor. Çocuklar o kadar hayal kuruyor ama hayallerine ulaşamıyorlar. O yüzden savaşları bitirmek isterdim. Üçüncüsü de eğitimin güzel bir yere gelmesini isterdim. Çünkü eğitim şu an pek fazla yani benim açımdan eğitim iyi değil. Eğitimi güzel bir yere getirmek isterdim. Eğitimi... Yani dünyada... Evet, dünyada güzel bir eğitim getirmek isterdim. Çünkü hani herkesin zekâsı bir şeylere yetmiyor. Yeteneklerin de çok fazla öne çıkması lazım. İşte ne bileyim... Farklı farklı yetenekler ortaya çıkarsa daha iyi olur eğitim açısından. Çünkü herkes avukat olamıyor, herkes doktor olamıyor. Onların yerine yeteneklerine bakabilirdik. O yüzden eğitimi güzel bir yere getirmek isterdim. Eğitimin hangi konularında mesela dünyaya faydalı olmak isterdin? Hani neleri değiştirmek istedin eğitim konusunda? Şu anda birisi resimle uğraşsa, resimle uğraşan kişi çok fazla şey önemsemezler. Hep derler ki sen niye resim yapıyorsun falan. Yargılarlar. O yüzden resim konusunda işte müzik, şarkı söyleme konusunda onları iyi bir

yere getirmek isterim. Çünkü onlar dünyada çok fazla önem görmüyor. Önemsizler onlar. Önem görmeyen, aslında önemli olan meseleleri gündemde tutmak isterdim. Yani önemli olan... Önemli olanları gündemde tutmak isterdim. Çünkü onların hepsini yargılıyorlar, aşağılıyorlar. O yüzden de onları gündemde tutmak isterdim. Daha çok önde tutmak isterdim. Onu da diyebilirim. Eğitimle... Diyebilir miyiz? Eğitimle mesela... İnsan davranışları mı? Yani... Eğitime ağırlık vereceğiz ya. Evet. Bir şey değiştirmemiz lazım. Neye anlaşıyoruz? Eğitimde şöyle diyeyim. Herkesin polis, doktor, avukat, savcı olmasını istiyorlar. Kimsenin yazar olmasını, işte resim yapmasını falan önemsemiyorlar. Onu değiştirmek isterdim eğitimde. Onları daha çok öne çekmek isterdim. Çünkü onlar da bir meslek, onlar da çok önemli. Yani her insanın farklı yeteneği var. Evet. Herkes aynı değil. Yeteneğine göre yani... çünkü yetenekleri farklı, herkesin zekâsı farklı, herkesin el yeteneği farklı. O yüzden onu değiştirmek istiyorum. Hocam bu kadar.

K6 (2.30 dk.)

Gelecekte seçmek istediğiniz **mesleği** ve bu mesleği **neden** seçmek istediğinizi anlatır mısınız?

Merhabalar, ben Kâinat... Afganlıyım. Faik Güngör Ortaokulu'ndan konuşuyorum. Ben gelecekte seçmek istediğiniz mesleği ve bu mesleği neden seçmek istediğinizi anlatır mısınız ı seçtim. Ben meslek olarak doktorluk, kadın doğum doktoru olmayı çok istiyorum. Çünkü çok eskiden annem de bu mesleği çok istiyormuş. Ama o zaman okumadığı için, sadece ilkokul. Okuduğu için, yani ilkokuldan sonra okul devam ettirmediği için okumadı. Ama bu mesleği çok seviyormuş, o da çok istiyormuş. Bu yüzden de daha çok ona o. Mesleğe doğru yönelmeyi tercih ettim kendime. Yani o mesleği yani çok seviyorum o yüzden. Annen olmak istiyordu. Ama o olamadı. Eğitim alamadığı için. Ben dedim ben eğitim alıyorum. Ben olabilirim dedim. Yani bizim ailelerde pek çok Türkçeyi fazla bilmedikleri için tercümanlık amaçlı çok gittim böyle. Hastaneye falan, çocuk doğurma falan o yüzden... Yani ilk yaptığında gerçekten çok garip gelebiliyor insana ama sonradan zaten yavaş yavaş alıştığında. Bu his yani gittikçe gidiyor yani. Çünkü alışyorsun, artık yani o mesleği yapıyorsun. O yüzden. Çocuk doğunca çok garip olur çünkü. Bazen bazı anneler çocuğunu kaybedebiliyor. Gerçekten bazen çok üzücü durumlar olabiliyor. Bazen de çok mutlu durumlarda olabiliyorsun. Gerçekten bu konular hakkında, çocuk hakkında çok merak ediyorum. Merak ettiğim sorular var. Onlar hakkında. Merak ettiğin şeyleri ailem de bahsetmezler. Fazla hastaneye gittiğim için o yüzden de. Biraz fazla özen gösteriyorum onlara. Nasıl doğuyor

falan onlar çok garip geliyor. Bu kadar hocam.

K7 (1.40)

Unutamadığınız **bir anınızı** anlatır mısınız?

Merhabalar. Benim adım... soyadım... şey... unutamadığım bir anı... Afganistan'da hocam. Okula gitmiştim. Böyle bomba patladı birdenbire. Dersteydik. Arkadaşlarım yani öldüler. Sonra annem geldiğinde beni almaya eve doğru gidiyorduk ki evimizi basmışlardı. Sonra babamı çekçektiler, silahla vurmak istiyorlardı. Polisler geldi. Onları tutukladı işte o yüzden yani Afganistan'dan o kadar şeydi. Unutamadığım bir anıydı. Ben oradaydım. Evde başka? Annem babam abim de vardı. Amcam Sonra öldü bizi aldılar başka bir yere götürdüler. Amcam geldi yani taşındık oradan. Türkiye'ye geldik. Sonra oradan yaşanmayacak durum, şartlar iyi olmayınca Türkiye'ye yerleştik.9 senedir buradayız. Teşekkür ederim.

K8 (1.10 dk.)

Hayallerinizi, gelecekte neler yapmak istediğinizi anlatır mısınız?

Adım... Soyadım... Yaşım 12. Dört konuyu seçiyorum. Yani burada yazmış ki, büyük olsan hangi mesleği seçeceksin? Doktor olmak istiyorum. Doktorluğu neden istiyorum? Çünkü herkesin sağlığını kontrol etmek istiyorum. Ve hastaları درمان etmek istiyorum. Yani doktorlukla ilgili böyle... Yalnız senin doktorluk mesleğini niye seçtim.? Hastaları kontrol etmek için bunları, mesela dişçileri... Şimdi mesela bazı hastalar var, doktora ihtiyacı var. Onları درمان olmak istiyorum. Doktor olmak istiyorum. Doktor çok önemli bir şey, çok olmak istiyorum. Çünkü herkes hasta olabilir. Onlar doktora ihtiyacı var. Tamam hocam.

K9 (3.00 dk.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Merhaba arkadaşlar. Ben oynamaktan zevk aldığım konuyu anlatacağım. 13. Yakan top oynamayı çok seviyorum. Yakan top çok güzel bir oyun. Arkadaşlarımızla oynuyoruz. Biz ortaya geçiyoruz. Arkadaşımız bize top atıyor. Top bize değerse yanıyoruz. Sonra kalan arkadaşımız da oynuyor. Ondan sonra kazanırsa baştan tekrar oyuna giriyoruz. Sonra kalan arkadaşımız kazanırsa grup olarak biz tekrar oyuna giriyoruz. Eğer o yanarsa başka arkadaşımız giriyor. Onları yandırırız işte öyle. Sonra yandıramazsak onlar baştan giriyor. Ondan sonrası böyle. Kaç kişi oynayacak çok fark etmiyor bu oyunda. Karşılıklı top atılıyor. Karşıdan ona top değmesi gerekiyor. Ondan sonra top değmezse bize geliyor. Biz ona top... Ona değince yanıyor çıkıyor. Oyundan. Ondan sonra başkasını öyle yandırmaya çalışacağız. En sonda kalan saydırma onun oluyor. Yediye kadar saydırma kazanırsa baştan öbürüne

gidiyorlar. Can var. Topu tutarsak canımız oluyor. Yediye kadar tutarsak canımız sıfırlanıyor. Ve oyundan çıkıyoruz. Bu oyunu her zaman oynuyoruz hocam. Eğlenceli. Ben de sahada iyi oynuyorum. Sona kalıyorum. Sonra kaldığımda kazandırıyorum. Ondan sonrası arkadaşlarımla tekrar giriyoruz. Son yedi çok heyecanlı. Seyirciler çok heyecanlı haydi yanma kazanalım bunu. Tekrardan girelim oyuna onun için kenardakiler de heyecan yapıyor. Dinlediğiniz için teşekkürler arkadaşlar.

K10 (1.30 dk.)

Gelecekte seçmek istediğiniz **mesleği** ve bu mesleği **neden** seçmek istediğinizi anlatır mısınız?

Merhaba, ismim... Gelecekte tercüman olmak istiyorum. İki dil bildiğim için İngilizceyi de öğrenirsem iyi yerlere geleceğimi düşünüyorum. Kendimi geliştiriyorum, kurs alıyorum burada da. İngilizcem biraz iyidir, sınavlar da iyi yapıyorum, denemede falan. İngilizceyi seviyorum ve ileride herhangi bir ülkeye gidersem iyi yerlere geleceğimi düşünüyorum. Tercüman olmayı düşünüyorsun. Bu tercümanlık mesleğini İki dil biliyorum ve İngilizceyi de gerçekten seviyorum onun için seçtim. Türkçe ve Farsça. Evet. İngilizceyi de sevdiğim için hem biliyorum hem seviyorum ve ben de tercümanlık istiyorum. Tercümanlık olduktan sonra herhangi bir ülke, Amerika, Almanya veya bura olur, fark etmez. Çalışmayı düşünüyorum. Şirketlerde çalışmak. Şirketlerde çalışmak. Oralarda çalışmak. Herhangi bir ülkeye de olur. Para kazanmak. Evet. Para kazanmak. Hem para kazanmak hem ülkeler arasında çalışmak. Bu kadar.

K11 (2.00 dk.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Merhaba ben... Sekiz D Şair Nefi'den okuyorum. Sekiz D sınıfındayım. En sevdiğim meslek sporcuyum. Jimnastikçi olmak istiyorum. Hayalim yani jimnastikçi olmak. Spor öğretmeni falan olmak istiyorum. Gelecekte olursam. Jimnastik sporunu bize anlatıyorsun. Takla atabiliyorum, bacağımı açabiliyorum. Çok esnekliyim yani. Böyle şeyleri çok seviyorum. Jimnastik sporunu sevmemde Televizyonda bir kız gördüm. Jimnastikçi falan. Böyle ben de ondan sonra özendim ona. Yani sevdim, çalıştım açmayı. Açıldı işte. Ondan sonra sevmeye başladım. Takla atabiliyorum, bacağımı falan açabiliyorum. Ondan işte. Sonra o jimnastiği diyelim öğrendin. Peki bir kulübe falan bir şey yazılmadım. Ama yazılacağım. Yazılmak istiyorum da yani şu an zamanı değil. Zamanı değil şu anda. Şu an öncelikle okumak istiyorum. Sonra? Sonra da Jimnastiği... Jimnastiği bir spor olarak değil de meslek olarak yapmak istiyorum. Başka? İlgili oynadığım bir şey var sporda dalında Voleybol. Voleybol

çok seviyorum. Yani iyi oynuyorum. Arkadaşlarımla birlikte. Okulda beni beğeniyorlar. Arkada çok iyi atabiliyorum. Çok iyi atabiliyorsun. Bitti. Görüşürüz.

K12 (2.14 dk.)

Çok zengin olsaydınız paranızla neler yapardınız? Açıklayınız.

Selam arkadaşlar ben...7 yıldır Erzurum'da yaşıyorum. Şair Nefi'de okuyorum. Ben 20. soruyu şey yapacağım. Ben zengin olursam eğer şey fakirlere yardım edeceğim. Yani şey yapacağım. Onlara ev yani çok şey yapacağım. Her gün onlara yemek vereceğim. Onlara yardım edeceğim. Hayvanlara yardım edeceğim. Zengin olursam bunları yapacağım. Yani aileme yardım edeceğim. Hastalara yardım edeceğim. İşte böyle yapacağım. Hocam. Bir de... ..şey böyle mesela şey... Böyle şey her çocuklara şey dağıtacağım. Ne dağıtacaksın? Hocam mesela oyuncak, ana sınıflarına oyuncak, şey falan... Dağıtacağım hocam. İşte zengin olursam bunları yapacağım hocam. Hocam bazı zenginler yapıyor ama bazı zenginler yapmıyor. Sen hangisinden olacaksın? Hocam ben yapanlardan olacağım. Çünkü ben iyiliği çok seviyorum. İyiliği çok seviyorsun. Evet hocam. Peki bunlar sana mutluluk verir mi? Nasıl mutluluk verir? Evet hocam böyle mutluluk veriyor. Çünkü iyi bir şey. Allah'ın da sevdiği bir şey, herkesin de sevdiği bir şey. İyilik. Hocam bu kadar. Hocam mesela anne babama ev alırım. İşte böyle. Herkese yardım ederim. Ablam, dillere, herkese. Hocam yardım ederim. Bu kadar. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

K13 (2.50 dk.)

Aşağıdaki cümlelerin devamını getirecek şekilde bir konuşma yap:

Kitap okumalıyız. Çünkü...

Merhaba arkadaşlar, beni dinlediğiniz için teşekkür ederim. Benim konum kitap okumalı çünkü. Sekiz. Kitap okumalı çünkü kitap okumamızı hızlandırır... Ve sınav olduğumuzda soruları çabuk biliriz ve hemen yazarız. Bir de okumamız gelişir. Okumak çok değerlidir. Okuduğumuzda çok hızlanıyor okumamız, bir de soruları biliyoruz. Kitap okumamızı geliştirir ve bir de konuşmamızı düzenler. Düzenlediğinde bazı harfleri bilemediğimizde onları biliyoruz ve kitap okuduğumuzda bazı şeyleri öğreniyoruz. Çok kelime sağlar ve gelişir. Kelime, bazı kelimeyi bilmediğimizde onları biliriz ve onları söyleriz. Kitap okumayı? Bazen okurum. Bir de severim. Az okuyorum. Seviyorum ama az okuyorum. Kitap okumak sadece okul derslerinde değil hayatta da bir faydası olur. Hayatta başka yerlerde de önemli olur. Bir yere gittiğimizde mesela o kelimeyi bilmediğimizde söyleriz. Başka okullar, okulda mesela hoca bir şey söylüyor, biz onu bilmiyoruz ve bakıyoruz, söylüyoruz hocaya. Onlar olur. Evet, arkadaş çevresinde çok kitap okumanın faydası olabilir bence biz okuduğumuzda

onlar da meraklanır ve okur. Meraklı olduklarında, onlar da okuma meraklanır ve der ki, bu nasıl bir şey? Sonra okuduğunda ister yani, kitap ben de okuyabilir miyim? Herkes okumalıdır. Herkes derken kimi kast ediyoruz? Yani çocuklar. Başka? Başka bir de büyükler. Okuduklarında gelişir okumaları daha fazla. Beni dinlediğiniz için teşekkürler arkadaşlar.

K14 (2.00 dk.)

Sihirli bir lambadan çıkan cin size 3 tane dilek hakkınız olduğunu dileklerinizin gerçekleşeceğini söyleseydi, neler ister, neler dilerdiniz? Nedenleriyle anlatır mısınız?

Merhaba, ben Medine... Gampo'dan 8B'den. Konumuz sihirli bir lambadan çıkan cin size üç dilek hakkınız olduğunu, dileklerinizin gerçekleşeceğini söyleseydi neler ister, neler dilerdiniz, nedenlerini anlatır mısınız? İlk dileğim dünyadaki bütün savaşların bitmesi. Filistin'de, Gazze'de olan bütün çocukların neden savaşın altında kaldıkları, ya da Ukrayna şu an savaşta iki yılda oldu, normal sivillerin niye şu an savaşta olduğu, neden sizce? İnsanoğlunun niye bunları yaptığı bilinmiyor. Bu savaşlar keşke bir cin çıkıp da bunları isteseydi, ilk dilek hakkım bu olurdu. İnşallah bu savaşlar yavaş yavaş biter. Ne demişler, damlaya damlaya göl olur. İnşallah savaşlar da yavaş yavaş biter ve inşallah kıyamete kadar kimse birbirini fazla üzmez ve kul hakkına da girmez. İkinci dileğim, insanlar empati kurabilmeli şu hayatta. İnsanlar empati kurabilse aslında şu hayat bambaşka bir yer olur. Şu hayatın lezzetini çıkarsak, şu hayatın birbirini... Bir yerde duymuştum, kimse kimsenin ne yaşadığını bilmez. Onun için siz de Başkasının ne yaşadığını bilmediğiniz için, onun hakkında kötü şeyler düşünmeyip, kötü şeyler söylemese insanoğlu, çok güzel olur şu hayat, çok iyi devam eder. Üçüncü dileğim ise. İnşallah iyi bir yerlere. Gelir ya da gelirim inşallah, şu hayatta birine bile yardıma dokunabilse çok mutlu olurum. İnşallah hayatta güzel devam eder, bizler de insanlara yardım ederiz. Çok teşekkür ederim. Ben de teşekkür ederim hocam. Konuşma yapamadıysam kusura bakmayın. Bence bu kadar oldu.

K15 (3.30 dk.)

Dinlediğiniz **bir masalı ve hikâyeyi** anlatır mısınız?

Benim ismim... Konu iki. Hikâye, masal. Kırmızı Başlıklı Kız diye bir kız varmış. Babaannesine kurabiye götürecekmış. Çünkü babaannesi hastalanmış. Kız ısrar etmiş, demiş ki ben babaanneme götüreceğim. Hem oradan çiçekler toplarım, götürürüm ona. Sonra... Annesi kabul etmiş, götü gitmiş. Giderken demiş ki annesi ona demiş ki tavşanın yolunda ayrılma. Kız git tamam demiş ama unutmuş. Gitmiş demiş ki Allah Allah buna tavşan yolu diyorlardı ama hiç tavşan yok demiş. Orada papatyalar çiçekler görmüş. Hemen onu toplamak istemiş. Demiş ki ben babaannemi götürürüm babaannem mutlu olur. Götür ...Toplayacakmış.

Sonra gitmiş böyle toplayacakmış. Gitmiş gitmiş birden kaybolduğunu görmüş. Sonra...
...oturmuş bir ağacın altına ağlamaya başlamış. Orada kurt varmış. Kurtta onu yemek için sabırsızlanıyormuş. Demiş ki... Gitmiş kızın yanına. Demiş ki niye ağlıyorsun sen? Dedi ki; Kırmızı Başlıklı Kız dedi ki; Ben yolumu kaybettim, babaannemin evine gideceğim. Hemen kurt demiş ki, babaannenin evi nerede? Kırmızı Başlıklı hemen demiş. Demiş ki, şu tarafta, şöyle gidiyorsun, orası babaannemin evi, orada. Sonra kurt hemen gitmiş. Demiş ki ben gideyim babaannene haber vereyim. Sen gidiyorsun bir hazırlık yapsan. Gitmiş. Kurt gitmiş. Hemen babaannesini yemiş. Sonra babaannesinin elbisesini giymiş. Gözlerini gözlüklerini takmış. Kırmızı Başlıklı Kız yolunu bulmuş. Gitmiş. Kapıyı tıkladı. Demiş. Kurt demiş ki kimsin? Kırmızı Başlıklı Kız demiş ki “benim babaanneciğim benim, senin için kurabiyeler falan getirdim.” Demiş ki kapıyı, açık kapıyı girebilirsin. Girmiş, babaannesinde bir tuhaflik olduğunu görmüş, ses tuhafmış. Demiş ki, babaanne senin neden, senin sesin neden tuhaf? Demiş ki, ben hastayım, hastayım ya. Sonra demiş ki, sen niye gözlerin büyü ki seni iyi görebilmek için? Demiş ki senin kolların neden o kadar uzun? Demiş ki seni iyi sarılabilmek için. Dişlerinin neden bu kadar uzun? Demiş ki seni yiyelemek için. Hemen üstüne fırlamış yemiş onu. Yemiş ve şey olmuş. O kadar şişmiş ki yerinden kıpırdıyamıyormuş. Sonra avcı gelmiş. Onu patlatmış silahla. İçinde babaanesi çıkmış, bir de kız çıkmış. Ve öylece kurabiyeleri vermiş. Yılbaşı gecesi olduğu için babaanesi iyileşip onların evine gitmiş. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

K16 (1.00 dk.)

Yaz tatillerinde neler yaptığınızı anlatır mısınız?

Merhaba arkadaşlar, benim adım... Anlatacağım konu 16. Ben geziye gitmiştim tatile. Ben Trabzon’a gitmiştim. Annemgille, ailemle parklara gittik. İşte ablam beni her yere götürdü, tanıştırdı. Yani bura, burası ben bilmiyordum. Ve Trabzon’u çok merak ediyordum. Denizleri böyle görmek istiyordum hayatımda. Sonra beni eniştem götürdü. Dediler ki bak işte buralar böyle falan filan dediler. Sonra ben de çok mutlu oldum. Yani ben Ablamdan, eniştemden çok memnun oldum. Ben kalmak istedim ama annemgil dedi ki kalamazsın çünkü okullar var dedi. Sonra beni bırakmadılar ama çok iyiydi. Ben her yerden memnunum. Yani çok yeşildi, çok sıcaktı. Diyeceklerim bu kadar. Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

K17 (2.10 dk.)

Gelecekte seçmek istediğiniz **mesleği** ve bu mesleği **neden** seçmek istediğinizi anlatır mısınız?

Benim konum, adım... Konum da 11. Gelecekte seçmek istediğin mesleği ve bu mesleğin neden seçmek istediğini anlatır mısın? Ben gelecekte doktor olmak istiyorum. Bunu da kardeşim doğduğunda, Downsendrom hastası olarak doğdu. Onun gibi hastaları iyileştirmek istiyorum. Onun gibi hastaların tedavilerini bulmak istiyorum. Çocuklara yardım etmek, onlara iyileştirmek istiyorum. Mesela Downsendrom hastalarının tedavi olması için araştırma yapacağım. Onları iyileştirmek isteyeceğim. Yani o hastaların durumu... Konuşamıyor. Yani 9 yaşında ama baksanız sanki 6-5 yaşında gibi. Boyu kısa. Pek dediğimiz şeyleri duymuyor... Doktorluk yani onları tedavi ettikleri için benim için çok önemli bir meslek. Doktorlardan sevdiğim, özendiğim kimse yok ama doktorların sadece filmlerini izliyorum. Mesela Mucize Doktor gibi filmleri izliyorum. Merakımdan dolayı? Evet. Bu hastalarla ilgili yapılmış filmler değil. Her konuda var. Doktor filmlerinden ilgi duyuyorum. Onları izliyorum. Onlarla merakımı gideriyorum. Mesela bazı merak ettiğim şeyleri araştırıyorum. Annemden, babamdan soruyorum. Onlardan. Bu kadar. Beni dinlediğiniz için teşekkürler.

K18 (1.50 dk.)

Gelecekte seçmek istediğiniz **mesleği** ve bu mesleği **neden** seçmek istediğinizi anlatır mısınız?

Adım... Ben de 11. konuyu seçtim. Ben öğretmen olmak istiyorum. Çünkü ben coğrafyayı çok sevdiğim için öğretmen... coğrafya öğretmeni olmak istiyorum. Nedeni de bazı öğrenciler mesela hiç tarihle, coğrafyayı o kadar sevmiyorlar. Yani onları anlatmak istiyorum. Onlara coğrafyayı... Öğretmek istiyorum. Sevsinler diye. Öğretmen olmak istiyorum. Mesela coğrafyayı niçin seviyorum? Çünkü hocam ben... coğrafya deyince akla... mesela sosyal... Sosyal tarihimizdeki... Toplum geliyor. Dışarılar, yerler geliyor. Yerler, mekanlar, tarih eserleri... Dağlar, denizler gelir. Denizler, göller, denizin altındaki canlılar... Balıklar... Evet. İşte böyle benzer şeyler geliyor aklıma. Bunlara... Evet, yani seviyorum doğayı. İnsanlara... İnsanları coğrafyayı... Öğretmek istiyorum. Belki tanıttirmek... Evet. Tanıttirmek istiyorum. Teşekkür ederim beni dinlediğiniz için.

K19 (3.00 dk.)

Oynamaktan en çok zevk aldığınız **oyunu** anlatır mısınız?

Merhaba, benim adım... Benim dışarıda oynadığım oyunlar... Konum 13. Dışarıda oynadığım oyun böyle yakan top... Burada şey var... Yakan top İsteddiği sayı kadar oynanıyor yani. Sayı 7 olur. 8 olur. 10 olur. Fark etmiyor. Ama 2 olmaz. Ya da 3 olmuyor. En fazla 4 olur. Orada şey var. Saydırma falan var. Şey... İstop var, ondan sonra... İstop yok. İstop... Şey değil mi? Mesela yastık var, örümcek var. Evet. Mesela bu oyunları seviyorum. Mesela bunlardan bir

tanisini anlatabilirim. En çok zevk aldığım Yakan top. Yakan top... Dört kişilik oynanıyor. En az dört kişilik oynanıyor. Evet. Evet. Burada saydırma falan var. Yani... Karşılıklı oynanıyor. Karşılıklı. Top fırlatıyorlar. Vuruyorlar. Evet. Saydırma olunca da yastık falan var, dünya var. Yastık, topun üstüne oturup yerine uyumak. Yani yakan topun içinde bir bölüm bu. Evet. Üstüne oturuyorsun Oturmazsam oyun sıfırdan başlıyor. Oturmazsam sıfırdan başlıyor. Oturursam da oradan sayı yedi olana kadar devam ediyor. Yedi olunca arkadaşlarımı falan çağırabiliyor yanına. Bu kadar. Top tutma var, evet. Top tutunca can alıyorsun. Canla mesela diyelim yandın, onu kullanabiliyorsunuz. Bu oyun herkes elenecek. Herkes vurulunca bitiyor oyun. Arkadaşlar falan vurulunca bitiyor. Bu kadar. Beni dinlediğiniz için teşekkürler.

K20 (2.10 dk.)

Dinlediğiniz **bir masalı ve hikâyeyi** anlatır mısınız?

Merhaba, benim adım ... Bugün dinlediğim bir masalı anlatacağım. Masalın adı “Çirkin Ördek Yavrusu.” Bir varmış, bir yokmuş. Eski zamanlarda bir tane ördek varmış. Bu ördeğin dört tane çocuğu oluyormuş. Çocuklarından üç tanesi normal, bir tanesi çirkinmiş. Buradaki çiftlikteki hayvanlar, dördüncü çocuğa hep çirkin çirkin diyerek onu küçümsüyorlarmış. Bir gün, Anne ördek dışarıya yemek bulmak için gittiğinde, onu avcılar avlıyor, avlıyorlar. Çirkin ördeğin annesini. Annesini avlıyorlar. Sonra çirkin ördek annesini bekliyor, bekliyor. Gelmediğini görünce üzülüyor, beni terk etmiş falan diyor. Çirkinim diye beni sevmiyor. Sonra çirkin ördek üzülerek yola koyuluyor. Gidiyor çiftlikten. Sonra yolda kar yağıyor falan her yerleri geziyor. Yukarıda güzel kuşlar görüyor. Keşke ben de bu kadar güzel olsam diyor. Yıllar yıllar geçiyor böyle. Sonra bir gün denize bakarken kendini çok güzel bir şekilde bembeyaz, baya güzel bir şekilde kendini görüyor. Sonra şey oluyor, tekrar çiftliğe dönüyor. Çiftlikte onu görenler, sen çirkin ördek yavrusu değilsin, yalan söylüyorsun falan diyorlar. Ama sonunda inanıyorlar. Yani bu masalda anlatmak istediğim gerçek güzellik içtedir. Kimseyi küçümsememeliyiz. Bunu anlatmak istedim. Bu kadar beni dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum.

K21 (1.10 dk.)

Oynamaktan en çok zevk aldığınız **oyunu** anlatır mısınız?

Ben neyi anlatayım hocam. Biraz heyecanlandım. Ben adım... soyadım... ben bir oyun seçtim bu da yakan top. Bir... her gün oynamayacağım. Bir can tutuyor bir can tutuyor. Yakan top... Hocam topu alacaksın...üç insanlara vuracaksın. Karşılıklı birbirine top atıyorsun. Vurduğun zaman... o zaman bu yanıyor o zaman bu çıkıyor. Ondan sonra can

tutuyor. Sonra arkadaşı oyuna giriyor. Onu oyuna alabiliyor. Daha kalmadı insan. Oyun o zaman bitiyor. Daha yok. Bu kadar. Görüşürüz hocam.

K22 (2.00 dk.)

Çok zengin olsaydınız paranızla neler yapardınız? Açıklayınız.

Selam, benim adım... 20. konuyu seçtim. Çok zengin olsaydınız ne yapardınız, diyor. Zengin olsaydım fakirlere yardım ederdim. Fakirlere her zaman yani. Yardıma muhtaç olan insanlara. Sonra aileme falan olursa, aileme falan bir şeyler alırım. Mesela ne alırdın ailene? Ev isterlerse ev alırım, araba isterlerse araba alırım. Başka... Fakirlere yardım ederdim. Çünkü onlar da ihtiyaçları var, paraları falan. İhtiyaçları var, ihtiyaçları yani. Sokakta kalanlara da ev alırım onlara. Başka ne planlar yapardım, zengin olsaydım? Tatile giderdim, ailemle. Gezerdim, tatile giderdim. Mesela başka yerlere, Kanada'ya falan. Amerika'ya falan giderdim, isterdim. Yemek... Yemek... Muhtaç olan kişilere yardım ederdim. Yatak, yemek, gıdalar falan. Bunlar da gelebilir. Bu kadardı cümlem. Görüşürüz.

K23 (1.57 dk.)

Hayallerinizi, gelecekte neler yapmak istediğinizi anlatır mısınız?

Merhaba, benim adım... Ben dördüncü konuyu seçtim. Hayallerinize gelecekte neler yapmak istediğinizi anlatır mısınız? diyor. Ben gelecekte ilk olarak doktor olmayı düşünüyorum. Yani çok istiyorum doktor olmayı. İnsanlara... hayatını kurtarmayı istiyorum. Hayatı kurtaran birisi olmayı istiyorum. Daha sonra böyle kimsesiz çocuklara yardım etmek istiyorum. Onların konuşturabilmek. ne sıkıntılar yaşadığını onları dinleyebilmek istiyorum. Çözebilirsem, elimden gelirse çözmek isterim. Daha sonra annemi umreye getirmek isterim. Kendim de gitmek isterim. Kardeşlerimin iyi bir meslek almasını isterim. Geleceğimde iyi bir hayat olmasını isterim. Kimseye muhtaç olmamalarını isterim. Kendimi de öyle. Herkesin tarafından bilinmeyi isterim. Daha sonra Böyle hayvanları koruma derneği falan öyle bir şeyler istiyorum. Hayvanları görünce çok üzülüyorum. Ya da böyle sokakta kalan hayvanlar, yağmurun altında kalan, bacağı kırık, kolu kırık olanlara çok üzülüyorum. Onlar için böyle bütün hayvanların kurtulmasını istiyorum. Hepsinin iyi bir yaşam sürdürmesini, hiçbir hayvanın neslinin bitmemesini istiyorum. Daha sonra babamın mezarına gitmek isterim. Babam vefat etti. Daha sonra böyle ailemi Afganistan'da falan onu görmek isterim. Yani bu kadar. Görüşürüz. Sizin de böyle her türlü hayalleriniz olmasını isterim. Hiçbir zaman pes etmeyin diyorum. Bu kadar benim konuşmam. Görüşmek üzere...

K24 (2.30 dk.)

Elinize **bir sihirli değnek** verselerdi o sihirli değnekle neler yapmak isterdiniz? Neleri değiştirmek isterdiniz? Anlatır mısınız?

Merhabalar, benim adım... Soyadım... Eğer bir şeyler yapmak isteseydim, kötü insanları hapse atardım, iyi insanları yapardım, annemin geri gelmesini isterdim, ölen insanların geri gelmesini isterdim, kardeşimin geri gelmesini isterdim. Fiyatları ucuz yapardım, her şeyi ucuz yapardım. İnsanların rahat yaşamasını isterdim. Herkes imanlı, kapalı olsun isterdim. Küfür eden insanları iyi yapmak isterdim. Annemi, babamı çok biraz daha genç yapardım. Bizimle yaşamasını isterdim. Abim iyi olmasını isterdim. Kardeşlerimin, abilerimin, herkesin hayallerini gerçek yapmasını isterdim. Abimin mesela polis olmak istiyor. Onu gerçek yapardım. Kardeşim de doktor olmak istiyordu. Onu da gerçek yapmak isterdim. Sonra ben de anaokulu öğretmeni olmak istiyorum. Onu da gerçekleştirirdim. Sınavlardan yüksek almak isterdim. Takdiri almak isterdim. İyi bir sınıf, güzel bir sınıf olmamızı isterdim. Bir mağaza kururdum. Uzun elbiseler, eşarp falan şey yapardım. Ucuz yapardım. İnsanların gelip almasını isterdim. Herkesin kapalı olmasını isterdim. Güzel bir evimiz olmasını isterdim. Hayvanlara, insanlara ev yapardım. Kötü evleri bozardım, yeni evler yapardım. Şehri temizlerdim. Köpeklerle, bütün hayvanlara yemek verirdim. Bir... Ay, dur. Hatırlamıyorum başka. Bir güzel bir ev olsaydı hepimiz, annem. Kardeşim, kardeşimin yine gelmesini isterdim. Hep birlikte güzel bir aile kurmak isterdim. Yine eskisi gibi çok iyi bir aile olmamızı isterdim. Bu kadar. Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim. Görüşürüz.

K25 (2.05 dk.)

Elinize **bir sihirli değnek** verselerdi o sihirli değnekle neler yapmak isterdiniz? Neleri değiştirmek isterdiniz? Anlatır mısınız?

Merhaba, benim adım... Elime eğer sihirli bir değnek geçerseydi... İlk önce fakirlere yardım ederdim, para verirdim. Ev alırdım onlara. Yemek verirdim, elbise alırdım, ayakkabı alırdım. Anne babasına ev filan alırdım. Şiddet gören kadınlara şey yapardım, kocalarını hapishaneye gönderirdim. Kötü insanları iyi yapardım. Evet. Şey, su olmayan yerlerde su verirdim. Yemek olmayan yerlerde yemek verirdim. Arkadaşlarımı kim üzerseydi onlara yardım ederdim. Üzdüğü kişiyi de yani biraz iyilik sihir falan yapardım iyi olsun diye. Küfür yatan çocukları da iyi yapardım. O kadar. Anne babama da şifa verdim. Ömrünü uzatırdım. Kardeşlerime iyi bakardım. Ölen insanları canlatma... Sihir olsaydı canlatırdım. Bu kadar. Görüşürüz. Beni duyduğunuz için teşekkürler.

K26 (0.50 sn.)

Çok zengin olsaydınız paranızla neler yapardınız? Açıklayınız

Merhaba, ben... Bugün size anlatacağım konu. Zengin olsaydım o parayla ne yapardım? Zengin olsaydım o parayla bağış yapardım. İnsanlara yardım ederdim. İnsanların maddi durumları yok. Bazılarına bağış yapardım. Sorun olan insanlara yardım ederdim. İşler sahibi, elbise, ayakkabı. Bunları alırdım. Depremzedelere ev yapardım. Onlara besleneceği yiyecekler verirdim. Ve onlara bu konuda çok yardım ederdim. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

K27 (1.00 dk.)

Aşağıdaki cümlenin devamını getirecek şekilde bir konuşma yap:

Kitap okumalıyız. Çünkü...

Merhaba, ben... On üç yaşındayım. Afganistan'dayım. Ben kitap okuması çok seviyorum. kitap okumak faydalı. Kitap okumak daha güzel... Daha güzel olduğu için... Okuyorum ama öğretmendir. Sınıfta gelip kitap okuma saati. Onu çok seviyorum ama okuyorum. Çok seviyorum. Ben de okuyorum. Haftada... Her hafta. Bir hafta okuyorum. Yani iki hafta. Tamam. Bitti. Görüşürüz.

K28 (2.00 dk.)

Çok zengin olsaydınız paranızla neler yapardınız? Açıklayınız.

Merhaba, benim adım... On iki yaşındayım, altıncı sınıfa gidiyorum. Anlatacağım konu, eğer çok zengin olsaydınız, paranızda ne yapardınız? Ben çok zengin olsaydım, ilk önce Kâbe'ye giderdim. Çünkü en büyük hayalim kâbeye gitmek. Ve ihtiyacı olan kimselere de yardım ederdim. Daha sonra... İhtiyacı olan kimselere yardım ederdim. Ne yapardım mesela ihtiyacı olan kişilere... Onlara, evsiz insanlara ev yapardım. İşte yemek verirdim. Hayvanlara bağış yapardım. Yemek ve içmek için. Daha sonra... Öyle şeyler yapardım. Okullar yapardım Yani evler yapardım. Çünkü hani bazı insanlar evsiz olabilir. O yüzden evler yapardım. Hayallerde zengin... Yani kendin için bir şey yapabilirdim. Evet, kendim için bir ev yapardım yani. Daha iyi bir ev. Hayallerimi gerçekleştirirdim. Parayla alınan bir şey gerçekleştirirdim. Başka ülkelerde falan giderdim. Gezerdim... Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

K29 (2.40 dk.)

Sihirli bir lambadan çıkan cin size 3 tane dilek hakkınız olduğunu dileklerinizin gerçekleşeceğini söyleseydi, neler ister, neler dilerdiniz? Nedenleriyle anlatır mısınız?

Merhaba, benim adım... 13 yaşımdayım. Benim istediğim soru, sihirli bir lambadan çıkan cins ise size 3 tane dilek hakkınız olduğunu, dileklerinizin gerçekleşeceğini söyleseydi. Neler ister, neler dilektiniz? Nedenlerini anlatır mısınız? diye soru var. Ben bunu söylemek istiyorum. 3 tane olsa birinde Kâbe'ye gitmek istiyordum. Çünkü en ilk hayallerimden biri İkincisi, ilk kendime, sonra babaanneme ve üç kardeşlerime, bütün Müslümanlara şifa isterdim. Üçüncüsü de cennete gitmek isterdim. Bu benim hayallerimden biri. Anneme, ilk başta kendi, annem, babam, kardeşlerim ve bütün müminlere şifa isterdim. Şifa olmasın? Hastaların iyileşmesini isterdim. Zor günleri olmasın, kolay olsun günleri. Hastalık bitmesin diye. Sonra? Sonra Kâbe'ye gitmek istedim. Çünkü en sevdiğim hayallerden biri Kâbe'ye gitmek. Ne yapardım orada? Orada en merak ettiğim zenzem suyunu içerdim ve dinlerdim. Namaz orada, Kâbe'de namaz kılmayı isterdim. En sevdiğim şey, evet. Umarım giderim. Sonra üçüncü? Cennete gitmek isterdim. Evet. Umarım cennete gideyim. Allah bütün mümin Müslümanları cennete getirsin. İnşallah. Cennete hiç gitmek istiyorsun? Cennete? Benim... Yani cehenneme gitmek cennete değil ya. Cennet işte... Güzel bir yer. Allah'ın evi, bize vermiş olduğu ev. Oraya gitmek isterim. Orada ne var ki istiyorsun? Orada Allah bize verdiği ev. Orası nasıl bir yer yani? Görmedim cenneti ama girmek isterim. Bir cehennem var, bir cennet. Cehenneme düşmek istemem. Cennete girmek isterim yani. Ben şimdi... Bu kadardı. Umarım dualarım gerçekleşir. Her mümin Müslümanlara cennet nasip eylesin, Kâbe'ye gitmesini eylesin ve şifayı versin. Âmin. Görüşmek üzere.

K30 (2.30 dk.)

Sihirli bir lambadan çıkan cin size 3 tane dilek hakkınız olduğunu dileklerinizin gerçekleşeceğini söyleseydi, neler ister, neler dilerdiniz? Nedenleriyle anlatır mısınız?

Merhabalar, benim adım... Afganlıyım, 8 sene oluyor Afganistan'dan buraya geldim. 18 yaşımdayım. Özür diliyorum 13 yaşımdayım. Ben 17'yi seçtim. İnsan gelir sana ve der ki, üç dilek hakkın var. İlk olarak ailemin mutluluğunu seçerim. İkincisi olarak kendi mutluluğumu seçerim. Ailenin mutlu olmasını seçersin. Mutlu olması yani zengin olması ve fakirliğe daha bırakmaları. Fakirliği bırakmaları. Ve abimin daha iyi yerde çalışması. Ve daha iyi paralar kazanması. Ve babamın kalp hastalığı olmaması. Kalp hastası olmaması. Ve annemin daha iyi bir hastalığı olmaması. Ailemin hastalığı olmaması. Ailemin hastalığı var. Evet böbreğinde bir taş var. Olmaması onu isterdim. Üçüncüsü, kendim mutluluğumu isterdim. Kendim bir okulda, daha iyi bir Afganistan'da olmak isterdim. Daha böyle iyi bir okulda, daha iyi bir tesirle yani okumakla geçerdim dersleri. Daha iyi? Tesir derken yani daha iyi okumakla. Daha iyi okumakla geçerdim. Üçüncüsü olarak, Afganistan'da iyi bir vatan olmasını isterdim. O kadar savaş var ki Afganistan'da herkes kaçıyor ve herkes diyor ki ben hiç Afganistan'da

olmak istemiyorum. Şu anda %50 Afganistan'da var herkes. %90 herkes yurt dışında. Veya bu insanın daha iyi olması ve devletin kaçmaması isterdim. Onu isterdim. Yani bu kadar isterdim. Ve mutlu oldum sizinle tanıştığım için. Ve böyle bir şeye hakkımı verdiğiniz için, bize hakkımızı verdiğiniz için. bize teşekkür ederim. Teşekkür ederiz, görüşürüz.

K31 (1.30 dk.)

Gelecekte seçmek istediğiniz **mesleği** ve bu mesleği **neden** seçmek istediğinizi anlatır mısınız?

Merhaba. Benim adım... 7. sınıfa gidiyorum. Yaklaşık 8 yıldır Türkiye'ye gelmişim. Konum: hangi mesleği seçmek istersin? Ben doktorluk mesleğini seçmek istedim. Çünkü küçüklüğümde beri doktor olmak istiyorum. Bu sınıfa kadar halâ değişmedi kararım. Hastalığa yardım etmek istiyorum. Hasta olanlara iyi tedavi etmelerini istiyorum. Doktor olmak istiyorum. Çünkü çok seviyorum. Küçüklükten beri istediğim meslek. Halâ da değişmedi. Doktor... Doktor olursam çocuk doktoru olmak istiyorum. Çocukları tedavi etmek için. Onlara güzel şeyler yapabilmek için. Hasta olmamaları için. Nerede doktorluk yapmak isterdim. Nerede... Bilmiyorum hocam. Hani burada da bilmiyorum olabilecek miyim, olamayacak mıyım? Çabalıyorum olmak için. Geçen dönem okul ikincisi olmuşum. Çok istiyorum burada da olmak. Gerçekten çok istiyorum. İnşallah olur. Teşekkür ederim. İyi günler.

K32 (2.15 dk.)

Çok zengin olsaydınız paranızla neler yapardınız? Açıklayınız.

Merhaba, adım... 13 yaşındayım. 8 yıldır Türkiye'deyim. Çok zengin olsaydınız paranızla neler yapardınız, açıklayınız. Onu söylemek istiyorum. Çok zengin olsaydım, yani hayalim var, fakirlere yardım ederdim. Yani çok fakirlere, Afganistan'a da giderdim, yardım ederdim. Yani fakirlere falan. Ve bunu da hayal ediyorum, inşallah hayalim gerçekleşir. Ve herkese yardım edebileyim. Çok istiyorum. Başka... Hayallerimi gerçekleştirdim. Hayalin polis olmak. Onu gerçekleştirdim. En çok da küçük çocuklara yardım etmek isterdim. Yetimhanede çocuklarda onlara yardım etmek isterdim. Okullara gezerdim, yardım ederdim. Oradaki Afganlılara, Suriyelilere, Türklere de tabii. Mesela ev olabilir. Ev eşyaları. Bunlar olabilir. Tabii aileme de yardım edecektim. Babamı koymazdım işe gitsin. Kendi çabamda yani babamı şey yapardım. Koymazdım işe gitsin. Annemle... Anneme de yardım ederdim. Anneme de yardım ederdim. Mesela ileride kendin için Kendim için daha büyük ülkelere gitmek isterdim. Amerika, Kanada. Oraya gittiğimde oralara da yardım etmek isterdim. Hayalim bu. Teşekkür ederim. İyi günler.

K33 (1.45 dk.)

Gelecekte seçmek istediğiniz **mesleği** ve bu mesleği **neden** seçmek istediğinizi anlatır mısınız?

Merhaba, merhaba. Size anlatmak istediğim şey, gelecekte seçmek istediğim meslek ve bu mesleği neden seçeceğim? Doktor olmak istiyorum ve yurt dışında okumak istiyorum. Farklı dillerde öğrenmek, diğer insanların farklı dillerini öğrenmek. Çünkü doktorlukta farklı insanları tanıyacağız. O yüzden farklı dil öğrenmek istiyorum. Doktorlu meslek olarak seçmek istemende ne etkili oldu sence? İnsanlara yardım etmek gibi. Mesela açıp açar mısın burayı biraz? Mesela çocuk hastalıkları olmak istiyorum çünkü çocuklara yardım etmek istiyorum. Onun gibi bir şey. Evet. Ve hayalim. Ve ailemin de hayali. Evet. Bu kadar. Ve böyle sabırlı bir şekilde yapmak istiyorum. Çünkü sabır isteyen bir iş. Meslekte mi? Evet sabır isteyen bir iş. Neler var mesela insanın sabrını zorlayan? Çocukların ağlaması, ağlaması, iğne vururken sabır gerekiyor. Ya çocuk seçerim ya da cerrahlık ikisinden biri. Derslerimin iyi olmasını istiyorum. O yüzden doktorluk seçmek, yurt dışında okumak istiyorum Amerika'ya giden. Beni dinlediğiniz için teşekkürler.

K34 (3.10 dk.)

Gelecekte seçmek istediğiniz **mesleği** ve bu mesleği **neden** seçmek istediğinizi anlatır mısınız?

Merhaba, benim adım... 11 yaşındayım. Seçeceğin meslek hep değişiyor. Benim konum gelecekte hangi mesleği seçiyorsun, neden? Evet. Seçeceğim meslek hep değişiyor. Hep farklı meslekler. Bazen polis olmayı düşünüyorum, bazen avukat, bazen doktor. Sonrasında pişman oluyorum. Bu seferlik de öğretmen olmayı şey yapıyorum. İngilizce öğretmeni olmak istiyorum. Bana... İngilizce öğretmenimiz hep güzel şeyler yapıyordu. İlkokulda hiç mesela oynamıyorduk. Hep çok kötü geçiyordu. İngilizceden çok düşük alıyordum. Hiç eğlenmiyordum. Sonrasında ortaokuldan gelince çok iyi başladı. İngilizcem, hoca bana çok güzel oyunlar oynattı. Ben de öğrencilerime böyle oyunlar oynatmak istiyorum. Mesleği çok seviyorum. Ve ileride İngilizce öğretmeni olmak istiyorum. Çünkü hep... Mesela öğrencilerim bana hep saygılı ve benim sözümü dinlesin. Bana bir şey... Nasıl söyleyeyim? Bana... İyi davransın. İyi davransın. Onlar da gelecekte bir şey olsun diye onları istiyordum. Yani onların gelecekte... Gelecekte... Düzgün bir hayatı ve meslekleri olsun. Benim gibi bir meslekleri olsun ya da seçtikleri bir meslek olsun. Ben de İngilizce öğretmeni seçtim. Çünkü sevdiğim bir meslek. Ben de öğrencilerime oyun oynatayım, eğlendireyim, derslere güzel şey yapayım diye İngilizce öğretmeni seçiyorum. Ve dinlediğiniz... Devam edeyim mi, aklımda var ama dilime gelmiyor. İngilizce öğretmeni bazen olmak istemiyordum. Sonrasında hep mesela

değişik şeyler olmak istiyordum. Avukat, sonra avukat yalancı bir meslek olduğunu düşündüm. Sonrasında polis olmayı düşündüm. Polis de yani pişman oldum ondan. Doktor olmayı düşündüm. Doktorunda çok sıkıntılar var. Hep nöbetçi oluyor akşamları. Onlar yüzünden ben de öğretmen seçiyorum. Çünkü hem çok iyi bir meslek hem de öğrencilerini eğlendiriyorsun. Güzel anıların oluyor öğrencilerinle. O yüzden ben de İngilizce öğretmeni olmayı düşünüyorum. Ve teşekkürler beni dinlediğiniz için.

K35 (2.45 dk.)

Bir gününü ayrıntılı bir şekilde anlatır mısınız?

Merhaba, iyi günler. Ben... 14 yaşımdayım. 7. sınıfa gidiyorum. Gazi İmam Hatip Ortaokulu'nda okuyorum. Benim bugünkü konum, bir günümü anlatıyorum. Önce sabah namaza kalkıyorum. Sonra namaz kılıyorum. Sonra bazı ödevlerimi falan yapıyorum. Sonra çantamı falan hazırlıyorum. Okula geliyorum. Sonra okuldan sonra eve gidiyorum. Bazı işlerimi yapıyorum. Bazı işlerim hocam Kur'an okumak. Bazen de namaz kılmak, ödevlerimi falan yapmak. Sonra bazen annemin işleri oluyor, onları getiriyorum anneme. Sonra da hocam, Hocam sonra... Derslerime çalışıyorum hocam, mesela hocam, matematikte sınavım olduğu günler matematiğe çalışıyorum hocam. Bu kadar hocam, başka bir şey yok. Pek oyun oynamıyorum. Telefonda da takip ettiğim bir şeyler yok hocam. Telefonda sadece arkadaşlarımla sohbet ediyorum o kadar hocam. Oyun oynamıyorum hocam. Çünkü zihnimin kötü olmasını istemiyorum hocam. Eskiden oynuyordum, şimdi oynamıyorum. Bazen arkadaşlarla oynuyorum hocam. Dışarı çıkıyoruz, voleybol oynuyoruz hocam, basketbol, o kadar hocam. Başka bir şey oynamıyoruz hocam. Akşamları da ... Akşamları iyi geçiyor hocam. Hocam, anneme yardım ediyorum yemeklerde falan. Sonra şey yapıyorum hocam, namazımı falan kılıyorum. Sonra da biraz gidip ders çalışıyorum, arkadaşlarımla konuşuyorum, arkadaşlarımla yanına gitmiyorum da daha çok telefonla konuşuyorum. Telefonla sohbet ediyorum hocam. Hafta sonları da arkadaşlarla buluşuyoruz hocam. Caddeye falan gidiyoruz. Yani gidip geziyoruz hocam, konuşuyoruz, sohbet ediyoruz hocam. Peki. Bu kadar hocam. Tamam, bu kadar. Hocam. Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim. İyi günler, görüşmek üzere.

K36 (2.00 dk.)

Bir gününü ayrıntılı bir şekilde anlatır mısınız?

Merhaba, benim adım... 14 yaşımdayım. Gazi İmam hatip Ortaokulu'nda okuyorum. Bugün sizlerle bir günümü anlatacağım. Sabah kalkarım, elimi yüzümü yıkarım, kahvaltı yaparım. Kahvaltıdan sonra çantamı alıp okula gelirim. Okuldan sonra eve giderim, anneme yardım

ederim yemek yapmasında. Sofrayı kurarız, yemek yeriz. Anneme yardım ederim sofrayı toplamasında. ödevlerimi yaparım. Arkadaşlarımla sohbet ederiz telefonda. Ondan sonra kardeşime ödevini yapması için yardım ederim. Ondan sonra bir iki saat, üç saat dinlenirim. Kalktıktan sonra bir yarım saat, bir saat televizyon izlerim. Ondan sonra anneme yardım ederim sofrayı kurmasında. Yemek yeriz. Yemekten sonra telefonla arkadaşlarımla sohbet ederiz, oyun oynarız. Ondan sonra dişlerimi fırçalar, yatarım. Sahurda kalkar iftar için. Sahurda da anneme yardım ederim sofrayı kurması için. Peki hafta sonu nasıl geçiriyorsun? Hafta sonunu arkadaşlarımla dışarıda geçiririz. Gezeriz. Oyun değil de sohbet ederiz. Bir yerlere gideriz. Ondan sonra da yemek yemeye gideriz. Bazen dışarıda yeriz. Bu kadar. İyi günler dilerim. Görüşürüz.

K37 (1.50 dk.)

Aşağıdaki cümlelerin devamını getirecek şekilde bir konuşma yap:

Kitap okumalıyız. Çünkü...

Merhaba ben... Gazi İmam Hatip Ortaokulu'nda okuyorum. 7/A İmam Hatip sınıfında. Size bugün şey... kitap okumanın faydalarını anlatacağım. Kitap okumalıyız çünkü konuşmamız ve okumamız daha hızlı ve gelişmiş olsun. Daha iyi bilgiler edinelim. Kitap yani bizim bir dostumuzdur hayatta. Kitaba önem vermeli ve bol bol okumalıyız. Ben de okurum. Çok severim kitap okumayı. En çok mesela okuduğum kitaplardan... Matematiği, yani iki tane kitap okudum. Çok beğendim o kitabı. Adlarını şu anda hatırlamıyorum. Ama çok güzel kitap. Herkese okumayı tavsiye ediyorum. İnsanlar okusunlar. Okuduklarını çok şeyler kazanırlar? Yani daha iyi konuşabilirler. Hızlı okuma yazma geliştirir. Yani bilgiyi arttırır. Evet. Hayatımızda mesela öğrenmediğimiz okula gitmesek bile kitap okuyup yani baya bilgiler edinebiliriz. Kitap okuyanla okumayan çok fark eder. Kitap okuyan daha başarılıdır. Yani kitap okumayansa pek bilgi yoktur yani. Okula gelip de kitap okumazsak gene de o bir başarıya ulaşamayız. Benim konuşmam bu kadardı. Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

K38 (2.00 dk.)

Tanıdığınız en iyi insanlar kimlerdir? Onları neden iyi insanlar olarak görüyorsunuz?

Sebepleriyle anlatır mısınız?

Merhaba ben... Gazi ortaokulundan bir şey anlatmak istiyorum. Tanıdığınız en iyi insanları anlatmak istiyorum. İlk önce arkadaşlarım, sonra da öğretmenlerimiz, anne, babamız, etrafımızdaki insanlar. Neden iyi insanlar olduğunu şey ediyorum. Mesela onların içerisinde özellikle... En çok babamın yani. Babam yani bu zamana kadar hiç kötülük yapmadı

kimseye. Yani iyi insandı. Allah rahmet etsin. Öldüm. Yani insanda bir kötülüğü falan yoktu. Hep iyi insandı. Yardım ederdi falan. Severdik ne de olsa bizi büyüttü. Ailede babam? İyiydi yani. Şiddet falan yoktu. Öyle kötü bir insandı değildi. İyi davranışlı, iyi, güzel, tatlı dili falan vardı. Öyle küfürlü falan konuşmuyordu. Yani... Yani ben büyüyünce, beş yaşıma gelince babamın vefat etti. Çok da görmediğim. Yani çok da bilmiyorum. Yani bana anlatan çok şeyleri annem... Annen anlattı. Baban böyle bir insandı falan onları anlattı. Ben de çok babamın nasıl biri olduğunu bilmiyordum. Böyle işte. Görmek isterdim tabii ki. Kaç kere resimlerim de vardı. Onlara da baktım. Yani insan ne de olsa babası görmek ister. Görmek isterdim ama artık kismet değilmiş demek ki. Böyle işte. Öğretmenler falan. Yani arkadaşlarımı neden seviyorum? Neden? iyi insanlar... Kötü yollardan bizi uzaklaştırıyor. İyiliğe falan yani. Böyle. Başka diyeceğim bir şey yok. İyi günler, teşekkürler.

K39 (4.10 dk.)

Çok zengin olsaydınız paranızla neler yapardınız? Açıklayınız.

Merhaba ben... Bugün size çok ne kadar zengin olsaydım onunla ne yapardım, onu anlatacağım. Öncelikle zengin olsaydım bağış yapardım okullara, yetimhanelere, fakir köylere. Sonra fakirlere yardım ederdim çünkü onların hali beni çok üzüyor. Okullara bağış yapardım. Daha çok gelişmelerini sağlardım. Bir de hastanelere, lösemi... Lösemi hastalığı olan çocuklara yardım ederdim. Hastaneye yardım ederdim. Çünkü onların hasta olmalarını istemiyorum. Çok üzülüyorum. Başka toplumla ilgili? Afrika'ya özellikle yardım ederdim. Çünkü o çocuklar böyle yaşamayı hak etmiyorlar. Daha iyi yaşamayı hak ediyorlar. Okulları olmalı, hastaneleri olmalı, evleri olmalı. Ama onlar aç kalıp, susuz kalıp ölüyorlar. Bir videoda da görmüştüm. Çocuk yani çubuk gibiydi. Çok zayıftı. O yüzden Afrika'ya özellikle yardım etmek istiyorum. Ailemle ilgili de Öncelikle annemin hastalığını giderirdim çünkü baş ağrısı çok fazla. Bir de babam... Kalbi falan bazen ağrıyor. Onun hastalığına tedavi bulmaya çalışırdım ya da para vererek onların tedavi edilmesini sağlardım. Çünkü anne babamın daha uzun yaşamasını istiyorum. Onların iyi bir hayat sürmesini isterdim. Evet. Onlar daha iyisini hak ediyor. Onlar bizi büyüttü, o yüzden biz de onları iyi yaşatmalıyız. O yüzden paramın tamamını, annem ve babamın iyi hayat yaşaması için harcardım. Kendim için de harcardım, bir şirket kurardım. Orada lösemi çocuklara yardım etme vakfı olarak. Bir de böyle Yardıma ihtiyaç çocuklara yardım etmesi için, yetim olan insanlar. Çünkü onlar da yaşamayı hak ediyor. Çevremde lösemi hastalar yok ama bazen YouTube'da ya da TikTok'ta falan görüyorum. Onlar böyle... Hastalığı beni üzüyor. Çünkü onlar da yaşasın, mutlu olsun, ailesiyle birlikte olsun. Bir de bir çocuğun böyle onun ihtiyaçlarını gidermek istemiyorum yani. Neden istemeyeyim ki? Kendimle ilgili başka... Şirket açarım. Evet. Çünkü... Başka?

Bir de bir hastane yapardım. Onlar özellikle böyle Çok fazla hastalığı olan insanlar, kanser, Covid-19 olan insanlar, onlar için. Kendim için yapmak istemiyorum çünkü zaten mutluyum. Eğer kendim için yapsaydım da öncelikle kendime büyük bir ev alırdım. Orada... Orada yaşamamı sürdürdüğüm ailem ile birlikte araba alırdım. Benim konuşmam bu kadardı. Beni dinlediğiniz için çok teşekkürler.

K40 (2.00 dk.)

En çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir. Niçin sevdiğinizi bize anlatır mısınız?

Merhaba, benim ismim... Kültür Kurumu Ortaokulu'nda okuyorum. Şimdi sizinle en çok ilgi duyduğum spor dalını anlatacağım. En çok ilgi duyduğum spor dalı voleybol. Voleybol hem boy uzatır hem de stres... stresi azaltır. Ve nasıl oynanır? Bir bahçe düşünelim. Bu bahçenin tam ortasında bir file olmalı. Ve kaç kişi olacaksa artık sayı fark etmiyor. Parmak uçlarımız da oynanıyor ve... Seviyorum bu voleybol oyununu hocam, şimdi boyumu uzat. Uzatıyoruz, evet hocam. Bu oyunu daha çok... Hocam, okulda beden öğretmenimiz oynatıyor. Evde de file olmadığı için duvarla oynuyoruz. Bu oyun top karşılıklı atılıyor hocam, karşılıklı. Hocam, top yere düşmemeli. Düşmemeli. Sonra yani... O sana atacak, yani havada şey olacak, top yere düşmemeli. Bir de çizgiyi geçmemeli. Düşerse hocam puanları düşer. Karşı tarafa puan geçiyor. Hocam oyun iki saat. İki saat artık ne kadar olacaksa. Süre var. İki saat sürüyor. Evet. Maçlarda sadece. Hocam kazanan işte farklı yerlere gidiyor. Mesela Paris gibi yerlerde orada maç yapıyorlar. Hocam bu kadar. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

K41 (3.00 dk.)

Oynamaktan en çok zevk aldığınız **oyunu** anlatır mısınız?

Selamlar. Bugün size oynamaktan en çok zevk aldığımız oyunu anlatır mısınız? Bizim bir oyunumuz var hocam. Pencak. Beş tane taş var. Beş tane taşı böyle eline alıp havaya atman lazım. Havada alman lazım. Beş tane taş var. Onu eline alıp havaya atman lazım. Havada bir tanesini alman lazım. Bir tanesini aldığın zaman diğerleri o bir taneden taşları alman lazım. Sonra ikincisi de ikişer tane alman lazım. Bir taşla ikişer tanesini alman lazım. Alamazsa diğer kişiye vermen lazım. Sonra üçüncüsü de üç tane var. Birisi de tek alman lazım. Üç tanesi hepsini beraber alman lazım. Bir tanesi tek alman lazım. Senin taşın düşerse şey... Kazanmazsın. Diğer kişiyi vermen lazım o da. Dört tanesini beraber alman lazım. Dört tane böyle eline alıp böyle koyarsan hemen alman lazım. Beş tanesini de çok zor olduğu için ben yapamıyorum. Maalesef beş tanesini de elini böyle alıp elinle o tarafa atıp beş tanesini de hemen taşı yukarı atıp diğerleri böyle elinle o tarafa atıyorsun. Elinle o kale gibi bir parmağını kale gibi yapıyorsun. Sonra taşlar elinin önünde olur. Bir tane taşı önündeki seçer. Bunu son

atman lazım. Diğer taşları da değerse kazanmazsın. Elini de verirsin. Evet. Yanarsın. O taşları atıp diğer son taşı da atabilirsen kazanırsın. Sonra kazandığın zaman cezası var. Yenilen kişiye ceza veriyoruz. Karşı tarafı cezası var. Elini böyle koyup, her taşı da elinin önüne koyuyorsun. Sonra her şeyi alıyorsun. Cezası var. Elini beş kere vurman lazım. Beş kere böyle taş gibi vurman lazım. Elini koyuyorsun, diğer elini yumruk yapıp... Böyle yumruk yapıp... Bir tanesi böyle vuruyorsun sonra da... Ben kazandım, ben vuruyorum. Evet. Kim kazanırsa o vuruyor onu. Canını çok yakmayız. O kadar da sert vurmeyiz. Çünkü aileyle oynuyoruz ya, öyle zaten. Sonra öyle vuruyorsun. Beşer kere vuruyorsun yani. Diğer şeyleri de var. Vurduğun zaman da böyle işte. Son cezayla evet. Cezayla oyun bitiyor. Tekrar başa dönüyor oyun. Sonra da böyle işte. Tamam. Beni dinlediğiniz için teşekkürler.

K42 (3.00 dk.)

Tanıdığınız en iyi insanlar kimlerdir? Onları neden iyi insanlar olarak görüyorsunuz?

Sebepleriyle anlatır mısınız?

Selamünaleyküm. Adım... 13 yaşındayım. Türkiye'ye 6 yaşında geldim. Bir dakika. Tanıdığımız en iyi insanlar. Hocam, şimdi biz en ilk Türkiye'ye geldiğimizde burada hiç kimseniz yoktu. Babamın yakılan arkadaşları vardı. Onun evine gittik. Birkaç gün orada kaldık. Sonradan onun altındaki komşular evi boşaltıp çıktılar. Biz de oraya tuttuk. Tam olarak Türkçe bilmediğimiz için hiçbir şeyimiz yoktu. Buradan bir tane kadın geldi. Adı da Ruhina abla vardı, işte o geldi, bize çok yardım etti. Ev, eşyalar konusunda, kıyafet konusunda, yiyecek konusunda çok iyi yardım etti hocam. Bir de burada tanıdığım en iyi insan olarak sayılabilir hocam. Çünkü burada en iyi insan, şu ana kadar onu gördüm. Başka... diğer insanlar da yardım ediyordu evet. Onlara da çok teşekkür ediyorum ama o kadın başkaydı. Neler yapıyordu mesela bize? Mesela markete götürüp bize yiyecek alıyordu. AVM'lere gidip orada kıyafet alıyordu. Bize oyuncak alıyordu. Bu kadar, bu şeyleri alıyordu. Bazen onun evine gidip burada yemek yiyorduk ya da o bizim evimize geliyordu. Şu an sorun yaşadığı için hocam başka bir şehre gitti. Başka bir yerde yaşıyordu. Başka bir apartta yaşıyordu. Çok uzaktaydı. Aynı binada değildik. bizi nasıl buldu yani? Hocam bunu ben de bilmiyorum. Şeydi... Yabancı olduğum için sanırım bizim üstteki komşular yardım ettiler. Onlar söyledi. Sanırım ben de çok bilmiyorum bize nereden bulunduğunu. Her zaman görüşmüyoruz. Bazen görüşüyoruz. Hocam normalde bizim mahallemizde çoğusu hepsi Afgan'dılar hocam. Ama işte hepsi on yıl, yedi yıl yaşıyordu. Biz yeni geldiğimiz için bize geldi. Öyle bize buldu. Tamam. Bitti. Evet.

K43 (2.15 dk.)

Unutamadığınız **bir anınızı** anlatır mısınız?

Merhaba, ben bir gün bir tane anımı anlatacağım. Bir numara. İşte bir gün akşam olmuştu, annem bir şeyler konuşuyordu falan ablamgille. Annem ablam annemgille konuşuyor. Evet, işte ben uykuya daldım. Daldığım an bir rüya gördüm. Rüyamda bir tane adam var. Bizim mahalleden ara sokaktan gidiyorum. Benim peşime düşüyor. Kovalıyor beni. Gidemiyorum. Bir yer de yok. Her yer kapkara. Hiçbir şey göremiyorum. Birden korktum. Uyandığımda sabah olmuştu. Uyandığım an Korkudan dışarıya bile çıkamıyordum. Bir kere gittim sabahtı, altı. Gittim dedim bakayım ne olmuş. Gittim hemen ara sokaktan aynı adamı gördüm. İşte ben korkudan artık oradan gidemedim. O taraftan da okula da gidebiliyordum eskiden ama şu an gidemiyordum. Çünkü çok korkmuştum. Bir gün daha öyle yaptım, göremedim kimseyi. Okulun, şu an bu okuldayken, değil diğer okuldayken, onu aynı okulda kızını getirdiğinde gördüm. Aynı adamı. İşte gördüm, korktum ve artık oradan gitmedim. Hiçbir zaman. Yani o sokaktan, o yerden, o okul, oradan hiç gitmedim. Hiç gitmedim. Evet. Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

K44 (1.40 dk.)

Gelecekte seçmek istediğiniz **mesleği** ve bu mesleği **neden** seçmek istediğinizi anlatır mısınız?

Merhaba, benim ismim... 11. konu. Gelecekte seçeceğim meslek doktorluk. Bu mesleği neden seçtim? Çünkü seviyorum insanlara hizmet etmeyi. İnsanların sağlıklarını yerine getirmeyi seviyorum. Sevdiği... Doğduğumdan beri bu hayalimdi ve bunu da gerçekleştirmeyi düşünüyorum. İnşallah gelecekte gerçekleştiririm. Doktorluğun hoşuma giden yanları... Ameliyata girmek mesela. Ameliyatlara girmek, toplantılara katılmak, işte böyle şeyler. Toplantıya giriyor. Bir kişinin nasıl kurtaracağımızı anlatıyorlar. İşte öyle. Peki çevrende seni etkileyen... Hani tanıdığım biri yok. Çok seviyorum. Ne doktoru olmak isterdim mesela... Bilmiyorum. Daha karar vermedim ama ameliyat doktoru düşünüyorum. Ameliyat doktoru olmayı düşünüyorum. Bu kadar beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Ek 6: 5. Sınıf Erkek Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler

Kelime	(f)	Kelime	(f)	Kelime	(f)
hoca	80	üç	3	aynı	1
ben	69	üzül-	3	bağıra	1
bir	65	on iki	2	bağlantı	1
çok	44	on beş	2	bak-	1
sonra	44	ada	2	balık	1
de, da	38	ağabey	2	Barcelona	1
o	38	almadık	2	başlayabil-	1
yani	32	almak	2	başla-	1
mesela	32	alma	2	bayağı	1
iste-	31	antrenman	2	bayıltıp	1
şey	30	ara	2	beden	1
et-	29	dağ	2	belki	1
için	28	dava	2	beraberleşme	1
var	28	dış	2	beri	1
ol-	26	dile-	2	bıçak	1
git-	23	dolayı	2	bıçakla-	1
oyna-	22	duy-	2	bilim	1
ev	22	ışık	2	bilir	1
ora	20	ile	2	bil-	1
bu	20	ileri	2	bilme-	1
çalış-	18	ilgili	2	binip	1
hayalim	17	ilk	2	düşünebil-	1
o	17	numara	2	düş-	1
futbol	17	odun	2	eczane	1
yardım	17	olabil-	2	veren	1
al-	14	olacak	2	veya	1
iyi	14	olardım(şive)	2	video	1
oyun	14	olmalıyım	2	vurma	1
yer	14	ortaokul	2	vur-	1
takım	14	öğretmen	2	vücut	1
ise, se, sa	13	öldür-	2	ertesi	1
ve	13	taşı-	2	eskiden	1
gün	13	tehlikeli	2	eşya	1

anne	12	tek	2	etkile-	1
en	12	zenginlik	2	etmek	1
sevdiğin	12	yukarı	2	etraf	1
spor	12	ayrıl-	2	evsiz	1
ad	11	ayrıntılı	2	fazladan	1
ama	11	az	2	fert	1
insan	11	bakkal	2	fikir	1
olmak	11	bedava	2	filan	1
folan	11	beş	2	film	1
futbolcu	11	eğer	2	fotoğraf	1
kadar	11	ekmek	2	geçirebileceğin	1
işte	10	etkilen-	2	geldikten	1
arkadaş	10	Galatasaray	2	gelenler	1
gibi	10	kaç-	2	gelişme	1
güzel	10	kale	2	izlediğim	1
abi	9	karakter	2	kaç	1
evet	9	karşı	2	kaçama-	1
gel-	9	kazan-	2	kaçırma-	1
gelecek	9	klavye	2	kalan	1
kendi	9	konusabil-	2	kaldığımızı	1
merhaba	9	konusmak	2	karışma	1
şimdi	9	koridor	2	kar	1
adam	8	korkunç	2	karşılaştıracak	1
herkes	8	kovmak	2	vb.	1
olma	8	önce	2	kayak	1
yön	8	özür	2	kazandır-	1
kişi	8	palandöken	2	kazanmak	1
sevmediğim	8	saklan-	2	keleş	1
anlat-	7	sanki	2	kertenkele	1
istedik	7	seni	2	klasik	1
zaman	7	yatak	2	konusma-	1
baba	7	yat-	2	kop-	1
düşün-	7	yıl	2	öl-	1
ya	7	bin-	2	önde	1
Erzurum	7	biri	2	önlemek	1

fakir	7	birkaç	2	ön	1
öyle	7	bisiklet	2	özellik	1
polis	7	çekebil-	2	özellikle	1
boks	7	çek-	2	özendiğim	1
gitmek	7	çevre	2	özetleyecek	1
teşekkür	7	çırçır	2	park	1
daha	6	gezmek	2	patlamalı	1
de-	6	gezme	2	pazar	1
deniz	6	gidip	2	peki	1
dinlediğiniz	6	gönder-	2	pencere	1
olan	6	götür-	2	planla-	1
olduğu	6	güle	2	program	1
taraf	6	hangi	2	rahat	1
avukat	6	hani	2	Ronaldogil	1
bazen	6	hastane	2	sadece	1
bazı	6	kulübe	2	sağlık	1
kahvaltı	6	Lalapaşa	2	saha	1
kardeş	6	Mekke	2	sahip	1
böyle	6	menemen	2	salon	1
büyüyünce	6	miras	2	vakit	1
on üç	5	mi?	2	sanatçı	1
ajan	5	nasıl	2	savaş-	1
çünkü	5	ne	2	seçmek	1
dal	5	neden	2	serbestlik	1
ders	5	size	2	sert	1
isim	5	Valorant	2	ses	1
okul	5	soyad	2	yabancı	1
yüzden	5	şekil	2	yan	1
zengin	5	tablet	2	yap-	1
başka	5	tam	2	yapacak	1
beraber	5	tekrar	2	yapama-	1
kal-	5	ülke	2	yapma-	1
konu	5	on	1	yaptıktan	1
bit-	5	on bir	1	yaptırmak	1
görünce	5	on dokuz	1	yaş	1

görüŖ-	5	üç	1	yavuz	1
kupa	5	acıkan	1	yaz	1
son	5	ada	1	yazacak	1
Ŗu	5	Afgan	1	yazıl-	1
tane	5	Afganistan	1	yedi	1
abla	4	ajanlık	1	yen-	1
Afganlı	4	akıl	1	yeterli	1
aile	4	AKM	1	yine	1
araba	4	alabil-	1	yyip	1
dünya	4	alıŖtır-	1	yolculuk	1
her	4	verdiğini	1	yol	1
içinde	4	amaç	1	yaparken	1
ilgi	4	anladığınız	1	birazcık	1
olma-	4	anlatmak	1	birinci	1
olunca	4	davranıŖ	1	bitince	1
oynamak	4	davran-	1	boŖ	1
Türkiye	4	dediğim	1	boy	1
uçak	4	dedik	1	bulup	1
ver-	4	deneyli	1	bütün	1
BeŖiktaŖ	4	derece	1	cafe	1
beŖinci	4	devlet	1	cam	1
ki	4	dinle-	1	camı	1
saat	4	direktmen	1	Canelo	1
seç-	4	diyebileceğin	1	çabala-	1
selamünaleyküm	4	diyecek	1	çağıra	1
yok	4	domates	1	çalıŖmak	1
biraz	4	dön-	1	çanta	1
birden	4	dördüncü	1	çarp-	1
canan	4	dört	1	çekim	1
ver-	4	döv-	1	çıkacak	1
gemi	4	dövülmüŖ	1	çıkıp	1
kur-	4	duvar	1	genel	1
küçük	4	duygu	1	gerçekleŖtir-	1
maç	4	dün	1	gerçekleŖtirme	1
sınıf	4	düŖtükten	1	gerek-	1

silah	4	hazırla-	1	getirme	1
soğuk	4	hem	1	gezdir-	1
şampiyon	4	hep	1	gezebilecek	1
şehir	4	hepsi	1	gezebil-	1
telefon	4	herhangi	1	gez-	1
uzat-	4	heyecanlan-	1	gidebil-	1
iki	3	hırsızlık	1	giden	1
beş	3	hıyar	1	gidiyorken	1
altı	3	hızlı	1	gir-	1
akşam	3	hiç	1	gitme	1
Allah	3	hikâye	1	gitme-	1
Almanya	3	hoparlör	1	gol	1
deney	3	hoşlan-	1	görme-	1
destek	3	ısırıp	1	gurur	1
devam	3	icat	1	günlüğünü	1
dışarı	3	ihtiyaç	1	hacc	1
dilsiz	3	iklim	1	hale	1
diye	3	ilgilendiğim	1	hareket	1
duyduğum	3	ilginçliği	1	hava	1
hoş	3	inşallah	1	havalimanı	1
İspanya	3	internet	1	hayal	1
iş	3	oda	1	köpek	1
iyilik	3	oku-	1	kullanma	1
izin	3	olama-	1	kurum	1
olarak	3	olamayanlar	1	kültür	1
olmadığı	3	olmayan	1	lunapark	1
yapmak	3	oluştur-	1	madde	1
fazla	3	organ	1	mafya	1
gelip	3	orta	1	mahalle	1
izle-	3	oynadığımız	1	masal	1
kaçma	3	oynama-	1	Mbappe	1
kalk-	3	oynanma-	1	merkez	1
karakol	3	oyuncu	1	meydan	1
kırıp	3	ödev	1	Mike	1
kır-	3	öğrenci	1	milah	1

kim	3	öğrendiğimden	1	Muhammed	1
konum	3	ölçülü	1	muhtaç	1
para	3	öldürdüğümüz	1	mutfak	1
Ronaldo	3	öldürebil-	1	mutlu	1
sabah	3	ölen	1	Nefi	1
seçtiğim	3	ölünce	1	Neymar	1
yaptığım	3	tartış-	1	normal	1
yarın	3	tatil	1	severek	1
yemek	3	Tortum	1	sevindir-	1
yapma	3	tuttuğum	1	sevin-	1
birbirimiz	3	Türkçe	1	sevme-	1
biz	3	Tyson	1	sıcak	1
boksör	3	ulaşmak	1	soru	1
bugün	3	ulu	1	sporcu	1
bura	3	uyandığımda	1	suç	1
büyük	3	uyu-	1	süreç	1
çık-	3	zevk	1	sürme	1
çocuk	3	zor	1	sürü	1
gerçekleştirmek	3	yapmışlar	1	şair	1
hafta	3	yumurta	1	şelale	1
kötü	3	yurt	1	şöyle	1
market	3	zarar	1	tabanca	1
maske	3	yapılabilecek	1	tak-	1
meslek	3	yapıp	1	taktıktan	1
Messi	3	yapmadık	1	tanı-	1
mı, mi	3	arama	1	tanıt-	1
niçin	3	araştırma	1	televizyon	1
sev-	3	arayama-	1	temizlik	1
sohbet	3	asker	1	top	1
Vandal	3	atılıp	1	uza-	1
sür-	3	atlar	1	uzatma	1
tamam	3	avukatlık	1	üzeri	1
Madde Başı					615
Toplam					2306

Ek 7: 5. Sınıf Kız Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler

Kelime	(f)	Kelime	(f)	Kelime	(f)
iste-	55	öğretmen	2	birden	1
ben	34	ölen	2	birlikte	1
de-	33	para	2	bitmeme	1
yap-	31	yaşama	2	biz	1
bir	26	bilme-	2	boz-	1
ki	26	biraz	2	bul-	1
o	24	biri	2	büyü	1
git-	22	boy	2	büyük	1
de, da	21	bütün	2	canlat-	1
bu	19	çıkış	2	canlatma	1
çok	19	çiçek	2	cümle	1
sonra	18	çocuk	2	çevre	1
ol-	17	dal	2	çizgi	1
ev	17	derman	2	çözebil-	1
babaanne	16	hiçbir	2	çözmek	1
için	15	ilgi	2	değnek	1
iyi	15	ilk	2	deniz	1
et-	15	puan	2	hastalan-	1
insan	13	sağlık	2	hatırlama-	1
kadar	13	ses	2	hava	1
sen, sana	12	sınıf	2	hazırlık	1
falán	12	sihir	2	hep	1
yani	12	siz	2	hepimiz	1
olma	11	sokak	2	hepsi	1
yer	11	soyad	2	hiç	1
böyle	11	spor	2	hikâye	1
şey	11	stres	2	hizmet	1
hoca	10	su	2	hoş	1
al-	9	yine	2	ısrar	1
kız	9	yok	2	içinde	1
var	9	zaman	2	ilgili	1
aile	8	diye	2	imanlı	1
ise, se, sa	8	düş-	2	inşallah	1

anne	8	eğer	2	istediğinizi	1
mesela	8	el	2	iyileşip	1
olmak	8	en	2	iyilik	1
yemek	8	enişte	2	kabul	1
daha	8	etme-	2	kaç	1
doktor	8	ile	2	kadın	1
ve	8	filan	2	kalama-	1
ver-	8	file	2	kalmak	1
yardım	7	kapalı	2	kanada	1
götür-	7	karşılıklı	2	peki	1
ne	7	kendi	2	pes	1
hayvan	7	kırık	2	plan	1
kardeş	7	kim	2	polis	1
yardım	7	kol	2	rahat	1
adım	6	kontrol	2	sabırsızlan-	1
hasta	6	küfür	2	sadece	1
neden	6	maç	2	sarılabilmek	1
ora	6	memnun	2	sayı	1
çünkü	6	tamam	2	seçeceğim	1
hemen	6	toplantı	2	selam	1
herkes	6	topla-	2	sevdiği	1
seç-	6	Trabzon	2	sıcak	1
konu	6	tuhaf	2	sıkıntı	1
kurt	6	üzül-	2	sınav	1
merhaba	6	ya	2	sihirli	1
teşekkür	6	yan	2	silah	1
ama	5	on bir	1	sürdürme	1
baba	5	on iki	1	süre	1
gelecek	5	on altı	1	sür-	1
meslek	5	yirmi	1	şehir	1
her	5	açık	1	şiddet	1
ihtiyaç	5	Afganistan	1	şifa	1
işte	5	ağaç	1	şiş-	1
dinlediğiniz	5	ağlama	1	şöyle	1
doktorluk	5	ağla-	1	şu	1

düşün-	5	Amerika	1	takdir	1
kırmızı	5	anaokulu	1	tak-	1
ameliyat	4	yaşadığını	1	yeşil	1
başka	4	atıl-	1	yılbaşı	1
gelme	4	avcı	1	yiyecek	1
görüş-	4	ay	1	yüksek	1
güzel	4	ayakkabı	1	dernek	1
oyun	4	ayrılma	1	dinleyebilmek	1
ye-	4	azalt-	1	dişçi	1
başlıklı	4	babanneciğim	1	diş	1
bura	4	bacak	1	diyecek	1
hayal	4	bak	1	doğduğumdan	1
hayat	4	bak-	1	dördüncü	1
iki	4	geçme-	1	dört	1
sev-	4	gelebil-	1	dur	1
yol	4	gelip	1	duvar	1
etmek	4	genç	1	eden	1
fakir	4	gerçekleştirme	1	eskisi	1
kişi	4	getir-	1	eşarp	1
uzat-	4	getirmek	1	etkileyen	1
yapmak	4	getirme	1	etme	1
abi	3	gez-	1	fark	1
altı	3	gezi	1	farklı	1
gerçek	3	gıda	1	fırıl-	1
geri	3	giden	1	fiyat	1
görmüş	3	giderken	1	gece	1
muhtaç	3	girebil-	1	geçerseydi (şive)	1
niye	3	giy-	1	geç-	1
olan	3	gönder-	1	karar	1
oynan-	3	görebilmek	1	karşı	1
öyle	3	gören	1	katılmak	1
hem	3	görünce	1	kaybet-	1
isim	3	görüşmek	1	kaybolduğunu	1
kalan	3	götür-	1	kazanan	1
saat	3	gözlük	1	kıpırdayama-	1

şimdi	3	haber	1	kimsesiz	1
zengin	3	hangi	1	kimse	1
doktor	3	hani	1	koca (eş)	1
duyduğum	3	hapis	1	konuşma	1
düşme-	3	hapishane	1	konuşturabilmek	1
elbise	3	mezarına	1	koruma	1
evet	3	mı, mi?	1	köpek	1
kapı	3	nere	1	kurmak	1
kötü	3	nesil	1	kurtaracağımızı	1
kurabiye	3	oku-	1	kurtaran	1
taraf	3	olabil-	1	kurtarma	1
tatil	3	olarak	1	kurtulma	1
tavşan	3	olmadığı	1	kurum	1
top	3	olmama	1	kur-	1
ucuz	3	ortaokul	1	kültür	1
uzun	3	orta	1	mağaza	1
voleybol	3	otur-	1	masal	1
abla	2	oynat-	1	merak	1
Allah	2	oyna-	1	tam	1
almak	2	ömür	1	tanıdığım	1
alma	2	önce	1	tanıştır-	1
anlat-	2	önemli	1	temizlerdim	1
annemgil	2	öylece	1	tıklatmış	1
araba	2	papatya	1	toplamak	1
arkadaşlar	2	Paris	1	topla-	1
artık	2	park	1	tuhafılık	1
at-	2	parmak	1	türlü	1
bahçe	2	patlat-	1	uç	1
gel-	2	yaşam	1	umre	1
gerçekleştir-	2	yaş	1	unut-	1
gibi	2	yatak	1	üst	1
gir-	2	yatan	1	üzdüğü	1
girmek	2	yaz-	1	üzere	1
gitmek	2	yeni	1	üzerseydi (şive)	1
görmek	2	başla-	1	vefat	1

göz	2	başlık	1	verme-	1
mutlu	2	bazı	1	yağmur	1
nasıl	2	beden	1	yalnız	1
okul	2	beri	1	yapma	1
olduğu	2	bırakma-	1		
olmayan	2	bilinme	1		
Madde Başı					430
Toplam					1377

Ek 8: 6. Sınıf Erkek Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler

Kelime	(f)	Kelime	(f)	Kelime	(f)
bir	142	yaparak	1	söyleyeme-	1
o	140	yaparken	1	söz	1
de, da	126	hentbol	3	sporcu	1
hoca	114	Hristiyan	3	star	1
ben	80	Hız.	3	stepse	1
yani	80	içeri	3	sürü	1
çok	74	kulüp	3	Şaban	1
var	72	kurmak	3	şampiyonluk	1
sonra	70	Mancihalı	3	şekil	1
şey	68	Paris	3	yarın	1
bu	65	Roblox	3	yaşam	1
iste-	57	savaş	3	yaşa-	1
ora	50	seçtiğim	3	yaşlı	1
tane	48	selamünaleyküm	3	Yav!	1
git-	44	Selman	3	yayınlanan	1
oyun	42	sen, sana	3	yazar	1
için	40	ülke	3	yaz-	1
ve	39	vur-	3	aldığım	1
oyna-	38	yapma	2	alışkanlık	1
ol-	31	on beş	2	alışma-	1
futbol	30	on yedi	2	alışveriş	1
işte	28	otuz	2	alma	1
böyle	27	beş	2	alma-	1
de-	27	sekiz	2	altın	1
mesela	26	Afganlı	2	Amasya	1
olmak	25	Beşiktaş	2	amcamgil	1
en	23	bıçak	2	Amerika	1
her	23	biraz	2	an	1
futbolcu	22	bul-	2	anime (oyun terimi)	1
iyi	22	bütün	2	Ankara	1
ad	21	büyüyünce	2	anla-	1
gel-	21	eskiden	2	anlama-	1

ki	21	eşek	2	Arap	1
maç	21	etrafında	2	ara	1
flan	20	fakir	2	art-	1
et-	20	geldiği	2	asıl	1
kendi	19	in-	2	aşk	1
kadar	18	internet	2	atama-	1
sev-	18	iş	2	Atatürk	1
kişi	18	izin	2	ateşperest	1
takım	18	jeton	2	canavar	1
ev	17	kaçırmamak	2	Christina	1
spor	17	kâğıt	2	cumartesi	1
arkadaş	17	mescit	2	çağır-	1
çünkü	17	metre	2	çalım	1
Donkişot	17	mezar	2	çalışıp	1
öyle	17	nefes	2	çalışma-	1
konu	17	niçin	2	çantam	1
zaman	16	numara	2	çarpıl-	1
gün	16	okuduğum	2	çarp-	1
yap-	16	okuma	2	çıkabil-	1
evet	15	olan	2	çıkama-	1
mı, mi, mu, mü?	15	süre	2	çıkan	1
dilek	15	sürekli	2	çıkabil-	1
hak	15	şampiyon	2	çıkış	1
ise, se, sa	14	şans	2	çıkma	1
isim	14	şaşkın	2	çizgi	1
ne	14	şehir	2	çoklu	1
okul	14	yaşayabil-	2	çorba	1
ya	14	yat	2	dağılınca	1
adam	13	yatak	2	dakikalık	1
merhaba	13	yat-	2	defans	1
çık-	13	yaz	2	değiş-	1
daha	13	Zeynep	2	değiştirme	1
başka	13	aleyhi vesselam	2	gelince	1
ver-	13	alıp	2	geliştir-	1
sevdiğim	12	alt	2	gerçek	1

ama	12	altıncı	2	geri	1
gibi	12	araba	2	gezerek	1
üç	12	Arabistan	2	giden	1
oğlan	11	arena	2	giderken	1
siz	11	ateş	2	gidince	1
teşekkür	11	cümle	2	girdikten	1
güzel	11	çalışan	2	girip	1
herkes	11	çek-	2	girmek	1
saat	11	çıkart-	2	gitme	1
yan	11	çıkıp	2	gittikçe	1
birden	10	yemek	2	giydir-	1
bura	10	davran-	2	gökdelen	1
ikinci	10	delip	2	göm-	1
insan	10	gelip	2	görev	1
baba	10	getir-	2	görevli	1
bazen	10	getirmek	2	görme	1
hayal	10	gezin-	2	zorunda (mecburiyet)	1
Erzurum	9	gittiğimde	2	gösterebil-	1
iki	9	göz	2	göster-	1
ile	9	kalk-	2	Gta	1
kadın	9	kalma	2	kale	1
al-	9	kardeş	2	kalın	1
görüŖ-	9	yardım	2	kal-	1
kazan-	9	kazanabil-	2	kalkan	1
kitap	9	kere	2	kalkıp	1
dinlediğiniz	9	kılıç	2	kanser	1
iç	9	kır-	2	karar	1
biri	8	kırık	2	karşılaş-	1
Messi	8	kırılmaz	2	katılıp	1
olarak	8	kıyafet	2	kaydet-	1
değil	8	kim	2	kazanç	1
gör-	8	olunca	2	kazandığımda	1
önce	8	otur-	2	kazandıkça	1
özellik	8	oynayabil-	2	kazanıp	1
takip	8	öğrenme	2	kazanmak	1

yer	8	ölürken	2	kazanma	1
bazı	8	öncelik	2	kedi	1
hem	8	ör-	2	kemik	1
seç-	8	şifa	2	keyif	1
birinci	7	tap-	2	kez	1
biz	7	tapma-	2	kılık	1
büyüdüğüm	7	türlü	2	kırk	1
büyük	7	uçak	2	kırmızı	1
ilgi	7	yık-	2	kıskan-	1
mektup	7	yolculuk	2	kızma-	1
çalış-	7	Yüz (sayı)	2	kişilik	1
çocuk	7	Yüz (sima)	2	olup	1
dal	7	zalim	2	orta	1
oynan-	7	zor	2	otobüs	1
öl-	7	ayak	2	oturduğu	1
öldür-	7	az	2	oylanan	1
tamam	7	bağlı	2	oynatma-	1
top	7	bayağı	2	oynayış	1
diye	7	bebek	2	öğrenci	1
dizi	7	beraber	2	öğren-	1
dünya	7	beş	2	öğrenmek	1
gidip	7	din	2	öğret-	1
Sancho	7	direkt	2	öğretmen	1
on	6	dön-	2	öldürebil-	1
altı	6	dört	2	öldürülmeme	1
ada	6	dua	2	öldürünce	1
bit-	6	durak	2	ölmeyebiliyorsun	1
camı	6	dur-	2	ölümcül	1
Filistin	6	düşün-	2	önemli	1
geç-	6	düzgün	2	ördüğü	1
meslek	6	eğlenceli	2	örgü	1
olabil-	6	eğrenci	2	özel	1
olduğu	6	ekmek	2	özen-	1
son	6	halı	2	para	1
anne	6	hasta	2	paralı	1

antrenman	6	hayırlı	2	şu	1
gezme	6	hazırla-	2	şubat	1
gol	6	hekim	2	tabii	1
oynamak	6	hiçbir	2	tahmin	1
oyuncu	6	iftar	2	tak-	1
Türkiye	6	kokulu	2	tamamen	1
yıl	6	yapma-	2	tanış-	1
dışarı	6	konuşma	2	tanı-	1
diş	6	koy-	2	tayin	1
doktor	6	kurtulma	2	tebliğ	1
duyduğum	6	lamba	2	tedavi	1
el	6	lig	2	televizyon	1
kraliçe	6	Mabah	2	tik tok	1
lazım	6	madde	2	topla-	1
peygamber	6	mahalle	2	transfer	1
potkal	6	Manciha	2	tuhaflık	1
PUBG	6	maske	2	turnuva	1
yüz	5	parmak	2	tuş	1
Afganistan	5	pas	2	tutukla-	1
ailede	5	piknik	2	tutuklandığında	1
birkaç	5	rahat	2	Türk	1
Inter	5	Real Madrid	2	Türkçe	1
iyilik	5	resepsiyon	2	uçmak	1
izle-	5	sabah	2	unut-	1
Miami	5	sahip	2	upuzun	1
nasıl	5	Saint-Germain	2	uyu-	1
silah	5	Sallallahuvesellem	2	yıka-	1
söyle-	5	saniye	2	yiye	1
yaş	5	savunma	2	yol	1
anlatacağım	5	sene	2	yürüyeme-	1
dakika	5	üst	2	yürü-	1
gitmek	5	üzül-	2	atma	1
olma	5	verme-	2	attığımız	1
oynama-	5	villa	2	attıktan	1
oynama	5	win (oyun terimi)	2	ayı	1

şimdi	5	yapacağı	2	ayıp	1
tek	5	yen-	1	ayır-	1
atla-	5	on iki	1	aynı	1
hafta	5	on dört	1	bacak	1
hikâye	5	yirmi	1	bağlı	1
kötü	5	yirmi sekiz	1	bağrışı-	1
kötülük	5	yapmak	1	bakabil-	1
kupa	5	otuz sekiz	1	bakma-	1
saha	5	otuz dokuz	1	baktığımda	1
vali	5	kırk	1	balık	1
eski	4	yüzde altmış	1	Barcelona	1
etme-	4	alt	1	basacağım	1
film	4	seksen beş	1	basmak	1
ilk	4	doksan beş	1	başarılı	1
İsrail	4	yüz (sayı)	1	baş	1
Mekke	4	abarttığı	1	başlayıp	1
neden	4	abi	1	bayıl-	1
nere	4	acımasızca	1	beceri	1
oku-	4	açabil-	1	beğendiğim	1
olma-	4	açıl-	1	beğendiğiniz	1
sınıf	4	aç-	1	beğenerek	1
soyadım	4	adaletli	1	beğenme-	1
su	4	adlı	1	belki	1
sür-	4	Afganistanlı	1	benzer	1
yaşa-	4	akıl	1	benze-	1
Allah	4	aktif	1	beri	1
almak	4	alama-	1	demedem	1
anlat-	4	yeniden	1	denizaltı	1
asker	4	Beşiktaşlı	1	deniz	1
atabil-	4	beşinci	1	detaylı	1
cin	4	bırak-	1	devam	1
çabala-	4	bıraktığım	1	dilemek	1
geliştirme	4	bildiği	1	dol-	1
gir-	4	bile	1	dolu	1
gurur	4	birazcık	1	dondduğu	1

karakter	4	birçok	1	dönme-	1
karşı	4	biten	1	durma-	1
oynadığım	4	bitirip	1	duydur-	1
ön	4	bitmiş	1	düşerseke (şive)	1
şimşek	4	bitme-	1	düş-	1
şirket	4	bittiğinde	1	düzelmek	1
taraf	4	boks	1	efe	1
tatil	4	bombalan-	1	eksil-	1
tekrar	4	bombalanmama	1	elli	1
tüm	4	bombala-	1	elmas	1
yok	4	boş	1	güzelce	1
yüzden (sebe)	4	boylu	1	haber	1
zengin	4	buçuk	1	hamile	1
bak-	4	bugün	1	hamle	1
beğen-	4	yapıl-	1	harçlık	1
ders	4	bulama-	1	hareket	1
diğer	4	bulut	1	hastalık	1
duy-	4	bulut	1	hayalî	1
harita	4	camdan	1	hemen	1
konuş-	4	cam	1	hentbolcu	1
kur-	4	emanet	1	hep	1
küçük	4	emek	1	hepimiz	1
level	4	emekli	1	herhangi	1
yenil-	4	engel	1	hesaplaşma	1
pek	4	etmek	1	heves	1
Pele	4	ettiği	1	hiç	1
polis	4	ettiğim	1	his	1
Ronaldo	4	ettiğin	1	hoşça	1
uzun	4	ettikten	1	hoş	1
üçüncü	4	yedek	1	hurafe	1
vs.	4	Eyüp	1	ılık	1
dört	3	ez-	1	içerik	1
yedi	3	fakat	1	iğren-	1
akşam	3	falsolu	1	iken	1
al	3	Fatih	1	kocaman	1

alan	3	faul	1	kok-	1
birlikte	3	fazla	1	konuşmak	1
brawl	3	fenomen	1	konuştuktan	1
etkinlik	3	fot	1	koparıp	1
fark	3	freekick	1	kork-	1
Fenerbahçe	3	Fulbert	1	korkut-	1
FIFA	3	gece	1	koru-	1
forvet	3	geçirme	1	koyunca	1
yarım	3	geçme-	1	koyup	1
ileri	3		1	köpek	1
ilgili	3	geçtiğı	1	köy	1
isteme-	3	illa	1	kullanmak	1
izlemek	3	inan-	1	kurs	1
Kahraman	3	inşallah	1	kurtarabil-	1
mobilya	3	İran	1	kurtarmak	1
Muhammed	3	istediğın	1	kuş	1
zarar	3	isteyen	1	kutu	1
olay	3	isteyip	1	kuzen	1
sevin-	3	yardımcı	1	küçüklük	1
seviye	3	izlediğınız	1	küs-	1
sihirli	3	izleme-	1	levig	1
yaptığında	3	izleyeme-	1	Maradona	1
sor-	3	kabul	1	paraşüt	1
Stars	3	kaç	1	park	1
Stumble	3	kaçır-	1	pazar	1
zevk	3	kafe	1	penaltı	1
yeni	3	kahvaltı	1	pes	1
Al-Nassr	3	kalama-	1	pilav	1
artık	3	kaldığı	1	pis	1
asansöre	3	kaldır-	1	pislik	1
at	3	maskeli	1	plan	1
at-	3	mazlum	1	yaptıktan	1
civar	3	Meribya	1	ramazan	1
çıktığı	3	mesele	1	rastgele	1
yedi	3	Leoneli Messi	1	yaptıkça	1

zulüm	3	mezar-ı şerif	1	sar-(sürükleyici)	1
gönder-	3	Milana	1	sat-	1
görmek	3	Müslüman	1	saygı	1
götür-	3	Neymar	1	sebeep	1
Guys	3	NPC	1	Selim	1
kat	3	okuyarak	1	sert	1
kilise	3	olmadan	1	uzaklıktan	1
olmuş	3	olmadığı	1	ünlü	1
özet	3	olmama	1	üzülme	1
şut	3	servis	1	üz-	1
telefon	3	sessiz	1	vahiy	1
tuttuğum	3	Sevim	1	vakit	1
yolla-	3	sevinç	1	verdiği	1
atmak	3	sevindir-	1	vereceği	1
bahset-	3	sevme	1	veril-	1
başla-	3	sinirlen-	1	vermek	1
battaniye	3	sinir	1	zekâ	1
doğru	3	siyah	1	veya	1
düşman	3	sokak	1	yabancı	1
efendi	3	sokup	1	yakından	1
eğer	3	soru	1	yapacağını	1
hani	3	söylediğim	1	yapamadığım	1
hayat	3	söyleme	1		
hayvan	3	söyleneme-	1		
Madde Başı					901
Toplam					4291

Ek 9: 6. Sınıf Kız Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler

Kelime	(f)	Kelime	(f)	Kelime	(f)
ben, bana	109	dağıt-	3	mucize	1
bir	64	davran-	3	mutlu	1
şey	57	deniz	3	sihirli	1
o	56	dilek	3	son	1
çok	51	dolayı	3	sorun	1
anne	44	durum	3	sor-	1
de, da	44	herkes	3	söylediğim	1
ol-	42	ihtiyaç	3	söylemek	1
iste-	41	inşallah	3	söz	1
mesela	38	iyilik	3	su	1
yap-	38	kafam	3	şair	1
doktor	37	kal-	3	şekil	1
için	28	kalkama-	3	şimdi	1
yani	27	öğret-	3	şöyle	1
ve	26	öyle	3	tabii	1
bu	25	özellik	3	tanıtmak	1
iyi	24	TikTok	3	baktığımda	1
öğretmen	24	um-	3	balık	1
de-	23	ile	3	başarılı	1
ama	22	ablamgil	2	bayılma	1
et-	22	akşam	2	belki	1
ki	22	anı	2	benzer	1
sev-	21	düş-	2	besleneceği	1
oku-	20	eğer	2	bildiği	1
hoca	19	eğlendir-	2	bile	1
evet	18	evsiz	2	birden	1
sonra	18	eyle-	2	birinci	1
git-	17	geç-	2	bitme-	1
çünkü	17	geldiğimde	2	boy	1
her	17	gelme-	2	bulmak	1
olmak	16	karar	2	bura	1
var	16	kardeş	2	büyük	1
yardım	15	korku	2	can	1

yer	15	kurs	2	canlı	1
en	14	kutsal	2	cins	1
meslek	14	küçükten	2	çalışama-	1
olduğu	14	lazım	2	çekme-	1
ora	14	üçüncü	2	çıkan	1
mı, mi, mu, mü?	13	sosyal	2	çık-	1
ver-	13	söyle-	2	çözdüğümde	1
sen, sana	13	şarkı	2	gerçekleş-	1
zengin	12	tanıdığım	2	geri	1
cennet	12	bakma-	2	getirdiğinde	1
hasta	12	baş	2	getir-	1
okul	12	başla-	2	gez-	1
ise, se, sa	12	belli	2	gidebil-	1
öğrenci	12	bit-	2	yıl	1
ev	11	bugün	2	yiyecek	1
kendi	11	büyü	2	gine (şive)	1
biz	11	büyü-	2	giren	1
insan	11	çıkama-	2	girmeyen	1
işte	11	çocuk	2	gitgide	1
gitmek	10	çöz-	2	gitme	1
ne	10	gerçekleştir-	2	göl	1
ders	10	gide	2	gönderme	1
kadar	10	yeter	2	gördükten	1
sadece	10	yine	2	görme-	1
kolay	9	gir-	2	görsel	1
konu	9	girmek	2	görüşmek	1
böyle	9	göreme-	2	görüş-	1
güzel	9	hak	2	Güngör	1
hep	9	hangi	2	hakkında	1
ilk	9	hayvan	2	hal-	1
İngilizce	9	namaz	2	hani	1
sevdiği	9	okuma	2	hayat	1
adım	8	okumak	2	gerçekleş-	1
bak-	8	okuyabil-	2	nasip	1
merhaba	8	olarak	2	Nefi	1

şu	8	olma	2	nereli	1
gibi	8	ülke	2	niçin	1
daha	8	on	2	niye	1
dinlediğiniz	8	zor	2	nöbetçi	1
düşün-	8	oyuncak	2	numara	1
tedavi	7	ya	2	okumadan	1
gel-	7	gider-	2	zar (zor)	1
sınıf	7	yapabil-	2	zaman	1
başka	7	yapmak	2	olama-	1
bütün	7	YouTube	2	olduğumca	1
coğrafya	7	dediğim	2	olduktan	1
olma	7	değiş-	2	olmakta	1
yok	7	dışarı	2	zaten	1
hiç	7	dinle-	2	ortaokul	1
Kâbe	7	downsendrom	2	oturma	1
seç-	7	iki	2	oynama-	1
teşekkür	7	İran	2	oynat	1
an	6	kalkınca	2	oynatmak	1
anlat-	6	öğretmek	2	verdiği	1
gelecekte	6	önce	2	verme-	1
bazı	6	pişman	2	veya	1
biri	6	rüya	2	yalancı	1
gün	6	sabah	2	yapamadıklarımı	1
hayal	6	sanat	2	yapama-	1
olacak	6	sanki	2	yapanlardan	1
yaş	6	seçmek	2	yaparak	1
değil	6	ses	2	yapılmış	1
destekle-	6	uyandığım	2	yapmam	1
hem	6	on üç	1	yapma-	1
izle-	6	yirmi	1	yaşa-	1
para	6	dokuz	1	yazdır-	1
ameliyat	5	taraf	1	yorgunluk	1
baba	5	ağır	1	dağ	1
genel	5	alınan	1	daldığım	1
kimse	5	test	1	dal-(uykuya)	1

gör-	5	tanıttırmak	1	değişik	1
nasıl	5	altıncı	1	depremzede	1
diye	5	altındaki	1	destek	1
hepsi	5	âmin	1	devam	1
hiçbir	5	ana	1	deyince	1
istediğim	5	anlatmak	1	dil (organ)	1
iyileştirmek	5	annemgil	1	diyeme-	1
resim	5	araştır-	1	doğa	1
sık	5	araştırma	1	doğ-	1
aile	4	arkadaş	1	doğduğunda	1
akıl	4	asla	1	doğru	1
Allah	4	avantaj	1	doğur-	1
ara	4	ayakkabı	1	dönem	1
artık	4	ayrıca	1	dön-	1
aynı	4	az	1	dua	1
falan	4	babaaanne	1	duyma-	1
film	4	düzgün	1	duy-	1
kitap	4	edebil-	1	düşmek	1
merak	4	edip	1	düşük	1
siz	4	efekt	1	düşünce	1
şifa	4	eğlenme-	1	hemen	1
tane	4	elbise	1	hoş	1
bazen	4	el (organ)	1	iç-	1
gideme-	4	emin	1	içmek	1
hafta	4	empati	1	ikinci	1
neden	4	Erzurum	1	ileri	1
olan	4	eser	1	ilgi	1
olduğum	4	eskiden	1	ilgilen-	1
olma-	4	etmek	1	ilgili	1
diğer	4	ettikleri	1	ilkokul	1
direkt	4	faik	1	iş	1
dizi (film)	4	fark	1	iyileşme	1
doktorluk	4	farklı	1	iyileştirebil-	1
uç	4	faydalı	1	iyileştir-	1
isteme-	4	fazla	1	izin	1

polis	4	fert	1	kan	1
on bir	3	geçen	1	kapkara	1
altı	3	geçerli	1	zemzem	1
abla	3	gelince	1	öbür	1
adam	3	gelip	1	öde-	1
Afganistan	3	gelir	1	öğren-	1
al-	3	gelmek	1	önemli	1
avukat	3	gelme	1	ön	1
bağış	3	genellikle	1	özendiğim	1
ettiğim	3	gerçekleşeceğini	1	parasız	1
fakir	3	üzere	1	pek	1
kardeşim	3	karşı	1	peki	1
kişi	3	kere	1	peşim (e)	1
konuş-	3	keşif	1	proje	1
kork-	3	kılma	1	rağmen	1
kötü	3	kısa	1	ressam	1
küçük	3	kız	1	saat	1
mutluluk	3	kim	1	sağ	1
mümin	3	konuşama-	1	sahip	1
sokak	3	konuşma	1	sayesinde	1
soru	3	koru-	1	saygılı	1
şarkıcı	3	kovala-	1	seçeceğim	1
tamam	3	kötüleşme-	1	seçeceğin	1
bırak-	3	kurtar-	1	seçtikleri	1
cehennem	3	kutlayabil-	1	seferlik	1
gerçekten	3	kuzen	1	selam	1
gitme-	3	küçükken	1	serap	1
hastalık	3	küçüklükten	1	sevindir-	1
hastane	3	lamba	1	sevme-	1
Müslüman	3	maddi	1	sıkıntı	1
olabil-	3	mahalle	1	toplum	1
Yüzden (sebep)	3	mekân	1	tutama-	1
oyun	3	tutup	1	Türk	1
tarih	3	uygula-	1		
yemek	3	uyku	1		

Madde Başı	517
Toplam	2383

Ek 10: 7. Sınıf Erkek Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler

Kelime	(f)	Kelime	(f)	Kelime	(f)
hoca	127	olmadığı	3	sevdiğiniz	1
sonra	74	otur-	3	yara	1
bir	72	öl-	3	silah	1
şey	56	ömür	3	silin-	1
yap-	55	önce	3	soktuğumuzda	1
ben, bana	53	on	2	sok-	1
de, da	50	yüz (sayı)	2	söğüt	1
var	45	on bir	2	uyuma	1
o	45	aile	2	yarasa	1
işte	44	akıl	2	yaptığım	1
git-	44	alana	2	üret-	1
yani	42	alın	2	vahşi	1
de-	37	alma	2	varken	1
ora	34	altı	2	vermek	1
biz	30	annemgil	2	vermiyorlar	1
gel-	27	aradığımızda	2	video	1
geldiği	27	ara-	2	vurduğunda	1
oyna-	26	deme-	2	yalan	1
falan	25	doğru	2	yapabileceğim	1
ki	24	dönüş-	2	yapabil-	1
ol-	24	dua	2	yapacağımı	1
oyun	21	düş-	2	yapıştır-	1
ev	19	edip	2	arama	1
iste-	19	eğer	2	arena	1
kadar	17	el (oyunda)	2	arka	1
mesela	16	erken	2	aşağıda	1
çok	16	iş	2	at-	1
okul	16	izliye	2	aya	1
yer	15	kantin	2	ayakkabı	1
gibi	14	kapı	2	ayıp	1
bura	14	kaybet-	2	ayrıntılı	1
üç	14	kenar	2	babamgil	1
ya	13	kepçe	2	baktığımızda	1

ise, se, sa	13	kepçeci	2	bari	1
tane	13	kılarken	2	başladı	1
ver-	12	ön	2	başladığında	1
böyle	12	park	2	başlık	1
adam	11	paslaş-	2	batacak	1
arkadaş	11	patla-	2	battığında	1
biraz	11	yardım	2	beraber	1
su	11	sahil	2	bile	1
ama	10	sihirli	2	bil-	1
et-	10	sivri	2	birkaç	1
evet	10	soyad	2	bittikten	1
mi, mı?	10	uyu-	2	boğ-	1
bu	10	uyuyacakken	2	fazla	1
gün	10	üst	2	fırçaladıktan	1
zaman	9	üzül-	2	fırçala-	1
kendi	9	yan	2	fırsat	1
sen, sana	9	yapama-	2	forma	1
başka	9	yapıl-	2	futbolcu	1
dağ	9	artık	2	Futsokol	1
daha	9	bak-	2	Gazi	1
hep	9	Barcelona	2	yukarı	1
için	9	yükle-	2	gelecek	1
ne	9	belki	2	YouTube	1
ödev	9	Yunanlı	2	geleme-	1
ad	8	bildiğim	2	gelişmek	1
dört	8	bire (birden)	2	geliştirmek	1
kişi	8	bitirdikten	2	genellikle	1
merhaba	8	gez-	2	gerçek	1
tamam	8	girebil-	2	gerçekleştirmek	1
çık-	8	girip	2	gerek-	1
her	8	gitme-	2	geri	1
iç	8	gittiğimizde	2	gidecekken	1
yakın	8	konu	2	gideme-	1
dışarı	7	konuşma	2	El (organ)	1
öyle	7	koşu	2	gitme	1

saat	7	koş-	2	gitmek	1
siz	7	lamba	2	gittikten	1
bazen	7	lazım	2	gönder-	1
maç	7	Leoneli Messi	2	kimse	1
söyle-	7	mısır	2	kişilik	1
ve	7	söylediğimde	2	kitap	1
ağlaş-	6	şekil	2	kolaylık	1
akşam	6	şu	2	kork-	1
kardeş	6	takım	2	kovala-	1
savaş	6	tanı-	2	köpek	1
seç-	6	tekrar	2	köründe (sabahın)	1
sekiz	6	teşekkür	2	kullan-	1
aslında	6	tövbe	2	kulüp	1
yunan	6	Türkiye	2	kurtul-	1
yat-	6	yeğen	2	kur-	1
spor	6	yen-	2	kuş	1
tam	6	yeni	2	kuzen	1
top	6	yenil-	2	küçükken	1
çocuk	6	yirmi	2	küçüklük	1
yaş	6	yorgan	2	küfür	1
hayal	6	boş	2	loot	1
iki	6	boşalt-	2	m24	1
olduğu	6	canlanma	2	m4	1
ülke	6	cin	2	mara (para)	1
vur-	6	çağır-	2	masal	1
alıp	5	çarptığımızda	2	mecbur	1
anne	5	çıkan	2	medrese	1
isim	5	çıktığımızda	2	mısırın	1
Kanada	5	davet	2	minare	1
sev-	5	değil	2	mucize	1
son	5	görüş-	2	sudu	1
veya	5	götürmek	2	sürelî	1
yapmak	5	günah	2	sürü	1
bazı	5	hareket	2	şirket	1
bit-	5	hemen	2	şişe	1

fitness	5	herkes	2	şöyle	1
madalya	5	hızlıca	2	teklif	1
şimdi	5	içeri	2	tercih	1
taraf	5	ikinci	2	tezat	1
taş	5	ileri	2	tıra	1
televizyon	5	olan	2	tokat	1
yaz	5	olma-	2	Tokyo	1
yemek	5	orta	2	toplam	1
bot	5	oruç	2	tren	1
büyük	5	otobüs	2	tut-	1
çalış-	5	oynama-	2	zor	1
güzel	5	uyu-	2	UNP	1
hafta	5	üçüncü	2	unutmadığım	1
nasıl	5	on dört	1	yatınca	1
on	5	yaptır-	1	yatma-	1
vur	5	altı	1	yatma	1
beş	4	altmış beş	1	yazdırma	1
ağırlık	4	abla	1	yazılmak	1
al-	4	açılış	1	yazıl-	1
amca	4	aç-	1	yorul-	1
anlat-	4	ada	1	yedinci	1
deniz	4	Afganistan	1	yenebil-	1
ders	4	Afrikalı	1	yenileme-	1
dilek	4	al	1	yenilince	1
düşün-	4	alabil-	1	yenilmek	1
insan	4	alan	1	yeşillik	1
iyi	4	Allah	1	yıkıyorum	1
izle-	4	almak	1	yılan	1
İzmir	4	alt	1	yorgun	1
kaldır-	4	Amerika	1	yıllık	1
kale	4	anı	1	yırtıl-	1
para	4	anlatabil-	1	yine	1
PUBG	4	apartman	1	yyiyp	1
sabah	4	demek	1	boks	1
ara	4	deport	1	bozuk	1

bilme-	4	deportlu	1	böcek	1
filan	4	dershane	1	bölün-	1
futbol	4	devam	1	bütün	1
gece	4	diktirirsemse (şive)	1	cadde	1
geç	4	dile-	1	can	1
göç	4	dinle-	1	cezire	1
kimlik	4	diş	1	çağırabil-	1
küçük	4	Yunanca	1	çalıp	1
şeytan	4	doktor	1	çal-	1
telefon	4	dolayı	1	çarp-	1
toprak	4	dol-	1	çekecek	1
yıl	4	dün	1	çıkama-	1
yok	4	düşenlerin	1	çıkın	1
boğul-	4	düşüp	1	çifte	1
dakika	4	eğlenceli	1	çirkin	1
götür-	4	erengildim	1	dalga	1
güncelleme	4	erkek	1	dal	1
hem	4	eşit	1	dayan-	1
ilk	4	etmek	1	defa	1
namaz	4	etme	1	göre	1
nere	4	etme-	1	görme-	1
yedi	3	ettikten	1	yaşa-	1
doksan	3	evsiz	1	yatacakken	1
abi	3	Ezrail (şive)	1	günlük	1
anlama-	3	farklı	1	haber	1
dinlediğiniz	3	favori	1	halı	1
en	3	imam	1	hani	1
inşallah	3	İngilizce	1	hava	1
ile	3	internet	1	hayat	1
izin	3	izlediğimde	1	hayvan	1
kal-	3	izlemek	1	hemşire	1
saha	3	izlerken	1	hızlı	1
sınıf	3	izin	1	hiçbir	1
sıra	3	kâbus	1	hikâye	1
aynen	3	kafe	1	hoş	1

aynı	3	kahvaltı	1	huzur	1
beri	3	kaldığı	1	ısın-	1
birinci	3	yaşama	1	idare	1
biri	3	kalkıp	1	yaşayabil-	1
forvet	3	kalk-	1	Muhammed	1
geç-	3	kalkmak	1	mutlu	1
gemi	3	kalma-	1	Narmanlı	1
gidip	3	kamp	1	neden	1
gir-	3	karşı	1	niye	1
gör-	3	kas	1	normal	1
kıyafet	3	kayalık	1	numara	1
kim	3	kaybol-	1	numaralı	1
konuş-	3	kazanmak	1	nurlu	1
küçüklüğümden	3	kısa	1	oğul	1
meslek	3	kısmet	1	okuduktan	1
yüz (sima)	3	pantolon	1	olacağımı	1
tatil	3	patladığından	1	olarak	1
TC.	3	patlama-	1	yarın	1
zengin	3	peki	1	ortaokul	1
zaten	3	pimapen	1	otuz	1
tel	3	Puçinke	1	oynadığım	1
tuzlu	3	rahatlat-	1	oynanabil-	1
tüm	3	Ramazan	1	oynan-	1
Türk	3	razı	1	oynayabil-	1
yıldız	3	ring	1	oyuncu	1
buçuk	3	Roblox	1	öldürdükten	1
camı	3	sanayi	1	öldürme-	1
çeşme	3	seçme	1	öldür-	1
çünkü	3	seçtiğim	1	ölme-	1
görmek	3	sene	1	yapma-	1
güvenlik	3	serip	1	yapma	1
harita	3	sesle-	1	yapma-	1
hastane	3	sevap	1	yaşadığını	1
Madde Başı					618
Toplam					2605

Ek 11: 7. Sınıf Kız Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler

Kelime	(f)	Kelime	(f)	Kelime	(f)
o	95	atman	3	isim	1
de, da	90	avla-	3	yaymak	1
bir	73	az	3	iyilik	1
çok	58	baştan	3	izle-	1
iste-	52	fark	3	kadın	1
sonra	47	fayda	3	olma-	1
ben, bana	44	gelecek	3	olmaz	1
bu	41	geliş-	3	oturup	1
et-	38	gerçekleş-	3	oynama	1
ol-	33	kalan	3	öbür	1
iyi	32	kalk	3	öğrenci	1
hoca	30	kardeş	3	öğren-	1
yardım	30	karşılıklı	3	öğrenmediğimiz	1
için	28	kimse	3	önemsiz	1
falan	28	konuşma-	3	uğraş-	1
şey	26	konuşma	3	örümcek	1
arkadaş	25	konuş-	3	parmak	1
böyle	25	kötü	3	yarım	1
tane	25	savaş	3	yaşa-	1
kadar	24	sayı	3	atabil-	1
çünkü	24	sen, sana	3	atıl-	1
kitap	23	bit-	3	avcı	1
oyun	21	dalga	3	ay	1
anne	20	görmek	3	aynı	1
insan	20	gündem	3	bakabil-	1
lazım	19	hafta	3	bakarken	1
evet	18	hani	3	basketbol	1
çocuk	18	masal	3	baş	1
oku-	18	matematik	3	başa	1
top	18	mesaj	3	başarılı	1
mesela	17	okumak	3	başarı	1
ise, se, sa	16	şiddet	3	beğen-	1
herkes	15	tabii	3	bembeyaz	1

başka	15	tamam	3	benimse-	1
eğitim	15	taraf	3	beşer	1
okul	15	on dört	2	bile	1
biz	14	üç	2	Bilemediğimiz-	1
daha	14	açı	2	biraz	1
taş	14	Afganlı	2	birinci	1
baba	13	Afrika	2	birkaç	1
okuma	13	ağrı-	2	eğlenceli	1
filim	12	akşam	2	el (organ)	1
kenar	12	anlaş-	2	elen-	1
git-	12	araya	2	eşya	1
güzel	12	değ-	2	yaşadığımı	1
hayal	12	değişme-	2	uzun	1
teşekkür	12	dile-	2	etraf	1
olan	11	diyebil-	2	ettiğim	1
olmak	11	üçüncü	2	Faik	1
konu	11	doktorluk	2	faydalı	1
gün	11	dön-	2	fırça	1
merhaba	11	düşün-	2	fırlat-	1
alman	10	eğer	2	fikir	1
ama	10	hem	2	Gazze	1
anlat-	10	heyecanlı	2	geçen	1
de-	10	hızlı	2	geçir-	1
dinlediğim	10	iç	2	geçmeme	1
oyna-	10	ihtiyaç	2	geçme-	1
en	10	ikişer	2	gelerek	1
etmek	10	İngiliz	2	gelince	1
fazla	10	inşallah	2	gelip	1
sev-	10	istop	2	gelişme	1
son	10	kaç	2	geliş-	1
ne	10	kahvaltı	2	gelme	1
değil	9	olarak	2	gene	1
beş	9	olunca	2	gerçek	1
çirkin	9	orta	2	gerçekleşeceğini	1
hastalık	9	oturma-	2	kalp	1

yüzden (sebeP)	9	otur-	2	kaldığımda	1
ad	8	oynadığım	2	kal-	1
diğer	8	oynamaktan	2	kalktıktan	1
işte	8	öğretmen	2	Kanada	1
olduğu	8	öl-	2	kanser	1
ora	8	önemseme-	2	kar	1
ördek	8	peki	2	karar	1
öyle	8	yargıla-	2	kast	1
aile	7	at-	2	kavga	1
doktor	7	avukat	2	kazandır-	1
dünya	7	bağış	2	keşke	1
her	7	bak-	2	kılmak	1
ile	7	başla-	2	kısmet	1
olabil-	7	bayağı	2	konusabil-	1
bazen	7	bekle-	2	koy-	1
bazı	7	beraber	2	koyul-	1
farklı	7	beri	2	koyup	1
kazan-	7	bilmediğimizde	2	köy	1
sağla-	7	eski	2	Pencak	1
Türkiye	7	etme	2	rahmet	1
gir-	7	geliştir-	2	Rusya	1
gittiğimde	7	gelmediğini	2	yat-	1
mı, mi?	7	kale	2	saha	1
okuduğum	7	kalıp	2	savcı	1
iki	6	karşı	2	seç-	1
dört	6	kavram	2	uğraşan	1
dışarı	6	kazandığım	2	selam	1
ülke	6	kazanma-	2	sert	1
iş	6	kıl-	2	sevmek	1
ön	6	kim	2	sevme-	1
yaşama	6	kişilik	2	seyirci	1
bil-	6	ulaşama-	2	sıfırlan-	1
bilme-	6	koyma-	2	sihirli	1
ev	6	koy-	2	soyad	1
fakir	6	kötülük	2	söyleme	1

ki	6	polis	2	söylemek	1
resim	6	sabah	2	yayıp	1
sohbet	6	sadece	2	söyleyeceklerim	1
söyle-	6	sahur	2	sözde	1
büyük	6	savcılık	2	Suriye	1
can	6	seçmek	2	Suriyeli	1
ceza	6	sıfırdan	2	susuz	1
hak	6	sınav	2	yaşat-	1
hayat	6	soru	2	bölüm	1
tekrar	6	yavru	2	bugünkü	1
telefon	6	bitirmek	2	bulmak	1
sekiz	5	bol	2	bulma	1
alıp	5	bütün	2	buluş-	1
isteme-	5	büyüt-	2	büyüyünce	1
ortaokul	5	çantam	2	cadde	1
önemli	5	çevre	2	cin	1
birbiri	5	çıkartmak	2	covid-19	1
etme-	5	gidip	2	çaba	1
geç-	5	gitme-	2	çabala-	1
gel-	5	halâ	2	çaba	1
kişi	5	hangi	2	çabuk	1
saydırma	5	harca-	2	çağırabil-	1
sınıf	5	kurma	2	çalışarak	1
siz	5	kültür	2	çekmek	1
bugün	5	meraklan-	2	çıkan	1
bura	5	mutlu	2	tutunca	1
çalış-	5	nere	2	çıkart-	1
getirmek	5	okumayan	2	çıkma	1
kur-	5	okuyan	2	çubuk	1
meslek	5	şekil	2	davranış	1
neden	5	tek	2	davranışlı	1
yedi	4	Türk	2	gerçekleştirmek	1
üzül-	4	tut-	2	gerçekten	1
adalet	4	aç(karnı)	1	gerek-	1
al-	4	aç-	1	getir-	1

an	4	açıkla-	1	gider-	1
anlatmak	4	ağırlık	1	gidermek	1
üst	4	akıl	1	gitmek	1
yaş (yıl)	4	alama-	1	göre	1
ders	4	Allah	1	gören	1
üç	4	Amerika	1	görmediğim	1
imam	4	anlaşmak	1	görmeyen	1
istediği	4	anlatabil-	1	görünce	1
olay	4	anlatan	1	görüşmek	1
olma	4	araba	1	görüş-	1
oynama-	4	üzere	1	göster-	1
oynan-	4	üzülerek	1	grup	1
ödev	4	artık	1	yaz-	1
özellik	4	arttır-	1	Güngör	1
para	4	aslında	1	güzellik	1
yapmak	4	değerli	1	hal	1
bilgi	4	değince	1	harf	1
biri	4	değiştirme	1	hatırlama-	1
Gazi	4	değme	1	haydi	1
kelime	4	değme- (dokunmak)	1	kullanabil-	1
kere	4	demek	1	kuran	1
saat	4	deniz	1	kuş	1
sofra	4	derken	1	küçük	1
çık-	4	devam	1	Küçüklüğüm	1
çiftlik	4	dış	1	küçüklükten	1
gez-	4	dil (mecazen)	1	küçümse-	1
gibi	4	dinlen-	1	küçümse-	1
gör-	4	dış	1	küfurlü	1
görüyor	4	uzaklaştır-	1	lambda	1
hasta	4	diyeceğim	1	maalesef	1
hastane	4	diyerek	1	masum	1
hatip	4	dost	1	meraklı	1
hava	4	dönem	1	mesele	1
lösemi	4	dördüncü	1	müzik	1
namaz	4	düş-	1	ney	1

nasıl	4	düşünce	1	niye	1
şu	4	düzenlediğinde	1	normal	1
tedavi	4	düzenle-	1	Ukrayna	1
tutmak	4	edebil-	1	okuma-	1
on üç	3	edilme	1	okuyabil-	1
Afganistan	3	edinebil-	1	okuyup	1
aldığım	3	edin-	1	sürdürdüğüm	1
değiştirmek	3	hayvan	1	sürme	1
dilek	3	hazırla-	1	şarkı	1
hemen	3	heyecan	1	şimdi	1
hep	3	hızlandır-	1	şöyle	1
hepsi	3	hızlan-	1	takip	1
ikinci	3	hiç	1	tanıdığınız	1
ilgili	3	istop	1	tatlı	1
olama-	3	içeri	1	tavsiye	1
önce	3	iftar	1	televizyon	1
öncelik	3	uyumak	1	terk	1
önem	3	ileri	1	tik tok	1
pek	3	ilk	1	toplama	1
yapma	3	inan-	1	toplum	1
yastık	3	İran	1	tutma	1
atıp	3				
Madde Başı					583
Toplam:					2681

Ek 12: 8. Sınıf Erkek Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler

Kelime	(f)	Kelime	(f)	Kelime	(f)
bir	170	tedavi	3	soğuk	1
o	138	tek	3	sol	1
sonra	132	teslim	3	sonsuz	1
de, da	115	yürü-	3	soruştur-	1
hoca	114	yüz (sima)	3	yağmur	1
ben, bana	99	zor	3	yakala-	1
çok	88	bayağı	3	yakın	1
var	76	bazı	3	yan	1
git-	60	beri	3	yapacak	1
arkadaş	52	bin-	3	yapan	1
için	51	birden	3	yapmak	1
de-	51	birkaç	3	yaptığı	1
yani	50	doğu	3	yaptıklarını	1
ol-	50	döv-	3	yaptıktan	1
şey	48	düşman	3	yaramazlık	1
futbol	45	düşün-	3	anla-	1
ora	44	hapis	3	anlaş-	1
tane	42	koca (eş)	3	anlatan	1
anne	40	konus-	3	anlatma	1
et-	39	Paris	3	anlık	1
evet	38	Türkiye	3	asker	1
çocuk	38	Uce (oyun terimi)	3	aşağı	1
baba	35	uyu-	3	aşk	1
oyna-	34	uzun	3	Atatürk	1
yap-	33	ülke	3	ateş	1
oyun	33	üzere	3	atıp	1
bu	31	vedalaş-	3	atladıktan	1
falan	31	on beş	2	atla-	1
en	30	dört	2	atma	1
ki	30	dokuz	2	ayır-	1
okul	29	aç-	2	ayırtma-	1
böyle	28	Afganistanlı	2	ayrı	1

iyi	28	Afganlı	2	azal-	1
ev	27	ağrı-	2	azarlan-	1
sev-	27	alıp	2	bahçe	1
takım	27	Allah	2	bahset-	1
öyle	27	alman	2	bahsettiğim	1
sevdiği	25	altın	2	dağcılık	1
gel-	24	ameliyat	2	dağ	1
biraz	24	bul-	2	dakika	1
daha	23	büyük	2	dalda	1
gün	23	büyüyünce	2	dalları	1
iste-	21	camı	2	davet	1
siz	20	cesur	2	davranacağını	1
spor	20	çalışmak	2	davranma	1
şehir	20	çanta	2	değiş-	1
ve	20	çarp-	2	değişik	1
ise, se, sa	19	çıkıp	2	değ- (dokunmak)	1
işte	19	çıkış	2	deme-	1
maç	19	eş	2	deniz	1
her	19	etkile-	2	derken	1
ama	18	etkilen-	2	devlet	1
yardım	18	evlen-	2	dış	1
çalış-	17	film	2	dikkat	1
teşekkür	17	gece	2	dile-	1
Yusuf	17	hiçbir	2	dinleyen	1
sınıf	16	idol	2	diyeme-	1
ders	16	ilgilendiğim	2	geldikten	1
yok	16	imam	2	gelene	1
başka	16	imkân	2	gelip	1
güzel	16	Leoneli Messi	2	geliştir-	1
kitap	16	lig	2	gelmek	1
merhaba	15	maddi	2	gelme-	1
dinlediğiniz	15	mahalle	2	genç	1
kart	15	Manchester	2	genellikle	1
başla-	15	masal	2	gerek-	1
kendi	15	mektup	2	geri	1

burada	14	sandık	2	giren	1
anlatacağım	14	sar-	2	gitmediğinde	1
kadar	14	sebeup	2	gitmişliğim	1
olduğu	14	sefer	2	gittikten	1
ad	13	selamünaleyküm	2	giy-	1
biz	13	ses	2	gol	1
an	13	sevme-	2	gönder-	1
çünkü	13	sıkıl-	2	gönder-	1
gidip	13	sorun	2	görme-	1
göre	13	yağ-	2	görüŖeme-	1
birinci	13	yanlıŖ	2	iyice	1
saat	13	yapma-	2	izin	1
filan	12	yaralı	2	izleme-	1
son	12	yarı	2	izleme	1
Ŗimdi	12	anlatmak	2	kaçarken	1
üç	11	arazi	2	kaç-	1
aile	11	Arda	2	kafa	1
al-	11	arka	2	kahvaltı	1
çık-	11	âŖık	2	kalabalık	1
ilgi	11	aynen	2	kalktığımda	1
insan	11	ayrıntılı	2	Kanat (futbol terimi)	1
iŖ	11	az	2	kanka	1
sekiz	11	babanne	2	kapıŖ-	1
ya	11	çocukken	2	karar-	1
at-	11	dalını	2	karardığı	1
diğere	11	davranma-	2	karıŖtır-	1
ver-	11	dede	2	kariyer	1
akŖam	10	dediğim	2	karne	1
futbolcu	10	değıştir-	2	karşıla-	1
ile	10	desen	2	kartopu	1
isim	10	deste	2	katılama-	1
mesela	10	devam	2	katıl-	1
sen	10	direkt	2	kavgalaŖma- (Ŗive)	1
dışarı	10	geliŖtirmek	2	kaybet-	1
yüzden	10	gerçekten	2	kayıp	1

hava	10	gez-	2	kaynaşmak	1
hep	10	gezme	2	kazanabil-	1
kişi	10	gideceğini	2	kazandığım	1
sabah	10	gideme-	2	numaralı	1
yer	10	gitme-	2	oda	1
iki	9	gittiğim	2	okuduğu	1
adam	9	göl	2	olabil-	1
bit-	9	göreme-	2	olan	1
mı, mi, mısın?	9	joker	2	olmayan	1
namaz	9	kabul	2	olunca	1
aylık	9	kaldığım	2	olurken	1
olmak	9	karakter	2	oluş-	1
soyad	9	kardeş	2	ortam	1
yol	9	kaybol-	2	oynama-	1
zaten	9	numara	2	oynanmakta	1
doğru	9	okşa-	2	oynayan	1
duyduğum	9	online	2	ödev	1
hem	9	oynarken	2	öğle	1
komutan	9	oynayabil-	2	öğren-	1
öykü	9	öğrenci	2	söyleme-	1
ne	8	sporcu	2	sürdürme	1
yemek	8	su	2	süre	1
anlat-	8	sürekli	2	şaşıır-	1
giderken	8	sür-	2	şiir	1
oku-	8	şirket	2	ta	1
söyle-	8	şöyle	2	tabanca	1
el	8	tamam	2	tabii	1
gör-	8	tekrar	2	tak-	1
hani	8	tercih	2	taniş-	1
kız	8	yürüyerek	2	tanıştığım	1
kur-	8	zengin	2	tanıtmak	1
kurs	8	yedişer	2	tanı-	1
öğretmen	8	bakmak	2	tarih	1
saha	8	başarılı	2	tavsiye	1
alan	7	baş (kafa)	2	telaffuz	1

bugün	7		2	televizyon	1
Erzurum	7	beğenmediğim	2	terk	1
eski	7	bence	2	tik tok	1
iç	7	Beşiktaş	2	yoksa	1
kuş	7	bile	2	yoldayken	1
sevme	7	dört	2	yolla-	1
bacak	7	dövüşme-	2	yön	1
dalı	7	duyduğun	2	yürüme	1
diye	7	duygulan-	2	yürüt-	1
gemi	7	dükkân	2	yüzüncü	1
gibi	7	ede (ikileme)	2	zalim	1
olma	7	edip	2	zevk	1
hafta	7	eğitim	2	zorunda	1
hasta	7	güle	2	Barcelona	1
kıl-	7	Güler	2	barış-	1
kim	7	haber	2	başında	1
konu	7	hangi	2		1
Real Madrid	7	hatip	2	başlatan	1
yine	7	hemen	2	başlayıp	1
Enrico	6	kısaca	2	batmak	1
ikinci	6	kızgın	2	bat-	1
ilk	6	kocaman	2	beden	1
küçük	6	konuşma	2	beğen-	1
muhabbet	6	kop-	2	beğenme-	1
seç-	6	koşu	2	belki	1
ara	6	kulübe	2	benzeri	1
değil	6	öl-	2	beşinci	1
kal-	6	ömür	2	beyin	1
okuma	6	Perosi	2	bırak-	1
olarak	6	rahat	2	bildiği	1
olma-	6	restoran	2	bilgili	1
oynama	6	Ronaldo	2	bilgisayar	1
oyuncu	6	rüya	2	bireysel	1
şekil	6	top	2	birleş-	1
zaman	6	tüm	2	birlik	1

birbiri	6	Türk	2	dizi	1
halı	6	UNO	2	doğ-	1
herkes	6	vakit	2	doksanıncı	1
hızlı	6	veya	2	doktor	1
kötü	6	vur-	2	dokuz	1
kulüp	6	yetenek	2	dolandır-	1
önce	6	yıkayıp	2	dolandırmak	1
üvey	6	yiyor	2	dolaş-	1
yıl	6	iki bin dokuz	1	dondurma	1
yat-	6	otuz	1	döndüreme-	1
on	5	yazmış	1	dön-	1
yedi	5	abla	1	dördüncü	1
abi	5	aç-	1	dövdür-	1
buçuk	5	açıl-	1	dua	1
etme-	5	adlı	1	durakla-	1
fazla	5	affetme	1	duygulandıran	1
hiç	5	akıllı	1	düş-	1
istediğim	5		1	düzel-	1
mobil	5	alın-	1	düzgün	1
nasıl	5	alış-	1	edebil-	1
sanırsam	5	alma	1	edil-	1
sevmediği	5	almak	1	edin-	1
yan	5	amaç	1	edinebil-	1
antrenman	5	bisiklet	1	efendi	1
araba	5	bitebil-	1	eğer	1
artık	5	boğulmak	1	eğlenirken	1
Avrupa	5	bozmak	1	eğlen-	1
aynı	5	bulunma-	1	emanet	1
davran-	5	bulun-	1	emin	1
gene	5	buluş-	1	görüşmek	1
izle-	5	bütün	1	görüş-	1
kalk-	5	büyü-	1	gözden	1
karga	5	Casillas	1	göz	1
orta	5	cennet	1	Güngör	1
ortaokul	5	Christina	1	günlük	1

tekne	5	cips	1	hadi	1
beş	5	City	1	hak	1
dolayı	5	çağır-	1	hâl	1
durum	5	çal-	1	hamburgerci	1
hastane	5	çalışma	1	hapishane	1
hayal	5	çal-	1	harabe	1
PUBG	5	çarşamba	1	hatırlayama-	1
sahur	5	çevre	1	hatta	1
üzeri	5	çıkabil-	1	hayat	1
vefat	5	çıkma	1	hayran	1
yeni	5	çıktığı	1	hazırlayıp	1
yaş (yıl)	5	epey	1	hazırla-	1
akıl	4	erken	1	hedef	1
birlikte	4	eser	1	hediye	1
çatış-	4	et	1	herhangi	1
ettiğim	4	etkili	1	hırsız	1
geç-	4	etmek	1	hırsızlık	1
hikâye	4	etrafında	1	kazandır-	1
iftar	4	evlenme	1	kazanma	1
İstanbul	4	fakir	1	kazan-	1
İtalyan	4	fatih	1	kez	1
Messi	4	Fenerbahçe	1	kıldıktan	1
sohbet	4	fırtına	1	kıyı	1
yaralan-	4	forvet	1	kızartı	1
Arjantin	4	Frank	1	kilise	1
ay	4	Franklin	1	kimse	1
gitme	4	Fransız	1	koca	1
kadın	4	full	1	konuşmak	1
Kahraman	4	Gazi	1	kork-	1
kalp	4	geçindirmek	1	koşma	1
kar	4	geçin-	1	koştuğum	1
otur-	4	geçip	1	koşul	1
oynamak	4	geçirdiğini	1	köfte	1
oynan-	4	geçireme-	1	kör	1
oyuncak	4	geçir-	1	köy	1

sunucu	4	geçtiği	1	kullan-	1
şu	4	Instagram	1	kupa	1
takip	4	İbrahim	1	kuran	1
telefon	4	içeri	1	kurşun	1
ye-	4	ifade	1	öldürdüğünde	1
zevk	4	iftira	1	öldüreceğini	1
baş	4	ilaç	1	öldürmek	1
bazen	4	ilgilen-	1	öldür-	1
beraber	4	ilgili	1	önemli	1
biri	4	ilginç	1	önemseme	1
dünya	4	inanma-	1	örnek	1
harita	4	indirebil-	1	özellikle	1
hastalan-	4	İngilizce	1	özür	1
Hayır (evet karşıtı)	4	inkılap	1	pastane	1
kış	4	İran	1	patlama	1
kıyafet	4	İranlı	1	paylaştır-	1
koş-	4	isteme	1	pazar	1
kötüleş-	4	isteme-	1	pazartesi	1
para	4	isteyen	1	peki	1
polis	4	işle-	1	pis	1
Ramazan	4	it-	1	pişir-	1
sadece	4	kurtul-	1	pişman	1
yaz	4	kurum	1	plan	1
üçüncü	4	kuruş	1	profesyonel	1
yüz (sayı)	3	küçükken	1	psikoloji	1
Afgan	3	küçüklükten	1	puan	1
aldığım	3	küçüldükçe	1	rahatla-	1
Almanya	3	kültür	1	rahatsız	1
boks	3	Kürt	1	renk	1
cadde	3	küstüğümüz	1	saatlerce	1
çek-	3	Lalapaşa	1	Sakıp	1
etme	3	lise	1	tokuş	1
fark	3	loot	1	topal	1
fayda	3	maalesef	1	topla-	1
geldiğim	3	yattıktan	1	tren	1

ikna	3	manzara	1	turnuva	1
ileri	3	matematik	1	Türkçe	1
inşallah	3	mava (hava)	1	türlü	1
internet	3	memur	1	uçak	1
kurtar-	3	mermi	1	ulaşmak	1
mutlu	3	meslek	1	ulaşma-	1
neden	3	misal	1	un	1
sat-	3	muhtar	1	United	1
sık-	3	Mücahide	1	usta	1
sınav	3	nere	1	uyanınca	1
silah	3	net	1	uygulama	1
yapma	3	Neuer	1	uyku	1
arkadaşlık	3	niçin	1	uyu-	1
bak-	3	normal	1	uzak	1
çocukluğumdan	3	sakin	1	ücretsiz	1
dalga	3	saldır-	1	ünlü	1
daral-	3	sanayi	1	üst	1
gelecek	3	san-	1	üzgün	1
gelince	3	savaşma	1	üzgünlük	1
gerçek	3	savaş	1	üzül-	1
geriden (şive- bir daha)	3	sayı	1	verebil-	1
gir-	3	seçtiğim	1	verme-	1
gitgide	3	sekizinci	1	yeniden	1
gitmek	3	selam	1	yenile-	1
görmek	3	sene	1	yetim	1
kaleci	3	sert	1	yıka-	1
karar	3	seslen-	1	yyıyıp	1
karşı	3	sıkama-	1	yaşadıkları	1
karşılaş-	3	sıkıldığımda	1	yaşa-	1
oynadığım	3	sıkılmadan	1	yaşa-	1
öğlen	3	sigorta	1	yaşlı	1
tam	3	simsiyah	1	yatsı	1
taraf	3	sinirlenip	1	yattıktan	1
Madde Başı					930
Toplam:					4917

Ek 13: 8. Sınıf Kız Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler

Kelime	(f)	Kelime	(f)	Kelime	(f)
o	45	on üç	2	sadece	1
bir	37	sekiz	2	sayılabil-	1
de, da	37	abi	2	selamünaleyküm	1
çok	30	açabil-	2	sence	1
iste-	29	Afganlı	2	sınav	1
iyi	26	ağlama	2	sınıf	1
bu	25	alman	2	sihirli	1
ben, bana	24	altı	2	silah	1
ve	22	amca	2	sivil	1
yani	21	Amerika	2	vur-	1
için	19	anı	2	bas-	1
insan	16	bacak	2	başla-	1
biz	15	fakirlik	2	bazı	1
et-	15	geç-	2	beğen-	1
sonra	15	geleceğimi	2	bence	1
şey	14	gibi	2	bildiğim	1
şu	14	gidip	2	bile	1
daha	14	gör-	2	bilinme-	1
meslek	14	gün	2	bina	1
ol-	14	güzel	2	birdenbire	1
hoca	13	hastane	2	birkaç	1
gel-	12	hepsi	2	birlikte	1
var	11	öğren-	2	bitmesi	1
hak	10	öl-	2	bomba	1
kadar	10	sabır	2	boşaltıp	1
seç-	9	sabırlı	2	böbrek	1
başka	9	san-	2	bulduğunu	1
çocuk	9	sekiz	2	cerrahlık	1
ne	9	sene	2	çalış-	1
olarak	9	sevdiği	2	çıkan	1
olmak	9	sevme	2	çıkıp	1
Afganistan	8	voleybol	2	heyecanlan-	1
al-	8	bırakmaları	2	hiçbir	1

an	8	bil-	2	his	1
flan	8	biri	2	iğne	1
savaş	8	bul-	2	ileri	1
sev-	8	bütün	2	ilgili	1
bura	8	cin	2	isim	1
ev	8	çalışma	2	isteme	1
merhaba	8	her	2	isteme-	1
olma	8	hiç	2	isteyen	1
yardım	8	ikinci	2	iş	1
yer	8	ilkokul	2	kaç-	1
yüzden	8	insanoğlu	2	kaçmama	1
zaman	8	kal-	2	kalma-	1
aile	7	kalp	2	karşılıklı	1
ama	7	kıyafet	2	kaybedebil-	1
git-	7	şirket	2	kazanma	1
hayat	7	takla	2	keşke	1
böyle	7	tercüman	2	kıyamet	1
çünkü	7	tesir	2	kız	1
teşekkür	7	unutamadığım	2	sporcu	1
dilek	7	verdiğiniz	2	şair	1
ora	7	veya	2	şartlar	1
anne	6	yakan	2	şehir	1
evet	6	damla	2	şekil	1
inşallah	6	diğer	2	şimdi	1
de-	6	dile-	2	tam	1
okumak	6	doğru	2	tamam	1
yavaş	6	doktor	2	tane	1
spor	5	eğitim	2	tanı-	1
ad	5	empati	2	taş	1
hastalığı	5	etmek	2	taşın-	1
seçmek	5	ettiğim	2	televizyon	1
bazen	5	komşu	2	tercih	1
bit-	5	kötü	2	tutukla-	1
ilk	5	kurabil-	2	Ukrayna	1
İngilizce	5	mı, mi, mısın?	2	uzak	1

işte	5	nasıl	2	üst	1
jimnastik	5	niye	2	üzme-	1
kendi	5	normal	2	üzücü	1
en	5	yapmak	2	vatan	1
mutlu	5	yaptığı	2	vururken	1
neden	5	yiyecek	2	dakika	1
okul	5	soyad	2	dalında	1
olmama	5	söyle-	2	değildik	1
ya	5	on yedi	1	deneme	1
anlat-	4	on sekiz	1	derken	1
arkadaş	4	elli	1	devlet	1
atabil-	4	altı	1	dinlediğiniz	1
baba	4	doksan	1	doğum	1
farklı	4	abla	1	doğunca	1
fazla	4	açıl-	1	doğurma	1
gelecekte	4	açma	1	doğ-	1
gerçekten	4	Afgan	1	doktorlu	1
görüş-	4	alabil-	1	dokunabil-	1
hem	4	alamadığı	1	duy-	1
oyun	4	alış-	1	dünya	1
para	4	alıştığında	1	düşünmeyip	1
siz	4	amaçlı	1	eskiden	1
çalışmak	4	anlatmak	1	esnekli	1
herkes	4	apart	1	eşya	1
iki	4	ara	1	etkili	1
ise, se, sa	4	arka	1	etme-	1
istediğim	4	artık	1	ettirmedığı	1
ki	4	aslında	1	konuşma	1
kimse	4	at-	1	konuş-	1
tercümanlık	4	avm	1	kul	1
top	4	aynı	1	kulübe	1
tut-	4	bahsetme-	1	kurs	1
Türkiye	4	bakma-	1	kusur	1
ülke	4	bambaşka	1	lambda	1
değil	4	çek-	1	lezzet	1

düşün-	4	Faik	1	mahalle	1
konu	4	fark	1	market	1
mesela	4	Farsça	1	Medine	1
olduğu	4	Filistin	1	Nefi	1
yaş	4	Gampo	1	nere	1
garip	3	Gazze	1	okuduğu	1
geldiğim	3	gelebil-	1	okuma-	1
hayal	3	geliştir-	1	okumadığı	1
öğrenmek	3	gerçekleşeceğini	1	oku-	1
bilmediğimiz	3	gerek-	1	olama-	1
bilme-	3	giden	1	olan	1
biraz	3	gir-	1	olmayınca	1
birbiri	3	girme-	1	on	1
can	3	gittiğim	1	ortaokul	1
çık-	3	gittikçe	1	yakılan	1
herhangi	3	göl	1	yan-	1
jimnastikçi	3	görüşme-	1	yapama-	1
kadın	3	göster-	1	yaşanmayacak	1
kazanmak	3	götür-	1	yazıl-	1
tanıdığım	3	götürüp	1	yazılma-	1
Türkçe	3	Güngör	1	yazılmak	1
üç	3	hasta	1	yedi	1
üçüncü	3	oynadığım	1	yemek	1
ders	3	oynama-	1	yeni	1
devam	3	oyna-	1	yerleş-	1
dış	3	oyuncak	1	ye-	1
Dil (yabancı dil)	3	öğretmen	1	yönelme	1
doktorluk	3	öncelikle	1	zaten	1
durum	3	öyle	1	zengin	1
merak	3	özen	1	zorlayan	1
mutluluk	3	özen-	1	sizce	1
olabil-	3	özür	1	soru	1
yap-	3	patla-	1	sorun	1
yaşadığı	3	pek	1	söyleme	1
yıl	3	peki	1	yabancı	1

yok	3	polis	1	vurduğun	1
yurt	3	Ruhina	1	vurmak	1
Madde Başı					420
Toplam					1428

Ek 14: 5. Sınıf Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler

Kelime	(f)	Kelime	(f)	Kelime	(f)
ben	103	yemek	3	hızlı	1
bir	91	zengin	3	hizmet	1
hoca	90	Afganistan	2	hoparlör	1
iste-	86	ağabey	2	hoşlan-	1
o	79	alma	2	ısırp	1
çok	63	almadık	2	ısrar	1
sonra	60	annemgil	2	icat	1
de, da	59	antrenman	2	iklim	1
git-	45	ara	2	ilgilendiğim	1
et-	44	artık	2	ilginçliği	1
yani	44	at-	2	imanlı	1
için	43	ayrıl-	2	internet	1
ol-	43	ayrıntılı	2	istediğinizi	1
şey	41	az	2	iyileşip	1
sonra	41	bahçe	2	izlediğim	1
mesela	40	bak-	2	kabul	1
bu	39	bakkal	2	kaçama-	1
de-	39	başla-	2	kaçırma-	1
ev	39	bedava	2	kadın	1
var	37	beden	2	kalama-	1
yap-	32	beri	2	kaldığımızı	1
yani	32	bin-	2	kalmak	1
yap-	31	birkaç	2	kanada	1
ki	30	bisiklet	2	kar	1
şey	30	çek-	2	karar	1
iyi	29	çekebil-	2	karışma	1
var	28	çıkış	2	karşılaştıracak	1
ora	26	Çırçır	2	katılmak	1
yer	25	çiçek	2	kayak	1
insan	24	dağ	2	kaybet-	1
kadar	24	dava	2	kaybolduğunu	1
yardım	24	derman	2	kazanan	1
al-	23	dış	2	kazandır-	1

falan	23	dile-	2	kazanmak	1
oyna-	23	diyecek	2	keleş	1
ise, se, sa	21	dolayı	2	kertenkele	1
ve	21	dördüncü	2	kıpırdayama-	1
anne	20	dört	2	kimse	1
olma	19	duvar	2	kimsesiz	1
olmak	19	duy-	2	klasik	1
çalış-	18	ekmek	2	koca (eş)	1
oyun	18	el	2	konuşma	1
sonra	18	enişte	2	konuşma-	1
böyle	17	etkilen-	2	konuşturabilmek	1
futbol	17	etme-	2	kop-	1
hayalim	17	file	2	koruma	1
yardım	17	Galatasaray	2	kullanma	1
ama	16	gerçekleştirme	2	kur-	1
babanne	15	getirme	2	kurmak	1
evet	15	gez-	2	kurtaracağımızı	1
işte	15	gezme	2	kurtaran	1
merhaba	15	gezmek	2	kurtarma	1
sen, sana	15	giden	2	kurtulma	1
daha	14	gidip	2	lunapark	1
en	14	girmek	2	madde	1
gelecek	14	görmek	2	mafya	1
güzel	14	göz	2	mağaza	1
herkes	14	güle	2	mahalle	1
spor	14	hastane	2	Mbappe	1
takım	14	hava	2	merak	1
takım	14	hep	2	merkez	1
yer	14	hepsi	2	meydan	1
gün	13	hiç	2	mezarına	1
kardeş	13	hiçbir	2	Mike	1
sevdiği	13	hikâye	2	milah	1
teşekkür	13	ışık	2	Muhammed	1
ve	13	ileri	2	mutfak	1
abi	12	inşallah	2	Nefi	1

aile	12	kaç	2	nere	1
arkadaş	12	kaç-	2	nesil	1
baba	12	kale	2	Neymar	1
düşün-	12	kapalı	2	normal	1
gibi	12	karakter	2	oda	1
kişi	12	karşılıklı	2	olama-	1
şimdi	12	kazan-	2	olamayanlar	1
ver-	12	kırık	2	olmama	1
spor	12	klavye	2	oluştur-	1
yani	12	kol	2	on	1
ad	11	kontrol	2	on altı	1
çünkü	11	konuşabil-	2	on dokuz	1
dinlediğiniz	11	konuşmak	2	organ	1
doktor	11	koridor	2	otur-	1
fakir	11	korkunç	2	oynadığımız	1
futbolcu	11	kovmak	2	oynama-	1
gel-	11	köpek	2	oynanma-	1
kendi	11	kulübe	2	oynat-	1
konu	11	kurum	2	oyuncu	1
yemek	11	küfür	2	ödev	1
şey	11	kültür	2	öğrenci	1
yer	11	Lalapaşa	2	öğrendiğimden	1
öyle	10	masal	2	öl-	1
seç-	10	Mekke	2	ölçülü	1
sevdiğim	10	memnun	2	öldürdüğümüz	1
anlat-	9	menemen	2	öldürebil-	1
başka	9	miras	2	ölünce	1
gitmek	9	miyim?	2	ömür	1
görüş-	9	numara	2	ön	1
götür-	9	odun	2	önde	1
her	9	oku-	2	önemli	1
kız	9	olacak	2	önlemek	1
ne	9	olardım (şive)	2	öylece	1
olan	9	olmalıyım	2	özendiğim	1
taraf	9	on beş	2	özetleyecek	1

ya	9	on bir	2	papatya	1
zaman	9	orta	2	Paris	1
şimdi	9	öldür-	2	parmak	1
var	9	özellik	2	patlamalı	1
adam	8	özür	2	patlat-	1
isim	8	palandöken	2	pazar	1
neden	8	park	2	pencere	1
olduğu	8	peki	2	pes	1
polis	8	puan	2	plan	1
sevmediğim	8	rahat	2	planla-	1
uzat-	8	sadece	2	program	1
yön	8	saklan-	2	Ronaldogil	1
zengin	8	sanki	2	sabırsızlan-	1
sevmediğim	8	sıcak	2	saha	1
ve	8	sihir	2	sahip	1
ver-	8	siz	2	salon	1
yemek	8	sokak	2	sanatçı	1
yön	8	stres	2	sarılabilmek	1
anlat-	7	su	2	savaş-	1
bazı	7	şekil	2	sayı	1
boks	7	şöyle	2	seçeceğim	1
bura	7	tablet	2	seçmek	1
dal	7	tak-	2	selam	1
deniz	7	taşı-	2	serbestlik	1
Erzurum	7	tehlikeli	2	sert	1
hayvan	7	tek	2	severek	1
iki	7	tekrar	2	sevin-	1
istedik	7	toplantı	2	sevindir-	1
okul	7	Trabzon	2	sevme-	1
saat	7	tuhaf	2	sıkıntı	1
sev-	7	ülke	2	sınav	1
yapmak	7	Valorant	2	sihirli	1
teşekkür	7	yaş	2	soru	1
ya	7	yaşama	2	sporcu	1
yardım	7	yat-	2	suç	1

zaman	7	yıl	2	sürdürme	1
abla	6	yukarı	2	süre	1
adım	6	zenginlik	2	süreç	1
altı	6	sevdiğin	2	sürme	1
araba	6	sınıf	2	sürü	1
avukat	6	sihir	2	şair	1
bazen	6	siz	2	şelale	1
biraz	6	size	2	şiddet	1
büyüyünce	6	sokak	2	şifa	1
duyduğum	6	sonrasında	2	şiş-	1
görünce	6	soyad	2	tabanca	1
hasta	6	soyadım	2	takdir	1
hemen	6	spor	2	taktıktan	1
ihtiyaç	6	stres	2	tanı-	1
ilgi	6	su	2	tanıdığım	1
kahvaltı	6	şekil	2	tanıştır-	1
kötü	6	tablet	2	tanıt-	1
kurt	6	tam	2	tartış-	1
maç	6	tamam	2	televizyon	1
sınıf	6	taşı-	2	temizlerdim	1
şu	6	tehlikeli	2	temizlik	1
yok	6	tek	2	tıkladmış	1
taraf	6	tekrar	2	toplamak	1
teşekkür	6	topla-	2	Tortum	1
ajan	5	toplantı	2	tuhaflık	1
beraber	5	Trabzon	2	tuttuğum	1
beş	5	tuhaf	2	Türkçe	1
birden	5	ülke	2	türlü	1
bit-	5	üzül-	2	Tyson	1
çocuk	5	Valorant	2	uç	1
ders	5	ya	2	ulaşmak	1
diye	5	yan	2	ulu	1
doktorluk	5	yaşama	2	umre	1
etmek	5	yat-	2	unut-	1
hayal	5	yatak	2	uyandığımda	1

içinde	5	yıldır	2	uyu-	1
kal-	5	yine	2	uza-	1
kırmızı	5	yok	2	uzatma	1
kim	5	yukarı	2	üst	1
kupa	5	zaman	2	üzdüğü	1
kur-	5	zenginlik	2	üzere	1
meslek	5	acıkan	1	üzeri	1
on üç	5	açık	1	üzerseydi (şive)	1
para	5	Afgan	1	vakit	1
silah	5	ağaç	1	vb.	1
son	5	ağla-	1	vefat	1
şehir	5	ağlama	1	verdiğini	1
tamam	5	ajanlık	1	veren	1
tane	5	akıl	1	verme-	1
yol	5	AKM	1	veya	1
yüzden	5	alabil-	1	video	1
son	5	alıştır-	1	vur-	1
şu	5	amaç	1	vurma	1
tane	5	Amerika	1	vücut	1
yüzden	5	anaokulu	1	yabancı	1
zengin	5	anladığınız	1	yağmur	1
Afganlı	4	anlatmak	1	yalnız	1
almak	4	arama	1	yapacak	1
ameliyat	4	araştırma	1	yapama-	1
başlıklı	4	arayama-	1	yaparken	1
Beşiktaş	4	asker	1	yapılabilecek	1
beşinci	4	atıl-	1	yapıp	1
biri	4	atılıp	1	yapma-	1
biz	4	at	1	yapmadık	1
büyük	4	avcı	1	yapmışlar	1
canan	4	avukatlık	1	yaptıktan	1
dünya	4	ay	1	yaptırmak	1
eğer	4	ayakkabı	1	yaşadığını	1
gelip	4	aynı	1	yaşam	1
gelme	4	ayrılma	1	yatan	1

gemi	4	azalt-	1	yavuz	1
hayat	4	babanneciğim	1	yaz	1
hem	4	bacak	1	yaz-	1
hoş	4	bağıra	1	yazacak	1
ile	4	bağlantı	1	yazıl-	1
ilk	4	bak	1	yedi	1
iyilik	4	balık	1	yen-	1
kalan	4	Barcelona	1	yeni	1
kişi	4	başlayabil-	1	yeşil	1
küçük	4	başlık	1	yeterli	1
mı, mi?	4	bayağı	1	yılbaşı	1
muhtaç	4	bayıltıp	1	yirmi	1
nasıl	4	belki	1	yiyeilmek	1
olarak	4	beraberleşme	1	yiyip	1
olma-	4	bıçak	1	yolculuk	1
olmadığı	4	bıçakla-	1	yumurta	1
olunca	4	bırakma-	1	yurt	1
oynamak	4	bil-	1	yüksek	1
öğretmen	4	bilim	1	zarar	1
selamünaleyküm	4	binme	1	zevk	1
soğuk	4	bilir	1	zor	1
soyad	4	binip	1	severek	1
sür-	4	birazcık	1	sevin-	1
şampiyon	4	birinci	1	sevindir-	1
şehir	4	bitince	1	sevme-	1
tatil	4	bitmeme	1	sıcak	1
telefon	4	boş	1	sıcak	1
top	4	boz-	1	sıkıntı	1
Türkiye	4	bul-	1	sınav	1
uçak	4	bulup	1	sihirli	1
uç	4	büyü	1	silah	1
yapma	4	cafe	1	sonradan	1
ye-	4	cam	1	soru	1
sınıf	4	camı	1	sporcu	1
silah	4	Canelo	1	suç	1

soğuk	4	canlat-	1	sür-	1
şampiyon	4	canlatma	1	sürdürme	1
şehir	4	cümle	1	süre	1
telefon	4	çabala-	1	süreç	1
Türkiye	4	çağır	1	sürme	1
uçak	4	çalışmak	1	sürü	1
uzat-	4	çanta	1	şair	1
uzat-	4	çarp-	1	şehir	1
ver-	4	çekim	1	şelale	1
yapmak	4	çıkacak	1	şiddet	1
ye-	4	çıkıp	1	şifa	1
yok	4	çizgi	1	şiş-	1
yol	4	çözebil-	1	şöyle	1
ada	3	çözmek	1	şöyle	1
akşam	3	davran-	1	şu	1
Allah	3	davranış	1	tabanca	1
Almanya	3	dediğim	1	tak-	1
bilme-	3	dedik	1	tak-	1
birbirimiz	3	değnek	1	takdir	1
birlikte	3	deneyli	1	taktıktan	1
boksör	3	derece	1	tam	1
boy	3	dernek	1	tanı-	1
bugün	3	devlet	1	tanıdığım	1
bütün	3	dinle-	1	tanıştır-	1
büyük	3	dinleyebilmek	1	tanıt-	1
çevre	3	direktmen	1	tartış-	1
çık-	3	diş	1	tatıl	1
deney	3	dişçi	1	televizyon	1
destek	3	diyebileceğin	1	temizlerdim	1
devam	3	doğduğumdan	1	temizlik	1
dışarı	3	domates	1	tıkladmış	1
dilsiz	3	dön-	1	top	1
düş-	3	dört	1	topla-	1
düşme-	3	döv-	1	toplamak	1
elbise	3	dövülmüş	1	Tortum	1

fazla	3	dur	1	tuhaflık	1
filan	3	duygu	1	tuttuğum	1
gerçek	3	dün	1	Türkçe	1
gerçekleştir-	3	düştükten	1	türlü	1
gerçekleştirmek	3	düşünebil-	1	Tyson	1
geri	3	eczane	1	uç	1
gir-	3	eden	1	ulaşmak	1
gönder-	3	ertesi	1	ulu	1
görmüş	3	eskiden	1	umre	1
hafta	3	eskisi	1	unut-	1
hangi	3	eşarp	1	uyandığımda	1
hani	3	eşya	1	uyu-	1
ilgili	3	etkile-	1	uza-	1
ispanya	3	etkileyen	1	uzatma	1
iş	3	etme	1	üç	1
izin	3	etraf	1	üst	1
izle-	3	evsiz	1	üzdüğü	1
kaçma	3	fark	1	üzere	1
kalk-	3	farklı	1	üzeri	1
kapı	3	fazladan	1	üzerseydi (şive)	1
karakol	3	fert	1	vakit	1
karşı	3	fırıl-	1	vb.	1
kır-	3	fikir	1	vefat	1
kırıp	3	film	1	verdiğini	1
konum	3	fiyat	1	veren	1
kurabiye	3	fotoğraf	1	verme-	1
market	3	gece	1	veya	1
maske	3	geç-	1	video	1
Messi	3	geçerseydi şive)	1	vur-	1
mutlu	3	geçirebileceğin	1	vurma	1
niçin	3	geçme-	1	vücut	1
niye	3	geldikten	1	yabancı	1
olabil-	3	gelebil-	1	yağmur	1
olmayan	3	gelenler	1	yalnız	1
on iki	3	gelişme	1	yan	1

ortaokul	3	genç	1	yap-	1
oynan-	3	genel	1	yapacak	1
ölen	3	gerek-	1	yapama-	1
önce	3	getir-	1	yaparken	1
Ronaldo	3	getirmek	1	yapılabilecek	1
sabah	3	gezdir-	1	yapıp	1
sağlık	3	gezebil-	1	yapma	1
seçtiğim	3	gezebilecek	1	yapma-	1
ses	3	gezi	1	yapmadık	1
sohbet	3	gıda	1	yapmışlar	1
sür-	3	gidebil-	1	yaptıktan	1
tam	3	giderken	1	yaptırmak	1
tavşan	3	gidiyorken	1	yaş	1
topla-	3	girebil-	1	yaş	1
ucuz	3	gitme	1	yaşadığını	1
uzun	3	gitme-	1	yaşam	1
üzül-	3	giy-	1	yatak	1
Vandal	3	gol	1	yatan	1
voleybol	3	görebilmek	1	yavuz	1
yan	3	gören	1	yaz	1
yaptığım	3	görme-	1	yaz-	1
yarın	3	görüşmek	1	yazacak	1
yatak	3	götür-	1	yazıl-	1
yine	3	gözlük	1	yedi	1
sohbet	3	gurur	1	yen-	1
sür-	3	günlüğünü	1	yeni	1
şimdi	3	haber	1	yeşil	1
tamam	3	hacc	1	yeterli	1
taraf	3	hale	1	yılbaşı	1
tatil	3	hapis	1	yine	1
tavşan	3	hapishane	1	yirmi	1
top	3	hareket	1	yiyelemek	1
ucuz	3	hastalan-	1	yiyip	1
uzun	3	hatırlama-	1	yol	1
üç	3	havalimanı	1	yolculuk	1

üzül-	3	hazırla-	1	yumurta	1
Vandal	3	hazırlık	1	yurt	1
voleybol	3	hepimiz	1	yüksek	1
yapma	3	herhangi	1	zarar	1
yapmak	3	heyecanlan-	1	zevk	1
yaptığım	3	hırsızlık	1	zor	1
yarın	3	hıyar	1		
Madde Başı					1064
Toplam					4425

Ek 15: 6. Sınıf Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler

Kelime	(f)	Kelime	(f)	Kelime	(f)
bir	206	Kahraman	3	doğur-	1
o	196	kalkama-	3	doksan beş	1
ben, bana	188	karar	3	dokuz	1
de, da	170	kardeşim	3	dol-	1
bir	140	kat	3	dolu	1
hoca	133	kere	3	dondduğu	1
çok	125	kilise	3	dönem	1
şey	125	kim	3	dönme-	1
yani	107	konuşma	3	durma-	1
iste-	98	kulüp	3	duydu-	1
bu	90	kurmak	3	duyma-	1
sonra	88	kurs	3	düş-	1
var	88	mahalle	3	düş-	1
ol-	73	Mancihalı	3	düşerseke (şive)	1
için	68	mobilya	3	düşmek	1
ve	65	Muhammed	3	düşük	1
bir	64	mutluluk	3	düşünce	1
mesela	54	mümin	3	düzelmek	1
yap-	54	niçin	3	düzgün	1
git-	52	numara	3	edebil-	1
tane	52	olabil-	3	edip	1
anne	50	olay	3	efe	1
de-	50	olmuş	3	efekt	1
ora	50	on bir	3	eğlenme-	1
iyi	46	özet	3	eksil-	1
oyun	45	Paris	3	el (organ)	1
anne	44	Roblox	3	elbise	1
doktor	43	sahip	3	elli	1
et-	42	savaş	3	elmas	1
olmak	41	seçtiğim	3	emanet	1
her	40	selamünaleyküm	3	emek	1
işte	39	Selman	3	emekli	1

sev-	39	sevin-	3	emin	1
oyna-	38	seviye	3	empati	1
en	37	Stars	3	engel	1
böyle	36	Stumble	3	Erzurum	1
ama	34	şarkıcı	3	eser	1
çünkü	34	şut	3	eskiden	1
evet	33	tarih	3	ettiği	1
ki	33	telefon	3	ettiğin	1
futbol	30	tuttuğum	3	ettikleri	1
kendi	30	um-	3	ettikten	1
ev	28	verme-	3	Eyüp	1
gel-	28	vur-	3	ez-	1
kadar	28	yapmak	3	Faik	1
mı, mi, mu, mü?	28	yaptığımda	3	fakat	1
ise, se, sa	26	yarım	3	falsolu	1
konu	26	yedi	3	farklı	1
okul	26	yedi	3	Fatih	1
ver-	26	yeni	3	faul	1
yer	26	yolla-	3	faydalı	1
öğretmen	25	zarar	3	fenomen	1
falan	24	zevk	3	fert	1
ne	24	zulüm	3	fot	1
oku-	24	ablamgil	2	freekick	1
futbolcu	22	Afganlı	2	Fulbert	1
gün	22	aleyhi vessalam	2	gece	1
daha	21	alıp	2	geçen	1
insan	21	anı	2	geçerli	1
kişi	21	araba	2	geçirme	1
maç	21	Arabistan	2	geçme-	1
merhaba	21	arena	2	geçmiş	1
ad	20	ateş	2	geçtiği	1
başka	20	ayak	2	gelir	1
gibi	20	baktığımda	2	geliştir-	1
güzel	20	balık	2	gelme	1
meslek	20	baş	2	gelmek	1

olduğu	20	başarılı	2	genellikle	1
öyle	20	başla-	2	gerçek	1
arkadaş	18	bayağı	2	gerçekleşeceğini	1
biz	18	bebek	2	getirdiğinde	1
dilek	18	belki	2	gez-	1
takım	18	belli	2	gezerek	1
teşekkür	18	benzer	2	gidebil-	1
dinlediğiniz	17	beraber	2	giden	1
Donkişot	17	beş	2	giderken	1
hak	17	Beşiktaş	2	gidince	1
spor	17	bıçak	2	Gine (şive)	1
yardım	17	bildiği	2	girdikten	1
zaman	17	bile	2	giren	1
adam	16	biraz	2	girip	1
hayal	16	bul-	2	girmeyen	1
sen, sana	16	bulut	2	gitgide	1
üç	16	büyük	2	gittikçe	1
ya	16	büyük-	2	giydir-	1
zengin	16	büyüyünce	2	gökdelen	1
baba	15	cümle	2	göl	1
gitmek	15	çalışan	2	göm-	1
seç-	15	çek-	2	gönderme	1
siz	15	çıkan	2	gördükten	1
bazen	14	çıkart-	2	görev	1
bazı	14	çıkıp	2	görevli	1
biri	14	çöz-	2	görme	1
çık-	14	dediğim	2	görme-	1
değil	14	delip	2	görsel	1
ders	14	devam	2	görüşmek	1
en	14	din	2	göster-	1
hasta	14	dinle-	2	gösterebil-	1
hem	14	downsendrom	2	Gta	1
herkes	14	dur-	2	Güngör	1
isim	14	durak	2	güzelce	1
gör-	13	eğer	2	haber	1

ilk	13	eğlenceli	2	hakkında	1
kitap	13	eğlendir-	2	hal-	1
öğrenci	13	eğrencil	2	hamle	1
al-	12	ekmek	2	harçlık	1
bak-	12	eşek	2	hareket	1
cennet	12	etmek	2	hayalî	1
diye	12	etrafında	2	hentbolcu	1
ile	12	evsiz	2	hepimiz	1
saat	12	eyle-	2	herhangi	1
sevdiğim	12	fazla	2	hesaplaşma	1
birden	11	geldiği	2	heves	1
iki	11	geldiğimde	2	his	1
ikinci	11	gelince	2	hoşça	1
izle-	11	gelme-	2	hurafe	1
oğlan	11	gerçekleş-	2	ılık	1
özellik	11	gerçekleştir-	2	iç-	1
sınıf	11	geri	2	içerik	1
yan	11	getirmek	2	içmek	1
yaş	11	gezin-	2	iğren-	1
yok	11	gide	2	iken	1
anlat-	10	gider-	2	ilgilen-	1
bura	10	gideyim	2	ilkokul	1
düşün-	10	gitme	2	illa	1
Erzurum	10	gittiğimde	2	inan-	1
görüŖ-	10	göreme-	2	istediğın	1
hep	10	göz	2	isteyen	1
nasıl	10	halı	2	isteyip	1
sadece	10	hamile	2	iyileŖme	1
tamam	10	hangi	2	iyileŖtir-	1
adım	9	hayırlı	2	iyileŖtirebil-	1
aile	9	hazırla-	2	izlediğınız	1
akıl	9	hekim	2	izleme-	1
Allah	9	hemen	2	izleyeme-	1
altı	9	hoş	2	kabul	1
bütün	9	iftar	2	kaç	1

çocuk	9	in-	2	kaçır-	1
iç	9	internet	2	kafe	1
İngilizce	9	jeton	2	kahvaltı	1
kadın	9	kaçırmamak	2	kalama-	1
kazan-	9	kâğıt	2	kaldığı	1
kolay	9	kalk-	2	kaldır-	1
olabil-	9	kalkınca	2	kale	1
olma	9	kalma	2	kalın	1
sevdiği	9	kazanabil-	2	kalkan	1
yaşa-	9	kılıç	2	kalkıp	1
Yüz (sima)	9	kır-	2	kan	1
Afganistan	8	kırık	2	kanser	1
bak-	8	kırılmaz	2	kapkara	1
birinci	8	kırk	2	karşılaş-	1
bit-	8	kıyafet	2	katılıp	1
büyük	8	kokulu	2	kaydet-	1
dışarı	8	korku	2	kazanç	1
diğer	8	koru-	2	kazandığımda	1
düşün-	8	koy-	2	kazandıkça	1
film	8	kurtulma	2	kazanıp	1
hiç	8	kutsal	2	kazanma	1
ilgi	8	kuzen	2	kazanmak	1
iyilik	8	küçükten	2	kedi	1
kötü	8	lig	2	kemik	1
lazım	8	Mabah	2	keşif	1
Messi	8	madde	2	keyif	1
neden	8	Manciha	2	kez	1
olarak	8	maske	2	kılık	1
olma-	8	mescit	2	kılma	1
önce	8	metre	2	kırmızı	1
polis	8	mezar	2	kısa	1
şu	8	namaz	2	kıskan-	1
takip	8	nefes	2	kız	1
tedavi	8	okuduğum	2	kızma-	1
an	7	okumak	2	kişilik	1

artık	7	okuyabil-	2	kocaman	1
başka	7	olunca	2	kok-	1
büyüdüğüm	7	on beş	2	konuşama-	1
coğrafya	7	on yedi	2	konuşmak	1
çalış-	7	otur-	2	konuştuktan	1
dal	7	otuz	2	koparıp	1
dizi	7	oynayabil-	2	korkut-	1
dünya	7	oyuncak	2	kovala-	1
gidip	7	öğren-	2	koyunca	1
hiçbir	7	öğrenme	2	koyup	1
isteme-	7	öğretmek	2	köpek	1
Kâbe	7	ölürken	2	kötüleşme-	1
konus-	7	öncelik	2	köy	1
küçük	7	önemli	2	kullanmak	1
mektup	7	ör-	2	kurtar-	1
olma	7	parmak	2	kurtarabil-	1
oynan-	7	pas	2	kurtarmak	1
öl-	7	piknik	2	kuş	1
öldür-	7	pişman	2	kutlayabil-	1
para	7	rahat	2	kutu	1
Sancho	7	Real Madrid	2	küçükken	1
son	7	resepsiyon	2	küçüklük	1
söyle-	7	rüya	2	küçüklükten	1
top	7	Saint-Germain	2	küs-	1
yıl	7	Sallallahuvesellem	2	Leoneli Messi	1
Yüzden (sebe)	7	sanat	2	levig	1
ada	6	saniye	2	maddi	1
anlat-	6	sanki	2	Maradona	1
antrenman	6	savunma	2	maskeli	1
bazı	6	seçmek	2	mazlum	1
camii	6	sekiz	2	mekân	1
destekle-	6	sene	2	Meribya	1
direkt	6	ses	2	mesele	1
diş	6	sevindir-	2	mezar-ı şerif	1
duyduğum	6	sosyal	2	Milan	1

el	6	söylediğim	2	mucize	1
Filistin	6	söz	2	mutlu	1
geç-	6	süre	2	nasip	1
gelecekte	6	sürekli	2	Nefi	1
gezmek	6	şampiyon	2	nereli	1
gol	6	şans	2	Neymar	1
kraliçe	6	şarkı	2	niye	1
olacak	6	şaşkın	2	nöbetçi	1
olan	6	şehir	2	NPC	1
on	6	şekil	2	okumadan	1
oynama-	6	şu	2	okuyarak	1
oynamak	6	tabii	2	olama-	1
oyuncu	6	tanıdığım	2	olduğumca	1
peygamber	6	tap-	2	olduktan	1
PUBG	6	tapma-	2	olmadan	1
şifa	6	Türk	2	olmadığı	1
şimdi	6	türlü	2	olmakta	1
Türkiye	6	uçak	2	olmama	1
üçüncü	6	uyandığım	2	olup	1
yaş	6	ülke	2	on dört	1
akşam	5	üst	2	on iki	1
ameliyat	5	üzül-	2	on üç	1
anlatacağım	5	verdiği	2	orta	1
ara	5	veya	2	ortaokul	1
atla-	5	villa	2	otobüs	1
aynı	5	win (oyun terimi)	2	oturduğu	1
başla-	5	yapabil-	2	oturma	1
birkaç	5	yapacağı	2	otuz dokuz	1
dakika	5	yaparak	2	otuz sekiz	1
davran-	5	yapma	2	oynanan	1
dört	5	yapma-	2	oynat	1
duy-	5	yaşayabil-	2	oynatma-	1
eğer	5	yat	2	oynatmak	1
fakir	5	yat-	2	oyunayış	1
genel	5	yatak	2	öbür	1

hafta	5	yaz	2	öde-	1
hayvan	5	yeter	2	öğren-	1
hepsi	5	yık-	2	öğrenmek	1
hikâye	5	yine	2	öldürebil-	1
Inter	5	yirmi	2	öldürülmeme	1
istediğim	5	yolculuk	2	öldürünce	1
iyileştirmek	5	YouTube	2	ölmeyebil-	1
karşı	5	zalim	2	ölümcül	1
kimse	5	Zeynep	2	ördüğü	1
kötülük	5	abarttığı	1	örgü	1
kupa	5	abi	1	özel	1
Miami	5	acımasızca	1	özen-	1
olma	5	aç-	1	özendiğim	1
oynama	5	açabil-	1	paralı	1
ön	5	açıl-	1	parasız	1
potkal	5	adaletli	1	paraşüt	1
resim	5	adlı	1	park	1
saha	5	Afganistanlı	1	pazar	1
sık	5	ağır	1	peki	1
silah	5	aktif	1	penaltı	1
su	5	alama-	1	pes	1
taraf	5	aldığım	1	peşim (e)	1
tek	5	alınan	1	pilav	1
ülke	5	alışkanlık	1	pis	1
vali	5	alışma-	1	pislik	1
yemek	5	alışveriş	1	plan	1
almak	4	alma	1	proje	1
ara	4	alma-	1	rağmen	1
artık	4	altın	1	Ramazan	1
asker	4	altındaki	1	rastgele	1
atabil-	4	Amasya	1	ressam	1
aynı	4	amcamgil	1	sağ	1
bazen	4	Amerika	1	sar-(sürükleyici)	1
beğen-	4	âmin	1	sat-	1
beş	4	ana	1	sayesinde	1

bırak-	4	an	1	saygı	1
cin	4	anime (oyun terimi)	1	saygılı	1
çabala-	4	Ankara	1	sebeup	1
deniz	4	anla-	1	seçeceğim	1
dizi (film)	4	anlama-	1	seçeceğin	1
doğru	4	anlatmak	1	seçtikleri	1
doktorluk	4	annemgil	1	seferlik	1
düş-	4	arada	1	seksen beş	1
eski	4	Arap	1	selam	1
etme-	4	araştır-	1	Selim	1
ettiğim	4	araştırma	1	serap	1
fark	4	arkadaş	1	sert	1
geliştirme	4	art-	1	servis	1
gideme-	4	asıl	1	sessiz	1
gir-	4	asla	1	Sevim	1
gurur	4	aşk	1	sevinç	1
hani	4	atama-	1	sevindir-	1
harita	4	Atatürk	1	sevme	1
hastalık	4	ateşperest	1	sevme-	1
hayat	4	atma	1	sıkıntı	1
ileri	4	attığımız	1	sinir	1
ilgili	4	attıktan	1	sinirlen-	1
inşallah	4	avantaj	1	siyah	1
İsrail	4	ayakkabı	1	sokup	1
kal-	4	ayı	1	sorun	1
karakter	4	ayıp	1	söylediğim	1
kardeş	4	ayır-	1	söyleme	1
kork-	4	ayrıca	1	söylemek	1
kur-	4	az	1	söyleneme-	1
lamba	4	babaanne	1	söyleyeme-	1
level	4	bacak	1	sporcu	1
Mekke	4	bağlı	1	star	1
merak	4	bağrışı-	1	stepse	1
Müslüman	4	bakabil-	1	sürü	1
nere	4	baktığımda	1	Şaban	1

okuma	4	balık	1	şair	1
olduğum	4	bana	1	şampiyonluk	1
oynadığım	4	Barcelona	1	şöyle	1
öğret-	4	basacağım	1	şubat	1
pek	4	basmak	1	tahmin	1
Pele	4	başarılı	1	tak-	1
Ronaldo	4	başlayıp	1	tamamen	1
sabah	4	bayıl-	1	tanı-	1
sihirli	4	bayılma	1	tanış-	1
sokak	4	beceri	1	tanıtmak	1
sor-	4	beğendiğim	1	tanıttırmak	1
soru	4	beğendiğiniz	1	tayin	1
soyadım	4	beğenerek	1	tebliğ	1
sür-	4	beğenme-	1	televizyon	1
şimşek	4	benze-	1	test	1
şirket	4	benzer	1	topla-	1
tatil	4	beri	1	toplum	1
tekrar	4	besleneceği	1	transfer	1
tik tok	4	Beşiktaşlı	1	tuhaflik	1
tüm	4	beşinci	1	turnuva	1
uzun	4	bıraktığım	1	tuş	1
vs.	4	bildiği	1	tutama-	1
yaşa-	4	bile	1	tutukla-	1
yenil-	4	birazcık	1	tutuklandığında	1
zor	4	birçok	1	tutup	1
abla	3	birden	1	Türkçe	1
al	3	biten	1	uçmak	1
al-	3	bitirip	1	unut-	1
alan	3	bitme-	1	upuzun	1
Al-Nassr	3	bitmiş	1	uygula-	1
alt	3	bittiğinde	1	uyku	1
altıncı	3	boks	1	uyu-	1
asansöre	3	bombala-	1	uzaklıktan	1
at	3	bombalan-	1	üçüncü	1
at-	3	bombalanmama	1	ünlü	1

atmak	3	boş	1	üz-	1
avukat	3	boy	1	üzere	1
az	3	boylu	1	üzülme	1
bağış	3	buçuk	1	vahiy	1
bağlı	3	bulama-	1	vakit	1
bahset-	3	bulmak	1	vereceği	1
bakma-	3	cam	1	veril-	1
baş	3	camdan	1	verme-	1
battaniye	3	can	1	vermek	1
belki	3	canavar	1	yabancı	1
bırak-	3	canlı	1	yakından	1
birlikte	3	Christina	1	yalancı	1
Brawl	3	cins	1	yapacağını	1
bugün	3	cumartesi	1	yapama-	1
cehennem	3	çağır-	1	yapamadığım	1
civar	3	çalım	1	yapamadıklarımı	1
çıkama-	3	çalışma-	1	yapanlardan	1
çıktığı	3	çalışıp	1	yaparak	1
dağıt-	3	çalışma-	1	yapıl-	1
değiş-	3	çantam	1	yapılmış	1
dolayı	3	çarp-	1	yapmam	1
dön-	3	çarpıl-	1	yaptıkça	1
dua	3	çekme-	1	yaptıktan	1
durum	3	çıkabil-	1	yardımcı	1
düşman	3	çıkabilir-	1	yarın	1
düzgün	3	çıkış	1	yaşam	1
efendi	3	çıkma	1	yaşlı	1
eskiden	3	çizgi	1	Yav!	1
etkinlik	3	çoklu	1	yayınlanan	1
Fenerbahçe	3	çorba	1	yaz-	1
FIFA	3	çözdüğümde	1	yazar	1
forvet	3	dağ	1	yazdır-	1
gelip	3	dağılınca	1	yedek	1
gerçekten	3	dakikalık	1	yen-	1
getir-	3	daldığım	1	yeniden	1

girmek	3	daldım	1	yıka-	1
gitme-	3	defans	1	yirmi sekiz	1
gönder-	3	değişik	1	yiyecek	1
görmek	3	değiştirme	1	yiyip	1
götür-	3	demedem	1	yol	1
Guys	3	denizaltı	1	yorgunluk	1
hastane	3	depremzede	1	yürü-	1
hentbol	3	destek	1	yürüyeme-	1
Hristiyan	3	detaylı	1	yüz (sayı)	1
Hz.	3	deyince	1	yüzde altmış	1
içeri	3	dilemek	1	zar (zor)	1
ihtiyaç	3	dil (organ)	1	zaten	1
İran	3	diyeme-	1	zekâ	1
iş	3	doğ-	1	zemzem	1
izin	3	doğa	1	zorunda	1
izlemek	3	doğduğunda	1	yaparken	1
kafa	3				
Madde Başı					1195
Toplam					7004

Ek 16: 7. Sınıf Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler

Kelime	(f)	Kelime	(f)	Kelime	(f)
hoca	157	görüş-	3	dün	1
bir	145	gündem	3	düşenlerin	1
de, da	140	güvenlik	3	düşünce	1
o	140	harita	3	düşüp	1
sonra	121	hepsi	3	düzenle-	1
ben, bana	97	hızlı	3	düzenlediğinde	1
şey	82	içeri	3	edebil-	1
çok	74	ileri	3	edilme	1
iste-	71	ilgili	3	edin-	1
ol-	57	istop	3	edinebil-	1
git-	56	kahvaltı	3	elen-	1
yap-	55	kalan	3	erengildim	1
fa lan	53	kalk	3	erkek	1
işte	52	karşı	3	eşit	1
bu	51	karşılıklı	3	eşya	1
et-	48	kıyafet	3	etme	1
var	45	kişilik	3	etraf	1
biz	44	konuşma-	3	ettiğim	1
oyun	42	koy-	3	ettikten	1
yani	42	kötü	3	evsiz	1
kadar	41	küçüklüğümden	3	Ezrail (şive)	1
de-	40	lambda	3	Faik	1
tane	38	matematik	3	favori	1
böyle	37	mesaj	3	faydalı	1
için	37	mutlu	3	fırça	1
arkadaş	36	okumak	3	fırçala-	1
iyi	36	olama-	3	fırçaladıktan	1
oyna-	35	olarak	3	fırlat-	1
ora	34	olma-	3	fırsat	1
mesela	33	olmadığı	3	fikir	1
gel-	32	on dört	3	forma	1
yardım	32	on üç	3	futbolcu	1
okul	31	oynadığım	3	Futsokol	1

ki	30	ömür	3	Gazze	1
ise, se, sa	29	öncelik	3	geçen	1
evet	28	önem	3	geçir-	1
çünkü	27	pek	3	geçme-	1
geldiği	27	peki	3	geçmeme	1
anne	25	sayı	3	geleme-	1
ev	25	sıra	3	gelerek	1
başka	24	soyad	3	gelince	1
çocuk	24	şiddet	3	gelip	1
insan	24	tabii	3	gelişme	1
kitap	24	TC.	3	gelişmek	1
top	24	tel	3	geliştirmek	1
daha	23	tut-	3	gelme	1
gün	21	tuzlu	3	gene	1
lazım	21	tüm	3	genellikle	1
ama	20	yastık	3	gerçekleşeceğini	1
üç	20	yıldız	3	gerçekleştirmek	1
bazı	19	zaten	3	gerçekleştirmek	1
bura	19	zengin	3	gerçekten	1
ne	19	aç-	2	geri	1
taş	19	açı	2	getir-	1
gibi	18	Afganlı	2	gidecekken	1
hayal	18	Afrika	2	gideme-	1
merhaba	18	ağrı-	2	gider-	1
oku-	18	alana	2	gidermek	1
güzel	17	alın	2	gitme	1
herkes	17	Allah	2	gittikten	1
mı, mi?	17	alma	2	gönder-	1
ad	15	Amerika	2	gören	1
eğitim	15	anlaş-	2	görme-	1
her	15	anlatabil-	2	görmediğim	1
öyle	15	annemgil	2	görmeyen	1
sev-	15	ara-	2	görünce	1
son	15	aradığımızda	2	görüşmek	1
yer	15	araya	2	göster-	1

anlat-	14	avukat	2	grup	1
bazen	14	bağış	2	Güngör	1
dört	14	Barcelona	2	günlük	1
kenar	14	başla-	2	güzellik	1
olduğu	14	bayağı	2	haber	1
teşekkür	14	bekle-	2	halı	1
baba	13	belki	2	hal	1
beş	13	bildiğim	2	harf	1
dışarı	13	bile	2	hatırlama-	1
en	13	bilmediğimizde	2	haydi	1
kişi	13	bire (birden)	2	hazırla-	1
konu	13	birkaç	2	hemşire	1
okuma	13	bitirdikten	2	heyecan	1
olan	13	bitirmek	2	hızlan-	1
ödev	13	bol	2	hızlandır-	1
söyle-	13	boş	2	hiç	1
ya	13	boşalt-	2	hiçbir	1
biraz	12	büyüt-	2	hikâye	1
çık-	12	cadde	2	hoş	1
filim	12	canlanma	2	huzur	1
hep	12	çağır-	2	ısın-	1
iki	12	çağırabil-	2	idare	1
kenar	12	çantam	2	iftar	1
sen, sana	12	çarptığımızda	2	inan-	1
siz	12	çevre	2	İngilizce	1
ülke	12	çıkartmak	2	internet	1
ver-	12	çıktığımızda	2	İran	1
adam	11	davet	2	iyilik	1
büyük	11	değ-	2	izlediğimde	1
değil	11	değişme-	2	izlemek	1
etmek	11	deme-	2	izlerken	1
fazla	11	demek	2	kâbus	1
olmak	11	devam	2	kadın	1
saat	11	diş	2	kafe	1
sekiz	11	diyebil-	2	kaldığı	1

su	11	doğru	2	kaldığımda	1
tamam	11	doktorluk	2	kalk-	1
alıp	10	dön-	2	kalkıp	1
alman	10	dönüş-	2	kalkmak	1
bilme-	10	dua	2	kalktıktan	1
çalış-	10	edip	2	kalma-	1
çirkin	10	eğlenceli	2	kalp	1
dinlediğim	10	el (oyunda)	2	kamp	1
gir-	10	el (organ)	2	kanser	1
iç	10	erken	2	kar	1
ile	10	eski	2	karar	1
telefon	10	geliştir-	2	kas	1
aile	9	gelmediğini	2	kast	1
dağ	9	gerçek	2	kavga	1
hastalık	9	gerek-	2	kayalık	1
kardeş	9	girebil-	2	kaybol-	1
kendi	9	girip	2	kazandır-	1
nasıl	9	gitmek	2	kazanmak	1
savaş	9	gittiğimizde	2	keşke	1
Türkiye	9	göre	2	kılmak	1
yapmak	9	götürmek	2	kısa	1
zaman	9	günah	2	kolaylık	1
yüzden	9	halâ	2	konusabil-	1
akşam	8	hangi	2	kork-	1
al-	8	harca-	2	kovala-	1
bit-	8	hareket	2	koyul-	1
ders	8	hayvan	2	koyup	1
diğer	8	heyecanlı	2	köpek	1
doktor	8	hızlıca	2	köründe (sabahın)	1
farklı	8	ihtiyaç	2	köy	1
geç-	8	ikişer	2	kullan-	1
hafta	8	İngiliz	2	kullanabil-	1
iş	8	izliye	2	kulüp	1
meslek	8	kaç	2	kuran	1
namaz	8	kalıp	2	kurtul-	1

ön	8	kantin	2	kuzen	1
ördek	8	kapı	2	küçükken	1
para	8	karşı	2	Küçüklüğüm	1
sınıf	8	kavram	2	küçüklük	1
taraf	8	kaybet-	2	küçüklükten	1
tekrar	8	kazandığım	2	küçümse-	1
yakın	8	kazanma-	2	küçümseme-	1
aslında	7	kepçe	2	küfürlü	1
bil-	7	kepçeci	2	loot	1
biri	7	kıl-	2	m24	1
can	7	kılarken	2	m4	1
dilek	7	kısmet	2	maalesef	1
dünya	7	konuşma	2	mara (para)	1
gittiğimde	7	koş-	2	masum	1
gör-	7	koşu	2	mecbur	1
hastane	7	koyma-	2	medrese	1
hayat	7	kötülük	2	meraklı	1
kazan-	7	kurma	2	mısırın	1
maç	7	kuş	2	minare	1
okuduğum	7	kültür	2	mucize	1
olabil-	7	Leonel Messi	2	Muhammed	1
on	7	meraklan-	2	müzik	1
sabah	7	mısır	2	Narmanlı	1
sağla-	7	niye	2	ney	1
seç-	7	normal	2	numara	1
ve	7	okumayan	2	numaralı	1
yaşama	7	okuyan	2	nurlu	1
yat-	7	olunca	2	oğul	1
yedi	7	on bir	2	okuduktan	1
ağlaş-	6	orta	2	okuma-	1
ceza	6	oruç	2	okuyabil-	1
düşün-	6	otobüs	2	okuyup	1
etme-	6	oturma-	2	olacağımı	1
fakir	6	oynamaktan	2	olmaz	1
gez-	6	öğretmen	2	oturup	1

görmek	6	önemseme-	2	otuz	1
hak	6	park	2	oynama	1
hem	6	paslaş-	2	oynanabil-	1
isim	6	patla-	2	oynayacak	1
kale	6	polis	2	oyuncu	1
Kanada	6	sadece	2	öbür	1
konuş-	6	sahil	2	öğren-	1
kur-	6	sahur	2	öğrenci	1
neden	6	savcılık	2	öğrenmediğimiz	1
nere	6	seçmek	2	öldür-	1
ortaokul	6	sıfırdan	2	öldürdükten	1
oynama-	6	sınav	2	öldürme-	1
önce	6	sivri	2	ölme-	1
resim	6	soru	2	önemsiz	1
sihirli	6	söylediğimde	2	örümcek	1
sohbet	6	şöyle	2	pantolon	1
spor	6	takım	2	parmak	1
şimdi	6	tanı-	2	patladığından	1
şu	6	tek	2	patlama-	1
tam	6	tövbe	2	Pencak	1
televizyon	6	ulaşama-	2	pimapen	1
üst	6	uyuyacakken	2	Püçinke	1
üzül-	6	yan	2	rahatlat-	1
vur-	6	yapama-	2	rahmet	1
yaş	6	yapıl-	2	Ramazan	1
Yunan	6	yargıla-	2	razı	1
ağırlık	5	yaşa-	2	ring	1
beri	5	yaşadığını	2	Roblox	1
birbiri	5	yavru	2	Rusya	1
bot	5	yeğen	2	sanayi	1
bugün	5	yen-	2	savcı	1
deniz	5	yeni	2	seçme	1
fitness	5	yenil-	2	seçtiğim	1
Gazi	5	yirmi	2	selam	1
getirmek	5	yorgan	2	sene	1

gidip	5	Yunanlı	2	serip	1
hava	5	yükle-	2	sert	1
hemen	5	yüz (sayı)	2	sesle-	1
ikinci	5	yüz (sima)	2	sevap	1
ilk	5	abla	1	sevdiğiniz	1
imam	5	aç(karnı)	1	sevme-	1
inşallah	5	açıkla-	1	sevmek	1
isteme-	5	açılış	1	seyirci	1
izle-	5	ada	1	sıfırlan-	1
kim	5	adı	1	silah	1
küçük	5	Afrikalı	1	silin-	1
madalya	5	al	1	sok-	1
otur-	5	alabil-	1	soktuğumuzda	1
oynan-	5	alama-	1	söğüt	1
öl-	5	alan	1	söyleme	1
önemli	5	almak	1	söylemek	1
saydırma	5	alt	1	söyleyeceklerim	1
Türk	5	altmış beş	1	sözde	1
veya	5	anı	1	sudu	1
vur	5	anlaşmak	1	Suriye	1
yaz	5	anlatan	1	Suriyeli	1
yemek	5	apartman	1	susuz	1
adalet	4	araba	1	sürdürdüğüm	1
Afganistan	4	arama	1	sürelî	1
amca	4	arena	1	sürme	1
an	4	arka	1	sürü	1
anlatmak	4	arttır-	1	şarkı	1
ara	4	aşağıda	1	şirket	1
aynı	4	atabil-	1	şişe	1
bak-	4	atıl-	1	takip	1
bilgi	4	ay	1	tanıdığınız	1
birinci	4	aya	1	tatlı	1
boğul-	4	ayakkabı	1	tavsiye	1
çiftlik	4	ayıp	1	teklif	1
dakika	4	ayrıntılı	1	tercih	1

dalga	4	babamgil	1	terk	1
eğer	4	bakabil-	1	tezat	1
filan	4	bakarken	1	tıra	1
futbol	4	baktığımızda	1	tik tok	1
gece	4	bari	1	tokat	1
geç	4	basketbol	1	Tokyo	1
gelecek	4	baş	1	toplam	1
geliş-	4	başa	1	toplama	1
gitme-	4	başarı	1	toplum	1
göç	4	başarılı	1	tren	1
görüyor	4	başladı	1	tutma	1
götür-	4	başladığında	1	tutunca	1
güncelleme	4	başlık	1	uğraş-	1
hani	4	batacak	1	uğraşan	1
hasta	4	battığında	1	Ukrayna	1
hatip	4	beğen-	1	UNP	1
istediği	4	bembeyaz	1	unutmadığım	1
izin	4	benimse-	1	uyuma	1
İzmir	4	beşer	1	uyumak	1
kal-	4	bilemediğimiz-	1	uzaklaştır-	1
kaldır-	4	bittikten	1	uzun	1
kelime	4	boğ-	1	üret-	1
kere	4	boks	1	üzere	1
kimlik	4	bozuk	1	üzülerek	1
kimse	4	böcek	1	vahşi	1
lösemi	4	bölüm	1	varken	1
masal	4	bölün-	1	vermek	1
olay	4	bugünkü	1	vermiyorlar	1
olma	4	bulma	1	video	1
özellik	4	bulmak	1	vurduğunda	1
PUBG	4	buluş-	1	yalan	1
saat	4	büyüyünce	1	yapabil-	1
saha	4	cezire	1	yapabileceğim	1
sofra	4	covid-19	1	yapacağımı	1
şekil	4	çaba	1	yapıştır-	1

şeytan	4	çabala-	1	yapma-	1
tatıl	4	çabuk	1	yaptığım	1
tedavi	4	çal-	1	yaptır-	1
toprak	4	çalıp	1	yara	1
tutmak	4	çalışarak	1	yarasa	1
uyu-	4	çarp-	1	yarım	1
üçüncü	4	çekecek	1	yarın	1
yapma	4	çekmek	1	yaşadığımı	1
yaş (yıl)	4	çıkama-	1	yaşat-	1
yıl	4	çıkart-	1	yaşayabil-	1
yok	4	çıkın	1	yatacakken	1
abi	3	çıkma	1	yatınca	1
akıl	3	çifte	1	yatma	1
aldığım	3	çubuk	1	yatma-	1
altı	3	dal	1	yayıp	1
anlama-	3	davranış	1	yaymak	1
artık	3	davranışlı	1	yaz-	1
atıp	3	dayan-	1	yazdırma	1
avla-	3	defa	1	yazıl-	1
aynen	3	değerli	1	yazılmak	1
az	3	değince	1	yedinci	1
baştan	3	değiştirme	1	yenebil-	1
beraber	3	değme	1	yenileme-	1
buçuk	3	deport	1	yenilince	1
bütün	3	deportlu	1	yenilmek	1
camî	3	derken	1	yeşillik	1
cin	3	dershane	1	yıkıyorum	1
çeşme	3	dış	1	yılan	1
çıkan	3	diktirirsemse (şive)	1	yıllık	1
değiştirmek	3	dil (mecazen)	1	yırtıl-	1
dile-	3	dinle-	1	yine	1
dinlediğiniz	3	dinlen-	1	yiyecek	1
doksan	3	diyeceğim	1	yorgun	1
düş-	3	diyerek	1	yorul-	1
fark	3	dol-	1	YouTube	1

fayda	3	dolayı	1	yukarı	1
forvet	3	dost	1	Yunanca	1
gemi	3	dönem	1	zor	1
gerçekleş-	3	dördüncü	1		
Madde Başı					950
Toplam					5280

Ek 17: 8. Sınıf Öğrencilerin Konuşmalarında En Sık Kullanılan Kelimeler

Kelime	(f)	Kelime	(f)	Kelime	(f)
bir	207	görmek	3	duygulandıran	1
o	183	hapis	3	düş-	1
de, da	152	hiçbir	3	düşünmeyip	1
sonra	147	ikna	3	düzel-	1
hoca	127	internet	3	düzgün	1
ben, bana	123	jimnastikçi	3	edebil-	1
çok	118	kaleci	3	edil-	1
var	87	karar	3	edin-	1
yani	71	karşı	3	edinebil-	1
için	70	karşılaş-	3	efendi	1
git-	67	kazanmak	3	eğer	1
ol-	64	koca (eş)	3	eğlen-	1
şey	62	konuşma	3	eğlenirken	1
de-	57	kulübe	3	elli	1
arkadaş	56	kurtar-	3	emanet	1
bu	56	mahalle	3	emin	1
et-	54	merak	3	epey	1
iyi	54	mutluluk	3	erken	1
ora	51	normal	3	eser	1
iste-	50	öğlen	3	eskiden	1
çocuk	47	öğren-	3	esnekli	1
anne	46	öğrenmek	3	eşya	1
futbol	45	Paris	3	et	1
evet	44	san-	3	etrafında	1
tane	43	sat-	3	ettirmediği	1
ve	42	selamünaleyküm	3	evlenme	1
baba	39	sene	3	Faik	1
falan	39	sık-	3	fakir	1
daha	37	sorun	3	Farsça	1
oyun	37	sporcu	3	Fatih	1
gel-	36	tamam	3	Fenerbahçe	1
yap-	36	tanıdığım	3	fırtına	1
böyle	35	taraf	3	Filistin	1

en	35	tedavi	3	forvet	1
ev	35	tek	3	Frank	1
oyna-	35	tercih	3	Franklin	1
sev-	35	teslim	3	Fransız	1
ki	34	Uce (oyun terimi)	3	full	1
okul	34	uzun	3	Gampo	1
çok	30	üzere	3	Gazi	1
biz	28	vedalaş-	3	Gazze	1
öyle	28	vur-	3	geçin-	1
biraz	27	yapma	3	geçindirmek	1
insan	27	yapmak	3	geçip	1
sevdiği	27	yaptığı	3	geçir-	1
takım	27	yaşadığı	3	geçirdiğini	1
yardım	26	yurt	3	geçireme-	1
ama	25	yürü-	3	geçtiği	1
başka	25	yüz (sayı)	3	geldikten	1
gün	25	yüz (sima)	3	gelebil-	1
spor	25	zengin	3	gelene	1
işte	24	zor	3	gelip	1
kadar	24	abla	2	gelme-	1
siz	24	açabil-	2	gelmek	1
teşekkür	24	açıl-	2	genç	1
ise, se, sa	23	Afganistanlı	2	genellikle	1
merhaba	23	ağlama	2	gerçekleşeceğini	1
an	21	ağrı-	2	geri	1
her	21	alıp	2	giden	1
şehir	21	alış-	2	giren	1
çünkü	20	Allah	2	girme-	1
kendi	20	altın	2	gitmediğinde	1
ad	19	amca	2	gitmişliğim	1
al-	19	ameliyat	2	gittikçe	1
çalış-	19	Amerika	2	gittikten	1
ders	19	anı	2	giy-	1
maç	19	arazi	2	gol	1
yok	19	Arda	2	görme-	1

güzel	18	âşık	2	görüş-	1
olduğu	18	aynen	2	görüşeme-	1
olmak	18	ayrıntılı	2	görüşme-	1
şu	18	az	2	görüşmek	1
yer	18	babaaanne	2	göster-	1
yüzden	18	bakmak	2	götür-	1
ne	17	başarılı	2	götürüp	1
sınıf	17	baş kafa	2	göz	1
Yusuf	17	baştan	2	gözden	1
başla-	16	beğen-	2	günlük	1
dinlediğiniz	16	beğenmediğim	2	hadi	1
kitap	16	Beşiktaş	2	hâl	1
ya	16	bırakmaları	2	hamburgerci	1
gidip	15	bil-	2	hapishane	1
kart	15	büyük	2	harabe	1
meslek	15	büyüyünce	2	hatırlayama-	1
olarak	15	camî	2	hatta	1
olma	15	cesur	2	hayran	1
seç-	15	cin	2	hazırla-	1
sekiz	15	çal-	2	hazırlayıp	1
anlatacağım	14	çalışma	2	hedef	1
bit-	14	çanta	2	hediye	1
burada	14	çarp-	2	heyecanlan-	1
çık-	14	çıkış	2	hırsız	1
mesela	14	çocukken	2	hırsızlık	1
üç	14	dakika	2	his	1
zaman	14	damla	2	Instagram	1
birinci	13	davranma-	2	İbrahim	1
diğer	13	dede	2	içeri	1
göre	13	dediğim	2	ifade	1
hem	13	değiştir-	2	iftira	1
iki	13	derken	2	iğne	1
saat	13	desen	2	iki bin dokuz	1
şimdi	13	deste	2	ilaç	1
anlat-	12	dile-	2	ilgilen-	1

at-	12	dil (yabancı dil)	2	ilginç	1
filan	12	direkt	2	inanma-	1
iş	12	doğ-	2	indirebil-	1
son	12	doğru	2	inkılap	1
aile	11	dört	2	İran	1
dal (spor)	11	dövüşme-	2	İranlı	1
doğru	11	duyduğun	2	işle-	1
hak	11	duygulan-	2	it-	1
ilgi	11	dükkân	2	iyice	1
ilk	11	ede (ikileme)	2	izin	1
isim	11	edip	2	izleme	1
konu	11	empati	2	izleme-	1
mı, mi, mısın?	11	eş	2	kaçarken	1
soyad	11	etkile-	2	kaçmama	1
ver-	11	etkilen-	2	kafa	1
akşam	10	etkili	2	kahvaltı	1
değil	10	evlen-	2	kalabalık	1
dışarı	10	fakirlik	2	kalktığımda	1
futbolcu	10	film	2	kalma-	1
gör-	10	gece	2	kanat (futbol terimi)	1
hava	10	geleceğimi	2	kanka	1
hep	10	geliştir-	2	kapış-	1
herkes	10	geliştirmek	2	karar-	1
ile	10	gerek-	2	karardığı	1
kız	10	gez-	2	kariştir-	1
kişi	10	gezme	2	kariyer	1
sabah	10	gideceğini	2	karne	1
sen	10	gideme-	2	karşıla-	1
söyle-	10	gitme-	2	karşılıklı	1
zaten	10	göl	2	kartopu	1
adam	9	gönder-	2	katıl-	1
aylık	9	göreme-	2	katılama-	1
bacak	9	güle	2	kavgalaşma-(şive)	1
bazen	9	Güler	2	kaybedebil-	1
birbiri	9	Güngör	2	kaybet-	1

duyduğum	9	haber	2	kayıp	1
fazla	9	hangi	2	kaynaşmak	1
gibi	9	hatip	2	kazan-	1
inşallah	9	hemen	2	kazanabil-	1
istediğim	9	hepsi	2	kazandığım	1
komutan	9	idol	2	kazandır-	1
kurs	9	ilgilendiğim	2	kazanma	1
namaz	9	ilgili	2	keşke	1
oku-	9	ilkokul	2	kez	1
öğretmen	9	imam	2	kıldıktan	1
öykü	9	insanoğlu	2	kıyamet	1
savaş	9	imkân	2	kıyı	1
sevme	9	isteme	2	kızartı	1
yemek	9	isteme-	2	kilise	1
yıl	9	isteyen	2	koca	1
yol	9	joker	2	konuşmak	1
Afganistan	8	kabul	2	kork-	1
alan	8	kaç-	2	koşma	1
bura	8	kaldığım	2	koştuğum	1
durum	8	karakter	2	koşul	1
el	8	kardeş	2	köfte	1
giderken	8	kaybol-	2	kör	1
hani	8	kazanma	2	köy	1
hasta	8	kısaca	2	kul	1
hayal	8	kızgın	2	kullan-	1
hayat	8	kocaman	2	kupa	1
ikinci	8	komşu	2	kuran	1
kal-	8	kop-	2	kurşun	1
kötü	8	koşu	2	kurtul-	1
kur-	8	kurabil-	2	kurum	1
mutlu	8	Leonel Messi	2	kuruş	1
neden	8	lig	2	kusur	1
para	8	maddi	2	küçükken	1
saha	8	Manchester	2	küçüklükten	1
abi	7	masal	2	küçüldükçe	1

ara	7	mektup	2	kültür	1
bugün	7	nere	2	Kürt	1
dilek	7	niye	2	küstüğümüz	1
diye	7	numara	2	Lalapaşa	1
düşün-	7	okşa-	2	lamba	1
Erzurum	7	okuduğu	2	lezzet	1
eski	7	olan	2	lise	1
gemi	7	on beş	2	loot	1
hafta	7	on üç	2	maalesef	1
hastane	7	online	2	manzara	1
hiç	7	oynama-	2	market	1
iç	7	oynarken	2	matematik	1
kadın	7	oynayabil-	2	mava (hava)	1
kıl-	7	öğrenci	2	Medine	1
kim	7	ömür	2	memur	1
kuş	7	özür	2	mermi	1
nasıl	7	peki	2	misal	1
Real Madrid	7	Perosi	2	muhtar	1
şekil	7	rahat	2	Mücahide	1
Türkiye	7	restoran	2	Nefi	1
üçüncü	7	Ronaldo	2	net	1
ülke	7	rüya	2	Neuer	1
yine	7	sabır	2	niçin	1
artık	6	sabırlı	2	numaralı	1
aynı	6	sandık	2	oda	1
biri	6	sar-	2	okuma-	1
çalışmak	6	sebep	2	okumadığı	1
davran-	6	sefer	2	olama-	1
Enrico	6	ses	2	olmayan	1
etme-	6	sevme	2	olmayınca	1
ettiğim	6	sevme-	2	olunca	1
geç-	6	sıkıl-	2	olurken	1
geldiğim	6	su	2	oluş-	1
gerçekten	6	sür-	2	on sekiz	1
halı	6	sürekli	2	on yedi	1

hızlı	6	şirket	2	ortam	1
İngilizce	6	şöyle	2	otuz	1
kalp	6	takla	2	oynanmakta	1
karga	6	tekrar	2	oynayan	1
kıyafet	6	televizyon	2	ödev	1
kulüp	6	tercüman	2	öğle	1
küçük	6	tesir	2	öldür-	1
muhabbet	6	tüm	2	öldürdüğünde	1
okuma	6	Türk	2	öldüreceğini	1
okumak	6	UNO	2	öldürmek	1
olma-	6	unutamadığım	2	öncelikle	1
on	6	uzak	2	önemli	1
ortaokul	6	üst	2	önemseme	1
oynama	6	vakit	2	örnek	1
oyuncu	6	verdiğiniz	2	özellikle	1
önce	6	voleybol	2	özen	1
top	6	yağ-	2	özen-	1
üvey	6	yakan	2	özür	1
yan	6	yanlış	2	pastane	1
yat-	6	yapma-	2	patla-	1
yavaş	6	yaralı	2	patlama	1
yeni	6	yarı	2	paylaştır-	1
antrenman	5	yaşa-	2	pazar	1
araba	5	yedişer	2	pazartesi	1
Avrupa	5	yetenek	2	pek	1
beş	5	yıkayıp	2	pis	1
birlikte	5	yiyecek	2	pişir-	1
buçuk	5	iyor	2	pişman	1
devam	5	yürüyerek	2	plan	1
dolayı	5	açma	1	profesyonel	1
dünya	5	adlı	1	psikoloji	1
gene	5	affetme	1	puan	1
hastalık	5	akıllı	1	rahatla-	1
izle-	5	alabil-	1	rahatsız	1
jimnastik	5	alamadığı	1	renk	1

kalk-	5	alın-	1	Ruhina	1
kimse	5	alıştığında	1	saatlerce	1
mobil	5	alma	1	Sakıp	1
olmama	5	almak	1	sakin	1
orta	5	amaç	1	saldır-	1
oyuncak	5	amaçlı	1	sanayi	1
polis	5	anla-	1	savaşma	1
PUBG	5	anlaş-	1	sayı	1
sadece	5	anlatan	1	sayılabil-	1
sahur	5	anlatma	1	seçtiğim	1
sanırsam	5	anlık	1	sekizinci	1
seçmek	5	apart	1	selam	1
sevmediği	5	arka	1	sence	1
tekne	5	asker	1	sert	1
üzeri	5	aslında	1	seslen-	1
vefat	5	aşağı	1	sevme	1
yap-	5	aşk	1	sıkama-	1
yaş (yıl)	5	Atatürk	1	sıkıldığımda	1
ye-	5	ateş	1	sıkılmadan	1
yedi	5	atıp	1	sigorta	1
zevk	5	atla-	1	sihirli	1
Afgan	4	atladıktan	1	simsiyah	1
Afganlı	4	atma	1	sinirlenip	1
akıl	4	avm	1	sivil	1
alman	4	ayır-	1	sizce	1
Arjantin	4	ayırtma-	1	soğuk	1
atabil-	4	ayrı	1	sol	1
ay	4	azal-	1	sonsuz	1
baş	4	azarlan-	1	soru	1
bazı	4	bahçe	1	soruştur-	1
beraber	4	bahset-	1	söyleme	1
birkaç	4	bahsetme-	1	söyleme-	1
bul-	4	bahsettiğim	1	sporcu	1
çatış-	4	bakma-	1	sürdürme	1
çek-	4	bambaşka	1	süre	1

dış	4	Barcelona	1	Şair	1
dört	4	barış-	1	şartlar	1
eğitim	4	bas-	1	şaşır-	1
fark	4	başlarda	1	şiiir	1
farklı	4	başlatan	1	ta	1
gelecekte	4	başlayıp	1	tabanca	1
gir-	4	bat-	1	tabii	1
gitme	4	batmak	1	tak-	1
harita	4	beden	1	tanı-	1
hastalan-	4	beğenme-	1	tanış-	1
hayır	4	belki	1	tanıştığım	1
herhangi	4	benzeri	1	tanıtmak	1
hikâye	4	beşinci	1	tarih	1
iftar	4	beyin	1	taş	1
ileri	4	bırak-	1	taşın-	1
İstanbul	4	bildiği	1	tavsiye	1
İtalyan	4	bildiğim	1	telaffuz	1
Kahraman	4	bilgili	1	terk	1
kar	4	bilgisayar	1	tik tok	1
kış	4	bilinme-	1	tokuş	1
konuş-	4	bina	1	topal	1
koş-	4	birdenbire	1	topla-	1
kötüleş-	4	bireysel	1	tren	1
Messi	4	birleş-	1	turnuva	1
olabil-	4	birlik	1	tutukla-	1
otur-	4	bisiklet	1	türlü	1
oynadığım	4	bitebil-	1	uçak	1
oynamak	4	bitmesi	1	Ukrayna	1
oynan-	4	boğulmak	1	ulaşma-	1
öl-	4	bomba	1	ulaşmak	1
Ramazan	4	boşaltıp	1	un	1
sınav	4	bozmak	1	United	1
silah	4	böbrek	1	usta	1
sohbet	4	bulduğunu	1	uyanınca	1
sunucu	4	bulun-	1	uygulama	1

şirket	4	bulunma-	1	uyku	1
takip	4	buluş-	1	uzak	1
tam	4	büyü-	1	ücretsiz	1
telefon	4	Casillas	1	ünlü	1
tercümanlık	4	cennet	1	üzgün	1
tut-	4	cerrahlık	1	üzgünlük	1
Türkçe	4	Christina	1	üzme-	1
uyu-	4	cips	1	üzücü	1
veya	4	City	1	üzül-	1
yaralan-	4	çağır-	1	vatan	1
yaş	4	çalışma	1	verebil-	1
yaz	4	çarşamba	1	verme-	1
aç-	3	çevre	1	vurduğun	1
Almanya	3	çıkabil-	1	vurmak	1
altı	3	çıkan	1	vururken	1
anlatmak	3	çıkma	1	yabancı	1
arka	3	çıktığı	1	yağmur	1
arkadaşlık	3	dağ	1	yakala-	1
bak-	3	dağcılık	1	yakılan	1
bayağı	3	dal (ağaç)	1	yakın	1
bence	3	davet	1	yan-	1
beri	3	davranacağını	1	yapacak	1
bile	3	davranma	1	yapama-	1
bilme-	3	değ- (dokunmak)	1	yapan	1
bilmediğimiz	3	değildik	1	yaptıklarını	1
bin-	3	değiş-	1	yaptıktan	1
birden	3	değişik	1	yaramazlık	1
boks	3	deme-	1	yaşadıkları	1
bütün	3	deneme	1	yaşanmayacak	1
cadde	3	deniz	1	yaşlı	1
can	3	devlet	1	yatsı	1
çıkıp	3	dikkat	1	yattıktan	1
çocukluğumdan	3	dinleyen	1	yazıl-	1
dakika	3	diyeme-	1	yazılma-	1
dalga	3	dizi	1	yazılmak	1

daral-	3	doğ-	1	yazmış	1
dil	3	doğum	1	yeniden	1
doğu	3	doğunca	1	yenile-	1
doktor	3	doğurma	1	yerleş-	1
doktorluk	3	doksan	1	yetim	1
dokuz	3	doksanıncı	1	yıka-	1
döv-	3	doktor	1	yiyp	1
düşman	3	doktorlu	1	yoksa	1
etme	3	dokunabil-	1	yoldayken	1
etmek	3	dolandır-	1	yolla-	1
fayda	3	dolandırmak	1	yön	1
garip	3	dolaş-	1	yönelme	1
gelecek	3	dondurma	1	yürüme	1
geline	3	dön-	1	yürüt-	1
gerçek	3	döndüreme-	1	yüzüncü	1
geriden (şive- bir daha)	3	dördüncü	1	zalim	1
gitgide	3	dövdür-	1	zorlayan	1
gitmek	3	dua	1	zorunda	1
gittiğim	3	duy-	1		
Madde Başı					1100
Toplam					6384

Ek 18: Öğrencilerin Konuşmalarında Kullandıkları Kalıp Sözler

Kalıp Sözler	Sınıf Düzeyleri				
	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam (f)
Merhaba (merhabalar)	14	21	19	22	76
Beni dinlediğiniz için teşekkürler	6	12	9	15	42
Görüşürüz	10	8	3	6	27
İnşallah	2	1	2	7	12
Teşekkür ederim	1	2	2	6	11
Selamünaleyküm arkadaşlar	1	3	-	2	6
Allah’a emanet olun	2	-	-	3	5
İyi günler	1	-	4	-	5
Görüşmek üzere	1	1	1	1	4
Selam arkadaşlar	1	1	1	1	4
Allah izin verirse	3	-	-	-	3
İyi ki siz varsınız	-	3	-	-	3
Güle güle.	1	-	-	1	2
Allah rahmet etsin.	-	-	1	-	1
Saygılarla	-	1	-	-	1
Sizinle tanıştığım için mutlu oldum	-	-	-	1	1
Hayırlı iftarlar	-	1	-	-	1
Beni duyduğunuz için teşekkürler	1	-	-	-	1
İyi günler dilerim	-	-	1	-	1
Çok sağ olsunlar	-	1	-	-	1
Kusura bakmayın	-	-	-	1	1
Her mümin Müslümanlara cennet nasip eylesin	-	1	-	-	1
Hoş geldiniz	-	1	-	-	1
Nasıl söyleyeyim?	-	1	-	-	1
Neydi yav!	-	1	-	-	1
Hayırlı Ramazanlar	-	1	-	-	1
Özür diliyorum	-	-	-	1	1
Kolay gelsin	-	-	1	-	1
Mutlu oldum sizinle tanıştığım için	-	-	-	1	1

Arkadaşlar kendinize iyi bakın	-	1	-	-	1
Hoşça kalın	-	1	-	-	1
Madde Başı					31
Toplam					218

Ek 19: Öğrencilerin Konuşmalarında Kullandıkları Terimler

Terimler	Sınıf düzeyi				
	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam (f)
anne	22	51	27	46	146
futbol	28	52	5	55	140
baba	7	16	14	37	74
top	8	7	6	3	24
babaanne	16	-	-	2	18
abi	12	1	1	2	16
boks	10	1	1	3	15
abla	5	5	1	2	13
hikâye	2	5	1	4	12
avukat	7	3	-	-	10
cennet	-	10	-	-	10
masal	2	-	4	2	8
şampiyon	4	3	-	-	7
gol	-	6	-	-	6
amca	-	1	4	-	5
forvet	-	4	-	1	5
voleybol	3	-	-	2	5
adalet	-	1	-	4	5
hentbol	-	4	-	-	4
maç	4	-	-	-	4
sunucu	-	-	-	4	4
cehennem	-	3	-	-	3
iftar	-	-	-	3	3
puan	2	-	-	1	3
silah	3	-	-	-	3
şut	-	3	-	-	3
uçak	3	-	-	-	3
fitness	-	-	3	-	3
enişte	2	-	-	-	2
file	2	-	-	-	2
kanser	-	1	1	-	2
lösemi	-	-	2	-	2

miras	2	-	-	-	2
orta saha	1	1	-	-	2
savcılık	-	-	2	-	2
savunma	-	2	-	-	2
dünya kupası	-	2	-	-	2
âmin	-	1	-	-	1
asker	1	-	-	-	1
basketbol	-	-	1	-	1
covid19	-	-	1	-	1
dağcılık	-	-	-	1	1
denizaltı	-	1	-	-	1
eczane	1	-	-	-	1
faul	-	1	-	-	1
free kick	-	1	-	-	1
hacc	1	-	-	-	1
hamle	-	1	-	-	1
havalimanı	1	-	-	-	1
kayak	1	-	-	-	1
kuzen	-	-	1	-	1
lig	1	-	-	-	1
menemen	1	-	-	-	1
penaltı	-	1	-	-	1
sağlık	1	-	-	-	1
saha	-	1	-	-	1
sanat	1	-	-	-	1
stepse	-	1	-	-	1
transfer		1		-	1
yanmak (oyunda)	-	-	-	1	1
yumurta	1	-	-	-	1
yüzme	-	1	-	-	1
defans	-	1	-	-	1
falso	-	1	-	-	1
şiir	-	-	-	1	1
Madde Başı					65
Toplam					598

Ek 20: Öğrencilerin Konuşmalarında Kullandıkları Özel İsimler

Özel İsimler	Sınıf Düzeyleri				
	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam (f)
Türkiye	4	6	9	7	26
Afganistan	2	9	4	8	23
Yusuf	-	-	-	17	17
Afgan	5	2	1	8	16
Erzurum	7	6	-	3	16
İngilizce	-	-	-	6	15
Messi	2	7	2	4	15
Don Kişot	-	13	-	-	13
Türk	-	2	7	2	11
Aylık Öyküler	-	-	-	9	9
Real Madrid	-	2	-	7	9
Yakan Top	-	-	7	2	9
Beşiktaş	3	3	-	2	8
Ronaldo	4	3	-	1	8
Kâbe	-	7	-	-	7
Kanada	1	-	6	-	7
Allah	-	6	-	-	6
Almanya	3	-	-	3	6
Enrico	-	-	-	6	6
Filistin	-	5	-	1	6
İran	-	3	1	2	6
Sancho	-	6	-	-	6
Gazi Ortaokulu	-	-	5	1	6
Yunan	-	-	6	-	6
Barcelona	1	1	2	1	5
Mekke	2	3	-	-	5
Ramazan	-	-	1	4	5
Vali	-	5	-	-	5
Al Nassr	-	4	-	-	4
Amerika	1	1	1	1	4
Arjantin	-	-	-	4	4
Çocuk Kalbi	-	-	-	4	4
Fenerbahçe	-	3	-	1	4
Gazi İmam Hatip Ortaokulu	-	-	3	1	4
İmam Hatip	-	-	4	-	4

İnter Miami	-	4	-	4
İstanbul	-	-	-	4
İtalyan	-	-	-	4
İzmir	-	-	4	-
Kırmızı Başlıklı Kız	4	-	-	-
Paris	-	1	-	3
Pele	-	4	-	-
Türkçe	-	-	-	4
Canan Hoca	3	-	-	-
Çeşme	-	-	3	-
Faik Güngör Ortaokulu	-	1	-	2
Hristiyan	-	3	-	-
Hz. Muhammed	-	3	-	-
Kültür Kurumu Ortaokulu	2	-	-	1
Lalapaşa	2	-	-	1
Leonel Messi	-	1	-	2
Mısır	-	-	3	-
Orta Doğu	-	-	-	3
Selim	-	3	-	-
Şair Nefi Ortaokulu	1	1	-	1
Alman	-	-	-	2
Arabistan	-	2	-	-
Arda Güler	-	-	-	2
Avrupa ligi	-	-	-	2
Cristiano Ronaldo	-	1	-	1
Dünya	2	-	-	-
Galatasaray	2	-	-	-
İngiliz	-	-	2	-
İsrail	-	2	-	-
Mabah	-	2	-	-
Mancıha	-	2	-	-
Mançıhalı Don Kışot	-	2	-	-
Müslüman	-	2	-	-
Nefes	-	2	-	-
Neymar	1	1	-	-
Palandöken	2	-	-	-

Dağı					
Paris Saint-Germain	-	2	-	-	2
Perosi	-	-	-	2	2
Selman	-	-	-	-	2
Suriye	-	-	2	-	2
Trabzon	2	-	-	-	2
Ukrayna	-	-	1	1	2
Zeynep	-	2	-	-	2
Afrika	-	-	1	-	1
Amasya	-	1	-	-	1
Ankara	-	1	-	-	1
Aşk Yeniden	-	1	-	-	1
Atatürk	-	1	-	-	1
Avrupa	-	-	-	1	1
Ayşe Sevim	-	1	-	-	1
Canelo	1	-	-	-	1
Casillas	-	-	-	1	1
Çırçır	1	-	-	-	1
Çifte minare	-	-	1	-	1
Çirkin Ördek Yavrusu”	-	-	1	-	1
Eyüp spor	-	1	-	-	1
Ezrail	-	-	1	-	1
Farsça	-	-	-	1	1
Fatih	-	1	-	-	1
Frank	-	-	-	1	1
Franklin	-	-	-	1	1
Gampo Ortaokulu	-	-	-	1	1
Gazze	-	-	1	-	1
Germain	-	1	-	-	1
Göç İdaresi	-	-	1	-	1
Hamburgerci	-	-	-	1	1
Inter Milan	-	1	-	-	1
İspanya	1	-	-	-	1
Kürt	-	-	-	1	1
Manchester City	-	-	-	1	1
Manchester United	-	-	-	1	1
Maradona	-	1	-	-	1
Mbappe	1	-	-	-	1

Meribya	-	1	-	-	1
Mezar-ı Şerif	-	1	-	-	1
Miami	-	1	-	-	1
Mike Tyson	1	-	-	-	1
Muhammed Ali	1	-	-	-	1
Mücahide	-	-	-	1	1
Narmanlı Camii	-	-	1		1
Neuer	-	-	-	1	1
Pencak	-	-	1		1
Ruhina	-	-		1	1
Rusya	-	-	1		1
Sakıp Efendi İmam Hatip Ortaokulu	-	-	-	1	1
Serap Hoca	-	1	-	-	1
Şaban	-	1	-	-	1
Şampiyonlar Ligi	-	1	-	-	1
Tuhafıklar Asansörü	-	1	-	-	1
Ulu Camii	1	-	-	-	1
Yavuz Keleş	1	-	-	-	1
Yılbaşı Gecesi	1	-	-	-	1
Zemzem	-	1	-	-	1
Arap	-	1	-	-	1
Mucize Doktor (film)	-	1	-	-	1
Tortum Şelalesi	1	-	-	-	1
Madde Başı					131
Toplam					472

Ek 21: Öğrencilerin Konuşmalarında Kullandıkları Yabancı Kelimeler

Yabancı Kelimeler	Sınıf düzeyi				
	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam (f)
doktor	16	50	10	6	82
spor	15	18	-	28	61
telefon	4	3	10	4	21
film	-	4	12	2	18
polis	7	4	2	5	18
PUBG	-	6	3	5	14
tedavi	-	7	4	3	14
antrenman	2	6	-	5	13
kupa	5	5	-	1	11
sihir	3	4	3	1	11
ameliyat	3	5	-	2	10
camii	-	6	2	-	8
direkt	-	6	-	2	8
karakter	2	4	-	2	8
cin	-	5	-	2	7
dizi	-	7	-	-	7
şifa	1	6	-	-	7
televizyon	-	1	4	2	7
vefat	1	-	1	5	7
ajan	6	-	-	-	6
kraliçe	-	6	-	-	6
peygamber	-	6	-	-	6
potkal	-	6	-	-	6
tercüman	-	-	-	6	6
üvey	-	-	-	6	6
bot	-	-	5	-	5
dua	-	2	2	1	5
internet	1	2	-	2	5
jimnastik	-	-	-	5	5
madalya	-	-	5	-	5
sahur	-	-	-	5	5

TikTok	-	3	1	1	5
level	-	4	-	-	4
market	3	-	-	1	4
mobile	-	-	-	4	4
Roblox	-	3	1	-	4
şeytan	-	-	4	-	4
Vs	-	4	-	-	4
Youtube	-	2	2	-	4
arena	-	2	1	-	3
asansör	-	3	-	-	3
Brawl Stars	-	3	-	-	3
FIFA mobilya	-	3	-	-	3
kilise	-	2	-	1	3
maske	3	-	-	-	3
maske	-	3	-	-	3
mümin	-	3	-	-	3
sabır	-	-	-	3	3
Stumble Guy	-	3	-	-	3
Uce	-	-	-	3	3
Uno	-	-	-	3	3
vandal	3	-	-	-	3
video	1	-	2	-	3
zulüm	-	3	-	-	3
bisiklet	2	-	-	-	2
cafe	1	1	-	-	2
deport	-	-	2	-	2
downsendrom	-	2	-	-	2
eğrencil	-	2	-	-	2
hekim	-	2	-	-	2
imkân	-	-	-	2	2
jeton	-	2	-	-	2
kantin	-	-	2	-	2
klavye	2	-	-	-	2
kulüp	2	-	-	-	2
kuzen	-	2	-	-	2

loot	-	-	1	1	2
mescit	-	2	-	-	2
numara	2	-	-	-	2
online	-	-	-	2	2
piknik	-	2	-	-	2
resepsiyon	-	2	-	-	2
restoran	-	-	-	2	2
Sallallahu aleyhi vesselam	-	2	-	-	2
sosyal	-	2	-	-	2
tablet	2	-	-	-	2
tesir	-	-	-	2	2
tren	-	-	1	1	2
turnuva	-	1	-	1	2
Valorant	2	-	-	-	2
villa	-	2	-	-	2
Win	-	2	-	-	2
AKM	1	-	-	-	1
apart	-	-	-	1	1
âşık	-	-	-	1	1
ateşperest	-	1	-	-	1
avantaj	-	1	-	-	1
cezire	-	-	1	-	1
cips	-	-	-	1	1
direktmen	1	-	-	-	1
domates	1	-	-	-	1
dükkân	-	-	-	1	1
efekt	-	1	-	-	1
erengildim	-	-	1	-	1
favori	-	-	1	-	1
fenomen	-	1	-	-	1
fotoğraf	1	-	-	-	1
full	-	-	-	1	1
futsokol	-	-	1	-	1
grup	-	-	1	-	1

Gta 5	-	1	-	-	1
günah	-	-	-	-	1
hamile	-	1	-	-	1
hemşire	-	-	-	-	1
hıyar	1	-	-	-	1
hoparlör	1	-	-	-	1
instagram	-	-	-	1	1
icat	1	-	-	-	1
idol	-	-	-	1	1
joker	-	-	-	1	1
kâbus	-	-	1	-	1
kismet	-	-	1	-	1
klasik	1	-	-	-	1
kulüp	-	-	-	1	1
Kur'an	-	-	1	-	1
kurs	-	1	-	-	1
levig	-	1	-	-	1
Luna Park	1	-	-	-	1
M24	-	-	1	-	1
M4	-	-	1	-	1
maalesef	-	-	-	1	1
mağaza	1	-	-	-	1
mazlum	-	1	-	-	1
misal	-	-	-	1	1
mucize	-	1	-	-	1
NPC	-	1	-	-	1
İnternet Kafe	-	-	1	-	1
paraşüt	-	1	-	-	1
park	1	-	-	-	1
pas	-	1	-	-	1
pes	1	-	-	-	1
pimapen	-	-	1	-	1
plan	-	-	-	1	1
profesyonel	-	-	-	1	1
program	1	-	-	-	1

proje	-	1	-	-	1
Püçinke	-	-	1	-	1
ressam	-	1	-	-	1
servis	-	1	-	-	1
sigorta	-	-	-	1	1
star	-	1	-	-	1
tayin	-	1	-	-	1
tebliğ	-	1	-	-	1
Tokio	-	-	1	-	1
tövbe	-	-	1	-	1
umre	1	-	-	-	1
UNP	-	-	1	-	1
vahiy	-	1	-	-	1
stres	2	-	-	-	2
tuhaf	2	-	-	-	2
Madde Başı		-			150
Toplam		-			602

Ek 22: Öğrencilerin Konuşmalarında Kullandıkları Deyimler

Deyimler	Sınıf Düzeyleri				
	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam (f)
ilgi duymak	6	4		9	19
zalimin karşısında durmak	-	1	-	-	1
ne bulursa yemek	-	-	-	2	2
empati kurmak	-	-	-	2	2
zevkine oynamak	-	-	-	1	1
sorun yaşamak	-	-	-	1	1
sabrı zorlamak	-	-	-	1	1
psikolojisi bozulmak	-	-	-	1	1
niyeti olmamak	-	-	-	1	1
kendini yetiştirmek	-	-	-	1	1
kafayı takmak	-	-	-	1	1
insanları dolandırmak	-	-	-	1	1
ilgi çekmek	-	-	-	1	1
iftira atmak	-	-	-	1	1
hiçbir şeyi olmamak	-	-	-	1	1
hiç kimsesi olmamak	-	-	-	1	1
hayatın tadını çıkarmak	-	-	-	1	1
ev geçindirmek	-	-	-	1	1
dikkat çekmek	-	-	-	1	1
değiş tokuş etmek	-	-	-	1	1
birine açılmak	-	-	-	1	1
altında kalmak	-	-	-	1	1
aklını kullanmak	-	-	-	1	1
sabahın körü			1		1
pişman olmak	-	1	-	-	1
peşine düşmek	-	1	-	-	1
pes etmek	-	1	-	-	1
keyif al-	-	1	-	-	1
iyinin yanında durmamak	-	1	-	-	1
gündemde tutmak	-		3	-	3

dalga geçmek	-	3	-	3
daha iyisini hak etmek	-	1	-	1
çaba göstermek	-	1	-	1
canını yakmak.	-	1	-	1
aç ve susuz kalmak	-	1	-	1
Madde Başı				34
Toplam				59

Ek 23: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Yabancı Kelimeler

Yabancı Kelimeler	(f)	Yabancı Kelimeler	(f)	Yabancı Kelimeler	(f)
fotoğraf	37	kg	2	kratos	1
cami	21	km	2	kulüp	1
kral	18	kontrol	2	laubalilik	1
hakk	14	laboratuvar	2	lazer	1
apartman	13	macera	2	lobut	1
jimnastik	11	mata	2	lojistik	1
prens	11	metre	2	m2	1
spor	9	muhteşem	2	maalesef	1
park	8	mutfak	2	mahkeme	1
aurora (kutup ışıkları)	7	müze	2	mahsul	1
astronot	6	oksijen	2	makul	1
ruh	6	oran	2	malum	1
saat	6	orkestra	2	manipüle	1
tabiat	6	otel	2	marifet	1
cesaret	5	saadet	2	matem	1
elektrik	5	santral	2	materyal	1
grup	5	sistem	2	mazgal	1
makine	5	şifa	2	mekân	1
mesut	5	telefon	2	menfaat	1
mücadele	5	tost	2	meşgale	1
olimpiyat	5	usul	2	meşhur	1
cephane	4	zira	2	meta	1
dükkan	4	misal	1	meteoroloji	1
efemera	4	antrenör	1	mihrab	1
fotoğrafçı	4	acemi	1	mikrop	1
kampüs	4	abanoz	1	mil	1
kilometre	4	aritmetik	1	millî	1
levha	4	artistik	1	mineral	1
marifetli	4	asimetrik	1	modern	1
mutlaka	4	asistan	1	molekül	1
mümkün	4	biyoteknoloji	1	molla	1
mürekkep	4	cephe	1	mucidin	1

pansiyon	4	ceza	1	mucit	1
ziyaretçi	4	cips	1	mücadeleye girişmek	1
selam	4	demokratik	1	müddetçe	1
seyretmek	4	demos	1	mühendis	1
tabii	4	dogma	1	mühim	1
tedbir	4	dülger	1	mürailik	1
teknoloji	4	dans	1	müşabaka	1
asetat	3	ejderha	1	müthiş	1
cevher	3	ekonomik	1	nakış	1
doktor	3	ekran	1	nasip	1
dua	3	elektronik	1	okkalık	1
film	3	esas	1	negatif	1
gram	3	esaslı	1	nefer	1
hissetmek	3	evliya	1	nezaket	1
konservatuvar	3	faktör	1	otorite	1
madalya	3	fakülte	1	plan	1
manyetik	3	fantezi	1	plastik	1
mekanik	3	fes	1	poz	1
miktar	3	F	1	prensip	1
mitoloji	3	filozof	1	profesyonel	1
mucize	3	fit	1	prosedür	1
muhakkak	3	fiyat	1	radasyon	1
nefes	3	fonksiyonellik	1	refleks	1
payton	3	fosfor	1	resital	1
performans	3	galeri	1	restoran	1
prezans	3	gar	1	risk	1
ressam	3	gamer	1	rivayet	1
rezervasyon	3	grekoromen	1	röportaj	1
sefer	3	güya	1	rut	1
serbest	3	haketmek	1	serbestçe	1
seyahat	3	haksızlık	1	seyit	1
sihir	3	halıçe	1	seyranlık	1
şampiyon	3	hapsedilen	1	seyyah	1
şehit	3	harabe	1	sihhiye	1
şehir	3	harap	1	sigorta	1

takdir	3	haşmet	1	site	1
tecrübe	3	hazz	1	spor salonu	1
televizyon	3	hitap	1	stadyum	1
amut	2	hol	1	statü	1
acele	2	ideal	1	süper	1
asteroit	2	ilkeler	1	sürat	1
atmosfer	2	illa	1	şahsi	1
aurora	2	inşaat	1	şalter	1
bahsetmek	2	istisna	1	şano	1
bahşiş	2	kalorifer	1	şehidimizi	1
enerji	2	izole	1	şort	1
eziyet	2	jimnaz	1	şükran	1
faaliyet	2	işgalci	1	tarif	1
filan	2	karbon	1	tarz	1
fotoğrafhane	2	karizma	1	tebessüm	1
grafik	2	kasten	1	teknik	1
grafit	2	kâşife	1	teşekkür	1
hakikat	2	kategori	1	teşvik	1
hâkim	2	kavis	1	tiyatro	1
haklı	2	kibirlenmek	1	tost	1
hapis	2	kibirli	1	traje	1
haşmetli	2	kilo	1	üslûb	1
inşa	2	komodin	1	varis	1
jimnastikçi	2	kongre	1	vitrin	1
işgal	2	konsantrasyon	1	vokalist	1
kâşif	2	konser	1	zerre	1
keşfetmek	2	krallık	1		
Madde Başı					281
Toplam					630

Ek 24: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Özel İsimler

Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)
Esme	21	Tomris Uyar	1	Walter Cunninghamı	2
Anadolu	12	Karagöz	41	Türk	17
Edison	7	Hacivat	35	Tromso (Tromsö)	6
Cern	7	İngiliz	15	Osmaniye	4
Çin	6	Küçükprens	12	Süleymaniye Camii	4
Atatürk	6	İbiş	11	Yaşar Erkan	4
Eren	4	Memiş	9	Türkiye	3
Demokrasi	4	hakan	8	Turan Yalçın	2
Bayram Paşa Çeşmesi	4	Mimar Sinan	7	Süleymaniye	2
Avrupa	4	Mehmet	5	Uygur	2
Allah	4	Murat	5	Sakarya	2
Ağustos	4	Mustafa	5	Yedi Kollu Fişek	2
Apollo7	3	Kiulien	4	Türkleştirme	2
Erenlerpınarı	3	Kanuni Sultan Süleyman	4	Tanrı Dağı	2
Türkeli	3	İsviçre	3	Yunanlı	2
Düzağaç	3	Kilit Bahir Kalesi	3	Utkan Kocatürk	2
Bizans	3	Kanuni	3	Azade Aslan	1
Baygrego	3	Kuzey Kutbu	3	Selim	1
Antalya	3	Hatun Dağı	3	Verdi	1
Angelopoulos	3	Koca Sinan	3	Portekizli	1
Braille	2	İstanbul	3	Yunus Emre	1
Nicole Stott (Nikol Sıtot)	2	Lagari Hasan Çelebi	3	Dan Millman (Den Milmin)	1
Fisher	2	Mehmet	2	Zeynep Cansoylu	1
Erenler	2	Kutlu Dağ	2	Yahya Çavuş	1
Denizli	2	Hünkâr	2	Thomas	1
Çanakkale	2	Marmaris	2	Riviera	1
Cenevre	2	Mehmetçik	2	Phaselis (Faselis)	1
Bursa	2	Gali Tekin	2	Onur	1
Buguhan	2	Fransızca	2	Avrupa Nükleer	1

Merkezi					
Bozburun	2	İzmir	2	Duru Özçelik	1
Berlin	2	Fransız	2	Yavuz Sultan Selim	1
Başkomutan	2	Vehibe Sevim	1	Ur Tekin	1
Ayşe Begüm	2	Maraş	1	Şehzade Camii	1
Avustralya	2	Kaya Sultan	1	Stephen Hawking	1
Antoin De Saint Exupéry	2	Seddülbahir Kalesi	1	Selimiye Camii	1
Amerika	2	Mısır Seferi	1	Selimiye	1
Akdağ	2	Kumlançu	1	Seddülbahir	1
Einstein (Aynştayn)	1	Hulin Dağı	1	Rodos	1
Theo Angelopoulos (Teo Angelopulos)	1	Curtis Lafrance (Körtis Löfrans)	1	Prut Nehri	1
Darwin	1	Nuray Türkyılmaz	1	Yunanca	1
Çankırı	1	Nurullah Ataç	1	Zeus	1
Fransa	1	Kutur Tigin	1	Osman	1
Erenkuş	1	Kumkale	1	Gökçe Özder	1
Dicle	1	Japon	1	Osman Oktay	1
Attalus	1	İtalyan	1	Bülent Gözcelioğlu	1
Andregidei (Andirejid)	1	Âşık Veysel Şatıroğlu	1	Dan (Den)	1
Thomas Alva Edison	1	Ceyhun Atuf Kansu	1	Rodos Seferi	1
M.Necati Sepetçioğlu	1	Mohaç Meydan Savaşı	1	Adnan Özyalçiner	1
Louis Braille	1	Marmaris Ticaret Odası	1	ÇEKUD (Çevre Kuruluşları Dayanışma Derneği)	1
Hindistan	1	Macaristan	1	Sunita Williams (Sunida Vilyıms)	1
Gazi Mustafa Kemal	1	Lübnan	1	Veysel (Âşık Veysel)	1
Esmeralda Garsia (Esmeralda	1	Helles Anıtı	1	Vanbeethove n (Ludvigvanbe	1

Garsiya)				tovın)	
Esmaralda					
Esperanza	1	Kutülamare	1	Türkçe	1
Garsia					
Ertuğrul	1	Köroğlu	1	Termesus	1
Emma	1	Jonathan Livingston	1	Tappan (Tepin) Meydanı	1
Dumlupınar	1	Kirte Savaşı	1	Re-Atum	1
Dolmabahçe Sarayı	1	Sıtivın Havking	1	Cengizhan Orakçı	1
Deutschlandh alle	1	Kader Ay Demireğen	1	Şehitler Abidesi	1
Deutschland Halle (Doyçlant Hill)	1	Yavuz Aydın	1	Vali	1
Demokratik	1	Kızılıcadağ	1	Sungurlu	1
Çimenlik Kalesi	1	İtalya	1	Sungur	1
Çanakyaran	1	İngilizce	1	Sinan	1
Çanakkale Savaşı	1	Kuzey Amerika	1	Süveyş Kanalı	1
Cumhurbaşka nı	1	Güney Kore	1	Bedri Rahmi Eyüboğlu	1
Cemal Süreya	1	F. Dupont Beurier (Fıransuva Düpun Böhyey)	1	Selenge	1
Canıtın Livingstın	1	Metin Özdamarlar	1	Sarayburnu	1
Bugutekin	1	Hacı Angı	1	Mustafa Orakçı	1
Brüksel	1	İsmail Bilgin	1	Ramazan	1
Brigitte LABBE P. (Brijit Labbe)	1	Morto Koyu	1	Muzaffer İzgü	1
Beydağ	1	Mecidiye Tabyaları	1	Darwin Neuman (Darvin Nivmın)	1
Babil	1	Marmaris Kaymakamlığı	1	Sulhi Dölek	1
Aynştayn	1	Marmaris Bal Evi	1	PaulC.Fisher (PolC.Fışır)	1
Attalia	1	Mısır Piramitleri	1	Osmanlı Devleti	1

Atina	1	Kutup Kapısı	1	Osmanlı	1
Aspendos	1	Koreli	1	Oberlin Üniversitesi	1
Aralık	1	Mustafa Kemal	1	Doğa Kahraman	1
Ankara	1	Kemal Paşa	1	Ayşe Begüm Onbaşı	1
Amerikan Havacılık ve Uzay Dairesi (Nasa)	1	İstanbul Boğazı	1	Ahu Kırımlıoğlu	1
Amerika Birleşik Devletleri	1	İskender	1	Şahin İdin	1
Alman	1	Hüseyin	1	Cevdet Kudret	1
Akdeniz	1	Hüma (Kuşu)	1	Tarık Uslu	1
Ahmethan YILMAZ	1	Hint	1	Mehmet Yaşın	1
Ahmet	1	Hezarfen Ahmed Çelebi	1	Pamukkale Traverteni	1
Ağırnas	1	Conseil Européen Purlar Echerche Nucléaire (Konse Yöropen Purlar Öşerş Nükleer)	1		
Aerobik Dünya Şampiyonası	1	Şevket RADO	1		
Madde Başı					253
Toplam					572

Ek 25: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Yabancı Kelimeler

Yabancı Kelimeler	(f)	Yabancı Kelimeler	(f)	Yabancı Kelimeler	(f)
şey	42	tayin	2	nakit	1
vagon	25	tesir	2	namert	1
çeşmibübül	17	vefa	2	nasip	1
saat	17	zevkli	2	nazarlık	1
spor	15	mikrofon	1	nefer	1
sadık	14	acayip	1	nesil	1
tünel	12	acem	1	neşeli	1
makine	10	akkor	1	nida	1
vakıf	10	akrobatik	1	nihai	1
fit	9	aksiseda	1	olimpiyat	1
rağmen	9	alaimisema	1	orijinal	1
seyretmek	9	Allahüekber	1	pabuç	1
tarif	9	asit	1	perçem	1
elektrik	8	B12 vitamini	1	perçemli	1
ihtiyaç	8	cezalandırılma	1	pota	1
ruh	7	Cheetah (çita)	1	pozisyon	1
sihir	7	civanmertlik	1	program	1
bisiklet	6	concept-Z	1	rahatlık	1
Nevruz	6	çımacı	1	rahatsız	1
rahat	6	çile	1	rahmet	1
televizyon	6	doktor	1	reis	1
fikir	5	dolomit	1	rekabet	1
hissetmek	5	egzersiz	1	ret	1
kamu	5	keyif ehli	1	rıza	1
kule	5	ejder	1	rical	1
mesaj	5	ekolojik	1	riyaziye	1
zerzevat	5	elem-i aşkın	1	rutin	1
demokrasi	4	esvap	1	saadet	1
entari	4	eşofman	1	saf	1
istiklal	4	etajer	1	santral	1
kral	4	fabrika	1	sarhoş	1
sistem	4	fazilet	1	sefer	1
tarz	4	feda	1	seferberlik	1

teori	4	fehim	1	seferlik	1
zahmetsiz	4	feldspat	1	selam	1
ceza	3	fevkalade	1	semaver	1
fedakârlık	3	fiil	1	semt	1
firma	3	Formula	1	sıhhi	1
harar	3	fosil	1	sır	1
harikulade	3	hafıza	1	sıyasıya	1
kabiliyet	3	hâkim	1	sigara	1
keyif	3	hakk	1	sihirli	1
kod	3	hamarat	1	sual	1
kürsü	3	hamle	1	Destan-ı ömr	1
miktar	3	hapishane	1	sûrahi	1
mücadele	3	harap	1	sûrat	1
müddet	3	hasret	1	şamandıra	1
operatör	3	hassen	1	şan	1
rast gelmek	3	hekim	1	şevk	1
sabah	3	hitabe	1	şikâyet	1
selamlamak	3	icab	1	şükretmek	1
simgeleri	3	iftihar	1	tabii	1
sinyal	3	ihmal	1	tabir	1
takke	3	ihtilal	1	talebe	1
teknik	3	ihtimal	1	talihsiz	1
ihanet	3	ihtişam	1	tamir	1
rahmetli	2	imparator	1	tasarım	1
azap	2	istibdat	1	tasarımcılar	1
dükkân	2	itimat	1	tasarlamak	1
evvel	2	itiraf	1	tasarlama	1
hasar	2	kabil	1	tasarlanma	1
hassas	2	kabine	1	tavsiye	1
icad	2	kampana	1	teknoloji	1
iptidai	2	keder	1	teknolojik	1
irade	2	kavis	1	tereddüt	1
istirahat	2	kolon	1	tesadüf	1
kongre	2	krater	1	teslim	1
kontrol	2	leziz	1	teşekkür	1

lüks	2	mahkeme	1	teşvik	1
masraf	2	mahlûkat	1	tıbbi	1
mors	2	mahlûk	1	tılsım	1
mucit	2	meşgul	1	tırabzan	1
mukavva	2	mikrofon	1	tomar	1
mühendis	2	mikroplu	1	tren	1
mühendislik	2	misal	1	tufan	1
mühlet	2	muallim	1	tuhaf	1
müsaade	2	muavin	1	vakit	1
nevi	2	muhafız	1	vekil	1
park	2	muhakeme	1	vicdan	1
peyke	2	muhakkak	1	zafer	1
plastik	2	mukavemet	1	zahmet	1
poundluk	2	mundar	1	zalim	1
profesyonel	2	müsaade	1	zerrecik	1
rahatça	2	müstakil	1	zevk	1
razı olmak	2	müdafaa	1	ziyade	1
rica	2	müdahale	1	ziyaret	1
rüya	2	müdür	1	sabretmek	1
sabırsız	2	mülakat	1	Ya habibi! Ya ayni	1
takdir	2	müracaat	1	teşebbüs	1
talika	2	müyesser	1		
tavır	2	nafia	1		
Madde Başı					632
Toplam					272

Ek 26: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Özel İsimler

Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)
Türk	49	Marie Curie	2	Kanada	1
Mars	20	Mehmet	2	Kanuni	1
Nasrettin Hoca	18	Percival Lowel (Pörsivil Lovıl)	2	Karacaoğlan	1
Lokman	17	Samsun	2	Karaltepe	1
Nancy (Nensi)	15	Seyhan	2	Kars	1
Lokman Hekim	12	Tokyo	2	Kastamonu	1
Anadolu	10	Türkiye	2	Kazım Bey	1
Henry	10	Türkiye Türkçesi	2	Keygatu	1
Çömlekçi Baba	9	Veysel	2	Kırkpınar	1
Göktürk	9	Yunus Emre	2	Kiche (Kurt ismi)	1
Beyaz Diş	8	ABD	1	Kobot (robot ismi)	1
Bill	8	Adanalı	1	Koçhisar	1
Duatepe	8	Adapazarı	1	Kostantin	1
Akşehir	7	Akşehir Müzesi	1	Kurt (robot ismi)	1
Türkçe	7	Almanca	1	Kuzey Anadolu	1
Mustafa Kemal	6	Alpaslan	1	Küçük Joseph	1
Selim	6	Altınoluk	1	Malta	1
Ergenekon	5	Amerika	1	Mariner 9 (Uzay Aracı)	1
Kocabaş (Öküz ismi)	5	Amsterdam	1	Marmara Bölgesi	1
Konya	5	Arapça	1	Marşlılar	1
Pathfinder (Petfayndr)	5	Ardahan	1	Mevlana	1
Polly Herington (Poli)	5	Ares Vallis (Ares Volis)	1	Mevlana Celaledin	1
Yunan	5	Atina	1	Mimar Sinan	1
Atatürk	4	Baron Pierre	1	Mustafa Kemal Atatürk	1
Canan Dağdeviren	4	Coubertin	1	Nayi Sanatevi	1
Louise Pastör	4	Battal Gazi	1	Neptün	1
Mete	4	Bizans	1	ODTÜ	1

Pastör	4	Bostan (Eser)	1	Olimpiyat Meşalesi	1
Tukuz	3	Bozoğlan (Eşek ismi)	1	Ormanistan	1
Akdeniz	3	Bursa	1	Ödemiş	1
Aydın	3	Bursa'da Zaman	1	Pierre Curie	1
Balibey Hanı	3	Büyük Millet Meclisi	1	Piri Reis	1
Elif	3	California	1	Polly Hanım	1
Elifçik	3	Caner	1	RoboCup	1
Eskişehir	3	Ceyhan	1	Sait Faik	1
Gri Kunduz	3	Çan (ilçe)	1	Sakarya Savaşı	1
Hortu (Köy İsmi)	3	Çanakkale	1	Samanyolu	1
İstanbul	3	Çanakkale Boğazı	1	Sarıköz (Öküz ismi)	1
Kayan	3	Çekirdeksiz (Yer İsmi)	1	Seyit Mahmut Hayrani	1
Louise	3	Dadaloğlu	1	Silli (Yer İsmi)	1
Misis	3	Dede Korkut	1	Sivaslı	1
Olimpia (Vadi ismi)	3	Dole (yer ismi)	1	Sokrates	1
Sivrihisar	3	Dünya	1	Sürmene	1
Turgut	3	Dürrü Melek	1	Şeyh Sadi Şirazi	1
Weedon Scott	3	Elise (şehir ismi)	1	Tanpınar	1
Adana	2	Emre	1	Tanrı	1
Akşehir Gölü	2	Erzurum	1	Tarık Boğazı	1
Avrupa	2	Fatih	1	Tecer (soy isim)	1
Avrupalı	2	Forbes (Dergi ismi)	1	Tek Göz (Kurt ismi)	1
Bali Beyi	2	Fransa	1	The Corners (The Cornirs)	1
Börte Çene	2	Fransız	1	Trakya	1
Bursa	2	Fransızca	1	Türk Dil Kurumu	1
Çukurova	2	El Sanatları Çarşısı	1	Türk Tarih Kurumu	1
Edirne	2	Grekler	1	Türklük	1
Edremit	2	Güzel Smith	1	Olimpiyat Komitesi	1

Ege Bölgesi	2	Hamza Bey	1	Uranüs	1
Fatma Hatun	2	Harvard Üniversitesi	1	Üsküdar	1
Fevzi Paşa	2	Hititler	1	Venüs	1
Giovanni Schiaparelli (Ciovanni Şiparelli)	2	II.Selim	1	Viking 1(Uzay Aracı)	1
İsmet Paşa	2	İl Han	1	Viking 2(Uzay Aracı)	1
İtalya	2	İran	1	Yavuz	1
İzmir	2	İslâmiyet	1	Yunanistan	1
Joseph Meister	2	İtalyan	1	Yunus	1
Kara Memiş	2	Jura Dağları	1	Zeus	1
Karapınar (ilçe)	2	Kabataş	1	Zonguldak	1
Madde Başı					198
Toplam					500

ÖZ GEÇMİŞ

doğan Ömer Ayhan, ilk, orta ve lise öğrenimini Mersin’de tamamlamıştır. 2000 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Türkçe Öğretmenliği Programına başlamış ve 2004 yılında başarıyla mezun olmuştur.

Mezuniyetinin ardından, Erzurum ve Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi’nde faaliyet gösteren bir sivil toplum kuruluşunda (STK) gönüllü olarak çalışmış, özellikle işitme ve görme engelli bireylere yönelik rehabilitasyon faaliyetlerinde yer almıştır. Bu süreçte engelli bireylerin toplumsal uyum süreçlerine katkı sağlamak amacıyla çeşitli etkinlikler, yarışmalar ve tiyatro organizasyonlarında aktif rol almıştır. Kısa bir süre sonra aynı STK’da profesyonel olarak çalışmaya başlayan Ayhan, kişisel gelişim, eğitim, engelli bireylerin eğitimi ve değerler eğitimi alanlarında çeşitli sertifikalar edinmiştir.

2009 yılında büro memuru olarak görevine devam eden Ayhan, 2013 yılında “SODES Projeleri” kapsamında Erzurum’un Karayazı ilçesinde faaliyet gösteren Gençlik Merkezi’nde meslek bilgisi dersleri öğretmenliği ve eğitim danışmanlığı görevlerini üstlenmiştir. Ayrıca, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ile STK’lar arasındaki Değerler Eğitimi İş Birliği Protokolü çerçevesinde, MEB’e bağlı okullarda Değerler Eğitimi Uzmanı olarak eğitimler vermiştir.

2019 yılında özel sektöre geçiş yaparak Erzurum’da özel bir eğitim kurumunda basınla ilişkiler görevlisi olarak çalışmaya başlamış, daha sonra aynı kurumda halkla ilişkiler görevlisi olarak görevine devam etmiştir.

2021 yılı bahar yarı yılında Bayburt Üniversitesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başlayan Ayhan, 2024 yılı başında mezun olmuştur. Yüksek lisans sürecinde sözlük bilimi alanında bir akademik makale yayımlamış, ayrıca “Yabancılarla Türkçe Öğretimi” alanında eğitim ve sertifikalar alarak bu alanda kendini geliştirmiştir.

Hâlen özel bir eğitim kurumunda Halkla İlişkiler Görevlisi olarak görev yapmaktadır.